

בנק הפועלים

דין וחשבון שנתי

2019

תוכן העניינים

4	דבר יו"ר הדירקטוריון
7	א. דוח הדירקטוריון וההנהלה
13	1. סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה
19	2. הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי
46	3. סקירת הסיכונים
84	4. מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים, בקורות ונהלים
89	5. דוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי
90	ב. הצהרות בקרה פנימית על דיווח כספי
93	ג. דוחות כספיים לשנת 2019
107	ביאורים לדוחות הכספיים
269	ד. ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים לדוח השנתי
273	6. ממשל תאגידי
283	7. פרטים נוספים בנוגע לעסקי התאגיד הבנקאי ואופן ניהולם
310	8. נספחים
325	דוח תקופתי לשנת 2019
373	מילון מונחים
375	אינדקס

הבנק קיבל את אישור הפיקוח על הבנקים לפרסם את הדוחות הכספיים השנתיים על בסיס מאוחד בלבד. בביאור 34 לדוחות הכספיים נכללת תמצית הדוחות הכספיים של הבנק בלבד. חוברת הכוללת את נתוני הבנק תמסר לכל דורש, או באתר האינטרנט של הבנק, www.bankhapoalim.co.il

דבר יו"ר הדירקטוריון

במסגרת הערכות הבנק החליט הדירקטוריון, גם בהמשך לדרישה של המפקחת על הבנקים, על הקמתה של ועדה בלתי תלויה בראשות שופט בית המשפט העליון (בדימ') פרופ' יורם דנציגר. הועדה תבחן את התהליכים הניהוליים ותהליכי הבקרה שאפשרו את המעשים נשוא הפרשה האמריקאית בכללותה, תוך התייחסות להיבטי ממשל תאגידי והתנהלות ההנהלה הבכירה והדירקטוריון, ותגבש המלצות לפי הצורך.

במקביל לניהול ההליך המשפטי, הבנק כבר יישם את הלקחים שנלמדו מהחקירות, על ידי שורה של החלטות ופעולות להפחתת סיכוני הציות בבנק, לרבות צמצום משמעותי של הפעילות מחוץ לישראל (למעט ניו יורק) וסגירת בנק הפועלים שוויץ. בנוסף, ביצע הבנק בשנים האחרונות מכלול פעולות על מנת לשפר את הבקורות הפנימיות ולמנוע הישנות מקרים דומים בעתיד. כך למשל, חטיבות ניהול הסיכונים והביקורת גדלו באופן משמעותי והרחיבו ושכללו את תחומי אחריותן ואופן פעולתן. דירקטוריון הבנק מקדיש תשומת לב ניכרת לנושאים אלה כחלק מתפקידו הפיקוחי.

בשנה האחרונה גופי הענק הטכנולוגיים הבינלאומיים עשו צעדים משמעותיים נוספים להרחבת פעילותם בסקטור הפיננסי, ואף החלו בהכנות לקראת כניסתם לישראל. עובדה זו, לצד ההכרזה על הקמת בנק דיגיטלי בישראל, משפיעה מהותית על הפעילות הבנקאית העתידית, ועל פעילותנו אנו. מגמות אלו חייבו אותנו לבחון השנה פעם נוספת את האסטרטגיה שקבענו, ולהתאים את תכניות העבודה של הבנק לעולם הפיננסי המשתנה. ב-2020 אנו מתכוונים לצלול לעומק הסוגיה ולבחון שינויים אסטרטגיים נוספים אשר ידרשו לצורך ההתמודדות עם אתגרי העולם החדש.

לאחר שבתחילת השנה מכרנו את מרבית אחזקותינו בישראל כרטיס בהנפקה מוצלחת, חילקנו לאחרונה את יתרת מניותינו בישראל כרטיס לבעלי המניות של בנק הפועלים. בכך תמה תקופה ארוכה בה היינו בעלי השליטה בישראל כרטיס ובסופה נאלצנו להיפרד ממנה במצוות המחוקק.

בשם חברי הדירקטוריון והנהלת בנק הפועלים, אני מתכבד להציג בפניכם את הדוחות הכספיים לשנת 2019. התוצאות העסקיות והנתונים הכספיים פרושים בפניכם על פני מאות העמודים הבאים, ואני אנסה להתמקד בסיפור שמעבר למספרים, ובמיוחד באירועי הימים האחרונים:

העולם נמצא בעיצומה של תקופה מאתגרת ומתמודד עם משבר שלא ידענו כמותו תקופה ממושכת. המערכת הפיננסית מהווה גורם מרכזי בשימור יציבותו של המשק, המניע את המשך הצמיחה במדינת ישראל ובעולם כולו. בימים אלו יותר מתמיד, באה לידי ביטוי חשיבות השמירה על מערכת פיננסית יציבה, המסוגלת להתמודד גם עם תרחישי קיצון שקשה היה לשרטט בעבר.

אני גאה בכך כי על אף שעברנו שנה מורכבת, בנק הפועלים ניצב איתן ויציב אל מול המשבר המתפתח עקב התפרצות מגפת הקורונה, מנווט בנחישות ובשיקול דעת את דרכו לקראת המחר, תוך מתן משקל מרבי לצרכי הציבור והמשק בעת הזו. לבנק עודפי הון ראויים המאפשרים לנו להמשיך לתמוך בלקוחות ולעבור יחד את המשבר.

השלכותיו הישירות והעקיפות של משבר הקורונה והשפעותיו על השווקים הפיננסיים כבר מראים את אותותיהם. קשה בשלב זה לחזות את השלכות המשבר במלואן, אך אנו צופים כי בהמשך נראה השפעה משמעותית על המערכת הבנקאית ועל יציבותן של החברות במשק.

השפעותיו של המשבר ידרשו מאתנו לפעול ביתר יעילות ואחריות על מנת להמשיך לשמר את יציבותם והמשך צמיחתם של הבנק ושל הכלכלה הישראלית.

כידוע, בשנים האחרונות הבנק מתמודד עם חקירות אמריקאיות בנושא מיסוי. הליכים אלה התקדמו באופן משמעותי בעת האחרונה. אנו מקווים כי הם נמצאים כעת בישורת האחרונה, וכי נגיע בהקדם לסיימה המיוחל של הפרשה.

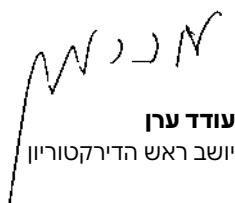
על מנת להביא לסיומן של החקירות, בכפוף לאישורים סופיים מהרשויות האמריקאיות, קבוצת הבנק תידרש לשלם סכום של 870 מיליון דולר. עקב התפתחויות אלו, ברבעון הרביעי בשנה זו הפרשנו בגין הקנסות סכום של 259 מיליון דולר, המתווסף להפרשות קודמות שביצענו על סך 611 מיליון דולר.

עם הודעתו של אריק על כוונתו שלא להאריך את כהונתו החלנו בהליך איתור אינטנסיבי של מנכ"ל חדש. בחנו מספר גדול של מועמדים מרשימים בתוך ומחוץ לבנק. לאחר תהליך מיון מעמיק בחרנו בדב קוטלר הן בשל ניסיונו העסקי הנרחב והמגוון והן בשל כישוריו המנהיגותיים אשר בלטו לאורך כל התהליך. חברי הדירקטוריון מצאו בדב שילוב של תכונות אשר יאפשר לו להתמודד עם הניהול של הבנק העכשווי על כל האתגרים הכרוכים בכך, ועם הכנתו לעתיד של בנקאות חדשנית וטכנולוגית. דב השתלב במהירות בבנק, הוא מנהיג אותנו בצעדים בטוחים ונמרצים, ועדיין מחייך כל בוקר בכניסתו למשרד.

אני מבקש להודות גם לחברי דירקטוריון הבנק, השותפים להנהגת הארגון ולהובלת הספינה האדירה הזו, על פני האתגרים הרבים בהווה ובעתיד. האחריות, המסירות והמחויבות שלכם ראוייה בעיני להערכה. השנה קיבלנו בברכה שלושה דירקטורים חדשים: דוד אבנר, נעם הנגבי וד"ר דוד צביליחובסקי. כל אחד מהם מביא עמו ניסיון עשיר וייחודי. הידע ותחומי העיסוק המגוונים של חברי הדירקטוריון הינם נכס חשוב לבנק.

לבסוף, אני מבקש להודות ללקוחות הבנק ולמשקיעים, הנותנים בנו אמן שנה אחר שנה ומפקידים בידינו את כספם. בתקופה המאתגרת בה אנו מצויים, נגביר את המאמצים לעמוד לצד לקוחותינו בהחלטות עסקיות ופיננסיות בתחום העסקי והפרטי, נמשיך לתת שירות נאמן והוגן וללוות אתכם בתהליך הצמיחה שלכם ושל עסקיכם.

בהערכה רבה,

עודד ערן
יושב ראש הדירקטוריון

18 במרץ, 2020

עוצמתו של בנק הפועלים הייתה ועודנה טמונה בצוות העובדים שלנו. התברכנו בעובדים מוכשרים, מקצועיים ומחויבים לבנק, לערכיו ולהצלחתו העסקית. העובדה כי על אף מכלול האתגרים הפנימיים והשניוניים הרבים שחוונו בשנה זו, לצד התגברות משמעותית של התחרות המקומית והגלובאלית, בנק הפועלים ממשיך להוביל את המערכת הבנקאית בישראל, מוכיחה זאת פעם נוספת.

לאחרונה חתמנו על הסכם קיבוצי חדש עם ארגון העובדים לאחר משא ומתן ממושך אך מכבד אשר חייב גמישות מחשבתית, הקשבה לצד השני ומציאת נתיבים בהם האינטרסים של כל הצדדים מתחברים תוך ראיית טובת הבנק.

אני רוצה להודות לעובדי בנק הפועלים, ולציין כי אני חש גאווה אדירה בכל מפגש אתכם, בכל ביקור בסניף ובכל מפגש עם לקוח, כאשר אני רואה את המסירות והמחויבות בעיניכם, ושומע את המחמאות הרבות והכנות שלקוחות הבנק מעניקים לכם.

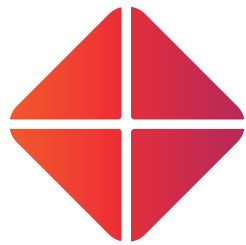
תודה מיוחדת להנהלת הבנק בראשות דב קוטלר, על השקעה אינסופית, הובלה ומנהיגות נחושה בתקופה מלאת עניין ואתגרים. אתם מהווים בעיני מודל למנהיגות עסקית חזקה, ישירה וערכית.

נפרדנו השנה מן המנהל הכללי הקודם של הבנק, אריק פינטו. אריק עבד בבנק קרוב ל-40 שנה והצליח לסלול את דרכו בחריצות מתפקיד בנקאי במערך הסינוף ועד לפסגת המערכת, לתפקיד המנכ"ל. אריק שימש מופת לכולנו כמנהל, בנקאי, מנהיג ואדם. עזיבת דמות מפתח בבנק בשיעור הקומה של אריק הוא אירוע משמעותי לעובדים, למנהלים וכמובן לדירקטורים.

בנק הפועלים

דוח הדירקטוריון וההנהלה

2019

תוכן העניינים

13	1. סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה
13	1.1. תיאור תמציתי של הבנק
13	1.2. מידע צופה פני עתיד
14	1.3. מידע כספי תמציתי
16	1.4. תיאור תמציתי של הסיכונים העיקריים שהבנק חשוף אליהם
17	1.5. יעדים ואסטרטגיה עסקית
19	2. הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי
19	2.1. מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים
22	2.2. התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברוח כולל אחר
29	2.3. המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון
38	2.4. תיאור עסקי קבוצת הבנק לפי מגזרי פעילות פיקוחיים
42	2.5. תיאור עסקי קבוצת הבנק לפי מגזרי פעילות בהתאם לגישת ההנהלה
44	2.6. חברות עיקריות
46	3. סקירת הסיכונים
46	3.1. תיאור כללי של הסיכונים ואופן ניהולם
50	3.2. סיכון אשראי
70	3.3. סיכון שוק
74	3.4. סיכון נזילות ומימון
76	3.5. סיכון תפעולי
79	3.6. סיכון ציזת
80	3.7. סיכון משפטי
80	3.8. סיכון מוניטין
80	3.9. סיכון רגולציה
81	3.10. סיכון כלכלי
81	3.11. סיכון אסטרטגי
82	3.12. סיכון סביבתי
82	3.13. חומרת גורמי הסיכון
84	4. מדיניות ואומדנים חשובנאיים קריטיים, בקרות ונהלים
84	4.1. מדיניות ואומדנים חשובנאיים קריטיים
88	4.2. בקרות ונהלים
89	5. דוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

רשימת הטבלאות

14	טבלה 1-1: מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים לאורך זמן
22	טבלה 2-1: תמצית דוח רווח והפסד
23	טבלה 2-2: הרכב הרווח המימוני, נטו
24	טבלה 2-3: נתונים עיקריים בדבר הכנסות והוצאות ריבית
25	טבלה 2-4: ההוצאה המצטברת להפסדי אשראי בגין חובות ובגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים
26	טבלה 2-5: פירוט عملות והכנסות אחרות
26	טבלה 2-6: פירוט של ההוצאות התפעוליות והאחרות
27	טבלה 2-7: רווח כולל
28	טבלה 2-8: מערך טכנולוגיית המידע
29	טבלה 2-9: ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים
29	טבלה 2-10: התפתחות האשראי לציבור, נטו, מאזני לפי ענפי משק עיקריים
30	טבלה 2-11: סיכון אשראי בעייתי
30	טבלה 2-12: ההתפתחות בסעיפים החוץ-מאזניים העיקריים
31	טבלה 2-13: יתרות ניירות-ערך
31	טבלה 2-14: פירוט אגרות-חוב קונצרניות לפי ענפי משק
32	טבלה 2-15: התפתחות ביתרות הפיקדונות
32	טבלה 2-16: ההתפתחות ביתרות הנכסים הכספיים החוץ-מאזניים של לקוחות קבוצת הבנק, לגביהם מספקת קבוצת הבנק שירותי משמורת, ניהול, תפעול וייעוץ
32	טבלה 2-17: פירוט אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
33	טבלה 2-18: מכשירים נגזרים
34	טבלה 2-19: פרטים בדבר דיבידנד ששולם
36	טבלה 2-20: חישוב יחס הלימות ההון
37	טבלה 2-21: יחס מינוף
38	טבלה 2-22: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות פיקוחיים
43	טבלה 2-23: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה
52	טבלה 3-1: ניתוח איכות אשראי, סיכון אשראי בעייתי ונכסים שאינם מבצעים של הציבור ⁽¹⁾
53	טבלה 3-2: מידע נוסף על תנועה בחובות בעייתיים בגין אשראי לציבור ובהפרשה הפרטנית
55	טבלה 3-3: מדדי סיכון אשראי
56	טבלה 3-4: הרכב יתרת הפרשה להפסדי אשראי
57	טבלה 3-5: סיכון אשראי לפי ענפי משק
59	טבלה 3-6: פילוח סיכון האשראי של קבוצת הבנק בענפי הבינוי והנדל"ן, בהתאם לתחומי הפעילות העיקריים
60	טבלה 3-7: חשיפות עיקריות למדינות זרות
61	טבלה 3-8: חשיפת קבוצת הבנק למוסדות פיננסיים זרים
62	טבלה 3-9: סיכונים בתיק הלוואות לדיור
63	טבלה 3-10: התפתחות סכומי הפיגור בהלוואות לדיור והפרשה להפסדי אשראי
63	טבלה 3-11: מעקב אחר התפתחות יתרת תיק האשראי לדיור על-פי בסיסי הצמדה וכשיעור מיתרת תיק האשראי של הבנק
64	טבלה 3-12: התפתחות יתרות האשראי לדיור ב-5 השנים האחרונות
64	טבלה 3-13: פירוט מאפיינים שונים של אשראי לדיור שהעמיד הבנק
66	טבלה 3-14: יתרת האשראי לאנשים פרטיים בישראל
66	טבלה 3-15: התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בישראל בהתאם להכנסה הממוצעת ולגודל הלווה
66	טבלה 3-16: התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בישראל בהתאם ליתרת תיק הנכסים הפיננסיים של הלווים
67	טבלה 3-17: התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בישראל בהתאם לסוג הריבית ולתקופה הנותרת לפירעון
67	טבלה 3-18: מידע על חובות בעייתיים בגין אנשים פרטיים בישראל
68	טבלה 3-19: חשיפות הבנק בגין מימון ממונף לפי ענף המשק של הלווה
69	טבלה 3-20: יתרות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני ללווים שיתרת חבותם מעל 1,200 מיליון ש"ח לפי ענפי משק
69	טבלה 3-21: יתרות סיכון האשראי לכל קבוצת לוויים אשר חבותה נטו על בסיס מאוחד עולה על 15% מהון התאגיד הבנקאי (כהגדרתו בהוראה 313) ליום 31 בדצמבר 2019
71	טבלה 3-22: שווי הוגן נטו מותאם של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

72	טבלה 3-23: שווי הוגן נטו מותאם של הבנק וחברות מאוחדות שלו לאחר השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית
72	טבלה 3-24: השפעת תרחישים של שינויים בריבית על הכנסות ריבית
73	טבלה 3-25: נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה
73	טבלה 3-26: רגישות לשינויים בשערי חליפין של מטבעות חוץ בעלי נפח פעילות משמעותי ושינויים במדד המחירים לצרכן
74	טבלה 3-27: פרטים על השקעת קבוצת הבנק במניות בתיק הבנקאי בהתאם לסיווג המאזני
75	טבלה 3-28: יחס כיסוי הנזילות
76	טבלה 3-29: יתרת סך הפיקדונות של שלוש קבוצות המפקידים הגדולות
83	טבלה 3-30: חומרת גורמי הסיכון

1. סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה

1.1. תיאור תמציתי של הבנק

כללי

- הבנק נוסד בשנת 1921 ומהווה "תאגיד בנקאי" בעל רישיון "בנק", לפי הוראות חוק הבנקאות. בשנת 1983, במסגרת הסדר שגובש בין ממשלת ישראל לבין הבנקים, הועברו מניות הבנק לשליטת המדינה. בשנת 1997 הופרט הבנק, והשליטה בו עברה לאריסון החזקות (1998) בע"מ ואחרים. בחודש נובמבר 2018 הפך הבנק לתאגיד בנקאי בלא גרעין שליטה.
- קבוצת הבנק פועלת בישראל במכלול תחומי הבנקאות השונים ובפעילות המשקיה בשוק ההון, באמצעות שלוש חטיבות מרכזיות: החטיבה העסקית, החטיבה הקמעונאית וחטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית.
- החטיבה העסקית משרתת את מרבית הלקוחות העסקיים, כאשר בתחום החברות הגדולות (Corporate) פועלת החטיבה באמצעות סקטורים בעלי התמחות ענפית, בתחום החברות הבינוניות (Middle Market) פועלת החטיבה באמצעות מרכזי עסקים, הפרוסים ברחבי המדינה ובאמצעות סניפי הבנק המעניקים ללקוחות החטיבה שירותים תפעוליים.
- החטיבה הקמעונאית (Retail) משרתת, בין השאר, לקוחות משקי בית, בנקאות פרטית, תושבי חוץ ועסקים קטנים, באמצעות 215 סניפים לרבות, סניף נייד ובאמצעות ערוצים ישירים: מכשירים לשירות עצמי בסניפים וב"חצרות לקוח", "פועלים באינטרנט", "פועלים בסלולר", מוקד "פועלים בטלפון", "מערכת קולית לקבלת מידע וביצוע פעולות (IVR) ופניות ברשתות החברתיות. כחלק מתפישת השירות בבנק והאחריות החברתית, רואה הבנק בנגישות לאנשים עם מוגבלות נושא מהותי וחובה עסקית - במסגרתה תפישת השירות כאמור, הוגשו כלל שירותי הבנק לאנשים עם מוגבלות ונושא הנגישות נלקח בחשבון בעת פיתוח מוצרים ותהליכים חדשים ובהתאמת פתרונות ייחודיים ללקוחות הבנק.
- חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית מרכזת את פעילות קבוצת הבנק במרבית תחומי שוק ההון בארץ ובחו"ל. פעילות זו כוללת, בין היתר, במתן שירותי ביצוע פעולות מסחר בניירות-ערך (ברוקראז'), שמירת ניירות-ערך, שרותי מסחר במטבעות ובנגזרים, מחקר וייעוץ שירותים למנהלי נכסים פיננסיים, ניהול תיקי השקעות, בנקאות להשקעות, עסקי חיתום וניהול הנפקות.
- הפעילות הבינלאומית של קבוצת הבנק כוללת את סניף ניו-יורק ונציגויות וכן קיום קשרים עם בנקים ברחבי העולם. עיקר הפעילות העסקית הבינלאומית מבוצעת באמצעות סניף ניו-יורק, המתמקד במתן שירותים בנקאיים לחברות. בתחום הבנקאות הפרטית הבינלאומית, הבנק חדל מפעילות מחוץ ישראל ועד לתום שנת 2019 הועברו מרבית נכסי הלקוחות של הבנקאות הפרטית הבינלאומית. כמו-כן, במסגרת התוכנית האסטרטגית של הבנק, הוחלט לפעול למכירת ההשקעה בבנק פוזיטיב.

1.2. מידע צופה פני עתיד

חלק מהמידע המפורט בדוחות אלו, שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות (אף אם הוא מבוסס על עיבוד של נתונים היסטוריים), מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות-ערך התשכ"ח-1968. תוצאות הבנק בפועל, עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו במסגרת המידע הצופה פני עתיד, לרבות, בין היתר, כתוצאה משינויים בשוקי ההון בארץ ובעולם, שינויים מאקרו כלכליים, שינויים במצב הגיאופוליטי, שינויים רגולטוריים, שינויים חשבונאיים ושינויים בכללי המיסוי, וכן שינויים אחרים שאינם בשליטת הבנק, ואשר עשויים להביא לאי התממשות ההערכות ו/או לשינויים בתוכניות העסקיות של הבנק. מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "תחזית", "תוכנית", "יעד", "אומדן סיכון", "תרחיש", "תרחיש קיצוני", "הערכת סיכון", "קורלציה", "התפלגות", "אנו מאמינים", "צפוי", "חזוי", "מעריכים", "מתכוונים", "מתכננים", "מתעתד", "עשוי להשתנות", "צריך", "יכול", "יהיה" וביטויים דומים להם. ביטויים צופי פני עתיד אלו, כרוכים בסיכונים ובחוסר ודאות, משום שהם מבוססים על הערכות ההנהלה לגבי אירועים עתידיים, אשר כוללים, בין היתר, שינויים בפרמטרים הבאים: מצב המשק, טעמי הציבור, שיעורי ריבית בארץ ובחו"ל, שיעורי אינפלציה, הוראות חקיקה ורגולציה חדשות בתחום הבנקאות ושוק ההון, החשיפה לסיכונים פיננסיים, איתנות פיננסית של לווים, התנהגות המתחרים, היבטים הקשורים בתדמית הבנק, התפתחויות טכנולוגיות ונושאי כוח אדם, ובתחומים אחרים אשר יש להם השפעה על פעילות הבנק ועל הסיבה בה הוא פועל, ואשר מטבע הדברים התממשותם אינה ודאית.

מידע זה משקף את נקודת המבט הנוכחית של הבנק בנוגע לאירועים עתידיים. נקודת מבט זו מבוססת על הערכות, ולכן נתונה לסיכונים, לחוסר ודאות, ואף לאפשרות שאירועים או התפתחויות, שנחזו כצפויים, לא יתממשו בכלל, או יתממשו במקצת בלבד, ואף שההתפתחויות בפועל תהיינה הפוכות מאלו שנצפו.

המידע המוצג להלן נסמך, בין היתר, על מידע המצוי בידיעת הבנק והמבוסס, בין היתר, על פרסומים של גורמים שונים, כגון: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משרד האוצר, נתוני בנק ישראל, משרד השיכון וגורמים אחרים המפרסמים נתונים והערכות לגבי שוקי ההון בארץ ובעולם.

1.3 מידע כספי תמציתי

בהתאם לנדרש בחוק להגברת התחרותיות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), תשע"ז-2017 ("החוק להגברת התחרותיות"), ביום 8 באפריל 2019 מכר הבנק בהצעת מכר לציבור כ-65.2% מהונה של ישראלכרט. לאחר המכירה נותר הבנק עם החזקה של כ-33% ממניות ישראלכרט, שמתואפלת לפי שיטת השווי המאזני. ביום 9 במרס 2020 חולקה יתרת החזקה במניות ישראלכרט כדיבידנד בעין לבעלי מניות הבנק ובכך השלים הבנק את ההיפרדות מישראלכרט, כנדרש בחוק להגברת התחרותיות ואינו מחזיק עוד בישראלכרט.

החל מהדוחות הכספיים לרבעון השני לשנת 2018 פעילות קבוצת ישראלכרט סווגה כ"פעילות מופסקת". בהתאם, עד הרבעון הראשון לשנת 2019, הבנק הציג את כל הנכסים וכל ההתחייבויות המשיכים לפעילות קבוצת ישראלכרט בשורות נפרדות במאזן. באופן דומה הציג הבנק בנפרד בדוח רווח והפסד את הרווח המיוחס לפעילות המופסקת לכל תקופת דיווח.

החל מהרבעון השני לשנת 2019, שבו כאמור מכר הבנק 65.2% מהונה של ישראלכרט, ועד למועד חלוקת יתרת החזקה כדיבידנד בעין כאמור, נותר הבנק עם השפעה מהותית על ישראלכרט, על כן, יתרת ההשקעה הנותרת ותוצאות הפעילות המיוחסות אליה, לרבות הרווח נטו ממכירת ההשקעה, מוצגים בשורה אחת כפעילות מופסקת בדוחות הכספיים.

בהתאם לכך, נתוני קבוצת ישראלכרט אינם מוצגים במסגרת הפירוטים שלהלן. לפרטים נוספים ראה [ביאור 1.1. בדוחות הכספיים](#).

טבלה 1-1: מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים לאורך זמן

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2015	2016	2017	2018	2019	
מדדי ביצוע עיקריים					
9.61%	7.72%	7.50%	7.06%	4.62%	תשואת הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק להון
9.61%	10.04%	9.44%	9.74%	7.13%	תשואת הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק להון מנוטרל חריגים ⁽¹⁾
8.74%	6.92%	6.61%	6.07%	3.86%	תשואת הרווח הנקי מפעילות נמשכת המיוחס לבעלי מניות הבנק להון ⁽⁵⁾
8.74%	9.23%	8.55%	8.75%	6.72%	תשואת הרווח הנקי מפעילות נמשכת המיוחס לבעלי מניות הבנק להון מנוטרל חריגים ⁽²⁾⁽⁵⁾
0.73%	0.60%	0.59%	0.57%	0.39%	תשואה לנכסים ממוצעים
2.13%	2.07%	1.99%	2.29%	2.17%	יחס הכנסות לנכסים ממוצעים
59.63%	63.24%	64.57%	65.05%	66.44%	יחס יעילות - הוצאות תפעוליות לסך ההכנסות מפעילות נמשכת
59.63%	59.22%	59.10%	57.82%	58.13%	יחס יעילות - הוצאות תפעוליות לסך ההכנסות מנוטרל חריגים מפעילות נמשכת ⁽²⁾
2.05%	2.05%	2.13%	2.31%	2.26%	מרווח מימוני מפעילות שוטפת ⁽³⁾
99.00%	124%	122%	120%	121%	יחס כיסוי נזילות ⁽⁴⁾
ליום 31 בדצמבר					
2015	2016	2017	2018	2019	
9.63%	11.01%	11.26%	11.16%	11.53%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון ⁽⁵⁾
14.36%	15.11%	14.64%	14.39%	14.64%	יחס הון כולל לרכיבי סיכון ⁽⁵⁾
7.10%	7.25%	7.37%	7.51%	7.61%	יחס מינוף ⁽⁵⁾

(1) אינו כולל הוצאות בגין ההפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים ו-FIFA, השפעת סגירת הפעילות הפרטית בחו"ל, רווח נטו ממכירת ישראלכרט והפסד מירידת-ערך בגין השקעת הבנק בבנק פוזיטיף.

(2) אינו כולל הוצאות בגין ההפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים ו-FIFA, השפעת סגירת הפעילות הפרטית בחו"ל, והפסד מירידת-ערך בגין השקעת הבנק בבנק פוזיטיף.

(3) רווח מימוני מפעילות שוטפת (ראה [דוח דירקטוריון פרק התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברוח כולל אחר](#)) מחולק בסך-הכל נכסים פיננסיים לאחר הפרשה להפסדי אשראי ובניכוי יתרות בגין כרטיסי אשראי שאינם נושאות ריבית.

(4) למידע נוסף, ראה [פרק "סיכון נזילות ומימון" להלן](#).

(5) למידע נוסף, ראה [פרק "הון, הלימות הון ומינוף" להלן](#).

טבלה 1-1: מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים לאורך זמן (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2015	2016	2017	2018	2019	
מדדי איכות אשראי עיקריים					
1.58%	1.50%	1.36%	1.31%	1.58%	שיעור הפרשה להפסדי אשראי מתוך האשראי לציבור
2.27%	1.83%	1.31%	1.23%	1.80%	שיעור חובות פגומים או חובות בפיגור של 90 ימים או יותר מתוך האשראי לציבור
0.08%	0.18%	0.21%	0.20%	0.12%	שיעור מחיקות חשבונאיות נטו מתוך אשראי ממוצע לציבור
0.17%	0.07%	0.08%	0.22%	0.44%	שיעור הוצאות בגין הפסדי אשראי מתוך אשראי ממוצע לציבור
במיליוני ש"ח					
נתונים עיקריים מדוח רווח והפסד					
3,082	2,628	2,660	2,595	1,799	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
3,082	3,417	3,348	3,579	2,778	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק מנוטרל חריגים ⁽¹⁾
2,802	2,354	2,346	2,231	1,503	רווח נקי מפעילות נמשכת המיוחס לבעלי מניות הבנק
2,802	3,143	3,034	3,215	2,619	רווח נקי מפעילות נמשכת המיוחס לבעלי מניות הבנק מנוטרל חריגים ⁽²⁾
7,710	7,958	8,424	8,906	9,319	הכנסות ריבית, נטו
437	179	202	613	1,276	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
8,744	9,121	9,076	10,351	9,878	רווח מימוני, נטו*
4,996	4,917	4,153	4,868	3,889	הכנסות שאינן מריבית
3,838	3,617	3,338	3,318	3,240	מזה - עמלות
7,577	8,142	8,121	8,960	8,776	הוצאות תפעוליות ואחרות
4,467	4,239	4,209	4,097	4,018	מזה - משכורות והוצאות נילוות
12,706	12,875	12,577	13,774	13,208	סך הכנסות
רווח נקי למניה רגילה (בש"ח)					
2.11	1.77	1.76	1.68	1.13	רווח נקי למניה בש"ח המיוחס לבעלי מניות הבנק מפעילות נמשכת - בסיסי

* רווח מימוני, נטו כולל הכנסות ריבית, נטו והכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית.

(1) אינו כולל הוצאות בגין ההפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים ו-FIFA, השפעת סגירת הפעילות הפרטית בחו"ל, רווח נטו ממכירת ישראל ו-FIFA והפסד מירידת-ערך בגין השקעת הבנק בבנק פוזיטיף.

(2) אינו כולל הוצאות בגין ההפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים ו-FIFA, השפעת סגירת הפעילות הפרטית בחו"ל, והפסד מירידת-ערך בגין השקעת הבנק בבנק פוזיטיף.

טבלה 1-1: מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים לאורך זמן (המשך)

ליום 31 בדצמבר					
2015	2016	2017	2018	2019	
במיליוני ש"ח					
נתונים עיקריים מהמאזן					
431,638	448,105	454,424	460,926	463,688	סך-כל הנכסים
64,964	80,367	86,093	84,459	88,122	מזה - מזומנים ופיקדונות בבנקים
62,865	71,429	65,416	56,116	59,486	ניירות-ערך
267,480	259,878	265,853	282,507	292,940	אשראי לציבור, נטו
9,171	7,358	6,822	6,944	8,787	סיכון אשראי בעייתי, נטו
4,257	3,094	2,121	2,158	3,034	חובות פגומים מאזניים, נטו
398,419	413,880	418,420	423,270	425,467	סך-כל ההתחייבויות
321,718	338,494	347,344	352,260	361,645	מזה - פיקדונות הציבור
4,542	4,077	3,649	4,528	3,520	פיקדונות מבנקים
34,475	33,560	29,058	30,024	26,853	אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
33,032	34,047	35,863	37,544	38,181	הון המיוחס לבעלי המניות של הבנק
4,928	3,480	2,073	2,178	3,867	אשראי לציבור שאינו צובר הכנסות ריבית (NPL)
נתונים נוספים					
20.1	22.9	25.6	23.7	28.7	מחיר מניה לטוף שנה (בש"ח)
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2015	2016	2017	2018	2019	
42.87	51.44	64.53	37.17	74.90	סך-הכל דיבידנד למניה (באגורות)*
11,025	10,556	10,228	9,723	9,297	מספר משרות ממוצע
1.88%	1.80%	1.87%	1.97%	2.05%	יחס הכנסות ריבית, נטו לנכסים ממוצעים
1.26%	0.82%	0.74%	0.73%	0.71%	יחס עמלות לנכסים ממוצעים

* על פי מועד ההכרזה.

1.4. תיאור תמציתי של הסיכונים העיקריים שהבנק חשף אליהם

הבנק מבצע בחינה מקיפה להערכת הסיכונים אליהם הוא חשף ואמידת המהותיות שלהם. במסגרת תהליך ה-ICAAP (תהליך פנימי להערכת הלימות ההון) הבנק הגדיר את הסיכונים הבאים כסיכונים מהותיים: סיכון אשראי, סיכון ריכוזיות, סיכון שוק, סיכון השקעה, סיכון תפעולי (לרבות סיכון IT וסיכון סייבר), סיכון צד גנדי, סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכון נזילות, סיכון מוניטין, סיכון אסטרטגי-תחרותי, סיכון רגולטורי וסיכון ציית. סיכונים נוספים אליהם חשף הבנק מטופלים באופן ישיר כחלק מהניהול העסקי והם: סיכון משפטי, סיכון כלכלי וסיכון סביבתי. למידע נוסף על הסיכונים ראה [פרק סקירת הסיכונים להלן](#) וה"דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2019".

1.5 יעדים ואסטרטגיה עסקית

בסוף שנת 2019 אישרו הנהלת הבנק והדירקטוריון עדכונים לתוכנית האסטרטגית ובמסגרת זו נקבעו היעדים והאסטרטגיה העסקית לשנים 2020-2022. הליך קביעת היעדים והאסטרטגיה העסקית, בוצעו תוך בחינת השינויים בכלכלה הגלובלית, השינויים בסביבה העסקית בישראל, מהלכי הרגולציה וההתעצמות בסביבה התחרותית בה פועל הבנק, בכלל תחומי פעילותו.

התוכנית האסטרטגית עודכנה בהתאם למגמות המרכזיות המשפיעות על תעשיית הבנקאות ובהן, עלייה בנכונות לקוחות לצרוך שירותים פיננסיים פשוטים בערוצים הדיגיטליים, צעדים רגולטוריים להגברת התחרות במערכת הבנקאית, המשך השקעות משמעותיות בחברות פינטק וכניסתם של שחקנים טכנולוגיים משמעותיים לפעילות מול לקוחות בזירה הפיננסית. יודגש כי בשנה החולפת, חברות הטכנולוגיה הגדולות בעולם, ובראשן גוגל, אפל ופייסבוק הכריזו על הרחבת הפעילות מול לקוחות בזירה הפיננסית.

בנוסף לשינויים אלו, התוכנית האסטרטגית נבנתה תוך התייחסות גם לתרחישים עתידיים אפשריים לענף הבנקאות כפי שאלו פורסמו על-ידי ועדת באזל לענייני בנקאות בפברואר 2018. הפיקוח על הבנקים תיאר את תרחישי באזל בסקירה השנתית אודות מערכת הבנקאות בישראל לשנת 2017, שפורסמה בחודש מאי 2018. הבנק אימץ את תרחישי באזל כמתודולוגיה לניתוח סביבת התחרות העתידית ולבחירת תרחיש ייחוס הנראה כבעל מירב הסיכויים להתממש בענף הבנקאות הישראלי. נוכח הפערים בסביבה התחרותית בין מגזר הלקוחות הפרטיים לבין מגזר הלקוחות העסקיים, להערכת הבנק במגזרי הפעילות השונים עשויים להתממש תרחישים שונים.

מכלול גורמים משפיעים על המערכת הבנקאית בעולם ובישראל ובראשם שינויים בהרגלי הלקוחות, התהדקות הרגולציה, והשפעה הולכת וגוברת של אמצעים טכנולוגיים. תמורות אלו מובילות להתגברות התחרות מצד שחקנים מסורתיים ושחקנים חדשים רבים ומגוונים. להערכת הבנק, במגזר הבנקאות הקמעונאית (לקוחות פרטיים ועסקים קטנים) קיימת סבירות גבוהה להתממשות, מדורגת על פני שנים, של תרחיש "הבנק המבוזר" בו יבזרו השירותים הפיננסיים בין בנקים ושחקנים טכנולוגיים. ייתכן כי בתרחיש זה יירקמו שיתופי פעולה בין השחקנים באמצעות מודלים שונים לפעילות. להערכת הבנק, בבנקאות העסקית והמסחרית, הערך המוסף שחברות הטכנולוגיה הגדולות יכולות לספק ללקוח העסקי הינו מוגבל יחסית ומכאן שהאיום הנשקף מצד ענקיות הטכנולוגיה בפלחי לקוחות אלו עדיין רחוק. על כן, להערכת הבנק במגזר הבנקאות העסקית קיימת סבירות גבוהה להתממשות תרחיש "הבנק המשופר". בתרחיש זה, יעברו הבנקים הקיימים תהליך מקיף של מודרניזציה ודיגיטציה ויעשו שימוש בטכנולוגיות חדישות כדי לשפר את מערכתיהם, לחדש את הממשק עם הלקוחות, ליצור ערך מוסף ולהציע שירותים מתקדמים. חלק מהמודלים העסקיים ישתנו, אך הקשר עם הלקוחות ופעילות הליבה יישמרו.

הבנק מיישם את הוראות בנק ישראל לעמידה ביעדי ההון, והן נלקחו בחשבון במסגרת התכנון האסטרטגי של הבנק.

יעדים

התוכנית האסטרטגית מתמקדת ב-7 יעדי על:

- א. הגדלת התשואה על ההון
- ב. שימור נתחי השוק בשווקים מרכזיים
- ג. שמירה על רמת הרווחיות במוצרים מרכזיים
- ד. שיפור יעילות תפעולית
- ה. הגדלת פעילות הלקוחות בדיגיטל
- ו. חיזוק נאמנות הלקוחות
- ז. חיזוק מחויבות ומוטיבציית עובדים

אסטרטגיה עסקית

בשנת 2020 הבנק ימשיך ביישום אבני היסוד המרכזיות בתוכניות האסטרטגית

על פי תפיסת הבנק, מערכת היחסים עם הלקוחות נחלקת ל-2 זירות פעילות - זירת ה-Expert Banking וזירת ה-Daily Banking. פעילות ה-Daily Banking כוללת בעיקר פעולות בנקאיות פשוטות שאותן רוב הלקוחות מעדיפים לבצע בעצמם, באמצעות ערוצי הפעילות הישירים (אפליקציות מובייל, אתר אינטרנט, מכונות לשירות עצמי ועוד), כאשר ההנחה היא כי שיעור לקוחות אלה אף יעלה בעתיד. לעומת זאת, זירת ה-Expert Banking כוללת פעולות בנקאיות ברמת מורכבות גבוהה יותר, וככל שהפעולה נתפסת מורכבת יותר, עולה שיעור המעוניינים בליווי אנושי ומקצועי.

טרנספורמציה דיגיטלית - הדיגיטל הופך לבחירה הראשונה של הלקוח הקמעונאי בפעילות ה-Daily Banking

בזירת פעילות ה-Daily Banking, החליט הבנק להשקיע מאמצים משמעותיים על מנת להפוך את הדיגיטל והערוצים הישירים לבחירה הראשונה של הלקוח בצריכת שירותים ומוצרים שאינם מורכבים. במסגרת זו יפעל הבנק לשיפור היצע ואיכות המוצרים והערוצים, תוך ניהול המיגרציה לדיגיטל, לצד מתן מענה ללקוחות בעלי אוריינות דיגיטלית נמוכה.

מבנה הפעלה ותפיסת שירות בחטיבה הקמעונאית

כחלק משדרוג יכולות ה-Expert Banking, הנהלת הבנק והדירקטוריון הבנק אישרו בתחילת שנת 2020 תוכנית תלת שנתית לשינוי מבנה הפעלה ולישיפור השירות בחטיבה הקמעונאית. במסגרת התוכנית תתבצע אופטימיזציה בפריסת הרשת הקמעונאית, אשר תתמקד, יותר מבעבר, במתן שירותי בנקאות לצרכים מורכבים.

עליית מדרגה ביכולות האשראי והתשלומים

הבנק יפעל להמשך טיוב תיק האשראי הקמעונאי תוך שדרוג של יכולות החיתום והגביה, באמצעות פיתוח מודלי חיתום אוטומטיים ושיפור מסעות הלקוח. בזירת הלקוחות העסקיים והמסחריים, ימשיך הבנק לפעול לשימור מעמדו המוביל במטרה להיות הבחירה הראשונה של הלקוחות העסקיים הגדולים והבינוניים. כמו-כן יפעל הבנק לחיזוק יכולות שירות לעסקים וליווי לקוחות בצמיחה. בנוסף, יפעל הבנק לשפר את הצעת הערך בכרטיסי החיוב ולספק פתרונות תשלום מתקדמים כדוגמת אפליקציית bit בהתאם לתנאי השוק ובכפוף להוראות החוק והרגולציה הרלוונטיות (ובכלל זה התנאים והמגבלות המפורטים בנייר העמדה של בנק ישראל מיום 9 ביולי 2019 בנושא פעילות אפליקציות התשלומים של הבנקים).

טרנספורמציה טכנולוגית - פיתוח תשתיות, שימוש בכלים מתקדמים ומודרניזציה של מערכות ליבה

במסגרת חיזוק התשתיות הטכנולוגיות, הבנק מוביל מהלך של התאמת מערכות הליבה להתמודדות עם קצב השינויים בסביבה העסקית. קצב השינויים המהיר במודלים העסקיים ובמוצרים הדיגיטליים מחייב את הבנק לחדש את מערכות הליבה הקיימות. מודרניזציה של מערכות הליבה תאפשר תשתית בנקאית גמישה ופשוטה יותר, שתשפר את קצב היישום של תהליכים עסקיים חדשים ופיתוח מוצרים חדשים (Time to Market), תשתית לבנקאות פתוחה (Open API) וצמצום של עלויות IT.

בכוונת הבנק לבצע קפיצת מדרגה ביכולות הטכנולוגיות על מנת לשפר את הגמישות ואת קצב היישום ולפעול בשנים הקרובות לבניית תשתיות טכנולוגיות, תהליכי עבודה, כלים מתקדמים ושינויים ארגוניים אשר יחד, יאפשר שיפור חוויית לקוח והשגת היעדים העסקיים של הבנק. בנוסף, הבנק פועל לפיתוח תחום המידע והאנליטיקה לשיפור יכולות קבלת החלטות על-ידי אימוץ תהליכים ממוכנים, מדויקים ופרסונליים המבוססים על תשתיות מידע רחבות.

טרנספורמציה ארגונית - תרבות, תהליכים, יעילות וטיפול עובדים

הבנק החליט על תהליך של טרנספורמציה ארגונית אשר יכלול היבטים של תרבות, תהליכים, יעילות וטיפול עובדים. הבנק יפעל להמשיך לייעל ולשפר את תהליכי העבודה, בדגש על פישוט תהליכים ומיכונם, ובזכות כך לשפר את רמת השירות ללקוחות, במקביל לחיזוק המצוינות התפעולית. הבנק החליט על עבודה במודל הפעלה אג'ילי (מעבר לצוותי עבודה חוצי תפקידים, הבנויים סביב מטרה עסקית) במספר יחידות ההנהלה הראשית, המאפשר מהירות תגובה (TTM) וגמישות, והבנק ימשיך לבחון הרחבת המעבר לעבודה במודל זה במהלך השנה הקרובה.

הוחלט על התאמת המבנה הארגוני להגברת האפקטיביות הארגונית והתאמת תמהיל העובדים לצרכים המשתנים. נחתם הסכם שכר קיבוצי עם עובדי הבנק וכן אושרה בידי ההנהלה והדירקטוריון תוכנית פרישה מרצון במסגרתה יפרשו מהבנק יותר מ-900 עובדים במהלך 3 השנים הקרובות. החתירה לפישוט ולמצוינות תפעולית מתמשכת תמשיך להיות שאיפה מרכזית של הבנק. הבנק יפעל לשיפור יחס היעילות התפעולית לאורך תקופת התוכנית האסטרטגית. החתירה למצוינות תפעולית תאפשר לבנק לנצל בצורה אופטימלית את המשאבים הקיימים לטובת מימוש יוזמות חדשות. תוכניות העבודה של הבנק כפי שאושרו והנחות העבודה עליהן התבססו, מתייחסות לפעילות עתידית של הבנק. לפיכך, המידע שפורט לעיל בפרק זה בכל הקשור בתוכניות פעולה וכוונות הבנק הינו "מידע צופה פני עתיד".

התוכנית האסטרטגית שנקבעה מציבה יעדים שאפתניים לפעילויות השונות. עקב כך, יש להביא בחשבון כי בכל תכנון ובמיוחד בתכנון לטווח של מספר שנים, וביתר שאת בתקופה של שינויים וטלטלות בכלכלה הגלובלית והמערכת הפיננסית בעולם, קיימת מידה לא מבוטלת של אי ודאות. גורמים שונים ומגוונים עלולים להביא לידי כך שההנחות השונות העומדות בבסיס וברקע של התוכנית האסטרטגית לא יתקיימו, או לא יתקיימו במלואן, ושהתוכניות לעתיד לא יתממשו, או לא יתממשו במלואן. בין גורמים אלו יש לציין את הסביבה העסקית בישראל ובעולם ותנאי המאקרו. חשיבות מיוחדת יש לייחס למצב הכלכלה העולמית, למצב הכלכלי, המדיני והביטחוני של ישראל ושל האזור ולשינויים הרגולטוריים.

2. הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי

2.1 מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים

2.1.1 סקירה כלכלית ופיננסית

התפתחויות בכלכלה העולמית

הכלכלה העולמית צמחה בשנת 2019 בשיעור של 2.9%, לעומת צמיחה של 3.6% בשנת 2018. מלחמת הסחר בין ארצות-הברית לבין סין ואי-הוודאות סביב היציאה של בריטניה מהאיחוד האירופי היו בין הגורמים להאטה בצמיחה. התרחבות הסחר העולמי נבלמה, דבר שפגע בענף התעשייה, ועליית אי-הוודאות הובילה גם להאטה בהשקעות הריאליות. מבחינה גיאוגרפית, ההאטה בלטה במדינות אירופה ובסין אך גם בארצות-הברית נרשמה האטה בצמיחה. הבנקים המרכזיים בעולם, הגיבו לסיכונים לצמיחה ולאינפלציה והמדיניות המוניטרית הפכה למרחיבה עוד יותר. הפד הוריד את הריבית שלוש פעמים במהלך 2019 לרמה של 1.75%. הבנק המרכזי האירופי הוריד גם הוא את הריבית לרמה של 0.5%, וחיידש את מדיניות ההרחבה הכמותית. האינפלציה נותרה מתונה. בארצות-הברית עלה מדד המחירים (Core PCE) בשנת 2019 בשיעור של 1.6%, ובאירופה האינפלציה הסתכמה בשיעור של 1.3%.

בשלהי חודש דצמבר 2019 הודיעה ממשלת סין על התפשטות וירוס מסוג קורונה בתחומה. סין נקטה בצעדים חריגים על מנת לצמצם את התפשטות הווירוס, כולל סגר על מחוז המאכלס כ-50 מיליון תושבים וצמצום של הפעילות בערים הגדולות בסין. למרות הצעדים שנקטו הווירוס התפשט ברחבי העולם. ארגון הבריאות העולמי הכריז על הקורונה כמגיפה כלל עולמית. מדינות אירופה, איטליה וספרד בפרט, נמצאות עתה במוקד ההתפשטות של הקורונה. ממשלות הכריזו על מצב חירום, הגבילו את התנועה בין מדינות, ובאירופה מדינות רבות הכריזו הסגר לתושבים. הפגיעה הכלכלית העולמית כבר ניכרת בייצור ובסחר העולמי, בירידה חדה בתיירות, וכעת גם בצריכה הפרטית עם סגירת מקומות הביילוי והעסקים במדינות רבות בעולם. ירידות שערים חדות נרשמו בשוקי המניות, ובמחירי אגרות-החוב הקונצרניות. בנקים מרכזיים, בהם הפד והבנק המרכזי של בריטניה, הורידו את הריבית. הפד האמריקני הפחית את הריבית עד לרמה של 0.25%-0.0%, ובד בבד הוא פועל להגדלת הנזילות בשוק הכסף. אנו מעריכים כי הפעילות היזומה למניעת הפצת הווירוס עשויה לגבות מחיר כבד במונחי צמיחה, ובטווח הזמן הקצר התוצר אף עשוי להתכווץ.

הפעילות הכלכלית במשק הישראלי

בשנת 2019 נרשמה במשק הישראלי צמיחה בשיעור של 3.5%, המשקפת עלייה בתוצר לנפש של 1.6%. הצמיחה הושפעה לחיוב מעלייה חדה של 8.7% ביצוא השירותים מישראל, וכן מעלייה בשיעור של 3.9% בצריכה הפרטית. מנגד, יצוא הסחורות נותר ללא שינוי וההשקעות בנכסים קבועים עלו בשיעור של אחוז בלבד. הרכב הצמיחה הושפע ככל הנראה מהמגמות בעולם, ובעיקר ממתחות הסחר בין ארצות-הברית לבין סין, שפגעה בסחר העולמי ובהשקעות הריאליות. שוק העבודה נותר הדוק - שיעור האבטלה הממוצע ב-2019 ירד במעט לרמה של 3.8%, והשכר הממוצע עלה ב-3.0%. השפעות גיף הקורונה על המשק הישראלי כבר ניכרות במרבית ענפי המשק. ממשלת ישראל הודיעה על הגבלות נרחבות בחיי היום יום. סגירת כל מוסדות החינוך, סגירה של מקומות בילוי ומסחר, הגבלת נסיעה בתחבורה ציבורית ואיסור התקהלויות של מעל עשרה אנשים. מקומות עבודה רבים כבר הודיעו על עצירת הפעילות ועשרות אלפי עובדים הוצאו לחופשה ללא תשלום של לפחות חודש. אנו מעריכים כי להגבלות אלו עשויות להיות השפעות שליליות על ענפי משק רבים, ובעיקר בתחומים כמו תיירות, מלונאות ואנרגיה. הצריכה הפרטית עשויה להיפגע באופן ניכר בטווח הקצר, ומצבם הפיננסי של משקי הבית והעסקים עשוי להיות מורע במידה ומדיניות הסגר תתארך.

הנדל"ן למגורים

שנת 2019 אופיינה בתפנית בשוק הבנייה למגורים - היקף רכישות דירות חדשות עלה ב-2019 בשיעור חד של 42% לעומת שנת 2018. משקל הדירות שנמכרו במסגרת פרויקט "מחיר למשתכן" הגיע לכ-50% מכלל הדירות החדשות. סקר מחירי הדירות של הלמ"ס מצביע על התייקרות בשיעור של 3.40% במחירי הדירות בשנה האחרונה. התגברות הביקוש לדירות יכול להיות מוסבר בירידה של הריביות לכל הטווחים, ואולי גם באי-הוודאות הפוליטית שנוצרה. התחלות הבניה הסתכמו בשנת 2019 בכ-51 אלף יחידות, קצב דומה לזה של שנה קודמת.

המדיניות הפיסקאלית והמוניטרית

ריבית בנק ישראל נותרה במהלך כל שנת 2019 ללא שינוי ברמה של 0.25%. במהלך המחצית הראשונה של השנה היה נראה שהאינפלציה מתבססת בתחומי היעד והוועדה המוניטרית העריכה שיהיה צורך להעלות את הריבית. במהלך המחצית השנייה של השנה, הייסוף החד בשער החליפין וירידה חדה בשיעור האינפלציה השנתי הביאו את הוועדה להעריך שהריבית תיוותר ברמתה תקופה ארוכה או תפחת. נוכח השפעת הייסוף החד בשער השקל על האינפלציה, בנק ישראל העדיף עד כה לשוב לרכוש מטבע-חוץ ולא להפחית את הריבית. ב-15 לחודש מרץ הודיע בנק ישראל כי יחל לרכוש אגרות-חוב ממשלתיות על מנת לוודא ששוק אגרות-החוב הממשלתי מתפקד כראוי. הגירעון התקציבי הסתכם בשנת 2019 ב-52.2 מיליארד שקל שמהווים 3.7% מהתוצר, זאת לעומת יעד גירעון של 2.9% מהתוצר. הפער בין יעד הגירעון הממשלתי בתכנון התקציב לבין התוצאות בפועל מוסבר בהכנסות נמוכות מהחזוי בסך של כ-9.2 מיליארד שקל, והוצאות גבוהות מהמתוכנן של 2.8 מיליארד שקל. שנת 2019 אופיינה בשני סבבים של בחירות לכנסת שלאחריהן לא הוקמה ממשלה חדשה קבועה והמשיכה לכהן ממשלת מעבר. בהיעדר ממשלה קבועה, שנת 2020 נפתחה ללא אישור של התקציב, והוצאות הממשלה נקבעות בהתאם לתקציב המתוכנן לשנת 2019. בתחילת חודש מרס 2020 נערך סבב שלישי של בחירות לכנסת. המפלגות הגדולות מנסות כעת להרכיב קואליציה שתאפשר הקמת ממשלה. נוכח הצעדים הננקטים למניעת התפשטות וירוס הקורונה והשפעתם על ההכנסות ממסים, עשוי הגירעון התקציבי לגדול בחודשים הקרובים. כמו-כן ייתכן שהממשלה תיאלץ להגדיל את ההוצאות מעבר למתוכנן.

אינפלציה ושער חליפין

מדד המחירים לצרכן "הידוע" עלה בשנת 2019 בשיעור של 0.3%. האינפלציה נמצאת מזה שש שנים מתחת לגבול התחתון של יעד האינפלציה. הירידה בשיעור האינפלציה בשנה האחרונה מיוחסת בחלקה הגדול לייסוף בשיעור החליפין של השקל מול סל המטבעות, דבר שבא לידי ביטוי בהוזלות סל סעיפי מדד כמו נסיעות לחו"ל, ריהוט וציוד לבית והלבשה והנעלה. התגברות התחרות מצד הרכישות המקוונות המשיכה אף היא למתן את מחירי המוצרים הסחירים. סעיפים שפחות מושפעים משער החליפין כמו אחזקת דירה, חינוך, תרבות ובידור וכן סעיף הדיור, רשמו התייקרויות שתואמות למעשה את יעד האינפלציה. בניגוד לשנים קודמות, ההשפעה הישירה של המדיניות הכלכלית על המחירים הייתה נמוכה. במהלך חודש מרץ 2020 חלו מספר התפתחויות שעשויות להיות בעלות השפעה על האינפלציה, כמו ירידה חדה במחירי הנפט בעולם, פיחות חד בשער השקל והשבתה חלקית של הפעילות הכלכלית במשק. גורמים אלו מעלים מאוד את אי-הוודאות באשר לתוואי האינפלציה בתקופה הקרובה. השקל יוסף בשנת 2019 בשיעור של 7.8% מול הדולר האמריקאי, ומול האירו בשיעור של 9.6%. מול סל המטבעות האפקטיבי חל ייסוף של 8.3%. לאור הייסוף החד בשער השקל חזר בנק ישראל לרכוש מטבע-חוץ ברבעון הרביעי של שנת 2019 בהיקף של 3.8 מיליארד דולר. במהלך החודשים פברואר ומרץ, בעקבות אי-הוודאות הגדולה בשווקים הפיננסיים, חל פיחות חד בשער השקל מול סל המטבעות האפקטיבי, תוך תנודתיות גבוהה מאוד בשער החליפין.

שווקי הכספים וההון

בשנת 2019 נרשמו בשוקי ההון בעולם עליות שערים חדות, שהושפעו מהפחתות הריבית ומדיניות ההרחבה הכמותית של הבנקים המרכזיים, עליות שערים אלו "תיקנו" במידה מסוימת את ירידות השערים החדות שהיו בסוף 2018. בארצות-הברית עלה מדד S&P500 בשיעור של 29%, ומדד המניות האירופי ה-STOXX EUROPE 600 עלה ב-23%. עליית מחירי הנכסים הפיננסיים בישראל הושפעה מהמגמות בעולם ובסיכום שנתי נרשמו עליות שערים בכל אפיקי ההשקעה בשוק ההון: מדד ת"א 125 עלה בשיעור של 21%, מדד אגרות-החוב-הממשלתיות עלה ב-9.1%, ומדד אגרות-החוב של חברות עלה ב-8.2%.

השינוי במדיניות המוניטרית בעולם הביא לירידה בתשואות אגרות-החוב לטווחים הארוכים. בארצות-הברית תשואות האיגרת הממשלתית לטווח של עשר שנים ירדה בסוף שנת 2019 לרמה של 1.92% לעומת 2.68% בסוף שנת 2018. בישראל תשואות איגרת ממשלתית לטווח של 10 שנים ירדה מרמה של 2.3% בסוף 2018, ל-0.94% בסוף שנת 2019. בנוסף, חלה ירידה במרווחי הסיכון של אגרות-החוב של החברות (תל בונד 60) לרמה של כ-0.98%. התפשטות נגיף הקורונה בעולם העלתה כאמור את חששות המשקיעים ממיתון עולמי והביאה לתגובה חדה של השווקים הפיננסיים. מדדי המניות בארצות-הברית ירדו מאז אמצע פברואר בשיעור של כ-20% בממוצע. באירופה ובישראל נרשמו ירידות שערים חדות יותר של כ-30% בממוצע. התנודתיות בשווקים הפיננסיים גברה מאוד. כמו-כן חלה עלייה חדה במרווחי הסיכון של אגרות-החוב התאגידיות.

2.1.2. סיכונים מובילים ומתפתחים

בהתבסס על המלצת ה-FSB (המוסד לציבוט פיננסית), סיכון מוביל מוגדר כהתפתחות המתרחשת כיום בסביבת העסקים של הבנק, אשר עלולה להשפיע לרעה על תוצאות הבנק במהלך השנה הקרובה. זאת לעומת סיכון מתפתח אשר ישנה אי ודאות גדולה יותר לגבי מועד גיבושו לכלל התרחשות בעלת השפעה מהותית על אסטרטגיית הבנק.

ניהול הסיכונים בקבוצת הבנק מתואר בהרחבה ב"דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2019".

הנהלת הבנק והדירקטוריון דנו בהשפעתם על הבנק של הסיכונים המובילים והמתפתחים המפורטים להלן ובוחנים מעת לעת את הצורך בהתאמת האסטרטגיה העסקית בהתאם להתפתחויות אלה:

- סיכון הציות:** תחת סיכון הציות כלולים, בהתאם להוראת נוהל בנקאי תקין 308, גם סיכונים הנובעים מתחום הוגנות הבנק כלפי לקוחותיו, ניגוד עניינים, איסור הלבנת הון ומימון טרוח, מתן יעוץ ללקוח, הגנה על הפרטיות (למעט היבטים של טכנולוגיית המידע), היבטי מיסוי רלוונטיים למוצרים או שירותים ללקוחות, או הוראות בעלות אופי דומה. התממשות הסיכון בעולם באה לידי ביטוי בהמשך החקירות נגד בנקים בעולם והקנסות המוטלים עליהם בקשר להפרות חוק או רגולציה, כגון בדבר סיוע להעלמות מס ומניעת מימון טרוח, הלבנת הון וחקירת מעשי שחיתות. עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים ובנושא FIFA נחקרים על-ידי הרשויות האמריקאיות. בעת האחרונה, קבוצת הבנק וכל אחד מהצוותים המטפלים בחקירה מטעם ה-DOJ ומטעם הרגולטורים הבנקאיים ניהלו משאים ומתנים נרחבים בנוגע לתנאים של הסדרים מוסכמים, אשר יביאו, עם אישורם על-ידי הרשויות האמריקאיות וקבוצת הבנק ועם גיבושם הסופי, לסיים החקירות. לפירוט ראה [ביאור 25 ו-25 בדוחות הכספיים](#).
- סביבת המאקרו:** פעילות הבנק תלויה בסביבה העסקית בישראל ובעולם. מצב הכלכלה העולמית, שינויים משמעותיים במדיניות המוניטרית ובעקומי הריבית, תנודתיות בשווקים ושינויים במחירי הנכסים הפיננסיים בארץ ובעולם ובמחירי הנדל"ן והמצב הכלכלי, המדיני והביטחוני של ישראל ושל האזור הינם בעלי פוטנציאל להשפעה על פעילות הבנק. התוכנית האסטרטגית הרב שנתית של הבנק כוללת הנחות מסוימות לגבי סביבת המאקרו תוך התייחסות לסיכונים הקיימים בכלכלה הגלובלית ובמשק הישראלי ומאזנת בין שיקולי תשואה לסיכון. לפרטים נוספים ראה [סקירה כלכלית ופיננסית](#).
- התפרצות וירוס הקורונה עלולה ליצור שינוי משמעותי בסביבה המקרו-כלכלית כאמור בסקירה הכלכלית וכמפורט בפרק עניינים נוספים להלן.
- הסביבה הרגולטורית בארץ ובחו"ל:** לרפורמות רגולטוריות בינלאומיות קיימת השלכה על פעילות העסקית של הבנק בארץ ובעולם. בישראל גובשו בשנים האחרונות מספר יוזמות רגולטוריות שעניינן בעיקר הגברת התחרותיות במערכת הבנקאית בישראל ולצידן קיימות מספר יוזמות רגולטוריות נוספות הנמצאות בשלבי ייזום. היוזמות והמגמות הרגולטוריות, ובפרט הפרדות הבנק מחברות כרטיסי האשראי שלו והשינויים המשמעותיים בתחום פעילות זה, כמו גם נידוד חשבונות בנק ו-Open API עשויות להשפיע על המערכת הבנקאית בכלל ועל הבנק בפרט. בשלב זה מוקדם להעריך ולאמוד את השפעתן על הבנק. לפרטים אודות החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל התשע"ז-2017 ראה [ביאור 35 בדוחות הכספיים](#).

- **סיכון אבטחת מידע ותקריות קיברנטיות:** איומי הסייבר המתגברים כלפי גופים פיננסיים מביאים להפנית משאבי התעשייה הבנקאית להתמודדות עם הסיכון. הבנק מבצע בקורות באופן תדיר בכלל הערוצים על מנת למנוע חדירת פוגענים, הפעלת תוכנות זדוניות ומניעת דלף מידע. מעגלי הבקרה מורכבים ממספר רב של מערכות אבטחת מידע מתקדמות אשר פרוסות פנימית ברשת הבנק וחיצונית בתור הגנה היקפית.
- **סיכון תחרותי-אסטרטגי:** תחרות חדשה מצד חברות ביג-טק (אפל, גוגל, פייסבוק, אמזון ועוד) וחברות פינטק, לצד חדירה של טכנולוגיות חדשות, שינויים בהתנהגות הלקוחות ומודלים עסקיים חדשים בעולם הפיננסי, עלולים ליצור השפעה משמעותית על המערכת הבנקאית בארץ ובעולם בטווח הבינוני-ארוך. לצד זאת, שינויים רגולטוריים ותחרותיים בזירה המקומית, בדגש על מהלכים להגברת התחרות בשוק האשראי הקמעונאי, כדוגמת חוק נתוני אשראי שנכנס לתוקפו ב-12 לאפריל 2019, ניווד חשבונות בנק ו-Open API העלולים להשפיע על התוצאות העסקיות של הבנק. הבנק גיבש תוכנית אסטרטגית לשנים 2020-2022 הכוללת ביצוע צעדים בתחומי החדשנות, הטכנולוגיה, מבנה הפעילות ועוד, כדי לתת מענה למכלול האיומים.

לפרטים בדבר הליכים משפטיים ראה [ביאור 25 בדוחות הכספיים](#).

לפרטים בדבר יוזמות רגולטוריות מהותיות בעלות השפעה על פעילות הבנק בתקופת הדיווח ראה [ביאור 35 בדוחות הכספיים](#).

2.1.3. רואי החשבון המבקרים

רואי החשבון זיו האפט (BDO) וסומך חייקין (KPMG) משמשים כרואי החשבון המשותפים של הבנק. משרד האפט את האפט אשר התמזג למשרד זיו האפט בשנת 2000 החל לכהן כרואה החשבון המבקר של הבנק בשנת 1921. משרד סומך חייקין החל לכהן כרואה החשבון של הבנק בשנת 1998. לעיתים, מוצא לנכון רואה החשבון המבקר לכלול שינוי מהנוסח האחיד על-ידי הוספת פיסקת הפניית תשומת לב שנועדה להדגיש עניין מסוים המשפיע באופן משמעותי על הדוחות הכספיים וכלול בביאור לדוחות הכספיים.

רואי החשבון המבקרים הפנו את תשומת הלב לאמור בביאור ג.25. (ב) בדבר חשיפה לתובענות ייצוגיות שהוגשו כנגד קבוצת הבנק, לביאור ד.25. בדבר חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים ולביאור ה.25. בדבר החקירה בנושא FIFA.

2.2. התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר

הרווח הנקי של קבוצת הבנק המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם בשנת 2019 ב-1,799 מיליון ש"ח, בהשוואה לרווח בסך של 2,595 מיליון ש"ח בשנת 2018. הירידה ברווח נבעה בעיקר מגידול בהוצאה להפסדי אשראי וכן מקטיון ברווח המימוני לנוכח השפעות השינויים במדד המחירים לצרכן והשפעות התאמות לשווי הוגן של מכשירים נגזרים. מנגד חל קטיון בהוצאות ההפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים והוצאות המשפטיות הכרוכות בה. שיעור תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי מניות הבנק בשנת 2019 הסתכם ב-4.62%, בהשוואה ל-7.06% בשנת 2018.

טבלה 1-2: תמצית דוח רווח והפסד

השינוי	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2018	2019	
	במיליוני ש"ח		
	11,672	11,920	הכנסות ריבית
	(2,766)	(2,601)	הוצאות ריבית
	8,906	9,319	הכנסות ריבית, נטו
	1,445	559	הכנסות מימון שאינן מריבית
	10,351	9,878	רווח מימוני, נטו*
	613	1,276	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
	9,738	8,602	רווח מימוני, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
	3,423	3,330	עמלות והכנסות אחרות*
	8,960	8,776	הוצאות תפעוליות ואחרות
	4,201	3,156	רווח מפעילות נמשכת לפני מסים
	2,009	1,681	הפרשה למסים על הרווח מפעילות נמשכת
	2,192	1,475	רווח מפעילות נמשכת לאחר מסים
	4	11	חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר מסים
	2,196	1,486	רווח נקי מפעילות נמשכת
	364	296	רווח נקי מפעילות מופסקת
			רווח נקי:
	2,560	1,782	לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
	35	17	הפסד (רווח) המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
	2,595	1,799	המיוחס לבעלי מניות הבנק
	7.1%	4.6%	תשואת הרווח הנקי

* סעיפי רווח והפסד לעיל הוצגו במתכונת שונה מתמצית דוח רווח והפסד באופן המאפשר ניתוח טוב יותר של התוצאות הפיננסיות. השינוי בא לידי ביטוי באמצעות מיון של הכנסות מימון שאינן מריבית מסעיף הכנסות (הוצאות) שאינן מריבית לרווח המימוני, נטו.

ההפסד הנקי של קבוצת הבנק המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם ברבעון הרביעי של שנת 2019 בסך של 629 מיליון ש"ח, בהשוואה לרווח נקי בסך של 97 מיליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד. תוצאות הרבעון הרביעי של שנת 2019 והרבעון המקביל אשתקד הושפעו מהוצאות חריגות בגין ההפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים (הוצאה ברבעון הרביעי של שנת 2019 בסך 1,000 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-922 מיליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד).

הרווח הנקי מנוטרל השפעות חריגות כאמור לעיל הסתכם ברבעון הרביעי של שנת 2019 בסך של 359 מיליון ש"ח, בהשוואה לרווח נקי מנוטרל השפעות חריגות בסך של 991 מיליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

הגורמים העיקריים שהשפיעו על התוצאות העסקיות של הקבוצה, מנוטרלות חריגים, ברבעון הרביעי של שנת 2019 בהשוואה לרבעון המקביל אשתקד:

- עלייה בהפסדי אשראי בסך של 687 מיליון ש"ח, בין היתר בשל השפעות ישירות ועקיפות הנובעות ממשבר הקורונה, כפי שידועות למועד עריכת הדוחות.

- קטיון בסך 201 מיליון ש"ח ברווח המימוני בעיקר בשל ירידה בסך 139 מיליון ש"ח ברווח ממניות ואגרות-חוב וירידה בסך 33 מיליון ש"ח בשל שינוי במדד הידוע בין התקופות.

לפרטים בדבר התפתחויות מהותיות בהכנסות והוצאות לפי רבעונים, ראה [נספחים לפרק ממשל תאגדי](#).

2.2.1. התפתחות הכנסות והוצאות

הרווח המימוני נטו

בכדי לנתח את הרווח מפעילות מימון יש לכלול ברווח בנוסף להכנסות והוצאות ריבית גם הכנסות והוצאות מימון שאינן מריבית. הכנסות אלה כוללות את הכנסות המימון בגין מכשירים נגזרים, בין היתר הפרשי שער ורווח מממוש ניירות-ערך, המהווים חלק אינטגרלי בניהול החשיפות של הבנק. ההכנסות מנגזרים כוללות, בין השאר, את השפעות ערך הזמן בשווי ההוגן של נגזרים המקזזות את חשיפות הריבית המאזניות וכן את השפעות שיעור השינוי במדד הידוע בגין יתרות נגזרים המקזזות את חשיפות המדד בגין היתרות המאזניות.

טבלה 2-2: הרכב הרווח המימוני, נטו

השינוי	לשנה שהסתיימה ביום	
	31.12.18	31.12.19
	במיליוני ש"ח	
הכנסות ריבית	11,672	11,920
הוצאות ריבית	(2,766)	(2,601)
הכנסות ריבית, נטו	8,906	9,319
הכנסות מימון שאינן מריבית*	1,445	559
סך הרווח המימוני המדווח	10,351	9,878
בנטרול השפעות שאינן מפעילות שוטפת:		
הכנסות ממימוש והתאמות לשווי הוגן של אגרות-חוב	180	225
רווח מהשקעות במניות	403	353
הפסד מירידת-ערך מניות של חברה מוחזקת*	-	(56)
רווחים בגין הלוואות שנמכרו	56	9
התאמות לשווי הוגן של מכשירים נגזרים ⁽¹⁾	64	(261)
הכנסות (הוצאות) מימון הנובעות מחיסוי המס בגין השקעות בחו"ל וגידור חשיפות מטבע של פריטים לא-כספיים ⁽²⁾	73	(148)
סך-הכל השפעות שאינן מפעילות שוטפת	776	122
סך-הכל הכנסות מימון מפעילות שוטפת ⁽³⁾	9,575	9,756

* כולל הפרשה לירידת-ערך בגין השקעות הבנק בבנק פוזיטיף.
 (1) השפעת מדידת הרווח והפסד במכשירים נגזרים המהווים חלק מאסטרטגיית ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק על בסיס שווי הוגן לעומת מדידה על בסיס צבירה.
 (2) בסעיף זה נכללו השפעות גידור חשיפות מטבע של פריטים לא-כספיים והשפעת חיסוי האסימטריה בחבות המס בגין הפרשי שער על ההשקעות בחברות בנות בחו"ל אשר אינם מובאים בחשבון בבסיס ההכנסה לצורך חישוב ההפרשה למס, שלא כמו הפרשי השער בגין מקורות המימון. הבנק מבצע חיסוי כנגד חשיפת המס בגין ההשקעות בחו"ל באמצעות העמדת מקורות מימון עודפים כנגד השקעות אלו.
 (3) רווח מימוני בניטרול השפעות חריגות, ובניטרול השפעות הנובעות בעיקרן מעיתוי הרישום החשבונאי.
 מזה בגין השפעות שינויים במדד: הכנסה בסך של 21 מיליון ש"ח בשנת 2019, בהשוואה להכנסה בסך של 128 מיליון ש"ח בשנת 2018.

הכנסות המימון מפעילות שוטפת בשנת 2019 הסתכמו בסך של 9,756 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של 9,575 מיליון ש"ח בשנת 2018. העלייה נבעה מגידול במרווחים הפיננסיים בפיקדונות בשל עליית שיעורי הריבית הדולרית והשקלית. כמו-כן, חלה עלייה בהיקפי האשראי לדירור והפעילות העסקית. מנגד, חלה ירידה בהיקף האשראי הקמעונאי הצרכני וכן קיטון בהכנסות מהפרשי הצמדה, בשל השינויים בשיעור עליית המדד הידוע בין התקופות. סך הרווח המימוני המדווח הסתכם בשנת 2019 בסך של 9,878 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של 10,351 מיליון ש"ח בשנת 2018. הירידה נבעה מהפסד בסך 261 מיליון ש"ח לעומת רווח בסך 64 מיליון ש"ח בשנת 2018, כתוצאה משינוי בהתאמות לשווי הוגן של מכשירים נגזרים, בעיקר כתוצאה מירידת הריבית השקלית הארוכה. כמו-כן, חל קיטון בהכנסות מהפרשי שער בעיקר בשל גידור חשיפות מטבע של פריטים לא-כספיים וכן קיטון בהכנסות מהפרשי הצמדה, בשל השינויים בשיעור עליית המדד הידוע בין התקופות. בנוסף, חלה ירידה ברווח מהשקעה במניות והוכרה ירידת-ערך בסך של כ-56 מיליון ש"ח בגין השקעת הבנק בבנק פוזיטיף (לפרטים נוספים, ראה [פרק "חברות עיקריות" להלן](#)).

טבלה 2-3: נתונים עיקריים בדבר הכנסות והוצאות ריבית

לשנה שהסתיימה ביום				
31.12.18		31.12.19		
שיעור הכנסה (הוצאה)	הכנסות (הוצאות) ריבית	שיעור הכנסה (הוצאה)	הכנסות (הוצאות) ריבית	
במיליוני ש"ח/באחוזים				
2.97%	11,672	2.93%	11,920	הכנסות ריבית
1.13%	(2,766)	1.07%	(2,601)	הוצאות ריבית
1.84%	8,906	1.86%	9,319	הכנסות ריבית, נטו
2.27%		2.29%		יחס בין הכנסות מריבית נטו לבין יתרת הנכסים נושאי הריבית

בשנת 2019 חלה עלייה בהכנסות ריבית לעומת שנת 2018 אשר נבעה מעלייה בשיעורי הריבית הדולרית והשקלית ומעלייה בהיקפי האשראי לדיור והפעילות העסקית. מנגד, חלה ירידה בהיקף האשראי הקמעונאי הצרכני וחל קיטון בשיעור עליית המדד הידוע בין התקופות. בהוצאות ריבית חלה ירידה הנובעת מקיטון בשיעור עליית המדד בין התקופות אשר קוזזה בחלקה בעלייה בשיעורי הריבית הדולרית והשקלית. מניתוח השינויים בהכנסות ובהוצאות ריבית בין שנת 2019 לבין שנת 2018 עולה כי השינויים בהיקף היתרות המאזניות הממוצעות גרמו לגידול בסך של כ-604 מיליון ש"ח והשינויים בשיעורי הריבית גרמו לקיטון בסך של כ-191 מיליון ש"ח בהכנסות ריבית נטו.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי הסתכמו בשנת 2019 בסך של 1,276 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של 613 מיליון ש"ח בשנת 2018. בהפרשה הפרטנית, נטו נרשמה בשנת 2019 הוצאה בסך של 668 מיליון ש"ח, בהשוואה להכנסה בסך של 155 מיליון ש"ח בשנת 2018. השינוי בסעיף זה נובע בעיקר מגידול בהוצאה הפרטנית ברוטו.

ההוצאה, נטו, בגין הפרשה קבוצתית הסתכמה לסך של 608 מיליון ש"ח בשנת 2019, בהשוואה להוצאה בסך של 768 מיליון ש"ח בשנת 2018. הירידה בהוצאה הקבוצתית נבעה בעיקר מקיטון במחיקות האוטומטיות, בעקבות טיפול ממוקד בחובות בחריגה ופיגורים. בנוסף, חלו שינויים ביתרות האשראי בהשוואה לשנת 2018 שקוזזו על-ידי רישום של הפרשה קבוצתית עקב מכירת השליטה בקבוצת ישראל כרטיס בחודש אפריל 2019 והכללה של יתרות האשראי המאזני והחוץ-מאזני של הקבוצה החל ממועד זה.

ההפרשה להפסדי אשראי הושפעה מהשלכות משבר הקורונה, כפי שידועות למועד עריכת הדוחות, בעיקר בגין לווים הקשורים לענפים שנפגעו מהמשבר (בעיקר אנרגיה, תעופה ותיירות).

למידע נוסף בדבר התפתחות יתרות האשראי לציבור ראה [פרק "המבנה והתפתחויות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון וההלימות ההון" בדוח הדירקטוריון](#). למידע נוסף בדבר התנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי, ראה [ביאור 13 בדוחות הכספיים](#).

טבלה 4-2: ההוצאה המצטברת להפסדי אשראי בגין חובות ובגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים**

לשנה שהסתיימה ביום		
31.12.18	31.12.19	
במיליוני ש"ח		
835	1,619	הוצאה פרטנית בגין הפסדי אשראי
(990)	(951)	קיטון בהפרשה פרטנית להפסדי אשראי וגביית חובות שנמחקו חשבונאית
(155)	668	הוצאה (הכנסה) פרטנית, נטו, בגין הפסדי אשראי
768	608	הוצאה, נטו, בגין הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי ומחיקות חשבונאיות, נטו
613	1,276	סך-הכל הוצאה (הכנסה) להפסדי אשראי*
* מזה:		
114	1,055	הוצאה (הכנסה), נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי מסחרי
40	31	הוצאה (הכנסה), נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לדיור
457	191	הוצאה, נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי פרטי אחר
2	(1)	הוצאה, נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לבנקים וממשלות
613	1,276	סך-הכל הוצאה (הכנסה) להפסדי אשראי
ב-%		
שיעור ההוצאה (הכנסה) מסך האשראי לציבור:		
0.30%	0.55%	שיעור ההוצאה (הכנסה) הפרטנית בגין הפסדי אשראי
0.58%	0.76%	שיעור ההוצאה (הכנסה) להפסדי אשראי, ברוטו מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור***
0.22%	0.44%	שיעור ההוצאה (הכנסה) בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור
0.20%	0.12%	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור
14.58%	7.48%	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור

** להבות בגין אשראי לדיור שנבחן לפי עומק הפיגור.

*** ההוצאה להפסדי אשראי, ברוטו הינה סך ההוצאה להפסדי אשראי בניטרול הקיטון בהפרשה פרטנית להפסדי אשראי וגביית חובות שנמחקו חשבונאית.

עמלות והכנסות אחרות הסתכמו בשנת 2019 ב-3,330 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-3,423 מיליון ש"ח בשנת 2018. הכנסות מעמלות הסתכמו ב-3,240 מיליון ש"ח בשנת 2019, בהשוואה ל-3,318 מיליון ש"ח בשנת 2018. הירידה נבעה מירידה בדמי ניהול חשבונות ועמלות פעילות בניירות-ערך וקוזזה בעלייה מהכנסות מעמלות מעסקי מימון ומהכנסות מכרטיסי אשראי.

הכנסות האחרות הסתכמו ב-90 מיליון ש"ח בהשוואה ל-105 מיליון ש"ח בשנת 2018. הירידה נבעה מרשום הכנסות בשנת 2018 ממכירת בניינים בסך של 28 מיליון ש"ח וכן מרווח ממכירת תיקי לקוחות של לקוחות הפעילות הבינלאומית בסך של 28 מיליון ש"ח ב-2018 בהשוואה ל-12 מיליון ש"ח בשנת 2019.

טבלה 5-2: פירוט עמלות והכנסות אחרות

השינוי	לשנה שהסתיימה ביום		
	31.12.18	31.12.19	
	במיליוני ש"ח		
			עמלות
(5.4%)	920	870	דמי ניהול חשבונות
(5.8%)	741	698	פעילות בניירות-ערך
13.8%	282	321	כרטיסי אשראי, נטו
(0.4%)	223	222	טיפול באשראי
6.4%	450	479	עמלות מעסקי מימון
(7.4%)	702	650	עמלות אחרות
(2.4%)	3,318	3,240	סך-הכל עמלות תפעוליות
(14.3%)	105	90	סך-הכל אחרות
(2.7%)	3,423	3,330	סך-הכל הכנסות תפעוליות והכנסות ואחרות

ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו בשנת 2019 ב-8,776 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-8,960 מיליון ש"ח בשנת 2018, ירידה בשיעור של כ-2.1%. הירידה בהוצאות נבעה בעיקרה מקיטון בהוצאה בגין עדכון הפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים ו-FIFA וההוצאות המשפטיות הכרוכות בה.

טבלה 6-2: פירוט של ההוצאות התפעוליות והאחרות

השינוי	לשנה שהסתיימה ביום		
	31.12.18	31.12.19	
	במיליוני ש"ח		
			הוצאות שכר
(4.5%)	3,740	3,573	שכר
24.6%	357	445	מענקים ותגמול מבוסס מניות
(1.9%)	4,097	4,018	סך-הכל שכר
(3.1%)	1,376	1,334	הוצאות האחזקה ופחת בניינים וציוד
(1.8%)	3,487	3,424	הוצאות אחרות⁽¹⁾
(2.1%)	8,960	8,776	סך-הכל הוצאות תפעוליות ואחרות

(1) בשנת 2019 כולל סך של 71 מיליון ש"ח בגין הפסקת הפעילות הבנקאות הפרטית בבנק הפועלים שוויץ (בשנת 2018 כולל סך של 30 מיליון ש"ח).

הוצאות השכר הסתכמו בשנת 2019 ב-4,018 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-4,097 מיליון ש"ח בשנת 2018, ירידה בשיעור של 1.9%. הקיטון בהוצאות השכר נבע בעיקר מהמשך החיסכון בעלויות עקב תהליכי התייעלות ומירידה בסכום המענק השנתי. קיטון זה קוזז ממענק חתימה חד פעמי בסך של 210 מיליון ש"ח בעקבות חתימה על הסכם שכר וגידול בתגמול מבוסס מניות עקב עלייה במחיר המניה.

הוצאות האחזקה ופחת בניינים וציוד הסתכמו בשנת 2019 ב-1,334 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,376 מיליון ש"ח בשנת 2018, קיטון בשיעור של 3.1%, בעיקר בדמי שכירות וירידה בפחת על תוכנות.

ההוצאות האחרות הסתכמו בשנת 2019 ב-3,424 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-3,487 מיליון ש"ח בשנת 2018, ירידה בשיעור של 1.8%. הירידה נבעה מהשפעת הפרשה לחקירת עסקי לקוחות הבנק ו-FIFA שהסתכמו בשנת 2019 בסך של כ-822 מיליון ש"ח בהשוואה ל-1,049 מיליון ש"ח בשנת 2018 וכן מירידה בהוצאות משפטיות הכרוכות בה. מנגד קיזזו ירידה זו הוצאה בגין עסקה למכירת תיק לקוחות הפעילות הבינלאומית וגידול בהוצאות מחשב, שיווק ופרסום והפרשה לתביעות ונזקי לקוחות.

ההפרשה למסים על הרווח מפעילות נמשכת הסתכמה בשנת 2019 בסך של 1,681 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של 2,009 מיליון ש"ח בשנת 2018. שיעור המס האפקטיבי של הבנק בשנת 2019 הגיע ל-53.3% בהשוואה לשיעור מס סטטוטורי של 34.2% וזאת בשל הוצאות לא מוכרות, בעיקר עקב הפרשה הקשורה לחקירת עסקי הבנק עם לקוחות אמריקאים ו-FIFA, מהפסדים של חברות בת שלא נכלל בגינם מס נדחה והתאמת מסים בגין שנים קודמות, בעיקר עקב גביית חובות שנמחקו בעבר.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

הרווח הנקי מפעילות מופסקת הסתכם בשנת 2019 בסך של 296 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של 364 מיליון ש"ח בשנת 2018. הרווח מפעילות מופסקת בשנת 2019 כולל רווח נטו בסך כ-137 מיליון ש"ח (לאחר השפעת המס המתייחס), הכולל רווח הון בסך של כ-210 מיליון ש"ח, בגין חלק ההשקעה שנמכר ובגין שיערוך יתרת ההשקעה שנותרה בהתאם לשווי המניות למועד ההנפקה ובניכוי הפחתה למחיר השוק ליום 30 ביוני 2019 בסך של כ-73 מיליון ש"ח, ואת חלקו של הבנק מרווחי קבוצת ישראל בסך של 159 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-364 מיליון ש"ח בשנת 2018. בתוצאות הפעילות המופסקת נכלל חלקו של הבנק מרווחי ישראל כ-33% (33%) החל מהרבעון השני של שנת 2019. עד לתום הרבעון הראשון לשנת 2019, ובשנת 2018 הרווח מפעילות מופסקת כלל את חלקו של הבנק (98.2%) מרווחי קבוצת ישראל.

חלקם של בעלי זכויות שאינן מקנות שליטה בתוצאות, נטו, של חברות מאוחדות הסתכם בשנת 2019 בהפסד בעיקר מבנק פוזיטיב בסך של 17 מיליון ש"ח, בהשוואה להפסד בסך של 35 מיליון ש"ח בשנת 2018.

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם בשנת 2019 בסך של 1,799 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של 2,595 מיליון ש"ח בשנת 2018. **הרווח הנקי הבסיסי למניה, המיוחס לבעלי מניות הבנק מפעילות נמשכת, בת 1 ש"ח ערך נקוב** הסתכם בשנת 2019 ב-1.13 ש"ח, בהשוואה ל-1.68 ש"ח בשנת 2018.

2.2.2. התפתחות ברווח הכולל

טבלה 7-2: רווח כולל

לשנה שהסתיימה ביום		
31.12.18	31.12.19	
במיליוני ש"ח		
2,560	1,782	רווח נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
35	17	הפסד (רווח) נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
2,595	1,799	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
		רווח (הפסד) כולל אחר, לפני מסים:
(920)	581	התאמות בגין אגרות-חוב זמינות למכירה לפי שווי הוגן נטו ⁽¹⁾
(2)	-	התאמות מתרגום דוחות כספיים* נטו, לאחר השפעת גידורים
379	(876)	התאמות של התחייבויות בגין הטבות לעובדים**
(543)	(295)	רווח (הפסד) כולל אחר, לפני מסים
135	119	השפעת המס המתייחס
(408)	(176)	רווח (הפסד) כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה, לאחר מסים
2,152	1,606	הרווח (ההפסד) הכולל לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
35	17	ההפסד (הרווח) הכולל המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
2,187	1,623	הרווח הכולל המיוחס לבעלי מניות הבנק

* התאמות מתרגום דוחות כספיים של פעילות חוץ שמטבע הפעילות שלה, עד ליום 31 בדצמבר 2018, היה שונה ממטבע הפעילות של הבנק.

** בעיקר משקף התאמות בגין אומדנים אקטואריים לסוף השנה והפחתה של סכומים שנרשמו בעבר ברווח כולל אחר.

(1) עד ליום 31 בדצמבר 2018 ניירות-ערך זמינים למכירה.

הרווח הכולל הסתכם בשנת 2019 בסך של 1,623 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של 2,187 מיליון ש"ח בשנת 2018. הרווח הכולל הושפע מעבר לשינוי ברווח הנקי בעיקר מעלייה בהתאמות אגרות-חוב זמינות למכירה כתוצאה מעלייה במחירי אגרות-החוב בארץ ובחו"ל (בעיקר אגרות-חוב ממשלתיות) לעומת ירידות במחירי ניירות-ערך זמינים למכירה בשנת 2018. מנגד, גידול בהתחייבויות בגין הטבות לעובדים שנבעו מהשפעת תוכנית ההתייעלות לשנים 2020-2022, הסכם השכר ומהשלכה של ירידה בעקומי הריבית שהגדילה את ההתחייבות האקטוארית, קיזוז חלק מעלייה זו.

2.2.3. מערך טכנולוגיית המידע
טבלה 2-8: מערך טכנולוגיית המידע

תוכנה	חומרה ⁽³⁾	אחר	סך-הכל
במיליוני ש"ח			
תוספות לנכסים ⁽¹⁾ בגין מערך טכנולוגיית המידע שלא נזקפו כהוצאה בשנת 2019:			
240	-	-	240
עלויות בגין שכר עבודה ונלוות			
121	-	-	121
עלויות בגין מיקור חוץ, לרבות שכר יועצים			
76	104	-	180
עלויות רכישה או רישיונות שימוש ⁽⁴⁾			
-	-	21	21
עלויות ציוד בניינים ומקררעין			
437	104	21	562
סך-הכל			
יתרות נכסים ⁽²⁾ בגין מערך טכנולוגיית המידע ליום 31 בדצמבר 2019:			
1,304	337	42	1,683
סך-הכל עלות מופחתת			
612	-	-	612
מזה: בגין שכר עבודה ונלוות			
הוצאות בגין מערך טכנולוגיית המידע כפי שנכללו בדוח רווח והפסד בשנת 2019:			
399	101	-	500
הוצאות בגין שכר עבודה ונלוות			
244	26	18	288
הוצאות בגין רכישות או רישיונות שימוש שלא הונו לנכסים			
68	20	2	90
הוצאות בגין מיקור חוץ, לרבות שכר יועצים			
220	92	17	329
הוצאות בגין פחת			
71	19	50 ⁽⁵⁾	140
הוצאות אחרות			
1,002	258	87	1,347
סך-הכל הוצאות			
תוספות לנכסים ⁽¹⁾ בגין מערך טכנולוגיית המידע שלא נזקפו כהוצאה בשנת 2018:			
208	-	-	208
עלויות בגין שכר עבודה ונלוות			
78	-	-	78
עלויות בגין מיקור חוץ, לרבות שכר יועצים			
72	95	-	167
עלויות רכישה או רישיונות שימוש ⁽⁴⁾			
-	-	8	8
עלויות ציוד בניינים ומקררעין			
358	95	8	461
סך-הכל			
יתרות נכסים ⁽²⁾ בגין מערך טכנולוגיית המידע ליום 31 בדצמבר 2018:			
1,076	342	35	1,453
סך-הכל עלות מופחתת			
508	-	-	508
מזה: בגין שכר עבודה ונלוות			
הוצאות בגין מערך טכנולוגיית המידע כפי שנכללו בדוח רווח והפסד בשנת 2018:			
350	128	-	478
הוצאות בגין שכר עבודה ונלוות			
223	32	11	266
הוצאות בגין רכישות או רישיונות שימוש שלא הונו לנכסים			
59	23	2	84
הוצאות בגין מיקור חוץ, לרבות שכר יועצים			
270	91	22	383
הוצאות בגין פחת			
68	25	(5)63	156
הוצאות אחרות			
970	299	98	1,367
סך-הכל הוצאות			

- (1) לרבות הוצאות מראש בגין מערך טכנולוגיית המידע בסך 12 מיליוני ש"ח (31.12.18: 42 מיליוני ש"ח).
- (2) לרבות הוצאות מראש בגין מערך טכנולוגיית המידע בסך 216 מיליוני ש"ח (31.12.18: 206 מיליוני ש"ח).
- (3) לרבות תשתיות תקשורת.
- (4) לרבות רכישות ורישיונות שימוש של תוכנה וחומרה לכלל החטיבות בתאגיד הבנקאי.
- (5) כוללות הוצאות שהוצאו על-ידי מערך טכנולוגיית המידע לרבות הוצאות שוטפות על שימוש בתקשורת וטלפוניה, דואר, שכר-דירה, מסים, חשמל וכדומה.

2.3. המבנה והתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון

המאזן המאוחד ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכם ב-463.7 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-460.9 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2018. העלייה נבעה בעיקר מגידול באשראי לציבור ובהשקעות בניירות-ערך שקוזה בעיקר מהפסקת האיחוד של קבוצת ישראל כרז כתוצאה ממכירת מרבית מניות ישראל כרז בשנת 2019.

טבלה 2-9: ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים

השינוי	יתרה ליום		
	31.12.18	31.12.19	
	במיליוני ש"ח		
0.6%	460,926	463,688	סך-כל הנכסים
3.7%	282,507	292,940	אשראי לציבור, נטו
4.3%	84,459	88,122	מזומנים ופיקדונות בבנקים
6.0%	56,116	59,486	ניירות-ערך
(94.4%)	15,110	849	נכסים המיוחסים לפעילות מופסקת*
2.7%	352,260	361,645	פיקדונות הציבור
(10.6%)	30,024	26,853	אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
(100.0%)	14,733	-	התחייבויות המיוחסות לפעילות מופסקת*
1.7%	37,544	38,181	הון המיוחס לבעלי המניות של הבנק

* החל מהרבעון השני 2019 יתרת ההשקעה בקבוצת ישראל כרז, המטופלת לפי שיטת השווי המאזני, מוצגת בשורה אחת במסגרת הנכסים המיוחסים לפעילות מופסקת. לפרטים נוספים ראה [ביאור 1 \(ז\) בדוחות הכספיים](#).

2.3.1. מבנה והתפתחות הנכסים וההתחייבויות

אשראי לציבור

טבלה 2-10: התפתחות האשראי לציבור, נטו, מאזני לפי ענפי משק עיקריים

השינוי	ליום		
	*31.12.18	31.12.19	
	במיליוני ש"ח		
10.2%	80,962	89,256	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
(10.2%)	42,269	37,944	אנשים פרטיים - אחר
6.2%	50,682	53,833	בינוי ונדל"ן
0.6%	26,026	26,176	מסחר
(2.3%)	16,371	15,998	תעשייה
19.9%	18,404	22,058	שירותים פיננסיים**
(0.2%)	47,793	47,675	אחר
3.7%	282,507	292,940	סך-הכל

* סוג מחדש, הלוואות לדיור שניתנו ליחידים אשר ענף המשק שלהם שונה מענף "אנשים פרטיים" סוגו מחדש מענפי המשק המסחריים לענף "אנשים פרטיים - הלוואות לדיור".

** בשל הפסקת איחוד ישראל כרז החל מהרבעון השני של 2019, היתרה כוללת הלוואות שניתנו לקבוצת ישראל כרז, שהסתכמו בסך של כ-3,593 מיליון ש"ח למועד הפסקת האיחוד.

למידע נוסף בנוגע להתפתחות האשראי וסיכוני האשראי לפי ענפי משק ראה [פרק "סיכון אשראי" בסעיף 3.2.2](#). "מיון וניתוח סיכון האשראי לפי ענפי משק" [בסקירת הסיכונים, בדוח הדירקטוריון וההנהלה](#).

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

חבויית בעייתיות

טבלה 11-2: סיכון אשראי בעייתי⁽¹⁾

31.12.18			31.12.19			
סך-הכל	חוץ-מאזני	מאזני	סך-הכל	חוץ-מאזני	מאזני	
במיליוני ש"ח						
3,311	582	2,729	5,303	861	4,442	סיכון אשראי פגום
1,671	220	1,451	1,746	270	1,476	סיכון אשראי נחות ⁽²⁾
3,202	770	2,432	3,837	597	3,240	סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת
8,184	1,572	6,612	10,886	1,728	9,158	סך סיכון אשראי בעייתי*
6,944	1,452	5,492	8,787	1,643	7,144	סיכון אשראי בעייתי נטו
808	-	808	913	-	913	* מזה חובות שאינם פגומים בפיגור של 90 ימים או יותר ⁽²⁾

(1) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(2) לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור ובגין הלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

הערה:

סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני מוצג לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

בשנת 2019 חלה עלייה בסך החבויית בעייתיות בשיעור של 33%, בין היתר בשל השפעות ישירות ועקיפות הנובעות ממשבר הקורונה, כפי שידועות למועד עריכת הדוחות.

למידע נוסף על ניתוח תיק האשראי וסיכון אשראי בעייתי ראה [פרק "סיכון אשראי" בסעיף 3.2.1](#). ניתוח איכות האשראי וסיכון אשראי בעייתי [בסקירת הסיכונים, בדוח הדירקטוריון וההנהלה](#).

אשראי חוץ-מאזני

טבלה 12-2: ההתפתחות בסעיפים החוץ-מאזניים העיקריים

השינוי	יתרה ליום		
	31.12.18	31.12.19	
	במיליוני ש"ח		
	1,397	816	אשראי תעודות
(41.6%)	52,490	51,134	ערבויית והתחייבויות אחרות**,*
(2.6%)	14,689	15,640	מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו באחריות הבנק
6.5%	41,403	44,695	מסגרות חח"ד ומסגרות אשראי אחרות בחשבונות לפי דרישה, שלא נוצלו* ⁽¹⁾
8.0%	50,755	58,323	התחייבויות בלתי חוזרות לתת אשראי שאושר ושעדיין לא ניתן והתחייבויות להוצאת ערבויות
14.9%	24,845	-	יתרות חוזי מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים המיוחסים לפעילות מופסקת

* כולל סיכון אשראי חוץ-מאזני בסך של כ-13,797 מיליוני ש"ח בגינו נרכש ביטוח מחברות ביטוח זרות לתיק ערבויות חוק מכר (ליום 31.12.18: 22,617 מיליוני ש"ח).

** כולל התחייבויות הבנק בגין חלקו בקרן סיכונים של מסלקת המעו"ף בסך 94 מיליוני ש"ח (ליום 31.12.18: 174 מיליוני ש"ח).

(1) בעקבות הפסקת איחוד קבוצת ישראל נכללו יתרות מסגרת חח"ד ומסגרות אשראי אחרות בסך של כ-4.5 מיליארד ש"ח, שטרם היציאה מאיחוד קוזזו בשל היותן יתרות הדדיות.

ניירות-ערך

לבנק השקעות באגרות-חוב ממשלתיות וקונצרניות וכן השקעה במניות סחירות ושיאין סחירות בפיזור נרחב.

ניירות הערך הסתכמו ביום 31 בדצמבר 2019 בכ-59.5 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-56.1 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2018, עלייה בשיעור של כ-6.0% שנבעה בעיקר מרכישה, נטו, בתיק הזמין למכירה, של אגרות-חוב של ממשלת ישראל.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

להלן פירוט אודות הפעילות בניירות הערך של קבוצת הבנק:
טבלה 2-13: יתרות ניירות-ערך

סך-הכל		מוחזק לפדיון		זמין למכירה		תיק למסחר		
מסך % ניירות-ערך	הערך במאזן	מסך % ניירות-ערך	הערך במאזן	מסך % ניירות-ערך	הערך במאזן	מסך % ניירות-ערך	הערך במאזן	
במיליוני ש"ח/באחוזים								
67.3%	40,019	-	-	56.2%	33,417	11.1%	6,602	אגרות-חוב ממשלת ישראל
13.0%	7,730	-	-	13.0%	7,730	-	-	אגרות-חוב ממשלת ארצות-הברית
0.6%	381	-	-	0.6%	378	0.0%	3	אגרות-חוב ממשלות - מדינות זרות אחרות
80.9%	48,130	-	-	69.8%	41,525	11.1%	6,605	סך-הכל אגרות-חוב ממשלות
0.5%	299	0.5%	299	-	-	-	-	אגרות-חוב קונצרניות - בישראל
15.6%	9,284	-	-	15.6%	9,284	-	-	אגרות-חוב קונצרניות - מדינות זרות
16.1%	9,583	0.5%	299	15.6%	9,284	-	-	סך-הכל אגרות-חוב קונצרניות
3.0%	1,773	-	-	3.0%	*1,771	0.0%	2	מניות
100.0%	59,486	0.5%	299	88.4%	52,580	11.1%	6,607	סך-הכל ניירות-ערך
ליום 31 בדצמבר 2018								
58.2%	32,639	-	-	47.0%	26,373	11.2%	6,266	אגרות-חוב ממשלת ישראל
16.9%	9,483	-	-	16.8%	9,419	0.1%	64	אגרות-חוב ממשלת ארצות-הברית
1.8%	1,006	-	-	1.8%	1,001	0.0%	5	אגרות-חוב ממשלות - מדינות זרות אחרות
76.9%	43,128	-	-	65.6%	36,793	11.3%	6,335	סך-הכל אגרות-חוב ממשלות
1.2%	653	0.7%	398	0.5%	255	-	-	אגרות-חוב קונצרניות - בישראל
19.3%	10,814	-	-	19.3%	10,812	0.0%	2	אגרות-חוב קונצרניות - מדינות זרות
20.4%	11,467	0.7%	398	19.7%	11,067	0.0%	2	סך-הכל אגרות-חוב קונצרניות
2.7%	1,521	-	-	2.6%	1,480	0.1%	41	מניות
100.0%	56,116	0.7%	398	87.9%	49,340	11.4%	6,378	סך-הכל ניירות-ערך

* שאינן למסחר.

לפרטים נוספים לגבי סכומים הנמדדים בשווי הוגן, ראה [ביאור 32. בדוחות הכספיים](#).
לפרטים נוספים אודות השפעות התפרצות נגיף הקורונה, ראה [ביאור 36 בדוחות הכספיים](#).

טבלה 2-14: פירוט אגרות-חוב קונצרניות לפי ענפי משק

31.12.18		31.12.19		
אחוז מסך אגרות-חוב קונצרניות	הערך במאזן	אחוז מסך אגרות-חוב קונצרניות	הערך במאזן	
במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		
4.7%	544	5.6%	540	כרייה וחציבה
5.0%	578	7.3%	700	תעשייה
3.6%	418	4.0%	387	חשמל ומים
3.9%	447	3.3%	313	מידע ותקשורת
76.6%	8,785	74.4%	7,129	בנקים ומוסדות פיננסיים
6.1%	695	5.4%	514	אחרים
100.0%	11,467	100.0%	9,583	סך-הכל אגרות-חוב קונצרניות

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

לפרטים בדבר ההפסד שטרם מומש מהתאמות לשווי הוגן בגין אגרות-חוב זמינות למכירה (2018 - ניירות-ערך בתיק הזמין למכירה), ראה [ביאור 12](#) בדוחות הכספיים.

פיקדונות

טבלה 2-15: התפתחות ביתרות הפיקדונות

השינוי	יתרה ליום		
	31.12.18	31.12.19	
	במיליוני ש"ח		
2.66%	352,260	361,645	פיקדונות הציבור
(22.26%)	4,528	3,520	פיקדונות מבנקים
229.33%	208	685	פיקדונות הממשלה
2.48%	356,996	365,850	סך-הכל

יתרת הפיקדונות ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמה בסך של כ-366 מיליארד ש"ח בהשוואה לסך של כ-357 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2018. העלייה נובעת בעיקרה מפיקדונות עסקיים.

פעילות חוץ-מאזנית בניירות-ערך המוחזקים על-ידי הציבור

טבלה 2-16: ההתפתחות ביתרות החזקת הנכסים הכספיים החוץ-מאזניים של לקוחות קבוצת הבנק, לגביהם מספקת קבוצת הבנק שירותי משמורת, ניהול, תפעול וייעוץ

השינוי	יתרה ליום		
	31.12.18	31.12.19	
	במיליוני ש"ח		
(13.92%)	*840,202	723,227	ניירות-ערך ⁽¹⁾⁽³⁾
22.00%	76,213	92,980	נכסי קרנות נאמנות ⁽²⁾
-	85,305	-	נכסי קופות-גמל המקבלות שירותי תפעול ⁽³⁾

* הוצג מחדש.

- (1) לרבות יתרות ניירות-ערך של קופות-גמל וקרנות נאמנות לגביהן מעניקה קבוצת הבנק שירותי משמורת. עיקר הקיטון בהיקף נכסי הלקוחות נובע מהעברת נכסים בסך של כ-150 מיליארד ש"ח של לקוח מהותי של חברה בת בבעלות מלאה של הבנק, שקוזז בחלקו עקב עליית מחירי ניירות-ערך.
- (2) שווי הנכסים של קרנות הנאמנות המקבלות שירותים נלווים לניהול חשבונות בהיקפים שונים.
- (3) בהמשך להחלטת הבנק להפסיק את פעילות מתן שירותי תפעול קופות-גמל וקרנות השתלמות לחברות מנהלות, הפסקת הפעילות הושלמה במהלך חודש יולי 2019.

אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמו ב-26.9 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-30.0 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2018, קיטון בשיעור של כ-10.6% שנבע מפירעונות של אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים בסך של כ-6.1 מיליארד ש"ח אשר קוזז בחלקו על-ידי הנפקת אגרות-חוב בסך של כ-2.5 מיליארד ש"ח והנפקת כתבי התחייבות נדחים בסך של כ-1 מיליארד ש"ח.

טבלה 2-17: פירוט אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים

ליום 31 בדצמבר 2019		ליום 31 בדצמבר 2018		
הערך במאזן	מזה: סחיר	הערך במאזן	מזה: סחיר	
במיליוני ש"ח				
12,818	11,066	15,371	12,108	כתבי התחייבות נדחים
14,035	13,861	14,653	14,393	אגרות-חוב
26,853	24,927	30,024	26,501	סך-הכל אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים

31.12.18		31.12.19				
ערך נקוב	שווי הוגן שלילי	שווי הוגן חיובי	ערך נקוב	שווי הוגן שלילי	שווי הוגן חיובי	
במיליוני ש"ח						
793,078	4,811	4,808	532,142	7,105	6,375	חוזי ריבית
264,123	3,423	4,286	312,037	3,982	3,762	חוזי מטבע
51,423	1,380	1,377	51,920	991	991	חוזים בגין מניות
1,280	64	63	1,667	15	15	חוזי סחורות ושירותים (כולל נגזרי אשראי)
1,109,904	9,678	10,534	897,766	12,093	11,143	סך-הכל

2.3.2. הון, הלימות הון ומינוף

1. הון

השקעות בהון הבנק ועסקות במניותיו

הון המניות המונפק והנפרע של הבנק ליום 31 בדצמבר 2019 הינו 1,335,168,159 ש"ח ע.ג. המורכב ממניות רגילות בנות 1 ש"ח ע.ג. כל אחת. ההון המונפק הינו בניכוי 2,208,952 מניות רגילות שנרכשו על-ידי הבנק ("מניות באוצר").

עד חודש נובמבר 2018 החזיקה גב' שרי אריסון בהיתר שליטה בבנק, באמצעות אריסון החזקות (1998) בע"מ ("אריסון החזקות"). ביום 22 בנובמבר 2018 הוחלף היתר השליטה של גב' אריסון בהיתר להחזקת אמצעי שליטה שקיבלה מבנק ישראל ("היתר החזקה"), אשר מאפשר את ביזור השליטה בבנק והבנק הפך תאגיד בנקאי בלא גרעין שליטה. לפי תנאי היתר החזקה נדרשת גב' אריסון, המחזיקה למועד פרסום הדוח כ-15.7% ממניות הבנק, למכור בתוך מספר שנים את החזקותיה בבנק העולות על 5%. לפרטים נוספים אודות היתר החזקה, השינוי במבנה השליטה בבנק והשלכותיו, ראה [דוח ממשל תאגידי בפרק "עניינים אחרים" בדוחות הכספיים לשנת 2018](#).

דיבידנדים

מדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק החל מהרבעון הראשון של שנת 2017 היא לחלק עד 40% מהרווח הנקי הרבעוני הנובע מפעולות רגילות. כל חלוקה כפופה להחלטה ספציפית של דירקטוריון הבנק לפי שיקול דעתו במועד החלוקה ובהתחשב בשיקולים עסקיים, בהוראת כל דין ובמגבלות על חלוקה. בנוסף למגבלות על-פי חוק החברות, חלוקת דיבידנד על-ידי תאגיד בנקאי כפופה לרגולציה החלה על תאגידים בנקאיים בישראל, לפיה לא יחולק דיבידנד: (א) אם יתרת העודפים המצטברת של הבנק (בניכוי הפרשים בחובה, שנכללו ברווח כולל אחר מצטבר) על-פי הדוחות הכספיים האחרונים שפורסמו אינה חיובית, או במידה שחלוקה כאמור תגרום ליתרה שלילית; (ב) כאשר אחת או יותר משלוש השנים הקלנדריות האחרונות הסתיימה בהפסד או בהפסד כולל; (ג) כאשר התוצאה המצטברת של שלושת הרבעונים המסתיימים בתום תקופת הביניים לגביה פורסם הדוח הכספי האחרון מראה על הפסד או על הפסד כולל; (ד) אם התחזית הינה שבשנה הסמוכה לאחר החלוקה, יחס הון הבנק לנכסי סיכון ירד מתחת ליחס הנדרש לגבי; (ה) מקרנות הון או מהפרשים בזכות, הנובעים מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ; (ו) במידה שלאחר חלוקתו, הנכסים הלא-כספיים של הבנק יעלו על הונו העצמי; או (ז) במידה שהבנק לא יעמוד בדרישות סעיף 23א' לחוק הבנקאות אשר קובע הגבלה לגבי השיעור מההון, אשר מותר לתאגיד בנקאי להשקיע בתאגידים ריאליים. על אף האמור לעיל, במקרים מסוימים יוכל הבנק לחלק דיבידנד אף בהתקיים הנסיבות לעיל, במידה שקיבל מראש ובכתב את אישורו של הפיקוח על הבנקים לחלוקה, ועד לגובה הסכום שאושר כאמור.

לפרטים בדבר יעד הלימות ההון של הבנק ראה [פרק הלימות הון להלן](#).

על-פי תנאי שטר הון נדחה היה ונדחו תשלומי הריבית בגין שטר הון זה, הבנק לא ישלם דיבידנד לבעלי מניותיו כל עוד לא שולמו במלואם כל תשלומי הריבית שסילוקם נדחה.

לפני מועד אישור הדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2018, הודיע הפיקוח על הבנקים לבנק, כי לאור אי הודאות הרבה בנושא חקירת הרשויות האמריקאיות, ומטעמי זהירות ושמרנות, סבור הפיקוח על הבנקים כי לעת הזו אין מקום לחלוקת דיבידנד שוטף על-ידי הבנק. בהתאם, מטעמי שמרנות ובתיאום עם בנק ישראל החל מהרבעון השני של 2018 לא הכריז דירקטוריון הבנק על חלוקת דיבידנד מרווחים שוטפים, זאת מבלי לשנות ממדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק. ראה [גם ביאור 24 בדוחות הכספיים](#).

כתוצאה ממכירת כ-65.2% ממניות ישראלכרט ברבעון השני של שנת 2019 (ראה [ביאור 15' לדוחות הכספיים](#)), נוצרו לבנק עודפי הון נוספים בסך של כ-1.3 מיליארד ש"ח (מתוכם כ-0.3 מיליארד ש"ח בגין קיטון בסיכון התפעולי של ישראלכרט שיוכרו בהדרגה במשך 3 שנים). בקשר עם עודפי הון אלה הכריז דירקטוריון הבנק בחודש ספטמבר 2019 על חלוקת דיבידנד בסך של 1 מיליארד ש"ח אשר שולם בחודש אוקטובר 2019. ביום 9 במרס 2020 חולקה יתרת החזקה של הבנק במניות ישראלכרט (כ-33% מהון המניות המונפק והנפרע של ישראלכרט), כדיבידנד בעין לבעלי מניות הבנק.

טבלה 19-2: פרטים בדבר דיבידנד ששולם

מועד הכרזה	מועד תשלום	דיבידנד למניה	דיבידנד ששולם במזומן
		באגורות	במיליוני ש"ח
02.02.2020	09.03.2020	*53.937	**720
24.09.2019	23.10.2019	74.897	1,000
23.05.2018	12.06.2018	18.825	251
25.03.2018	11.04.2018	18.345	245

* חושב בהתבסס על שווי מניות ישראלכרט ביום 8 במרץ 2020 (10.91 ש"ח). בגין כל מניה של הבנק חולקה כדיבידנד בעין כ-0.0494 מניה של ישראלכרט.
** שולם כדיבידנד בעין במניות. הסכום הנקוב הינו על-פי מחיר מניית ישראלכרט בבורסה ביום 8 במרץ 2020.

2. הלימות הון

גישת הבנק להערכת הלימות ההון

הבנק מיישם את הוראות מדידה והלימות הון המבוססות על הוראות באזל כפי שפורסמו על-ידי הפיקוח על הבנקים וכפי ששולבו בהוראות ניהול בנקאי תקין 201-211 וכן במסגרת קובץ שאלות ותשובות. הוראות מדידה והלימות הון מתבססות על שלושה נדבכים:

- נדבך 1 - כולל את אופן חישוב דרישות ההון המזערי הפיקוחי בגין סיכונים האשראי, הסיכון התפעולי וסיכון השוק.
- נדבך 2 - מתווה את התהליכים הפנימיים בבנק (ICAAP - Internal Capital Adequacy Assessment Process) המשמשים להערכת ההון הנדרש בגין מכלול הסיכונים לרבות אלו שאינם נכללים בנדבך 1 (כגון ריכוזיות אשראי, סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכונים נזילות, סיכונים סליקה וסיכונים אסטרטגיים) ובמקביל תהליך סקירה שיבוצע על-ידי הפיקוח על הבנקים.
- נדבך 3 - משמעת שוק. נדבך זה קובע את האופן וההיקף של המידע שיוצג במסגרת הדיווח לציבור בדבר הסיכונים שהבנק חשוף אליהם. במסגרת נדבך זה נדרש מתן מידע כמותי ומידע איכותי כדי לאפשר לגורמי השוק להעריך את מידת החשיפה של הבנק לגורמי סיכון.

הוראות באזל 3

הוראות באזל 3 נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2014, כאשר היישום הינו באופן מדורג בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299 בנושא "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר". בהתאם להוראות המעבר, מכשירי ההון שאינם כשירים עוד כהון פיקוחי הוכרו החל מיום 1 בינואר 2014 עד לתקרה של 80% מיתרתם בהון הפיקוחי ליום 31 בדצמבר 2013, ובכל שנה עוקבת מופחתת תקרה זו ב-10% נוספים עד ליום 1 בינואר 2022. בהתאם לאמור, בשנים 2018 ו-2019 תקרת המכשירים הכשירים כהון פיקוחי עמדה על 40%-1-30%, בהתאמה.

יעד הלימות ההון

בהתאם לחוזר הפיקוח על הבנקים בדבר יחסי הון מזעריים נדרש הבנק בהיותו תאגיד בנקאי משמעותי במיוחד (כזה, שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה לפחות 20% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית בישראל), לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי בשיעור של 10%, וביחס הון כולל מזערי של 13.5%. ליחסי ההון המזעריים התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור לתאריכי הדוחות הכספיים. בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי יחס ההון הכולל המזערי הנדרשים מהבנק (שהינו תאגיד בנקאי משמעותי במיוחד) על-ידי הפיקוח על הבנקים על בסיס מאוחד, ליום 31 בדצמבר 2019, הינם 10.27% ו-13.77%, בהתאמה. על-פי החלטת דירקטוריון הבנק, יעד יחס הון עצמי רובד 1 עומד על 10.75%.

ביום 1 במרץ 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא "מדידה והלימות הון - מבוא, תחולה וחישוב דרישות יחס מינוף" לעדכון הוראות ניהול בנקאי תקין 201 ו-218. לפי החוזר תאגיד בנקאי משמעותי במיוחד הינו תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד שווה או עולה על 24% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית. החוזר לא צפוי לשנות את הגדרתו של הבנק כתאגיד בנקאי משמעותי במיוחד.

תכנון וניהול ההון על-ידי הבנק

תכנון ההון בבנק מתבסס על תוכנית העבודה של הבנק והוראות הרגולציה, תוך תרגומן לנכסי הסיכון, ושינויים בהון על רבדיו השונים תוך שמירה על שולי ביטחון. במסגרת תכנון ההון ויחסי ההון, מתבצעים מבחני רגישות שונים. כמו-כן, הבנק עוקב באופן שוטף אחר התוצאות בפועל אל מול התכנון והפערים ביניהם, ובהתאם לצורך בוחן נקיטת פעולות נדרשות לצורך שמירה על יעדי הון שנקבעו. מדיניות הבנק הינה להחזיק רמת הלימות הון הגבוהה מהיחס המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים ואשר אינה נמוכה מרמת הלימות ההון הנדרשת לכיסוי הסיכונים כפי שהם מוערכים בתהליך הפנימי להערכת הלימות ההון (ה-ICAAP). במסגרת ה-ICAAP, הבנק בוחן את השפעתם של תרחישי קיצון על יחסי הלימות ההון ובהתאם קיימת תוכנית לחזרה להלימות ההון הרגולטורית בקרות אירוע קיצון כאמור.

התייעלות תפעולית

בחודש ינואר 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" ("הוראת התייעלות"). בהתאם להוראת התייעלות, דירקטוריון תאגיד בנקאי יתווה תוכנית רב-שנתית להתייעלות. תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו בהוראה יקבל הקלה לפיה יוכל לפרוס את השפעת התוכנית לתקופה של עד 5 שנים בקו ישר לעניין חישוב יחסי הלימות ההון ויחס המינוף. בהמשך להוראת התייעלות, פרסם הפיקוח על הבנקים בחודש יוני 2017 מכתב בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל - התייעלות בתחום הנדל"ן", אשר מעודד את התאגידים הבנקאיים לבחון, בנוסף להתייעלות בהוצאות כוח אדם, גם אפשרויות לצמצום עלויות נדל"ן ותחזוקה של יחידות המטה וההנהלה, לרבות באמצעות בחינה מחודשת של מיקומן הגיאוגרפי ("התייעלות בתחום הנדל"ן"). במסגרת זאת, על מנת לעודד יישום תוכנית התייעלות בתחום הנדל"ן, הפיקוח יאשר לבנקים הקלות בנושא הלימות ההון. במכתב מיום 16 בדצמבר 2019 הפיקוח על הבנקים האריך את התוקף ליישום תוכנית התייעלות עד ליום 31 בדצמבר 2021. בחודש אוקטובר 2016 אישר דירקטוריון הבנק תוכנית התייעלות שעלותה המוערכת בסך של 762 מיליוני ש"ח, נטו מהשפעת המס, נזקפה להון. התוכנית נזקפת בשיעורים שווים על פני 5 שנים החל משנת 2017 לעניין חישוב יחסי הלימות ההון ויחס המינוף. בחודש ינואר 2020 אישר דירקטוריון הבנק תוכנית התייעלות שעלותה המוערכת בסך של 352 מיליוני ש"ח, נטו מהשפעת המס, נזקפה להון. התוכנית נזקפת בשיעורים שווים על פני 5 שנים החל משנת 2020 לעניין חישוב יחסי הלימות ההון ויחס המינוף. השפעת ההקלות בגין תוכניות התייעלות על יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון מוערכת בכ-0.22% ליום 31 בדצמבר 2019.

הנפקה של כתבי התחייבות נדחים עם מנגנון לספיגת הפסדים

בחודש אפריל 2019 הבנק הנפיק באמצעות הפועלים הנפקות סדרה של כתבי התחייבות נדחים בסך של כ-1 מיליארד ש"ח המהווים חלק מהון רובד 2 של הבנק. בחודש מרץ 2020 אישר דירקטוריון הבנק את מסגרת הגיוסים של מכשירי חוב והון משני לשנת 2020. הבנק נערך לגיוס של חוב והון משני בהתאם לנדרש. לפרטים אודות ההנפקה ראה [ביאור 24.יא. בדוחות הכספיים](#).

פדיון מוקדם של שטרי הון בהון רובד 1

הבנק פדה בפדיון מוקדם את שטרי הון הנדחים סדרה ב' ואת שטרי הון הנדחים סדרה ד' בחודשים פברואר 2019 וספטמבר 2019, בהתאמה, וזאת בתמורה לסך של 582 מיליוני ש"ח ו-349 מיליוני ש"ח בהתאמה.

שלוחת הבנק בתורכיה

בחודש ינואר 2019 התקבל מכתב מבנק ישראל בנושא שלוחת הבנק בתורכיה, בנק פוזיטיף, בו ציין בנק ישראל כי פעילות הבנק בתורכיה חושפת אותו לסיכונים משמעותיים ולפיכך, עד למימוש מלוא החזקות הבנק בשלוחה, נדרש הבנק להגדיל את שיעורי השקלול של נכסי הסיכון בגין פעילות השלוחה בחישוב יחס ההון המאוחד בלבד, באופן הבא:

- החל מיום 1 בינואר 2020 ישוקללו נכסי הסיכון בגין פעילות השלוחה בשיעור של 300% לכל הפחות.
- החל מיום 1 בינואר 2021 ישוקללו נכסי הסיכון בגין פעילות השלוחה בשיעור של 600% לכל הפחות.

השפעת הנחיה זו על יחס הון עצמי רובד 1 על בסיס הנתונים ליום 31 בדצמבר 2019 הינה קטן של כ-0.03% בהנחת שקלול נכסי הסיכון ב-300% וקטן של כ-0.09% בהנחת שקלול נכסי הסיכון ב-600%. במסגרת התוכנית האסטרטגית הוחלט על הקטנה הדרגתית של תיק האשראי. הבנק החל בביצוע פעולות למכירת מלוא החזקותיו בבנק פוזיטיף (לפרטים נוספים ראה [פרק "חברות עיקריות" להלן](#)).

חכירות

השפעת יישום תקן חשבונאות חדש בנושא חכירות אשר יישם החל מיום 1 בינואר 2020 הינה קטן של כ-0.04% ביחס הון עצמי רובד 1 וקטן של כ-0.05% ביחס ההון הכולל. לפרטים נוספים ראה [ביאור 1.1](#).

טבלה 20-2: חישוב יחס הלימות ההון

31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019	
במיליוני ש"ח		
1. הון לצורך חישוב יחס ההון לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים		
38,004	38,795	הון עצמי רובד 1 ⁽¹⁾
977	733	הון רובד 1 נוסף
38,981	39,528	סך-הכל הון רובד 1 ⁽¹⁾
10,042	9,707	הון רובד 2
49,023	49,235	סך-הכל הון כולל ⁽¹⁾
2. יתרות משוקללות של נכסי סיכון		
312,900	309,303	סיכון אשראי ⁽²⁾
3,429	3,528	סיכויי שוק
24,268	23,556	סיכון תפעולי
340,597	336,387	סך-הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון ⁽²⁾
באחוזים		
3. יחס ההון לרכיבי סיכון		
11.16%	11.53%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
11.44%	11.75%	יחס הון רובד 1 לרכיבי סיכון
14.39%	14.64%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
10.24%	10.27%	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים ⁽³⁾
13.74%	13.77%	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים ⁽³⁾

- (1) הנתונים מוצגים בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 202 בדבר "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי" ובהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299. בנוסף, נתונים אלה כוללים התאמות בגין תוכניות ההתייעלות אשר נזקפות בשיעורים שווים על פני 5 שנים ממועד תחילתן. לפרטים נוספים על השפעת ההתאמות בגין תוכניות ההתייעלות ראה [ביאור 24. בדוחות הכספיים](#).
- (2) מסך-הכל היתרות המשוקללות של נכסי סיכון הופחתו סך של 883 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2019 ו-640 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018 בשל התאמות בגין תוכניות ההתייעלות, אשר בהתאם לאישור הפיקוח על הבנקים נזקפות בהדרגה על פני 5 שנים ממועד תחילתן.
- (3) יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש יחס ההון הכולל המזערי הנדרש הינם 10% ו-13.5% בהתאמה. ליחסים אלה התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור לתאריכי הדוחות הכספיים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

3. יחס מינוף

הבנק מיישם את הוראת ניהול בנקאי תקין 218 בנושא "יחס מינוף" (להלן: "ההוראה"). ההוראה קובעת יחס מינוף פשוט ושקוף שאינו מבוסס סיכון, אשר יפעל כמדידה משלימה לדרישות ההון מבוססות הסיכון, ואשר נועד להגביל את צבירת המינוף בתאגיד הבנקאי. יחס המינוף מבוטא באחוזים ומוגדר כיחס בין מדידת ההון למדידת החשיפה. ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין 202, תוך התחשבות בהסדרי המעבר שנקבעו. סך מדידת החשיפה היא סכום החשיפות המאזניות, חשיפות לנגזרים ולעסקות מימון ניירות-ערך ופריטים חוץ-מאזניים.

טבלה 2-21: יחס מינוף

31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019	
במיליוני ש"ח		
בנתוני המאוחד		
38,981	39,528	הון רובד 1*
518,980	519,648	סך החשיפות*
באחוזים		
7.51%	7.61%	יחס מינוף
6.00%	6.00%	יחס מינוף מזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים

* נתונים אלה כוללים התאמות בגין תוכניות ההתייעלות לפי הוראות הפיקוח על הבנקים (ראה [סעיף "התייעלות תפעולית" לעיל](#)). השפעת ההקלות בגין תוכניות ההתייעלות על יחס המינוף ליום 31 בדצמבר 2019, המוערכת בכ-0.13% נזקפת בשיעורים שווים על פני 5 שנים ממועד תחילתן.

2.4. תיאור עסקי קבוצת הבנק לפי מגזרי פעילות פיקוחיים

הדיווח על מגזרי פעילות הינו בהתאם למתכונת ולסיווגים שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים. דיווח זה שונה במהותו ממגזרי הפעילות המשמשים את הבנק לפי גישת ההנהלה, אשר מפורטים בסעיף 2.5 ובביאור 28 בדוחות הכספיים. מגזרי הפעילות הפיקוחיים מדווחים במתכונת האחיזה שקבע הפיקוח על הבנקים לכלל המערכת הבנקאית, והם מבוססים על מאפייני הלקוחות, כגון: היקף תיק הנכסים - בהתייחס ללקוחות פרטיים, או המחזור העסקי - בהתייחס ללקוחות העסקיים. להגדרות המגזרים הפיקוחיים ולפרטים בדבר עיקרי ההנחיות, האומדנים ועקרונות הדיווח, ראה [ביאור 28 בדוחות הכספיים](#).

טבלה 2-22: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות פיקוחיים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019											
סך-הכל	פעילות חו"ל	פעילות ישראל									
		סך-הכל פעילות חו"ל	סך-הכל פעילות ישראל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית
במיליוני ש"ח											
9,878	503	9,375	3	1,559	100	1,129	783	2,268	172	3,361	רווח מימוני, נטו
3,330	57	3,273	133	108	92	387	275	824	138	1,316	עמלות והכנסות אחרות
13,208	560	12,648	136	1,667	192	1,516	1,058	3,092	310	4,677	סך הכנסות
1,276	173	1,103	-	(1)	(2)	630	(48)	300	-	224	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
8,776	1,119	7,657	849	439	168	319	330	1,701	185	3,666	הוצאות תפעוליות ואחרות
3,156	(732)	3,888	(713)	1,229	26	567	776	1,091	125	787	רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים
1,681	(23)	1,704	(8)	437	16	213	295	410	47	294	הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת
1,486	(709)	2,195	(705)	803	10	354	481	681	78	493	רווח (הפסד) נקי מפעילות נמשכת
296	-	296	296	-	-	-	-	-	-	-	רווח נקי מפעילות מופסקת
1,799	(699)	2,498	(409)	810	10	354	481	681	78	493	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
297,647	15,643	282,004	-	-	1,199	67,905	29,615	54,834	618	127,833	יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח
361,645	16,210	345,435	-	-	48,817	44,976	24,549	61,478	31,249	134,366	יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

טבלה 2-2: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשנה השת"ימה ביום 31 בדצמבר 2018*											
סך-הכל	פעילות חו"ל	פעילות ישראל									
		סך-הכל פעילות חו"ל	סך-הכל פעילות ישראל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית
במיליוני ש"ח											
10,351	609	9,742	-	2,232	133	1,082	688	2,221	156	3,230	רווח מימוני, נטו
3,423	119	3,304	136	119	135	349	281	791	157	1,336	עמלות והכנסות אחרות
13,774	728	13,046	136	2,351	268	1,431	969	3,012	313	4,566	סך הכנסות
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי											
613	103	510	-	2	(14)	(305)	(48)	377	-	498	
8,960	1,752	7,208	587	493	159	309	319	1,645	179	3,517	הוצאות תפעוליות ואחרות
רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים											
4,201	(1,127)	5,328	(451)	1,856	123	1,427	698	990	134	551	
הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת											
2,009	42	1,967	(63)	601	45	515	257	362	49	201	
רווח (הפסד) נקי מפעילות נמשכת											
2,196	(1,169)	3,365	(388)	1,259	78	912	441	628	85	350	
רווח נקי מפעילות מופסקת											
364	-	364	364	-	-	-	-	-	-	-	
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק											
2,595	(1,150)	3,745	(24)	1,275	78	912	441	628	85	350	
יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח											
300,870	17,529	283,341	(1)14,605	-	1,568	62,488	26,023	54,182	900	123,575	
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח											
352,342	19,120	333,222	(1)82	-	43,402	39,076	22,278	59,452	33,812	135,120	

* סווג מחדש - בעיקר עקב הלוואות לדירור שניתנו ליחידים אשר ענף המשק שלהם אינו ענף "אנשים פרטיים" וסווגו מחדש מהמגזרים העסקיים למגזרים "משקי בית" ו-"בנקאות פרטית". בנוסף, חלק מהנתונים סווגו מחדש על מנת לשקף בצורה נאותה טיובים שבוצעו בשיטות המדידה המגזריות.
 (1) הנתונים כוללים יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת.

שינויים עיקריים ברווח הנקי וביתרות המאזניות

מגזר משקי בית

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר משקי בית בשנת 2019 הסתכם ב-493 מיליון ש"ח, בהשוואה לרווח נקי בסך של 350 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מירידה בהוצאות בגין הפסדי אשראי ומעלייה ברווח המימוני, נטו, שקוזזו בחלקן על-ידי גידול בהוצאות התפעוליות. הרווח המימוני, נטו בשנת 2019 הסתכם ב-3,361 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-3,230 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מעלייה בהיקפים ובמרווחים הפיננסיים של האשראי לדיו. כמו-כן, חלה עלייה בהיקפי הפיקדונות וחל גידול במרווחים הפיננסיים על הפיקדונות כתוצאה מעליית שיעורי הריבית הדולרית והשקלית. מנגד, חלה ירידה כתוצאה מקיטון בהיקפי האשראי הצרכני.

העמלות וההכנסות האחרות בשנת 2019 הסתכמו ב-1,316 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,336 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע בעיקר מירידה בדמי ניהול חשבונות, עמלות הפצת מוצרים פיננסיים ועמלות מפעילות בניירות-ערך. ירידה זו קוזזה בחלקה על-ידי גידול בעמלות כרטיסי אשראי. ההוצאות בגין הפסדי אשראי בשנת 2019 הסתכמו ב-224 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-498 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע בעיקר מירידה במחיקות האוטומטיות.

ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר בשנת 2019 הסתכמו ב-3,666 מיליון ש"ח בהשוואה ל-3,517 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מעלייה בהוצאות מחשב ובהוצאות העמלות, בעקבות הגדלת היקפי הפעילות, וכן בהוצאות השכר.

האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכם בכ-128 מיליארד ש"ח (מזה: אשראי לדיו בסך של כ-89 מיליארד ש"ח, אשראי צרכני בסך של כ-34 מיליארד ש"ח וכרטיסי אשראי בסך של כ-5 מיליארד ש"ח), בהשוואה לכ-124 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018 (מזה: אשראי לדיו בסך של כ-81 מיליארד ש"ח, אשראי צרכני בסך של 38 מיליארד ש"ח וכרטיסי אשראי בסך של כ-5 מיליארד ש"ח).

פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמו בכ-134.4 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-135.1 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.

מגזר בנקאות פרטית

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר הבנקאות הפרטית בשנת 2019 הסתכם ב-78 מיליון ש"ח, בהשוואה לרווח נקי בסך של 85 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע בעיקר מירידה בהכנסות מעמלות, שקוזזו על-ידי עלייה ברווח המימוני, נטו.

הרווח המימוני, נטו בשנת 2019 הסתכם ב-172 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-156 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מעלייה במרווחים הפיננסיים על הפיקדונות עקב עליית שיעור הריבית הדולרית והשקלית.

העמלות וההכנסות האחרות בשנת 2019 הסתכמו ב-138 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-157 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע בעיקר מירידה בעמלות מפעילות בניירות-ערך ועמלות הפרשי המרה.

האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכם בכ-0.6 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-0.9 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.

פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמו בכ-31.2 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-33.8 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.

מגזר עסקים קטנים וזעירים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר עסקים קטנים וזעירים בשנת 2019 הסתכם ב-681 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-628 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. עיקר הגידול נבע מירידה בהוצאות בגין הפסדי אשראי.

הרווח המימוני, נטו בשנת 2019 הסתכם ב-2,268 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-2,221 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מעלייה ביתרות הממוצעות של האשראי והפיקדונות, ומעלייה במרווחים הפיננסיים על הפיקדונות בשל עליית שיעור הריבית הדולרית והשקלית.

העמלות וההכנסות האחרות בשנת 2019 הסתכמו ב-824 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-791 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מעלייה בעמלות מעסקי מימון ועמלות כרטיסי אשראי.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי בשנת 2019 הסתכמו ב-300 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-377 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע בעיקר מירידה בהוצאות שנרשמו על בסיס פרטני וכן מקיטון בהפרשה הקבוצתית.

ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר בשנת 2019 הסתכמו ב-1,701 מיליון ש"ח בהשוואה ל-1,645 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מעלייה בהוצאות השכר עקב השפעת הסכם השכר ומעלייה בהוצאות המחשב.

האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכם בכ-54.8 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-54.2 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.

פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמו בכ-61.5 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-59.5 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.

מגזר עסקים בינוניים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר עסקים בינוניים בשנת 2019 הסתכם ב-481 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-441 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מעלייה ברווח המימוני, נטו.

הרווח המימוני, נטו בשנת 2019 הסתכם ב-783 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-688 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מעלייה ביתרות הממוצעות של האשראי והפיקדונות, לצד גידול במרווחים הפיננסיים על הפיקדונות בשל עליית שיעור הריבית הדולרית והשקלית.

האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכם בכ-29.6 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-26.0 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.

פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמו בכ-24.5 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-22.3 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.

מגזר עסקים גדולים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר עסקים גדולים בשנת 2019 הסתכם ב-354 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-912 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע מעלייה בהוצאות בגין הפסדי אשראי, שקוזה בחלקה על-ידי עלייה ברווח המימוני, נטו ובהכנסות מעמלות. הרווח המימוני, נטו בשנת 2019 הסתכם ב-1,129 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,082 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מעלייה ביתרות האשראי והפיקדונות הממוצעות בין התקופות, ובמרווחים הפיננסיים על הפיקדונות עקב עליית שיעור הריבית הדולרית והשקלית. העמלות וההכנסות האחרות בשנת 2019 הסתכמו ב-387 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-349 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקרו מעלייה בעמלות טיפול באשראי, ובדמי ניהול חשבונות. ההוצאות בגין הפסדי אשראי בשנת 2019 הסתכמו ב-630 מיליון ש"ח, בהשוואה להכנסות בסך של 305 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מעלייה בהוצאות שנרשמו על בסיס פרטני ומקיטון בגביית חובות שנמחקו חשבונאית בעבר וכן מעלייה בהפרשה הקבוצתית בעיקר בגין חובות בעייתיים. האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכם בכ-67.9 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-62.5 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018. הגידול נובע בעיקרו מאשראי לקבוצת ישראלכרט אשר נכלל לראשונה ברבעון השני של שנת 2019 עקב הפסקת האיחוד. פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמו בכ-45.0 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-39.1 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.

מגזר מוסדיים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר גופים מוסדיים בשנת 2019 הסתכם ב-10 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-78 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע בעיקר מירידה ברווח המימוני, נטו ובהכנסות מעמלות. הרווח המימוני, נטו בשנת 2019 הסתכם ב-100 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-133 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע מירידה ביתרות הממוצעות של האשראי והפיקדונות. העמלות וההכנסות האחרות בשנת 2019 הסתכמו ב-92 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-135 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע מירידה בעמלות מפעילות בניירות-ערך ומירידה בעמלות תפעול ונאמנות לגופים מוסדיים, כתוצאה מהפסקת פעילות מתן שירותי תפעול קופות-גמל וקרנות השתלמות לחברות מנהלות החל מחודש יולי 2019. האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכם בכ-1.2 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-1.6 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018. פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמו בכ-48.8 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-43.4 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.

מגזר ניהול פיננסי

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר ניהול פיננסי בשנת 2019 הסתכם ב-810 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,275 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע בעיקר מירידה ברווח המימוני, נטו. הרווח המימוני, נטו בשנת 2019 הסתכם ב-1,559 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-2,232 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע בעיקר מהפסד בסך 261 מיליון ש"ח לעומת רווח בסך 64 מיליון ש"ח בשנת 2018, כתוצאה משינוי בפערים בין השווי ההוגן של נגזרים שהינם חלק מניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק לבין מדידת אותם נכסים על בסיס צבירה, אשר נבע בעיקר כתוצאה מירידת הריבית השקלית הארוכה. בנוסף, חלק קטן מהכנסות מהפרשי שער בעיקר בשל גידור חשיפות מטבע של פריטים לא-כספיים, קיטון בהכנסות מהפרשי הצמדה בשל השינויים בשיעור עליית המדד הידוע בין התקופות, ירידה ברווח מהשקעה במניות וכן חלה ירידה ברווח ממכירת הלוואות. מנגד, חלה עלייה ברווח מהשקעה באגרות-חוב. העמלות וההכנסות האחרות בשנת 2019 הסתכמו ב-108 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-119 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע בעיקרו מירידה בעמלות סינדיקציה ובעמלות תפעול ונאמנות לגופים מוסדיים.

מגזר אחר (פעילות ישראל)

ההפסד המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר אחר בשנת 2019 הסתכם ב-409 מיליון ש"ח בהשוואה להפסד בסך של 24 מיליון ש"ח בשנת 2018. ההפסד מפעילות נמשכת המיוחס לבעלי מניות הבנק של המגזר בשנת 2019 הסתכם בסך של 705 מיליון ש"ח בהשוואה להפסד בסך של 388 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול בהפסד נבע מעלייה בהפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים. כמו-כן, מגזר אחר כולל רווח נקי המיוחס לפעילות מופסקת אשר הסתכם בסך של 296 מיליון ש"ח בשנת 2019, בהשוואה ל-364 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הרווח מפעילות מופסקת בשנת 2019 כולל רווח נטו בסך של כ-137 מיליון ש"ח, בגין מכירת 62.5% ממניות ישראלכרט והיתרה נובעת מחלקו של הבנק ברווחי ישראלכרט - 159 מיליון ש"ח בשנת 2019 בהשוואה ל-364 מיליון ש"ח בשנת 2018. יתרות האשראי לציבור, הנכללות במגזר זה לתקופות ההשוואה כוללות את פעילות קבוצת ישראלכרט, המהווה פעילות מופסקת.

מגזר הפעילות הבינלאומית

ההפסד המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר הפעילות הבינלאומית בשנת 2019 הסתכם ב-699 מיליון ש"ח, בהשוואה להפסד בסך של 1,150 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון בהפסד נבע מירידה בהוצאות שנרשמו בגין הפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים. הקיטון בהפסד קוזז בחלקו על-ידי ירידת-ערך בסך של כ-56 מיליון ש"ח, שנרשמה בשנת 2019 בגין השקעת הבנק בפזיטיף.

להלן השינויים העיקריים בתוצאות הפעילות הבינלאומית:

- ההפסד של סניף ניו-יורק הסתכם בכ-3 מיליון ש"ח בשנת 2019 בהשוואה לרווח של כ-109 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע ברובו מעלייה בהוצאות הפסדי אשראי ועל-ידי רישום הוצאה בגין הפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים וקוזז בחלקו על-ידי גידול בהכנסות הריבית שנבע בעיקר מפעילות ה-Middle-Market.
  - ההפסד של הפועלים שוויץ הסתכם בכ-622 מיליון ש"ח בשנת 2019 בהשוואה להפסד בסך של כ-1,209 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון בהפסד נבע בעיקר מירידה בהוצאות שנרשמו בגין הפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים, בהשוואה להוצאה שנרשמה אשתקד. קיטון זה קוזז בחלקו על-ידי רישום הפסד ממכירת תיק נכסי הלקוחות של הפועלים שוויץ בסניפיו בשוויץ ובלוקסמבורג בשנת 2019.
  - ההפסד המיוחס לבעלי מניות הבנק בגין קבוצת בנק פוזיטיף הסתכם בכ-58 מיליון ש"ח בשנת 2019 בהשוואה לכ-44 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול בהפסד נבע בעיקרו מרישום ירידת-ערך בסך של כ-56 מיליון ש"ח בגין השקעת הבנק בבנק פוזיטיף, וזאת לנוכח צפי הבנק למכירת ההשקעה בשנה הקרובה במחיר הנמוך מערכה בספרי הבנק. הגידול בהפסד קוזז בחלקו על-ידי רישום הפרשה משמעותית להפסדי אשראי בשנת 2018.
- סך האשראי לציבור של הפעילות הבינלאומית ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכם בכ-15.6 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-17.5 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.
- האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2019 בסניף ניו-יורק הסתכם בכ-13.7 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-14.6 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018. בפעילות ה-Middle-Market הסתכם האשראי בכ-11.2 מיליארד ש"ח, מתוכו סך של כ-4.8 מיליארד ש"ח בגין עסקות סינדיקציה. זאת, בהשוואה לכ-11.7 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018, מתוכו סך של כ-5.0 מיליארד ש"ח בגין עסקות סינדיקציה. הקיטון נבע מירידה בשער הדולר.
  - ליום 31 בדצמבר 2019 נותרו בהפועלים שוויץ יתרות אשראי לציבור בהיקף זניח, בהשוואה לכ-0.6 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018. זאת עקב המשך צמצום פעילותו של הפועלים שוויץ והשלמת מספר פעימות בהסכם להעברת יתרת תיק נכסי לקוחות הבנקאות הפרטית הבינלאומית של הפועלים שוויץ ל-Hyposwiss Private Bank Geneva SA, כאמור לעיל.
  - האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2019 בבנק פוזיטיף בתורכיה הסתכם בכ-0.4 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-0.6 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.
- סך פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2019 של הפעילות הבינלאומית הסתכמו בכ-16.2 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-19.1 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.
- יתרת פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2019 בסניף ניו-יורק הסתכמה בכ-16.1 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-18.1 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018. בפעילות ה-Middle-Market הסתכמו הפיקדונות בכ-7.8 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-6.8 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018. יתרת פיקדונות הציבור מסוג Brokered CD's הסתכמה בכ-8.3 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-11.3 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.
  - עם העברת מרבית נכסי הלקוחות נותרו פיקדונות בהיקף זניח בהפועלים שוויץ בהשוואה ליתרה בסך 1.0 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2018.

2.5. תיאור עסקי קבוצת הבנק לפי מגזרי פעילות בהתאם לגישת ההנהלה

קבוצת הבנק פועלת בישראל ומחוצה לה, ומספקת מגוון שירותים בנקאיים ופיננסיים ללקוחותיה. החלוקה למגזרי הפעילות לפי גישת ההנהלה מבוססת על סוגי המוצרים והשירותים או על סוגי הלקוחות. חלוקה זו משמשת את מקבל החלטות התפעולי הראשי בבנק לצורך קבלת החלטות ולניתוח התוצאות העסקיות של הקבוצה.

שיוך הלקוח למגזרי הפעילות מבוסס על שיוך הלקוח בפועל ליחידה הארגונית המטפלת, שמבוצע בהתאם לקריטריונים שונים שנקבעו על-ידי הנהלת הבנק. לפרטים בדבר הקריטריונים השונים לסיווג ולכללים לחלוקת תוצאות הפעילות בין המגזרים השונים, ראה [ביאור 28 בדוחות הכספיים](#).

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

טבלה 2-23: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019									
סך-הכל	התאמות ⁽²⁾	ניהול פיננסי ⁽¹⁾	פעילות בינלאומית	פעילות עסקית		פעילות קמעונאית			
				עסקי	מסחרי	הלוואות לדיור	עסקים קטנים	לקוחות פרטיים	
במיליוני ש"ח									
9,878	81	1,491	451	1,471	1,101	838	1,612	2,833	רווח מימוני, נטו
3,330	124	128	72	496	370	60	580	1,500	עמלות והכנסות אחרות
13,208	205	1,619	523	1,967	1,471	898	2,192	4,333	סך ההכנסות
1,276	-	(1)	68	588	89	13	299	220	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
8,776	861	448	1,124	611	512	293	1,179	3,748	הוצאות תפעוליות ואחרות
3,156	(656)	1,172	(669)	768	870	592	714	365	רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים
1,681	14	407	(2)	298	331	223	272	138	הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת
1,486	(670)	776	(667)	470	539	369	442	227	רווח (הפסד) נקי מפעילות נמשכת
296	296	-	-	-	-	-	-	-	רווח נקי מפעילות מופסקת
1,799	(374)	783	(657)	470	539	369	442	227	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
292,940	-	2,359	12,978	75,656	40,138	89,331	31,022	41,456	אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח
361,645	-	32,595	16,147	53,035	25,143	-	45,959	188,766	פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

- (1) מגזר ניהול פיננסי כולל, בין היתר, פעילות מול גופים מוסדיים אשר מרביתם מוצגים במסגרת המידע על מגזרי פעילות פיקוחיים כמגזר נפרד.
- (2) במסגרת זו נכללות גם תוצאות של פעילויות בהיקפים זניחים של קבוצות הבנק, אשר כל אחת מהן אינה מגיעה לכדי מגזר בר דיווח, וכן הוצאות שנזקפו בישראל הנוגעות לחקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים.

טבלה 2-23: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018*									
סך-הכל	התאמות ⁽²⁾	ניהול פיננסי ⁽¹⁾	פעילות בינלאומית	פעילות עסקית		פעילות קמעונאית			
				עסקי	מסחרי	הלוואות לדיוור	עסקים קטנים	לקוחות פרטיים	
במיליוני ש"ח									
10,351	83	2,126	560	1,483	1,012	696	1,624	2,767	רווח מימוני, נטו
3,423	136	153	136	482	351	61	584	1,520	עמלות והכנסות אחרות
13,774	219	2,279	696	1,965	1,363	757	2,208	4,287	סך ההכנסות
613	-	(2)	101	(333)	(37)	37	392	455	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
8,960	603	491	1,757	615	506	271	1,114	3,603	הוצאות תפעוליות ואחרות
4,201	(384)	1,790	(1,162)	1,683	894	449	702	229	רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים
2,009	(45)	557	31	624	333	164	260	85	הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת
2,196	(339)	1,237	(1,193)	1,059	561	285	442	144	רווח (הפסד) נקי מפעילות נמשכת
364	364	-	-	-	-	-	-	-	רווח נקי מפעילות מופסקת
2,595	25	1,252	(1,173)	1,059	561	285	442	144	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
296,873	14,366	1,255	14,136	71,937	37,489	81,030	32,561	44,099	אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח
352,342	82	34,283	19,017	44,150	25,259	-	42,415	187,136	פיקודונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

* חלק מהנתונים סווגו מחדש על מנת לשקף שינויים בצורה נאותה.
 (1) מגזר ניהול פיננסי כולל, בין היתר, פעילות מול גופים מוסדיים אשר מרביתם מוצגים במסגרת המידע על מגזרי פעילות פיקוחיים כמגזר נפרד.
 (2) במסגרת זו נכללות גם תוצאות של פעילויות בהיקפים זניחים של קבוצות הבנק, אשר כל אחת מהן אינה מגיעה לכדי מגזר בר דיווח, וכן הוצאות שנזקפו בישראל הנוגעות לחקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים. כמו-כן, הנתונים כוללים יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת.

למידע נוסף אודות מגזרי הפעילות וניתוח תוצאות המגזרים, ראה פרק "מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה" בדוח ממשל תאגידי.

2.6. חברות עיקריות

2.6.1. קבוצת ישראלכרט

בהתאם לנדרש בחוק להגברת התחרותיות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), תשע"ז-2017 ("החוק להגברת התחרותיות") בחודש אפריל 2019 מכר הבנק בהצעת מכר לציבור 65.2% מהונה של ישראלכרט בתמורה (ברוטו) כוללת של כ-1.76 מיליארד ש"ח, ששיקפה שווי חברה של 2.7 מיליארד ש"ח. ערב המכירה יתרת השקעת הבנק בקבוצת ישראלכרט הסתכמה לסך של כ-2.2 מיליארדי ש"ח (לאחר קיטון בגין חלוקת דיבידנד בסך של כ-850 מיליון ש"ח ומכירת פעילות אמריקן אקספרס לישראלכרט בסך 456 מיליון ש"ח).

בהתאם לכללי החשבונאות החלים על הבנק, חדל הבנק לאחד את קבוצת ישראלכרט החל מהרבעון השני של שנת 2019. להלן ההשפעות העיקריות של הפסקת האיחוד:

- הכרה ברווח בסך של כ-210 מיליון ש"ח (לאחר מס והוצאות הקשורות בהצעת המכר), בגין חלק ההשקעה שנמכר ובגין שיערוך יתרת ההשקעה שנותרה בהתאם לשווי המניות למועד ההנפקה. רווח זה קוזז בהתאמה למחיר השוק ליום 30 ביוני 2019 בסך של כ-73 מיליון ש"ח.
- הכרה לראשונה ביתרות אשראי מאזני וחוס-מאזני לקבוצת ישראלכרט בסך של כ-3,593 מיליון ש"ח וכ-4,466 מיליון ש"ח בהתאמה, שטרם הפסקת האיחוד קוזזו בשל היותן יתרות הדדיות. בנוסף, הוכרה הפרשה קבוצתית בסך של כ-47 מיליון ש"ח בגין יתרות אלה.
- קיטון בהיקף המאזן בסך של כ-14 מיליארד ש"ח בגין גריעת נכסים והתחייבויות המיוחסים לפעילות מופסקת.
- רישום ההשקעה בקבוצת ישראלכרט על בסיס שווי מאזני, תוך ייחוס עודף עלות ההשקעה על הערך בספרים של הנכסים, נכסים בלתי מוחשיים מזוהים ומוניטין.

עד לתום הרבעון הראשון של שנת 2019 כלל הבנק את חלקו 98.2% מרווחי ישראלכרט. חלקו של הבנק ברווח של קבוצת ישראלכרט ממועד הצעת המכר לציבור ועד ליום 9 במרץ 2020 עמד על 33%.

ההשקעה בקבוצת ישראל 31 בדצמבר 2019 הסתכמה לסך של כ-849 מיליון ש"ח. תרומת קבוצת ישראל לרווח הנקי של הבנק, בשנת 2019 הסתכמה ב-296 מיליון ש"ח, מזה 137 מיליון ש"ח ממכירת 65.2% ממניות ישראל והיתרה חלקו של הבנק בסך של 159 מיליון ש"ח מרווחי קבוצת ישראל, בהשוואה ל-364 מיליון ש"ח בשנת 2018.

ביום 2 בפברואר 2020, אישר דירקטוריון הבנק, חלוקה של יתרת ההחזקה במניות בישראל, כדיבדנד בעין לבעלי מניות הבנק וביום 9 במרץ 2020 בוצעה החלוקה בפועל. בכך השלים הבנק את ההיפרדות מקבוצת ישראל, כנדרש בחוק להגברת התחרותיות. חלוקת המניות בוצעה בהתאם לשווי המניות בבורסה במועד חלוקתן. עקב ירידת מחיר המניה מתחת ליתרת ההשקעה בספרי הבנק ליום 31 בדצמבר 2019, הבנק יכיר בהפסד מירידת-ערך ההשקעה בסך של כ-109 מיליון ש"ח (לאחר השפעת המס) במסגרת הרווח מפעילות מופסקת בדוחות הכספיים לרבעון הראשון של שנת 2020. עובר להחלטה על החלוקה מסר בנק ישראל לבנק, כי בהתחשב בכך שהחלוקה עשויה להביא לכך שבעלי מניות מסוימים של הבנק יחזיקו מיד לאחר החלוקה במניות ישראל בשיעור המצריך היתר מנגיד בנק ישראל (מעל 5%) או תיקון היתר שבידם, בנק ישראל לא ייזום ולא ימליץ על נקיטת אמצעי אכיפה כנגד בעלי מניות הבנק שכתוצאה מהחלוקה יחזיקו במניות ישראל בשיעור העולה על 5% או על השיעור שהותר להם בהיתר מנגיד בנק ישראל, בכפוף למכירת החזקות העודפות בתוך 6 חודשים ממועד החלוקה בפועל ובכפוף לתנאים ומגבלות על רכישת אמצעי שליטה נוספים בישראל ועל שימוש בזכויות הנלוות לאמצעי השליטה העודפים.

ראה [סעיף 2.6.1 בדוחות הכספיים לשנת 2018](#) בדבר פרטים אודות הודעת אריסון החזקות (1998) בע"מ ("אריסון") מחודש ינואר 2019 בקשר עם מתווה אפשרי של חלוקת מניות ישראל כדיבדנד בעין לבעלי מניות הבנק, וכן בדבר פרטים אודות היתר השליטה בישראל בו החזיק הבנק עד לחלוקת יתרת ההחזקה ואודות המגבלות על כהונת עובדי הבנק בדירקטוריונים של קבוצת ישראל. החל מחודש מרץ 2020 אף עובד בנק אינו מכהן בדירקטוריונים של קבוצת ישראל.

לפרטים נוספים בדבר הצגת קבוצת ישראל כפעילות מופסקת, ראה [ביאור 1.1.2 בדוחות הכספיים](#).

לפרטים בנוגע לתביעות משפטיות בקשר עם קבוצת ישראל, ראה [ביאור 2.5.1 בדוחות הכספיים](#).

לפרטים בדבר התקשרויות בהסכמי הנפקה ותפעול עם חברות כרטיסי אשראי, ראה [ביאור 2.25 בדוחות הכספיים](#).

לפרטים נוספים בדבר טענת פקיד השומה, לפיה במכירת חברה בת המסווגת כעוסק לצורכי מס ערך מוסף ("מע"מ") יש לחייב במס רווח רווחים ראויים לחלוקה הפטורים ממס חברות, בכל הקשור למכירת קבוצת ישראל, ראה [ביאור 3.1.8 בדוחות הכספיים](#).

לפרטים נוספים בדבר שומות מע"מ אשר התייחסו, בין היתר, לתשלום מע"מ על עמלות מטבע-חוץ שנגבו מלקוחות הבנק ולמחויבות הבנק לשאת בתשלום המע"מ על עמלות שנגבו בעבורו, ראה [ביאור 2.1.8 בדוחות הכספיים](#).

2.6.2 Hapoalim (Switzerland) Ltd. (להלן: "הפועלים שוויץ")

חברה בת (בבעלות מלאה של הבנק) המאוגדת בשוויץ, שעסקה בעיקר במתן שירותי בנקאות פרטית באמצעות סניפים בציריך ובלוקסמבורג. כמו-כן, פעלה באמצעות חברה לייעוץ השקעות בישראל ונציגות בישראל. בחודש ספטמבר 2017 החליט הבנק להביא להפסקת פעילותה של הפועלים שוויץ. הבנק פועל להחזרת רישיון הבנק ויציאת החברה מגדר אחריותה הפיקוחית של ה-FINMA.

בחודש אפריל 2018 חתם הבנק על הסכם עם Banque J. Safra Sarasin (Luxembourg) S.A ו-Bank J. Safra Sarasin AG למכירת תיק נכסי לקוחות הבנקאות הפרטית הבינלאומית של הפועלים שוויץ בסניפיו בשוויץ ובלוקסמבורג. בהתאם להסכם, במהלך חודש נובמבר 2018, הועברו מרבית נכסי הלקוחות משוויץ ולוקסמבורג לקונה.

בחודש יוני 2019 חתם הבנק על הסכם עם Hyposwiss Private Bank Geneva SA למעבר מרבית יתרת תיק נכסי לקוחות הבנקאות הפרטית הבינלאומית של הפועלים שוויץ בסניפיו בשוויץ ובלוקסמבורג. במהלך שנת 2019 בוצעו מספר פעימות בהן הועבר חלק ניכר מהחשבונות הנותרים בסניפי שוויץ ולוקסמבורג ל-Hyposwiss Private Bank Geneva SA. יתכנו העברות נוספות.

ההפסד בשנת 2019 של הפועלים שוויץ הסתכם בסך של 191 מיליון פרנק שוויצרי בהשוואה להפסד בסך של 314 מיליון פרנק שוויצרי בשנת 2018. ההפסד ב-2019 נבע בעיקר מרישום הפרשה לחקירה האמריקאית ו-FIFA ומרישום הוצאות משפטיות הקשורות בהן, מהפסד ממכירת תיק נכסי הבנקאות הפרטית כאמור לעיל ומהפסד בפעילות השוטפת בעוד שבשנת 2018 נבע בעיקר מרישום הפרשה לחקירה האמריקאית ומרישום הוצאות משפטיות הקשורות בה.

בעקבות ההפסד שנבע מהפרשה הנוגעת לחקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים ו-FIFA שהוכרה בדוחות הכספיים של בשנים 2018 ו-2019 ועל מנת שהפועלים שוויץ יעמוד ביחס הלימות ההון הרגולטורי הנדרש בשוויץ, השקיע הבנק 300 מיליון פרנק שוויצרי בהון של הפועלים שוויץ בשנת 2019, וכן סכום נוסף של 95 מיליון פרנק שוויצרי בחודש מרץ 2020, וזאת מיד עם קבלת אישור הפיקוח על הבנקים להגדלת ההשקעה כאמור.

לפרטים בדבר חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים ראה [ביאור 2.25 בדוחות הכספיים](#).

לפרטים בדבר חקירה בנושא ארגון הכדורגל הבינלאומי (FIFA) ראה [ביאור 2.25 בדוחות הכספיים](#).

2.6.3 Bank Pozitif Kredi Ve Kalkinma Bankasi Anonim Sirketi (להלן: "בנק פוזיטיף")

קבוצת הבנק פועלת כיום בתורכיה באמצעות בנק פוזיטיף, המוחזק בשיעור של 69.83% על-ידי הבנק והפועל ומתמחה בתחום הבנקאות העסקית. קבלת פיקודנות כפופה לרגולציה המקומית והיא מותרת עד לגובה האשראי של כל לווה.

לאור המצב הכלכלי והפוליטי בתורכיה, במסגרת התוכנית האסטרטגית של הבנק, הוחלט לפעול למכירת ההשקעה בבנק פוזיטיף. בהתאם לכך, הבנק פועל להקטנה הדרגתית של תיק האשראי של בנק פוזיטיף.

בחודש אוקטובר 2019 התקשר הבנק, במשותף עם בעל מניות המיעוט בבנק פוזיטיף, עם בנק השקעות תורכי שסייע באיתור רוכשים פוטנציאליים. הבנק מעריך כי יוכל להתקשר במהלך השנה הקרובה בהסכם למכירת החזקותיו בבנק פוזיטיף אך אינו צפוי להשיב את מלוא סכום ההשקעה בחברה, וסביר שמרבית התמורה תהיה מותנית.

בהתאם לכללי החשבונאות החלים על הבנק, ולאור צפי הבנק למכירת ההשקעה בשנה הקרובה במחיר הנמוך מערכה בספרי הבנק, העריך הבנק את השווי ההוגן של התמורה הצפויה והכיר בהפסד מירידת-ערך בסך של כ-56 מיליוני ש"ח בשנת 2019. לבעל מניות המיעוט בבנק פוזיטיב טענות כנגד הבנק בקשר עם ההשפעה, לכאורה, של האמור על התוצאות של בנק פוזיטיב. עוד יצוין כי בחודש ינואר 2019 בנק ישראל הנחה את הבנק להגדיל את שיעורי השקלול של נכסי הסיכון בחישוב יחס ההון המאוחד בגין הפעילות בבנק פוזיטיב, החל משנת 2020. לפרטים ראה [פרק הון והלימות הון לעיל](#). יתרת האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמה ב-641 מיליון לירות תורכיות (כ-372 מיליון ש"ח), בהשוואה ליתרה בסך של 723 מיליון לירות תורכיות (כ-512 מיליון ש"ח) בסוף שנת 2018. התוצאות העסקיות של קבוצת בנק פוזיטיב בשנת 2019 הסתכמו ברווח של כ-7 מיליון לירות תורכיות לעומת הפסד של כ-76 מיליון לירות תורכיות בשנת 2018, שנבע בעיקר מהפרשה להפסדי אשראי. סך השקעת הבנק בקבוצת בנק פוזיטיב ליום 31 בדצמבר 2019, לאחר הכרה בהפסד מירידת-ערך של ההשקעה כאמור לעיל, הסתכמה ב-154 מיליון ש"ח (33 מיליון ש"ח בהון, ו-121 מיליון ש"ח בקווי אשראי שהועמדו לבנק פוזיטיב), בהשוואה לכ-320 מיליון ש"ח (132 מיליון ש"ח בהון ו-188 מיליון ש"ח בהלוואות כאמור) בסוף שנת 2018. לפרטים אודות חברות נוספות ומידע נוסף הנוגע לפעילות הבינלאומית של הבנק, ראה [מגזר פעילות בינלאומית בפרק "מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה" בדוח ממשל תאגידי להלן](#).

3. סקירת הסיכונים

חלק מהמידע המפורט בפרק זה, אף אם הוא מבוסס על עיבוד של נתונים היסטוריים, מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות-ערך, וכמפורט בסעיף 1.1 לעיל. מידע נוסף על הסיכונים ניתן למצוא באתר האינטרנט של הבנק ב"דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2019".

3.1 תיאור כללי של הסיכונים ואופן ניהולם

הבנק מבצע בחינה מקיפה להערכת הסיכונים אליהם הוא חשוף ואמידת המהותיות שלהם. במסגרת תהליך ה-ICAAP (תהליך פנימי להערכת הלימות ההון) הבנק הגדיר את הסיכונים הבאים כסיכונים מהותיים: סיכון אשראי, סיכון ריכוזיות, סיכון שוק, סיכון השקעה, סיכון תפעולי (לרבות סיכון IT וסיכון סייבר), סיכון צד נגד, סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכון נזילות, סיכון מוניטין, סיכון אסטרטגי-תחרותי, סיכון רגולטורי וסיכון ציות. סיכונים נוספים אליהם חשוף הבנק מטופלים באופן ישיר כחלק מהניהול העסקי והם: סיכון משפטי, סיכון כלכלי וסיכון סביבתי. אסטרטגיית ניהול הסיכונים בקבוצת הבנק נועדה לתמוך בהשגת היעדים האסטרטגיים של הקבוצה כולה, תוך זיהוי וכימות הסיכונים, הגדרת אחריות על הסיכונים (Risk Ownership) ומקסום התועלת העסקית בהתייחס לעלות במונחי סיכון על-ידי כל גורם אחראי בכל הרמות של הארגון. ניהול הסיכונים בבנק מתבצע במתודולוגיה אחידה ובראייה כוללת תוך התאמה לדרישות הרגולטוריות, במטרה לתמוך בנטילת סיכונים באופן מושכל על מנת להשיא את רווחיות הקבוצה ברמת סיכון התואמת את תיאבון הסיכון. מבנה וארגון מערך הסיכונים המופיעים בפרק זה רלוונטיים לכל סוגי הסיכונים ולכל היחידות בבנק, בהמשך של פרק זה יופיעו התייחסויות נוספות, לפי העניין, לכל סוג סיכון בנפרד. מידע נוסף ניתן למצוא ב"דוח על הסיכונים".

3.1.1 ממשל הסיכונים ואופן ניהול הסיכונים

ניהול הסיכונים מתבצע בראיה גלובלית של פעילות הבנק בארץ ובסניפי הבנק בחו"ל, ובשים לב לפעילות החברות הבנות בעלות חשיפה משמעותית לקבוצה. החברות הבנות מונחות לנהל את הסיכונים על בסיס האסטרטגיה והמדיניות הקבוצתית, תוך ביצוע התאמות בהתאם לנסיבות, ודיווח עליהן לחברה האם. ניהול הסיכונים מתבצע בכל חברה בקבוצת הבנק בנפרד, על-פי המדיניות המוטות על-ידי הדירקטוריון של כל חברה. הבנק מנהל את הסיכונים השונים תוך גידור חלק מהם. המפקח על הבנקים קבע בהוראות ניהול בנקאי תקין הנחיות הקשורות לנושא ניהול הסיכונים. ההוראות מפרטות את דרישות המפקח בניהול הסיכונים השונים אליהם חשוף התאגיד הבנקאי וקובעות עקרונות יסוד לניהול הסיכונים ולבקרתם, ובכללם: מעורבות נאותה והבנה מעמיקה של דירקטוריון התאגיד הבנקאי בניהול הסיכונים, ניהול הסיכונים באמצעות מנהל סיכונים שהוא חבר הנהלה, העמדת כלים לזיהוי הסיכונים ולמדידתם והסדרת אמצעי פיקוח ובקרה, כולל קיום פונקציה עצמאית לבקרת הסיכונים. הבנק פועל בהתאם להנחיות המפקח על הבנקים. בקרה של הסיכונים ואמידת הסיכונים הפיננסיים והסיכונים התפעוליים מתבצעות על בסיס מתודולוגיה אחידה ברמת הקבוצה, בהנחיית החטיבה לניהול סיכונים, ובשים לב לאופי המיוחד של הפעילות בכל חברה. סיכונים, ככל שישנם, במוצרים או בתהליכים חדשים, מזהים באמצעות הליך סדור, על-פי המדיניות להשקת מוצרים ותהליכים חדשים. מודלים המשמשים לאמידת הסיכונים נבחנים טרם יישומם וכן מדי תקופה על-פי מדיניות תיקוף המודלים בבנק.

תפיסת הבקרה ביחס לכל הסיכונים הפיננסיים והסיכונים התפעוליים בבנק היא של זיהוי ואמידה של הסיכונים ובקרת עמידה במגבלות תיאבון הסיכון ובמגבלות נוספות שנקבעו בנהלים השונים, בשלושה מעגלי בקרה:

1. מעגל בקרה ראשון הכולל את היחידות העסקיות בחטיבות, לרבות חטיבות תמיכה ותפעול, שהם יוצרי/נוטלי הסיכונים, ואת יחידות הבקרה הפנימיות בחטיבות המספקות בקרה פנימית על יוצרי/נוטלי הסיכונים. הנהלת הקווים העסקיים נושאת באחריות הראשונית לניהול הסיכונים על בסיס שוטף ומטרתה לנהל את הסיכונים תוך חתירה להשגת המטרות האסטרטגיות והיעדים העסקיים, במסגרת תיאבון הסיכון שנקבע ובהתאם לנוהלי הסיכון ולהוראות הרגולטוריות. הבקרות במעגל הראשון מעוגנות בנהלי העבודה;
2. מעגל בקרה שני הכולל את יחידות הבקרה בחטיבה לניהול סיכונים שהינה בלתי תלויה בחטיבות העסקיות. מעגל זה אחראי גם על הצגת תמונה כוללת של הסיכונים, גיבוש המתודולוגיות לאמידת הסיכונים ולהקצאת ההון הכלכלית, אמידת סיכון בלתי תלויה, ניתוח מידת ההלימה של המוצרים והפעילויות למסגרת תיאבון הסיכון וקיבולת הסיכון שהוגדרה על-ידי הדירקטוריון ותיקוף מודלים. במעגל השני פונקציות בקרה עצמאיות נוספות, כגון: חשבות ויעוץ משפטי;
3. מעגל בקרה שלישי הכולל את מערך הביקורת הפנימית שפועלת באופן בלתי תלוי ואובייקטיבי. מטרתה, בין היתר, לסייע לארגון להשיג את מטרותיו באמצעות פיקוח וידוא יישום של הנחיות הנהלה והדירקטוריון, והמלצות להפחתת סיכונים על-ידי שיפור בקרות.

דירקטוריון הבנק אחראי להתוויית אסטרטגיית ניהול הסיכונים הכוללת ולפיקוח על מסגרת ניהול הסיכונים בקבוצה, ישירות או באמצעות הוועדה לניהול ובקרת סיכונים. עיקר תפקידי הדירקטוריון בנושא ניהול הסיכונים:

- קביעת מסגרת תיאבון הסיכון וקיבולת הסיכון של הקבוצה;
- אישור מדיניות ניהול סיכונים עקבית עם מסגרת תיאבון הסיכון, לרבות קביעת מסגרות הסיכון בתחומי הפעילות השונים ובמוקדי הסיכון העיקריים;
- אישור מסגרת תפיסת הבקרה בקבוצה וידוא כי היא עונה על צרכי ניהול הסיכונים;
- הנחיית הנהלה הבכירה בדבר ניהול הסיכונים באופן ברור, על בסיס המלצות צוות הנהלה לניהול סיכונים בראשות המנכ"ל, וידוא כי הנהלה הבכירה נוקטת את הפעילויות הדרושות לזיהוי, מדידה, ניטור ובקרת הסיכונים;
- אישור המתודולוגיות לאמידת הסיכונים, לבקרתם ולהקצאת ההון הכלכלית בגינם;
- פיקוח ובקרה אחר יישום מדיניות ניהול הסיכונים כפי שנקבעה, בחינת פרופיל הסיכונים בפועל לרבות ברמת הקבוצה ובחינת התהליכים והפעולות שעל הבנק לקיים, על-מנת שימלא אחר כל ההוראות הרגולטוריות הנוגעות לניהול הסיכונים.

ועדת הדירקטוריון לניהול ובקרת סיכונים - ייעודה לסייע למליאת הדירקטוריון בהתוויית מדיניות ניהול הסיכונים של הבנק, לרבות קביעת מסגרות הסיכון בתחומי הפעילות השונים, בחינת פרופיל הסיכונים של הבנק, קיום בקרה אחר יישום מדיניות ניהול הסיכונים כפי שנקבעה ובחינת התהליכים והפעולות שעל הבנק לקיים, על-מנת שימלא אחר כל ההוראות הרגולטוריות הנוגעות לניהול הסיכונים. הוועדה לניהול ובקרת סיכונים של הדירקטוריון **ומליאת הדירקטוריון** מקבלות דיווח על הסיכונים וביצוע המדיניות שאושרה, לפחות אחת לרבעון.

תת הוועדה לניהול סיכונים ארצות-הברית - ייעודה פיקוח על מדיניות ניהול הסיכונים בפעילות הבנק בארצות-הברית. תת הוועדה בוחנת את מדיניות ניהול הסיכונים של פעילות הבנק בארצות-הברית ומוודאת שפעילות הבנק בארצות-הברית מתבצעת במסגרת מדיניות ניהול הסיכונים שנקבעה. **ועדות דירקטוריון נוספות עוסקות בנושאים הקשורים לניהול הסיכונים**. יצינו בעיקר: ועדת הביקורת והוועדה לממשל תאגידי ומחזיקי עניין.

הנהלת הבנק, לרבות הנהלת החטיבות, אחראית לגיבוש, הטמעה ויישום של מסגרת ניהול הסיכונים בקבוצה, ישירות או באמצעות הצוותים הפועלים מטעמה. עיקר תפקידי הנהלה בנושא ניהול הסיכונים:

- עיצוב מדיניות ניהול סיכונים עקבית עם מסגרת תיאבון הסיכון שקבע הדירקטוריון, לרבות מסגרות סיכון בתחומי הפעילות השונים ובמוקדי הסיכון העיקריים, והגשתה לאישור הדירקטוריון;
- מיסוד של נהלים ומסגרות סיכון התואמים למדיניות, שיטות עבודה נאותות לאמידת הסיכון ותהליכי קבלת החלטות מבוססי ניתוח תשואה/תועלת עסקית למול סיכון וקבלת דיווחים מתאימים תוך וידוא ציות ליעדי המדיניות לניהול הסיכונים;
- וידוא קיומם של תהליכי פנימי להערכת ההון ולקביעת יעדי הון העולים בקנה אחד עם פרופיל הסיכונים של התאגיד ועם סביבת הבקרה שלו;
- וידוא קיומם של משאבים נאותים לניהול הסיכונים בבנק לרבות מסגרת בקרות פנימיות וקיום מערכות בקרה ודיווח עצמאיות, יעילות ומקיפות בדבר הסיכונים.

צוות הנהלה לניהול סיכונים וצוות בראשות המנכ"ל - אחראי לעיצוב המדיניות לניהול הסיכון בבנק, מסגרות הסיכון ונהלי הדיווח והבקרה, וכן על בחינת פרופיל הסיכון הכולל של הבנק וההשפעה ההדדית בין סוגי וגורמי הסיכון השונים.

צוותי הנהלה נוספים פועלים בתחומי הסיכון הייעודיים במסגרת המדיניות ובמגבלות הסיכון שנקבעו על-ידי הדירקטוריון וועדותיו. כמו-כן הוגדרו צוותים המתכנסים בהתקיים תנאים מסוימים ובהם צוות משברים פיננסיים וצוות חירום בנקאי.

מנהל הסיכונים הראשי (CRO) וחבר הנהלה האחראי על החטיבה לניהול סיכונים היו ד"ר א. בכר. הסיכונים הפיננסיים מנוהלים על-ידי חברי הנהלה ממונים, ובאחריותם.

חברי הנהלה העיקריים האחראים לניהול סיכונים האשראי הינם מנהל החטיבה העסקית מר צ. כהן, והממונה על החטיבה הקמעונאית מר ה. שטיין עד 12 בנובמבר 2019, וממועד זה, הגב' ד. רביב.

חבר הנהלה האחראי על ניהול סיכונים השוק, ההשקעה והנזילות היו מנהל חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית מר י. ענתבי.

הסיכון המשפטי מנוהל על-ידי עורכת-דין. אלמוג, היועצת המשפטית הראשית. הסיכון הטכנולוגי, ובכללו סיכון הסייבר, מנוהל על-ידי הגב' א. בן זאב מנהלת חטיבת הטכנולוגיה והמחשוב. הסיכון התפעולי, למעט הסיכון המשפטי והסיכון הטכנולוגי, מנוהל על-ידי כל חבר הנהלה בתחום הפעילות הנתון לאחריותו. לפרטים בדבר שינויים בחברי הנהלת הבנק ראה [דוח ממשל תאגידי בפרק "עניינים אחרים"](#).

החטיבה לניהול סיכונים - פעילויות החטיבה ותחומי אחריותה תואמים את האמור בהוראת ניהול בנקאי תקין 310. יעדיה העיקריים של החטיבה הם: הטמעת תרבות ניהול וניטור סיכונים מתקדמת בקבוצת הבנק, שתתמוך בנטילת סיכונים באופן מושכל במטרה להשיג את רווחיות הקבוצה ברמת סיכון התואמת את תיאבון הסיכון, הגדרת מדיניות ניהול סיכונים וציות ברמת הקבוצה, התואמת את מטרות הקבוצה ואת דרישות ועדת באזל והרגולציה הרלוונטית וכן בחינה וניטור של פרופיל הסיכונים הכולל בבנק והתאמתו לתאבון הסיכון שקבע הדירקטוריון. לשם כך החטיבה מפתחת ומיישמת מתודולוגיות ומודלים כוללים וכמותיים להערכת סיכונים, המשמשים בין היתר לחישוב הון כלכלי.

החטיבה מוודאת את קיומם ואיכותם של התהליכים המרכזיים לניהול הסיכונים בקבוצה: זיהוי ואמידה של הסיכונים, קביעת מגבלות לקיבולת הסיכון ולתיאבון הסיכון, קביעת מנגנוני בקרה, ניטור הסיכונים ודיווח. החטיבה מובילה ומרכזת את תהליך ה-ICAAP (תהליך פנימי שנתי להערכת כמות ההון הנדרשת בשים לב לסיכונים) ושותפה בניהול ההון. החטיבה מורכבת מארבע יחידות ובראשן מנהל החטיבה במעמד חבר הנהלה: (1) יחידת ניהול סיכונים אשראי (2) יחידת ניהול סיכונים תפעוליים וסיכונים שוק (3) יחידת קצין ציות ראשי ואכיפה בניירות-ערך ו-(4) יחידת אינטגרציית סיכונים. ככלל, דוחי החטיבה לניהול סיכונים המוגשים לדין בוועדת הדירקטוריון לניהול ובקרת סיכונים מוגשים גם למליאה כדיווח בכתב או לדין, לפי העניין. בהתאם למדיניות הבנק, מערך הדיווח על הסיכונים נקבע באופן שיאפשר תקשורת אפקטיבית הן לרוחב הקבוצה והן במעלה שרשרת הניהול. מטרת הדיווחים הינה הצפת סוגיות טעונות או חולשות בעלות פוטנציאל לסיכון והם מתבצעים הן ברמה הפרטנית והן ברמה הצבורה כלפי מעלה של כלל הקבוצה. מערך הדיווחים כולל הצגה של חולשות או מגבלות באומדני הסיכון, וכן הנחות משמעותיות שהאומדנים מבוססים עליהן וכולל דיווחים שוטפים ודיווחי אד-הוק על-פי הצורך.

כמו-כן מפעילה החטיבה לניהול סיכונים מספר צוותים בראשות מנהל הסיכונים הראשי:

צוות הנהלה היגוי מדיניות אשראי - הצוות מגבש את מדיניות האשראי של הבנק.

צוות הנהלה בקרת אשראי - הצוות דן בדוחות בקרת אשראי שנערכו ללוויים הגדולים בבנק הפועלים ולמדגמים מבוססי סיכון על כלל תיק האשראי של הבנק ובוחן את מהימנות דירוג האשראי, נאותות הסיווג וההפרשות בקבוצה.

צוות הנהלה לטיפול בסיווג חובות וקביעת הפרשה להפסדי אשראי - הצוות עוסק בגיבוש המתודולוגיה להפרשה קבוצתית, גיבוש מדיניות ביצוע סיווגים והפרשות פרטניות, סיווג אשראי וקביעת הפרשות פרטניות להפסדי אשראי בכפוף למדרג הסמכויות.

צוות ניהול סיכון מודל - הצוות מגבש את המסגרת לממשל סיכון מודל, מנהל את סיכון המודל במסגרת תאבון הסיכון ומוודא הלימה עם מדיניות וממשל מודלים. הצוות מתקף מודלים המנוהלים הן בקו ראשון והן בקו שני.

צוותים נוספים כוללים צוות תיעודף השקעות גולטריות, צוות הנהלה לניהול הסיכון הציותי-משפטי, Risk Management Committee - New York.

להרחבה בנושא ניהול הסיכונים ראה [פרק סקירת הסיכונים להלן והדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2019](#).

3.1.2. תיאבון סיכון

תיאבון הסיכון הינו כלי מרכזי המאפשר לקשר בין אסטרטגיית הארגון, הקצאת ההון וניהול הסיכונים. הדירקטוריון קובע את מסגרת תיאבון הסיכון בשים לב להמלצת המנכ"ל, מנהל הסיכונים הראשי (CRO) והממונה על החטיבה הפיננסית (CFO). תיאבון הסיכון מתורגם למטרות ולמגבלות לקווי העסקים. מסגרת תיאבון הסיכון כוללת מדיניות, תהליכים, בקרות, ומערכות שבעזרתן התיאבון לסיכון מיושם, מתוקשר ומפוקח. מסגרת תיאבון הסיכון כוללת הצהרת תיאבון וקיבולת לסיכון, מגבלות סיכון וקווי מתאר של תחומי האחריות של אלה האחרים על היישום והבקרה של מסגרת תיאבון הסיכון. מסגרת תיאבון הסיכון מתייחסת לסיכונים המהותיים לבנק וקובעת את פרופיל הסיכון ביחס לאסטרטגיה העסקית של הבנק ולקיבולת הסיכון של הבנק. מסגרת תיאבון הסיכון יעילה מספקת מסגרת משותפת ואמצעים להנהלה הבכירה ולדירקטוריון כדי לתקשר, להבין ולהעריך את רמת הסיכון שהם מוכנים לקבל. המסגרת מגדירה במפורש את הגבולות שבתחומם מצופה מהנהלה לפעול על מנת ליישם את האסטרטגיה העסקית של הבנק. המסגרת כוללת את המרכיבים העיקריים הבאים:

הצהרת תיאבון הסיכון: ניסוח בכתב של היקף וסוגי הסיכון המצרפי שהבנק מעוניין לשאת על מנת להשיג את היעדים העסקיים שלו ובכללם: קיום דוחות הולמים, כמו גם מדדים כמותיים ביחס לרווחים, הון, מדדי סיכון, נזילות ואמצעים רלוונטיים אחרים על-פי הצורך.

קיבולת הסיכון: רמת הסיכון המקסימלית שהבנק יכול לשאת, ללא הפרת מגבלות הון הרלוונטיות לתרחיש קיצון, לרבות מנקודת מבטם של בעלי מניות והלקוחות. עמידה בקיבולת הסיכון תבחן בין היתר באמצעות ביצוע תרחישי קיצון שמטרתם לאמוד פגיעה ברווח הבנק ורמת הלימות ההון של הבנק, וזאת כתוצאה מקורות תרחיש קיצון.

תיאבון סיכון: הסיכון המרבי המצרפי הכולל שהתאגיד הבנקאי יהיה מוכן לשאת, בתוך קיבולת הסיכון שהוגדרה, על מנת להשיג את היעדים העסקיים על-פי התוכנית האסטרטגית תחת אילוצים שונים (כגון מקורות הון ונזילות, דרישות רגולטוריות, מאפייני סיכון/תשואה וכדומה).

מגבלות סיכון: מדדים כמותיים המבוססים על הנחות צופות פני עתיד אשר נותנים ביטוי מעשי להצהרת תיאבון הסיכון המצרפי של הבנק.

3.1.3. תרחישי קיצון

על מנת להבין את ההשלכות האפשריות של זעזועים שונים על האיתנות הפיננסית של הבנק, הן בהינתן מאזן קיים והן בהתממשות תוכניות העבודה וכוונות עסקיות אחרות, מתקיים תהליך של בחינת תרחישי קיצון. בבנק נבחנים לשם כך תרחישים משלושה סוגים: תרחישים מערכתיים כוללים המבוצעים על כלל קבוצת הבנק, תרחישים הפוכים ותרחישי גורם בודד (Single Factor) מבוצעים ברמת ענף/עסקה/לווה/תיק וזאת במקרים מסוימים ועל-פי ספים שהוגדרו מראש. הבנק מתאים את מגוון התרחישים והמאפיינים שלהם להתפתחויות פיננסיות, פוליטיות וסביבתיות בארץ ובעולם. מעבר לכך הבנק מיישם את ההנחיות של בנק ישראל ומפעיל מבחן קיצון אחיד המוגדר על-ידי הפיקוח על הבנקים, כאשר נדרש לכך.

מטרות של ניתוח תרחישי הקיצון:

- זיהוי ריכוזי סיכון וחולשות אפשריות בתיק הבנק;
- בחינת השפעת החלטות אסטרטגיות של הבנק;
- שילוב בתהליך התכנון ובחינת השלכות התוכנית העסקית על החשיפות הפוטנציאליות;
- בחינת האיתנות הפיננסית של הבנק והערכת הנזק הפוטנציאלי העלול להיגרם בהתרחש אירועי קיצון מסוגים שונים;
- ניתוח של רגישות הבנק לזעזועים/אירועים חריגים אך אפשריים;
- הערכת המהותיות של הסיכונים השונים;
- בחינת עמידת הבנק בתאבון ובקיבולת הסיכון ופריטת תאבון הסיכון לרמת החסיבות;
- תמיכה בחטיבות העסקיות בהבנת מפת הסיכונים של תחומי הפעילות והסקטורים השונים;
- תמיכה בתהליך ICAAP ובגיבוש תוכניות מגירה למזעור הפגיעה של אירועי קיצון.

חלק מהתרחישים נבחנים בתדירות יומית וחלקם האחר בתדירות שבועית/חודשית/רבעונית/שנתית, לפי העניין. ההנחות, המתודולוגיה והתוצאות נידונות ומאושרות בצוות תרחישי קיצון וריכוזי סיכון וכן בישיבות ההנהלה ועדות הדירקטוריון.

ניהול ההון מביא בחשבון את תוצאותיהם של תרחישי קיצון שונים, וזאת מכמה היבטים: ראשית, יעד ההון והתוכנית העסקית של הבנק נקבע בהתחשב בקיבולת הסיכון, אשר מגדירה את הלימות ההון המינימלית שהבנק מוכן להגיע אליה בהתרחש מצב קיצון. שנית, תכנון ההון כולל תוכניות מגירה אשר הבנק יכול להוציא לפועל בקרות תרחיש קיצון על מנת להביא לשיפור בהלימות ההון שלו. תרחישי הקיצון נבחנים עבור כל אחת משנות התכנון, בהינתן יעדי ההון ויחס ההון הצפוי, על מנת לוודא שתכנון ההון מבטיח עמידה בקיבולת הסיכון לאורך כל שנות התכנון. כמו-כן, בוחן הבנק את השפעת תרחיש לחץ מתון שעיקרו שינויים בשווקים הפיננסיים ובכללם: שינוי ריבית, מרווחים, שערי חליפין ועוד על יחס הלימות ההון, במטרה למדוד ולהגביל את פוטנציאל שחיקת יחס הלימות ההון. בניהול הנזילות הבנק בוחן תרחישי נזילות פנימיים ורגולטוריים.

3.1.4. עניינים נוספים

התפרצות וירוס הקורונה

התפשטות נגיף הקורונה והשלכותיה על ההתפתחויות בשווקים השפעות לרעה על תוצאותיו הכספיות של הבנק, כמפורט להלן. בשבועות האחרונים התפשט נגיף הקורונה בקצב מהיר ברחבי העולם, ובתגובה לכך ננקטו על-ידי ממשלות רבות ישראל ממשלת ישראל צעדי התגוננות כגון הגבלת מעברים בין מדינות, אמצעי בידוד וצמצום התקהלויות ותנועה וכן הגבלות על הפעלת עסקים. התפשטות הנגיף ואמצעי התגוננות אלו גורמים לפגיעה כלכלית ומגמות שליליות בשוקי ההון העולמיים ובשוק המקומי.

אירועים אלה עלולים להביא להרעה מהותית בפעילות המשק בישראל אליו חשופה פעילות הבנק וקיימות וצפויות להם השלכות על עסקי הבנק, לרבות בגין עלייה בסיכון האשראי וקשיי נזילות של לווים ובגין האטה בפעילות הכלכלית. כמו כן להורדת ריביות לזמן קצר על-ידי הבנקים המרכזיים, אלה שהתרחשו והורדות נוספות שעשויות להתבצע, השפעה על קיטון בהכנסות המימון והריבית העתידיות של הבנק בטווח הקצר. היקפן של השלכות אלה תלוי בין היתר, בהיקף התפשטות הנגיף, בתגובת הממשלות והשווקים ובהתמשכות האירוע, ולפיכך לא ניתן עדיין לאמוד ולכמת את השפעתן העתידית. על רקע השלכות אירועים אלה, רשם הבנק ברבעון זה תוספת בהוצאות להפסדי אשראי אשר השפעתה השלילית על הרווח הנקי (לאחר מס) הינה בהיקף של כ-450 מיליון ש"ח. עיקר התוספת הינה בגין מספר לווים הקשורים לענפים שנפגעו עד עתה באופן משמעותי מהמשבר או מנגזרותיו בשווקים השונים (בעיקר אנרגיה, תעופה ותיירות). לפרטים אודות החשיפה וסיכון האשראי לפי ענפי משק ראה [פרק האשראי להלן](#).

לאירועים בשבועות האחרונים בשוקי ההון והתפתחויות נוספות אפשריות, ובהם ירידות בשערי נכסים סחירים, הורדת ריבית ה-FED, שינוי בעקומי הריבית העולמית והמקומית, שינויים בשערי מטבעות והקטנת הפעילות המשקית, עלולה להיות השפעה מהותית לרעה על התוצאות הכספיות של הבנק לשנת 2020. לפרטים אודות ירידת שווי ניירות ערך סחירים סמוך למועד הדיווח, וכן אודות השפעות ממתנות על ההון של הבנק כתוצאה מקיטון בהתחייבויות אקטואריות לזכויות עובדים בשל עליה בריבית ההיוון, ראה [ביאור 36 בדוחות הכספיים](#). הבנק נוקט צעדים להתמודדות עם השלכות נגיף הקורונה, בשים לב להנחיות רגולטוריות בנושא, ונערך במספר מישורים לרבות המשך מתן שירותים ללקוחותיו בסניפים ובערוצים נוספים ושמירה על המשכיות עסקית בתרחישים שונים במטרה לשמור על בטיחות עובדיו, צומצמה מתכונת העבודה בבנק בהתאם להוראות הרגולטוריות.

הפסקת פרסום ריביות הליבור

החל מסוף שנת 2021, המערכת הפיננסית העולמית צפויה להפסיק לפרסם את ריביות ה-"IBOR" ולחדול מהשימוש בהן. ריביות אלו מהוות בסיס לצורך חישוב שיעור הריבית החל על מוצרים פיננסיים בריבית משתנה במטבעות חוץ עיקריים או צמודים למטבעות אלו. במסגרת הכוונה לבסס עוגני ריבית חלופיים במטבעות הרלוונטיים, מתגבשות בעולם, על-ידי גופים כגון ISDA (International Swaps and Derivatives Association) וה-ARRC (Alternative Reference Rate Committee), חלופות לריביות אלו, שפה משפטית חדשה והצעות למנגנוני החלפה. השינוי הצפוי ישפיע על תעשיית הבנקאות כולה בעולם ובארץ.

במסגרת זו הוקמה בבנק ועדת היגוי אשר עוקבת אחר הפרסומים הבינלאומיים ובוחנת את השפעת ההחלפה על פעילות הבנק ומעדכנת את ההנהלה והדירקטוריון מדי תקופה. במסגרת פעילות הוועדה נערך מיפוי של המוצרים השונים הקיימים בבנק ואשר מתבססים על ריביות אלו, בוצעו שינויים במסמכים משפטיים וכן נעשות הדרכות לעובדי הבנק. בסוף חודש ינואר 2020 נשלחו ללקוחות הבנק מכתבים אשר מתארים את השינוי העתידי על-פי המידע שהיה מצוי בבנק באותה עת.

לאור חוסר הוודאות לגבי המשך ביצוע התהליך שמושפע כאמור מהחלטות בינלאומיות, אין ביכולת הבנק לבצע הערכות כמותיות של השפעת החלפת הריביות. הבנק ימשיך לעקוב אחרי הפרסומים הבינלאומיים ויפעל בשאיפה להקטין את הסיכונים שנובעים מתהליך החלפת הריביות. לפרטים נוספים ראה [ביאור 11 בדוחות הכספיים](#).

3.2. סיכון אשראי

סיכון האשראי הינו סיכון הנובע מכך שהלווה או החייב לא יעמוד בהתחייבויותיו לבנק על-פי הסכם האשראי. תיק האשראי הינו מרכיב עיקרי בתיק הנכסים של קבוצת הבנק, ולכן הרעה ביציבותם של הלווים השונים עלולה להשפיע לרעה על שווי הנכסים ועל רוחניות הקבוצה.

פעילויות היוצרות סיכון אשראי כוללות:

- **אשראי מאזני** - התחייבויות נוכחיות כלפי הבנק כגון אשראי ומשכנתאות לציבור, אשראי לבנקים ופיקדונות בבנקים, אשראי לממשלות, השקעה באגרות-חוב (קונצרניות ואחרות) וכן החלק המאזני (שווי הוגן חיובי) של נגזרים ומכשירים פיננסיים.
- **אשראי חוץ-מאזני** - התחייבויות פוטנציאליות (שטרם מומשו) כלפי הבנק כגון ערבויות, התחייבויות לא מנוצלות למתן אשראי, מסגרות לא מנוצלות וכן התחייבויות פוטנציאליות כתוצאה משינוי בשווי עסקות במכשירים פיננסיים נגזרים.

סיכון האשראי הנובע מעסקות במכשירים פיננסיים נגזרים מוגדר כסיכון צד נגדי, שהינו הסיכון שהצד הנגדי לעסקה ייכנס לכשל לפני הסילוק הסופי של זרמי המזומנים בעסקה בנגזרים. למידע על סיכון אשראי צד נגדי ואופן ניהולו ראה [ה"דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים" ליום 31 בדצמבר 2019](#).

סיכון נוסף הנובע מתיק חשיפות אשראי הינו סיכון ריכוזיות. סיכון ריכוזיות נובע מפיזור לא אופטימלי של סיכונים ספציפיים בתיק האשראי, דהיינו כאשר תיק האשראי אינו מפוזר דיו בין גורמי הסיכון השונים. לדוגמא: כאשר תיק האשראי מורכב מכמות קטנה של לוויים (ריכוזיות לווה) או חשוף במידה גבוהה לענף מסוים (ריכוזיות ענפית).

3.2.1. ניהול סיכונים האשראי

מטרת ניהול סיכונים אשראי לאפשר ולוודא שהקבוצה פועלת על-פי המדיניות והיעדים האסטרטגיים שנקבעו, ובמסגרת תיאבון הסיכון שהוגדר בתחום האשראי, מרמת העסקה הבודדת ועד הסתכלות כוללת על תיק האשראי.

מדיניות הבנק בניהול סיכונים האשראי מתבססת על פיזור תיק האשראי וניהול סיכונים מבוקר. פיזור הסיכונים מתבטא בפיזור תיק האשראי בבנק בין ענפי המשק השונים, מספר רב של לוויים, מגזרי הצמדה שונים ואזורים גיאוגרפיים שונים בחו"ל. מדיניות פיזור הסיכונים בין ענפי המשק מושתתת על הערכת ההתפתחויות הצפויות במגזרי המשק השונים. לשם כך נערכים סקרים ענפיים וסקרי היתכנות כלכליים, אשר מטרתם להעריך את הסיכון ואת הפוטנציאל העסקי בפעילות במגזרי המשק השונים, ועל-פיהם נקבעים היעדים העסקיים של הבנק.

מערכת ניהול האשראי מנטרת את חשיפת האשראי של הלקוחות, ומערכות בקרת האשראי מזהות, מנטרות ומדווחות לגורם המטפל ולמנהלים על תסמינים שליליים אצל לוויים.

ניהול סיכונים האשראי מתבסס על עקרונות ובהם:

- **אי תלות** - עיקרון ה"אי תלות" מהווה נדבך מהותי בממשל תאגידי נכון למניעת ניגודי עניינים ויצירת מערך של בלמים ואיזונים. מטרתו להבטיח כי המידע הקשור לסיכונים המדווח לגורמים מנהלים, ובפרט להנהלה הבכירה ולדירקטוריון, אכן אובייקטיבי באופיו ואינו מושפע משיקולים אחרים ובפרט של הצלחה עסקית ותגמול בגינה.
- **מדרג סמכויות** - בבנק קיים מדרג של סמכויות המתווה היררכיה של אישורי אשראי על-פי רמת האובליגו ללווה/קבוצה, דירוג סיכון וסיווג בעייתי ומאפשר בקרה על תהליך אישור עסקות אשראי חדשות. מדרג הסמכויות מגדיר את ספי אישור האשראי האישיים וכן את ספי המעבר לאישורי צוותים ואת הרכב הצוותים.
- **ראייה כוללת של הלקוח/קבוצה** - ניהול קבוצות סיכון המאגדות מספר לוויים הקשורים מבחינת הסיכון כדוגמת חברה וחברות הבנות שלה, זוג נשוי וכדומה. פעילות לקוחות וקבוצות מנוהלת על-ידי מנהל לקוחות אשר אחראי לכלל הפעילות של הלווה/קבוצה. מערכות המידע מספקות באופן שוטף למנהל הלקוחות וצוותו ראייה כוללת של פעילות הלקוח/קבוצה כולל רמת סיכון האשראי ובהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 313.

- **מדיניות ונהלי אשראי -** דירקטוריון הבנק קובע מדיניות אשראי אשר נבדקת ומעודכנת באופן שוטף על-פי השינויים בשווקים הפיננסיים ובמשק. המדיניות כוללת מגבלות שונות על תיק האשראי בהתאם לתיאבון הסיכון של הבנק, ובכלל זה, מגבלות חשיפה לפי ענפי משק, מדינות/מוסדות פיננסיים, כפונקציה של רמת הסיכון שהבנק מעריך. כמו-כן, נקבעות מגבלות חשיפה מירבית ללווה בודד, על-פי דירוג האשראי שניתן ללקוח, המשקף את רמת הסיכון שלו ומגבלה מירבית לקבוצת לווים.
- מדיניות האשראי כוללת את מדיניות ניהול סיכון האשראי של התאגיד והיא מסדירה ומגדירה את הכללים החלים על כל הגורמים בבנק העוסקים בסיכון אשראי ומכוונת לשרת את המטרות העסקיות של בנק הפועלים בהתאם למדיניות הסיכון, תיאבון הסיכון של הבנק ובהתאם להוראות הרגולטוריות.
- מסמכי מדיניות האשראי מתווים את המימדים הרלוונטיים לכל חטיבה (סוג לקוח, ענף משק, מטרות הלוואה וכדומה) תוך התייחסות לרמת הסיכון.
- ביצוע הפעילות העסקית על-פי ההנחיות במדיניות האשראי, מאפשר ניהול מושכל של האשראי וחשיפות האשראי ומשמש ככלי לניהול סיכונים האשראי.
- המדיניות ונהלי האשראי מחייבים את כל העוסקים באשראי בבנק: המדיניות מפרטת את העקרונות והשיקולים בעת מתן אשראי, הסמכויות למתן אשראי, איסורים ומגבלות למתן אשראי והנהלים מגדירים את דרכי הפעולה ועקרונות הבנק בנושא אשראי וביטחונות. החטיבה לניהול סיכונים אחראית על המדיניות הכלל בנקאית וכן אחראית על גיבוש וריכוז המדיניות של החטיבות העסקיות.
- **בקורות זיהוי הסיכון -** תהליך הבקרה והזיהוי של סיכונים אשראי מבוצע על-ידי שלושת מעגלי הבקרה. בקורות מתבצעות מרמת האשראי הבודד ועד רמת התיק במעגל הבקרה הראשון ובמעגל הבקרה השני לפי ספי מהותיות. היחידה לניהול סיכונים אשראי מובילה ומרכזת דיווח להנהלת הבנק ולדירקטוריון על מגמות ושינויים בתיק האשראי לרבות רמת סיכון האשראי בתיק, עמידה במגבלות, אירועים מיוחדים, ניתוח ריכוזיות ותרחישי קיצון והצגת מדדי סיכון כלליים בארץ ובעולם.
- במעגל השלישי אחראית הביקורת הפנימית, בין היתר, על סקירת היישום והאפקטיביות של נהלים לניהול סיכונים ומתודולוגיות להערכת סיכונים, כולל יישום מדיניות ניהול ובקרת סיכונים בבנק.
- זיהוי סיכון האשראי במוצרים קיימים מתבסס על תהליכי ניהול הסיכון, המדידה והבקרה ברמות השונות. עבור מוצרים חדשים זיהוי הסיכון נסמך על מדיניות מוצר חדש המפרטת את התהליכים אותם יש לבצע לגבי כל מוצר חדש בבנק כדי לזהות את מכלול הסיכונים הכרוכים במוצר, להעריך את גודל ומהותיות הסיכון ולתת מענה למדידה, בקרה וגידור הסיכון.
- כדי לזהות ריכוזי סיכון ולבחון השלכות אפשריות של זעזועים שונים (פיננסיים, פוליטיים ועוד) על האיתנות הפיננסית של הבנק, מוגדר תהליך רבעוני ושנתי הכולל הגדרה, בחינה ודיווח תוצאות תרחישי קיצון, ומיפוי ההשלכות על הרווח ועל הלימות ההון.
- **כימות ומדידת סיכון האשראי מבוזעים במספר רמות -** רמת הלווה הבודד, קבוצות לווים בהתאם לתחומי פעילות, ענפי משק, מגזרי לווים, מוצרים וברמת התיק הכולל של הבנק והקבוצה. עבור כל תחום פעילות וסוג אשראי פותחו ויושמו תהליכי כימות ומדידת סיכון וקביעת דירוג הלווה והאשראי. התהליכים משלבים הערכות מומחים בתחום האשראי, תהליכי קבלת החלטות ומודלים סטטיסטיים מתקדמים.
- **זיהוי וטיפול בלווים בקשיים -** בבנק קיימים תהליכים לזיהוי ולטיפול בלווים, אשר להערכת הבנק קיים חשש שלא יעמדו בהחייבויותיהם מול הבנק. מחלקות ניתוח אשראי ובקרת אשראי בחטיבה לניהול סיכונים בוחנות במסגרת חוות הדעת שהן מכינות האם נדרש להכליל את הלקוח הספציפי ברשימות הלקוחות בפיקוח של הבנק, האם דרוג הלקוח מחייב סיווג והאם נדרשת הפרשה להפסדי אשראי. לקוחות שהוצפו לפיקוח נידונים במסגרת תהליך נאותות הסיווג הרבעוני. לגבי לווים אלו מתקיימים מעקב ובקרה הדוקים יותר והבנק פועל לצמצום החשיפה מולם, וזאת, בדרך של פירעון האשראי ממקורותיהם של הלווים ו/או קבלת ביטחונות נוספים. במקרים מסוימים מועבר הטיפול בלקוחות לאגף המתמחה בליווי ושיקום לווים, או ליחידות גבייה. בנוסף על כך, הבנק בוחן באופן שוטף את רמת סיכון האשראי בתיקי הלווים, על בסיס הנחות שמרניות, מסווג את האשראי הבעייתי בהתאם להוראות בנק ישראל (פגום, נחות והשגחה מיוחדת) ורושם הפרשה נאותה להפסדי אשראי בגין כלל סיכון האשראי בבנק.
- **אחידות הדרכה והכשרה -** העוסקים בתחום האשראי עוברים הכשרות והדרכות בתחום האשראי, סחר חוץ ומשכנתאות. הדרכות אלו מקנות הכשרה אחידה לעוסקים בתחום תוך מתן כלים מקצועיים ולימוד מדיניות ועקרונות הבנק בתחום האשראי. הפקות לקחים מאירועים שונים באשראי מבוצעות ביחידות השונות ומתוקשרות לגורמים הרלוונטיים, בהתאם לנהלי הבנק.
- **גידור והפחתת סיכון -** הבנק מנהל את הביטחונות לאשראי באמצעות מערכת ביטחונות הכוללת מקדמי ביטחון (מ.ב.) שמרניים יחסית למקדמי הביטחון הנדרשים לפי הוראות באזל, המפחיתים את שווי הביטחון בהתאם לסיכון לירידת-ערך ומימוש מהיר. יש לציין כי השימוש בביטחונות לצורך הפחתת דרישת ההון הרגולטורית בנדבך 1 הינו מועט ושמרני ביחס למוטר על-פי הרגולטור. במובן זה, דרישת ההון לפי נדבך 1 כבר מגלמת הפחתה לאפס של חלק ניכר מן הביטחונות שכנגד חשיפות. במקביל, ניתוח הרכב תיק הביטחונות של הבנק מראה, כי קיים פיזור רב בין הביטחונות גם בתוך קבוצות כגון ביטחונות מסוג נדל"ן ומסוג ניירות-ערך. פיזור זה מפחית את הסבירות לירידת-ערך גורפת בשווי הביטחונות. בנוסף לפיזור הרב בביטחונות אלו מיישם הבנק מקדמי ביטחונות אשר מפחיתים את שווי הביטחונות באופן שמרני.

למידע נוסף על סיכון האשראי ואופן ניהולו ראה [הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2019](#).

3.2.2. ניתוח איכות האשראי וסיכון אשראי בעייתי

טבלה 1-3: ניתוח איכות אשראי, סיכון אשראי בעייתי ונכסים שאינם מבצעים של הציבור⁽¹⁾

יתרה ליום 31.12.18				יתרה ליום 31.12.19				
מסחרי	דיור	פרטי	סך-הכל	מסחרי	דיור	פרטי	סך-הכל	
במיליוני ש"ח								
סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי⁽¹⁾								
284,150	40,537	79,917	163,696	290,053	35,659	87,802	166,592	סיכון אשראי מאזני
132,832	20,448	5,080	107,304	140,452	21,009	7,259	112,184	סיכון אשראי חוץ-מאזני
416,982	60,985	84,997	271,000	430,505	56,668	95,061	278,776	סך סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי
סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי								
5,528	1,726	775	3,027	6,674	2,133	1,198	3,343	א. לא בעייתי - מאזני
-	-	-	-	-	-	-	-	ב. סך-הכל בעייתי ⁽²⁾
2,432	64	-	2,368	3,240	48	-	3,192	(1) השגחה מיוחדת ⁽³⁾
1,451	114	638	699	1,476	96	700	680	(2) נחות
2,729	707	-	2,022	4,442	762	2	3,678	(3) פגום
12,140	2,611	1,413	8,116	15,832	3,039	1,900	10,893	סך-הכל סיכון אשראי מאזני שאינו בדירוג ביצוע אשראי
3,078	93	4	2,981	3,028	89	8	2,931	סיכון אשראי חוץ-מאזני שאינו בדירוג ביצוע אשראי
15,218	2,704	1,417	11,097	18,860	3,128	1,908	13,824	סך סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי
808	107	638	63	913	93	699	121	מזה: חובות שאינם פגומים בפיגור של 90 ימים או יותר
432,200	63,689	86,414	282,097	449,365	59,796	96,969	292,600	סך-הכל סיכון אשראי כולל של הציבור
מידע נוסף על סך נכסים שאינם מבצעים								
2,178	351	-	1,827	3,867	378	2	3,487	א. חובות פגומים שאינם צוברים הכנסות ריבית
81	-	-	81	34	-	-	34	ב. נכסים שהתקבלו בגין אשראים שסולקו
2,259	351	-	1,908	3,901	378	2	3,521	סך-הכל נכסים שאינם מבצעים של הציבור

(1) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(2) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(3) לרבות בגין הלוואות לדירור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור ובגין הלוואות לדירור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

הערה:

סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני מוצג לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

טבלה 2-3: מידע נוסף על תנועה בחובות בעייתיים בגין אשראי לציבור ובהפרשה הפרטנית

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019		
מסחרי	פרטי	סך-הכל
במיליוני ש"ח		
תנועה ביתרת החובות הפגומים בגין אשראי לציבור		
2,015	706	2,721
יתרת חובות פגומים לתחילת השנה		
2,632	446	3,078
חובות שסווגו כפגומים במהלך התקופה		
(53)	(9)	(62)
חובות שחזרו לסיווג שאינו פגום*		
(418)	(182)	(600)
חובות פגומים שנמחקו		
(498)	(197)	(695)
חובות פגומים שנפרעו		
3,678	764	4,442
יתרת חובות פגומים לסוף התקופה		
תנועה ביתרת החובות הבעייתיים בארגון מחדש		
676	624	1,300
יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לתחילת השנה		
310	413	723
ארגונים מחדש שבוצעו במהלך התקופה		
(111)	(152)	(263)
חובות בארגון מחדש שנמחקו		
(208)	(178)	(386)
חובות בארגון מחדש שחזרו לסיווג שאינו פגום או שנפרעו*		
667	707	1,374
יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לסוף התקופה		
תנועה ביתרת ההפרשה המאזנית להפסדי אשראי בגין החובות הפגומים		
408	163	571
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות פגומים לתחילת השנה		
1,387	232	1,619
הוצאות בגין הפסדי אשראי - הגדלת הפרשה		
(105)	(74)	(179)
הוצאות בגין הפסדי אשראי - הקטנת הפרשה		
(602)	(154)	(756)
גביית חובות שנמחקו חשבונית בשנים קודמות		
680	4	684
נזקף לרווח והפסד - הפרשה להפסדי אשראי		
(418)	(182)	(600)
מחיקה חשבונית שבוצעה בתקופה		
602	154	756
גביית חובות שנמחקו חשבונית		
-	(3)	(3)
אחר		
1,272	136	1,408
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות פגומים לסוף התקופה		
(36)	-	(36)
* מזה: חובות שחזרו לסיווג שאינו פגום בשל ארגון מחדש עוקב		

טבלה 2-3: מידע נוסף על תנועה בחובות בעייתיים בגין אשראי לציבור ובהפרשה הפרטנית (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018			
מסחרי	פרטי	סך-הכל	
במיליוני ש"ח			
תנועה ביתרת החובות הפגומים בגין אשראי לציבור			
1,878	749	2,627	יתרת חובות פגומים לתחילת השנה
877	340	1,217	חובות שסווגו כפגומים במהלך התקופה
(179)	(16)	(195)	חובות שחזרו לסיווג שאינו פגום
(415)	(226)	(641)	חובות פגומים שנמחקו
(146)	(141)	(287)	חובות פגומים שנפרעו
2,015	706	2,721	יתרת חובות פגומים לסוף התקופה
תנועה ביתרת החובות הבעייתיים בארגון מחדש			
672	636	1,308	יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לתחילת השנה
369	352	721	ארגונים מחדש שבוצעו במהלך התקופה
(110)	(165)	(275)	חובות בארגון מחדש שנמחקו
(255)	(199)	(454)	חובות בארגון מחדש שנפרעו
676	624	1,300	יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לסוף התקופה
תנועה ביתרת ההפרשה המאזנית להפסדי אשראי בגין החובות הפגומים			
306	226	532	יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות פגומים לתחילת השנה
594	263	857	הוצאות בגין הפסדי אשראי - הגדלת הפרשה
(77)	(103)	(180)	הוצאות בגין הפסדי אשראי - הקטנת הפרשה
(679)	(131)	(810)	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
(162)	29	(133)	נזקף לדוח רווח והפסד - הפרשה להפסדי אשראי
(415)	(226)	(641)	מחיקה חשבונאית שבוצעה בתקופה
679	131	810	גביית חובות שנמחקו חשבונאית
-	3	3	אחר
408	163	571	יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות פגומים לסוף התקופה

טבלה 3-3: מדדי סיכון אשראי

ליום		
31.12.18	31.12.19	
0.95%	1.49%	שיעור יתרת אשראי לציבור פגום מיתרת אשראי לציבור*
0.28%	0.31%	שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו פגום בפיגור של 90 יום או יותר מיתרת אשראי לציבור*
1.31%	1.58%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור*
1.14%	1.12%	שיעור יתרת ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי מיתרת אשראי לציבור*
138.11%	105.97%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור פגום
106.49%	87.90%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור, מיתרת אשראי לציבור פגום בתוספת יתרת אשראי לציבור אשר נמצא בפיגור של 90 ימים או יותר*
1.89%	2.42%	שיעור סיכון אשראי בעייתי בגין הציבור מסיכון אשראי כולל בגין הציבור*
0.22%	0.44%	שיעור הוצאה (הכנסה) בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור
0.20%	0.12%	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור
14.58%	7.48%	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור

* לפני ניכוי הפרשות להפסדי אשראי.

ניתוח איכות התיק

בשנת 2019 נרשמה עלייה (החמרה) במדדים הבאים לעומת סוף 2018:

- שיעור הוצאה (הכנסה) בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור.
  - שיעור יתרת אשראי לציבור פגום מיתרת אשראי לציבור.
  - שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור.
  - שיעור סיכון אשראי בעייתי בגין הציבור מסיכון אשראי כולל בגין הציבור.
  - שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו פגום בפיגור של 90 יום או יותר מיתרת אשראי לציבור. נרשמה ירידה (שיפור) בשני מדדים:
  - שיעור יתרת ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי מיתרת אשראי לציבור.
  - שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור.
- העלייה במירב המדדים לאיכות התיק, כאשר בארבעה מהם העלייה הינה משמעותית, מבטאת בין היתר השפעות שחלו לאחר תאריך המאזן. הצעדים שבוצעו הבנוק לשיפור איכות החיתום בתיק האשראי באים לידי ביטוי בשיעור המחיקות נטו. איכות תיק האשראי הושפעה לרעה ועלולה להמשיך להיות מושפעת מהשלכות עתידיות של התפרצות וירוס הקורונה כאמור בפרק עניינים נוספים לעיל.

לגבי מדדים נוספים המתייחסים לסיכון תיק האשראי של אנשים פרטיים בלבד ראה [טבלה 3-18 להלן](#).

טבלה 4-3: הרכב יתרת הפרשה להפסדי אשראי

הפרשה להפסדי אשראי			
סך-הכל	על בסיס קבוצתי	על בסיס פרטני	
לפי עומק פיגור אחר*			
במיליוני ש"ח			
הרכב יתרת ההפרשה ליום 31 בדצמבר 2019:			
4,707	2,853	446	1,408
בגין אשראי לציבור			
7	7	-	-
בגין חובות שאינם אשראי לציבור			
537	472	-	65
בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים (נכלל בסעיף התחייבויות אחרות)			
5,251	3,332	446	1,473
יתרת הפרשה להפסדי אשראי ליום 31 בדצמבר 2019			
הרכב יתרת ההפרשה ליום 31 בדצמבר 2018:			
3,758	2,763	424	571
בגין אשראי לציבור			
8	8	-	-
בגין חובות שאינם אשראי לציבור			
568	487	-	81
בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים (נכלל בסעיף התחייבויות אחרות)			
4,334	3,258	424	652
יתרת הפרשה להפסדי אשראי ליום 31 בדצמבר 2018			

* לרבות הפרשה על בסיס קבוצתי בגין חובות שנבדקו פרטנית ונמצא שאינם פגומים.

מדי רבעון מבוצע תהליך איתור של לקוחות בעלי פוטנציאל לבעייתיות לפי קריטריונים מוגדרים ונסקרים כל הלוויים הכלולים ברשימת הפיקוח ו/או עם סיווג בעייתי. לגבי לקוחות אלו נבחנו נאותות הסיווג וההפרשה בגינם. במקרים בהם חל שינוי במצב הלקוח, חלו שינויים בביטחונות ו/או בוצעה גביה, מעודכן הסיווג בהתאם וללקוחות פגומים מעודכנת יתרת הסכום הניתן לגביה וההפרשה. יתרת ההפרשה להפסדי אשראי עלתה במהלך שנת 2019 ב-917 מיליון ש"ח, בעיקר בגין הפרשה על בסיס פרטני. שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור עלה ב-0.27% מסוף שנת 2018.

אופן קביעת שיעורי הפרשה קבוצתית

לגבי אשראי תקין או בעייתי שאינו פגום (נחות או השגחה מיוחדת), מחושבת "הפרשה קבוצתית" בהתאם לענף המשק אליו משויך הלקוח. לצורך חישוב ההפרשה הקבוצתית, הבנק קובע אחת לרבעון, לכל ענף משק שני שיעורי הפרשה (לסיכון אשראי בעייתי ולסיכון אשראי תקין), על-פי ניתוח של היסטוריית הפסדי האשראי, מחיקות חשבונאיות נטו, איכות תיק האשראי בענף וניתוח מגמות השוק, בהתאם להנחיות בנק ישראל. תהליך קביעת שיעורי ההפרשה הינו תלת שלבי, בהתאם להנחיות בנק ישראל, כדלקמן:

- חישוב ממוצע רב שנתי של שיעורי המחיקות - בטווח של שנים לאורך התקופה המתחילה ביום 1 בינואר 2011 ומסתיימת ברבעון שקדם למועד הדיווח.
- ביצוע התאמה במידה והיו שינויים משמעותיים במהלך הרבעון האחרון.
- קביעת מקדמי ההתאמה. תפקידם של מקדמי ההתאמה - לתת ביטוי (בשיעורי ההפרשה הקבוצתית) לשינויים באיכות תיק האשראי בענף, למגמות מאקרו כלכליות, לשינויים בנהלי הבנק ומדיניות מתן אשראי. הבנק פיתח מודל מתקדם לקביעת מקדמי ההתאמה, בהתאם להנחיות בנק ישראל. המודל נותן ביטוי למגוון רחב של גורמי הסיכון הסביבתיים להם עשויה להיות השפעה על שיעור הפסדי האשראי של הבנק. בהתאם להנחיות בנק ישראל, מקדם ההתאמה של החוב התקין המאזני בענף אשראי לפרטיים לא יפחת מ-0.75% ושיעור ההפרשה הקבוצתית בגין הלוואות לדיור לא יפחת מ-0.35% מיתרת הלוואות.

3.2.3. מיון וניתוח סיכון האשראי לפי ענפי משק

טבלה 5-3: סיכון אשראי לפי ענפי משק

ליום 31 בדצמבר 2019						
סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾	מזה: דירוג ביצוע אשראי ⁽⁵⁾	מזה: סיכון אשראי בעיית ⁽⁶⁾	מזה: סיכון אשראי פגום (למעט נגזרים)	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מחיקות חשבוניות נטו	יתרת ההפרשה להפסדי אשראי
הפסדי אשראי ⁽⁴⁾						
במיליוני ש"ח						
תעשייה	31,029	29,736	915	405	26	333
בינוי ונדל"ן - בינוי	67,577	65,812	951	603	(125)	523
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	24,702	23,390	1,214	305	13	402
מסחר	35,380	33,746	953	539	157	806
שירותים פיננסיים*	38,346	38,001	138	30	19	200
שירותים עסקיים אחרים	13,297	12,775	130	112	65	148
שירותים ציבוריים וקהילתיים	7,582	7,403	70	22	21	57
ענפים אחרים	42,600	38,004	3,621	1,858	768	1,243
סך-הכל מסחרי	260,513	248,867	7,992	3,874	944	3,712
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	96,480	94,590	696	2	31	443
אנשים פרטיים - אחר	59,540	56,420	904	760	193	785
סך-הכל ציבור - פעילות בישראל	416,533	399,877	9,592	4,636	1,168	4,940
סך-הכל בנקים בישראל	2,905	2,905	-	-	-	-
ממשלת ישראל	41,585	41,585	-	-	-	-
סך-הכל פעילות בישראל	461,023	444,367	9,592	4,636	1,168	4,940
סך-הכל ציבור - פעילות בחו"ל	32,832	30,628	1,294	661	109	303
בנקים וממשלות בחו"ל	41,733	41,733	-	-	(1)	8
סך-הכל פעילות בחו"ל	74,565	72,361	1,294	661	108	311
סך-הכל פעילות בישראל ובחו"ל	535,588	516,728	10,886	5,297	1,276	5,251

* בעקבות הפסקת האיחוד, נכללו החל מהרבעון השני של 2019 יתרות האשראי של ישראל (ליום ה-30 ביוני 2019 יתרה בסך 7,511 מיליון ש"ח).

(1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני⁽³⁾, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות⁽²⁾, אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך של 11,143,471,57,713,317,689 ו-148,572 מיליוני ש"ח בהתאמה.

(2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעוף (המוצגים בסעיף "נכסים אחרים").

(3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.

(4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").

(5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(6) סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

טבלה 5-3: סיכון אשראי לפי ענפי משק (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2018						
הפסדי אשראי ⁽⁴⁾	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי*	מזה: סיכון אשראי פגום (למעט נגזרים)	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁶⁾	מזה: דירוג ביצוע אשראי ⁽⁵⁾	סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾
במיליוני ש"ח						
341	(15)	7	377	1,151	31,509	32,971
541	(134)	(90)	589	1,114	55,510	57,307
284	(129)	(150)	313	596	23,068	23,774
764	103	2	215	779	33,782	35,185
144	(1)	(20)	29	87	33,040	33,495
131	57	70	94	123	11,685	12,177
49	(4)	(6)	22	46	6,997	7,440
524	156	207	547	1,690	40,243	42,609
2,778	33	20	2,186	5,586	235,834	244,958
422	5	33	-	632	84,473	85,880
892	473	458	694	873	60,601	63,331
4,092	511	511	2,880	7,091	380,908	394,169
-	-	-	-	-	3,852	3,852
-	-	-	-	-	34,485	34,485
4,092	511	511	2,880	7,091	419,245	432,506
233	37	100	420	1,093	36,074	38,031
9	-	2	-	-	40,000	40,000
242	37	102	420	1,093	76,074	78,031
4,334	548	613	3,300	8,184	495,319	510,537

* סווג מחדש, הלוואות לדיור שניתנו ליחידים אשר ענף המשק שלהם שונה מענף "אנשים פרטיים" סווג מחדש מענפי המשק המסחריים לענף "אנשים פרטיים - הלוואות לדיור".

(1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני⁽³⁾, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות⁽²⁾, אגרות-חוב, נירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך של 10,534,708, 54,595,302,791 ו-141,909 מיליוני ש"ח בהתאמה.

(2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, נירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (מוצגים בסעיף "נכסים אחרים").

(3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.

(4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").

(5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(6) סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, והלוואות לדיור שבגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

3.2.4. בינוי ונדל"ן

ליום 31 בדצמבר 2019 סיכון האשראי הכולל בענפי הבינוי והנדל"ן הסתכם בכ-101 מיליארד ש"ח.

טבלה 6-3: פילוח סיכון האשראי של קבוצת הבנק בענפי הבינוי והנדל"ן, בהתאם לתחומי הפעילות העיקריים

יתרה ליום 31 בדצמבר 2018			יתרה ליום 31 בדצמבר 2019			
סיכון אשראי כולל**	סיכון אשראי חוץ-מאזני**	סיכון אשראי מאזני**	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ-מאזני	סיכון אשראי מאזני	
במיליוני ש"ח						
2,883	830	2,053	6,050	2,484	3,566	בנייה למסחר ושירותים
495	112	383	520	99	421	בנייה לתעשייה
41,225	*24,754	16,471	46,168	*28,208	17,960	בנייה לדיור
29,189	6,198	22,991	27,811	4,945	22,866	נכסים מניבים
17,599	8,031	9,568	20,444	10,498	9,946	אחר
91,391	39,925	51,466	100,993	46,234	54,759	סך-הכל ענפי הבינוי והנדל"ן

* כולל סיכון אשראי חוץ-מאזני בסך של כ-3,589 מיליוני ש"ח בגינו נרכש ביטוח מחברות ביטוח זרות לתיק ערבויות חוק מכר (ליום 31.12.18: 6,026 מיליוני ש"ח).
** סוג מחדש, הלוואות לדיור שניתנו ליחידים אשר ענף המשק שלהם אינו ענף "אנשים פרטיים" סוגו מחדש מענפי המשק המסחריים לענף "אנשים פרטיים" - הלוואות לדיור."

3.2.5. חשיפת אשראי למדינות זרות

חשיפת אשראי למדינות זרות מבטאת את הסיכון שאירוע כלכלי, פוליטי או אירוע אחר במדינה זרה ישפיע באופן שלילי על יכולת החייבים לסוגיהם (ממשלה, בנקים ואחרים), לעמוד בהתחייבויותיהם כלפי קבוצת הבנק או יפגע בשווי נכסי הקבוצה, ובכלל זה, שפעולות שיינקטו על-ידי ממשלות זרות ימנעו את היכולת להמיר מטבע ו/או להעביר כספים אל מחוץ למדינה (Transfer Risk).
ניהול סיכון החשיפה למדינות זרות בבנק מתבצע על-ידי בחינה פרטנית של הסיכונים הנובעים מהמדינות השונות, תוך הסתייעות בדירוגי המדינות של המדרגים הבינ"ל - S&P, Fitch, Moody's.
סך החשיפה למדינות זרות כולל את החשיפות המאזניות בגין יתרות חוב מאזניות בניכוי התחייבויות מקומיות, ניירות-ערך והשקעות אחרות המיוחסות למדינות שאינן ישראל. החשיפה המאזנית הותאמה על בסיס הסיכון הסופי, תוך התחשבות בחיזוקי אשראי הכוללים ערבויות, ביטחונות מוחשיים ונזילים, חוזי ביטוח, השתתפויות בסיכון ונגזרי אשראי.
הבנק מבצע בקרה ומעקב שוטפים אחרי המצב המקרו כלכלי של המדינות מולן קיימת פעילות.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

להלן מידע בדבר סך-כל החשיפות למדינות זרות ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך נכסי המאזן המאוחד או מעל 20% מההון, לפי הנמוך:
טבלה 7-3: חשיפות עיקריות למדינות זרות⁽¹⁾

ליום 31 בדצמבר						
2018			2019			
חשיפה			חשיפה			
מאזנית	חוץ-מאזנית ⁽²⁾⁽³⁾	סך-הכל	מאזנית	חוץ-מאזנית ⁽²⁾⁽³⁾	סך-הכל	
במיליוני ש"ח						
המדינה						
28,622	7,177	21,445	29,457	6,557	22,900	ארצות-הברית
4,747	1,774	2,973	4,723	1,097	3,626	שוויץ
11,631	4,358	7,273	10,936	2,985	7,951	אנגליה
2,689	1,894	795	2,628	1,463	1,165	גרמניה
4,101	2,205	1,896	3,507	1,512	1,995	צרפת
16,488	2,921	13,567	12,893	1,689	11,204	אחרות
68,278	20,329	47,949	64,144	15,303	48,841	סך-כל החשיפות למדינות זרות
מזה: סך החשיפות למדינות ה-PIGS:						
748	481	267	529	385	144	פורטוגל, איטליה, יוון וספרד
מזה: סך החשיפות למדינות LDC						
2,053	259	1,794	1,551	187	1,364	
10	-	10	8	-	8	מזה: סך החשיפות למדינות עם בעיות נזילות

שרת "סך-הכל מדינות LDC" כוללת את סך החשיפה למדינות המוגדרות כמדינות פחות מפותחות (LDC) בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 בדבר "הפרשה נוספת לחובות מסופקים".
חשיפה מאזנית למדינה זרה כוללת חשיפה מאזנית מעבר לגבול וחשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים. חשיפה מאזנית מעבר לגבול כוללת חשיפה מאזנית של משרדי התאגיד הבנקאי בישראל לתושבי המדינה הזרה וחשיפה מאזנית של שלוחות בחו"ל של התאגיד הבנקאי לתושבים שאינם תושבי המדינה שבה ממוקמת השלוחה.
חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים כוללת חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי באותה מדינה זרה לתושביה, בניכוי התחייבויות אותן שלוחות (הניכוי מבוצע עד לגובה החשיפה).
(1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערביות, ביטחונות נזילים ונגזרי אשראי.
(2) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 313.
(3) ממשלות, מוסדות רשמיים ובנקים מרכזיים.

3.2.6. חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים

במסגרת הפעילות העסקית השוטפת, חשופה קבוצת הבנק לסיכון הנובע מחשיפות אשראי למוסדות פיננסיים זרים. סיכון זה מקורו במגוון הפעילויות המתקיימות עם המוסדות הפיננסיים, כגון: עסקות המתבצעות בחדרי העסקות של הבנק - הפקדת יתרות מטבע-חוץ ונגזרים, רכישת אגרות-חוב אשר הונפקו על-ידי אותם מוסדות, עסקות סחר חוץ, פעילות בשוק ההון וניהול חשבונות. החשיפה כלפי המוסדות הפיננסיים הזרים מושפעת הן מחוסנו הפיננסי של כל מוסד והן מהסיכון בסביבה הפוליטית והכלכלית שבה הוא פועל. יודגש, כי מרבית חשיפות האשראי של קבוצת הבנק היא כלפי מוסדות פיננסיים המצויים בשווקים מפותחים במערב אירופה ובצפון אמריקה בעלי דרוג השקעה ומעלה.
במהלך העסקים השוטף הבנק מקיים מעקב ובקרה שוטפים אחר התפתחויות שעשויות להשליך על יכולתם של המוסדות הפיננסיים איתם הוא מקיים פעילות לעמוד בהתחייבויותיהם, ובמקביל ננקטים אמצעים לשם מזעור סיכון האשראי.

טבלה 8-3: חשיפת קבוצת הבנק למוסדות פיננסיים זרים⁽¹⁾

ליום 31 בדצמבר 2018			ליום 31 בדצמבר 2019			
סיכון אשראי נוכחי כולל	סיכון אשראי חוץ-מאזני נוכחי ⁽³⁾	סיכון אשראי מאזני ⁽²⁾	סיכון אשראי נוכחי כולל	סיכון אשראי חוץ-מאזני נוכחי ⁽³⁾	סיכון אשראי מאזני ⁽²⁾	
במיליוני ש"ח						
דירוג אשראי חיצוני⁽⁵⁾						
8,939	4,868	4,071	6,981	2,949	4,032	AA- עד AAA
13,754	2,517	11,237	15,620	1,709	13,911	A- עד A+
1,310	298	1,012	1,006	139	867	BBB- עד BBB+
79	55	24	34	22	12	B- עד BB+
-	-	-	-	-	-	פחות מ-B
395	143	252	386	74	312	ללא דירוג
24,477	7,881	16,596	24,027	4,893	19,134	סך הכל חשיפות האשראי הנוכחיות למוסדות פיננסיים זרים*
-	-	-	-	-	-	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁴⁾
-	-	-	-	-	-	מזה: יתרת חובות פגומים
-	-	-	-	-	-	יתרת ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס פרטי
24,477	7,881	16,596	24,027	4,893	19,134	סך הכל חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים לאחר ניכוי יתרת הפרשה להפסדי אשראי על בסיס פרטי
10	2	8	5	1	4	יתרת ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי

* היתרות כוללות חשיפה של קבוצת הבנק למוסדות פיננסיים במדינות הבאות:
 ספרד - סך חשיפה של כ-163 מיליון ש"ח בדירוג A- (סך חשיפה בסוף שנת 2018 הייתה כ-132 מיליון ש"ח, מזה סך של 122 מיליון ש"ח בדירוג A-, סך של 9 מיליון ש"ח בדירוג BBB-).
 אירלנד - אין חשיפה למוסדות פיננסיים (סך החשיפה בסוף שנת 2018 הייתה כ-15 מיליון ש"ח ללא דירוג).
 איטליה - סך חשיפה של כ-83 מיליון ש"ח, מזה סך של 76 מיליון ש"ח בדירוג BBB והיתרה בסך של 7 מיליון ש"ח בדירוג BBB- (סך החשיפה בסוף שנת 2018 הייתה כ-149 מיליון ש"ח, מזה סך של 143 מיליון ש"ח בדירוג BBB והיתרה בסך של 6 מיליון ש"ח בדירוג BBB-).
 ביוון ובפורטוגל אין חשיפה למוסדות פיננסיים.
 (1) מוסדות פיננסיים זרים כוללים: בנקים, בנקים להשקעות, ברוקרים/דילרים, חברות ביטוח, גופים מוסדיים וגופים שבשליטת הגופים הללו. אך איננה כוללת חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים שיש להם ערבות ממשלתית.
 (2) פיקדונות בבנקים, אשראי לציבור, השקעות באגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או שנרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים.
 (3) בעיקר ערבויות והתחייבויות למתן אשראי. אינו כולל סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חוב של לווה.
 (4) סיכון אשראי שהינו פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.
 (5) לפי הדירוג הנמוך מבין דירוגי האשראי במט"ח לטווח ארוך שניתן על-ידי אחת מחברות הדירוג העיקריות S&P-Fitch, Moody's.

החשיפה של קבוצת הבנק למוסדות פיננסיים זרים הסתכמה ביום 31 בדצמבר 2019 בכ-24.0 מיליארד ש"ח, ירידה של כ-0.5 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-24.5 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2018. ירידה זו נבעה מירידה בחשיפה החוץ-מאזנית בסך כ-3 מיליארד ש"ח. שקוזז מגידול בחשיפה המאזנית בסך כ-2.5 מיליארד ש"ח. כ-94.07% מהחשיפה למוסדות פיננסיים זרים היא מול מוסדות פיננסיים בעלי דירוג A- ומעלה.
 החשיפה למוסדות פיננסיים זרים של קבוצת הבנק נחלקת ל-82.37% בבנקים וחברות אחזקה, 17.25% בחברות ביטוח ו-0.38% מוסד פיננסי אחר. עיקר החשיפה של קבוצת הבנק הינה למוסדות פיננסיים זרים הפועלים בארצות-הברית (17.7%), ובמדינות מערב אירופה (66.27%).
 ענף "בנקים בחו"ל" בגילוי על סיכון אשראי לפי ענפי משק בפרק סקירת הסיכונים כולל רק את החשיפות בגין בנקים חו"ל, כולל בנקים מרכזיים. מוסדות פיננסיים מוצגים בעיקר בענף שירותים פיננסיים. כמו-כן כולל "סיכון האשראי הכולל" יתרות מאזניות וחוץ-מאזניות בגין נגזרים. הטבלה לעיל אינה כוללת חשיפה בגין בנקים מרכזיים כמו גם יתרות חוץ-מאזניות בגין נגזרים.
 סך "חובות וסיכון אשראי חוץ-מאזני" בגילוי על סיכון אשראי לפי ענפי משק בפרק סקירת הסיכונים כולל אשראי לציבור ופיקדונות בבנקים אך אינו כולל אגרות-חוב וניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר הכלולים בטבלה לעיל. אשראי מאזני וחוץ-מאזני בגין נגזרים אינו נכלל בסך "חובות וסיכון אשראי חוץ-מאזני". לעומת זאת, הטבלה לעיל כוללת יתרות מאזניות בגין נגזרים.

3.2.7. סיכונים בתיק הלוואות לדיור

טבלה 9-3: סיכונים בתיק הלוואות לדיור

יתרה ליום		
31.12.18	31.12.19	
במיליוני ש"ח		
יתרות אשראי		
81,454	89,777	הלוואות מכספי הבנק
1,301	1,173	הלוואות מכספי האוצר*
87	123	מענקים מכספי האוצר*
82,842	91,073	סך-הכל
לשנה שהסתיימה ביום		
31.12.18	31.12.19	
במיליוני ש"ח		
ביצוע		
הלוואות מכספי האוצר		
88	124	הלוואות
30	42	מענקים
118	166	סך-הכל מכספי האוצר
15,450	18,159	סך-הכל הלוואות מכספי הבנק
15,568	18,325	סך-הכל הלוואות חדשות
1,004	1,235	הלוואות ישנות שמוחזרו, מכספי הבנק
16,572	19,560	סך-הכל הלוואות שניתנו

* סכום זה אינו נכלל במסגרת היתרות המאזניות לציבור.

טבלה 3-10: התפתחות סכומי הפיגור בהלוואות לדיור והפרשה להפסדי אשראי

שעור חוב בעייתי*	שעור חוב בעייתי*	שעור הפרשה להפסדי אשראי לפי עומק הפיגור	הפרשה להפסדי אשראי לפי עומק הפיגור (כולל הפרשה קבוצתית)	שעור הפיגור	הסכום בפיגור מעל 90 יום מתוך סך החובות הבעייתיים	יתרת חוב רשומה	
במיליוני ש"ח							
0.78%	702	0.50%	446	0.12%	109	89,777	31.12.19
0.78%	639	0.52%	424	0.14%	115	81,454	31.12.18
0.94%	702	0.53%	397	0.19%	140	74,521	31.12.17

* הוצג מחדש.

בשנת 2019 נרשמה ירידה בשיעור הסכומים בפיגור ובשיעור ההפרשה להפסדי אשראי לפי עומק הפיגור. שיעור החוב הבעייתי זהה לשנת 2018.

התפתחות יתרות אשראי לדיור

טבלה 3-11: מעקב אחר התפתחות יתרת תיק האשראי לדיור על-פי בסיסי הצמדה וכשיעור מיתרת תיק האשראי של הבנק

סך-הכל	מגזר מטבע-חוץ		מגזר צמוד מדד				מגזר לא-צמוד				סך-הכל	
	ריבית משתנה		ריבית משתנה		ריבית קבועה		ריבית משתנה		ריבית קבועה			
	שעור יתרה במיליוני ש"ח	יתרה במיליוני ש"ח	שעור יתרה במיליוני ש"ח	יתרה במיליוני ש"ח	שעור יתרה במיליוני ש"ח	יתרה במיליוני ש"ח	שעור יתרה במיליוני ש"ח	יתרה במיליוני ש"ח	שעור יתרה במיליוני ש"ח	יתרה במיליוני ש"ח		
10.2%	89,777	0.3%	266	26.5%	23,834	15.4%	13,811	38.5%	34,565	19.3%	17,301	31.12.19
9.3%	81,454	0.5%	368	27.0%	21,984	16.6%	13,539	38.1%	31,060	17.8%	14,503	31.12.18
7.6%	74,521	0.6%	437	27.7%	20,619	17.4%	12,988	37.6%	28,022	16.7%	12,455	31.12.17

כימות ומדידת הסיכון - תיק אשראי לדיור

הבנק מבצע באופן שוטף מעקב אחר התפתחות תיק האשראי לדיור ונוקט באמצעים שונים לניהול הסיכון. סיכוני אשראי לדיור נבחנים באופן פרטני על-פי המדיניות והיעדים שנקבעו במסגרת תיאבון הסיכון שהוגדר באשראי לדיור, מרמת העסקה הבודדת ועד הסתכלות כוללת על תיק האשראי לדיור בבנק.

גידור הסיכון: הבנק מנהל ומגדר את הסיכון בין השאר על-ידי מגבלות בסגנונות שונים כפי שנקבעו במסגרת דיוני המדיניות בהנהלה ובדירקטוריון בריכוז והובלת החטיבה לניהול סיכונים. במסגרת המגבלות ישנה התייחסות לשיעורי LTV, כושר החזר, התפלגות מוצרי אשראי בתיק, היקף החוב הבעייתי, תקופת הלוואה, פריסה גיאוגרפית, שיעור הפיגורים וכדומה. ניטור המדדים מתבצע גם בהשוואה לנתונים בכלל המערכת הבנקאית. הבנק עוקב אחר התנאים והשינויים המאקרו-כלכליים בכלל ובסביבה העסקית בענף בפרט. קיימים אירועים בגינם נדרשת בחינה מחודשת של המדיניות כגון עלייה חדה בריבית המשתנה, בשיעור האינפלציה, עלייה ברמת האבטלה במשק ושינוי מהותי במחירי הדיור. דיווח הנתונים נעשה ברמה חודשית במסגרת פורום סיכון חטיבתי בראשות מנהל החטיבה הקמעונאית וברמה רבעונית במסגרת הדיווח על התפתחות תיק האשראי וסיכון האשראי בהנהלה ובדירקטוריון.

הבנק עושה שימוש במודל סטטיסטי המודד את ההסתברות לכשל ואת ההפסד החזוי בתיק המשכנתאות. בנוסף מבוצעים תרחישי מאמץ על תיק המשכנתאות ומנותחת ההשפעה על התיק עצמו ועל כלל הבנק. התרחישים כוללים התייחסות לירידה חדה במחירי הדיור, עלייה בריבית ועלייה ברמת האבטלה במשק. כמו-כן, קיימים הסדרי ביטוח - ביטוח חיים וביטוח מבנה.

טבלה 12-3: התפתחות יתרות האשראי לדיור ב-5 השנים האחרונות

2015	2016	2017	2018	2019	
במיליוני ש"ח					
67,246	69,254	74,521	81,454	89,777	יתרות לסוף תקופה
8.3%	3.0%	7.6%	9.3%	10.2%	שינוי ביתרות שנתי
15,180	11,937	13,437	15,568	18,325	ביצוע הלוואות חדשות

נתוני הלוואות לדיור - שיעור מסך הביצועים החדשים
טבלה 13-3: פירוט מאפיינים שונים של אשראי לדיור שהעמיד הבנק

לשנה שהסתיימה ביום			
31.12.17	31.12.18	31.12.19	
מאפיינים			
27.5%	32.5%	38.5%	שיעור מימון מעל 60%
0.0%	0.1%	0.0%	שיעור החזר מהכנסה מעל 40% (לרכישה ובהחזר חודשי)
31.4%	31.7%	31.7%	שיעור בריבית המשתנה בתדירות קצרה מ-5 שנים
57.1%	58.8%	59.1%	שיעור בריבית משתנה
6.4%	6.1%	5.7%	שיעור הלוואות לכל מטרה
11.1%	9.8%	9.5%	שיעור הלוואות להשקעה מרכישה
6.6%	7.2%	7.2%	קרן המתוכננת להיפרע מעל גיל 67 (ללא השקעה)
23.8	24.4	24.4	תקופת פירעון מקורית ממוצעת לרכישה בשנים (ללא גישור)

בשנת 2019 נמשכת מגמת העלייה ביתרות הלוואות לדיור.

מנתוני ביצועי הלוואות לדיור ניכרת הרעה בשני מדדים:

- שיעור ביצועי האשראי בשיעור מימון מעל 60% בשנת 2019 מציג מגמת עלייה, בין היתר, בעקבות גידול בשיעור ביצועי דיור למשתכן, בהם שיעור המימון גבוה. יחד עם זאת, הבנק מקפיד על ביצוע אפסי של הלוואות בשיעור החזר מהכנסה מעל 40%, אשר להערכת הבנק מהווה מדד משמעותי יותר לסיכון האשראי.
  - עלייה בשיעור הלוואות בריבית משתנה. נרשם שיפור במספר מדדים:
  - ירידה בשיעור ביצועי הלוואות לכל מטרה בשנת 2019.
  - ירידה בשיעור הלוואות למטרת השקעה מסך רכישת דירות בשנת 2019. נרשמה יציבות במספר מדדים:
  - שיעור הביצועים בשיעור החזר מהכנסה מעל 40%.
  - תקופת הפירעון הממוצעת לרכישה (ללא גישור).
  - שיעור בריבית המשתנה בתדירות קצרה מ-5 שנים.
- בהסתכלות כוללת על מדדי האשראי לדיור ניכר כי הגידול ביתרות התבצע תוך שמירה על איכות החיתום.

3.2.8. אשראי ללקוחות פרטיים (ללא דיור)

מתן אשראי ללקוחות פרטיים נעשה בהלימה למדיניות ולנוהלי האשראי והביטחונות, לרבות: מטרת האשראי והתאמתה לצרכי הלקוח, סכום האשראי המבוקש והתאמתו ליכולת ההחזר של הלקוח. בקשות האשראי ללקוחות הפרטיים בחטיבה הקמעונאית המאושרות בסניפים מבוצעות באמצעות מערכות ממוכנות, מודלים וכלים התומכים בקבלת החלטות של בעל הסמכות. בקשות האשראי ללקוחות הפרטיים מוגשות ובחנות ברמת קבוצת סיכון, כנדרש על-פי הוראות בנק ישראל. בקשות האשראי נבחנות תוך מתן דגש לנושאים המצוינים לעיל.

ללקוחות הפרטיים בחטיבה הקמעונאית מוצע בין היתר, אשראי מקוון מסוג "אשראי ברגע". סכום ההלוואה המרבי אותה יכול הלקוח לקבל ותנאי ההלוואה נקבעים על-פי קריטריונים שונים בהתאם לנתוני הלקוח וחשבוניתו.

פניה יזומה למתן אשראי ללקוחות פרטיים מתבצעת לאוכלוסיה מוגדרת לאחר הפעלת סננים רגולטורים וסנני סיכון. מתן האשראי נעשה בהתאמה לצרכי הלקוח ויכולת ההחזר שלו. בפניה יזומה מופנית תשומת לב הלקוח לנכסים פיננסיים הקיימים בחשבונו, ולבחינת כדאיות לקיחת האשראי בהתייחס לקיומם של נכסים והתחייבויות בחשבונו והתשואה בגינם, ככל שישנם כאלה. הפנייה יכולה להתבצע בכל אחד מהערוצים בהם הלקוח פעיל. בנוסף, בפנייה יזומה ללקוח קיימת הקפדה על הכללים הנדרשים על-פי הרגולציה.

תוכניות הבנק לצמיחה במוצרים הבנקאיים, ובין היתר בתחום האשראי, מתבססת על היבטי פוטנציאל צמיחה כמו גם היבטי סיכון, ביניהם, הצמיחה הצפויה במשק, יכולת ההחזר של הלקוחות, היקף הפירעונות הצפוי ועוד. הבנק מבצע מעקב שוטף אחר ביצועי האשראי והסיכון.

החטיבה הקמעונאית נוקטת פעולות לניהול סיכון האשראי בקרב אנשים פרטיים, המבוססות על עקרונות ניהול סיכונים האשראי בבנק, באמצעות כלי מדידה ובקרה לניטור תיק האשראי, איכותו, סיכנו ועמידה במגבלות המדיניות, ביניהם:

מודל אומדן סיכון - מודל סטטיסטי לדרוג סיכון אשראי ללווים פרטיים בחטיבה הקמעונאית. הלווים מדורגים הן על-פי הסיכון להגיע לכשל, והן על-פי ההפסד החזוי. נתוני המודל משמשים לצורך קבלת החלטות באשראי על-ידי בעל הסמכות, וכן לצרכי בקרת סיכון ודיווח להנהלה, זיהוי מגמות ושינויים ברמת סיכון התיק, ומסייעים בטיפול ממוקד בגורמי הסיכון לצורך הקטנת הסיכון והחשיפה.

תאבון סיכון - תאבון הסיכון בחטיבה הקמעונאית מוגדר ומאושר בדירקטוריון מדי שנה. המדדים מנוטרים ומדווחים באופן שוטף.

מדיניות ונוהלי אשראי - מדיניות האשראי מסדירה ומגדירה את הכללים החלים על כל הגורמים בחטיבה הקמעונאית העוסקים באשראי, ומכוונת לשרת את המטרות העסקיות של החטיבה, ביניהן: ניהול תיק האשראי תוך שמירה על פרופיל סיכון מוגדר, אחידות בטיפול ובניתוח האשראי, התאמת מוצרי האשראי לצרכי הלקוחות ומענה לדרישות הרגולציה. מדיניות החטיבה הקמעונאית בנושא אשראי צרכני ללקוחות פרטיים מוגדרת על-ידי כללים עסקיים ועל-ידי מודלים. המדיניות מגדירה את אופן הטיפול במתן אשראי, לרבות עקרונות ושיקולים בעת מתן אשראי, ניהול אשראי קיים, ומעקבים נדרשים, כולל טיפול בלקוחות בעלי סממנים היכולים להעיד על קושי ביכולת שירות החוב. זאת, בהתבסס על נוהלי האשראי והביטחונות, בהתאם למדיניות הבנק.

מדרג סמכויות - מדרג סמכויות אשראי בבנק הינו עקרון בסיסי בניהול האשראי וסיכונים האשראי בבנק. מדרג הסמכויות מגדיר את ספי אישור האשראי האישיים, וכן את ספי המעבר לאישורי צוותים בכירים יותר ואת הרכבם. סמכות האשראי לכלל בעלי התפקידים העוסקים באשראי נקבעת הן בהתאם להכשרה המקצועית הידע והניסיון בתחום האשראי, והן בהתאמה לצרכי היחידה בה הם עובדים.

בקרות - תהליכי הבקרה בתחום סיכונים האשראי, מבוצעים מרמת הלווה הבודד ועד לרמת תיק האשראי הכולל, בהלימה למדיניות הבנק. מבצע דיווח להנהלה ולדירקטוריון על מצב תיק האשראי של החטיבה הקמעונאית ועמידה במדדי הסיכון שנקבעו. הדיווח נסמך על תוצאות ניטור שוטף המבוצע באמצעות כלים תומכים לשיקוף מוקדי סיכון ומדדים חריגים. הבקרות בסניפים ובמנהלות האזור מעוגנות בנהלי הבנק. חלק מהבקרות ממוחשבות ומהוות בקרה מונעת, וחלקם באמצעות: זיהוי סיכונים במערכות הממוכנות ודוחות בקרה שוטפים. הבקרות מוגדרות על-פי מוקדי הסיכון. הבקרות מבוצעות בהיקפים המשתנים בהתאם לרמת הסיכון של היחידה. תוצרי הבקרות מתועדים ומנותחים לצורך הפקת לקחים ושיפור ניהול הסיכון.

פועלים להבראה - תהליך טיפול בלקוחות פרטיים שנקלעו לקשיים, תוך שיתוף עימם ובכוונה לשמרם. תהליך פועלים להבראה נעשה תוך שימת לב להעצמת חירותו הפיננסית של הלקוח ומתן מענה מקצועי איכותי לצרכיו ולהעדפותיו. מעטפת השירות והטיפול בכל לקוח נקבעת באופן דיפרנציאלי, תוך התמקדות בהתאמת הטיפול למאפייני פעילותו ויכולותיו הכלכליות של הלקוח. לצורך ניהול התהליך הוקמה יחידה יעודית, בה הוכשרו עובדים מנוסים המתמחים בטיפול בלקוחות אלה.

טבלה 3-14: יתרת האשראי לאנשים פרטיים בישראל

השינוי	יתרה ליום		במיליוני ש"ח	באחוזים
	31.12.18	31.12.19		
מאזני				
עו"ש חובה	(158)	3,374	3,216	(4.68%)
הלוואות ⁽¹⁾	(3,370)	30,288	26,918	(11.13%)
מזה: הלוואות בולט ובלון	(36)	114	78	(31.58%)
אשראי לרכישת כלי רכב ⁽²⁾	(864)	4,375	3,511	(19.75%)
חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי	81	4,877	4,958	1.66%
סך-הכל סיכון אשראי מאזני	(4,347)	43,028	38,681	(10.10%)
חוץ-מאזני				
סיכון אשראי חוץ-מאזני	563	20,529	21,092	2.74%
סך-הכל סיכון אשראי כולל	(3,784)	63,557	59,773	(5.95%)

(1) אינו כולל הלוואות לרכישת כלי רכב.

(2) כולל הלוואות שניתנו למטרת רכישת כלי רכב ובשעבוד כלי רכב. לפרטים נוספים ראה סעיף 3.2.10. אשראי לכלי רכב להלן.

טבלה 3-15: התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בישראל בהתאם להכנסה הממוצעת⁽¹⁾ ולגודל הלווה

ליום 31 בדצמבר 2018				ליום 31 בדצמבר 2019				במיליוני ש"ח
סך-הכל	הכנסה לחשבון			סך-הכל	הכנסה לחשבון			
	מעל 20 אלפי ש"ח	מ-10 עד 20 אלפי ש"ח	עד 10 אלפי ש"ח		מעל 20 אלפי ש"ח	מ-10 עד 20 אלפי ש"ח	עד 10 אלפי ש"ח	
3,488	909	903	1,676	3,587	982	960	1,645	עד 20
3,686	966	851	1,869	3,613	1,024	879	1,710	מ-20 עד 40
8,482	2,018	2,352	4,112	8,188	2,052	2,415	3,721	מ-40 עד 80
13,711	4,303	4,915	4,493	12,548	4,140	4,782	3,626	מ-80 עד 150
11,457	6,645	3,596	1,216	9,366	5,749	2,805	812	מ-150 עד 300
2,204	1,825	236	143	1,379	1,158	154	67	מעל 300
43,028	16,666	12,853	13,509	38,681	15,105	11,995	11,581	סך-הכל

(1) ההכנסה לחשבון חושבה בהתבסס על הכנסה ממוצעת לתקופה של 12 חודשים.

טבלה 3-16: התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בישראל בהתאם ליתרת תיק הנכסים הפיננסיים של הלווים

ליום 31 בדצמבר 2018	ליום 31 בדצמבר 2019	במיליוני ש"ח
24,760	22,491	
7,539	6,574	מ-10 עד 50
5,632	4,999	מ-50 עד 200
2,470	2,219	מ-200 עד 500
2,627	2,398	מעל 500
43,028	38,681	סך-הכל

גודל תיק נכסים פיננסיים באלפי ש"ח

טבלה 3-17: התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בישראל בהתאם לסוג הריבית ולתקופה הנותרת לפירעון

ליום 31 בדצמבר 2018		ליום 31 בדצמבר 2019				
הלוואות בריבית קבועה	הלוואות בריבית משתנה	הלוואות בריבית קבועה	הלוואות בריבית משתנה	סך-הכל		
במיליוני ש"ח						
10,418	5,337	5,081	8,506	5,440	3,066	עד שנה
7,798	93	7,705	7,557	84	7,473	משנה עד 3 שנים
15,616	121	15,495	13,764	115	13,649	מ-3 עד 5 שנים
9,196	105	9,091	8,854	122	8,732	מעל 5 שנים
43,028	5,656	37,372	38,681	5,761	32,920	סך-הכל

תקופה לפירעון

טבלה 3-18: מידע על חובות בעייתיים בגין אנשים פרטיים בישראל

שיעור מסך-הכל סיכון אשראי מאזני		השינוי		יתרה ליום		
ליום				במיליוני ש"ח		
31.12.18	31.12.19			31.12.18	31.12.19	
2.0%	2.3%	3.8%		872	905	סיכון אשראי בעייתי
1.6%	2.0%	9.5%		694	760	מזה: סיכון אשראי פגום
0.2%	0.2%	(13.1%)		107	93	חובות בפיגור מעל 90 יום
1.1%	1.0%	(37.2%)		473	297	מחיקות חשבונאיות נטו לתקופה
2.1%	2.0%	(12.0%)		892	785	יתרת הפרשה להפסדי אשראי

בשנת 2019 נרשם קיטון ביתרת ההלוואות לאנשים פרטיים בישראל כולל אשראי לרכישת כלי רכב בשיעור של 12.2%. סך סיכון האשראי המאזני ירד ב-10.1%.

בסוף שנת 2019 נרשמה עלייה במדדים הבאים ביחס לסוף 2018:

- יתרת סיכון האשראי הבעייתי לאנשים פרטיים בישראל עלתה בשיעור של 3.8%, מזה ביתרת סיכון האשראי הפגום נרשמה עלייה של כ-9.5%. נרשמה ירידה במדדים הבאים:
- ביתרת החובות בפיגור מעל 90 יום נרשמה ירידה של כ-13.1%.
- נרשמה ירידה חדה של כ-37.2% במחיקות החשבונאיות נטו.
- ירידה של כ-12.0% ביתרת הפרשה להפסדי אשראי.

להערכת הבנק הירידה החדה בסכום המחיקות החשבונאיות נטו מצביעה על המשך השפעת הצעדים לשיפור איכות החיתום באשראי לאנשים פרטיים שנקט הבנק. איכות תיק האשראי עלולה להיות מושפעת מהשלכות עתידיות של התפרצות וירוס הקורונה כאמור בפרק עניינים נוספים.

3.2.9. מימון ממונף

מימון ממונף מנוהל ומוגדר בבנק בהתאם להוראות בנק ישראל, ובפרט הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311 (ניהול סיכון אשראי), הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 323 (מגבלות על מימון עסקות הוניות) וכן הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 327 (ניהול הלוואות ממונפות). מימון ממונף כולל בתוכו בין היתר, עסקות הוניות (עסקה למטרת רכישת זכות הונות בתאגיד אחר, רכישה של כלל הנכסים או חלק משמעותי מהנכסים בתאגיד אחר, רכישה עצמית של הון עצמי מונפק, חלוקת הון - תשלום דיבידנד או עסקה אחרת שמטרתה להגדיל את הערך לבעלי המניות - כמוגדר בהוראת ניהול בנקאי תקין 323), מימון ללווים בסגמנטים השונים של ענפי המשק שהוגדרו, המאופייין בערכים חריגים של פרמטרים מסוימים ביחס לנומרות המקובלות בענפי המשק השונים כגון: שיעור מימון גבוה וחורג מהמדיניות הענפית ומימון חוב (Mezzanine). הבנק מעמיד מעת לעת מימון ממונף ללקוחותיו. קיימת מגבלה פנימית למימון ממונף ביחס להון רוברד 1 של הבנק. התפתחות המימון הממונף והעמידה במגבלה שנקבעה מדווחים אחת לרבעון להנהלת הבנק ולדירקטוריון לצורך מעקב אחר הסיכונים הגלומים במימון מסוג זה. להלן נתונים אודות סיכויי האשראי בגין מימון ממונף. הגילוי מתמקד בחשיפות בגין לווים ממונפים/עסקות ממונפות בהם יתרת האשראי עולה על סך של 0.5% מהון רוברד 1.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

טבלה 3-19: חשיפות הבנק בגין מימון ממונף לפי ענף המשק של הלווה

ליום 31 בדצמבר 2019			
מספר לווים	יתרת אשראי מאזני	יתרת אשראי חוץ-מאזני	סך-הכל
במיליוני ש"ח			
1	-	-	-
1	110	103	213
2	-	498	498
1	266	-	266
1	9	235	244
1	83	338	421
2	-	633	633
9	468	1,807	2,275

ענף המשק של הלווה

בינוי ונדל"ן - בינוי

בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן

כרייה וחציבה

חשמל ומים*

מידע ותקשורת

מסחר

תעשייה

סך-הכל

* בינכי הפרשה פרטנית להפסדי אשראי בסך של כ-569 מיליון ש"ח.

ליום 31 בדצמבר 2018			
מספר לווים	יתרת אשראי מאזני	יתרת אשראי חוץ-מאזני	סך-הכל
במיליוני ש"ח			
1	257	-	257
2	658	534	1,192
2	1,361	38	1,399
1	266	-	266
3	741	170	911
1	225	-	225
10	3,508	742	4,250

ענף המשק של הלווה

בינוי ונדל"ן - בינוי

בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן

כרייה וחציבה

מידע ותקשורת

מסחר

תעשייה

סך-הכל

3.2.10. סיכון אשראי בגין חשיפות ללווים גדולים

טבלה 20-3: יתרות סיכון אשראי מאזני וסיכון חוץ-מאזני ללווים שיתרת חבותם מעל 1,200 מיליון ש"ח לפי ענפי משק

31 בדצמבר 2019			
מספר לוויים	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי חוץ-מאזני	סך-הכל
במיליוני ש"ח			
2	26	4,012	4,038
1	1,419	1,261	2,680
1	941	261	1,202
6	9,225	6,320	15,545
10	11,611	11,854	23,465

ענף משק

תעשייה	2	26	4,012	4,038
אספקת חשמל ומים	1	1,419	1,261	2,680
בתי מלון שירותי הארחה ואוכל	1	941	261	1,202
שירותים פיננסיים*	6	9,225	6,320	15,545
סך-הכל	10	11,611	11,854	23,465

31 בדצמבר 2018			
מספר לוויים	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי חוץ-מאזני	סך-הכל
במיליוני ש"ח			
3	877	5,164	6,041
1	756	647	1,403
1	1,276	2,315	3,591
3	3,077	2,571	5,648
8	5,986	10,697	16,683

ענף משק

תעשייה	3	877	5,164	6,041
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	1	756	647	1,403
אספקת חשמל ומים	1	1,276	2,315	3,591
שירותים פיננסיים	3	3,077	2,571	5,648
סך-הכל	8	5,986	10,697	16,683

* בעקבות הפסקת האיחוד של קבוצת ישראלקרט, נכללו החל מהרבעון השני של שנת 2019 יתרות אשראי של הקבוצה (ליום 30 ביוני 2019: אשראי מאזני בסך של 3,481 מיליון ש"ח, אשראי חוץ-מאזני בסך של 4,030 מיליון ש"ח).

3.2.11. סיכון אשראי בגין חשיפות לקבוצות לוויים

הבנק מקיים תהליכי מעקב ובקרה כדי לבדוק עמידה במגבלות הוראה 313 לעניין חשיפה לחבות קבוצות לוויים. נכון למועד הדוח הבנק אינו חורג מהמגבלות.

טבלה 21-3: יתרות סיכון האשראי⁽¹⁾ לכל קבוצת לוויים אשר חבותה נטו על בסיס מאוחד עולה על 15% מהון התאגיד הבנקאי (כהגדרתו בהוראה 313) ליום 31 בדצמבר 2019

סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי חוץ-מאזני	מזה: סיכון אשראי חוץ-מאזני בגין מכשירים נגזרים ⁽²⁾	חבות ברוטו ⁽³⁾	ניכויים ⁽⁴⁾	חבות נטו ⁽¹⁾	שיעור מההון הרגולטורי
במיליוני ש"ח						
3,210	2,926	219	6,136	7	6,129	15.22%

(1) הנתונים המוצגים להלן מייצגים חשיפה לקבוצות לוויים והינם לאחר הפחתת הניכויים המותרים בהוראה 313. לפיכך, נתונים אלה אינם ברי השוואה לנתונים בדבר חבות לוויים המפורטים בגילויים אחרים בדוח.

(2) סיכון האשראי החוץ-מאזני בגין מכשירים נגזרים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה ושל קבוצת לוויים.

(3) הסכום כולל ערבויות צד ג' מחוץ לקבוצה.

(4) ניכויים המותרים בהתאם להוראה 313, הכוללים בעיקר פיקדונות המופקדים בבנק, אגרות-חוב שהונפקו על-ידי מדינת ישראל, כתבי שפוי של מדינת ישראל או גופים פיננסיים המותרים בניכוי.

3.3. סיכון שוק

סיכון שוק הינו סיכון להפסד או לירידת-ערך כתוצאה משינוי בשווי כלכלי של מכשיר פיננסי או של תיק נכסים/מכשירים עקב שינויים במחירים, שערים, מרווחים ופרמטרים אחרים בשווקים, ובכלל זה:

- **סיכון ריבית** - סיכון להפסד או לירידת-ערך כתוצאה משינויים בשערי ריבית במטבעות השונים;
- **סיכון מטבע** - סיכון להפסד כתוצאה משינויי שער חליפין;
- **סיכון אינפלציה** - סיכון להפסד כתוצאה משינויים בעקום הציפיות למדד המחירים לצרכן;
- **סיכון מחירי מניות** - סיכון להפסד כתוצאה משינויים בשערי המניות או מדדי המניות;
- **סיכון מרווחי אשראי** - סיכון להפסד כתוצאה משינוי במרווח בין התשואה לפדיון של אגרות-חוב קונצרניות הנסחרות בשווקים לבין הריבית חסרת הסיכון הרלוונטית;
- **סיכון תנודתיות** - סיכון להפסד כתוצאה משינויים בשערי התנודתיות המצוטטים בשוק;
- **סיכון מרווח (Basis spread)** - סיכון להפסד כתוצאה משינויים במרווחים בין עקומי ריבית שונים או בסיסי ריבית שונים.

3.3.1. ניהול סיכונים השוק

ניהול סיכונים השוק מתבצע בראיה גלובלית של הפעילות בבנק בארץ ובסניפי הבנק בחו"ל, ובשים לב לפעילות החברות הבנות בעלות חשיפה משמעותית לקבוצה. תחומי הפעילות ומסגרות הסיכון מאושרים על-ידי ההנהלה והדירקטוריון. מדיניות ניהול סיכונים השוק מכוונת להגדלת תוחלת הרווח, תוך שמירה על רמות סיכון מאושרות ומבוקרות.

בניהול סיכונים שוק בבנק, מבחינים בין חשיפות הנוצרות כחלק מניהול שוטף של הנכסים וההתחייבויות של הבנק, להלן התיק הבנקאי (חשיפות שאינן למסחר), לבין החשיפות בתיק למסחר (שעיקרו מנוהל בחדרי העסקות). לנושא ניהול סיכונים השקעה (סיכון מניות ומרווחי אשראי) ראה סעיף 3.3.4 להלן. הניהול הגלובלי נעשה באחריות מנהל חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית ובהנחייתו. הניהול השוטף והפיקוח על ניהול הנכסים וההתחייבויות בתיק הבנקאי והתיק למסחר הינם באחריות המנהלים באגף לניהול נכסים והתחייבויות ובאגף חדרי עסקות וברוקראז', בהתאמה, בחטיבת שווקים פיננסיים בתל-אביב, וביחידה לניהול נכסים והתחייבויות ובחדר העסקות בסניף הבנק בניו-יורק. הסינף כפוף מקצועית בנושאים אלה למנהל חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית.

המדיניות מותווית ומבוקרת על-ידי צוות הנהלה ניהול נכסים והתחייבויות, צוות הנהלה נוסטרו וצוות הנהלה השקעות. המדיניות, לרבות המגבלות והיעדים שנקבעו, מובאים לדיון ולאישור, לצוותי ההנהלה, לוועדות הדירקטוריון ו/או למליאת הדירקטוריון, לפי העניין.

הפעילות השוטפת מתנהלת על-ידי צוותי משנה בהשתתפות בעלי תפקידים בכירים בבנק.

ניהול סיכונים השוק מתבצע בכל חברה בת בקבוצת הבנק בנפרד, על-פי מדיניות הנקבעת על-ידי הדירקטוריון של כל חברה ובהתאמה למדיניות הקבוצתית. אמידה ובקרה של סיכונים השוק מתבצעות על בסיס מתודולוגיה אחידה ברמת הקבוצה, בהנחיית החטיבה לניהול סיכונים, ובשים לב לגודל ההון ולאופי המיוחד של הפעילות בכל חברה בת. החשיפה לסיכונים שוק של החברות הבנות נבחנת על-ידי המחלקה לניהול סיכונים שוק ונזילות בחטיבה לניהול סיכונים ומדווחת להנהלה ולדירקטוריון הבנק בתדירות התואמת את רמת הסיכון. הבנק קבע מגבלות סיכון קבוצתיות החלות גם על השלוחות בהן רמת הסיכון הוגדרה כמשמעותית לקבוצה. למידע נוסף לגבי אופן ניהול הסיכונים, אמידתם ובקרתם ראה ["דוח על הסיכונים: גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2019"](#).

3.3.2. סיכון ריבית

סיכון הריבית הינו סיכון להפסד או לירידת-ערך כתוצאה משינויים בשערי ריבית במטבעות השונים. הסיכון כהגדרתו לעיל, כולל גם את גורמי הסיכון הבאים:

- **סיכון תמחור מחדש (Repricing risk)** - סיכון הנובע מהבדלי עיתוי בתקופות לפירעון (בריבית הקבועה) ובמועדי התמחור מחדש (בריבית המשתנה);
- **סיכון עקום התשואה (Yield curve risk)** - סיכון הנובע משינויים שונים בשיעורי הריבית לתקופות פירעון שונות שיבואו לידי ביטוי בשינוי בשיפוע העקום (התללה או השטחה) או בצורתו (פיתול);
- **סיכון מרווח (Basis spread)** - סיכון להפסד כתוצאה משינויים במרווחים בין עקומי ריבית שונים;
- **סיכון אופציונליות** - נובע מזכויות מימוש שונות הגלומות בנכסים והתחייבויות (לדוגמה הזכות למשיכת כספים בכל עת, לעיתים ללא קנסות);
- **חשיפת הערך** - אומדן השינוי הצפוי בערך הכלכלי (ההון הפיננסי) כתוצאה משינויי הריבית;
- **חשיפת ההכנסה החשבונאית** - השינוי הצפוי בהכנסה החשבונאית בשנה הקרובה כתוצאה משינויי הריבית.

הבנק, בדומה לבנקים בעולם, חשוף לסיכון ריבית הן בתיק הבנקאי והן בתיק למסחר. סיכון ריבית הוא סיכון מובנה בפעילות הבנקאית, עיקר החשיפות לסיכון זה נובעות מניהול התיק הבנקאי. ניהול סיכון ריבית הינו חלק מניהול החשיפות לסיכונים השוק.

סיכון ריבית בתיק הבנקאי - מתייחס להשפעה הפוטנציאלית של שינויים בעקומי הריבית השונים על הערך הכלכלי של ההון, ו/או על ההכנסה החשבונאית. הסיכון נוצר במהלך הפעילות הבנקאית השוטפת והיזומה של הבנק, ונובע ממתן שירות שוטף לקהל הרחב ולמגזר העסקי והפיננסי ומפעילויות אחרות, ובכללן חשיפת הריבית הנובעת מניהול תיקי ההשקעות. הסיכון נובע מהבדלים במבנה הנכסים וההתחייבויות - פערי מגזר, תקופה, בסיסי ריבית, מועדי חידוש ריבית ועוד.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

החשיפה לסיכון נמדדת בשני המישורים: (א) חשיפת הערך - הערכה של שינוי הערך הכלכלי של התיק הבנקאי כתוצאה משינוי בעקום הריבית; (ב) רגישות ההכנסה החשבונאית - השינויים הצפויים להכנסה החשבונאית בתיק הבנקאי כתוצאה משינויים בעקום התשואות (בהנחת רמה קבועה של יתרות). חשיפת ההכנסה נמדדת אף היא בשני מישורים: רגישות ההכנסה של כלל התיק הבנקאי ב-12 החודשים הבאים, ורגישות ההכנסה (המיידי) של המכשירים הנמדדים חשבונאית לפי MTM (למעט גידורים חשבונאיים).

בבנק קיימות מגבלות הן על רגישות הערך הכלכלי והן על רגישות ההכנסה לתרחישי שינוי בעקומי הריבית השקלית, המדדית והדולרית (כולל חברות בנות פיננסיות המנוהלות על-ידו וחברות בנות בעלות חשיפה משמעותית מבחינת הקבוצה). לצורך חישוב רגישות הערך הכלכלי לשינוי בשערי הריבית מתייחס הבנק לכל הנכסים וההתחייבויות הפיננסיים, כאשר לחלק מיתרות פיקדונות העו"ש של הציבור הבנק מתייחס כהתחייבות ארוכה הנפרסת על פני מספר שנים, בהתאם למודל המאושר על-ידי ההנהלה והדירקטוריון מדי שנה. כמו-כן קיימות הנחות על פירעונות מוקדמים של משכנתאות בהתאם למודל המבוסס על ניתוחים סטטיסטיים ומאושר על-ידי ההנהלה והדירקטוריון. רגישות ההכנסה שונה מרגישות הערך, שכן בניגוד אליה, רגישות ההכנסה אינה מביאה בחשבון שינויי ערך מהוון של נכסים והתחייבויות לזמן ארוך אשר אינם נמדדים בדוח רווח והפסד על בסיס שווי הוגן, אך כן מביאה בחשבון שינויים במרווחי פיקדונות. מדיניות ניהול סיכון הריבית מכוונת, בהתאמה ליעדי הבנק, להשגת מבנה החשיפה הרצוי בכל אחד מהמגזרים (שקל לא-צמוד, שקל צמוד מדד ומטבע-חוץ וצמודיו), בהתאם להערכות לגבי משתני השוק ובכפוף למגבלות. הרגישות לריבית נמדדת באופן מבוקר לפחות אחת לחודש, עם מדידות תכופות יותר לצרכי ניהול החשיפות. ככלל, מטרת ניהול סיכונים הריבית בקבוצה הינה לאפשר שירות ללקוחות תוך לקיחת סיכון באופן מבוקר.

נגזרים שאינם משמשים לגידור חשבונאי משפיעים על הון הבנק ישירות דרך חשבון רווח והפסד. הבנק מגדר בנגזרים, תוך שימוש בחשבונאות גידור, חלק מרגישות הריבית של אגרות-החוב הארוכות במטבע-חוץ. כמו-כן משתמש הבנק בנגזרים הן לגידור רגישויות בתיק הבנקאי והן לפעילות בתיק למסחר. רגישויות אלו נכללות בתוך רגישות הערך המוצגת להלן. בנוסף לבחינת רגישות הערך הכוללת, הבנק בוחן גם את רגישות הנגזרים שאינם משמשים לגידור חשבונאי אל מול מגבלות רגישות ייעודיות ונפרדות מהמגבלות הכוללות.

מידע כמותי על סיכון ריבית - ניתוח רגישות

טבלה 22-3: שווי הוגן נטו מותאם* של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו

31 בדצמבר 2018**			31 בדצמבר 2019		
סך-הכל	מטבע-חוץ	שקל	סך-הכל	מטבע-חוץ	שקל
במיליוני ש"ח					
34,091	1,120	32,971	32,565	382	32,183
33,563	741	32,822	32,012	(295)	32,307

* שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא-כספיים ולאחר השפעת התחייבויות לזכויות עובדים וייחוס לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.
** כולל יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת.

לפירוט נוסף בדבר הנחות ששימשו לחישוב השווי הוגן של המכשירים הפיננסיים ראה [ביאור 32 בדוחות הכספיים](#).

טבלה 23-3: שווי הוגן נטו מותאם* של הבנק וחברות מאוחדות שלו לאחר השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית

31 בדצמבר 2018**			31 בדצמבר 2019			
סך-הכל	מטבע-חוץ	שקל	סך-הכל	מטבע-חוץ	שקל	
במיליוני ש"ח						
שינויים מקבילים						
626	211	415	145	89	56	עלייה במקביל של 1%
668	227	441	141	106	35	מזה: תיק בנקאי
(659)	(270)	(389)	(115)	(96)	(19)	ירידה במקביל של 1%
(684)	(238)	(446)	(103)	(105)	2	מזה: תיק בנקאי
שינויים לא מקבילים						
(82)	119	(201)	(477)	(138)	(339)	התללה ⁽¹⁾
92	(32)	124	498	129	369	השטחה ⁽²⁾
300	178	122	393	84	309	עליית ריבית בטווח הקצר
(485)	(207)	(278)	(429)	(89)	(340)	ירידת ריבית בטווח הקצר

* שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא-כספיים ולאחר השפעת התחייבויות לזכויות עובדים וייחוס לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.
** כולל יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת.

- (1) התללה - ירידה בריבית בטווח הקצר ועלייה בריבית בטווח הארוך.
(2) השטחה - עלייה בריבית בטווח הקצר וירידה בריבית בטווח הארוך.

בטבלה זו מוצג השינוי בשווי הוגן נטו המותאם של כל המכשירים הפיננסיים, בהנחה שחל השינוי שמצוין בכל שיעורי הריבית בכל מגזרי ההצמדה.

טבלה 24-3: השפעת תרחישים של שינויים בריבית על הכנסות ריבית

ליום 31 בדצמבר 2018			ליום 31 בדצמבר 2019			
סך-הכל	הכנסות מימון שאינן מריבית	הכנסות ריבית	סך-הכל	הכנסות מימון שאינן מריבית	הכנסות ריבית	
במיליוני ש"ח						
1,360	522	838	1,251	327	924	עלייה במקביל של 1%
1,390	552	838	1,247	323	924	מזה: תיק בנקאי
(1,159)	(563)	(596)	(1,152)	(406)	(746)	ירידה במקביל של 1%
(1,171)	(575)	(596)	(1,141)	(395)	(746)	מזה: תיק בנקאי

רגישות ההכנסה בטבלה לעיל חושבה על-פי גישת ההנהלה הכוללת הנחות על מידול יתרות העו"ש ושינוי במרווחי פיקדונות בשינוי ריבית בחלק מהתרחישים ותוך שימוש ברצפות ריבית. רגישות התיק למסחר חושבה בגישת MTM.

למידע נוסף על סיכון הריבית ראה [הדוח על הסיכונים: גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים](#).

3.3.3. סיכון שער חליפין

סיכון המטבע (או בשמם האחר - חשיפת בסיסי הצמדה) כוללים את החשיפה לשערי חליפין של המטבעות השונים מול השקל וכן את החשיפה למדד המחירים לצרכן בכלל הבנק.

הבנק פעיל בשוקי המטבע הן באמצעות עסקות ספוט ופורוורד והן באמצעות אופציות, הן עבור עצמו והן עבור לקוחותיו. כתוצאה מכך, הבנק פעיל במטבעות סחירים, הן בשווקים המפותחים והן בשווקים המתפתחים.

ניהול חשיפות המטבע, לרבות שימוש במכשירי גידור, הינו חלק מניהול החשיפות לסיכונים השוק כמתואר לעיל, ומתקיים הן בפעילות התיק הבנקאי והן במסגרת פעילות המסחר בחדרי העסקות. הניהול השוטף נעשה במסגרת מגבלות דירקטוריון על חשיפות למטבע-חוץ ולמדד ולחשיפות כוללות, שעיקרן מופיע בריכוז המגבלות ב"דוח על הסיכונים".

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

טבלה 25-3: נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה*

ליום 31 בדצמבר 2019							
סך-הכל	פריטים לא-כספיים*	מטבע-חוץ ⁽¹⁾			מטבע ישראלי		
		אחר	אירו	דולר	צמוד למדד	לא-צמוד	
במיליוני ש"ח							
463,688	7,825	4,808	6,893	59,916	50,197	334,049	סך-כל הנכסים
425,467	1,602	4,094	11,550	85,532	37,868	284,821	סך-כל ההתחייבויות
38,221	6,223	714	(4,657)	(25,616)	12,329	49,228	עודף נכסים (התחייבויות)
-	-	(1,056)	4,795	24,713	(523)	(27,929)	מכשירים נגזרים
38,221	6,223	(342)	138	(903)	11,806	21,299	סך-הכל כללי

* לרבות מכשירים נגזרים שהבסיס שלהם מתייחס לפריט לא כספי.
(1) כולל צמודי מטבע-חוץ.

ליום 31 בדצמבר 2018*							
סך-הכל	פריטים לא-כספיים**	מטבע-חוץ ⁽¹⁾			מטבע ישראלי		
		אחר	אירו	דולר	צמוד למדד	לא-צמוד	
במיליוני ש"ח							
460,926	8,699	5,054	7,560	67,289	49,609	322,715	סך-כל הנכסים
423,270	3,244	4,594	11,515	86,846	41,422	275,649	סך-כל ההתחייבויות
37,656	5,455	460	(3,955)	(19,557)	8,187	47,066	עודף נכסים (התחייבויות)
-	-	(654)	3,996	18,841	553	(22,736)	מכשירים נגזרים
37,656	5,455	(194)	41	(716)	8,740	24,330	סך-הכל כללי

* כולל יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת.
** לרבות מכשירים נגזרים שהבסיס שלהם מתייחס לפריט לא כספי.
(1) כולל צמודי מטבע-חוץ.

לפרטים נוספים ראה [ביאורים 30 ו-31 בדוחות הכספיים](#).

טבלה 26-3: רגישות לשינויים בשערי חליפין של מטבעות חוץ בעלי נפח פעילות משמעותי ושינויים במדד המחירים לצרכן

2018 בדצמבר 31		31 בדצמבר 2019		
במיליוני ש"ח				
ירידה 10%	עלייה 10%	ירידה 10%	עלייה 10%	
60	113	68	189	דולר ארצות-הברית
16	15	26	45	אירו
ירידה 3%	עלייה 3%	ירידה 3%	עלייה 3%	
(455)	263	(483)	355	מדד המחירים לצרכן

בטבלה לעיל מוצג ניתוח רגישות השווי הכלכלי של הבנק לשינויים בשערי חליפין, המבוסס על שערוך כל המכשירים המאזניים והחוץ-מאזניים במערכת לניהול סיכונים, תוך שימוש במודלים מקובלים לשערוך כל מכשיר, ובשערים יציגים כשער הבסיס. לצורך החישוב משוערך התיק מחדש בשער חליפין המשקף עלייה/ירידה בשיעור המוצג, ללא הנחות נוספות. הרגישות למדד המחירים לצרכן מחושבת על-פי חשיפת הבנק למדד כמפורט בביאור 30 בדוחות הכספיים ובתוספת השפעת רצפת מדד על הרווח החשבונאי הצפוי.

3.3.4. סיכון מחיר מניות ומרווחי אשראי: סיכון השקעה

הגדרת סיכון השקעה בבנק, הינה חשיפה לשוק המניות, למרווחי אשראי ולסיכון האשראי בשווקי אגרות-חוב והמניות בתיק הבנקאי בקבוצה (כתוצאה מהחזקה במוצרים אלו עלול הבנק להיחשף גם לסיכונים ריבית ו/או מטבע ו/או נזילות ואלה מנוהלים בנפרד).
בניהול תיק ההשקעות חשוף הבנק לסיכונים אשראי ומרווחי אשראי אגב השקעתו באגרות-חוב של חברות ושל ממשלות זרות. על-פי הגדרת הבנק, אגרות-חוב ממשלת ישראל בש"ח ובמטבע-חוץ ואגרות-חוב ממשלה, המוחזקות על-ידי שלוחה, של המדינה בה היא פועלת, אינן נושאות סיכון השקעה ולכן אינן נכללות במדידת סיכון ההשקעה בבנק.

סיכון השקעה נוצר בקבוצת הבנק בשלוש מסגרות:

- תיק השקעות המנוהל באחריות חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית, שמורכב, ככלל, ממוצרים הנסחרים בשווקים הפיננסיים ושיש אפשרות לקבל עבורם ציטוטי מחיר. מסגרת ההשקעות נקבעה בראייה גלובלית וכלל מערכתית באישורו של דירקטוריון הבנק וכוללת מגבלות על היקף ההשקעה ועל מדדי סיכון הכוללים: תיאבון הסיכון, קיבולת הסיכון ומגבלות פרטניות לאפיקי ההשקעה השונים לרבות מגבלות פיזור. הסיכון מנוהל באחריות-על של חטיבת שווקים פיננסיים לגבי יישום המדיניות בקבוצה, הקצאת המסגרות שאושרו בהנהלה ובדירקטוריון, המעקב, ההנחיה והדיווח. הפעילות מנוהלת על-ידי יחידה יעודית שהוקמה למטרה זו והמעקב אחריה הינו באחריות צוות הנהלה השקעות שהוקם למטרה זו, כמתואר ב"דוח על הסיכונים". פעילות ההשקעות מותרת במספר מצומצם של חברות בנות, האחריות הניהולית על פעילות כל חברה הינה של חבר הנהלה הממונה עליה.
- השקעות לא סחירות המבוצעות על-פי רוב באמצעות החברה הבת פועלים שוקי הון (פש"ה) על-פי מדיניות שנקבעת מדי תקופה על-ידי דירקטוריון פש"ה בהתאמה למדיניות הקבוצתית.
- חברות מוחזקות: אחזקות אסטרטגיות במניות של חברות בנות. לפירוט ראה [ביאור 15 בדוחות הכספיים](#).
הקבוצה מחזיקה מניות ואגרות-חוב, בעיקר לצורכי השקעה, שירידה בערך עשויה לפגוע ברווח והפסד של הבנק ו/או בהון הבנק.

טבלה 27-3: פרטים על השקעת קבוצת הבנק במניות בתיק הבנקאי בהתאם לסיווג המאזני

31 בדצמבר 2018			31 בדצמבר 2019			
מזה:	מזה:	הערך במאזן ושוי הוגן	מזה:	מזה:	הערך במאזן ושוי הוגן	
מוחזק באופן פרטי	נסחר בבורסה		מוחזק באופן פרטי	נסחר בבורסה		
במיליוני ש"ח						
-	41	41	-	2	2	השקעות המסווגות בתיק למסחר
1,020	460	1,480	1,021	750	1,771	השקעות המסווגות כאינן למסחר
1,020	501	1,521	1,021	752	1,773	סך-הכל השקעות במניות

למידע נוסף על השקעות ראה [ביאור 12 בדוחות הכספיים](#).

לפרטים אודות השפעת התפשטות וירוס הקורונה ראה [פרק עניינים נוספים לעיל וביאור 36 בדוחות הכספיים](#).

לפירוט והרחבה בנושא סיכונים השוק ובכלל זה סיכון הריבית, סיכון שערי חליפין וסיכון השקעה (סיכון מניות ומרווחי אשראי) ראה ["הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2019"](#).

3.4. סיכון נזילות ומימון

סיכון נזילות - סיכון הנזילות מוגדר כסיכון קיים, או עתיד, ליציבות הבנק ולרווחיו הנובע מאי יכולתו לעמוד בתזרים המזומנים הנדרש לצרכיו. סיכון הנזילות בבנק נבחן בראיה רחבה יותר של יכולת עמידה בפירעון ההתחייבויות במועד פירעון גם בעתות לחץ, בלי לפגוע בהתנהלות השוטפת במסגרת תוכניות העבודה של הבנק ובלי להיקלע להפסדים חריגים.

סיכון מימון - הינו הסיכון לאי יכולת לגייס מקורות חדשים במקום אלו שהגיעו לפירעון, או שהגיוס מחדש יבוצע בתקופות ובתנאים אשר יפגעו בהכנסות הבנק נטו מריבית. הסיכון מנוהל כחלק מסיכון הנזילות.

ניהול הסיכון

ניהול סיכון הנזילות והמימון מתבצע בראיה גלובלית של הפעילות בבנק בארץ, בסניפי הבנק בחו"ל ובחברות בנות להן סיכון נזילות משמעותי לקבוצה. הבנק מנהל את הנזילות השוטפת ואת סיכון הנזילות במספר רבדים. הרובד הראשון: ניהול הנזילות השוטפת נעשה באגף ניהול נכסים והתחייבויות (להלן: "נ"ה") באמצעות יחידות הנזילות בשקלים ובמטבע-חוץ בהתאם לצרכים השוטפים של הבנק והלקוחות, כאשר פעילות דומה נעשית בסניפי חו"ל ובחברות הבנות הבנקאיות. הרובד השני הוא ניהול סיכון הנזילות של הבנק. סיכון הנזילות בבנק, במטבע-חוץ ובשקלים, מנוהל ומבוקר באופן שוטף, בהתאם למדיניות קבוצתית, במטרה להבטיח את היכולת להתמודד באופן תחרותי גם במצבי ביקוש והיצע חריגים בשווקים הפיננסיים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 342 בנושא "ניהול סיכון הנזילות", הבנק מפעיל מודל פנימי לאמידת סיכון הנזילות. בנוסף על המודל הרגולטורי. המודל הפנימי משקף את תפיסת ההנהלה בכל הנוגע למאפיינים ההתנהגותיים של נכסים והתחייבויות פיננסיים. המודל מבוסס על היציבות המוכחת של הפיקדונות בבנק לאורך תקופות ארוכות, וכולל תרחישים שונים לגבי שיעורי המיחזור והפירעון של הנכסים והתחייבויות. ככלל, בעוד שבמהלך עסקים רגילי מניח הבנק מיחזור גבוה מאד של פיקדונות ואשראי, בתרחישי לחץ מניח הבנק יציאת פיקדונות בהתאם לסוג הלקוח והפיקדון, ניצול מסגרות מעבר לרגיל, ירידות ערך בשווי הנכסים ומקדמים נוספים. מקדמים אלו נבחנים מדי שנה על-ידי הנהלת הבנק והדירקטוריון. בכל תרחיש נבחן פער הנזילות לתקופה של עד חודש למול הנכסים הנזילים ומחושב יחס נזילות, אשר לא יפחת מרמת מינימום המוגדרת בהוראה. התרחישים המופיעים במודל הפנימי מתייחסים למצבי שוק שונים ובפרט תרחיש בנק, תרחיש מערכת ותרחיש משולב. התרחישים נבדלים בעיקר בהנחות לגבי מיחזור פיקדונות ומקדמי הנכסים הנזילים. כן מפעיל הבנק מודלים לתקופות ארוכות וקצרות יותר, מודל מבוסס NSFR לתקופה של שנה, מדדי ריכוזיות מפקידים, מערכת התרעה הכוללת מערכת ניטור של מדדים העשויים להצביע על סיכון למצב של משבר בצירוף תוכנית פעולה ועוד, כאשר חלקם של מדדים אלו כפוף למגבלות פנימיות ו/או רגולטוריות.

בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221, הבנק מחשב את יחס הנזילות "סולו" מדי יום בחלוקה לשקלים ומטבע-חוץ, ועוקב אחר היחס בחברות הבנות (אשר נדרשות לעמוד במגבלות נזילות פנימיות המותאמות לאופי פעילותן) ומחשב את היחס במאחד מדי יום כאשר בחישוב היחס במאחד מובאות בחשבון מגבלות העלולות לחול על העברת נזילות מחלק מהחברות הבנות בזמן משבר, ובפרט מחברות בנות בנקאיות בחו"ל. היחס בתאגיד הבנקאי סולו והיחס במאחד מדווח כממוצע התצפיות היומיות. דירקטוריון הבנק אימץ מגבלה פנימית המחמירה מהדרישה הרגולטורית ליחס כיסוי הנזילות, הן לתאגיד הבנקאי "סולו" והן במאחד.

סיכון המימון בבנק מנוהל כחלק מסיכון הנזילות. לבנק מקורות מימון מגוונים, שעיקרם פיקדונות מהציבור. כשחלקם הארי מלקוחות פרטיים. אלו יוצרים, כאמור מטה, סיכויי נזילות ומימון נמוכים ביחס למקורות אחרים.

טבלה 28-3: יחס כיסוי הנזילות*

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2018	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2019	
באחוזים		
א. בנתוני המאחד		
120%	121%	יחס כיסוי נזילות
100%	100%	יחס כיסוי נזילות המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים
ב. בנתוני הבנק		
118%	120%	יחס כיסוי נזילות
100%	100%	יחס כיסוי נזילות המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים

* היחס במאחד ובתאגיד הבנקאי "סולו" מחושב על בסיס יומי, ומדווח בדוח כממוצע התצפיות היומיות.

הבנק עומד בכל מגבלות סיכון הנזילות, הרגולטוריות והפנימיות, הכוללות, בין השאר, מודלי טווח קצר כדוגמת LCR ומודל פנימי ל-30 יום, מודלי טווח בינוני כדוגמת מודל פנימי מבוסס NSFR (מקורות מימון יציבים למעל שנה חלקי צרכי מימון יציבים למעל שנה כהגדרתם בבנק ברוח המלצות ועדת באזל) ומגבלות המתייחסות לטווח הארוך. בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 221, נכון ליום 31 בדצמבר 2019 הבנק מחזיק במאחד נכסים נזילים (בעיקר זרבות בבנקים מרכזיים, ניירות-ערך סחירים של ריבונות ובנקים מרכזיים, וכן מטבעות ושטרות כסף) לזמן משבר (לאחר מקדמי ביטחון) בסך של 114,724 מיליון ש"ח, בנוסף לאגרות-חוב נזילות שאינן מוכרות לצרכי חישוב הנכסים הנזילים. הנכסים הנזילים מוחזקים בחלקם בבנק ובחלקם בחברות הבנות, כאשר הבנק מתחשב במגבלות אפשריות להעברת נזילות בין חלק מהחברות הבנות לבנק עצמו, בדגש על חברות בנות בנקאיות בחו"ל. בהתאם, חלק מהחברות הבנות מחזיק נכסים נזילים לזמן משבר (או קו אשראי מהחברה האם - הבנק) בהתאם לצורך, והבנק אינו מסתמך על נכסים אלו. לאור ההנחות לגבי מיחזור פיקדונות במהלך עסקים רגילי והנחות אחרות, הבנק אינו צופה בעיות נזילות שיחייבו שימוש בנכסים הנזילים, אך ערוך לתרחישים הנדרשים.

לבנק מקורות מימון מגוונים, שעיקרם פיקדונות מהציבור. הפיקדונות מגויסים ממספר רב מאוד של מפקידים וללא תלות במפקיד בודד או בקבוצת מפקידים. עיקר גיוס המקורות של הבנק מתבצע מהציבור בארץ כשחלקו הארי מלקוחות פרטיים. מקורות שקליים לא-צמודים מגיעים ברובם מלקוחות אלה, ובמידה מסוימת גם מלקוחות מוסדיים ועסקיים גדולים (שחלקם פועלים ישירות מול מגזר ניהול פיננסי). מקורות שקליים צמודים מגויסים הן מהציבור הרחב והן מלקוחות מוסדיים המשקיעים בפיקדונות בבנק, באגרות-חוב והן משני שמנפיקה קבוצת הבנק. הבנק מייחס חשיבות רבה לגיוס מקורות יציבים בעלי פיזור גבוה. המקורות במטבע-חוץ כוללים פיקדונות ללקוחות פרטיים ולקוחות עסקיים בארץ, תושבי חוץ, חברות ישראליות בחו"ל, הנפקת CDs ומכשירים אחרים המבוטחים על-ידי ה-FDIC בארצות-הברית ומקורות נוספים.

טבלה 29-3: יתרת סך הפיקדונות של שלוש קבוצות* המפקידים הגדולות**

יתרה ליום		
31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019	
במיליוני ש"ח		
10,461	5,924	קבוצה א
6,594	5,414	קבוצה ב
2,641	4,717	קבוצה ג

* "קבוצה" - מפקיד, לרבות צד השולט בו (לרבות אחרים הנשלטים על-ידיו) וצד הנשלט על-ידיו.
 ** שלוש קבוצות המפקידים הגדולות באותו מועד דיווח.

לפירוט והרחבה בנושא סיכון הנזילות ראה הדוח על הסיכונים: גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2019 וביאור 31 נכסים והתחייבויות לפי מטבע ולפי תקופה בדוח הכספי השנתי.

3.5. סיכון תפעולי

סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד העלול להיגרם מתהליכים פנימיים כושלים או לקויים, מפעולות אנוש, מכשלים במערכות וכן מאירועים חיצוניים. ההגדרה כוללת סיכון משפטי, אך אינה כוללת סיכון אסטרטגי וסיכון מוניטין. כשל הקשור לאחד הגורמים האמורים עלול להביא לפגיעה אפשרית ברווחיות. הבנק מפעיל יחידות בקרה, לרבות יחידות אבטחת מערכות מידע והגנת הסייבר, המשכיות עסקית, ביטחון, קצין צוות ראשי, נהלים ומערכות מקיפים בנושאים הקשורים לפעילות בנקאית, ניהול משאבי אנוש, בקרות תהליכים, פעילות בחירום ועוד.

3.5.1. ניהול הסיכונים התפעוליים

אסטרטגיית ניהול הסיכונים התפעוליים נועדה לתמוך בהשגת היעדים האסטרטגיים של הקבוצה ומיקסום התועלת העסקית, בהתייחס לעלות במונחי סיכון, על-ידי כל גורם אחראי בכל הרמות של הארגון. התהליך הניהולי מוכווון להתבצע על בסיס הגדרת האחריות על הסיכונים (Risk Ownership). המטרה היא, שהתקשור והטיפול המושכל בסיכונים התפעוליים יתרמו לקבלת החלטות ניהוליות, תוך שיקולי תועלת עסקית מול עלות במונחי סיכון, הן ברמת הנהלת הארגון והן ברמת היחידות השונות. מטרת ניהול הסיכונים התפעוליים הנן:

- הבטחת פיקוח וניהול אפקטיביים של הסיכונים התפעוליים בכל יחידות הקבוצה, לרבות הבעלות על הסיכונים וקבלת ההחלטות בשיקולי עלות-תועלת;
  - הבטחת זיהוי ותקשורת אפקטיביים של הסיכונים התפעוליים בכל העסקים העיקריים בקבוצה וביחידות התמיכה, במגמה להגדיר תיאבון סיכון תפעולי בהתאם ליעדים האסטרטגיים המאושרים עבור כל יחידה בקבוצה;
  - הגדרת מסגרת בקרה פנימית, שתקדם בקבוצה ערכי תרבות נאותים של מודעות, שקיפות ויעילות בטיפול בסיכונים התפעוליים;
  - ניהול והקצאה אופטימלית של ההון הרגולטורי וההון הכלכלי ביחס לסיכונים התפעוליים.
- האחריות על הניהול השוטף של הסיכון התפעולי וביצוע הפעילויות למזעור הסיכון חלה על מנהלי החטיבות ועל מנהלי חברות הבת בקבוצת הבנק. עבודת המטה בתחום זה מוטלת על המחלקה לניהול הסיכונים התפעוליים ביחידה לניהול הסיכונים התפעוליים וסיכוני השוק, בחטיבה לניהול הסיכונים ביחידות הבנק והקבוצה מתנהלת פעילות שוטפת של רשת בקרי סיכונים תפעוליים, לפי העיקרון של ניהול מטריציוני, שמבוסס על כפיפות ארגונית למנהלי החטיבות/מנכ"לי חברות הבת והכוונה מתודולוגית מצד המחלקה לניהול הסיכונים התפעוליים.

- ועדת הדירקטוריון לניהול ובקרת סיכונים
- צוות הנהלה לניהול סיכונים וציות
- צוות המשנה לניהול הסיכונים התפעוליים

מדיניות ניהול הסיכונים התפעוליים אושרה על-ידי הנהלה ודירקטוריון הבנק. מסמך המדיניות מהווה מסגרת לניהול הסיכונים התפעוליים בקבוצה, בהתאם לעקרונות וחובות דיווח אחידים שיעדם ניהול תקין על-פי אמות המידה של באזל 2 (Sound Practices). פעילות הבנק בנושא מתבצעת על-פי כללי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 206 בנושא מדידה והלימות הון - סיכון תפעולי, המתייחסת בין היתר להקצאת ההון הרגולטורי בגין הסיכונים התפעוליים, וכן על-פי כללי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 350 בנושא ניהול הסיכון התפעולי, התואמת את ההנחיות במסמך של באזל מיוני 2011 בנושא Sound Practice בניהול הסיכון התפעולי.

הבנק פועל על-פי הגישה הסטנדרטית של באזל 2 והדרישות התואמות לניהול בנקאי תקין. במסגרת זו מתנהלים בין היתר פרויקטים ופעילויות, כמפורט להלן:

- איסוף מידע על אירועים תפעוליים בקבוצת הבנק. בסיס המידע לעניין זה הוקם בסוף שנת 2002 ומשמש בין היתר לניתוח האירועים, המגמות והדפוסים ותומך במיפוי ובהערכת הסיכונים התפעוליים שהקבוצה חשופה אליהם.
- ניתוח תרחישי סיכון בפעילויות ותהליכים בראיה צופה פני עתיד.

- כחלק מפיתוח תשתית מעקב ובקרה, מאופיינים KRIs, אינדיקטורים עיקריים לסיכונים תפעוליים, ביחס למוצרים, תהליכים או סיכונים מוסדיים. ה-KRI הנו מדד הניתן למדידה כמותית ועשוי לכלול גם מידע איכותי, המצביע על הימצאות גורם מסוים או מגמה. נקבעו סיפים למעקב, אסקלציה וטיפול, לפי העניין.
  - ביצוע הפקות לקחים מאירועים תפעוליים, שיתופי מידע רלוונטי בין יחידות ולמידה ארגונית.
  - הדיווחים הרבעוניים מוגשים לצוות המשנה לניהול הסיכונים התפעוליים, צוות ההנהלה לניהול סיכונים וצוות, ועדת הדירקטוריון לניהול ובקרת סיכונים ומליאת הדירקטוריון. הדיווחים כוללים עדכונים בדבר תוכנית העבודה, סטטוס הפרויקטים בביצוע, מידע אודות אירועים תפעוליים, הערכות סיכונים פוטנציאלים, מגמות, שינויים בפרופיל הסיכונים ומידע חיצוני השוואתי.
  - מתבצעים מהלכים שוטפים לזיהוי, מיפוי והערכת סיכונים תפעוליים ובקורות ביחידות הבנק והקבוצה, לרבות מיפוי סיכונים מעילות והונאות. הפעילות מתבצעת על בסיס מתודולוגיה אחידה התואמת את דרישות ועדת באזל והוראות בנק ישראל בנושא, לרבות מעקב אחר יישום המלצות. אחת לשלוש שנים מתבצע מהלך של מיפוי מקיף של הסיכונים התפעוליים בכל יחידות הקבוצה. בהמשך, מתבצעים תחזוקה, עדכון והרחבה של הממצאים באמצעות ניתוחים נוספים, ניתוח סיכונים במוצרים/פעילויות חדשים והתקשרויות מהותיות למיקורי חוץ של פעילויות/תהליכים.
  - מטרת הפעילות לזהות מוקדי סיכון מהותיים, להגדיר אחריות על הסיכונים (Risk Ownership), להעריך את הסיכונים (הממוצעים והקיצוניים) והבקורות הקיימות ולהבחין בין סיכונים נמוכים לבין סיכונים מהותיים הדורשים בחינה נוספת ונקיטת פעילויות בהתאם לשיקולי עלות-תועלת, על-פי דרכים עיקריות להתמודדות עם סיכונים, כדלקמן:
    - למזער את הסיכון באמצעות יישום בקורות נוספות
    - להעביר את הסיכון לצד ג' (כגון: ביטוח, מיקור חוץ)
    - לספוג את הסיכון תוך כימות שלו
    - להפחית את הפעילות יוצרת הסיכוןפעולות נוספות בזיקה כוללות:
  - מערכת מיכונית לניהול הסיכון התפעולי, פמל"ה, הוטמעה ביחידות הקבוצה. המערכת פועלת בתחומים של איסוף מידע אודות אירועים תפעוליים, מיפוי והערכת הסיכונים והבקורות, איסוף KRI (אינדיקטורים עיקריים לסיכון), נושאים לטיפול, הפקת לקחים ודיווחים.
  - גיבוש ויישום מסגרת כוללת של עקרונות וסטנדרטים בנושא תפישת בקרה אחידה בקבוצת הבנק. במסגרת זו מתכנסים צוותי בקרה ומתבצע תהליך תקופתי להערכת אפקטיביות הבקורות.
  - השקת מוצר חדש/פעילות חדשה, על-פי הגדרות מדיניות השקת מוצר חדש בקבוצת הבנק, מלווה בבחינה וניתוח של הסיכונים התפעוליים הרלוונטיים הטמונים במוצר/פעילות.
  - הגדרת תשתית מתודולוגית לניהול סיכונים תפעוליים בתהליכי IT מהותיים.
  - הוצאת פעילות למיקור חוץ בשים לב לסיכונים הייחודיים למיקור חוץ, בהתאם להנחיות המדיניות הייעודית לנושא.
  - תשומת לב מיוחדת, לרבות גיבוש מדיניות ייעודית, ניתנה לניהול סיכונים בנקאות בתקשורת, בהתאם להנחיות הוראת ניהול בנקאי תקין 367 בנקאות בתקשורת.
- פרופיל הסיכון התפעולי מנוטר תקופתית ביחס לתיאבון הסיכון התפעולי אשר מוגדר במדיניות באמצעות פרמטרים שונים ברמה כלל קבוצתית וברמה של יחידות ותהליכים ספציפיים. הבנק מקצה הון בגין נכסי סיכון תפעולי, על-פי מודל סטנדרטי שהוגדר על-ידי בנק ישראל. הדיווחים לעניין העמידה במגבלות תיאבון הסיכון מוגשים בתדירות רבעונית במסגרת מסמך הסיכונים הכולל.
- הבנק משתמש במדדים כמותיים של תיאבון הסיכון התפעולי אשר מתייחסים לפרמטרים הבאים: היקפי הנזקים התפעוליים ביחס להכנסות הגולמיות לפי הגישה הסטנדרטית של באזל, שיעור הגידול בנזקים משנה לשנה, תרחישי סיכון אשר דורגו ברמת סיכון גבוהה מאד ברמת קבוצת הבנק והערכת תרחישי קיצון. במהלך שנת 2019 נצפה גידול בנזקים התפעוליים ביחס לשנת 2018, עם זאת, יחס הנזקים התפעוליים כאחוז מההכנסות עמד במגבלת תיאבון הסיכון.

3.5.2. סיכונים טכנולוגיה ומחשוב

הבנק תלוי במערכות ותשתיות IT לפעילותיו השונות. סיכון הטכנולוגיה והמחשוב הינו הסיכון לפגיעה בפעילותו התקינה של הבנק ובשירות ללקוחות, להפסד או לפגיעה במוניטין עקב אי נאותות או כשל במערכות ותשתיות ה-IT של הבנק. ככלל, הבנק מתחזק את מערכות ותשתיות המידע, מאמץ טכנולוגיות חדשות ופועל תמידית למתן תשתית טכנולוגית המאפשרת את התנהלות העסקית וקידום יוזמות אסטרטגיות בחטיבות השונות, בהתאם למדיניות ניהול טכנולוגיית המידע של הבנק. בבנק קיימים מסמכי מדיניות ייעודיים הכוללים התייחסות להיבטי אבטחת מידע וסייבר, עקרונות גיבוי והתאוששות במצבים של תקלות ואסונות, ומסמכי מדיניות בנושאים של מיקור חוץ, מחשוב ענן, כללים למימוש טכנולוגיות חדשות במסגרת בנקאות בתקשורת וניהול סיכונים IT. כמו-כן, על מנת להתמודד עם אתגרי העתיד, לפשט ולייעל את הפלטפורמות הטכנולוגיות, לשפר את יכולת התגובה ולבנות יכולות חדשות, החליט הבנק על ביצוע פרויקט מודרניזציה רב שנות של מערכות המחשוב המרכזיות.

בחינת סיכונים ה-IT מתבצעת באופן שוטף, על-פי מתודולוגיה מקובלת, הן ברמת תהליכי ה-IT המהותיים המנוהלים בבנק והן ברמת מערכות המידע והתשתיות המשמשות בבנק. הטיפול בסיכונים הנובעים מתהליכי IT מהותיים מבוצע כחלק מתפישת הבקרה המיושמת בחטיבת טכנולוגיה ומחשוב, על-ידי מספר יחידות מקצועיות ייעודיות הכפופות להנהלת החטיבה. יחידות אלו פועלות על-פי ההנחיות הרגולטוריות השונות, כגון הוראות ניהול בנקאי תקין 357, 361 ו-363 ביניהן: מחלוקת אבטחת מערכות מידע והגנת הסייבר, יחידת תכנון ובקרה, בקרת פיתוח והמשכיות עסקית ויחידת ניהול סיכונים IT.

3.5.3. סיכוני אבטחת מידע וסייבר

סיכון הסייבר הינו הסיכון לנזק ובכללו שיבוש, הפרעה, השבתה של פעילות, גניבת נכס, איסוף מודיעין או פגיעה במוניטין או באמון הציבור כתוצאה מהתרחשות אירוע סייבר. בתחום הסייבר מתנהלת פעילות כנדרש בהוראות בנק ישראל ובכללן הוראת ניהול בנקאי תקין 361 בנושא ניהול הגנת הסייבר, הוראת ניהול בנקאי תקין 363 בנושא שרשרת אספקה, חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981 וחוקים אחרים בהתאם לעניין, במטרה להגן על מערך טכנולוגי המידע ולמזער את הסיכונים. סיכוני אבטחת מידע וסייבר בבנק מנוהלים על-ידי מערך אבטחת מערכות מידע וסייבר בחטיבת הטכנולוגיה והמחשוב.

בשנים האחרונות חל גידול בתחום ובחומרת תקיפות הסייבר על המגזר הפיננסי העולמי, כאשר מגמות ההתפתחויות הטכנולוגיות כגון מחשוב ענן, פתיחות לממשקים חיצוניים והרחבת השירותים הדיגיטליים מחד ורמת התחכום והכלים העומדים לרשות התוקפים מאידך מגדילים את החשיפה לסיכוני סייבר. המגזר הבנקאי בישראל, ובכלל זה הבנק, חווים באופן שוטף התקפות סייבר, כגון DDoS (התקפת מניעת שירות מבזרת Distributed Denial Of Service attack - תקיפות שנועדו להשבית מערכת מחשב על-ידי יצירת עומס חריג על משאביה), דייג (דיג - Phishing) - הוא ניסיון לגניבת מידע רגיש על-ידי התחזות ברשת האינטרנט) וכדומה. בשנת 2019, לא נתגלו בבנק אירועי סייבר מהותיים.

הבנק משקיע אמצעים רבים (אנושיים וטכנולוגיים) בכדי לחזק את מערך אבטחת המידע והגנת הסייבר על מנת להתמודד עם התפתחות האיומים. מערך ההגנה של הבנק מורכב משכבות הגנה המשלבות טכנולוגיות מתקדמות. הבנק מפעיל תהליכי הגנת סייבר על מנת למזער את הסיכון לחדירה וגישה לא מורשית למערכות המידע ולהתממשות תקיפות, ולהבטיח את נכונות, זמינות וחשאיות מאגרי המידע. במקביל מפעיל הבנק תהליכי גילוי וזיהוי אירועי סייבר בכל שעות היממה, ובכללם הפעלת מרכז אירועי אבטחת מידע. כמו-כן הבנק נערך להכלת אירועי סייבר תוך מזעור הנזק על נכסי הבנק ולקוחותיו. הבנק פועל באופן מתמיד לזיהוי יעדי ההגנה, האיומים, הסיכונים ואפקטיביות ההגנה ובונה את תוכניות העבודה לשיפור מערך ההגנה בהתאם.

הבנק מעדכן באופן שוטף את הערכת הסיכונים ביחס לתובנות מאירועי סייבר בארץ ובעולם הרלוונטיים למערכות הבנק ופעילותו העסקית. בנוסף, הבנק רואה חשיבות רבה בקיום תרבות ארגונית לניהול סיכון ולכן פועל בדרכים מגוונות (כגון: הרצאות, תקשורים, ותרגילים בדרגים שונים) להגברת מודעות העובדים לסיכוני הסייבר.

היחידה לניהול סיכוני סייבר בחטיבה לניהול סיכונים עוסקת בקביעת מדדים ומתודולוגיות להערכת בשלות ההגנה, ניתוח משמעותיות עסקיות לתרחישי סייבר, אתגור מערך ההגנה, ובחינת התפתחויות בתחום סיכון הסייבר הרלוונטיות למערך הטכנולוגי והעסקי של הבנק.

3.5.4. סיכוני מחשוב ענן

בחודש נובמבר 2018 פרסם בנק ישראל עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין שמספרה 362 (2). הוראה זו מבטלת את הצורך בפנייה לבנק ישראל, בקבלת אישור למחשוב ענן מהותי, ומעבירה את הסמכות לניהול והחלטה לבנק. הבנק ממשיך ליישם מחשוב ענן בתחומים מסוימים ובוחן שימושים נוספים תוך טיפול נאות בסיכונים התפעוליים הנגזרים מכך ובהתאמה להנחיות הרגולציה. זאת מתוך כוונה לאפשר יישום היתרונות העסקיים של שימוש בשירותי מחשוב ענן תוך ניהול מושכל של הסיכונים ועמידה בדרישות הרגולציה.

3.5.5. היערכות לחירום

בבנק מנוהלת ומיושמת תוכנית רציפה להיערכות לחירום ולהמשכיות העסקית (BCMP - Business Continuity Management Plan) בהתאם להוראות בנק ישראל 355 ("ניהול המשכיות עסקית"), 357 ("ניהול טכנולוגיית המידע") והרחבות נוספות. היערכות הבנק מבוססת על תוכניות פעולה מפורטות, נוהלי עבודה, ניסויים ותרגולים תקופתיים המוגדרים במערכת נהלים לשעת חירום. כחלק מהיערכותו לחירום ביצע הבנק מהלך רוחבי של קביעת מדיניות, הגדרת תרחישי יחוס, מיפוי וניתוח תהליכים קריטיים והמשאבים הנדרשים לאישושם בחירום (BIA) ועדכון תוכניות הפעולה על בסיס מתודולוגיות מקובלות בעולם. תוכנית הפעילות מערבת את כל חטיבות הבנק, באמצעות ממוני המשכיות עסקית חטיבתיים וצוותים ייעודיים. תוכנית ה-BCP מובלת על-ידי יחידת ניהול המשכיות עסקית ייעודית (BCM), כפופה למנהל המשכיות העסקית בבנק ולמנהל צוות החירום הבנקאי (מנהלת חטיבת טכנולוגיה ומיחשוב).

מדיניות המשכיות העסקית אומצה גם בחברות הבנות בארץ ובעולם וכן בסניפי חו"ל של הבנק, בהתאמה למדיניות מממשל תאגידי והנחיות בנק ישראל. בנוסף, מבצע הבנק תרגילי חירום תקופתיים, הכוללים הן תרחישים תפעוליים והן תרחישים עסקיים מורכבים, בהשתתפות היחידות השונות, מרמת הסניפים, מנהלות, יחידות, חטיבות ועד רמת הנהלת הבנק. הבנק הקים אתר מחשוב מרכזי חדש מרוחק להבטחת זמינות ומיגון מערכות המידע והמידע עצמו.

מערך ניהול המשכיות העסקית בבנק אושר על - ידי מכון התקנים הישראלי כתואם את דרישות התקן הבינלאומי ISO22301.

במסגרת היערכות המשכיות העסקית הבנק נערך לטיפול במגוון של תרחישים אפשריים. ביחס לתרחישי חירום, שבגינם עלול להיגרם לו נזק משמעותי, מנוטרות מערכות התרעה של "אורות אדומים" וקיימות תוכניות מגירה מפורטות להמשכיות עסקית. תרחישי הקיצון נבחנים ונידונים תקופתית בצוות טיפול בתרחישי קיצון וריכוזי סיכון. הפעלת תוכניות המגירה היא באחריות הנהלה או צוות הנהלה ייעודי לטיפול בהיבטים הפיננסיים של מצבי משבר. יצוין כי צ'ארטר להקמתו של צוות כזה כלול אף הוא בין תוכניות המגירה.

3.5.6. ביטוח

לבנק פוליסת ביטוח בנקאי המגדרת סיכונים תפעוליים וכוללת: (1) ביטוח בנקאי לכיסוי נזקים העלולים להיגרם כתוצאה ממעילות עובדים, אובדן מסמכים, זיוף מסמכים ועוד; פוליסה זו כוללת כיסוי לנזקי פשעי מחשב שנגרמו לבנק ו/או ללקוחותיו עקב חדירה של צד שלישי בלתי מורשה למערכות המחשב של הבנק; (2) ביטוח אחריות מקצועית להגנה בפני תביעת לקוח שנגרם לו נזק כתוצאה מפעולה בנקאית רשלנית. פוליסות אלו כפופות לחריגים המקובלים בפוליסות ביטוח של תאגידים בנקאיים בישראל (לרבות החרגת נזק הנגרם כתוצאה מעבירה על הוראות הקשורות בהלבנת הון ובמימון טרור).

בנוסף, המערך הביטוחי של הבנק כולל גם ביטוח רכוש, צד ג', חבות מעבידים, ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה וביטוחים נוספים. גבולות האחריות בפוליסות נקבעו על-ידי הבנק בהתאם להערכת הסיכון הכרוך בפעילות הקבוצה וכחלק ממדיניות ניהול הסיכונים הכוללת. במסגרת מיילי הדרישות לניהול תקין על-פי הנחיות באזל (Sound Practice), קיים שיתוף פעולה תוך חילופי מידע בין המחלקה לניהול הסיכונים התפעוליים ובין היחידה המטפלת בביטוח הבנקאי.

3.6. סיכון ציות

סיכון הציות הוא הסיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית, להפסד פיננסי מהותי, או לנזק תדמיתי, אשר התאגיד הבנקאי עלול לספוג כתוצאה מכך שהוא אינו מקיים את הוראות הציות כהגדרתן בהוראת ניהול בנקאי תקין 308.

תחת סיכון הציות כלולים בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 308, גם סיכונים הנובעים מתחום הוגנות הבנק כלפי לקוחותיו, ניגוד עניינים, איסור הלבנת הון ומימון טרור (לרבות אלה העוסקות בדיני המס), מתן ייעוץ ללקוח, אכיפה בניירות-ערך, הגנה על הפרטיות (למעט היבטים של טכנולוגיית המידע), הוראות ה-FATCA האמריקאי וה-CRS הבינלאומי והיבטי מיסוי רלוונטיים למוצרים או לשירותים ללקוחות או הוראות בעלות אופי דומה. סיכון הציות כולל גם את סיכון המוניטין הנלווה לאי-הציות להוראות האמורות.

הטלת עיצומים כספיים על-ידי המפקחת על הבנקים: במהלך שנת 2019 עלה מספר העיצומים הכספיים שהוטלו על בנקים וחברות כרטיסי אשראי (ובהם גם הבנק וישראל) על-ידי הפיקוח על הבנקים, במקרים בהם לעמדת הפיקוח התגלו תקלות או פגמים בהתנהלות של המוסדות הפיננסיים. לפירוט והרחבה ראה [דוח ממשל תאגידי בפרק "עניינים אחרים"](#).

הבנק נוקט מדיניות של ציות לכל הוראות החוק והרגולציה, ופועל להטמעתה ביחידותיו ובקרב עובדיו. לצרכי ניהול הסיכון, ניתן להגדיר את סיכוני הציות המרכזיים שמפניהם מבקש הבנק להתגונן כמפורט להלן:

- הסיכון לנזק מהותי בגין צו רגולטורי מצד רשות כלשהי, בשל אי-ציות של הבנק או מי מעובדיו, להוראות העוסקות באיסור הלבנת הון ומימון טרור, וכן בגין ליקויים בתהליכים שנועדו להבטיח ציות כאמור או בגין חסרונם של תהליכים כאמור;
- הסיכון לנזק מהותי בגין צו רגולטורי מצד רשות רגולטורית, בשל פעילות לא נאותה של הבנק או מי מעובדיו ביחס ללקוחות הבנק, ביחס לנושאי מס או בשל אי-ציות להוראות דין בהקשרים אלו;
- הסיכון לנזק מהותי בגין צו רגולטורי מצד רשות רגולטורית, בשל אי-ציות של הבנק או מי מעובדיו לדיני ניירות-ערך;
- הסיכון לנזק מהותי בגין תביעה ייצוגית, הנובעת מאי-ציות להוראות המסדירות את יחסי הבנק והלקוח;
- הסיכון לתביעה פלילית נגד הבנק או עובדים בכירים בו, בשל אי-ציות לחוק.

זיהוי מוקדי סיכון הציות המרכזיים ומעקב אחר התפתחותם נעשה, בין היתר, באמצעות מדדי סיכון. מוקדי הסיכון המרכזיים ועוצמת הסיכון הנובעת מהם עשויים להשתנות בהתאם לדינמיות הרגולציה, האכיפה, פעילות הבנק והלקוחות, התפתחות השוק וכיו"ב. לשם מדידת הסיכון, משתמש הבנק במדדים כמותיים ובמדדים איכותיים. המדדים כוללים, בין היתר, התפתחויות רגולטוריות ואכיפתיות, שינויים בלקוחות ובמוצרים מסוימים, ממצאי בקורות וביקורות, סקרי פערים ועוד.

קצין הציות הראשי של הבנק משמש בתפקידו לפי הוראת ניהול בנקאי 308, בין היתר, כאחראי על מיילוי החובות לפי חוק איסור הלבנת הון ומניעת מימון טרור, וכן כממונה על האכיפה בניירות-ערך לפי חוק ליעול הליכי אכיפה ברשות ניירות-ערך וקצין אחראי על-פי ה-FATCA. יחידת קצין ציות ראשי והממונה על האכיפה בניירות-ערך, מורכבת מיחידת איסור הלבנת הון, יחידת אכיפה בניירות-ערך וציות בינ"ל, יחידת קשרי לקוחות הוראות צרכניות וחברות בנות, יחידת הציות למיסוי בינלאומי, ויחידת מטה.

יחידת קצין ציות ראשי נועדה לתמוך בהשגת היעדים האסטרטגיים והעסקיים של הקבוצה תוך מעורר החשיפה לסיכוני ציות ומוניטין. יעדי יחידת קצין ציות ראשי הינם:

- להוביל מדיניות ליישום מלוא הוראות החוק בכל יחידות הבנק בארץ ובעולם, תוך הבנת הצרכים של היחידות העסקיות ותמיכה בפעילותן;
  - בראייה מבוססת סיכון לזהות, לתעד ולהעריך באופן פעיל את סיכוני הציות הגלומים בפעילויות העסקיות של הבנק;
  - לנטר ולבדוק הציות בקבוצת הבנק על-ידי ביצוע דגימות ולדווח לאורגני הבנק אודות הממצאים.
- האחריות על הניהול השוטף של סיכון הבנק בהיבטי הציות, וביצוע הפעילויות למזעור הסיכון, חלה על מנהלי החטיבות ועל מנהלי חברות הבנות בקבוצת הבנק. האחריות המקצועית כמעגל בקרה שני בתחום זה מוטלת על יחידת קצין ציות ראשי בחטיבה לניהול סיכונים. ביחידות הבנק והקבוצה מתנהלת פעילות שוטפת של מערך קציני ציות, על בסיס ניהול מטריציוני, שמבוסס על כפיפות ארגונית למנהלי החטיבות/מנכ"לי חברות הבנות וכפיפות מקצועית ליחידת קצין ציות ראשי.
- הפעילות של יחידת קצין ציות ראשי ואכיפה בניירות-ערך מפוקחת על-פי ממשל תאגידי באמצעות:
- ועדת הדירקטוריון לניהול ובקרת סיכונים;
  - הנהלת הבנק בראשות המנכ"ל;
  - דיווח לפחות פעם בשנה להנהלה הבכירה ולדירקטוריון על נושאי הציות.

מדיניות הציות הקבוצתית, קובעת כללים לגבי מכלול הנושאים המרכיבים את נושאי הציות כאמור לעיל. המדיניות כוללת כללי ממשל תאגידי ואינטראקציה עם חברות בנות וסניפים מחוץ לישראל, ומתבססת על החקיקה והרגולציה בישראל ובמקומות הפעילות הרלוונטיים. קבוצת הבנק הקימה תשתית לטיפול בחובות הגילוי הנדרשות מול יחידים ותאגידים בעניין ה-FATCA וממשיכה בתהליך מיכון הדרישות המתחייבות מחקיקה זו ומהרגולציה הישראלית בנושא. בדומה לקבוצת הבנק מקימה תשתית לטיפול בחובות הגילוי הנדרשות מול יחידים ותאגידים בעניין CRS. החוק הישראלי מחייב את המוסדות הפיננסיים בישראל לדווח על חשבונות פיננסיים של לקוחות בעלי תושבות מס זרה. זאת, במסגרת אמנת ה-CRS לחילופי מידע עליה חתמה ישראל. תקנות מס הכנסה (יישום תקן אחיד לדיווח ולבדיקת נאותות של מידע על חשבונות פיננסיים), התשע"ט-2019 אושרו על-ידי ועדת הכספים של הכנסת ב-1 לינואר 2019. כמו-כן, הבנק קבע מדיניות כוללת של כסף מוצהר גם לעניין הלקוחות תושבי החוץ, שנועדה לצמצם החשיפה להימצאותם של כספים לא מדווחים, בחשבונות תושבי החוץ בכל קבוצת הבנק.

3.7 סיכון משפטי

הסיכון המשפטי כולל, בין היתר, תביעות משפטיות, פסקי דין, חוסר יכולת לאכוף חוזים, וכן חשיפה לקנסות (Fines, Penalties) או צעדי אכיפה (Enforcement measures) כתוצאה מפעילות פיקוחית והסדרים פרטניים (Private Settlements) שעלולים לשבש או להשפיע באופן שלילי על פעילות קבוצת הבנק. הקבוצה נעזרת במערך ייעוץ משפטי פנימי וחיצוני, לצורך התמודדות עם הסיכון. הבנק נוקט התייחסות מרחיבה באשר לסיכונים המשפטיים וכולל בהם סיכונים הנובעים מהוראות חקיקה ראשית ומשנית והוראות רגולטוריות, לרבות סיכונים הנובעים מאי ידיעה של הוראות הדין המקומי או הזר החל על פעילות הבנק או הקבוצה, או פרשנות שגויה שלהם, פסיקה של בתי משפט, בתי דין וגופים אחרים שיש להם סמכות מעין-שיפוטית, פעילות שאינה מוגבה בייעוץ משפטי, וכן ייעוץ משפטי לקוי וסיכונים הנובעים מהליכים משפטיים. בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 350, הסיכון המשפטי שלוב בסיכון התפעולי. ניהול הסיכון המשפטי מתבצע בהתאם למסמך מדיניות ניהול החשיפות לסיכונים משפטיים. חברות בנות בארץ ובחו"ל, נדרשות לאמץ את מסמך המדיניות הנ"ל ולנסח את מסמכי מדיניותן בהתאמה לו. אחת לרבעון, נמסר על-ידי הייעוץ המשפטי להנהלה ולוועדת ניהול סיכונים של הדירקטוריון דיווח, בדבר סיכונים משפטיים שהתממשו בהשוואה להערכות המוקדמות בעניין זה וכן מידע סטטיסטי בדבר הליכים משפטיים לסוגיהם, שנפתחו או נסתיימו בתקופה הרלוונטית. למידע נוסף בנושא הסיכון המשפטי ראה [ביאור 25 בדוחות הכספיים](#).

3.8 סיכון מוניטין

סיכון המוניטין מוגדר כסיכון קיים או עתידי לפגיעה בהכנסות או בהון כתוצאה מתדמית שלילית על-ידי מחזיקי העניין הרלוונטיים כגון: לקוחות, צדדים לעסקות, בעלי מניות, משקיעים, או גופים רגולטוריים. הסיכון, אשר בדרך כלל מתלווה לפעילויות אחרות וסיכונים אחרים, יכול להתממש במגוון דרכים כגון עזיבת לקוחות, רגולציות חדשות ועוד. מדיניות ניהול סיכון המוניטין בקבוצת הבנק אושרה על-ידי ההנהלה והדירקטוריון ומיושמת ביחידות הקבוצה. אסטרטגיית ניהול סיכון המוניטין בקבוצת בנק הפועלים קובעת כי יש למנוע, למזער ולבקר את סיכונים המוניטין. בהתאם לכך, נקבעו יעדים כלל קבוצתיים ביחס לסיכון המוניטין, כדלקמן:

- הבטחת פיקוח וניהול אפקטיבי של סיכון המוניטין
- הבטחת תקשורת אפקטיבית וזיהוי סיכון המוניטין, במטרה להגדיר תיאבון לסיכון המוניטין
- הגדרת מסגרת לבקרה פנימית במטרה לקדם תרבות וערכים של מודעות, שקיפות ויעילות בטיפול בסיכונים מוניטין.

מסגרת הטיפול בסיכון מוניטין כוללת, בין היתר, מעקב אחר KRI, מיפוי מוקדי סיכון, סקר ודיון ייעודי אחת לשנה. דירקטוריון הבנק וההנהלה אחראים לקידום סטנדרטים גבוהים של אתיקה ויושרה ולביסוס תרבות המדגישה את חשיבות הבקרה הפנימית.

3.9 סיכון רגולציה

סיכון רגולציה הינו סיכון להכנסות ו/או להון הקבוצה, שנובע מתהליכי חקיקה ו/או מטיטוטות הוראות של גופים רגולטורים שונים, שגורמים לשינויים בסביבה העסקית של הקבוצה. שינויים אלה יכולים להשפיע, לעיתים, על יכולת הקבוצה להציע שירותים מסוימים ו/או לחייבה לבצע השקעות טכנולוגיות ואחרות בעלות ניכרת ותוך פגיעה בלוח הזמנים לפיתוח שירותים מתוכננים אחרים.

3.9.1 מגבלות ופיקוח על פעילות התאגיד הבנקאי

הבנק פועל במסגרת חוקים, תקנות והוראות שחלקם ייחודיים למערכת הבנקאית, וחלקם, גם אם אינם ייחודיים כאמור, משפיעים על מקטעים מהותיים מפעילותו. פקודת הבנקאות, חוקי הבנקאות השונים והוראות ניהול בנקאי תקין אשר מפרסם המפקח על הבנקים מעת לעת, מהווים את הבסיס החוקי והמרכזי לפעילותה של קבוצת הבנק. אלו מגדירים, בין היתר, את גבולות הפעילות המותרת לבנק, את הפעילות המותרת לחברות בנות וחברות קשורות לקבוצת הבנק ואת תנאי השליטה והבעלות בהן, את מערכות היחסים בין הבנק ללקוחותיו, את השימוש בנכסי הבנק ואת אופן הדיווח על הפעילות האמורה למפקח על הבנקים ולציבור. בצידם כפוף הבנק לחקיקה ענפה המסדירה את פעילותו בשוק ההון הן עבור לקוחותיו והן עבור עצמו (למשל בתחום ייעוץ ההשקעות וניהול תיקי לקוחות, ייעוץ פנסיוני, דיני ניירות-ערך ומגבלות על פעילות בתחום הביטוח).

חוקים נוספים, בנושאים ייחודיים, מטילים על בנקים, והבנק בכללם, חובות וכללים ספציפיים. כך למשל החקיקה הקשורה באיסור הלבנת הון ואיסור מימון טרוו, חוק נתוני אשראי, חקיקה הקשורה בהלוואות לדיוו, דיני הערבות וכו'.

בנוסף לאלה קיימת חקיקה נוספת שבשל הקשר שלה לפעילות הבנק יש לה השפעה רבה על התנהלותו. לעניין זה ראוי להזכיר, בין היתר, את דיני ההוצאה לפועל, דיני פירוקים וכינוסים, חוקים המתייחסים למגזרים ספציפיים (רשויות מקומיות, נוטלי משכנתאות, רוכשי דירות, המגזר החקלאי) וחוקי מס שונים וכן חוקים צרכניים שונים כגון איסור אפליה, נגישות וכן יוזמות חברתיות של חברי כנסת בדמות חקיקה פרטית בנושא עמלת פירעון מוקדם, גביית יתר ועוד.

פעילותו של הבנק נתונה לפיקוח וביקורת של הפיקוח על הבנקים וכן של גורמים מפקחים נוספים בתחומי פעילות ספציפיים, דוגמת רשות ניירות-ערך, רשות שוק ההון, הביטוח והחיסכון, רשות הגנת הפרטיות, רשות איסור הלבנת הון ורשות התחרות. גורמים אלה עורכים מעת לעת ביקורות בבנק בקשר עם תחומי הפעילות השונים.

הבנק וחברות הבת פועלים על מנת לעמוד בחובות החלות עליהם מכוח הוראות הדין האמורות.

3.9.2. דרכי ניהול סיכון רגולטורי

יחידת הרגולציה מעריכה ומנהלת את הסיכונים הרגולטוריים, על-ידי ניטור, זיהוי, איסוף המידע, הערכה, דיווח ומעקב ובקרה אחר ההתפתחויות הרגולטוריות בעת התהוותם. היחידה מהווה את הקשר בין היחידות הפנימיות בבנק לרגולטור במהלך התגבשות החקיקה, כך שתושמע דעתם של הגורמים המקצועיים באופן שיפחית את הסיכון מרגולציה לא מיטבית. בנוסף מספקת היחידה חוות דעת לפי העניין בדבר השפעת הרגולציה בהתהוות על ההתנהלות העסקית הצפויה של יחידות הבנק השונות. היחידה פועלת בשיתוף פעולה מלא עם היחידות המקצועיות הרלוונטיות בבנק ובחברות הבנות והשלוחות, בארץ ובחו"ל, לוודא יישום הרגולציה באופן מלא וביעילות מבחינה עסקית. לעניין הציאות להוראות הרגולטוריות ראה [סיכון הציאות לעיל](#).

לפרטים בדבר יוזמות רגולטוריות מהותיות בעלות השפעה על פעילות הבנק בתקופת הדיווח ראה [ביאור 35 בדוחות הכספיים](#).

3.10. סיכון כלכלי

זיהוי גורמי הסיכון בסביבה הכלכלית נעשה על-ידי המחלקה הכלכלית תוך מעקב אחר נתונים כלכליים ופיננסיים שוטפים בארץ ובעולם, והערכה מקצועית של המשמעות הנגזרת מנתונים אלו. המחלקה ממפה ומדווחת על הסיכונים הפוטנציאליים במשק ובשווקים הפיננסיים לצוותים ולוועדות הרלוונטיים. במקביל עורכת המחלקה סט תרחישי קיצון בעלי הסתברות להתממשות עתידית, אף אם נמוכה, שלהערכתה עשויות להיות להם השלכות כלכליות ופיננסיות משמעותיות על המשק ועל הבנק. תרחישי הקיצון מתעדכנים מדי שנה בהתאם למפת הסיכונים, התרחישים מאושרים על-פי הנהלים על-ידי הגורמים המוסמכים לכך. בד בבד, המחלקה הכלכלית בוחנת שורה של "נורות אזהרה" שעשויות לאותת על עלייה בהסתברות לאירוע של תרחיש קיצון. דיווח על נורות האזהרה מבוצע באופן שוטף לצוות ההנהלה לניהול סיכונים.

הבנק מתרגם את תנאי השוק בתרחיש להשפעה על פעילותו העסקית בהתאם לתחומי הסיכון השונים, ובוחן את ההשפעה על הרווחיות, ההון והלימות ההון תוך ניטור הסיכונים והמגזרים אשר עשויים להיות מושפעים מהשינויים הכלכליים במשק ובעולם, והתאמת מדיניותו ופעילותו הבקרה לפי צורך. בין היתר, הבנק בוחן את ניירות-הערך בתיק ההשקעות בישראל ובחו"ל, את החשיפה למוסדות פיננסיים זרים, וכן מוקדי סיכון בתיק האשראי העלולים להיות מושפעים מן ההתפתחויות ועומד באופן שוטף בדרישות הנזילות כנדרש מהוראות הפיקוח.

לפרטים בדבר מצב המשק בישראל ובעולם ראה [פרק סקירה כלכלית ופיננסית בדוח הדירקטוריון וההנהלה](#).
לפרטים בדבר ירוס הקורונה ראה [פרק עניינים נוספים לעיל](#).

3.11. סיכון אסטרטגי

סיכון אסטרטגי הנו סיכון מהותי עכשווי או עתידי לרווחים, הון, מוניטין או מעמד שעשוי להיגרם בעקבות שינויים בסביבה העסקית, החלטות עסקיות שגויות, יישום בלתי נאות של אסטרטגיה או החלטות עסקיות או מהעדר תגובה לשינויים ענפיים (לדוגמא מהלכי מתחרים), כלכליים או טכנולוגיים. בנוסף, הסיכון האסטרטגי הנו פונקציה של התאמת היעדים האסטרטגיים של הארגון לסביבת פעילותו, התאמת התוכניות העסקיות שפותחו על מנת להשיג יעדים אלו, הקצאת המשאבים, ואיכות היישום. ככזה, הסיכון הוא מידע צופה פני עתיד.

התוכנית האסטרטגית של הבנק הינה תוכנית תלת-שנתית - המאושרת על-ידי הנהלת הבנק והדירקטוריון - והנבחנת ומותאמת מדי שנה לשינויים בסביבה העסקית בישראל ובעולם, לשינויים בסביבה התחרותית בה פועל הבנק ולשינויים ביעדי הבנק.

במסגרת תהליך התוויית התוכנית האסטרטגית מתבצעת בחינה כללית של עסקי התאגיד והסיכונים האסטרטגיים הרלוונטיים ונערך תהליך תכנון מקיף. תחת תהליך התכנון השנתי, בוחנת הנהלת הבנק כיצד תיראה תמונת העתיד התחרותית ובהתאם לתמונה זו, נבנות תוכניות אסטרטגיות אשר נותנות מענה להיערכות הנדרשת לתמונת עתיד זו.

תהליך התכנון האסטרטגי השנתי מחולק לארבעה שלבים עיקריים; כל אחד מהשלבים מספק התמודדות עם היבט אחר של ניהול והערכת הסיכון האסטרטגי:

שלב א' - זיהוי הסיכונים האסטרטגיים של הבנק בסביבת התחרות - בחינת הגורמים המשפיעים על היכולת התחרותית של הבנק ועל פוטנציאל הצמיחה העתידית לרבות בחינת מגמות בעולם ובישראל ותמונת מצב הבנק. בשלב זה ובהתאם לממצאים, ההנהלה והדירקטוריון מגדירים את היעדים האסטרטגיים המרכזיים ודגשים נוספים שיש להתייחס אליהם במהלך הכנת התוכניות האסטרטגיות.

שלב ב' - גיבוש ואישור התוכנית האסטרטגית - הבנק מגבש את כלל התוכניות האסטרטגיות בהתאם לדגשים האסטרטגיים שהוגדרו, בסנכרון עם היעדים הפיננסיים, תוך תשומת לב להיבטי הסיכון. הפעילות מבוצעת באתגור החטיבה לניהול סיכונים.

שלב ג' - יישום התכנון האסטרטגי - הטמעת אסטרטגית הבנק במפות אסטרטגיות על-פי מתודולוגית ה-BSC (Balance Score Card). הדגשים והתוכניות האסטרטגיות של הבנק באים לידי ביטוי במפות ה-BSC. מפות ה-BSC מורכבות ממטרות, מדדים ויעדים ברי-מדידה לכל מדד (הן ברמה התהליכית והן ברמת התוצאות העסקיות) הנגזרים מהאסטרטגיה, שמטרתם להניע התנהגות וביצועים של היחידות השונות, ובאמצעותן ניתן לעקוב אחר יישום התוכנית האסטרטגית וניטור הסיכון האסטרטגי. סטייה משמעותית מהיעדים שנקבעו במפות ה-BSC יכולה להוות אינדיקציה למימוש חלקי של התוכנית האסטרטגית ולפיכך חשש לעלייה בסיכון האסטרטגי.

שלב ד' - שרשרון מדדי ה-BSC למדידה לצורך תגמול של נושאי משרה ומנהלים בכירים. להבטחת חשיבותו של היעדים האסטרטגיים, החלק הארי מתוך המדדים ב-BSC משורשרים ליעדים האישיים של מנהלי החטיבות ושל מנהלים בכירים לרבות מדדי ניהול סיכונים.

3.12. סיכון סביבתי

סיכון סביבתי לבנק הוא הסיכון להפסד כתוצאה מהוראות הנוגעות לאיכות הסביבה ואכיפתן, היכול להתממש באם יישא הבנק באחריות ישירה למפגע סביבתי, לרבות האפשרות שהבנק ידרש להסיר מפגע סביבתי או שמא יהיה אחראי בגין מפגע סביבתי כלפי צד שלישי, או כתוצאה מירידת-ערך של ביטחונות שמומשו. הסיכון אף עשוי להתממש בעקיפין, כתוצאה מהרעה במצבו הפיננסי של אחר בשל עלויות סביבתיות שמקורן בהוראות הנוגעות לאיכות הסביבה. כמו-כן, ייתכן ויתממש סיכון מוניטין כתוצאה מייחוס לבנק קשר לגורם למפגע סביבתי.

הסיכונים הסביבתיים בזיקה לתיקי אשראי גדולים מנוטרים בחטיבה העסקית, ניטור הסיכון הסביבתי בזיקה לפעילות הבנק עצמו הינו באחריות מנהלת אחריות חברתית תאגידית.

מתוך הכרה באחריותו החברתית של הבנק ומתוך הבנת החשיבות של ניהול מדיניות בת קיימא כלפי הסביבה, גיבש הבנק מדיניות סביבתית כוללת וסדורה. מדיניות זו מיושמת באמצעות מבנה ארגוני והגדרת תפקידים, נוהלים, תהליכים ומערכות בקרה. כחלק מתהליך ניהול והערכת התנהלותו הסביבתית קיבל הבנק הסמכה לתקן ISO 14001, אשר מתוקף מחדש כל שנה, בבדיקה מקיפה באמצעות חברה בינלאומית המוסמכת לנושא. תיאור נרחב של הפעילות בתחום הסביבה מוצג בדוח אחריות חברתית וקיימות של בנק הפועלים, המפורסם בכל שנה, על-פי התקן המתקדם ביותר של GRI. לצורך טיפול בהשפעת הסיכון הסביבתי על סיכון האשראי של הלווים הגדולים קבע הבנק מדיניות, נוהלי עבודה ומתודולוגיה לזיהוי, אפיון וניהול סיכונים סביבה. בגיבוש תהליכי כתיבת המדיניות ונוהלי העבודה, נבחנו מתודולוגיות מקובלות בבנקים בחו"ל ונעשה שימוש ביועצים המתמחים בתחום. המתודולוגיה לזיהוי הסיכונים הסביבתיים, כוללת בין היתר התייחסות לפוטנציאל הסיכון הסביבתי של ענף המשק, וכן התייחסות פרטנית לסיכונים סביבתיים אשר עלולים להשפיע בצורה מהותית על התאגיד בהתאם לפעילותו העסקית. ניהול הסיכונים הסביבתיים כולל במכלול סיכונים האשראי המנוהלים על-ידי הבנק, והערכת הסיכון הסביבתי כלולה בהערכה של איכות האשראי שהועמד ללקוחות על-ידי הבנק.

הבנק או נושא משרה בכירה בו לא היו בתקופת הדיווח צד להליך משפטי או מנהלי מהותי בקשר עם איכות הסביבה.

3.13. חומרת גורמי הסיכון

בהתאם להוראת בנק ישראל, ביצע הבנק מיפוי של גורמי הסיכון העיקריים אליהם חשופה הקבוצה. בטבלה להלן מפורטים גורמי הסיכון והערכות ההנהלה לגבי חומרת הסיכון של כל אחד מהם. סולם דרגות החומרה של גורמי הסיכון נקבע תוך התייחסות להגדרות תיאבון הסיכון של הבנק והוא כולל חמש דרגות חומרה לכל גורם סיכון. עבור שלוש דרגות (נמוכה, בינונית וגבוהה) נקבעו מדדים כמותיים:

- דרגת חומרה נמוכה -** הפגיעה ברווח הממוצע השנתי בשנות המשבר בגין אירוע קיצון קטנה יותר מהרווח השנתי הממוצע לפני מס במהלך עסקים רגיל, כלומר אין פגיעה ביחס ההון רובד 1 בהשוואה לנקודת המוצא, או שהפגיעה השנתית ברווח בלפחות אחת משנות המשבר בגין אירוע קיצון, לא תעלה על 150% מהרווח השנתי הממוצע לפני מס במהלך עסקים רגיל.
- דרגת חומרה בינונית -** הפגיעה ברווח הממוצע השנתי בשנות המשבר בגין אירוע קיצון עולה על הרווח השנתי הממוצע לפני מס במהלך עסקים רגיל ולכן גורמת לבנק לירידה ביחס ההון עצמי רובד 1 בהשוואה לנקודת המוצא, אך יחס ההון עצמי רובד 1 לא ירד אל מתחת לרמת קיבולת הסיכון שהוגדרה (6.5%), או שהפגיעה ברווח בלפחות אחת משנות המשבר בגין אירוע קיצון, עולה על 150% מהרווח השנתי הממוצע לפני מס במהלך עסקים רגיל אך נמוכה מ 250%.
- דרגת חומרה גבוהה -** הפגיעה ברווח הממוצע השנתי בשנות המשבר בגין אירוע קיצון תגרום לירידה ביחס ההון אל מתחת לרמת קיבולת הסיכון או שהפגיעה ברווח בלפחות אחת משנות המשבר בגין אירוע קיצון, עולה על 250% מהרווח השנתי הממוצע לפני מס במהלך עסקים רגיל. רמת הסיכון שתקבע לכל גורם סיכון הינה המחמירה ביותר מבין זו שתתקבל בשנת המשבר בה הפסד הוא מקסימלי לבין זו שתתקבל בממוצע בשלוש שנות המשבר.

כדי לכמת את השפעת גורמי הסיכון על הרווח ועל יחס ההון של הבנק, נבחנו, עבור מרבית הסיכונים, תרחישי קיצון מערכתיים ותרחישי גורם סיכון בודד והשפעה החמורה ביותר מבין התרחישים משמשת לצורך טבלת גורמי סיכון. יצוין כי כימות זה מתייחס להשפעה על הון הבנק ויתכנו תרחישים הכוללים ירידה ברווח או הפסדים שהשפעתם על רווחיות הבנק אינה זניחה אולם השפעתם על הלימות ההון הינה נמוכה ולפיכך יסווגו בדרגת חומרה נמוכה. בנוסף, כאשר להערכת צוות המומחים, המדדים הכמותיים אינם נותנים ביטוי מספיק לחומרת גורם הסיכון או כאשר אין אפשרות לקבוע בשיטות כמותיות מהימנות את רמת הסיכון של גורם סיכון מסוים, ניתן ביטוי לחוות הדעת של צוות מומחים.

כל גורם סיכון המופיע בטבלה שלהלן נבדק כאשר הוא עומד בפני עצמו, ומתוך הנחה של אי-תלות בין גורם סיכון אחד לגורמי סיכון נוספים המופיעים בטבלה. יחד עם זאת, בגורמי סיכון "מצב המשק בעולם" ו"מצב המשק בישראל" המופיעים בטבלה, נבחנו תרחישים מערכתיים האומדים את ההשפעה על הרווח ויחס ההון כתוצאה משילוב של מספר גורמי סיכון. נדגיש כי תרחישי הסיכון מדמים מצב של התממשות נזקים בלתי צפויים מעבר לרמה הצפויה של אירועי נזק במהלך העסקים הרגיל של הקבוצה.

הבנק מעריך את רמת הסיכונים גם בשיטה נוספת המבוססת על הערכות מומחה של רמת הסיכון המובנה, איכות ניהול הסיכונים ואפקטיביות הבקורות והסיכון השיורי. הסיכון המובנה הינו הסיכון המצרפי הקיים בפעילות בה עוסק הבנק ומוגדר כהפסד פוטנציאלי מפעילות זו. הערכת הסיכון המובנה מתבצעת בראיה צופה פני עתיד וגם בראיית העבר אך מבלי להתחשב בתהליכי הניהול והבקורות. כדי לאמוד את הסיכון השיורי המביא בחשבון את תהליכי הניהול והבקורה, נוספו למודל הערכות מומחי תוכן במעגל הבקורה השני בדבר איכות ניהול הסיכונים ואפקטיביות הבקורות. שילוב האמידה בשתי השיטות לכלל הערכת הסיכון השיורי הניתנת בטבלה להלן בסולם בן חמש דרגות חומרה, נעשה כהערכת מומחה המשקפת את הטיפול של מומחי התוכן בתחומים השונים והיא כפופה לכלל ההסתייגויות האמורות לגבי מידע צופה פני עתיד.

טבלה 30-3: חומרת גורמי הסיכון

גורם הסיכון	השפעת הסיכון
סיכונים פיננסיים	
1.	סיכון אשראי (לרבות סיכון צד נגדי)
1.1	מזה: סיכון בגין איכות הלווים ו/או ביטחונות
1.2	מזה: סיכון בגין ריכוזיות ענפית
1.3	מזה: סיכון בגין ריכוזיות לוויים/קבוצת לוויים
2.	סיכון שוק
2.1	מזה: סיכון ריבית
2.2	מזה: סיכון אינפלציה/סיכון שער חליפין
2.3	מזה: סיכון מחירי מניות ומרווחי אשראי
3.	סיכון נזילות
סיכונים תפעוליים ומשפטיים	
4.	סיכון תפעולי*
4.1	מזה: סיכון סייבר
4.2	מזה: סיכון IT
5.	סיכון משפטי
סיכונים אחרים	
6.	סיכון מוניטין
7.	סיכון אסטרטגיה ותחרות
8.	סיכון רגולציה וחקיקה
9.	סיכון כלכלי - מצב המשק בישראל**
10.	סיכון כלכלי - מצב המשק בעולם**
11.	סיכון ציות***

* רמת הסיכון התפעולי וכן רמת סיכונים IT הכלולה בה עלתה במהלך שנת 2019 לרמת סיכון בינונית בשים לב לסביבה התפעולית המורכבת הן בהיבטים טכנולוגיים והן בהיבטים אחרים.

** לאור התפרצות וירוס הקורונה והשפעתו האפשרית על הסביבה הכלכלית הועלו חומרות הסיכון הכלכלי בארץ והסיכון הכלכלי בעולם לגבוהה.

*** רמת סיכון הציות עלתה במהלך שנת 2019 לרמת סיכון בינונית-גבוהה בשים לב לרגולציה ולסביבת האכיפה המתגברות בארץ ובעולם. ככל שיגובש הסכם סופי מול הרשויות בארצות-הברית אשר יביא לסיום החקירה, צפויה השפעת סיכון הציות לרדת לרמה בינונית.

4. מדיניות ואומדנים חשובנאיים קריטיים, בקרות ונהלים

4.1 מדיניות ואומדנים חשובנאיים קריטיים

הדוחות הכספיים של הבנק ערוכים על-פי עקרונות וכללי חשבונאות שעיקרם מפורט בביאור 1 לדוחות הכספיים השנתיים ליום 31 בדצמבר 2019. ביישום כללי החשבונאות, משתמשת הנהלת הבנק בהנחות, בהערכות ובאומדנים שונים, המשפיעים על הסכומים המדווחים של נכסים והתחייבויות (לרבות התחייבויות תלויות) ועל התוצאות המדווחות של הבנק. יתכן, שאופן התממשותם בעתיד של ההערכות והאומדנים כאמור, יהיה שונה מכפי שהוערך בעת עריכת הדוחות הכספיים.

חלק מההערכות והאומדנים כאמור, כרוכים במידה רבה של אי ודאות, והם עלולים להיות מושפעים משינויים אפשריים בעתיד. אומדנים והערכות מסוג זה, שהשינויים בהם עשויים להשפיע באופן מהותי על התוצאות הכספיות המוצגות בדוחות הכספיים, נחשבים על-ידי הבנק, כאומדנים והערכות בנושאים "קריטיים". הנהלת הבנק בדעה, כי האומדנים וההערכות שיושמו בעת עריכת הדוחות הכספיים הינם נאותים, ונעשו על-פי מיטב ידיעתה ושיקול דעתה המקצועי.

הפרשה להפסדי אשראי

על פי הוראות המפקח על הבנקים בנושא מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי מיישם הבנק, את תקני החשבונאות האמריקאים בנושא (ASC 310) ועמדות של רשויות הפיקוח על הבנקים בארצות-הברית ושל הרשות לניירות-ערך בארצות-הברית, כפי שאומצו בהוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים.

ההפרשה לכיסוי הפסדי האשראי הצפויים בהתייחס לתיק האשראי מוערכת באחד משני מסלולים: "הפרשה פרטנית" ו"הפרשה קבוצתית". כמו-כן, הבנק בוחן את הנאותות הכוללת של ההפרשה להפסדי אשראי. לפרטים נוספים בדבר הכללים לבחינת חובות במסגרת הפרשה פרטנית או קבוצתית וכן פרטים בדבר חישוב ההפרשה להפסדי אשראי בגין הלוואות לדיור ראה [ביאור 4.1](#) בדבר הפרשה להפסדי אשראי בדוחות הכספיים.

ההפרשה הפרטנית להפסדי אשראי נעשית בהתבסס על הערכת הנהלה לגבי ההפסדים הגלומים בתיק האשראי, לרבות חבויות בסעיפים חוץ-מאזניים. בתהליך ההערכה נסמכת הנהלה על מספר רב של שיקולים ואומדנים.

מדי רבעון מבוצע תהליך איתור של לקוחות בעלי פוטנציאל לבעייתיות לפי קריטריונים מוגדרים וכן נבחנים פרטנית כל הלווים הכלולים ברשימת הפיקוח ו/או עם סיווג בעייתי. לגבי לקוחות אלו מבוצעת בחינה פרטנית המתייחסת למצבו העסקי של הלווה, לתזרימי המזומנים מפעילותו העסקית של הלווה, לערך ומועד המימוש הצפוי של הביטחונות הקיימים, לערך ומועד מימוש של ערבויות מצדדים שלישיים וכדומה. בהתאם לבחינה זו מבוצעת הערכה לגבי הסכום הניתן לגבייה ובהתאם נקבעים הסיווג המתאים של החוב וההפרשה הפרטנית להפסדי אשראי, אשר מהווה את ההפרש בין סכום האשראי שניתן ללווה לבין הסכום הניתן לגבייה ממנו, מהוון בריבית החוב המקורית, או השווי ההוגן נטו של הביטחונות העומדים כנגד החוב, בכל מועד דיווח. בנוסף, הבנק נדרש להעריך את היקף החוב אותו לא ניתן לגבות במאמצי גביה ארוכי טווח (המוגדרים ברוב המקרים כתקופה העולה על שנתיים) ולבצע מחיקה חשבונאית בגינו.

חלק מן הנתונים שבבסיס הבחינה הפרטנית, מבוססים על אומדנים ועל הערכות, ונסמכים על משתנים כלכליים אשר אינם בשליטת הבנק כגון, מצב כלכלי בשוק הישראלי ובשוקי העולם, שוקי פעילות של חברות ומוצריהן, שערי ריבית ומצב שוק ההון, מחירי נדל"ן ונכסים אחרים וביקושים בענף בארץ ובעולם ועוד.

בקביעת הסכום הניתן לגבייה נלקחים מרווחי ביטחון שתכליתם לתת מענה למצבי אי ודאות באשר ליכולת פירעון האשראי ושווי הביטחונות. עם זאת, מכיוון שמדובר במשתנים כלכליים ואחרים, אין ודאות כי הסכומים שיתקבלו בפועל יהיו זהים לאומדן שנקבע.

בהקשר זה נציין כי הבנק מיישם את הוראת מקור החזר ראשוני של בנק ישראל לפיה קביעת הסיווג המתאים לחוב, עד לקרות כשל או כשהסתברות לכשל נעשתה צפויה ברמה גבוהה, מתבססת על החוזק הצפוי של מקור החזר ראשוני לחוב (מקור החזר תזרימי שוטף, יציב, מופרד ובשליטת החייב), וזאת למרות התמיכה של מקורות החזר שניים ושלישוניים.

לצורך קביעת נאותות הסיווג וההפרשה קיימים בבנק תהליכי עבודה מוסדרים וההחלטות מתקבלות בהתאם לסמכויות שאושרו. ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי מחושבת כדי לשקף הפרשות לירידת-ערך בגין הפסדי אשראי בלתי מזוהים פרטנית הגלומים בקבוצות גדולות של חובות קטנים בעלי מאפייני סיכון דומים, וכן בגין חובות שנבחנו פרטנית ונמצא שהם אינם פגומים. ההפרשה להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני המוערך על בסיס קבוצתי, מחושבת בהתבסס על שיעורי מחיקות היסטוריים בחלוקה לענפי משק שונים ובחלוקה בין אשראי בעייתי לאשראי לא בעייתי, לאורך התקופה המתחילה ב-1 בינואר 2011 ומסתיימת ברבעון שקדם למועד הדיווח, תוך ביצוע התאמות לשינויים משמעותיים במהלך הרבעון השוטף. הבנק משתמש בשיעור מחיקות אשר מהווה ממוצע שיעורי מחיקות העבר בטווח השנים האמור. בנוסף לחישוב טווח שיעורי מחיקות היסטוריים בענפי משק שונים, לצורך קביעת שיעור ההפרשה הבנק מתחשב בגורמים סביבתיים רלוונטיים, לרבות מגמות בהיקפי האשראי ותנאים ענפיים, נתונים מקרו כלכליים, שינויים בנפח ובמגמה של יתרות בפיגור ויתרות פגומות והשפעות השינויים בריכוזיות האשראי.

לעניין זה, בהתאם להוראות המפקח הנוגעות להפרשה קבוצתית בגין אשראי לענף משק אנשים פרטיים, נדרש הבנק להביא בחשבון שיעור התאמה איכותי שלא יפחת מ-0.75% מיתרת האשראי הצרכני שאינו בעייתי. מהאמור הוחרג סיכון אשראי הנובע מחייבים בגין כרטיסי אשראי בנקאיים ללא חיוב ריבית.

הבנק פיתח מודל לחישוב ההפרשה הקבוצתית המביא בחשבון מקדמי התאמה איכותיים כנדרש בהוראות. המודל שאומץ כולל גם אומדנים רבים הקשורים לגורמים המשפיעים על קביעת מקדם ההתאמה בכל ענף משק מעל לממוצע מחיקות העבר ובהם, מגמות בהיקפי האשראי, תנאים ענפיים, נתונים מקרו כלכליים, שינויים בנפח ובמגמה של יתרות בפיגור ויתרות פגומות, השפעות השינויים בריכוזיות האשראי ועוד.

מכיוון שהיקף ושיעור ההפרשה הקבוצתית נסמכים, בין היתר, על עצם סיווג חוב כבעייתי ועיתוי הסיווג, הרי שגם בקביעת גובה ההפרשה הקבוצתית מסתמך הבנק על אותם אומדנים הקשורים ליציבותו הפיננסית של הלווה ולאומדן יכולת הפירעון שלו, שהם הבסיס לצורך סיווג חוב כחוב בעייתי ולעיתוי הסיווג.

הבנק קבע נהלים לסיווג אשראי ולמדידת ההפרשה להפסדי אשראי כדי לקיים הפרשה ברמה מתאימה לכיסוי הפסדי אשראי צפויים בהתייחס לתיק האשראי שלו. בנוסף, הבנק קבע נהלים לקיום, הפרשה ברמה מתאימה כדי לכסות הפסדי אשראי צפויים הקשורים למכשירי אשראי חוץ-מאזניים (כגון: התקשרויות למתן אשראי, מסגרות אשראי שלא נוצלו וערבויות).

מדידות שווי הוגן

חלק מהמכשירים הפיננסיים בהם פועל הבנק, ובהם אגרות-חוב בתיק הזמין למכירה, ניירות הערך בתיק למסחר, מניות שאינן למסחר לגביהן קיים שווי הוגן זמין ומכשירים פיננסיים נגזרים, נמדדים בדוחות הכספיים על-פי שווי הוגן. שווי הוגן של מכשיר פיננסי מוגדר כמחיר שהיה מתקבל במכירת נכס או המחיר שהיה משולם בהעברת התחייבות בעסקה רגילה בין משתתפים בשוק במועד המדידה; כלומר, בעסקה שאינה מכירה כפויה או מכירה במהלך פירוק. לצורך הערכת השווי ההוגן נעשה שימוש מרבי בנתונים נצפים. נתונים נצפים מייצגים מידע הזמין בשוק ומתקבל ממקורות בלתי תלויים. במקרים בהם אין נתונים נצפים לצורך מדידת השווי ההוגן, נעשה שימוש בנתונים לא נצפים, נתונים אלה משקפים את ההנחות של הבנק והם כוללים מודלים אשר לוקחים בחשבון את הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי (סיכון שוק, סיכון אשראי וכיוצא בזה). סוגים אלו של נתונים יוצרים מדרג שווי הוגן כמפורט להלן:

- נתוני רמה 1: מחירים מצוטטים (לא מותאמים) בשווקים פעילים לנכסים או להתחייבויות זהים.
  - נתוני רמה 2: נתונים נצפים עבור נכס או התחייבות, במישרין או בעקיפין, שאינם מחירים מצוטטים הנכללים ברמה 1.
  - נתוני רמה 3: נתונים לא נצפים עבור נכס או התחייבות.
- היררכיה זו דורשת שימוש בנתוני שוק נצפים, כאשר מידע זה קיים. כאשר הנתונים המשמשים למדידת שווי הוגן מסווגים לרמות שונות במדרג השווי ההוגן, הבנק מסווג את מדידת השווי ההוגן בכללותה לרמה הנמוכה ביותר של הנתון שהוא משמעותי למדידה בכללותה. בקביעת ערכי השווי ההוגן הבנק מפעיל שיקול דעת מקצועי נאות. לצורך כך, הבנק גיבש תוכנית לפיה יוגדר תהליך מובנה ומוסדר לקביעת שווי הוגן, במסגרתו פועלים ארבעה גורמים בלתי תלויים:
- הגורם העסקי - הגורם אשר אחראי לניהול המכשיר הפיננסי.
  - הגורם המתקף - הגורם שאחראי על תיקוף המודלים לחישוב השווי ההוגן ועל תיקוף הנתונים וההנחות שמשמשות לצורך החישוב.
  - הגורם המבקר - הגורם שאחראי על ביצוע בקורות שוטפות על תהליך קביעת השווי ההוגן.
  - הגורם המפקח - הגורם שאחראי על פיקוח אחר יישום תהליך קביעת השווי ההוגן ברמה נאותה.

כמו-כן, הבנק הגדיר מגבלה על-פיה הוא לא יתקשר בסוג חדש של מכשיר פיננסי בסכום מהותי, וכן לא יגדיל סוג קיים, אם לא קיים לגביו הליך מובנה לקביעת השווי ההוגן ברמה סבירה של ביטחון (להלן: "המכשירים החורגים"). בנוסף, נקבע כי במקרים בהם היקף המכשירים החורגים הגיע ל-75% מהמגבלה שנקבעה, הדבר יובא לידיעת הדירקטוריון וצוות ההנהלה לניהול סיכונים אשר יגבש תוכנית לצמצום היקף המכשירים החורגים. השווי ההוגן של אגרות-חוב הנסחרות בחו"ל, מבוסס על ציטוטי מחירים של ספקי מחירים בינלאומיים, אשר הינם בלתי תלויים בתאגידים ובממשלות המנפיקים. ספקים אלה הינם חברות בינלאומיות מובילות, אשר מספקות שירותי ציטוט ושיעורן למוסדות פיננסיים מובילים בעולם. עם יישום ASC 820-10 (FAS 157) בדבר מדידות שווי הוגן, נדרש הבנק לשקף את סיכון האשראי ואת הסיכון לאי ביצוע (nonperformance risk) בהערכת השווי ההוגן של חוב, לרבות מכשירים נגזרים, אשר נמדדים בשווי הוגן. סיכון אי ביצוע כולל את סיכון האשראי של הבנק, ושל הצד הנגדי בעסקה. ליום 31 בדצמבר 2019 ההפרשה נטו בגין סיכון אשראי של נכסים והתחייבויות בגין מכשירים נגזרים הינה כ-104 מיליוני ש"ח.

לפרטים נוספים ראה [ביאור 32 בדוחות הכספיים](#).

התחייבויות לזכויות עובדים

חלק מההפרשות בגין התחייבויות הבנק בקשר עם יחסי עובד-מעביד מבוססות, בין היתר, על חישוב אקטוארי. הפרשות אלו כוללות, התחייבות למענק יובל לו זכאי כל עובד בתום 25 שנות עבודה בבנק, התחייבות לפיצוי בגין ימי מחלה שלא נוצלו, הטבות לעובדים לאחר פרישה, התחייבויות פנסיוניות לתשלומים לעובדים שפרשו לפני גיל הפרישה החוקי, וכן התחייבויות פנסיוניות לתשלומים לעובדים פעילים שצפוי שיפרשו בתנאי פרישה מועדפים לפני גיל הפרישה הקבוע בחוק והתחייבות בגין פיצוי פיטורין.

סכום ההתחייבויות, המחושבות על בסיס אומדנים אקטואריים בבנק, ליום 31 בדצמבר 2019 הגיע לסך של כ-5,185 מיליון ש"ח. ההתחייבויות מהונות בשיעור היוון ריאלי של 0.44% לשנה, על בסיס תשואת אגרות-החוב הממשלתיות בישראל בתוספת מרווח השווה להפרש בין שיעורי התשואה לפדיון, לפי תקופות פירעון, על אגרות-חוב קונצרניות בדירוג AA ומעלה בארצות-הברית, לבין שיעורי התשואה לפדיון, לאותן תקופות לפירעון, על אגרות-חוב של ממשלת ארצות-הברית למועד הדיווח, כפי שנקבע על-ידי הפיקוח על הבנקים.

חישובים אקטואריים מתבססים ברובם על הנחות ואומדנים, המתבססים על הערכות ההנהלה והחלטותיה, ניסיון עבר וסטטיסטיקות שונות כגון לוחות תמותה, שיעורי עזיבת עובדים ושיעור שינוי ריאלי בשכר על פני זמן וכדומה. אומדנים והנחות אלו נסקרים באופן שוטף.

שינוי במאפיינים האקטואריים השונים יביא לתוצאות שונות מאלה שמתקבלות כיום. כך לדוגמה, גידול של 1% בשיעור ההיוון יגרום להקטנת ההתחייבויות בסך של כ-423 מיליון ש"ח וקטון של 1% בשיעור ההיוון יגרום להגדלת ההתחייבויות האמורות בסך של כ-502 מיליון ש"ח. כמו-כן, גידול של 1% באומדן לשיעור עליית השכר השנתי יגרום להגדלת ההתחייבויות האמורות בסך של כ-318 מיליון ש"ח. גידול של 1% באומדן לשיעור העזיבה לפרישה מוקדמת יגרום להקטנת ההתחייבויות האמורות בסך של כ-184 מיליון ש"ח.

בעקבות ההתקשרות בהסכם שכר כמפורט בביאור 22 חל שינוי בשיעור תחזית עליית השכר הריאלי שהביא לגידול חד פעמי בהתחייבות האקטוארית של הבנק בסך של כ-80 מיליון ש"ח לפני מס אשר נגרע מההון העצמי ליום 31 בדצמבר 2019.

בנוסף, לנוכח אישור תוכנית ההתייעלות לשנים 2020-2022, כמפורט בביאור 22, עדכן הבנק את שיעורי העזיבה בפרישה מוקדמת, תוך הגדלת ההתחייבות האקטוארית בסך של כ-535 מיליון ש"ח לפני מס. גידול זה מהווה הפסד אקטוארי אשר נגרע מההון העצמי ליום 31 בדצמבר 2019. הערכת האקטואר עבור התקופה המסתיימת ביום 31 בדצמבר 2019 בגין ההתחייבות לזכויות עובדים מצורפת לדוחות אלה.

התחייבויות תלויות

קבוצת הבנק הינה צד להליכים שיפוטיים שנקטו נגדה לקוחותיה, לקוחותיה בעבר וצדדים שלישיים שונים שראו את עצמם נפגעים או ניזוקים מפעילותה. כמו-כן הקבוצה נתונה לחקירות של רשויות אמריקאיות כמתואר בביאור 25 בדוחות הכספיים בדבר חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים -FIFA.

הנהלת הבנק כללה בדוחות הכספיים הפרשות נאותות לכיסוי נזקים אפשריים, וזאת בהתבסס על חוות דעת משפטיות. ברוב ההליכים השיפוטיים, כמו גם בקשר עם חקירותיהן של רשויות שונות, מתקבלות חוות דעת מיועצים משפטיים חיצוניים לקבוצת הבנק, שנבדקות על-ידי יועצים המשפטיים המועסקים בבנק.

הערכות אלה של יועצים משפטיים מתבססות על מיטב שיפוטם, בהתחשב בשלב שבו מצויים ההליכים, וכן על הניסיון המשפטי שנצבר בנושאים השונים בארץ ובעולם.

אומדנים לגבי הפרשות בהליכים שיפוטיים, חקירות ועניינים רגולטוריים כרוכים ברמה גבוהה מאוד של שיקול דעת וזאת בהשוואה לסוגי הפרשות אחרים. כאשר ההליכים הם בשלבים ראשוניים, הקביעה האם קיימת בכלל מחויבות לבנק, יצירת טווחי אומדנים וקביעת הסתברויות לכך שהבנק יאלץ לשאת בעלויות בגין אותה מחויבות, כרוכים באי ודאות משמעותית וכאשר מדובר בעניין שבו לא מתנהל במועד הדיווח הליך שיפוטאי או הודאות גדלה עוד יותר. עם התקדמות ההליך, הנהלת הבנק יועצה המשפטיים, מעריכים מדי תקופה האם נדרש לכלול או לעדכן הפרשות בגין ההליך, תוך עדכון האומדן שבוצע בתקופת הדיווח הקודמת. ככל שמתקדם ההליך, היכולת לבצע אומדנים מתגברת, אולם סכום הפרשה עדיין רגיש לשינויים בהנחות. ברוב המקרים קיים טווח רחב של תוצאות לכל הליך משפטי, לכל חקירה ולכל הליך רגולטורי.

בנוסף יש להביא בחשבון, כי בתחום המשפטי אין אפשרות במרבית המקרים לקיים הערכה "ודאית" או "קרובה לוודאית", וזאת לא רק בשלבים הראשונים של חיי התובענה או ההליך האחר, אלא עד וסמוך לקבלת פסק-הדין, או סיומו של ההליך האחר. ולפיכך, תוצאות ההליך עלולות להיות שונות, לעיתים אף באופן מהותי, מההערכה שנקבעה לגביו.

כך במיוחד כאשר מדובר בתובענות ייצוגיות, וזאת גם נוכח הניסיון המשפטי המוגבל באשר לאופן התממשותן של תובענות כאלה בישראל. הבנק יועציו המשפטיים עומדים, אפוא, בפני קשיים גדולים עוד יותר מהרגיל בהערכת תוצאות הדיון המשפטי בתובענות ייצוגיות, וביתר שאת בשלב שבו בית המשפט טרם החליט, אם לקבל את הבקשה להכיר בתובענה כתובענה ייצוגית, או לדחותה.

בהתחשב באמור לעיל, ובהתחשב בסכומים המהותיים הנקובים בתובענות ייצוגיות, ובאי הוודאות המשמעותית הכרוכה ביכולת האמידה, התבררות של הליך כזה, עלולה מעת לעת, להשפיע באופן מהותי לרעה על תוצאות קבוצת הבנק בתקופת דיווח רבעונית או שנתיית כלשהי בה התברר ההליך.

מסים נדחים

ההכרה במסים נדחים הינה בהתייחס להפרשים זמניים בין הערך בספרים של נכסים והתחייבויות לצורך דיווח כספי לבין ערכם לצרכי מס. המסים הנדחים נמדדים לפי שיעורי המס הצפויים לחול על הפרשים הזמניים במועד בו ימומשו, בהתבסס על החוקים שנחקקו עד תאריך המאזן. החל מיום 1 בינואר 2017 מיישמת הקבוצה את כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית בנושא מסים על הכנסה, וזאת בהתאם לחוזר שפרסם הפקוח על הבנקים ביום 22 באוקטובר 2015 בנושא "דיווח של תאגידים בנקאיים בישראל לפי כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית בנושא מסים על הכנסה" והוראות המעבר שנקבעו בחוזר שפורסם ביום 13 באוקטובר 2016 בנושא "דיווח של תאגידים בנקאיים לפי כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית".

עד ליום 31 בדצמבר 2016 הבנק לא רשם מסים נדחים בגין רווחים מהשקעות בחברות מוחזקות שבכוונת הבנק להחזיקן ולא לממשן, וכן בגין דיבידנדים שאינם צפויים לחלוקה על-ידי חברות מוחזקות.

החל מיום 1 בינואר 2017 הבנק רשם מסים נדחים בגין רווחים מהשקעות מוחזקות שנצברו, גם אם בכוונת הבנק להחזיקן ולא לממשן, וכן בגין דיבידנדים שאינם צפויים לחלוקה על-ידי חברות מוחזקות.

נכס מס נדחה בגין הפסדים מועברים, הטבות מס והפרשים זמניים הניתנים לניכוי מוכר בספרים כאשר יותר סביר מאשר לא (more likely than not) שבעתיד תהיה הכנסה חייבת, שכנגדה יהיה ניתן לנצל אותם. שינויים בהכרה או במדידה באים לידי ביטוי בתקופה בה חלו שינויים בנסיבות אשר הובילו לשינוי בשיקול הדעת.

הבנק מיישם את הטיפול החשבונאי שנקבע במסגרת FIN48 בדבר חוסר ודאות במסים על הכנסה. בהתאם להוראות אלה, הבנק מכיר בהשפעת פוזיציות מס רק אם צפוי (more likely than not) שהפוזיציות יתקבלו על-ידי רשויות המס או בית המשפט. פוזיציות מס שמוכרות נמדדות לפי הסכום המקסימלי שסבירות התממשותו עולה על 50%.

ירידת-ערך ניירות-ערך

ירידת-ערך אגרות-חוב זמניות למכירה ואגרות-חוב מוחזקות לפדיון

מדי תקופת דיווח הנהלת הבנק בוחנת האם ירידה בשוויים ההוגן של אגרות-חוב המסווגות לתיק הזמין למכירה ולתיק המוחזק לפדיון הינה בעלת אופי אחר מזמני (Other Than Temporary). הבחינה כאמור כוללת מספר שלבים ועקרונות, בהתאם למדיניות שנקבעה בבנק, והעיקריים שבהם הינם:

1. בחינה האם ירידת-ערך היא בעלת אופי אחר מזמני ומה סכומה:
  - אגרות-חוב אשר לתאריך המאזן אין בכונת הבנק להחזיקם או שנמכרו לאחר תאריך המאזן בסכום נמוך מעלותם, מהוות אגרות-חוב שחלה בהן ירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני.
  - אגרות-חוב שחלה בהן ירידת-ערך של למעלה מ-15% ביחס לעלות המתואמת וירידת-ערך זו נמשכה למעלה מחצי שנה, מהוות אגרות-חוב שחלה בהן ירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני, אלא אם ניתן להוכיח כי נתקיימו נסיבות מיוחדות.
  - אגרות-חוב אשר חלה לגביהן ירידת-ערך בשיעור של למעלה מ-30% ביחס לעלות המתואמת לתאריך המאזן או לאחריו, מהוות אגרות-חוב שחלה בהן ירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני, אלא אם ניתן להוכיח כי נתקיימו נסיבות מיוחדות.
  - אגרות-חוב שחלה לגביהן ירידת דירוג אל מתחת לדירוג השקעה, מהוות אגרות-חוב שחלה בהן ירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני.
  - אגרות-חוב שסווגו כבעייתיות (פגום, נחות, השגחה מיוחדת) על-ידי הבנק.
2. הרכבת רשימת מעקב - מבוצעת בדיקה כמותית ואיכותית לצורך זיהוי והערכה של אגרות-חוב שחלה ירידה בערכם ואפשרי כי מדובר בירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני.
3. בחינה ספציפית - בגין כל אגרות-החוב ברשימת המעקב מבוצעת בחינה ספציפית הכוללת בין היתר את הפרמטרים הבאים:
  - הכוונה והיכולת של הבנק להחזיק באגרות-חוב לתקופה מספקת, אשר תאפשר את חזרת שווי אגרת החוב לעלותה.
  - היקף שווי הביטחונות המגבים וכריות הביטחון.
  - דירוג אגרות-החוב על-ידי סוכנויות דירוג בינלאומיות ומקומיות לרבות התפתחויות בדירוג לאחר תאריך המאזן.
  - שיעור ירידת הערך ביחס לעלות.
  - משך תקופה בה שווי הוגן נמוך מהעלות.
  - מצבו הפיננסי של המנפיק ושינויים בסביבתו העסקית, לרבות בחינה האם ירידת הערך משקפת נסיבות ייחודיות למנפיק או משקפת תנאי שוק כלליים.
  - אירועים לאחר תאריך המאזן.

4. תיעוד תוצאות הבחינה כנדרש בהתאם לכללים שנקבעו בבנק.

כאשר חלה ירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני באגרות-חוב, תופחת עלותן לשווי ההוגן ליום המאזן, ותשמש כבסיס עלות חדש. סכום ההפחתה ייזקף לדוח רווח והפסד. עליות ערך בתקופות עוקבות, עבור אגרות-חוב בתיק הזמין למכירה, מוכרות בסעיף נפרד בהון במסגרת רווח כולל אחר מצטבר ואינן נזקפות לרווח והפסד.

ירידת-ערך מניות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין

הבנק מבצע בכל תקופת דיווח הערכה איכותית המביאה בחשבון אינדיקטורים לירידת-ערך על מנת להעריך האם חלה ירידת-ערך של ההשקעה במניות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין. אם לפי הערכה זו חלה ירידת-ערך של ההשקעה במניות, הבנק מעריך את השווי ההוגן של ההשקעה במניות לצורך קביעת סכום ההפסד מירידת-ערך.

החל מיום 1 בינואר 2019 אימץ הבנק בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים תקינה חדשה בנושא הצגה ומדידה של מכשירים פיננסיים, אשר משנה את הטיפול החשבונאי במניות בתיק הזמין למכירה. כמו-כן, החל מיום 1 בינואר 2022 יאמץ הבנק בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים תקינה חדשה בנושא הפסדי אשראי, אשר משנה את הטיפול החשבונאי בהפרשות להפסדי אשראי בתיק אגרות-חוב המוחזקות לפדיון וירידות ערך אגרות-חוב בתיק הזמין למכירה. לפרטים נוספים ראה [ביאור 1.1](#) ו-[1.1 בדוחות הכספיים](#).

4.2. בקורות ונהלים

בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים, יחתמו מנכ"ל הבנק והחשבונאי הראשי, כל אחד בנפרד, על הצהרה על אחריותם לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי, לרבות הערכת האפקטיביות של בקורות אלו, בהתאם להוראות סעיפים 302 ו-404 לחוק הידוע בשם "חוק Sarbanes Oxley" שנחקק בארצות-הברית.

ההוראות של שני הסעיפים בחוק הנ"ל אוחדו על-ידי המפקח על הבנקים בחודש ספטמבר 2008 בהוראת ניהול בנקאי תקין (הוראה 309), וביוני 2009 שולבו בהוראות הדיווח לציבור.

הוראת סעיף 302 בדבר קיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי מקוימת בבנק בתדירות רבעונית, והוראת סעיף 404 בדבר הבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי מקוימת עבור סוף כל שנה, כנדרש בהוראות.

במסגרת היישום של הוראת סעיף 404, ביצע הבנק, בסיוע חברת ייעוץ ששכר, מיפוי ותיעוד של כל תהליכי הבקרה המהותיים בהתבסס על הוראות ה-SEC (הרשות לניירות-ערך בארצות-הברית) ועל-פי המתודולוגיות המקובלות, תוך התבססות על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת והעדכנית של בקרה פנימית שפורסמה על-ידי ה-COSO (Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission). כמו-כן, הבנק ביצע, על-פי הדרישות, בחינה של אפקטיביות נהלי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי באמצעות בדיקה בפועל של אפקטיביות הבקורות העיקריות. הבנק ביצע עבור שנת 2019 כמדי שנה, על-פי המתודולוגיות המקובלות ובסיוע חברת ייעוץ, עדכון לתיעוד של תהליכי הבקרה המהותיים, וכן בחינת אפקטיביות של נהלי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי, באמצעות בדיקה מחודשת של הבקורות העיקריות עבור השנה השוטפת.

הערכת בקורות ונהלים לגבי הגילוי

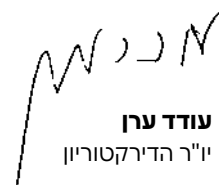
הנהלת הבנק, בשיתוף עם מנכ"ל הבנק והחשבונאי הראשי, העריכו ליום 31 בדצמבר 2019 את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק. על בסיס הערכה זו הסיקו, כי לתום תקופה זו הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק הם אפקטיביים כדי לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהבנק נדרש לגלות בדוח הכספי בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

שינויים בבקרה הפנימית

במהלך הרבעון שהסתיים ביום 31 בדצמבר 2019 לא ארע שינוי מהותי בבקרה הפנימית על הדיווח הכספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי.

דב קוטלר
המנהל הכללי

עודד ערן
יו"ר הדירקטוריון

תל-אביב, 18 במרץ 2020

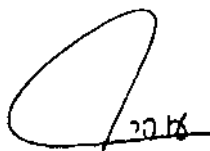
5. דוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

הדירקטוריון וההנהלה של בנק הפועלים בע"מ (להלן, "הבנק") אחראים להקמה ולקיום של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי (כהגדרתה בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון"). מערכת הבקרה הפנימית של הבנק תוכננה כדי לספק מידה סבירה של ביטחון לדירקטוריון ולהנהלה של הבנק לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות הן יכולות לספק מידה סבירה של ביטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

ההנהלה בפקוח הדירקטוריון מקיימת מערכת בקרות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקות מבוצעות בהתאם להרשאות ההנהלה, הנכסים מוגנים והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, ההנהלה בפקוח הדירקטוריון נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים (Monitor) ביצוע, לרבות ביצוע נוהלי בקרה פנימית.

הנהלת הבנק בפקוח הדירקטוריון העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2019, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במודל הבקרה הפנימית של (COSO) Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission. בהתבסס על

הערכה זו, ההנהלה מאמינה (Believes) כי ליום 31 בדצמבר 2019, הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי הינה אפקטיבית. האפקטיביות של הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2019 בוקרה על-ידי רואי החשבון המבקרים של הבנק, זיו האפט רואי חשבון וסומך חייקין רואי חשבון, כפי שצוין בדוח שלהם, בעמוד מספר 97, אשר בו נכללה חוות דעת בלתי מסויגת בדבר האפקטיביות של הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2019.

עופר לוי

משנה למנכ"ל, חשבונאי ראשי

דב קוטלר

המנהל הכללי

עודד ערן

יו"ר הדירקטוריון

תל-אביב, 18 במרץ 2020

הצהרת המנכ"ל

אני, דב קוטלר, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של בנק הפועלים בע"מ (להלן: "הבנק") לשנת 2019 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי (כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון") וכן:
  - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על-ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
  - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;
  - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן
  - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון זה שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן
5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואי החשבון המבקרים, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
  - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן
  - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על-פי כל דין.

דב קוטלר
המנהל הכללי

תל-אביב, 18 במרץ 2020

הצהרות בקרה פנימית על דיווח כספי

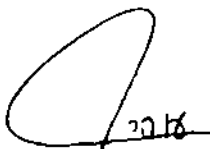
ליום 31 בדצמבר 2019

הצהרת החשבונאי הראשי

אני, עופר לוי, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של בנק הפועלים בע"מ (להלן: "הבנק") לשנת 2019 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי (כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון") וכן:
  - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על-ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
  - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;
  - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן
  - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון זה שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן
5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואי החשבון המבקרים, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
  - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן
  - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.

אין באמור לעיל כדי לגרום מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על-פי כל דין.

עופר לוי

משנה למנכ"ל, חשבונאי ראשי

תל-אביב, 18 במרץ 2020

בנק הפועלים

דוחות כספיים

2019

תוכן העניינים

98	דוח רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של בנק הפועלים בע"מ
99	דוח רווח והפסד מאוחד
100	דוח מאוחד על הרווח הכולל
101	מאזן מאוחד
102	דוח על השינויים בהון
104	דוח מאוחד על תזרימי מזומנים
107	ביאורים לדוחות הכספיים
107	ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית
124	ביאור 2 הכנסות והוצאות ריבית
125	ביאור 3 הכנסות מימון שאינן מריבית
127	ביאור 4 עמלות לפי מגזרים בגישת ההנהלה
128	ביאור 5 הכנסות אחרות
128	ביאור 6 משכורות והוצאות נלוות
129	ביאור 7 הוצאות אחרות
129	ביאור 8 הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח הפסד
134	ביאור 9 רווח למניה רגילה
135	ביאור 10 רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר
137	ביאור 11 מזומנים ופיקדונות בבנקים
138	ביאור 12 ניירות-ערך
142	ביאור 13 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי
145	ביאור 14 אשראי לממשלות
145	ביאור 15 השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה
148	ביאור 16 בניינים וציוד
149	ביאור 17 נכסים אחרים
150	ביאור 18 פיקדונות הציבור
151	ביאור 19 פיקדונות מבנקים
152	ביאור 20 אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
153	ביאור 21 התחייבויות אחרות
153	ביאור 22 זכויות עובדים
162	ביאור 23 עסקות תשלום מבוסס מניות
166	ביאור 24 הון, הלימות הון, מינוף ונזילות
173	ביאור 25 התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות
182	ביאור 26 שיעבודים והגבלות אחרות
183	ביאור 27 פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון
189	ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים
216	ביאור 28 א מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה
222	ביאור 29 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי
240	ביאור 30 נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה
242	ביאור 31 נכסים והתחייבויות לפי מטבע ולפי תקופה לפירעון
246	ביאור 32 יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים
255	ביאור 33 בעלי-עניין וצדדים קשורים
262	ביאור 34 תמצית דוחות של הבנק
266	ביאור 35 יוזמות רגולטוריות
268	ביאור 36 התפרצות נגיף הקורונה

דוח רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של בנק הפועלים בע"מ בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

ביקרנו את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של בנק הפועלים בע"מ וחברות בנות (להלן ביחד: "הבנק") ליום 31 בדצמבר 2019, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על-ידי ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). הדירקטוריון והנהלה של הבנק אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי, ולהערכתם את האפקטיביות של בקרה פנימית על דיווח כספי, הנכללת בדוח הדירקטוריון והנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על בקרה פנימית על דיווח כספי של הבנק בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ה-PCAOB Public Company Accounting Oversight Board (בארצות-הברית בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על-ידי לשכת רואי חשבון בישראל. על-פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון אם קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים כאלה שחשבנו כנחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של בנק הינה תהליך המיועד לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי המהימנות של דיווח כספי וההכנה של דוחות כספיים למטרות חיצוניות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. בקרה פנימית על דיווח כספי של בנק כוללת את אותם מדיניות ונהלים אשר: (1) מתייחסים לניהול רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות במדויק ובאופן נאות את העסקות וההעברות של נכסי הבנק (לרבות הוצאתם מרשותו); (2) מספקים מידה סבירה של ביטחון שעסקות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, ושקבלת כספים והוצאת כספים של הבנק נעשים רק בהתאם להרשאות הדירקטוריון והנהלה של הבנק, ו-(3) מספקים מידה סבירה של ביטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה (לרבות הוצאה מרשות) בלתי מורשים של נכסי הבנק, שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עשויה שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו-כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקורות תהפוכנה לבלתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

לדעתנו, הבנק קיים, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2019, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על-ידי COSO.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל ותקני ביקורת מסוימים שישומם בביקורת של תאגידים בנקאיים נקבע לפי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, את הדוחות הכספיים המאוחדים של הבנק לימים 31 בדצמבר 2019 ו-2018 ולכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019, והדוח שלנו, מיום 18 במרץ 2020, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אותם דוחות כספיים, וכן הפניות תשומת לב בדבר חשיפה לתובענות ייצוגיות שהוגשו כנגד קבוצת הבנק, בדבר חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים ובדבר חקירה בנושא FIFA.

זיו האפט
רואי חשבון

סומך חייקין
רואי חשבון

תל-אביב, 18 במרץ 2020

דוח רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של בנק הפועלים בע"מ

ביקרנו את המאזנים המאוחדים המצורפים של בנק הפועלים בע"מ (להלן: הבנק): לימים 31 בדצמבר 2019 ו-2018, ואת דוחות רווח והפסד, הדוחות על הרווח הכולל, הדוחות על השינויים בהון והדוחות על תזרימי המזומנים המאוחדים לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון והנהלה של הבנק. אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג-1973 ותקני ביקורת מסוימים שיישומם בביקורת של תאגידי בנקאיים נקבע לפי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. על-פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שישומו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על-ידי הדירקטוריון והנהלה של הבנק, וכן הערכת נאותות הצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, בהתבסס על ביקורתנו הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי של הבנק וחברות מאוחדות שלו לימים 31 בדצמבר 2019 ו-2018 ואת תוצאות הפעולות, השינויים בהון ותזרימי המזומנים של הבנק וחברות מאוחדות שלו לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019 בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP). כמו-כן, לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל ערוכים בהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.

מבלי לסייג את חוות דעתנו הנ"ל, אנו מפנים את תשומת הלב לאמור בביאור 25ג. (ב) בדבר חשיפות לתובענות ייצוגיות שהוגשו כנגד קבוצת הבנק, לביאור 25ד. בדבר חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים ולביאור 25ה. בדבר החקירה בנושא FIFA.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ה-Public Company Accounting Oversight Board (PCAOB) בארצות-הברית בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על-ידי לשכת רואי חשבון בישראל, את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הבנק ליום 31 בדצמבר 2019, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על-ידי Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO) והדוח שלנו מיום 18 במרץ 2020 כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הבנק.

זיו האפט
רואי חשבון

סומך חייקין
רואי חשבון

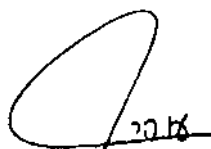
תל-אביב, 18 במרץ 2020

במיליוני ש"ח

דוח רווח והפסד מאוחד
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019

2017	2018	2019	ביאור	
10,613	11,672	11,920	2	הכנסות ריבית
(2,189)	(2,766)	(2,601)	2	הוצאות ריבית
8,424	8,906	9,319		הכנסות ריבית, נטו
202	613	1,276	13	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
8,222	8,293	8,043		הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
הכנסות שאינן מריבית				
652	1,445	559	3	הכנסות מימון שאינן מריבית
3,338	3,318	3,240	4	עמלות
163	105	90	5	הכנסות אחרות
4,153	4,868	3,889		סך-כל ההכנסות שאינן מריבית
הוצאות תפעוליות ואחרות				
4,209	4,097	4,018	6	משכורות והוצאות נלוות
1,350	1,376	1,334		אחזקה ופחת בניינים וציוד
2,562	3,487	3,424	7	הוצאות אחרות
8,121	8,960	8,776		סך-כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
4,254	4,201	3,156		רווח מפעילות נמשכת לפני מסים
1,959	2,009	1,681	8	הפרשה למסים על הרווח מפעילות נמשכת
2,295	2,192	1,475		רווח מפעילות נמשכת לאחר מסים
17	4	11	15(ב)	חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר מסים
2,312	2,196	1,486		רווח נקי מפעילות נמשכת
314	364	296	1(ז)	רווח נקי מפעילות מופסקת
רווח נקי				
2,626	2,560	1,782		לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
34	35	17		הפסד (רווח) המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
2,660	2,595	1,799		המיוחס לבעלי מניות הבנק
רווח למניה רגילה בשקלים חדשים				
9				
רווח בסיסי				
2.00	1.95	1.35		רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
1.76	1.68	1.13		רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק מפעילות נמשכת
רווח מדולל				
1.99	1.94	1.35		רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
1.75	1.67	1.13		רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק מפעילות נמשכת

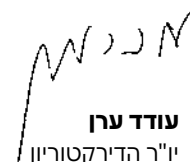
הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

עופר לוי
משנה למנכ"ל, חשבונאי ראשי

דב קוטלר
המנהל הכללי

עודד ערן
יו"ר הדירקטוריון
תל-אביב, 18 במרץ 2020

במיליוני ש"ח

דוח מאוחד על הרווח הכולל לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019

2017	2018	2019	ביאור
2,626	2,560	1,782	רווח נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
34	35	17	הפסד (רווח) נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
2,660	2,595	1,799	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
			רווח (הפסד) כולל אחר, לפני מסים: 10
212	(920)	581	התאמות בגין אגרות-חוב זמינות למכירה לפי שווי הוגן נטו ⁽¹⁾
4	(2)	-	התאמות מתרגום דוחות כספיים* נטו, לאחר השפעת גידורים
(122)	379	(876)	התאמות של התחייבויות בגין הטבות לעובדים**
1	-	-	רווחים נטו בגין גידורי תזרים מזומנים
95	(543)	(295)	רווח (הפסד) כולל אחר, לפני מסים
(39)	135	119	השפעת המס המתייחס
56	(408)	(176)	רווח (הפסד) כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה, לאחר מסים
(2)	-	-	בניכוי הפסד (רווח) כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
54	(408)	(176)	רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק, לאחר מסים
2,682	2,152	1,606	הרווח (ההפסד) הכולל לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
32	35	17	ההפסד (הרווח) הכולל המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
2,714	2,187	1,623	הרווח הכולל המיוחס לבעלי מניות הבנק

* התאמות מתרגום דוחות כספיים של פעילות חוץ שמטבע הפעילות שלה, עד ליום 31 בדצמבר 2018, היה שונה ממטבע הפעילות של הבנק.
 ** בעיקר משקף התאמות בגין אומדנים אקטואריים לסוף השנה והפחתה של סכומים שנרשמו בעבר ברווח כולל אחר.
 (1) עד ליום 31 בדצמבר 2018 ניירות-ערך זמינים למכירה.

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

31 בדצמבר		ביאור	
2018	2019		
נכסים			
84,459	88,122	11	מזומנים ופיקדונות בבנקים
56,116	59,486	12	ניירות-ערך ⁽¹⁾⁽²⁾
708	471		ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
286,265	297,647		אשראי לציבור
(3,758)	(4,707)		הפרשה להפסדי אשראי
282,507	292,940	29, 13	אשראי לציבור, נטו
2,428	1,971	14	אשראי לממשלות
103	192	15	השקעות בחברות כלולות
3,111	3,233	16	בניינים וציוד
10,534	11,143	27	נכסים בגין מכשירים נגזרים
5,850	5,281	17	נכסים אחרים ⁽¹⁾
15,110	849	(ז)1	נכסים המיוחסים לפעילות מופסקת ⁽³⁾
460,926	463,688		סך-כל הנכסים
התחייבויות והון			
352,260	361,645	18	פיקדונות הציבור
4,528	3,520	19	פיקדונות מבנקים
208	685		פיקדונות הממשלה
-	3		ניירות-ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
30,024	26,853	20	אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
9,676	12,050	27	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
11,841	20,711	21	התחייבויות אחרות (מזה: 537; 568 בהתאמה, הפרשה להפסדי אשראי בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים) ⁽¹⁾
14,733	-	(ז)1	התחייבויות המיוחסות לפעילות מופסקת
423,270	425,467		סך-כל ההתחייבויות
37,544	38,181	24	הון המיוחס לבעלי המניות של הבנק
112	40		זכויות שאינן מקנות שליטה
37,656	38,221		סך-כל ההון
460,926	463,688		סך-כל ההתחייבויות וההון

(1) לגבי סכומים הנמדדים בשווי הוגן, ראה [ביאור 32.ב.](#)

(2) לפרטים בדבר ניירות-ערך ששועבדו למלווים ראה [ביאור 26.](#)

(3) החל מהרבעון השני של שנת 2019 יתרת ההשקעה בקבוצת ישראל, המטופלת לפי שיטת השווי המאזני, מוצגת בסעיף "נכסים המיוחסים לפעילות מופסקת".

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

במיליוני ש"ח

דוח על השינויים בהון

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019

הון מניות ופרמיה	קרנות הון מהטבה בשל עסקות תשלום מבוסס מניות	סך הון וקרנות הון	רווח כולל אחר מצטבר	עודפים	סך-הכל הון המיוחס לבעלי המניות של הבנק	זכויות שאינן מקנות שליטה	סך-הכל הון
8,146	74	8,220	(840)	26,667	34,047	178	34,225
-	-	-	-	2,660	2,660	(29)	2,631
-	-	-	-	(861)	(861)	-	(861)
(39)	-	(39)	-	-	(39)	-	(39)
התאמות ושינויים הנובעים מ:							
-	2	2	-	-	2	-	2
17	(17)	-	-	-	-	-	-
-	-	-	54	-	54	2	56
-	-	-	-	-	-	2	2
-	-	-	-	-	-	(12)	(12)
8,124	59	8,183	(786)	28,466	35,863	141	36,004
-	-	-	-	2,595	2,595	(29)	2,566
-	-	-	-	(496)	(496)	-	(496)
(24)	-	(24)	-	-	(24)	-	(24)
התאמות ושינויים הנובעים מ:							
-	14	14	-	-	14	-	14
35	(35)	-	-	-	-	-	-
-	-	-	(408)	-	(408)	-	(408)
8,135	38	8,173	(1,194)	30,565	37,544	112	37,656

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

במיליוני ש"ח

דוח על השינויים בהון

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019 (המשך)

הון מניות ופרמיה*	קרנות הון מהטבה בשל עסקות תשלום מבוסס מניות	סך הון וקרנות הון	רווח כולל אחר מצטבר	עודפים	סך-הכל הון המיוחס לבעלי המניות של הבנק	זכויות שאינן מקנות שליטה	סך-הכל הון
8,135	38	8,173	(1,194)	30,565	37,544	112	37,656
-	-	-	18	(18)	-	-	-
8,135	38	8,173	(1,176)	30,547	37,544	112	37,656
-	-	-	-	1,799	1,799	(17)	1,782
-	-	-	-	(1,000)	(1,000)	-	(1,000)
-	14	14	-	-	14	-	14
32	(32)	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	(39)	(39)
-	-	-	(176)	-	(176)	-	(176)
-	-	-	-	-	-	(16)	(16)
8,167	20	8,187	(1,352)	31,346	38,181	40	38,221

* בניכוי 2,208,952 יתרת מניות באוצר (31.12.18: בניכוי 3,673,637 יתרת מניות באוצר, 31.12.17: בניכוי 4,311,952 יתרת מניות באוצר).
 (1) השפעה מצטברת בגין היישום לראשונה של כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות-הברית בנושא מכשירים פיננסיים (ASU 2016-01) ובנושא מכשירים נגזרים וגידור (ASU 2017-12) ולרבות העדכונים המתייחסים אליהם. ראה גם [ביאור 1.1](#).

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

במיליוני ש"ח

דוח מאוחד על תזרימי מזומנים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019

2017	2018	2019	
			תזרימי מזומנים מפעילות (לפעילות) שוטפת
2,631	2,566	1,782	רווח נקי לתקופה
			התאמות הדרושות כדי להציג את תזרימי המזומנים מפעילות שוטפת
(17)	(4)	(11)	חלקו של הבנק בהפסדים (ברווחים) של חברות כלולות
602	590	520	פחת על בניינים וציוד
21	19	21	הפחתות
323	765	1,276	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
(255)	(531)	(421)	הפסד (רווח) ממכירת אגרות-חוב זמינות למכירה ומניות שאינן למסחר*
(24)	(25)	(140)	הפסד (רווח) שמומש ושטרם מומש מהתאמות לשווי הוגן של ניירות-ערך למסחר
-	-	(81)	רווח ממימוש וירידת-ערך בחברות מוחזקות (לרבות פעילות מופסקת)
(51)	(28)	(4)	רווח ממימוש בניינים וציוד
(2)	(40)	64	שינוי בהטבה בשל עסקות תשלום מבוסס מניות
(65)	(98)	(483)	שינוי בהתחייבויות, נטו, בגין זכויות עובדים
22	(21)	(21)	מסים נדחים, נטו
(4)	(56)	(9)	הפסד (רווח) ממכירות תיקי אשראי
10	22	-	דיבידנדים שהתקבלו מחברות כלולות
1,930	(409)	1,527	התאמות בגין הפרשי שער
968	(2,247)	7,956	הפרשי צבירה שנכללו בפעולות השקעה ומימון
			שינוי נטו בנכסים שוטפים
(103)	1,481	(609)	נכסים בגין מכשירים נגזרים
3,375	(1,142)	(259)	ניירות-ערך למסחר
211	(371)	889	נכסים אחרים
			שינוי נטו בהתחייבויות שוטפות
(468)	(2,426)	2,374	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
1,188	1,180	(6,891)	התחייבויות אחרות
10,292	(775)	7,480	מזומנים, נטו, מפעילות (לפעילות) שוטפת

* עד ליום 31 בדצמבר 2018 ניירות-ערך זמינים למכירה.

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

במיליוני ש"ח

דוח מאוחד על תזרימי מזומנים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019 (המשך)

2017	2018	2019	
תזרימי מזומנים לפעילות השקעה			
(1,248)	1,018	7	פיקדונות בבנקים
1,677	(7,487)	(7)	אשראי לציבור
267	(136)	457	אשראי לממשלות
(309)	(24)	237	ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
(130)	-	(15)	רכישת אגרות-חוב מוחזקות לפדיון
131	35	126	תמורה מפדיון אגרות-חוב מוחזקות לפדיון
(38,829)	(34,725)	(56,555)	רכישת אגרות-חוב זמינות למכירה ומניות שאינן למסחר*
12,559	36,622	43,958	תמורה ממכירת אגרות-חוב זמינות למכירה ומניות שאינן למסחר*
27,795	10,515	9,671	תמורה מפדיון אגרות-חוב זמינות למכירה*
(9,110)	(11,768)	(7,804)	רכישת תיקי אשראי
190	382	113	תמורה ממכירת תיקי אשראי
-	-	(136)	רכישת זכויות בחברות כלולות
(3)	(5)	-	השקעה בחברות כלולות
-	-	1,356	תמורה ממימוש השקעה בחברת בת שיצאה מאיחוד (נספח א')
(662)	(683)	(642)	רכישת בניינים וציוד
80	47	(52)	תמורה ממימוש בניינים וציוד
(7,592)	(6,209)	(9,286)	מזומנים, נטו, מפעילות (לפעילות) השקעה
תזרימי מזומנים מפעילות (לפעילות) מימון			
(174)	1,003	242	פיקדונות מבנקים
9,367	4,761	9,878	פיקדונות מהציבור
(25)	(112)	477	פיקדונות מהממשלה
(89)	(380)	3	ניירות-ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
316	6,359	3,539	הנפקת אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
(4,399)	(5,390)	(6,161)	פדיון אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
(861)	(496)	(1,000)	דיבידנד ששולם לבעלי-מניות הבנק
(39)	(24)	-	רכישה עצמית של מניות
(12)	-	16	דיבידנד ששולם לבעלי-מניות חיצוניים בחברות מאוחדות
4,084	5,721	6,994	מזומנים, נטו, מפעילות (לפעילות) מימון
6,784	(1,263)	5,188	גידול (קיטון) במזומנים - כולל יתרות מזומנים ושווי מזומנים המיוחסים לפעילות מופסקת
10	1	(8)	ביכוי גידול (קיטון) במזומנים ושווי מזומנים המיוחסים לפעילות מופסקת
6,774	(1,264)	5,196	גידול (קיטון) במזומנים
78,317	82,856	82,217	יתרת מזומנים לתחילת השנה מפעילות נמשכת
(2,235)	625	(1,527)	השפעת תנועות בשער החליפין על יתרות מזומנים
82,856	82,217	85,886	יתרת מזומנים לסוף השנה מפעילות נמשכת

* עד ליום 31 בדצמבר 2018 ניירות-ערך זמינים למכירה.

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

במיליוני ש"ח

דוח מאוחד על תזרימי מזומנים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019 (המשך)

2017	2018	2019	
			ריבית ומסים ששולמו ו/או התקבלו
11,391	11,747	13,120	ריבית שהתקבלה
(2,525)	(2,466)	(3,330)	ריבית ששולמה
42	49	17	דיבידנדים שהתקבלו
(1,533)	(2,615)	(2,285)	מסים על הכנסה ששולמו
178	232	373	מסים על הכנסה שהתקבלו
			נספח א' - תמורה ממימוש השקעות בחברות בת שאוחדו בעבר
-	-	178	מזומנים שנגרעו
-	-	23,415	נכסים (למעט מזומנים)
-	-	(21,339)	התחייבויות
-	-	2,254	נכסים והתחייבויות שנגרעו
-	-	(39)	נכסים והתחייבויות המיוחסים לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
-	-	(891)	השקעה בחברה כלולה - ישראלכרט
-	-	1,324	סך-הכל תמורה שהתקבלה ממימוש השקעות בחברות בנות שאוחדו בעבר
-	-	210	רווח הון ממימוש השקעות בחברות בת שאוחדה בעבר
-	-	1,534	תמורה שהתקבלה ממימוש השקעה
-	-	(178)	מזומנים שנגרעו
-	-	1,356	זרימת מזומנים ממימוש השקעה בחברות בת שיצאה מאיחוד

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית

א. כללי

בנק הפועלים בע"מ (להלן: "הבנק") הינו תאגיד מאוגד בישראל. הבנק קיבל את אישור הפיקוח על הבנקים לפרסם את הדוחות הכספיים השנתיים על בסיס מאוחד בלבד. בביאור 34 מוצגת תמצית הדוחות הכספיים של הבנק סולו, הכוללת מאזן, דוח רווח והפסד ודוח על תזרימי המזומנים. הדוחות הכספיים אושרו לפרסום על-ידי דירקטוריון הבנק ביום 18 במרץ 2020.

ב. הגדרות

דוחות כספיים אלה:

כללי חשבונאות מקובלים בבנקים בארצות-הברית - כללי החשבונאות שבנקים אמריקאים שנסחרים בארצות-הברית נדרשים ליישם בהתאם להיררכיה שנקבעה ב-ASC 105-10 לקודיפיקציה (FAS 168), המוסד לתקינה חשבונאית בארצות-הברית ובהתאם להנחיות ועמדות של רשות ניירות-ערך האמריקאית ורשויות הפיקוח על הבנקים בארצות-הברית. תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) - תקנים ופרשנויות שאומצו על-ידי הוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים (IASB). חברות מאוחדות/חברות בנות - חברות שדוחותיהן מאוחדים באופן מלא, במישרין או בעקיפין, עם דוחות הבנק. חברות כלולות - חברות אשר נמדדות על בסיס שיטת השווי המאזני. חברות מוחזקות - חברות מאוחדות וחברות כלולות בקבוצה. שלוחות בחו"ל - נציגויות, סוכנויות, סניפים או חברות בנות של הבנק מחוץ לישראל. הקבוצה - הבנק והחברות המאוחדות שלו. מטבע הפעילות - המטבע של הסביבה הכלכלית העיקרית שבה פועל הבנק. מדד - מדד המחירים לצרכן כפי שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה בישראל. צדדים קשורים ובעלי עניין - כהגדרתם בסעיף 80 להוראות הדיווח לציבור. יתרת חוב רשומה - מוגדרת כיתרת החוב, לאחר ניכוי מחיקות חשבונאיות, אך לפני ניכוי הפרשה להפסדי אשראי בגין אותו חוב. שווי הוגן - המחיר אשר היה מתקבל ממכירת נכס או היה משולם לצורך העברת התחייבות בעסקה רגילה בין משתתפים בשוק במועד המדידה.

ג. בסיס עריכת הדוחות הכספיים

1. עקרונות הדיווח

הדוחות הכספיים המאוחדים של הבנק ערוכים בהתאם להוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים והנחיותיו. בעיקר הנושאים, הוראות אלה מבוססות על כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית. בנושאים הנותרים, שהם פחות מהותיים, ההוראות מבוססות על תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) ועל כללי החשבונאות המקובלים בישראל (Israeli GAAP). כאשר תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) מאפשרים מספר חלופות, או אינם כוללים התייחסות ספציפית למצב מסוים, נקבעו בהוראות אלה הנחיות יישום ספציפיות, המבוססות בעיקר על כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות-הברית.

2. מטבע פעילות ומטבע הצגה

השקל הינו המטבע שמייצג את הסביבה הכלכלית העיקרית בה פועל הבנק ועל כן מהווה מטבע הפעילות של הבנק. הדוחות הכספיים מוצגים בש"ח ומעוגלים למיליון הקרוב, למעט אם צוין אחרת.

3. שימוש באומדנים

בעריכת הדוחות הכספיים בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים והנחיותיו נדרשת הנהלת הבנק להשתמש בשיקול דעת, בהערכות, אומדנים והנחות אשר משפיעים על יישום המדיניות ועל הסכומים של נכסים והתחייבויות, הכנסות והוצאות. יובהר שההוצאות בפועל עלולות להיות שונות מאומדנים אלה. בעת גיבושם של אומדנים חשבונאיים המשמשים בהכנת הדוחות הכספיים של הבנק, נדרשת הנהלת הבנק להניח הנחות באשר לנסיבות ולאירועים הכרוכים באי ודאות משמעותית. בשיקול דעתה בקביעת האומדנים, מתבססת הנהלת הבנק על ניסיון העבר, עובדות שונות, גורמים חיצוניים ועל הנחות סבירות בהתאם לנסיבות המתאימות לכל אומדן. האומדנים וההנחות שבבסיסם נסקרים באופן שוטף. שינויים באומדנים חשבונאיים מוכרים בתקופה שבה תוקנו האומדנים ובכל תקופה עתידית מושפעת.

ד. יישום לראשונה של תקני חשבונאות, עדכוני תקינה חשבונאית והוראות הפיקוח על הבנקים

החל מה-1 בינואר 2019 מיישם הבנק הוראות ותקנים חשבונאיים חדשים בנושאים המפורטים להלן:

- (1) תיקון בדבר הצגה ומדידה של מכשירים פיננסיים.
- (2) תיקון בדבר נגזרים וגידור, בעיקר בנוגע לדרישת בחינת אפקטיביות הגידור ותיעוד הגידור (ASU 2017-12).
- (3) הכללת שיעור ריבית ה-OIS (Overnight Index Swap) המבוסס על שיעור ה-SOFR (Secured Overnight Financing Rate) כשיעור ריבית עוגן למטרות גידור (ASU 2018-16).

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

להלן תיאור מהות השינויים שננקטו במדיניות החשבונאית בדוחות כספיים מאוחדים אלה ותיאור של אופן והשפעת היישום לראשונה, ככל שהייתה:

1. מכשירים פיננסיים - הצגה ומדידה

ביום 30 באוגוסט 2018 פורסם חוזר בנושא "דיווח של תאגידים בנקאיים וחברות כרטיסי אשראי בישראל לפי כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית בנושא מכשירים נגזרים וגידור, סיווג ומדידה של מכשירים פיננסיים, דוח תזרים מזומנים ונושאים נוספים." החוזר מאמץ את תיקון ASU 2016-01. עיקר השינויים בהוראות הדיווח לציבור בנושא סיווג ומדידה של מכשירים פיננסיים הינם: מדידת השקעות במכשירים הוניים, לפי שווי הוגן דרך דוח רווח והפסד, חלף המדידה שהייתה קיימת עד היום אשר ככלל דורשת רישום של התאמות שטרם מומשו לשווי הוגן ברווח כולל אחר. עם זאת, ניתן למדוד השקעות בניירות-ערך הוניים שהשווי ההוגן שלהן אינו ניתן לקביעה בנקל לפי עלות בניכוי ירידת-ערך, תוך התאמות לשינויים במחירים נצפים בעסקאות רגילות עבור השקעה זהה או דומה של אותו מנפיק. כל ההתאמות לעלות ההשקעה נזקפות לרווח והפסד.

ההוראות החדשות יושמו החל מיום 1 בינואר 2019 בדרך של יישום למפרע מתואם, תוך זקיפת ההשפעה המצטברת ליתרת הפתיחה של העודפים במועד היישום לראשונה. ההוראות בדבר השקעות במכשירים הוניים שאינם בעלי שווי הוגן זמין יושמו באופן של מכאן ואילך. שינויים בגילויים הנדרשים בדוחות הכספיים יושמו באופן של מכאן ואילך.

ליישום ההוראות לא הייתה השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

2. נגזרים וגידור

ביום 30 באוגוסט 2018 פורסם חוזר בנושא "דיווח של תאגידים בנקאיים וחברות כרטיסי אשראי בישראל לפי כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית בנושא מכשירים נגזרים וגידור, סיווג ומדידה של מכשירים פיננסיים, דוח תזרים מזומנים ונושאים נוספים." החוזר מאמץ את תיקון ASU 2017-12. התיקון מקל ומפשט את יישום ההנחיות החשבונאיות בנושא גידור, בעיקר בקשר עם דרישות בחינת אפקטיביות הגידור ותיעוד הגידור. כמו-כן, התיקון מרחיב את היכולת של בנקים לגדר רכיבי סיכון מסוימים, ובכך ליצור התאמה בין אופן הרישום של המכשירים המגדרים והפריטים המגודרים בדוחות הכספיים. ההוראות החדשות יושמו החל מיום 1 בינואר 2019 בדרך של יישום למפרע מתואם, תוך זקיפת ההשפעה המצטברת ליתרת הפתיחה של העודפים במועד היישום לראשונה.

ליישום ההוראות לא הייתה השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

3. הכללת שיעור ריבית ה-OIS (Overnight Index Swap) המבוסס על שיעור ה-SOFR (Secured Overnight Financing Rate) כשיעור

ריבית עוגן למטרות גידור

בחודש אוקטובר 2018 פורסם ASU 2018-16, המהווה תיקון לנושא 815 בקודיפיקציה בדבר נגזרים וחשבונאות גידור. העדכון מאפשר שימוש בשיעור ריבית ה-OIS (Overnight Index Swap) המבוסס על שיעור ה-SOFR (Secured Overnight Financing Rate) כשיעור ריבית עוגן של ארצות-הברית למטרות חשבונאות גידור בהתאם לנושא 815.

העדכון מיושם על בסיס פרוספקטיבי לגבי יחסי גידור כשירים חדשים או שיעודו מחדש במועד יישום העדכון או לאחריו.

ה. מדיניות חשבונאית שיושמה בעריכת הדוחות הכספיים

1. מטבע-חוץ והצמדה

עסקות במטבע-חוץ

עסקות במטבע-חוץ מתורגמות לפי שער החליפין שבתוקף בתאריכי העסקות. נכסים והתחייבויות כספיים הנקובים במטבע-חוץ במועד הדיווח, מתורגמים לפי שער החליפין שבתוקף לאותו יום.

נכסים והתחייבויות לא-כספיים הנקובים במטבעות חוץ והנמדדים לפי שווי הוגן, מתורגמים למטבע הפעילות לפי שער החליפין שבתוקף ביום בו נקבע השווי ההוגן. פריטים לא-כספיים הנקובים במטבע-חוץ והנמדדים לפי עלות היסטורית, מתורגמים לפי שער החליפין שבתוקף למועד העסקה. הפרשי שער הנובעים מתרגום עסקות במטבע-חוץ מוכרים ברווח והפסד, פרט לגידורי תזרים מזומנים, אשר מוכרים ברווח כולל אחר.

בהקשר זה נציין כי, על-פי התקן האמריקאי המיושם בבנק, הפרשי שער בגין אגרות-חוב זמינות למכירה יסווגו לקרן ההון. יחד עם זאת, הפיקוח על הבנקים הנחה את הבנקים בישראל להמשיך לטפל בהפרשי שער בגין אגרות-חוב זמינות למכירה לפי הטיפול בהתאם לתקינה הבינלאומית עד ליום 1 בינואר 2021, על פיה, אותם הפרשי שער מסווגים לדוח רווח והפסד.

שלוחות בנקאיות בחו"ל

בהתאם לקריטריונים שנקבעו על-ידי הפיקוח על הבנקים בקביעת מטבע הפעילות של שלוחות בנקאיות בחו"ל נדרש הבנק לבחון קיום/אי קיום של כל אחד מהקריטריונים המפורטים להלן:

- הסביבה הראשית בה השלוחה מפקיקה ומוציאה מזומנים היא מטבע זר ואילו פעילות השלוחה בשקלים הינה שולית;
- גיוס אוטונומי של הלקוחות על-ידי השלוחה - פעילות השלוחה מול לקוחות הבנק ו/או צדדים קרובים אליהם ו/או צדדים שהופנו לשלוחה על-ידי הבנק אינה משמעותית;
- פעילות השלוחה מול הבנק ו/או מול הצדדים הקשורים לו אינה משמעותית. כמו-כן, אין תלות משמעותית של השלוחה במקורות המימון מהבנק ו/או הצדדים הקשורים לו.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

פעילות השלוחה במהותה הינה עצמאית ועומדת בפני עצמה ואינה הרחבה או השלמה של הפעילות המקומית של הקבוצה. כמו-כן, השלוחה מבצעת את הפעילויות שלה עם מידה משמעותית של אוטונומיות. כאשר אחד הקריטריונים כאמור אינו מתקיים במובהק, הדבר מצביע על כך שיש לטפל בשלוחה כפעילות חוץ שמטבע הפעילות שלה הינו שקל. במצב אחר, הקביעה תבוצע בהתאם לבחינת מכלול הקריטריונים. בהתאם לקריטריונים אלו, סיווג הבנק את שלוחותיו בחו"ל כפעילות חוץ שמטבע פעילות הינו השקל, למעט בנק הפועלים שוויץ אשר סווג עד ליום 31 בדצמבר 2018 כפעילות חוץ שמטבע הפעילות שלה הינו הפרנק השוויצרי. לאור החלטת דירקטוריון הבנק להביא להפסקת פעילות הבנקאות הפרטית של הבנק הפועלים שוויץ, ולאור מכירת מרבית תיק נכסי לקוחות הבנקאות הפרטית הבינלאומית של בנק הפועלים שוויץ, השתנה אופי הפעילות של בנק הפועלים שוויץ, ולא ניתן לומר כי פעילותו הינה עצמאית ועומדת בפני עצמה, וכי אין תלות משמעותית של השלוחה במקורות המימון מהבנק. על כן, מיום 31 בדצמבר 2018 סווגה הפועלים שוויץ כפעילות חוץ שמטבע פעילותה הינו ש"ח.

גידור השקעה נטו בפעילות חוץ

הבנק יישם חשבונאות גידור בגין הפרשי שער בין מטבע הפעילות של בנק הפועלים שוויץ לבין מטבע הפעילות של הבנק (ש"ח). הפרשי שער בגין החלק האפקטיבי בגידור הנובעים מתרגום ההתחייבות הפיננסית המגדרת את ההשקעה נטו בבנק הפועלים שוויץ, נזקפו לרווח כולל אחר והוצגו בהון במסגרת "התאמות מתרגום". החלק שאינו אפקטיבי בגידור נזקף לרווח והפסד. לאור שינוי מטבע הפעילות של בנק הפועלים שוויץ, החל מיום 31 בדצמבר 2018, לא חודש הגידור החשבונאי. יתרת קרן ההון בחובה, נטו, למועד השינוי, על סך של כ-35 מיליון ש"ח, הוקפאה ותסווג מחדש לרווח והפסד בעת מימוש פעילות החוץ אשר יביא לאובדן שליטה או חיסולה.

מדד ושער חליפין

להלן פרטים על מדד המחירים לצרכן ושערי החליפין היציגים של מטבעות עיקריים ושיעורי השינוי בהם:

2018	2019	2017	2018	2019
השינוי ב-% בשנה		בנקודות		
מדד המחירים לצרכן				
1.2	0.3	101.2	102.4	102.7
(המדד לחודש נובמבר "ידוע")				
בש"ח				

שער החליפין ליום 31 בדצמבר

8.1	(7.8)	3.467	3.748	3.456	שער חליפין של הדולר של ארצות-הברית (בש"ח ל-1 דולר)
2.4	(4.9)	4.682	4.793	4.560	שער חליפין של הליש"ט (בש"ח ל-1 ליש"ט)
3.3	(9.6)	4.153	4.292	3.878	שער חליפין של האירו (בש"ח ל-1 אירו)
7.1	(6.1)	3.555	3.807	3.575	שער חליפין של הפרנק השוויצרי (בש"ח ל-1 פרנק שוויצרי)
(23.1)	(18.0)	0.921	0.708	0.581	שער חליפין של הלירה התורכית

ליום 31 בדצמבר

2017	2018	2019
0.10%	0.25%	0.25%
שיעור ריבית בנק ישראל		

2. השקעות בחברות מוחזקות

א. דוחות כספיים מאוחדים וזכויות שאינן מקנות שליטה:

הדוחות הכספיים של חברות בנות נכללים בדוחות הכספיים המאוחדים מיום השגת השליטה ועד ליום הפסקת השליטה. לפיכך, יתרות ועסקות הדדיות בין ישויות אלה ורווחים או הפסדים בין הישויות שטרם מומשו, בוטלו במלואם. זכויות שאינן מקנות שליטה מייצגות את חלקן בהון חברת הבת, שאינו ניתן לייחוס, במישרין או בעקיפין, לבנק. הזכויות שאינן מקנות שליטה נמדדות במועד צירוף העסקים בשווי הוגן ומוצגות כסעיף נפרד במסגרת הון הבנק. רווח או הפסד וכל רכיב של רווח כולל אחר מיוחסים לבעלי המניות של הבנק ולזכויות שאינן מקנות שליטה. עסקות בין הקבוצה לזכויות שאינן מקנות שליטה שאינן מביאות לאיבוד שליטה מטופלות כעסקות במישר הונוי. כל הפרש בין התמורה ששולמה או התקבלה לבין השינוי בזכויות שאינן מקנות שליטה נזקף לחלק הבעלים של הבנק ישירות להון.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

ב. איבוד שליטה בחברה בת

בעת אובדן שליטה, הבנק גורע את הנכסים וההתחייבויות של החברה הבת, זכויות כלשהן שאינן מקנות שליטה ורכיבים אחרים של הון המיוחסים לחברת הבת לרבות סכומים שהוכרו בעבר ברווח כולל אחר מצטבר. אם הבנק נותר עם השקעה כלשהי בחברה הבת לשעבר אזי יתרת השקעה ממדדת לפי שוויה ההוגן במועד אובדן השליטה.

ההפרש בין התמורה שהתקבלה ושוויה ההוגן של יתרת השקעה בחברת הבת לשעבר לבין היתרות שנגרעו מוכר ברווח והפסד. החל מאותו מועד, ההשקעה הנותרת מטופלת לפי שיטת השווי המאזני או כנס פיננסי, בהתאם למידת ההשפעה של התאגיד הבנקאי בחברה המתחייחסת. הסכומים שהוכרו בהון דרך רווח כולל אחר בהתייחס לאותה חברת בת מסווגים מחדש לרווח או הפסד.

ג. טיפול בישויות בעלות זכויות משתנות

ישות בעלת זכויות משתנות (VIE) היא כזו שעומדת באחד או יותר מהמבחנים המפורטים ב-ASC 810-10 (FAS 167): (1) ההשקעה ההונית בסיכון אינה מספקת כדי לאפשר לישות לממן את פעולותיה מבלי להזדקק לתמיכה כספית נחותה נוספת (subordinated financial support) שמספקת על-ידי צדדים מעורבים, לרבות מחזיקי מניות; או (2) למשקיעים בהון קבוצה אין את הכוח באמצעות זכויות הצבעה או זכויות דומות, לכוון את הפעילויות בעלות השפעה משמעותית ביותר על הביצועים הכלכליים של הישות, או שאינם מחויבים לספוג את חלקם היחסי בהפסדים הצפויים או ברווחים הישיריים הצפויים של הישות.

הבנק ייחשב לנהנה העיקרי (primary beneficiary) וה-VIE תאוחד בדוחות הכספיים אם לבנק יש את הכוח לכוון את הפעילויות בעלות השפעה משמעותית ביותר על הביצועים הכלכליים של ה-VIE, וכן אם לבנק יש את הזכות לקבל הטבות מה-VIE או מחויבות לספוג את הפסדיה, אשר פוטנציאלית עשויים להיות משמעותיים עבור ה-VIE.

לבנק קיימות זכויות משתנות אחרות ב-VIE שאינן מאוחדות מכיוון שהבנק אינו הנהנה העיקרי.

לפרטים נוספים לגבי ישויות בעלות זכויות משתנות, ראה [ביאור 25](#).

ד. השקעה בחברות כלולות

חברות כלולות הינן ישויות בהן יש לבנק השפעה מהותית על המדיניות הפיננסית והתפעולית, אך לא הושגה בהן שליטה. קיימת הנחה לפיה החזקה בשיעור של 20% עד 50% במוחזקת מקנה השפעה מהותית.

השקעה בחברות כלולות מטופלת בהתאם לשיטת השווי המאזני ומוכרת לראשונה לפי עלות ההשקעה כולל עלויות עסקה. הדוחות הכספיים כוללים את חלקו של הבנק בהכנסות ובהוצאות, ברווח או הפסד וברווח כולל אחר של ישויות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני.

השקעה בחברה כלולה נבחנת בכללותה לירידת-ערך כאשר אירועים או שינויים בנסיבות מצביעים על כך שהערך בספרים של ההשקעה אינו בר השבה. ירידת-ערך מוכרת כאשר ירידת הערך הינה בעלת אופי אחר מזמני.

3. בסיס ההכרה בהכנסות ובהוצאות

ככלל, הכנסות והוצאות נכללות בדוח רווח והפסד על בסיס צבירה.

הבנק מטפל בהכנסות ובהוצאות הבאות כפי שנקבע בהוראות הפיקוח על הבנקים והנחיותיו:

א. החל ממועד סיווג חוב כפגום (כמפורט להלן) הבנק מפסיק לצבור בגינו הכנסות ריבית (לרבות הפרשי הצמדה למדד). כמו-כן, במועד סיווג החוב כפגום הבנק מבטל את כל הכנסות הריבית שנצברו וטרם נגבו, ואשר הוכרו כהכנסה ברווח והפסד. החוב ממשיך להיות מסווג כחוב שאינו צובר הכנסות ריבית, כל עוד לא בוטל לגביו הסיווג כחוב פגום. עם זאת, חוב אשר פורמלית עבר ארגון מחדש של חוב בעייתי מטופל כחוב פגום שצובר הכנסות ריבית בהתאם לתנאים המצטברים הבאים: 1. צפוי שהחוב ישולם במלואו על-פי לוח הסילוקין החדש של ההלוואה. 2. במקרה של לוח סילוקין בתשלומי קרן וריבית חודשיים - שולמו לפחות 6 תשלומים רציפים או במקרה בו אין לוח סילוקין בתשלומי קרן וריבית חודשיים רציפים - עברה לפחות חצי שנה ממועד הקמת ההלוואה או שולם לפחות 20% מיתרת הקרן. 3. אין ללקוח התראת חוב בפיגור. 4. כל ארגוני החוב של הלקוח הינם צוברים.

ב. תשלומים שהתקבלו על חובות בעייתיים שסווגו כפגומים משמשים להקטנת קרן ההלוואה כאשר קיים ספק לגבי גביית היתרה הרשומה. כל עוד היתרה הרשומה הנותרת של חוב פגום נחשבת כברת גבייה במלואה, תשלומי ריבית שהתקבלו במזומן יוכרו כהכנסה על בסיס מזומן. במצבים אלה סכום ההכנסה שיוכר כהכנסות ריבית, מוגבל לסכום שהיה נצבר בתקופת הדיווח על היתרה הרשומה הנותרת של החוב לפי שיעור הריבית החוזי. כמו-כן, ריבית על סכומים בפיגור בגין הלוואות לדיוור מוכרת בדוח רווח והפסד על בסיס הגבייה בפועל.

ג. עמלות אשר חויבו ביצירת אשראי, למעט בגין הלוואות לתקופה של עד שלושה חודשים, אינן מוכרות באופן מיידי כהכנסה בדוח רווח והפסד, אלא נדחות ומוכרות לאורך חיי ההלוואה כהתאמת התשואה. הכנסות מעמלות כאמור נזקפות לפי שיטת הריבית האפקטיבית ומדווחות כחלק מהכנסות ריבית.

ד. עמלות הקצאת אשראי מטופלות בהתאם לסבירות המימוש של המחויבות למתן האשראי. במידה שהסבירות קלושה, העמלה מוכרת על בסיס קו ישר לאורך תקופת המחויבות. אחרת, יש לדחות את ההכרה בהכנסה מעמלות אלה עד למועד מימוש המחויבות או עד למועד פקיעתה, לפי המוקדם. אם המחויבות מומשה, אזי העמלות מוכרות בדרך של התאמת התשואה לאורך חיי ההלוואה כאמור לעיל. אם המחויבות פקעה מבלי שמומשה, העמלות מוכרות במועד הפקיעה ומדווחות במסגרת הכנסות מעמלות. לעניין זה, הבנק מניח כי הסבירות למימוש ההתחייבות אינה קלושה.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

- ה. במקרים של מימון מחדש או ארגון מחדש של חובות שאינם בעייתיים, יש לבחון האם השינוי בתנאי הלוואה הינו מינורי או לא. במקרים שהשינוי אינו מינורי, כל העמלות שטרם הופחתו וכן עמלות פירעון מוקדם שנגבו מהלקוח בגין שינוי בתנאי אשראי מוכרות ברווח והפסד. אחרת, העמלות הנ"ל נכללות כחלק מההשקעה נטו בהלוואה החדשה ומוכרות כהתאמת תשואה כאמור לעיל. לעניין זה, הבנק מניח כי השינויים בתנאי החוב הינם מינוריים.
- ו. עמלות פירעון מוקדם מוכרות מיידית במסגרת הכנסות ריבית.
- ז. הכנסות מעמלות בגין מתן שירותים (כגון: מפעילות בניירות-ערך ומכשירים נגזרים, מכרטיסי אשראי, ניהול חשבון, הפרשי המרה ופעילות סחר חוץ) מוכרות ברווח והפסד כאשר לבנק נצמחת זכאות לקבלתן. עמלות מסוימות כגון עמלות בגין ערבויות ועמלות מסוימות בגין ליווי פרויקטים מוכרות באופן יחסי על פני תקופת העסקה.
- ח. ניירות-ערך - ראה סעיף ה(5) להלן.
- ט. מכשירים פיננסיים נגזרים - ראה סעיף ה(6) להלן.

4. חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי

תחולת ההוראות

הבנק מיישם את הוראות הפיקוח על הבנקים בדבר סיווג, מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי, המבוססות בעיקרן על כללי החשבונאות המיושמים בבנקים בארצות-הברית. ההוראות מיושמות לגבי אשראי לציבור ויתרות חוב אחרות לגביהם לא נקבעו בהוראות הדיווח לציבור כללים ספציפיים, כגון, פיקדונות בבנקים, אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או שנרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, אשראי לציבור, אשראי לממשלה וכו'.

א. סיווג אשראי בעייתי

הבנק קבע נהלים לזיהוי אשראי בעייתי ולסיווג חובות פריטי אשראי חוץ-מאזני בעייתיים כפגומים, נחותים או בהשגחה מיוחדת. בהקשר זה נציין כי הבנק מיישם את הוראת מקור החזר ראשוני של בנק ישראל לפיה קביעת הסיווג המתאים לחוב, עד לקרות כשל או כשהסתברות לכשל נעשתה צפויה ברמה גבוהה, מתבססת על החוזק הצפוי של מקור החזר ראשוני לחוב (מקור החזר תזרימי שוטף, יציב, מופרד ובשליטת החייב), וזאת למרות התמיכה של מקורות החזר שניים ושלישניים.

לעניין סיווג אשראי בעייתי, חוב בפיגור הינו חוב בו קרן או ריבית לא שולמו במועדם בהתייחס לתנאי הפירעון החוזיים. חשבון עו"ש/חח"ד ידווח כחוב בפיגור כאשר החשבון נותר ברציפות ביתרת חובה (בהיעדר מסגרת מאושרת), או בחריגה ממסגרת האשראי המאושרת, למשך 30 ימים או יותר או אם בתוך מסגרת האשראי נזקפו לזכות אותו חשבון סכומים הנמוכים מיתרת החובה וממסגרת במשך תקופה של 180 ימים. הלוואות ידווחו כחוב בפיגור כאשר הקרן או ריבית לא שולמו לאחר 30 יום מהמועד שנקבע לתשלומם, בהתאם לתנאי הפירעון החוזיים של החוב.

אשראי פגום

אשראי מסווג כפגום, כאשר בהתבסס על מידע ואירועים עדכניים, צפוי שהבנק לא יוכל לגבות את כל הסכומים המגיעים לו לפי התנאים החוזיים המקוריים עם הלקוח. קבלת החלטה בדבר סיווג אשראי כפגום מבוססת, בין היתר, על מצב הפיגור של החוב, הערכת מצבו הפיננסי וכונן הפירעון של הלווה, קיום ומצב הביטחונות, מצבם הפיננסי של ערבים, אם קיימים, ומחויבותם לתמוך בחוב. בכל מקרה, חוב המוערך על בסיס פרטני (כמפורט להלן) מסווג כפגום כאשר קרן או ריבית בגינו מצויים בפיגור של 90 ימים או יותר. כמו-כן, כל חוב שתנאיו שונו במסגרת ארגון מחדש של חוב בעייתי יסווג כחוב פגום, אלא אם לפני הארגון מחדש ולאחריו נערכה בגינו הפרשה מזערית להפסדי אשראי לפי שיטת עומק הפיגור (כמפורט להלן).

חוב פגום חוזר להיות מסווג כחוב שאינו פגום רק כאשר אין בגינו רכיבי קרן או ריבית אשר הגיע מועדם וטרם שולמו והבנק צופה פירעון של הקרן הנותרת והריבית בשלמותם לפי תנאי החוזה.

אשראי נחות

סיכון אשראי נחות, כולל סיכון אשראי מאזני וחוף-מאזני שאינו מוגן באופן מספק על-ידי יכולת התשלום של החייב או של הביטחון ששוועבד, אם קיים. לסיכון אשראי שסווג כאמור נדרש שתהיינה חולשות מוגדרות היטב, אשר מסכנות את מימוש פירעון החוב, שכן קיימת אפשרות ברורה שהבנק יספוג הפסד מסוים, אם הליקויים לא יתוקנו. סיכון אשראי חוף-מאזני יסווג כנחות אם קיימת הסתברות שהינה לפחות אפשרית לכך שההתחייבות בגין הסעיף החוף-מאזני תתממש.

אשראי אשר מוערך על בסיס קבוצתי (נמוך ממיליון ש"ח) יסווג כנחות כאשר הוא מצוי בפיגור של 90 יום או יותר.

אשראי בהשגחה מיוחדת

סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת, כולל סיכון אשראי מאזני וחוף-מאזני בעל חולשות פוטנציאליות שראוי שיקבלו תשומת לב מיוחדת של ההנהלה. אם לא יטופלו, התוצאה של חולשות פוטנציאליות אלו עלולה להיות התדרדרות בסיכויים לפירעון של האשראי או במעמד של הבנק כנושה בתאריך עתידי מסוים. סיכון אשראי חוף-מאזני יסווג בהשגחה מיוחדת אם קיימת הסתברות, שהינה לפחות אפשרית לכך, שההתחייבות בגין הסעיף החוף-מאזני תתממש. אשראי אשר מוערך על בסיס קבוצתי (נמוך ממיליון ש"ח) יסווג כאשראי בהשגחה מיוחדת כאשר החוב בפיגור מעל 60 יום ועד 89 יום.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

ב. הפרשה להפסדי אשראי

הבנק נדרש לקיים הפרשה להפסדי אשראי ברמה נאותה, על-מנת לכסות הפסדי אשראי צפויים, בהתייחס לתיק האשראי שלו. בנוסף, הבנק נדרש לקיים, הפרשה ברמה מתאימה כדי לכסות הפסדי אשראי צפויים הקשורים למכשירי אשראי חוץ-מאזניים, כגון התקשרויות למתן אשראי, מסגרות אשראי שלא נוצלו וערבויות.

ההפרשה לכיסוי הפסדי האשראי הצפויים בהתייחס לתיק האשראי מוערכת באחד משני מסלולים: "הפרשה פרטנית" ו"הפרשה קבוצתית". כמו-כן, הבנק בוחן את הנאותות הכוללת של ההפרשה להפסדי אשראי.

הפרשה פרטנית

חובות שההפרשה להפסדי אשראי בגינם נבחנת על בסיס פרטני כוללים חובות שסך יתרתם החוזית (ללא ניכוי מחיקות חשבונאיות, ריבית שלא הוכרה, הפרשה להפסדי אשראי וביטחונות), ברמת הלקוח, הינה מעל 1 מיליון ש"ח, וכן חובות לקוחות בארגון מחדש של חוב בעייתי. הפרשה פרטנית להפסדי אשראי נבחנת לגבי כל חוב שסווג כפגום.

ההפרשה הפרטנית להפסדי אשראי מוערכת בהתבסס על תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים, מהוונים בשיעור הריבית המקורית של החוב. כאשר נקבע כי החזר החוב הינו מותנה בביטחון או כאשר הבנק קובע שצפויה תפיסת נכס, ההפרשה הפרטנית מוערכת בהתבסס על השווי ההוגן של הביטחון ששועבד להבטחת אותו חוב, לאחר הפעלת מקדמים זהירים ועקביים שמשקפים, בין היתר, את התנדויות בשווי ההוגן של הביטחון, את הזמן שיעבור עד למועד המימוש בפועל ואת העלויות הצפויות במכירת הביטחון.

הפרשה קבוצתית

הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי מחושבת כדי לשקף הפרשות לירידת-ערך בגין הפסדי אשראי בלתי מזוהים פרטנית הגלומים בקבוצות גדולות של חובות קטנים בעלי מאפייני סיכון דומים, וכן בגין חובות שנבחנו פרטנית ונמצא שהם אינם פגומים. ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי מאזני חוץ-מאזני המוערכים על בסיס קבוצתי, מחושבת בהתבסס על ממוצע שיעורי הפסד היסטוריים בחלוקה לענפי משק שונים ובחלוקה בין אשראי בעייתי לאשראי לא בעייתי, בטווח של שנים לאורך התקופה שמתחילה ביום 1 בינואר 2011 ומסתיימת ברבעון שקדם למועד הדיווח, תוך ביצוע התאמות לשינויים משמעותיים במהלך הרבעון השוטף. בנוסף, לצורך קביעת שיעור ההפרשה הבנק מתחשב בגורמים סביבתיים רלוונטיים, לרבות מגמות בהיקפי האשראי בכל ענף ותנאים ענפיים, נתונים מקרו כלכליים, הערכת איכות כללית של האשראי לענף משק, שינויים בנפח ובמגמה של יתרות בפיגור ויתרות פגומות והשפעות השינויים בריכוזיות האשראי.

לעניין זה, בהתאם להוראות המפקח הנוגעות להפרשה קבוצתית בגין אשראי לענף משק אנשים פרטיים, נדרש הבנק להביא בחשבון שיעור התאמה איכותי שלא יפחת מ-0.75% מיתרת האשראי הצרכני שאינו בעייתי. מהאמור הוחרג סיכון אשראי הנובע מחייבים בגין כרטיסי אשראי בנקאיים ללא חיוב ריבית.

בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים, ההפרשה הקבוצתית הנדרשת בהתייחס לסיכון אשראי חוץ-מאזני מבוססת על שיעורי ההפרשה שנקבעו עבור האשראי המאזני (כמפורט לעיל), תוך התחשבות בשיעור המימוש לאשראי הצפוי של סיכון האשראי החוץ-מאזני. שיעור המימוש לאשראי מחושב בהתבסס על מקדמי המרה לאשראי כמפורט בהוראות ניהול בנקאי תקין מספר 203, מדידה והלימות הון - סיכון אשראי - הגישה הסטנדרטית בהתאמות מסוימות. יתרת הפרשה זו נכללת בסעיף התחייבויות אחרות במאזן.

הפרשה בגין הלוואות לדיור

הפרשה מזערית בגין הלוואות לדיור מחושבת לפי נוסחה שקבע הפיקוח על הבנקים, בהתחשב בעומק הפיגור, באופן שבו שיעורי ההפרשה גדלים ככל שמעמיק הפיגור. חישוב ההפרשה לפי נוסחת עומק הפיגור יבוצע, במידת הצורך, לכלל ההלוואות לדיור, למעט הלוואות שאינן נפרעות בתשלומים תקופתיים והלוואות המממנות פעילות בעלת אופי עסקי.

בהתאם להוראות המפקח יתרת ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי בגין הלוואות לדיור לא תפחת משיעור של 0.35% מיתרת הלוואות האמורות למועד הדיווח.

הבנק בוחן את הנאותות הכוללת של ההפרשה להפסדי אשראי. הערכת נאותות כאמור, מתבססת על שיקול הדעת של הנהלה אשר מתחשב בסיכונים הגלומים בתיק האשראי.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

ג. מחיקה חשבונאית

הבנק מוחק חשבונאית כל חוב או חלק ממנו המוערך על בסיס פרטני שנחשב כאינו בר גביה ובעל ערך נמוך כך שהותרתו כנכס אינה מוצדקת, או חוב בגינו מנהל הבנק מאמצי גביה ארוכי טווח (המוגדרים ברוב המקרים כתקופה העולה על שנתיים). במקרה בו מדובר בחוב מותנה בביטחון אשר ההפרשה הפרטנית בגינו מוערכת בהתבסס על השווי ההוגן של הביטחון, הבנק מוחק חשבונאית כל יתרת חוב העולה על השווי ההוגן של הביטחון בניכוי עלויות מימוש. לגבי החובות שאינם מוערכים על בסיס פרטני, נקבעו כללי המחיקה בהתבסס על תקופת הפיגור שלהם (ברוב המקרים מעל 150 ימי פיגור רצופים) ועל סממני בעייתיות אחרים. יובהר כי מחיקות חשבונאיות אינן כרוכות בויתור משפטי והן מקטינות את יתרת החוב המדווחת לצרכים חשבונאיים בלבד, תוך יצירת בסיס עלות חדש לחוב בספרי הבנק. למרות האמור לעיל, לגבי חובות שנבחנו על בסיס קבוצתי שעברו ארגון מחדש של חוב בעייתי אשר כשל, נבחן הצורך במחיקה חשבונאית מיידי. בכל מקרה, לגבי חובות כאמור מבוצעת מחיקה חשבונאית לא יאוחר מהמועד שבו החוב הופך לחוב בפיגור של 60 ימים או יותר ביחס לתנאי הארגון מחדש.

ד. ארגון מחדש של חוב בעייתי

ארגון מחדש של חוב בעייתי מוגדר כחוב אשר לגביו, מסיבות כלכליות או משפטיות הקשורות לקשיים פיננסיים של חייב, הבנק העניק ויתור בדרך של שינוי בתנאי החוב במטרה להקל על החייב את נטל תשלומי המזומן בטווח הקרוב (הפחתה או דחייה של תשלומים במזומן שנדרשים מהחייב) או בדרך של קבלת נכסים אחרים כפירעון החוב (בחלקו או במלואו).

לצורך קביעה האם הסדר חוב שבוצע על-ידי הבנק מהווה ארגון מחדש של חוב בעייתי, הבנק מבצע בחינה איכותית של מכלול התנאים של ההסדר והנסיבות במסגרתו הוא בוצע, וזאת במטרה לקבוע האם החייב מצוי בקשיים פיננסיים והאם במסגרת ההסדר הבנק העניק ויתור לחייב. לצורך קביעה זאת, הבנק בוחן את יכולת הגביה מהלקוח וכן האם קיימים סממנים המצביעים על היותו של הלווה בקשיים במועד ההסדר או על קיום אפשרות סבירה שהלווה יקלע לקשיים פיננסיים לולא ההסדר.

הבנק לא מסווג חוב כחוב בעייתי שאורגן מחדש אם במסגרת ההסדר הוענקה לחייב דחיית תשלומים שאינה מהותית בהתחשב בתדירות התשלומים, בתקופה החוזית לפירעון ובמשך החיים הממוצע הצפוי של החוב המקורי. לעניין זה, אם בוצעו מספר הסדרים הכרוכים בשינוי תנאי החוב, הבנק מביא בחשבון את ההשפעה המצטברת של הארגונים הקודמים לצורך קביעה האם הדחייה בתשלומים אינה מהותית.

חובות שאורגנו מחדש, לרבות כאלה שטרם הארגון מחדש לא נבחנו על בסיס פרטני, מסווגים כחובות פגומים ומוערכים על בסיס פרטני לצורך ביצוע הפרשה להפסדי אשראי או מחיקה חשבונאית. ככלל, חוב בעייתי שאורגן מחדש ימשיך להימדד ולהיות מסווג כחוב פגום עד שישולם במלואו. עם זאת, בנסיבות מסוימות, כאשר נערך לחוב ארגון מחדש של חוב בעייתי ולאחר מכן התאגיד הבנקאי והחייב נכנסו להסכם נוסף של ארגון מחדש, התאגיד הבנקאי אינו נדרש להתייחס יותר לחוב כחוב שעבר ארגון מחדש של חוב בעייתי אם מתקיימים שני התנאים הבאים:

א. החייב אינו נמצא יותר בקשיים פיננסיים במועד הארגון מחדש העוקב.

ב. בהתאם לתנאי הארגון מחדש העוקב, התאגיד הבנקאי לא העניק ויתור לחייב (לרבות לא העניק ויתור על קרן על בסיס מצטבר ממועד מתן ההלוואה המקורי).

חוב כאמור שעבר ארגון מחדש עוקב והוסר לגביו הסיווג כפגום, יוערך על בסיס קבוצתי לצורך כימות ההפרשה להפסדי אשראי ויתרת החוב הרשומה של החוב לא תשתנה בעת הארגון העוקב (למעט אם התקבל או שולם מזומן).

אם בתקופות עוקבות חוב כאמור נבחן פרטנית ונמצא שיש להכיר בגינו בירידת-ערך או שמבוצע לו ארגון מחדש של חוב בעייתי, הבנק מחזיר לחוב סיווג פגום ומטפל בו כארגון מחדש של חוב בעייתי.

ה. נכסים שנתפסו (Foreclosed Assets)

במקרה בו בוצע ארגון מחדש של חוב בעייתי בו הבנק קיבל נכסים כפירעון מלא או חלקי של חוב, למשל זכויות בהון, חייבים מצד שלישי או נכסים אחרים שימכרו לאחר מכן, יוכרו נכסים אלה לפי שווים ההוגן של הנכסים במועד התפיסה. אם הנכסים שנתקבלו מהווים פירעון מלא של החוב ובמועד התפיסה עולה יתרת החוב הרשומה על השווי ההוגן של הנכסים, מכיר הבנק בהפרשה להפסדי אשראי.

5. ניירות-ערך

א. השקעות באגרות-חוב מסווגות בעת הרכישה לאחד משלושה תיקים: אגרות-חוב מוחזקות לפדיון, אגרות-חוב זמינות למכירה וניירות-ערך למסחר. בנוסף, בעת הרכישה, השקעות במניות מסווגות לאחד משני תיקים - ניירות-ערך למסחר ומניות שאינן למסחר.

• אגרות-חוב מוחזקות לפדיון - אגרות-חוב אשר לבנק יש כוונה יכולת להחזיקן עד למועד הפדיון.
אגרות-חוב מוחזקות לפדיון מוצגות במאזן לפי העלות בתוספת ריבית, הפרשי הצמדה והפרשי שער שנצברו, בהתחשב בחלק היחסי של הפרמיה או הניכיון ובניכוי הפסדים בגין ירידת-ערך שהינה בעלת אופי אחר מזמני.

• אגרות-חוב זמינות למכירה - אגרות-חוב אשר לא סווגו כאגרות-חוב מוחזקות לפדיון או כניירות-ערך למסחר. אגרות-חוב נכללות במאזן לפי שוויין ההוגן ביום הדיווח, רווחים או הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן מדווחים נטו, בניכוי עתודה מתאימה למס, בסעיף נפרד בהון במסגרת רווח כולל אחר מצטבר. רווחים או הפסדים שמומשו, מוצגים בסעיף הכנסות מימון שאינן מריבית מפעילות שאינה ממסחר.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

- ניירות-ערך למסחר - ניירות-ערך אשר נרכשו ומוחזקים במטרה למוכרם בתקופה הקרובה וניירות-ערך אשר הבנק בחר למדוד אותם בשווי הוגן דרך רווח והפסד לפי חלופת השווי ההוגן. ניירות-ערך למסחר מוצגים במאזן לפי השווי ההוגן ביום הדיווח. רווחים והפסדים מהתאמות לשווי הוגן נזקפים לדוח רווח והפסד לסעיף הכנסות מימון שאינן מריבית מפעילות למסחר.
- מניות שאינן למסחר:
  - מניות שמתקיים לגביהן שווי הוגן זמין - נמדדות לפי שוויין ההוגן ליום הדיווח, רווחים והפסדים מהתאמות לשווי הוגן נזקפים לדוח רווח והפסד.
  - מניות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין - נמדדות לפי עלות בניכוי ירידת-ערך, אם קיימת, בתוספת או בניכוי שינויים במחירים נצפים בעסקאות רגילות בהשקעות דומות או זהות של אותו מנפיק. רווחים או הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשינויים במחירים נצפים כאמור, נזקפים לדוח רווח והפסד.
- ב. הכנסות מדיבידנד, צבירת ריבית, הפרשי הצמדה ושער, הפחתת פרמיה או ניכיון (לפי שיטת הריבית האפקטיבית), וכן הפסדים מירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני נזקפים לדוח רווח והפסד.
- ג. עלות ניירות-ערך שמומשו מחושבת על בסיס ממוצע.
- ד. לעניין טיפול בירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני - ראה [סעיף ה\(8\) להלן](#).

6. מכשירים פיננסיים נגזרים, לרבות חשבונאות גידור

- א. הבנק מחזיק מכשירים פיננסיים נגזרים לצרכי גידור סיכונים מטבע-חוץ וסיכונים ריבית, וכן נגזרים שאינם משמשים לגידור, לרבות נגזרים משובצים. במועד יצירת הגידור הבנק מתעד באופן פורמלי את יחסי הגידור בין המכשיר המגדר והפריט המגודר, לרבות מטרת ניהול הסיכונים והאסטרטגיה של הבנק לביצוע הגידור, וכן האופן בו הבנק יעריך את אפקטיביות יחסי הגידור. הבנק מעריך את האפקטיביות של יחסי הגידור הן בתחילת הגידור והן על בסיס מתמשך בהתאם למדיניות ניהול הסיכונים שלו.
- ג. גידור שווי הוגן שינויים בשווי ההוגן של מכשיר פיננסי נגזר שיועד לגידור שווי הוגן נזקפים לדוח רווח והפסד. הפריט המגודר מוצג אף הוא בשווי הוגן, בהתייחס לסיכונים שגודרו, והשינויים בשווי ההוגן נזקפים לדוח רווח והפסד. מלוא השינויים בשווי ההוגן של נגזרים שמיועדים וכשירים לגידור שווי הוגן, מסווגים במסגרת סעיף הכנסות/הוצאות ריבית, בעקביות לסיווג של ההכנסות/ההוצאות בגין הפריט המגודר. אם המכשיר המגדר אינו עונה עוד לקריטריונים לגידור חשבונאי, או שהוא פוקע, נמכר, מבוטל או ממומש, או שהבנק מבטל את הייעוד של גידור שווי הוגן, אזי נפסק הטיפול לפי חשבונאות גידור.
- ד. גידור כלכלי חשבונאות גידור אינה מיושמת לגבי מכשירים נגזרים המשמשים כחלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק (ניהול ALM). השינויים בשווי ההוגן של נגזרים אלה מוכרים ברווח והפסד עם היווצרותם.
- ה. גידור ההשקעה נטו בפעילות חוץ - ראה [סעיף ה\(1\) לעיל](#).
- ו. נגזרים שאינם משמשים לגידור שינויים בשווי ההוגן של נגזרים שאינם משמשים לגידור נזקפים מיידית לרווח והפסד.
- ז. נגזרים משובצים מכשירים נגזרים משובצים מופרדים מהחוזה המארח ומטופלים בנפרד אם: (א) אין קשר ברור והדוק בין המאפיינים הכלכליים והסיכונים של החוזה המארח ושל המכשיר הנגזר המשובץ, לרבות סיכונים אשראי הנובעים מנגזרי אשראי משובצים מסוימים; (ב) מכשיר נפרד בעל אותם תנאים כשל המכשיר הנגזר המשובץ היה עומד בהגדרת נגזר; ו- (ג) המכשיר המשולב אינו נמדד לפי שווי הוגן דרך רווח והפסד. נגזר משובץ שהופרד מוצג במאזן יחד עם החוזה המארח, שינויים בשוויים ההוגן של נגזרים משובצים שהופרדו נזקפים מיידית לרווח והפסד.

7. קביעת שווי הוגן של מכשירים פיננסיים

- בהתאם ל-ASC 820-10-15 (FAS 157) שווי הוגן מוגדר כמחיר אשר היה מתקבל ממכירת נכס או היה משולם לצורך העברת התחייבות בעסקה רגילה בין משתתפים בשוק במועד המדידה. התקן מחייב, לצורך הערכת שווי הוגן, לעשות שימוש מרבי ככל שניתן בנתונים נצפים ולמזער שימוש בנתונים לא נצפים. נתונים נצפים מייצגים מידע הזמין בשוק המתקבל ממקורות בלתי תלויים ואילו נתונים לא נצפים משקפים את ההנחות של הבנק. ASC 820-10 מפרט היררכיה של טכניקות מדידה בהתבסס על השאלה האם הנתונים ששימשו לצורך קביעת השווי ההוגן הינם נצפים או לא נצפים. סוגים אלו של נתונים יוצרים מדרג שווי הוגן כמפורט להלן:
  - נתוני רמה 1: מחירים מצוטטים (לא מותאמים) בשווקים פעילים לנכסים או להתחייבויות זהים, אשר לבנק יש יכולת לגשת אליהם במועד המדידה.
  - נתוני רמה 2: נתונים נצפים עבור הנכס או התחייבות, במישרין או בעקיפין, שאינם מחירים מצוטטים הנכללים ברמה 1.
  - נתוני רמה 3: נתונים לא נצפים עבור הנכס או התחייבות.
- היררכיה זו דורשת שימוש בנתוני שוק נצפים, כאשר מידע זה קיים. כאשר הנתונים המשמשים למדידת שווי הוגן מסווגים לרמות שונות במדרג השווי ההוגן, הבנק מסווג את מדידת השווי ההוגן בכללותה לרמה הנמוכה ביותר של הנתון שהוא משמעותי למדידה בכללותה.
- מדידת שווי הוגן של מכשירים פיננסיים נעשית ללא הבאה בחשבון של פקטור גודל ההחזקה (blockage factor) הן לגבי מכשירים פיננסיים המוערכים לפי נתוני רמה 1 והן לגבי מכשירים פיננסיים המוערכים לפי רמות 2 או 3, למעט מצבים בהם פרמיה או ניכיון היו מובאים בחשבון במדידת שווי הוגן על-ידי משתתפים בשוק בהיעדר נתוני רמה 1.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

ניירות-ערך

השווי ההוגן של ניירות-ערך למסחר אגרות-חוב זמינות למכירה ומניות שאינן למסחר שמתקיים לגביהן שווי הוגן זמין, נקבע על סמך מחירי שוק מצוטטים בשוק העיקרי. כאשר קיימים מספר שווקים בהם נסחר נייר הערך, הערכה מבוצעת לפי מחיר שוק מצוטט בשוק המועיל ביותר. אם מחיר שוק מצוטט אינו זמין, אומדן השווי ההוגן מתבסס על המידע הזמין הטוב ביותר תוך שימוש מרבי בנתונים נציפים ותוך הבאה בחשבון של הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי (סיכון שוק, סיכון אשראי, אי סחירות וכיוצא באלה).

מכשירים פיננסיים נגזרים

מכשירים פיננסיים נגזרים שיש להם שוק פעיל הוערכו לפי שווי שוק שנקבע בשוק העיקרי ובהיעדר שוק עיקרי, לפי מחיר שוק מצוטט בשוק המועיל ביותר. מכשירים פיננסיים נגזרים שאינם נסחרים הוערכו לפי מודלים אשר לוקחים בחשבון את הסיכונים הגלומים במכשיר הנגזר (סיכון שוק, סיכון אשראי וכיוצא באלה).

הערכה של סיכון אשראי וסיכון לאי ביצוע

ASC 820 (FAS 157) דורש מהבנק לשקף את סיכון האשראי (credit risk) ואת הסיכון לאי ביצוע (nonperformance risk) במדידת השווי ההוגן של חוב, לרבות מכשירים נגזרים, אשר הונפק על ידו ונמדד לפי שווי הוגן. סיכון אי ביצוע כולל את סיכון האשראי של הבנק, אך לא מוגבל לסיכון זה בלבד. הבנק מעריך את סיכון האשראי במכשירים נגזרים באופן המפורט להלן:

- כאשר בגין החשיפה קיימים ביטחונות נזילים מספקים המבטיחים ספציפית ברמת ודאות משפטית גבוהה את המכשיר הנגזר, הבנק מתחשב באותם ביטחונות לצורך קביעת סיכון האשראי.
- כאשר החשיפה בגין הצד הנגדי הינה מהותית - הבנק מבצע הערכת שווי הוגן בהתבסס על אינדיקציות מעסקות בשוק פעיל לאיכות האשראי של הצד הנגדי, ככל שהאינדיקציות כאמור זמינות במאמצים סבירים. הבנק גוזר את האינדיקציות, בין היתר, ממחירי של מכשירי חוב של הצד הנגדי הנסחרים בשוק פעיל וממחירי של נגזרי אשראי שהבסיס שלהם הוא איכות האשראי של הצד הנגדי. במידה ולא קיימות אינדיקציות כאמור, הבנק מחשב את ההתאמות בהתבסס על דירוגים פנימיים (כגון: אומדנים לשיעורי כשל צפויים ושיעורי הפסדי אשראי בעת כשל). החישוב מבוצע בהתבסס על מודל פנימי המניח תרחישים שונים לשווי העסקות. להרחבה לגבי השיטות וההנחות העיקריות המשמשות לצורך אומדן השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים, ראה [ביאור 32 להלן](#), בנושא יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים.

8. ירידת-ערך נכסים פיננסיים

א. אשראי לציבור ויתרות חוב - ראה [סעיף ה. \(4\) לעיל](#)

ב. אגרות-חוב זמינות למכירה או מוחזקות לפדיון:

מדי תקופת דיווח הנהלת הבנק בוחנת האם ירידה בשוויים ההוגן של אגרות-חוב המסווגות לתיק הזמין למכירה ולתיק המוחזק לפדיון הינה בעלת אופי אחר מזמני (Other Than Temporary). הבחינה כאמור כוללת מספר שלבים ועקרונות, בהתאם למדיניות שנקבעה בבנק, והעיקריים שבהם הינם:

1. בחינה האם ירידת-ערך היא בעלת אופי אחר מזמני ומה סכומה:

- אגרות-חוב אשר לתאריך המאזן אין בכוונת הבנק להחזיקם או שנמכרו לאחר תאריך המאזן בסכום נמוך מעלותם, מהוות אגרות-חוב שחלה בהן ירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני.
- אגרות-חוב שחלה בהן ירידת-ערך של למעלה מ-15% ביחס לעלות המתואמת וירידת-ערך זו נמשכה למעלה מחצי שנה, מהוות אגרות-חוב שחלה בהן ירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני, אלא אם ניתן להוכיח כי נתקיימו נסיבות מיוחדות.
- אגרות-חוב אשר חלה לגביהן ירידת-ערך בשיעור של למעלה מ-30% ביחס לעלות המתואמת לתאריך המאזן או לאחריו, מהוות אגרות-חוב שחלה בהן ירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני, אלא אם ניתן להוכיח כי נתקיימו נסיבות מיוחדות.
- אגרות-חוב שחלה לגביהן ירידת דירוג אל מתחת לדירוג השקעה, מהוות אגרות-חוב שחלה בהן ירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני.
- אגרות-חוב שסווגו כבעייתיות (פגום, נחות, השגחה מיוחדת) על-ידי הבנק

2. הרכבת רשימת מעקב - מבוצעת בדיקה כמותית ואיכותית לצורך זיהוי והערכה של אגרות-חוב שחלה ירידה בערכם ואפשרי כי מדובר בירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני.

3. בחינה ספציפית - בגין כל אגרות-החוב ברשימת המעקב מבוצעת בחינה ספציפית הכוללת בין היתר את הפרמטרים הבאים:

- הכוונה והיכולת של הבנק להחזיק באגרות-חוב לתקופה מספקת, אשר תאפשר את חזרת שווי אגרת החוב לעלותה.
  - היקף שווי הביטחונות המגבים וכריות הביטחון.
  - דירוג אגרות-החוב על-ידי סוכנויות דירוג בינלאומיות ומקומיות לרבות התפתחויות בדירוג לאחר תאריך המאזן.
  - שיעור ירידת הערך ביחס לעלות.
  - משך תקופה בה שווי הוגן נמוך מהעלות.
  - מצבו הפיננסי של המנפיק ושינויים בסביבתו העסקית, לרבות בחינה האם ירידת הערך משקפת נסיבות ייחודיות למנפיק או משקפת תנאי שוק כלליים.
  - אירועים לאחר תאריך המאזן.
4. תיעוד תוצאות הבחינה כנדרש בהתאם לכללים שנקבעו בבנק.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

כאשר חלה ירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני באגרות-חוב, תופחת עלותן לשווי ההוגן ליום המאזן, ותשמש כבסיס עלות חדש. סכום ההפחתה ייזקף לדוח רווח והפסד. עליות ערך בתקופות עוקבות, עבור אגרות-חוב בתיק הזמין למכירה, מוכרות בסעיף נפרד בהון במסגרת רווח כולל אחר מצטבר ואינן נזקפות לרווח והפסד.

ג. מניות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין

הבנק מבצע בכל תקופת דיווח הערכה איכותית המביאה בחשבון אינדיקטורים לירידת-ערך על מנת להעריך האם חלה ירידת-ערך של ההשקעה במניות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין. אם לפי הערכה זו חלה ירידת-ערך של ההשקעה במניות, הבנק מעריך את השווי ההוגן של ההשקעה במניות לצורך קביעת סכום ההפסד מירידת-ערך.

9. קיזוז נכסים והתחייבויות פיננסיים

הבנק מקיזז נכסים והתחייבויות הנובעים מאותו צד נגדי ומציג במאזן את יתרם נטו כאשר מתקיימים התנאים המצטברים הבאים:

- קיימת זכות חוקית ניתנת לאכיפה (legally enforceable right) לקיזוז ההתחייבויות מהנכסים
  - קיימת כוונה לפרוע את ההתחייבות ולממש את הנכסים על בסיס נטו או בו זמנית
  - גם הבנק וגם הצד הנגדי חייבים אחד לשני סכומים הניתנים לקביעה (determinable amounts)
- הבנק מקיזז פיקדונות שפירעונם למפקיד מותנה במידת הגביה מן האשראי והאשראי שניתן מפיקדונות אלה, כשאין לבנק סיכון להפסד מהאשראי. בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים, הבנק לא מקיזז בין נכסים בגין מכשירים נגזרים כנגד התחייבויות בגין מכשירים נגזרים. אי לכך בדוחות הכספיים ממשיך הבנק להציג חשיפות בגין עסקות בסכום ברוטו.

10. העברות ושירות של נכסים פיננסיים וסילוק של התחייבויות

העברה של נכסים פיננסיים

העברת נכס פיננסי תטופל חשבונאית כמכירה, אם ורק אם, מתקיימים כל התנאים הבאים: (1) הנכס הפיננסי שהועבר בודד מהגורם המעביר, גם במצב של פשיטת רגל או בכינוס נכסים אחר; (2) כל מקבל יכול לשעבד או להחליף את הנכסים שקיבל, ולא קיים תנאי שגם מגביל את המקבל מלנצל את זכותו לשעבד או להחליף וגם מעניק למעביר הטבה גדולה יותר מאשר הטבה טריוויאלית; (3) המעביר, אינו משמר שליטה אפקטיבית בנכסים הפיננסיים המועברים האלה.

כדי שהעברה של חלק מנכס פיננסי תחשב כמכירה, החלק המועבר חייב לקיים את ההגדרה של זכויות משתתפות. זכויות משתתפות מקיימות את הקריטריונים הבאים: הזכות צריכה לייצג זכויות פרופורציונאליות ביחס למלוא הנכס הפיננסי; כל תזרימי מזומנים המתקבלים מהנכסים מחולקים בין זכויות המשתתפות באופן פרופורציונלי לחלקם בבעלות; הזכויות אינן זכויות נחותות (subordinated) ביחס לזכויות אחרות; לא קיימת זכות חזרה למעביר או למחזיקים אחרים בזכויות משתתפות (למעט במקרה של הפרת מצגים או התחייבויות, התחייבויות חוזיות שוטפות לשירות בנכס פיננסי בשלמותו וניהול חוזה ההעברה, ומחויבויות חוזיות להתחלק בקיזוז הטבות כלשהן שהתקבלו על-ידי מחזיק כלשהו בזכויות משתתפות); ולמעביר וגם למחזיק בזכויות משתתפות אין זכות לשעבד או להחליף את הנכס הפיננסי בשלמותו, למעט אם כל המחזיקים בזכויות משתתפות מסכימים לשעבד או להחליף את הנכס הפיננסי בשלמותו.

במידה והעסקה עומדת בתנאים לטיפול בעסקה כמכירה, הנכסים הפיננסיים המועברים או הזכות המשתתפת נגרעים מהמאזן של הבנק. במידה ולא מתקיימים תנאי המכירה, ההעברה נחשבת לחוב מובטח. מכירה של חלק מנכס פיננסי שאינו זכות משתתפת מטופלת כחוב מובטח, היינו, הנכסים המועברים ממשיכים להירשם במאזן של הבנק והתמורה מהמכירה תוכר כהתחייבות של הבנק.

עסקות השאלה או שאילת ניירות-ערך

הבנק מיישם הוראות ספציפיות שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור לטיפול בעסקות השאלה או שאילה של ניירות-ערך שבהן ההשאלה מבוצעת כנגד איכות האשראי הכללית והביטחונות הכלליים של השואל, או כאשר השואל אינו מעביר אל המשאיל כביטחון מכשירים נזילים המתייחסים ספציפית לעסקת השאלת ניירות הערך, אשר המשאיל רשאי למכור או לשעבד אותם. כאשר התאגיד הבנקאי משאיל ניירות-ערך הוא גורע את ניירות הערך שהושאלו ומכיר באשראי בגובה שווי שוק של ניירות הערך שהועברו. בתקופות עוקבות, האשראי מוכר באותו אופן בו נמדד נייר הערך לפני שהושאל. בתום ההשאלה נגרע האשראי והתאגיד הבנקאי מכיר מחדש בנייר הערך. כאשר התאגיד הבנקאי שואל ניירות-ערך בשאילה לא מובטחת, התאגיד הבנקאי מכיר בנייר ערך וכנגדו בפיקדון לפי השווי של אותו נייר ערך שהתקבל בעסקת ההשאלה. נייר הערך שהתאגיד הבנקאי שאל מסווג כנייר ערך בתיק למסחר.

מכירה בחסר

כאשר תאגיד בנקאי מוכר בחסר נייר ערך שנשאל על ידו, מוכר מזומן כנגד פיקדון. הפיקדון משוערך רק אם שווי נייר הערך עלה במהלך התקופה הזאת, ומוכר בדוח רווח והפסד בסעיף "הכנסות מימון שאינן מריבית".

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

גרעית התחייבות

הבנק גורע התחייבויות רק כאשר ההתחייבות מסולקת. סילוק של התחייבות יכול להיעשות באמצעות תשלום למלווה או באמצעות שחרור משפטי מהמחויבות.

11. רכוש קבוע

הכרה ומדידה

פריטי רכוש קבוע נמדדים לפי העלות בניכוי פחת שנצבר והפסדים מירידת-ערך. העלות כוללת יציאות הניתנות לייחוס במישרין לרכישת הנכס. עלות תוכנה שנרכשה, המהווה חלק בלתי נפרד מתפעול הציוד הקשור, מוכרת כחלק מעלות ציוד זה. כמו-כן, בהתאם להוראות הדיווח לציבור הבנק מסווג בסעיף בניינים וציוד את העלויות בגין נכסי תוכנה שנרכשו או עלויות שהונחו כנכס בגין תוכנות שפותחו באופן פנימי לשימוש עצמי. רווח או הפסד מגרעית פריט רכוש קבוע מוכר נטו, בסעיף "הכנסות אחרות" בדוח רווח והפסד.

עלויות תוכנה

תוכנה אשר נרכשה על-ידי הבנק נמדדת לפי עלות בניכוי הפחתות והפסדים מירידת-ערך. הייון עלויות הקשורות לפיתוח תוכנה לשימוש עצמי מתחיל רק כאשר השלב הראשוני בפרויקט הושלם, וכן ההנהלה, בעלת הסמכות המתאימה, אישרה והתחייבה לממן את הפרויקט וצפוי כי הפיתוח יושלם ויתהוו הטבות כלכליות עתידיות מהתוכנה. עלויות תקורה שלא ניתן ליחסן באופן ישיר לפיתוח התוכנה ועלויות בשלב הראשוני של הפרויקט מוכרות כהוצאה עם התהוותן. בנוסף, הבנק מיישם את הנחיות הפיקוח על הבנקים בנושא הייון עלויות תוכנה לפיהן נקבע סף מהותיות להייון. עוד נקבע כי בגין תוצרים, אשר סך העלויות שניתן להוון בגינם אינו נמוך מסף המהותיות, נקבע מקדם הייון נמוך מ-1, כדי להביא בחשבון את הפוטנציאל לחוסר יעילות ולסטיית מקובלות במסגרת פרויקטי פיתוח תוכנה. דרג העובדים שעלויותיהם מהוונות לנכסים הוגבל לדרגת מנהל פרויקט התוכנה ורישום עלויות בגין פיתוח תוכנה של כלל עובדי הפיתוח המתירים להייון, נעשה בדרך של דיווח שעות פרטני.

עלויות עוקבות

עלות החלפת חלק מפריט רכוש קבוע ועלויות עוקבות אחרות מוכרת כחלק מהערך בספרים של רכוש קבוע אם צפוי כי ההטבות הכלכליות העתידיות הגלומות בהן יזרמו אל הקבוצה ואם עלותן ניתנת למדידה באופן מהימן. הערך בספרים של חלק מפריט רכוש קבוע שהוחלף נגרע. עלויות שדרוגים ושיפורים של תוכנה לשימוש עצמי מהוונים רק אם צפוי שההוצאות שהתהוו יובילו לפונקציונליות נוספת. עלויות תחזוקה שוטפות ועלויות אחרות נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן.

פחת והפחתות

פחת נזקף לדוח רווח והפסד לפי שיטת הקו הישר על פני אומדן אורך החיים השימושי של כל חלק מפריט הרכוש הקבוע. נכסים חכורים מופחתים על פני התקופה הקצרה מבין תקופת החכירה ותקופת השימוש בנכסים. קרקעות בבעלות הבנק אינן מופחתות. שיפורים במושכר מופחתים על פני התקופה הקצרה מבין תקופת החכירה ותקופת השימוש בנכסים. הפחתה נזקפת לדוח רווח והפסד לפי שיטת הקו הישר על פני אומדן אורך החיים השימושי החל מהמועד שבו התוכנות זמינות לשימוש. תוכנות בתהליך פיתוח אינן מופחתות באופן שיטתי כל עוד הן אינן זמינות לשימוש. לפיכך, מתבצעת בחינה לירידת-ערך לפחות אחת לשנה, עד למועד בו הן הופכות להיות זמינות לשימוש. שיטת הפחת, אורך החיים השימושיים וערך השייר נבחנים מחדש לפחות בכל סוף שנת כספים ומותאמים בעת הצורך.

12. חכירות

חכירות, לרבות חכירות של קרקעות ממינהל מקרקעי ישראל או מצדדים שלישיים אחרים בהן נושא הבנק באופן מהותי בכל הסיכונים והתשואות מהנכס, מסווגות כחכירות מימוניות. בעת ההכרה לראשונה נמדדים הנכסים החכורים בסכום השווה לנמוך מבין השווי ההוגן והערך הנוכחי של דמי החכירה המינימליים העתידיים. תשלומים עתידיים למימוש אופציה להארכת תקופת החכירה מול מנהל מקרקעי ישראל אינם מוכרים כחלק מהנכס וההתחייבות. לאחר ההכרה לראשונה, מטופל הנכס כרכוש קבוע. יתר החכירות מסווגות כחכירות תפעוליות, כאשר הנכסים החכורים אינם מוכרים במאזן של הבנק. תשלומים במסגרת חכירה תפעולית נזקפים לרווח והפסד לפי שיטת הקו הישר, לאורך תקופת החכירה. לעניין האימוץ הצפוי של כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות-הברית בנושא חכירות החל מיום 1 בינואר 2020, ראה [סעיף ו' להלן](#).

13. ירידת-ערך נכסים שאינם פיננסיים

הבנק בוחן נכסים לא שוטפים לצורך ירידת-ערך כאשר מתרחשים אירועים או שינויים בנסיבות מצביעים על כך שהערך בספרים של הנכס עשוי שלא להיות בר השבה. הפסדים מירידת-ערך יוכרו רק במידה וערך הנכס בספרים עולה על שווי ההוגן. הערך בספרים אינו בר השבה אם הוא עולה על סך תזרימי המזומנים הלא מהוונים הצפויים לנבוע מהשימוש בנכס ומימושו. ההפסד שיוכר הוא בגובה ההפרש בין הערך בספרים לשווי ההוגן של הנכס. הפסד זה אינו מבוטל בתקופות עוקבות.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

ירידת-ערך של עלויות פיתוח עצמי של תוכנות מחשב

- בחינת קיום ירידת-ערך לגבי עלויות פיתוח עצמי של תוכנות מחשב מוכרת וממדדת בעת התרחשות אירועים או שינויים בנסיבות המצביעים על כך שיתכן והערך בספרים של הנכס לא יושב. דוגמאות לאירועים או שינויים בנסיבות המצביעים על ירידת-ערך:
- לא צפוי כי התוכנה תספק שירותים פוטנציאליים משמעותיים;
  - חל שינוי מהותי באופן או בהיקף השימוש בתוכנה או בשימוש הצפוי בתוכנה;
  - בוצע או יבוצע בעתיד שינוי מהותי בתוכנה;
  - העלויות לפיתוח או הסבת התוכנה המיועדת לשימוש עצמי חורגות משמעותית מהסכומים שנצפו מראש;
  - צפוי שפיתוח התוכנה לא יושלם ולא ייעשה בו שימוש.

14. קבוצת מימוש מוחזקת למכירה ופעילות מופסקת

קבוצת מימוש מוחזקת למכירה

הבנק מסווג נכס קבוצת מימוש כמוחזקת למכירה אם הערך בספרים שלה יושב בעיקר באמצעות מכירה ולא באמצעות שימוש מתמשך, בתקופה שבה כל הקריטריונים הבאים מתקיימים: (1) ההנהלה, אשר לה הסמכות לאשר את הפעולה, מתחייבת לתוכנית למכור את קבוצת המימוש; (2) קבוצת המימוש זמינה למכירה מיידית במצבה הנוכחי; (3) תוכנית פעילה לאיתור רוכש ופעולות אחרות להשלמת התכנון למכור החלה; (4) מכירת קבוצת מימוש הינה צפויה (probable) וחזוי (expected) שתוך שנה אחת ממועד הסיווג המכירה תושלם; (5) קבוצת מימוש משווקת באופן פעיל לצורך מכירה במחיר שהוא סביר ביחס לשווי ההוגן הנוכחי שלה; (6) פעולות שנדרשות להשלמת התכנון מצביעות על כך שאין זה סביר שיעשו שינויים משמעותיים לתכנון או שהתכנון יבוטל.

במועד הסיווג של קבוצת המימוש כמוחזקת למכירה, נבחן הצורך בהכרה בירידת-ערך לנכסים הרלוונטיים בהתאם לתקינה החלה על אותם נכסים. נכסים לא שוטפים שכפופים לפחת או הפחתה שמשויכים לקבוצת מימוש (לדוגמה, רכוש קבוע או נכסים אחרים) לא יצברו יותר פחת וכל הנכסים וההתחייבויות המיוחסים לקבוצת המימוש יוצגו בשתי שורות נפרדות. חברה בת המסווגת כקבוצת מימוש מוחזקת למכירה תמשיך להיות מאוחדת, אך כל הנכסים וההתחייבויות המיוחסים לפעילות יוצגו בשתי שורות נפרדות במאזן הבנק כאמור.

פעילות מופסקת

הבנק מסווג קבוצת מימוש כפעילות מופסקת בהתקיים כל הקריטריונים הבאים: (1) קבוצת המימוש מהווה רכיב של ישות; (2) קבוצת המימוש מומשה או מקיימת את תנאי הסיווג של נכס המוחזק למכירה; (3) קבוצת המימוש מייצגת שינוי אסטרטגי, אשר יש (או תהיה) לו השפעה מהותית על פעילויותיה ותוצאותיה הכספיות של הבנק.

בגין פעילות מופסקת הבנק הציג מחדש מספרי ההשוואה בדוח רווח והפסד, כאילו הופסקה הפעילות מתחילת תקופת ההשוואה המוקדמת ביותר.

15. זכויות עובדים

הבנק מחויב מתוקף דיון, הסכם ונוהג בתשלומי הטבות פרישה לעובדים, אשר כוללים תשלומים לפי תוכניות להטבה מוגדרת בגין פנסיה (כגון, תשלומי פנסיה, פיצויי פיטורין ופרישה), תשלומים לפי תוכניות אחרות לאחר פרישה ולאחר סיום העסקה (כגון, שי לחג ותשלומי רווחה בריאות ואחרים המשולמים לפנסיונרים או בגינם) ותשלומים לפי תוכניות להפקדה מוגדרת (כגון, תשלומים לקופות תגמולים או לקרן פנסיה בהתאם לסעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין, התשכ"ג-1963). כמו-כן, בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים, תאגיד בנקאי שצופה כי ישולמו לקבוצת עובדים הטבות מעבר לתנאים החוזיים, נדרש להביא בחשבון את שיעור העובדים שצפויים לעזוב (לרבות עובדים שצפויים לפרוש במסגרת תוכניות פרישה מרצון או בעת קבלת תנאים מועדפים אחרים) ואת ההטבות שהם צפויים לקבל בעת עזיבתם.

התחייבויות הבנק לתשלום פיצויים לעובדי הבנק בהתאם לסעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין מטופלות כתוכנית להפקדה מוגדרת. התאגיד הבנקאי מכיר בעלות הפנסיה נטו לתקופה בהתאם להפקדה הנדרשת לאותה תקופה.

התחייבויות הבנק לתשלום פיצויים, פנסיה והטבות אחרות, שאינן בהתאם לסעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין, הטבות אחרות לזמן ארוך והטבות אחרות לאחר סיום העסקה ולאחר פרישה, מטופלות כתוכניות להטבה מוגדרת ומחושבות על בסיס אקטוארי ובהתחשב בהסתברויות על בסיס ניסיון העבר. שיעור ההיוון להטבות לעובדים מחושב על בסיס תשואת אגרות-החוב הממשלתיות בישראל בתוספת מרווח ממוצע על אגרות-חוב קונצרניות בדירוג AA (בינלאומי) ומעלה, הנקבע לפי ההפרש בין שיעורי התשואה לפדיון, לפי תקופות פירעון, על אגרות-חוב קונצרניות בדירוג AA ומעלה בארצות-הברית, לבין שיעורי התשואה לפדיון, לאותן תקופות לפירעון, על אגרות-חוב של ממשלת ארצות-הברית, והכול במועד הדיווח.

בגין ההטבות האמורות נזקפת לרווח והפסד עלות שירות, עלות ריבית, תשואה על נכסי תוכנית, הפחתה של רווח או הפסד אקטוארי נטו, הפחתה של עלות או זיכוי בגין שירות קודם והפחתה של רווח או הפסד אקטוארי אשר נכללו במסגרת הרווח הכולל האחר המצטבר.

רווח או הפסד אקטוארי, הינו שינוי בערך של מחויבות בגין הטבה חזויה או של נכסי תוכנית, הנובע מכך שהניסיון בפועל שונה מהמשוער, או הנובע משינוי בהנחה אקטוארית. רווחים והפסדים אקטואריים נכללים במסגרת הרווח הכולל האחר המצטבר ומופחתים בשיטת הקו הישר על פני תקופת השירות הממוצעת הנותרת של העובדים הצפויים לקבל הטבות על-פי התוכנית.

עלות או זיכוי בגין שירות קודם מופחת כרכיב של עלות הפנסיה נטו לתקופה בקו ישר, על פני תקופת השירות הממוצעת הנותרת של העובדים הצפויים לקבל הטבות על-פי התוכנית.

הטבות עובד לטווח קצר (כדוגמת: שכר עבודה, חופשה ומענקים) נמדדות על בסיס לא מהוון וההוצאה נזקפת בעת שניתן השירות המתייחס.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

16. תשלום מבוסס מניות

עסקות תשלום מבוסס מניות כוללות קבלת שירותים מהעובדים בתמורה להנפקת מניות הבנק, אופציות למניות או מכשירים הוניים אחרים. עסקות אלו כוללות גם התחייבויות לעובדים, בהתקיים אחד משני התנאים הבאים: (1) הסכום מבוסס, לפחות בחלקו, על מחיר המניה של הבנק, או על מכשיר הוני אחר של הבנק. (2) המענק דורש, או עשוי לדרוש, סילוק באמצעות הנפקת מניות התאגיד הבנקאי, או מכשירים הוניים אחרים של התאגיד הבנקאי. עסקות הכוללות התחייבות אשר תסולק במזומן, או על-ידי הנפקת מספר משתנה של מניות הבנק על בסיס שווי כספי קבוע מסווגות כהתחייבות. לגבי עסקות תשלום מבוסס מניות המסווגות כמענקים הוניים, שווי ההטבה נמדד במועד ההענקה בהתייחס לשווי ההוגן של המכשירים הוניים המוענקים. שווי ההטבה מוכר ברווח והפסד כהוצאות שכר כנגד גידול מקביל בהון. לצורך ההכרה בהוצאה וייחוסה על פני תקופות השירות המתאימות של העובדים, הבנק מתחשב בתנאי שירות ובתנאי ביצוע (שאינם תנאי שוק), כך שההכרה בהוצאה מבוססת על מספר המכשירים אשר לגביהם תנאי השירות ותנאי הביצוע צפויים להתקיים. יעד ביצוע אשר יכול להיות מושג לאחר תקופת השירות, מטופל כתנאי ביצוע. לגבי עסקות תשלום מבוסס מניות המסווגות כמענקים התחייבויותיים, הבנק מודד מחדש את השווי ההוגן של ההתחייבות בסוף כל תקופת דיווח ובמועד הסילוק, כאשר שינויים כלשהם בשווי ההוגן מוכרים ברווח והפסד לתקופה כנגד ההתחייבות.

17. רכישת מניות הבנק על-ידי הבנק

בעת רכישת מניות הבנק על-ידי הבנק, סכום התמורה ששולם, הכולל עלויות ישירות, מנוכה מההון. כאשר המניות נמכרות או מונפקות מחדש, סכום התמורה שהתקבלה מוכר כגידול בהון והעודף או הגרעון שנובעים מהעסקה נזקף ליתרת הפרמיה.

18. התחייבויות תלויות

קבוצת הבנק הינה צד להליכים משפטיים שונים במסגרת עיסוקה במגוון סוגים של שירותים פיננסיים ובהם תביעות של לקוחות ובקשות צדדים שונים לאישור תביעות כתובענות ייצוגיות. כמו-כן, הקבוצה הינה צד לבדיקות או חקירות של גופים משפטיים ורגולטוריים. הקבוצה מיישמת את הוראות הפיקוח על הבנקים בנושא התחייבויות תלויות המבוססות על הוראות ASC 450. הליכים אלה נבחנים באופן פרטני בסיוע יועצים משפטיים הנדרשים להעריך את הסיכון להתממשות חשיפה.

מצב בו הסיכון צפוי (Probable) הינו כאשר קיימת הסתברות להתממשות החשיפות לסיכון של מעל ל-70%. בגין תלויה הנכללת בקבוצת סיכון זו נכללה הפרשה בדוחות הכספיים.

מצב בו הסיכון אפשרי (Reasonably Possible) הינו כאשר קיימת הסתברות להתממשות החשיפות לסיכון של בין 20% ל-70%. בגין תלויה הנכללת בקבוצת סיכון זו לא נכללה הפרשה בדוחות הכספיים, אלא רק ניתן גילוי.

מצב בו הסיכון קלוש (Remote) הינו כאשר קיימת הסתברות להתממשות החשיפות לסיכון של מתחת ל-20%. בגין תלויה הנכללת בקבוצת סיכון זו לא נכללת הפרשה בדוחות הכספיים ולא ניתן גילוי.

הפרשה להתחייבויות תלויות נרשמת בהתקיים שני התנאים להלן: (א) צפוי כי ירד ערכו של נכס (או התחייבות) במועד הדיווח; (ב) סכום ההפסד ניתן לאמידה באופן סביר. במידה ועל פי הערכת הבנק בהתבסס על חוות דעתם של יועצי המשפטיים לא ניתן לאמוד סכום של הפסד באופן מהימן, נערך טווח של תרחישים לחשיפה ואם סכום כלשהו בטווח מהווה לאותו המועד אומדן טוב מן האחרים על אותו טווח, הסכום האמור ייצבר כהפרשה. במידה ולא קיים סכום בטווח המהווה אומדן טוב יותר מסכום כלשהו אחר, נדרש לרשום כהפרשה את הסכום המינימלי בטווח. לגבי תביעות שלגביהן קיימת קביעה של הפיקוח על הבנקים כי הבנק נדרש להשיב כספים, אלה מסווגות כ"צפוי" ונערכת בגין כל תביעה הפרשה בגובה הסכום שהבנק נדרש להשיב.

במקרים נדירים בהם לדעת הנהלת הבנק, בהסתמך על ייעוץ משפטי, לא ניתן להעריך את סיכויי ההתממשות של החשיפה לסיכון בגין תביעה רגילה ובגין תביעה שאושרה כתביעה ייצוגית במקרים בהם טרם פורסמו ארבעה דוחות כספיים על-ידי הבנק מאז שנכללה בהם לראשונה תביעה כאמור ולכן לא בוצעה הפרשה.

ביאור ג.25. כולל גילוי על כל תביעה שסכומה מעל 1% מהון הבנק ולגבי תביעות שלא ניתן בשלב זה להעריך את תוצאותיהן, ניתן גילוי לגבי כל תביעה שסכומה מעל 0.5% מההון.

על פי ההוראות נדרש, כאמור, לתת גילוי לסכומי ההפסד אשר הסתברות התממשותם אינה קלושה.

בהתאם להערכת הנהלה ובהתבסס על הערכות יועצי המשפטיים, הדוחות הכספיים כוללים הפרשות נאותות בגין תלויות.

19. הוצאות מסים על ההכנסה

הדוחות הכספיים של הבנק כוללים מסים שוטפים ומסים נדחים. מסים שוטפים ונדחים נזקפים לדוח רווח והפסד, אלא אם המס נובע מעסקה או אירוע אשר מוכרים ישירות בהון או ברווח כולל אחר. במקרים אלו הוצאת המסים על הכנסה נזקפת להון או לרווח כולל אחר לפי הרלוונטי. ההפרשה למסים על ההכנסה של הבנק וחברות מאוחדות שלו שהן מוסדות כספיים לצרכי מס ערך מוסף, כוללת מס רווח המוטל על ההכנסה לפי חוק מס ערך מוסף. מס שכר המוטל מתוקף חוק מע"מ במוסדות כספיים נכלל בדוח רווח והפסד בסעיף "משכורת והוצאות נלוות".

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

מסים שוטפים

המס השוטף הינו סכום המס הצפוי להשתלם (או להתקבל) על ההכנסה החייבת במס לשנה, כשהוא מחושב לפי שיעורי המס החלים לפי החוק שנחקק לתאריך המאזן, והכולל שינויים בתשלומי המס המתייחסים לשינויים קודמים.

מסים נדחים

הבנק מכיר במסים נדחים בהתייחס להפרשים זמניים בין הערך בספרים של נכסים והתחייבויות לצורך דיווח כספי לבין ערכם לצרכי מסים, החייבים במס. הבנק לא הכיר בהתחייבות מסים נדחים בגין הפרשים זמניים שנוצרו עד ליום 31 בדצמבר 2016 בגין השקעה בחברות בנות מקומיות. הפרשים זמניים אלו עשויים להתחייב במס, במידה והבנק יממש את ההשקעה בחברות הבנות המקומיות. החל מיום 1 בינואר 2017, הבנק הכיר בהתחייבות מסים נדחים, בגין הפרשים זמניים חייבים במס בגין חברות בנות מקומיות.

הבנק מכיר בנכסי מסים נדחים בגין כל הפרשים הזמניים הניתנים לניכוי והפסדים מועברים. נכס מס נדחה מופחת בסכום יתרת הפרשה (Valuation Allowance) אם, יותר סביר מאשר לא כי חלק או כל נכס המס הנדחה לא ימומש.

המסים הנדחים נמדדים לפי שיעורי המס הצפויים לחול על הפרשים הזמניים במועד בו ימומשו, בהתבסס על החוקים שנחקקו לתאריך המאזן. יצירה של נכסי מסים נדחים נטו לא תעלה על המסים השוטפים בתקופת החשבון, אלא במקרים מיוחדים בהם צפוי שבעתיד תהיה הכנסה חייבת שכנגדה יהיה ניתן לנצל אותם.

קיצוז נכסי והתחייבויות מסים נדחים

הבנק מקזז נכסי והתחייבות מסים נדחים במידה וקיימת זכות חוקית הניתנת לאכיפה לקיצוז נכסי והתחייבויות מסים שוטפים, והם מיוחסים לאותה הכנסה חייבת במס הממוסה על-ידי אותה רשות מס בגין אותה חברה נישומה, או בחברות שונות בקבוצה, אשר בכוונתן לסלק נכסי והתחייבויות מסים שוטפים על בסיס נטו או שנכסי והתחייבויות המסים מיושבים בו זמנית.

פוזיציות מס לא ודאיות

הבנק מכיר בהשפעת פוזיציות מס רק אם צפוי (more likely than not) שהפוזיציות יתקבלו על-ידי רשויות המס או בית המשפט. פוזיציות מס שמוכרות נמדדות לפי הסכום המקסימלי שסבירות התממשותו עולה על 50%. שינויים בהכרה או במדידה באים לידי ביטוי בתקופה בה חלו שינויים בנסיבות אשר הובילו לשינוי בשיקול הדעת.

20. רווח למניה

הבנק מציג נתוני רווח למניה בסיסי ומדולל לגבי הון המניות הרגילות שלו. הרווח הבסיסי למניה מחושב על-ידי חלוקת הרווח או ההפסד המיוחסים לבעלי המניות הרגילות של הבנק במספר הממוצע המשוקלל של המניות הרגילות שהיו במחזור במשך התקופה. הרווח המדולל למניה נקבע על-ידי התאמת הרווח או ההפסד (כגון התאמות בגין השפעה לאחר מס של דיבידנדים, עלויות מימון כלשהן ושינויים אחרים) המתייחס לבעלי המניות הרגילות והתאמת הממוצע המשוקלל של המניות הרגילות שבמחזור, לאחר התאמה בגין מניות באוצר ובגין ההשפעות של כל המניות הרגילות הפוטנציאליות המדוללות, הכוללות, כתבי אופציה למניות וכתבי אופציה למניות שהוענקו לעובדים.

21. דיווח על מגזרי פעילות

מגזרי פעילות פיקוחיים

הבנק מדווח על מגזרי פעילות פיקוחיים בהתאם למתכונת אחידה ובת השוואה שקבע הפיקוח על הבנקים. מגזר פעילות פיקוחי מוגדר בעיקר בהתבסס על סיווג הלקוחות. לקוחות פרטיים מסווגים בהתאם להיקף הנכסים הפיננסיים למגזר משקי הבית ומגזר הבנקאות הפרטית. לקוחות שאינם אנשים פרטיים מסווגים בעיקר על-פי מחזור הפעילות שלהם למגזרים עסקיים (תוך הפרדה בין עסקים זעירים וקטנים, עסקים בינוניים ועסקים גדולים) גופים מוסדיים ומגזר ניהול פיננסי.

מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה

בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים, בנק שמגזרי הפעילות שלו שבהתאם לגישת ההנהלה שלו שונים מהותית ממגזרי הפעילות הפיקוחיים, ייתן בנוסף גילוי על מגזרי פעילות בהתאם לגישת ההנהלה. מגזר פעילות הוא מרכיב בבנק אשר עוסק בפעילויות שמהן הוא עשוי להפיק הכנסות ולשאת בהוצאות; תוצאות פעולותיו נבחנות באופן סדיר על-ידי ההנהלה והדירקטוריון לצורך קבלת החלטות בנוגע להקצאת משאבים והערכת ביצועיו; וכן קיים לגביו מידע פיננסי נפרד.

חלוקת המגזרים בבנק מבוססת על אפיון של מגזרי לקוחות. מגזרים אלו כוללים גם מוצרים בנקאיים. תוצאות מגזר המוצר שלא ניתן לשייך למגזרי הלקוחות הרלוונטיים נכלל ב"אחרים והתאמות".

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

22. גילויים בהקשר לצד קשור

המידע על יתרות מאזניות וחץ-מאזניות והמידע על תוצאות העסקות עם בעלי עניין וצדדים קשורים ניתן בהתאם להראות הדיווח לציבור לגבי כל אדם המוגדר כבעל עניין, צד קשור או איש קשור, לפי ההגדרה בסעיף 80 בהוראות הדיווח לציבור.

23. עסקות עם בעלי שליטה

הבנק מיישם את כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית לצורך טיפול חשבונאי בפעולות בין תאגיד בנקאי לבין בעל שליטה בו ובין חברה בשליטת הבנק. במצבים בהם בכללים כאמור לא קיימת התייחסות לאופן הטיפול, מיישם הבנק את הכללים שנקבעו בתקן מספר 23 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות בנושא הטיפול החשבונאי בעסקות בין ישות לבין בעל השליטה בה. נכסים והתחייבויות שלגביהם בוצעה עסקה עם בעל שליטה, נמדדים לפי שווי הוגן במועד העסקה. בשל העובדה כי מדובר בעסקה במישור ההוני, זוקפת הקבוצה את ההפרש בין השווי ההוגן לבין התמורה מהעסקה, אם קיים, להון.

1. תקני חשבונאות חדשים והוראות חדשות של הפיקוח על הבנקים בתקופה שלפני יישומם

נושא	עיקרי ההוראות	מועד תחילה והוראות מעבר	השפעה על הבנק
חכירות - ASU 2016-02 ASC 842	אימוץ כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות-הברית בנושא חכירות. המטרה העיקרית של הכללים החדשים היא לשקף בדוחות הכספיים באופן מלא את רמת המינוף שנוצרת מחוזי חכירה ארוכי טווח. עיקרי השינויים בעקבות יישום כללים אלה, הינם: בנקים שחוכרים נכסים לתקופה שעולה על שנה, יכירו בהם במאזן, גם אם החכירה מסווגת כחכירה תפעולית. בגין עסקות חכירה תפעולית ירשם במאזן נכס שמשקף את הזכות להשתמש בנכס החכור, ומנגד תירשם התחייבות לשלם בגין חכירה.	1 בינואר 2020.	להערכת הבנק, בהתבסס על הנתונים הקיימים נכון למועד הדיווח, יישום ההוראות החדשות צפוי להביא לגידול בסך של כ-1.1 מיליארד ש"ח ביתרת נכסי זכות השימוש, ולגידול מקביל ביתרת ההתחייבויות בגין חכירה למועד היישום לראשונה. כמו-כן, להערכת הבנק, יישום ההוראות החדשות צפוי להביא לירידה בשיעור ההון העצמי רובד 1 ובהון הכולל בשיעור של כ-0.04% וכ-0.05%, בהתאמה.
מכשירים פיננסיים - הפסדי אשראי - ASU 2016-13	מטרתו העיקרית של התיקון הינה לספק מידע שימושי יותר בנוגע להפסדי אשראי צפויים בגין מכשירים פיננסיים ומחויבויות למתן אשראי, תוך חיזוק האנטי מחזוריות בהתנהגות הפרשה להפסדי אשראי וחיזוק הקשר בין אופן ניהול סיכוני האשראי לבין אופן השתקפותם בדוחות הכספיים. לצורך כך התיקונים בעדכון זה מחליפים את שיטת הפרשה להפסדי אשראי המבוססת על הפסדים שהתהוו, בשיטה המשקפת הפסדי אשראי צפויים לאורך חיי האשראי ודורשת התחשבות בטווח רחב יותר של מידע צופה פני עתיד שישקף תחזיות סבירות לגבי אירועים כלכליים עתידיים. הכללים החדשים לחישוב הפרשה להפסדי אשראי יחולו על אשראי (לרבות הלוואות לדיור), אגרות-חוב המוחזקות לפדיון, וחשיפות אשראי חוץ-מאזניות מסוימות. בנוסף, ישתנה האופן שבו נרשמות ירידות ערך של אגרות-חוב בתיק הזמין למכירה, וכן יורחב הגילוי על ההשפעה של מועד מתן האשראי על איכות האשראי של תיק האשראי.	1 בינואר 2022. ככלל, הכללים החדשים יישמו באמצעות רישום בעודפים במועד היישום לראשונה של ההשפעה המצטברת.	הבנק נערך ליישום התקן.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

הפסקת פרסום ריבית הליבור

החל מסוף שנת 2021, המערכת הפיננסית העולמית צפויה להפסיק לפרסם את ריביות ה-"IBOR" ולחדול מהשימוש בהן. ריביות אלו מהוות בסיס לצורך חישוב שיעור הריבית החל על מוצרים פיננסיים במטבעות חוץ עיקריים או צמודים למטבעות אלו בריבית משתנה. במסגרת הכוונה לבסס עוגני ריבית חלופיים במטבעות הרלוונטיים, מתגבשות בעולם, על-ידי גופים כגון ISDA (International Swaps and Derivatives Association) וה-ARRC (Alternative Reference Rate Committee), חלופות לריביות אלו, שפה משפטית חדשה והצעות למנגנוני החלפה. השינוי הצפוי ישפיע בכל תעשיית הבנקאות בעולם ובארץ.

במסגרת זו הוקמה בבנק ועדת היגוי אשר עוקבת אחר הפרסומים הבינלאומיים ובוחנת את השפעת ההחלפה על פעילות הבנק. הוועדה מעדכנת את ההנהלה והדירקטוריון מדי תקופה. במסגרת פעילות הוועדה נערך מיפוי של המוצרים השונים הקיימים בבנק ואשר מתבססים על הריביות שצפויות להעלם, בוצעו שינויים במסמכים משפטיים וכן נעשות הדרכות לעובדי הבנק. בסוף חודש ינואר 2020 נשלחו ללקוחות הבנק מכתבים אשר מתארים את השינוי העתידי על-פי המידע שהיה מצוי בבנק באותה עת.

לאור חוסר הוודאות לגבי המשך ביצוע התהליך שמושפע כאמור מהחלטות בינלאומיות, אין ביכולתו של הבנק לבצע הערכות כמותיות של החלפת הריביות. הבנק ימשיך לעקוב אחרי הפרסומים הבינלאומיים ויפעל בשאיפה להקטין את הסיכונים שנובעים מתהליך החלפת הריביות.

להלן פירוט יתרות החוזים המושפעים מריבית הליבור:

מזה: עסקות שיימשכו מעבר לשנת 2021		סך העסקות ליום 31 בדצמבר 2019		
מספר עסקות	סכום במיליוני ש"ח	מספר עסקות	סכום במיליוני ש"ח	
5,115	11,840	5,923	16,086	הלוואות
122	391	554	2,831	פיקדונות
927	61,223	1,451	129,600	נגזרים (ברוטו) - ערך נקוב
25	2,945	33	4,202	מסגרות אשראי שלא נוצלו
6,189	76,399	7,961	152,719	סך-הכל

ז. פעילות מופסקת

החל מהדוחות הכספיים לרבעון השני לשנת 2018 פעילות קבוצת ישראל כ"פ פעילות מופסקת". בהתאם לכך, במועד הסיווג של פעילות מופסקת:

- במאזן סווגו כל הנכסים וכל ההתחייבויות המשויכים לאותה פעילות כשורות נפרדות בדוח על המצב הכספי, כולל תיקון מספרי השוואה.
  - בדוח רווח והפסד הוצג בנפרד הרווח המיוחס לפעילות המופסקת לכל תקופות הדיווח.
  - החל ממועד זה, בהתאם להוראות התקינה האמריקאית, הבנק הפסיק לצבור פחת בגין הנכסים ברי הפחת של קבוצת ישראל.
- ביום 8 באפריל 2019 מכר הבנק בהצעת מכר לציבור כ-65.2% מהונה של ישראל. בעקבות המכירה, הכיר הבנק ברווח נטו (לאחר מס והוצאות הקשורות בהצעת המכר) בסך של כ-137 מיליון ש"ח, בגין חלק ההשקעה שנמכר ובגין שיערוך יתרת ההשקעה שנותרה בהתאם לשווי המניות למועד ההנפקה לאחר התאמה למחירי השוק ליום 30 ביוני 2019.
- לאחר המכירה נותר הבנק עם החזקה של כ-33% ממניות ישראל, שמטופלת בדוחות אלה לפי שיטת השווי המאזני ומוצגת בסעיף "נכסים המיוחסים לפעילות מופסקת".

ביום 9 במרץ 2020 חילק הבנק את יתרת החזקתו במניות ישראל כדיבידנד בעין לבעלי מניות הבנק וחדל מלהחזיק בישראל.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

א. הרכב הנכסים וההתחייבויות המיוחסים לפעילות מופסקת

ליום 31 בדצמבר 2018	ליום 31 בדצמבר 2019	
14,366	-	אשראי לציבור, נטו
356	-	בניינים וציוד
388	-	אחרים
15,110	-	סך-כל הנכסים של קבוצת ישראלכרט
-	849	השקעות בחברות כלולות
13,951	-	התחייבויות אחרות
782	-	פיקדונות
14,733	-	סך-הכל התחייבויות של קבוצת ישראלכרט

ב. רווח והפסד המיוחס לפעילות מופסקת*

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2017	2018	**2019	
הכנסות			
273	312	88	הכנסות ריבית, נטו
1,634	1,717	407	עמלות
7	(4)	12	אחרות
הוצאות			
121	152	26	הוצאות בגין הפסדי אשראי
346	321	85	משכורות והוצאות נלוות
885	983	257	הוצאות אחרות
125	71	13	אחזקה ופחת בניינים
437	498	126	רווח לפני מסים
118	128	33	הפרשה למסים על הרווח
319	370	93	רווח נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
5	6	2	רווח המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
314	364	**91	רווח נקי
-	-	205	רווחי אקוויטי ורווח ממימוש
314	364	296	רווח נקי מפעילות מופסקת

* ללא קיזוז עסקות בינחברתיות בין הבנק לקבוצת ישראלכרט.

** נתוני ההכנסות וההוצאות מתייחסים לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרץ 2019 (מועד הפסקת האיחוד) וממועד זה ואילך מתייחסים לחלק הבנק ברווחי ישראלכרט, בהתאם לשיטת השווי המאזני.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 2 הכנסות והוצאות ריבית

2017	2018	2019	
א. הכנסות ריבית*			
9,618	10,524	10,511	מאשראי לציבור
57	70	66	מאשראי לממשלות
270	266	361	מפיקדונות בבנקים
43	56	110	מפיקדונות בבנק ישראל וממזומנים
625	755	871	מאגרות-חוב
-	1	1	מנכסים אחרים
10,613	11,672	11,920	סך-כל הכנסות ריבית
ב. הוצאות ריבית*			
(1,117)	(1,636)	(1,766)	על פיקדונות הציבור
(7)	(6)	(6)	על פיקדונות הממשלה
(10)	(29)	(21)	על פיקדונות מבנקים
2	-	(1)	על ניירות-ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
(1,051)	(1,085)	(803)	על אגרות-חוב וכתבי התחייבויות נדחים
(6)	(10)	(4)	על התחייבויות אחרות
(2,189)	(2,766)	(2,601)	סך-כל הוצאות ריבית
8,424	8,906	9,319	סך הכנסות ריבית, נטו
ג. פירוט ההשפעה נטו של מכשירים נגזרים מגדרים על הכנסות והוצאות ריבית**			
(78)	(43)	(6)	הכנסות ריבית
(11)	(4)	6	הוצאות ריבית
ד. פירוט הכנסות ריבית על בסיס צבירה מאגרות-חוב			
13	13	11	מוחזקות לפדיון
588	701	825	זמינות למכירה
24	41	35	למסחר
625	755	871	סך-הכל כולל בהכנסות ריבית

* כולל השפעת יחסי גידור (2018, 2017 - כולל מרכיב אפקטיבי ביחסי הגידור).
 ** פירוט של השפעת מכשירים נגזרים מגדרים על סעיפי משנה א ו-ב.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 3 הכנסות מימון שאינן מריבית

א. הכנסות (הוצאות) מימון שאינן פעילויות שאינן למטרות מסחר

2017	2018	2019	
			1. מפעילות במכשירים נגזרים
** (1,241)	** 2,006	(1,513)	סך-הכל מפעילות במכשירים נגזרים ⁽¹⁾
			2. מהשקעה באגרות-חוב
119	188	269	רווחים ממכירת אגרות-חוב זמינות למכירה
(11)	(35)	(13)	הפסדים ממכירת אגרות-חוב זמינות למכירה
108	153	256	סך-הכל מהשקעה באגרות-חוב
			3. הפרשי שער, נטו
1,288	(1,518)	1,288	
			4. רווחים (הפסדים) מהשקעה במניות
147	378	335	רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של מניות שאינן למסחר, נטו ⁽²⁾⁽³⁾⁽⁴⁾
32	27	17	דיבידנד ממניות שאינן למסחר ⁽⁴⁾
-	-	(56)	הפסד מירידת-ערך של חברות מוחזקות*
179	405	296	סך-הכל מהשקעה במניות
			5. רווחים (הפסדים) נטו בגין עסקות איגוח
-	-	-	
			6. רווחים נטו בגין הלוואות שנמכרו
4	56	9	
338	1,102	336	סך-הכל הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית בגין פעילויות שאינן למטרות מסחר

* הפרשה לירידת-ערך בגין השקעות הבנק בבנק פוזיטיף.

** סווג מחדש בגין יישום לראשונה של חוזר בנק ישראל בנושא מכשירים נגזרים וגידור (סיווג נגזרים למסחר ושאינם למסחר).

(1) מכשירים נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.

(2) לרבות הפרשות לירידת-ערך בסך של כ-23 מיליוני ש"ח לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019 (2018: כ-71 מיליוני ש"ח; 2017: כ-75 מיליוני ש"ח).

(3) לרבות רווחים והפסדים ממדידה לפי שווי הוגן של מניות שמתקיים לגביהן שווי הוגן זמין וכן התאמות מעלה או מטה של מניות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין.

(4) עד ליום 31 בדצמבר 2018 מניות זמינות למכירה.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 3 הכנסות מימון שאינן מריבית (המשך)

ב. הכנסות מימון שאינן מריבית בגין פעילויות למטרות מסחר*

2017	2018	2019	
**290	**318	253	הכנסות נטו בגין מכשירים נגזרים למסחר
18	27	(31)	רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אגרות-חוב למסחר, נטו ⁽¹⁾
6	(2)	1	רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של מניות למסחר, נטו
314	343	223	סך-הכל הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית בגין פעילויות מסחר***
652	1,445	559	סך-הכל הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית
			פירוט על הכנסות מימון שאינן מריבית בגין פעילויות למטרות מסחר, לפי חשיפת סיכון:
**82	**83	9	חשיפת ריבית
**207	**245	201	חשיפת מטבע-חוץ
**25	**15	13	חשיפה למניות
314	343	223	סך-הכל

* כולל הפרשי שער שנבעו מפעילות מסחר.

** סווג מחדש בגין יישום לראשונה של חוזר בנק ישראל בנושא מכשירים נגזרים וגידור (סיווג נגזרים למסחר ושייכים למסחר).

*** להכנסות ריבית מהשקעה באגרות-חוב למסחר ראה [ביאור 2](#).

(1) מזה: חלק הרווחים (ההפסדים) הקשורים לאגרות-חוב למסחר שעדיין מוחזקות ליום המאזן בסך של כ-68 מיליוני ש"ח (2018: 6) מיליוני ש"ח; 2017: 2 מיליוני ש"ח).

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 4 עמלות לפי מגזרים בגישת ההנהלה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019									
סך-הכל	התאמות	ניהול פיננסי	פעילות בינלאומית	פעילות עסקית		פעילות קמעונאית			
				עסקי	מסחרי	הלוואות לדיור	עסקים קטנים	לקוחות פרטיים	
870	-	35	8	49	45	-	277	456	ניהול חשבון
321	-	-	-	2	7	-	59	253	כרטיסי אשראי
698	81	56	2	69	10	-	34	446	פעילות בניירות-ערך
171	-	-	-	3	3	-	8	157	עמלות הפצת מוצרים פיננסיים ⁽¹⁾
17	-	17	-	-	-	-	-	-	ניהול, תפעול ונאמנות לגופים מוסדיים ⁽²⁾
222	-	-	9	88	106	1	18	-	טיפול באשראי
281	3	5	-	6	13	-	101	153	הפרשי המרה
81	-	1	3	19	23	-	33	2	פעילות סחר חוץ
28	-	-	-	14	-	12	-	2	הכנסות נטו משירות תיקי אשראי
45	-	-	-	-	-	45	-	-	דמי ניהול ועמלות מביטוח חיים וביטוח דירות
479	-	-	19	245	163	-	44	8	עמלות מעסקי מימון
27	8	2	-	1	-	-	2	14	עמלות אחרות
3,240	92	116	41	496	370	58	576	1,491	סך-כל העמלות

2017	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018									
סך-הכל	סך-הכל	התאמות	ניהול פיננסי	פעילות בינלאומית	פעילות עסקית		פעילות קמעונאית			
					עסקי	מסחרי	הלוואות לדיור	עסקים קטנים	לקוחות פרטיים	
943	920	-	39	31	46	45	-	288	471	ניהול חשבון
269	282	-	-	-	2	7	-	54	219	כרטיסי אשראי
761	741	89	59	12	76	10	-	33	462	פעילות בניירות-ערך
183	183	-	-	1	1	3	-	8	170	עמלות הפצת מוצרים פיננסיים ⁽¹⁾
31	37	-	37	-	-	-	-	-	-	ניהול, תפעול ונאמנות לגופים מוסדיים ⁽²⁾
234	223	-	-	10	86	108	1	18	-	טיפול באשראי
279	291	4	7	1	6	14	-	101	158	הפרשי המרה
88	84	-	1	6	14	27	-	33	3	פעילות סחר חוץ
38	33	-	-	-	13	-	15	-	5	הכנסות נטו משירות תיקי אשראי
45	45	-	-	-	-	-	45	-	-	דמי ניהול ועמלות מביטוח חיים וביטוח דירות
436	450	-	-	21	238	137	-	46	8	עמלות מעסקי מימון*
31	29	8	-	2	-	-	-	2	17	עמלות אחרות
3,338	3,318	101	143	84	482	351	61	583	1,513	סך-כל העמלות

* סווג מחדש על מנת לשקף בצורה נאותה טיובים שבוצעו בשיטות המדידה המגזריות.

(1) בעיקר קרנות נאמנות.

(2) בעיקר בגין שירותי ניהול ותפעול הניתנים לקופות-גמל, שהופסקו מיולי 2019.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 5 הכנסות אחרות

הרכב הסעיף

2017	2018	2019	
51	28	4	רווח הון ממכירת בניינים וציוד
51	28	12	הכנסה ממכירת תיקי לקוחות בנקאות פרטית בינלאומית
61	49	74	אחרות
163	105	90	סך-כל ההכנסות האחרות

ביאור 6 משכורות והוצאות נלוות

הרכב הסעיף

2017	2018	2019	
2,587	2,562	2,387	משכורות
96	65	158	הוצאה הנובעת מעסקות תשלום מבוסס מניות ⁽¹⁾
659	665	647	הוצאות נלוות אחרות לרבות קרן השתלמות, חופשה ומחלה
5	2	7	הטבות לזמן ארוך
683	648	669	ביטוח לאומי ומס-שכר
173	151	146	הוצאות בגין פנסיה (לרבות פיצויים ותגמולים)
6	4	4	הטבות אחרות לאחר סיום העסקה
4,209	4,097	4,018	סך-כל המשכורות וההוצאות הנלוות ⁽²⁾
11	14	14	(1) מזה: הוצאות הנובעות מעסקות המטופלות כעסקות תשלום מבוסס מניות המסולקות במכשירים הוניים
399	321	301	(2) מזה: משכורות והוצאות נלוות בחו"ל

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 7 הוצאות אחרות

הרכב הסעיף

2017	2018	2019	
288	270	241	הוצאות בגין פנסיה (לרבות פיצויים ותגמולים), הטבה מוגדרת (ללא עלות שירות)
117	141	165	שיווק ופירסום
221	191	191	תקשורת
430	450	553	מחשב ⁽¹⁾
48	39	36	משרדיות
12	11	20	ביטוח
320	784	724	שירותים מקצועיים ⁽²⁾
12	7	7	שכר והחזר הוצאות לחברי דירקטוריון
53	63	65	הדרכה והשתלמויות
161	195	225	עמלות
41	36	35	תרומה לקהילה
503	1,049	822	הפרשה בגין חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים ו-FIFA ⁽³⁾
356	251	340	אחרות
2,562	3,487	3,424	סך-כל הוצאות האחרות

- (1) למעט משכורות, פחת והפחתות.
 (2) כולל הוצאות הכרוכות בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים (לרבות תשלומים לעורכי דין, יועצים אחרים ושירותים נלווים, לבודק העצמאי שמונה מטעם משרד המשפטים האמריקאי ומימון ייצוג של עובדי קבוצת הבנק) והחקירה בנושא FIFA בסך של 406 מיליוני ש"ח (2018: 526 מיליוני ש"ח, 2017: 89 מיליוני ש"ח).
 (3) מזה הוצאות (הכנסות) הפרשי שער בגין שערור הפרשה בסך של (177) מיליוני ש"ח (2018: 67 מיליוני ש"ח 2017: (54) מיליוני ש"ח). הבנק מגדר את חשיפות המטבע הנובעות מההפרשות האמורות, אשר השפעתן המקזזת נזקפת לסעיף הכנסות מימון שאינן מריבית.

ביאור 8 הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח הפסד

א. הרכב הסעיף

2017	2018	2019	
			מסים שוטפים:
1,869	1,879	1,602	בגין שנת החשבון
51	138	100	בגין שנים קודמות
1,920	2,017	1,702	סך-כל המסים השוטפים
			בתוספת (בניכוי):
			מסים נדחים:
46	118	(21)	בגין שנת החשבון
(7)	(126)	-	בגין שנים קודמות
39	(8)	(21)	סך-כל המסים הנדחים
1,959	2,009	1,681	סך-כל הפרשה למסים ⁽¹⁾
21	5	10	(1) מזה: הפרשה למסים לרשויות מס בחו"ל

הטבלה לעיל אינה כוללת את השפעת המס על רווח כולל אחר. ראה [בביאור 10](#).

ביאור 8 הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח הפסד (המשך)

ב. התאמה בין סכום מס תיאורטי, שהיה חל על הבנק לפי שיעור מס סטטוטורי, לבין הפרשה למסים על הרווח, כפי שנזקפה לדוח רווח והפסד

2017	2018	2019	
4,254	4,201	3,156	רווח לפני מסים
35.04	34.19	34.19	שיעור המס החל על הבנק בישראל (באחוזים)
1,491	1,436	1,079	סכום המס על בסיס שיעור המס הסטטוטורי
			נוסף (פחות) הוצאות מסים (חיסכון במס) בגין:
35	82	45	הכנסות חברות בנות בחו"ל
(9)	(40)	(3)	הכנסות פטורות ובעלות שיעור מס מוגבל
3	(1)	-	הפרשי פחת, תיאום פחת ורווח הון
222	378	336	הוצאות לא-מוכרות
52	94	87	הפרשי עיתוי שלא נרשמו בגינם מסים נדחים
			מסים בגין שנים קודמות:
32	34	38	סכומים נוספים לשלם בגין חובות בעייתיים
12	(22)	62	אחרים
77	49	(3)	הכנסות חברות בנות בישראל
44	(1)	40	הפרשי תרגום בגין חברות מאוחדות בחו"ל
-	-	-	שינוי יתרת מסים נדחים עקב שינוי שיעור המס
-	-	-	שינוי ביתרת הפרשה לנכס מס נדחה
1,959	2,009	1,681	הפרשה למסים על הרווח

ג. שומות

1. לבנק שומות מס הכנסה סופיות עד וכולל שנת 2015. לחברות בנות שומות סופיות עד וכולל שנת 2013.

2. בחודש דצמבר 2016 נתקבלו בישראל שומות מטעם רשות המסים בישראל, אגף המכס ומע"מ (להלן: "הודעת השומה") וזאת בהמשך לביקורת רוחבית ענפית, אשר עיקר עניינה התחשבות ישראל בגין עמלת מנפיק המתקבלת מארגונים בינלאומיים בקשר לעסקות של מחזיקי כרטיס מול בתי עסק בחו"ל בגין השנים 2012 ועד יוני 2016. סכום הודעת השומה בגין כלל רכיביה מגיע לכ-70 מיליוני ש"ח, לא כולל ריבית והצמדה. ישראל הגישה ביום 9 במרץ 2017 השגה על שומות המע"מ וביום 8 במרץ 2018 דחו שלטונות מע"מ את ההשגה שהוגשה. במסגרת ההחלטה בהשגה נדחו למעשה טענות ישראל ובנוסף עודכנו סכומי השומות לכ-93 מיליוני ש"ח, לא כולל ריבית והצמדה. העדכון כלל הרחבה בגין אותם הנושאים הכלולים בשומה המקורית. בהתבסס על חוות דעתם של יועציה המשפטיים הגישה ישראל בסוף חודש ינואר 2019 כתב ערעור לבית המשפט המחוזי. ככל שעמדת ישראל לא תתקבל בבית המשפט תהיה ישראל חשופה לדרישות דומות גם בגין התקופה שלאחר התקופה שבשומות המע"מ. בחודש אוקטובר 2019 התקבלו בפרימיום אקספרס (לשעבר הפועלים אקספרס, חברה בת של ישראל) שומות מע"מ הדומות במהותן לשומות לעיל, אשר יצאו לישראל. השומות הנין בגין התקופה שבין ספטמבר 2014 ועד יוני 2019. סכום החיוב על-פי שומות המע"מ בגין כלל רכיביהן לפרימיום אקספרס מסתכם לכ-42 מיליוני ש"ח, לא כולל ריבית והצמדה. פרימיום אקספרס, בהתבסס גם על חוות דעתם של יועציה המשפטיים, הגישה השגה על השומות לשלטונות מע"מ בחודש דצמבר 2019. ביום 3 בנובמבר 2019 אישר בית המשפט העליון בקשה מוסכמת של ישראל ומנהל מע"מ לאיחוד הערעור עם ערעוריהן של החברות מקס איט פיננסים בע"מ וכרטיסי אשראי לישראל בע"מ, העוסקים בסוגיות דומות, כך שידונו במאוחד בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו. ישראל כוללת הפרשה בדוחותיה במקום בו נדרשת הפרשה ובגין רכיבים בהם בהתאם ליועציה המשפטיים קיים סיכון "אפשרי" להתממשות בעתיד של חלק מסעיפי השומה והכל בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים. נכון ליום 31 בדצמבר 2019, ישראל כוללת בדוחותיה הכספיים הפרשה, בין היתר בגין התקופה הנוספת וזאת בהתבסס על יועציה המשפטיים. ישראל מעריכה את סכום החשיפה שלה ושל פרימיום אקספרס אשר בגינו לא נכללה הפרשה בדוחותיה בסכום של כ-268 מיליוני ש"ח. הבנק הודיע לישראל כי ככל שישאר פרמיום אקספרס יחויבו בהחלטה שיפוטית סופית, שלא ניתן לערער עליה בתשלום מע"מ על עמלות מטבע-החוץ שנגבו מלקוחות הבנק, בעבור הבנק, ואשר הועברו לו במלואן, הבנק יישא בתשלום המע"מ בגין עמלות מטבע-חוץ אלו, המוערך בסך של כ-55 מיליון ש"ח (לפני השפעת המס), בין היתר, בכפוף למתן זכות לבנק להשתתף בהליכים הנוגעים למחלוקת בנושא חיוב המע"מ בגין עמלות מטבע-החוץ כאמור.

ביאור 8 הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח הפסד (המשך)

3. במסגרת דיוני שומה שערך הבנק העלה פקיד השומה טענה לפיה, במכירת חברה בת המסווגת כעוסק לצורכי מס ערך מוסף, יש לחייב במס רווח גם רווחים ראויים לחלוקה הפטורים ממס חברות לפי הוראות פקודת מס הכנסה. ככל שעמדת פקיד השומה כאמור תתקבל, יביא הדבר לגידול בחבות המס שתוטל על הבנק במכירה של מניות בחברות המסווגות כעוסק מורשה לעניין חוק מס ערך מוסף. כמתואר בביאור 15. לדוחות הכספיים, כלל הבנק הפרשה למס בגין מכירה צפויה של קבוצת ישראלכרט. במידה ועמדת פקיד השומה המתוארת לעיל תתקבל, אזי תגדל חבות המס על המכירה הצפויה בסך של כ-300 מיליוני ש"ח. להערכת הבנק בהתבסס על יועציו המשפטיים, יותר סביר מאשר לא ("More Likely Than Not") שתתקבל עמדת הבנק לפיה אין לכלול בבסיס החיוב במס רווח את סכום הרווחים הראויים לחלוקה הפטורים ממס חברות ולפיכך לא נכללה הפרשה למס בגין כך.

ד. תנועה במסים נדחים

שיעור מס ממוצע	יתרה ליום 31 בדצמבר 2019	שינויים שנזקפו לרווח כולל אחר	שינויים שנזקפו לרווח והפסד	יתרה ליום 31 בדצמבר 2018	
ב-%	במיליוני ש"ח				
					נכסי מסים נדחים
34.2	1,758	-	(98)	1,856	הפרשה להפסדי אשראי
34.2	311	-	110	201	הפרשה לחופשה ולמענקים
34.2	1,845	305	(36)	1,576	מהטבות לעובדים
26.4	389	-	82	307	הפסדים מועברים לצורך מסים
21.4	15	(17)	(28)	60	מניירות-ערך ופריטים כספיים אחרים
34.0	72	-	10	62	מנכסים בלתי מוחשיים
34.0	32	-	(13)	45	מפריטים לא-כספיים אחרים
33.2	4,422	288	27	4,107	יתרת נכסי מסים נדחים, ברוטו
26.9	337	-	66	271	נכסי מסים נדחים שלא הוכרו
28.1	4,085	288	(39)	3,836	יתרת נכסי מסים נדחים בניכוי נכסי מסים נדחים שלא הוכרו
					התחייבויות מסים נדחים
17.6	32	19	7	6	מניירות-ערך
26.3	143	-	(1)	144	רכוש קבוע וחכירות
0.0	-	-	-	-	מנכסים בלתי מוחשיים
13.5	134	-	(104)	238	בגין השקעות בחברות מוחזקות*
33.3	1	-	-	1	אחר
18.0	310	19	(98)	389	יתרת התחייבויות מסים נדחים, ברוטו
29.4	3,775	269	59	3,447	יתרת נכסי מסים נדחים, נטו**
	(38)	-	(38)	-	* השפעות שנכללו בפעילות מופסקת
	2	-	(1)	3	** מזה: בגין פעילות חו"ל

ביאור 8 הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח הפסד (המשך)

ד. תנועה במסים נדחים (המשך)

שיעור מס ממוצע	יתרה ליום 31 בדצמבר 2018	יתרה ליום 31 בדצמבר 2018	שינויים שנזקפו לרווח כולל אחר	שינויים שנזקפו לרווח והפסד	יתרה ליום 31 בדצמבר 2017	
ב-%	במיליוני ש"ח					
						נכסי מסים נדחים
34.2	1,856	-	31	1,825		מהפרשה להפסדי אשראי
34.2	201	-	(33)	234		מהפרשה לחופשה ולמענקים
34.2	1,576	(132)	(9)	1,717		מהטבות לעובדים
26.1	307	-	123	184		הפסדים מועברים לצורך מסים
24.3	60	51	(10)	19		מניירות-ערך ופריטים כספיים אחרים
34.1	62	-	62	-		מנכסים בלתי מוחשיים
33.3	45	-	34	11		מפריטים לא-כספיים אחרים
33.2	4,107	(81)	198	3,990		יתרת נכסי מסים נדחים, ברוטו
26.5	271	-	128	143		נכסי מסים נדחים שלא הוכרו
28.7	3,836	(81)	70	3,847		יתרת נכסי מסים נדחים בניכוי נכסי מסים נדחים שלא הוכרו
						התחייבויות מסים נדחים
14.3	6	(41)	4	43		מניירות-ערך
26.6	144	-	6	138		רכוש קבוע וחכירות
0.0	-	-	(40)	40		מנכסים בלתי מוחשיים
13.2	238	-	92	146		בגין השקעות בחברות מוחזקות
20.0	1	-	-	1		אחר
16.3	389	(41)	62	368		יתרת התחייבויות מסים נדחים, ברוטו
31.3	3,447	(40)	8	3,479		יתרת נכסי מסים נדחים, נטו*
	3	-	1	2		* מזה: בגין פעילות חו"ל

ה. תיקוני חקיקה

מס הכנסה

שיעור מס החברות בשנת 2016 עמד על 25%.

בעקבות תיקון בפקודת מס הכנסה מחודש דצמבר 2016, ירד שיעור מס חברות החל משנת 2017 ל-24% והחל משנת 2018 ואילך לשיעור של 23%.

חוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975

הבנק מוגדר כמוסד כספי לצורכי חוק מס ערך מוסף המטיל על מוסד כאמור מס שכר ומס רווח. רווח מוגדר כהכנסה חייבת, כמשמעותה בפקודת מס הכנסה, לפני קיזוז הפסדים משנות המס הקודמות לשנת המס שבה נתקבלה ההכנסה, ואחרי ניכוי מס שכר ולמעט הכנסה מדיבידנד שנתקבל ממוסד כספי ולרבות הכנסה מריבית או מדיבידנד או ממכירה או פדיון של יחידה או מחלוקת רווחים לבעל יחידה שלגביה ניתן פטור ממס הכנסה לפי כל דין. שיעור מס הרווח החל מיום 1 באוקטובר 2015 עומד על 17%.

ביאור 8 הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח הפסד (המשך)

שיעורי המס המשולבים

כתוצאה מהשינויים האמורים לעיל, חל שינוי בשיעור המס הסטטוטורי אשר חל על הבנק כמפורט בטבלה להלן.

המסים המשולמים על הרווח של התאגידים הבנקאיים כוללים מס חברות המוטל על-פי פקודת מס הכנסה ומס רווח המוטל על-פי חוק מס ערך מוסף כמוסבר לעיל. לפיכך, שיעורי המס המשולבים הינם כדלקמן:

שנה	שיעור מס רווח	שיעור מס הכנסה	שיעור מס משולב
2017	17.00%	24.00%	35.04%
2018 ואילך	17.00%	23.00%	34.19%

1. התחייבויות מסים נדחים שלא הוכרו בגין הפרשים זמניים הקשורים להשקעות בחברות בנות בישראל

בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראות המפקח על הבנקים, הבנק לא הכיר בהתחייבות מסים נדחים בגין הפרשים זמניים מסוימים שנוצרו עד ליום 31 בדצמבר 2016 הקשורים להשקעות הבנק בחברות בנות, שהינן קבועות במהותן. הפרשים זמניים אלו עשויים להתחייב במס רק בעת אירוע מימוש, לרבות חלוקת דיבידנד, מכירה או פירוק של מי מחברות הבנות. במידה שהבנק היה נדרש להכיר בהתחייבות מסים נדחים בגין הרווחים הלא מחולקים הנ"ל, סכום ההתחייבות היה 1.3 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016, אשר מרביתו בגין דיבידנדים אשר אינם צפויים לחלוקה על-ידי החברות המוחזקות. החל מיום 1 בינואר 2017, הבנק הכיר בהתחייבות מסים נדחים, בגין הפרשים זמניים הקשורים להשקעות הבנק בחברות בנות.

2. התחייבויות מסים נדחים שלא הוכרו בגין הפרשים זמניים הקשורים להשקעות בחברות בנות זרות

הבנק לא הכיר בהתחייבות מס נדחה בגין רווחים לא מחולקים של חברה בת זרה. בשנת 2019 הסכומים המצטברים של הרווחים הלא מחולקים לפני מס בחברת הבת הזרה הנ"ל הסתכמו לכ-233 מיליוני ש"ח. במידה שהבנק היה נדרש להכיר בהתחייבות מסים נדחים בגין הרווחים הלא מחולקים הנ"ל, סכום ההתחייבות היה כ-80 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2019.

ח. הפסדים מועברים לצרכי מס

ליום 31 בדצמבר 2019				
יתרת הפסדים	נכסי מסים נדחים על הפסדים	נכסי מסים נדחים שלא הוכרו	נכסי מסים נדחים שהוכרו	שנת פקיעה ראשונה
במיליוני ש"ח				
335	76	(26)	50	-
חברות בנות בישראל				
1,139	313	(311)	2	2023
חברות בנות בחו"ל				
ליום 31 בדצמבר 2018				
יתרת הפסדים	נכסי מסים נדחים על הפסדים	נכסי מסים נדחים שלא הוכרו	נכסי מסים נדחים שהוכרו	שנת פקיעה ראשונה
במיליוני ש"ח				
352	81	(47)	34	-
חברות בנות בישראל				
825	226	(224)	2	2023
חברות בנות בחו"ל				

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 8 הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח הפסד (המשך)

ט. הוצאה להפסדי אשראי

בחודש פברואר 2012 נחתם הסכם עקרונות בין הבנק לבין פקיד השומה בנושא אופן ההכרה למס של הפרשה להפסדי אשראי בגין הפרשות לחובות פגומים שיירשמו החל מיום 1 בינואר 2011. בחודש יולי 2017 נחתם הסכם עקרונות עם פקיד השומה בנושא אופן ההכרה למס של הפרשה להפסדי אשראי של חובות הנמדדים לפי שיטת עומק הפיגור וזאת בגין חובות שההפרשה בגינם נכללה בספרי הבנק החל מיום 1 בינואר 2014. להלן עקרונות ההסכמים:

1. הפרשות לחובות פגומים בבחינה פרטנית יותרו בניכוי כהוצאה לצורכי מס בשנה שבה נכללה ההוצאה בדוחות הכספיים של הבנק. בשנת מס שבה הוקטנה יתרת הפרשה לחובות פגומים (שלא כתוצאה מ"מחיקה חשבונאית" או מ"מחילת חוב"), יתווסף לחבות המס של הבנק מס נוסף על-פי נוסחה מוסכמת בהסכם.
2. מחצית ההוצאה השנתית להפסדי אשראי בגין הפרשות לחובות פגומים שאינם בבחינה פרטנית תותר בניכוי כהוצאה לצורכי מס בשנה הראשונה לאחר השנה שבה נרשמה ומחצית תותר בשנת המס השנייה לאחר השנה שבה נרשמה.
3. ההוצאה השנתית להפסדי אשראי בגין הפרשות הנמדדות על בסיס קבוצתי איננה מותרת בניכוי כהוצאה לצורכי מס.
4. 65% מהגידול בהפרשה השנתית להפסדי אשראי בגין אשראי לדיור הנמדדות לפי שיטת עומק הפיגור בגין חובות שההפרשה בגינם נכללה בספרי הבנק החל מיום 1 בינואר 2014 אינו מותר בניכוי.

ביאור 9 רווח למניה רגילה

הרכב הסעיף

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2017	2018	2019
רווח בסיסי		
2,660	2,595	1,799
רווח נקי המיוחס לבעלי המניות הרגילות של הבנק במיליוני ש"ח		
2,346	2,231	1,503
רווח נקי המיוחס לבעלי המניות הרגילות של הבנק במיליוני ש"ח מפעילות נמשכת		
ממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות		
במניות 1 ש"ח ע.ג.		
1,333,550,613	1,333,065,159	1,333,703,474
יתרה ליום 1 בינואר של הון מניות מונפק ונפרע		
721,154	1,269,814	1,029,783
השפעת יחידות RSU		
(803,836)	(562,192)	-
השפעת מניות שנרכשו במהלך התקופה		
1,333,467,931	1,333,772,781	1,334,733,257
ממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות ששימשו לצורך חישוב הרווח הבסיסי למניה ליום 31 בדצמבר		
רווח מדולל		
2,660	2,595	1,799
רווח נקי המיוחס לבעלי המניות הרגילות של הבנק במיליוני ש"ח		
2,346	2,231	1,503
רווח נקי המיוחס לבעלי המניות הרגילות של הבנק במיליוני ש"ח מפעילות נמשכת		
ממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות (מדולל)		
במניות 1 ש"ח ע.ג.		
1,333,467,931	1,333,772,781	1,334,733,257
ממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות ששימשו לצורך חישוב הרווח הבסיסי למניה		
2,158,892	2,103,931	830,756
השפעת יחידות RSU		
1,335,626,823	1,335,876,712	1,335,564,013
ממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות ששימשו לצורך חישוב הרווח המדולל למניה ליום 31 בדצמבר		
רווח למניה רגילה בשקלים חדשים		
רווח בסיסי		
2.00	1.95	1.35
רווח נקי למניה		
1.76	1.68	1.13
רווח נקי למניה מפעילות נמשכת		
רווח מדולל		
1.99	1.94	1.35
רווח נקי למניה		
1.75	1.67	1.13
רווח נקי למניה מפעילות נמשכת		

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 10 רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר

א. שינויים ברווח (הפסד) כולל אחר מצטבר, לאחר השפעת מס

	רווח (הפסד) כולל אחר		רווח (הפסד) כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה			
	המיוחס לבעלי מניות שאינן מקנות הבנק שליטה	המיוחס לבעלי זכויות לבנק	סך-הכל	התאמות בגין הטבות לעובדים	התאמות מתרגום*, נטו לאחר השפעת גידורים**	התאמות בגין הצגת אגרות-חוב לזמינות למכירה לפי שווי הוגן***
יתרה ליום 1 בינואר 2017	1	(840)	(839)	(1,160)	(35)	356
שינוי נטו במהלך השנה	2	54	56	(82)	(19)	157
יתרה ליום 1 בינואר 2018	3	(786)	(783)	(1,242)	(54)	513
שינוי נטו במהלך השנה	-	(408)	(408)	249	16	(673)
יתרה ליום 1 בינואר 2019	3	(1,194)	(1,191)	(993)	(38)	(160)
השפעה מצטברת בגין היישום לראשונה של כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית ⁽¹⁾	-	18	18	-	-	18
יתרה מותאמת ליום 1 בינואר 2019 לאחר יישום לראשונה	3	(1,176)	(1,173)	(993)	(38)	(142)
שינוי נטו במהלך השנה	-	(176)	(176)	(568)	-	392
יתרה ליום 31 בדצמבר 2019	3	(1,352)	(1,349)	(1,561)	(38)	250

* התאמות מתרגום דוחות כספיים של פעילות חוץ שמטבע הפעילות שלה, עד ליום 31 בדצמבר 2018, היה שונה ממטבע הפעילות של הבנק.

** רווחים (הפסדים) נטו בגין גידור השקעות נטו במטבע-חוץ.

*** עד ליום 31 בדצמבר 2018 ניירות-ערך זמינים למכירה.

(1) השפעה מצטברת בגין היישום לראשונה של כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות-הברית בנושא מכשירים פיננסיים (ASU 2016-01) ובנושא מכשירים נגזרים וגידור (ASU 2017-12) ולרבות העדכונים המתייחסים אליהם. ראה גם ביאור 1.ג.1.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 10 רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר (המשך)

ב. השינויים במרכיבי רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר, לפני השפעת מס ואחרי השפעת מס

שנה שהסתיימה ביום								
31 בדצמבר 2017			31 בדצמבר 2018			31 בדצמבר 2019		
לאחר מס	השפעת מס	לפני מס	לאחר מס	השפעת מס	לפני מס	לאחר מס	השפעת מס	לפני מס
השינויים במרכיבי רווח (הפסד) כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה								
התאמות בגין הצגת אגרות-חוב (2017-2018) ניירות-ערך) זמינות למכירה לפי שווי הוגן⁽³⁾								
רווחים (הפסדים) נטו שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן								
282	(107)	389	(332)	163	(495)	559	(275)	834
רווחים (הפסדים) בגין אגרות-חוב (2017-2018) - ניירות-ערך) זמינות למכירה שסווגו מחדש לדוח רווח והפסד ⁽¹⁾								
(125)	52	(177)	(341)	84	(425)	(167)	86	(253)
שינוי נטו במהלך השנה								
157	(55)	212	(673)	247	(920)	392	(189)	581
התאמות מתרגום*								
התאמות מתרגום דוחות כספיים גידורים**								
(64)	-	(64)	51	-	51	-	-	-
רווחים (הפסדים) נטו שסווגו מחדש לדוח רווח והפסד, לרבות בגין מימוש פעילות שינוי נטו במהלך השנה								
-	-	-	-	-	-	-	-	-
(19)	(24)	5	16	18	(2)	-	-	-
רווח (הפסד) אקטוארי נטו השנה								
(178)	90	(268)	148	(85)	233	(645)	348	(993)
רווחים (הפסדים) נטו שסווגו מחדש לדוח רווח והפסד ⁽²⁾								
96	(50)	146	101	(45)	146	77	(40)	117
שינוי נטו במהלך השנה								
(82)	40	(122)	249	(130)	379	(568)	308	(876)
סך-הכל השינוי נטו במהלך השנה								
56	(39)	95	(408)	135	(543)	(176)	119	(295)
השינויים במרכיבי רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה								
סך-הכל השינוי נטו במהלך השנה								
2	-	2	-	-	-	-	-	-
השינויים במרכיבי רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק								
סך-הכל השינוי נטו במהלך השנה								
54	(39)	93	(408)	135	(543)	(176)	119	(295)

* התאמות מתרגום דוחות כספיים של פעילות חוץ שמטבע הפעילות שלה, עד ליום 31 בדצמבר 2018, היה שונה ממטבע הפעילות של הבנק.

** רווחים (הפסדים) נטו בגין גידור השקעות נטו במטבע-חוץ.

(1) הסכום לפני מס מדווח בדוח רווח והפסד בסעיף הכנסות מימון שאינן מריבית. פירוט נוסף ראה [בביאור 3 - הכנסות מימון שאינן מריבית](#).

(2) הסכום לפני מס מדווח בדוח רווח והפסד בסעיף הוצאות אחרות.

(3) עד ליום 31 בדצמבר 2018 ניירות-ערך זמינים למכירה.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 11 מזומנים ופיקדונות בבנקים

הרכב הסעיף

ליום 31 בדצמבר		
2018	2019	
81,240	83,316	מזומנים ופיקדונות בבנקים מרכזיים
3,219	4,806	פיקדונות בבנקים מסחריים
84,459	88,122	סך-הכל**
82,217	85,886	* מזה: מזומנים, פיקדונות בבנקים ופיקדונות בבנקים מרכזיים לתקופה מקורית של עד שלושה חודשים
1	1	** בניכוי הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי

הערה:

בנושא שיעבודים ראה [ביאור 26](#).

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 12 ניירות-ערך

ליום 31 בדצמבר 2019				
הערך במאזן	עלות מופחתת	רווחים שטרם הוכרו לשווי הוגן	הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	שווי הוגן*
(1) אגרות-חוב המוחזקות לפדיון				
אגרות-חוב ומלוות				
299	299	4	-	303
של מוסדות פיננסיים בישראל				
299	299	4	-	303
סך-כל אגרות-החוב המוחזקות לפדיון				
(2) אגרות-חוב זמינות למכירה				
אגרות-חוב ומלוות				
33,417	33,155	264	(2)	33,417
של ממשלת ישראל				
8,108	8,146	23	(61)	8,108
של ממשלות זרות				
-	-	-	-	-
של מוסדות פיננסיים בישראל				
6,830	6,722	108	-	6,830
של מוסדות פיננסיים זרים				
-	-	-	-	-
של אחרים בישראל				
2,454	2,426	31	(3)	2,454
של אחרים זרים				
50,809	50,449	426 ⁽¹⁾	(66) ⁽¹⁾	50,809
סך-כל אגרות-חוב ומלוות זמינים למכירה				
(3) השקעות במניות שאינן למסחר				
1,771	1,626	150 ⁽²⁾	(5) ⁽²⁾	1,771
מזה: מניות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין				
1,021	1,021	-	-	1,021
סך-הכל ניירות הערך שאינן למסחר				
52,883	52,374	580	(71)	52,879
(4) ניירות-ערך למסחר				
אגרות-חוב ומלוות				
6,602	6,533	69	-	6,602
של ממשלת ישראל				
3	3	-	-	3
של ממשלות זרות				
-	-	-	-	-
של אחרים זרים				
**6,605	6,536	69	-	**6,605
סך-כל אגרות-חוב ומלוות למסחר				
מניות				
2	2	-	-	2
של אחרים				
6,607	6,538	69 ⁽²⁾	(2) ⁽²⁾	6,607
סך-כל ניירות הערך למסחר				
59,490	58,912	649	(71)	59,486
סך-כל ניירות הערך ⁽³⁾				

* נתוני שווי הוגן מבוססים בדרך-כלל על שערי בורסה, אשר לא בהכרח משקפים את המחיר שיתקבל ממכירת ניירות-ערך בהיקפים גדולים. לפרטים בדבר אירועים לאחר תאריך המאזן והשפעת נגיף הקורונה, ראה [ביאור 36 להלן](#).

** מזה ניירות-ערך בסך 1,702 מיליוני ש"ח שסווגו כניירות-ערך למסחר משום שהבנק בחר למדוד אותם בהתאם לחלופת השווי הוגן, למרות שהם לא נרכשו למטרות מסחר.

(1) כלולים בהון בסעיף "התאמות בגין הצגת ניירות-ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן" במסגרת רווח כולל אחר.

(2) נזקפו לדוח רווח והפסד.

(3) מזה: ניירות-ערך בסך של כ-2.6 מיליארד ש"ח שועבדו למלווים - ראה [ביאור 26](#).

הערות:

א. לפירוט תוצאות הפעילות בהשקעות באגרות-חוב וכן במניות - ראה [ביאור 2](#) ו**ביאור 3**.

ב. ההבחנה בין אגרות-חוב של ישראל לבין אגרות-חוב של זרים נערכה בהתאם למדינת התושבות של הישות המנפיקה.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 12 ניירות-ערך (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2019							
סך-הכל	12 חודשים ומעלה			סך-הכל	פחות מ-12 חודשים		
	הפסדים שטרם מומשו	שווי הוגן	סך-הכל		הפסדים שטרם מומשו	שווי הוגן	סך-הכל
	20-40%	0-20%		20-40%	0-20%		
							(5) שווי הוגן והפסדים שטרם מומשו, לפי משך זמן ושיעור ירידת הערך, של אגרות-חוב זמינות למכירה הנמצאות בפוזיציית הפסד שטרם מומש
							אגרות-חוב ומלוות
-	-	-	-	(2)	-	(2)	567 של ממשלת ישראל
(22)	-	(22)	2,005	(39)	-	(39)	3,244 של ממשלות זרות
-	-	-	-	-	-	-	- של מוסדות פיננסיים בישראל
-	-	-	-	-	-	-	- של מוסדות פיננסיים זרים
-	-	-	-	-	-	-	- של אחרים בישראל
(1)	-	(1)	319	(2)	-	(2)	97 של אחרים זרים
(23)	-	(23)	2,324	(43)	-	(43)	3,908 סך-כל אגרות-חוב ומלוות זמינים למכירה

הערות:

- א. לפירוט תוצאות הפעילות בהשקעות באגרות-חוב וכן במניות - ראה [ביאור 2](#) וביאור 3.
- ב. ההבחנה בין אגרות-חוב של ישראל לבין אגרות-חוב של זרים נערכה בהתאם למדינת התושבות של הישות המנפיקה.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 12 ניירות-ערך (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2018				
הערך במאזן	עלות מופחתת	רווחים שטרם הוכרו לשווי הוגן	הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	שווי הוגן*
(1) אגרות-חוב המוחזקות לפדיון				
אגרות-חוב ומלוות				
398	398	3	-	401
של מוסדות פיננסיים בישראל				
398	398	3	-	401
סך-כל אגרות-החוב המוחזקות לפדיון				

הערך במאזן	עלות מופחתת (במניות-עלות) רווחים	רווח כולל אחר מצטבר		שווי הוגן*
		הפסדים	רווחים	
(2) ניירות-ערך זמינים למכירה				
אגרות-חוב ומלוות				
26,373	26,335	98	(60)	26,373
של ממשלת ישראל				
10,420	10,580	18	(178)	10,420
של ממשלות זרות				
114	117	-	(3)	114
של מוסדות פיננסיים בישראל				
8,273	8,355	11	(93)	8,273
של מוסדות פיננסיים זרים				
141	142	1	(2)	141
של אחרים בישראל				
2,539	2,567	4	(32)	2,539
של אחרים זרים				
47,860	48,096	132	(368)	47,860
סך-כל אגרות-חוב ומלוות זמינים למכירה				
מניות				
1,480	1,522	13	(55)	⁽¹⁾ 1,480
של אחרים				
49,340	49,618	⁽²⁾ 145	⁽²⁾ (423)	⁽¹⁾ 49,340
סך-הכל ניירות הערך שאינן למסחר				

ליום 31 בדצמבר 2018				
הערך במאזן	עלות מופחתת (במניות-עלות) מומשו	רווחים שטרם מומשו	הפסדים שטרם מומשו	שווי הוגן*
(3) ניירות-ערך למסחר				
אגרות-חוב ומלוות				
6,266	6,274	2	(10)	6,266
של ממשלת ישראל				
69	68	1	-	69
של ממשלות זרות				
2	2	-	-	2
של אחרים זרים				
6,337	6,344	3	(10)	6,337
סך-כל אגרות-חוב ומלוות למסחר				
מניות				
41	45	-	(4)	41
של אחרים				
6,378	6,389	⁽³⁾ 3	⁽³⁾ (14)	6,378
סך-כל ניירות הערך למסחר				
56,116	56,405	151	(437)	⁽¹⁾ 56,119
סך-כל ניירות הערך ⁽⁴⁾				

* נתוני שווי הוגן מבוססים בדרך-כלל על שערי בורסה, אשר לא בהכרח משקפים את המחיר שיתקבל ממכירת ניירות-ערך בהיקפים גדולים. לפרטים בדבר אירועים לאחר תאריך המאזן והשפעת נגיף הקורונה, ראה [ביאור 36](#) להלן.

- (1) כולל מניות ואופציות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין, המוצגות לפי עלות, בסך של 1,020 מיליוני ש"ח.
- (2) כלולים בהון בסעיף "התאמות בגין הצגת ניירות-ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן" במסגרת רווח כולל אחר.
- (3) נזקפו לדוח רווח והפסד.
- (4) מזה: ניירות-ערך בסך של כ-3.8 מיליארד ש"ח שועבדו למלווים - ראה [ביאור 26](#).

הערות:

- א. לפירוט תוצאות הפעילות בהשקעות באגרות-חוב וכן במניות - ראה [ביאור 2](#) וביאור 3.
- ב. ההבחנה בין אגרות-חוב של ישראל לבין אגרות-חוב של זרים נערכה בהתאם למדינת התושבות של הישות המנפיקה.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 12 ניירות-ערך (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2018							
12 חודשים ומעלה				פחות מ-12 חודשים			
סך-הכל	הפסדים שטרם מומשו	שווי הוגן	סך-הכל	הפסדים שטרם מומשו	שווי הוגן	סך-הכל	הפסדים שטרם מומשו
	20-40%	0-20%		20-40%	0-20%		20-40%
(4) שווי הוגן והפסדים שטרם מומשו, לפי משך זמן ושיעור ירידת הערך, של ניירות-ערך זמינים למכירה הנמצאים בפוזיציות הפסד שטרם מומש							
אגרות-חוב ומלוות							
-	-	-	(60)	-	(60)	17,793	של ממשלת ישראל
(177)	-	(177)	(1)	-	(1)	304	של ממשלות זרות
-	-	-	(3)	-	(3)	114	של מוסדות פיננסיים בישראל
(51)	-	(51)	(42)	-	(42)	3,141	של מוסדות פיננסיים זרים
(1)	-	(1)	20	(1)	(1)	18	של אחרים בישראל
(5)	-	(5)	402	(27)	(27)	1,508	של אחרים זרים
(234)	-	(234)	12,454	(134)	(134)	22,878	סך-כל אגרות-חוב ומלוות זמינים למכירה
מניות							
-	-	-	(55)	(15)	(40)	1,080	של אחרים
(234)	-	(234)	12,454	(189)	(174)	23,958	סך-כל ניירות הערך הזמינים למכירה

הערות:

- לפירוט תוצאות הפעילות בהשקעות באגרות-חוב וכן במניות - ראה [ביאור 2 וביאור 3](#).
- ההבחנה בין אגרות-חוב של ישראל לבין אגרות-חוב של זרים נערכה בהתאם למדינת התושבות של הישות המנפיקה.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 13 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי

1. חובות*, אשראי לציבור ויתרת הפרשה להפסדי אשראי

ליום 31 בדצמבר 2019						
סך-הכל	בנקים וממשלות	אשראי לציבור			מסחרי**	
		סך-הכל	פרטי אחר	לדיוור		
יתרת חוב רשומה						
165,145	20,042	145,103	862	2	144,239	חובות שנבדקו על בסיס פרטני
152,544	-	152,544	37,833	89,700	25,011	חובות שנבדקו על בסיס קבוצתי ⁽¹⁾
89,608	-	89,608	-	89,533	75	(1) מזה: שההפרשה בגינם חושבה לפי עומק פיגור
317,689	20,042	297,647	38,695	89,702	169,250	סך-הכל ⁽²⁾
(2) מזה:						
1,374	-	1,374	707	-	667	חובות בארגון מחדש
3,068	-	3,068	55	2	3,011	חובות פגומים אחרים
4,442	-	4,442	762	2	3,678	סך-הכל חובות פגומים
913	-	913	93	699	121	חובות בפיגור 90 ימים או יותר
3,767	-	3,767	51	1	3,715	חובות בעייתיים אחרים
9,122	-	9,122	906	702	7,514	סך-הכל חובות בעייתיים
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות						
3,094	7	3,087	136	-	2,951	בגין חובות שנבדקו על בסיס פרטני
1,620	-	1,620	615	446	559	בגין חובות שנבדקו על בסיס קבוצתי ⁽³⁾
446	-	446	-	446	-	(3) מזה: שההפרשה בגינם חושבה לפי עומק פיגור***
4,714	7	4,707	751	446	3,510	סך-הכל הפרשה להפסדי אשראי ⁽⁴⁾
1,408	-	1,408	136	-	1,272	(4) מזה: הפרשה בגין חובות פגומים

* אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

** יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיוור בסך של כ-75 מיליוני ש"ח, של לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה (ליום 31.12.18: 124 מיליוני ש"ח).

*** כולל יתרת הפרשה מעבר למתחייב לפי שיטת עומק הפיגור שחושבה על בסיס קבוצתי בסך של כ-314 מיליוני ש"ח.

ביאור 13 סיון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

1. חובות*, אשראי לציבור ויתרת הפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2018						
סך-הכל	בנקים וממשלות	אשראי לציבור			מסחר** ⁽⁵⁾	
		סך-הכל	פרטי אחר	לדיור ⁽⁵⁾		
יתרת חוב רשומה						
151,947	16,526	135,421	962	-	134,459	חובות שנבדקו על בסיס פרטני
150,844	-	150,844	42,176	81,330	27,338	חובות שנבדקו על בסיס קבוצתי ⁽¹⁾
81,261	-	81,261	-	81,137	124	(1) מזה: שההפרשה בגינם חושבה לפי עומק פיגור
302,791	16,526	286,265	43,138	81,330	161,797	סך-הכל ⁽²⁾
(2) מזה:						
1,300	-	1,300	624	-	676	חובות בארגון מחדש
1,421	-	1,421	82	-	1,339	חובות פגומים אחרים
2,721	-	2,721	706	-	2,015	סך-הכל חובות פגומים
808	-	808	107	638	63	חובות בפיגור 90 ימים או יותר
3,068	-	3,068	71	-	2,997	חובות בעייתיים אחרים
6,597	-	6,597	884	638	5,075	סך-הכל חובות בעייתיים
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות						
2,207	8	2,199	159	-	2,040	בגין חובות שנבדקו על בסיס פרטני
1,559	-	1,559	710	424	425	בגין חובות שנבדקו על בסיס קבוצתי ⁽³⁾
424	-	424	-	424	-	(3) מזה: שההפרשה בגינם חושבה לפי עומק פיגור***
3,766	8	3,758	869	424	2,465	סך-הכל הפרשה להפסדי אשראי ⁽⁴⁾
571	-	571	163	-	408	(4) מזה: הפרשה בגין חובות פגומים

* אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

** יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיור בסך של כ-75 מיליוני ש"ח, של לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה (ליום 31.12.18: 124 מיליוני ש"ח).

*** כולל יתרת הפרשה מעבר למתחייב לפי שיטת עומק הפיגור שחושבה על בסיס קבוצתי בסך של כ-284 מיליוני ש"ח.

(5) סוג מחדש, הלוואות לדיור שניתנו ליחידים אשר ענף המשק שלהם אינו ענף "אנשים פרטיים" סוגו מחדש מאשראי "מסחרי" לאשראי "לדיור".

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 13 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

2. תנועה ביתרת הפרשה להפסדי אשראי*

סך-הכל	בנקים וממשלות	אשראי לציבור				
		סך-הכל	פרטי אחר	לדיוור ⁽¹⁾	מסחרי ⁽¹⁾	
4,627	7	4,620	794	430	3,396	יתרת הפרשה להפסדי אשראי ליום 01.01.17
202	-	202	549	(15)	(332)	הוצאות בגין הפסדי אשראי
(1,921)	-	(1,921)	(718)	(25)	(1,178)	מחיקות חשבונאיות
1,360	-	1,360	317	6	1,037	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
(561)	-	(561)	(401)	(19)	(141)	מחיקות חשבונאיות נטו
(2)	-	(2)	(2)	-	-	התאמות מתרגום דוחות כספיים
4,266	7	4,259	940	396	2,923	יתרת הפרשה להפסדי אשראי ליום 31.12.17
613	2	611	457	33	121	הוצאות בגין הפסדי אשראי
(1,630)	-	(1,630)	(821)	(8)	(801)	מחיקות חשבונאיות
1,082	-	1,082	325	3	754	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
(548)	-	(548)	(496)	(5)	(47)	מחיקות חשבונאיות נטו
3	-	3	3	-	-	התאמות מתרגום דוחות כספיים
4,334	9	4,325	904	424	2,997	יתרת הפרשה להפסדי אשראי ליום 31.12.18
1,276	(1)	1,277	191	31	1,055	הוצאות בגין הפסדי אשראי
(1,399)	-	(1,399)	(665)	(13)	(721)	מחיקות חשבונאיות
1,047	-	1,047	365	4	678	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
(352)	-	(352)	(300)	(9)	(43)	מחיקות חשבונאיות נטו
-	-	-	-	-	-	התאמות מתרגום דוחות כספיים
(7)	-	(7)	(5)	-	(2)	אחר
5,251	8	5,243	790	446	4,007	יתרת הפרשה להפסדי אשראי ליום 31.12.19
						מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים
608	1	607	48	-	559	ליום 31 בדצמבר 2017
568	1	567	35	-	532	ליום 31 בדצמבר 2018
537	1	536	39	-	497	ליום 31 בדצמבר 2019

* למדיניות הבנק בנושא זה ראה [ביאור 1.ה. בדוחות הכספיים](#).
 (1) סוג מחדש, הלוואות לדיוור שניתנו ליחידים אשר ענף המשק שלהם אינו ענף "אנשים פרטיים" סוגו מחדש מאשראי "מסחרי" לאשראי "לדיוור".

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 14 אשראי לממשלות

הרכב הסעיף

31 בדצמבר		
2018	2019	
1,092	794	אשראי לממשלת ישראל
1,336	1,177	אשראי לממשלות זרות
2,428	1,971	סך-כל האשראי לממשלות*
7	6	* בניכוי הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי

ביאור 15 השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה*

א. הרכב הסעיף

2018	2019	
חברות כלולות		
92	175	השקעות במניות לפי שיטת השווי המאזני
השקעות אחרות		
-	-	השקעה בכתבי התחייבות נדחים
11	17	השקעה בהלוואות בעלים
103	192	סך-כל ההשקעות
מזה:		
38	49	רווחים נטו, שנצברו ממועד הרכישה
פרטים לגבי ערך בספרים ושווי שוק של ההשקעות הסחירות		
36	38	ערך בספרים
40	73	שווי שוק

ב. החלק ברווחי חברות כלולות, נטו

2017	2018	2019	
17	4	11	חלקו של הבנק ברווחים, נטו, של חברות כלולות

* לפרטים נוספים ראה [ביאור 1.1](#).

במיליוני ש"ח

ביאור 15 השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה (המשך)

ג. פרטים על חברות מוחזקות עיקריות

סעיפים אחרים שנצברו בהון ⁽¹⁾		דיבידנד שנרשם		תרומה לרווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק		השקעות הוניות אחרות		השקעה במניות לפי שווי מאזני		חלק בזכויות ההצבעה ובזכות לקבלת רווחים	
2018		2019		2018		2019		2018		2019	
31 בדצמבר											
231	2	-	-	(1,181)	(689)	-	-	(88)	315	100%	100%
חברות מאוחדות											
פועלים (שוויץ) לימיטד⁽²⁾											
בנק פוזיטיף קרדי וה קלקינמה בנקאסי אי.אס. - בנק מסחרי בתורכיה⁽³⁾											
1	(1)	-	-	(84)	(42)	-	-	132	33	69.8%	69.8%
פועלים שוקי הון - בית השקעות בע"מ											
9	-	-	-	34	45	-	-	952	997	100%	100%
תרשיש - החזקות והשקעות פועלים בע"מ, חברה פיננסית											
(179)	48	-	-	102	(16)	-	-	4,652	4,740	100%	100%
אופז בע"מ, השקעות והחזקות											
(3)	30	-	-	4	21	-	-	1,410	1,461	100%	100%
קונטיננטל פועלים בע"מ, חברה פיננסית											
-	-	-	-	1	3	-	-	528	531	100%	100%
הפועלים נכסים (מניות) בע"מ, חברת החזקות											
(116)	11	(680)	-	171	32	-	-	654	697	100%	100%
זהר-השמש להשקעות בע"מ											
(10)	21	-	-	12	84	850	850	813	918	100%	100%
חברות כלולות											
1	(4)	-	(851)	311	296	-	-	2,960	849	98.2%	33.0% ⁽⁴⁾

- (1) לרבות התאמות בגין ניירות-ערך מסוימים של חברות מוחזקות לפי שווי הוגן.
- (2) לפרטים ראה [סעיף ד' להלן](#).
- (3) הבנק פועל למכירת ההשקעה בבנק פוזיטיף. לפרטים ראה [סעיף ו' להלן](#).
- (4) מסווגת כפעילות מופסקת החל מהרבעון השני של שנת 2018. לפרטים ראה [סעיף ה' להלן](#).

ד. הפועלים שוויץ

בספטמבר 2017 החליט הבנק להביא להפסקת פעילותה של הפועלים שוויץ. הבנק פועל להחזרת רישיון הבנק ויצאת החברה מגדר אחריותה הפיקוחית של ה-FINMA. בחודש אפריל 2018 חתם הבנק על הסכם עם Bank J. Safra Sarasin AG ו-Banque J. Safra Sarasin (Luxembourg) S.A למכירת תיק נכסי לקוחות הבנקאות הפרטית הבינלאומית של הפועלים שוויץ בסניפיו בשוויץ ובלוקסמבורג. בהתאם להסכם, במהלך חודש נובמבר 2018, הועברו מרבית נכסי הלקוחות משוויץ ולוקסמבורג לקונה.

בחודש יוני 2019 חתם הבנק על הסכם עם Hyposwiss Private Bank Geneva SA למעבר מרבית יתרת תיק נכסי לקוחות הבנקאות הפרטית הבינלאומית של הפועלים שוויץ בסניפיו בשוויץ ובלוקסמבורג. במהלך שנת 2019 בוצעו מספר פעימות בהן הועבר חלק ניכר מהחשבונות הנותרים בסניפי שוויץ ולוקסמבורג ל-Hyposwiss Private Bank Geneva SA. יתכנו העברות נוספות.

בעקבות ההפסד שנבע מהפרשה הנוגעת לחקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים ו-FIFA שהוכרה בדוחות הכספיים של בשנים 2018 ו-2019 ועל מנת שהפועלים שוויץ יעמוד ביחס הלימות ההון הרגולטורי הנדרש בשוויץ, השקיע הבנק 300 מיליון פרנק שוויצרי בהון של הפועלים שוויץ בשנת 2019, וכן סכום נוסף של 95 מיליון פרנק שוויצרי בחודש מרץ 2020, וזאת מיד עם קבלת אישור הפיקוח על הבנקים להגדלת ההשקעה כאמור. לפרטים נוספים בדבר התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות ראה [ביאור 7.25](#).

ה. קבוצת ישראל

בהתאם לנדרש בחוק להגברת התחרותיות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), תשע"ז-2017 ("החוק להגברת התחרותיות") בחודש אפריל 2019 מכר הבנק בהצעת מכר לציבור 65.2% מהונה של ישראלכרט בתמורה (ברוטו) כוללת של כ-1.76 מיליארד ש"ח, ששיקפה שווי חברה של 2.7 מיליארד ש"ח. ערב המכירה יתרת השקעת הבנק בקבוצת ישראלכרט הסתכמה לסך של כ-2.2 מיליארדי ש"ח (לאחר קיטון בגין חלוקת דיבידנד בסך של כ-850 מיליון ש"ח ומכירת פרימיום אקספרס לישראלכרט בסך 456 מיליון ש"ח).

בהתאם לכללי החשבונאות החלים על הבנק, חדל הבנק לאחד את קבוצת ישראלכרט החל מהרבעון השני של שנת 2019. להלן ההשפעות העיקריות של הפסקת האיחוד:

ביאור 15 השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה (המשך)

- הכרה ברווח בסך של כ-210 מיליון ש"ח (לאחר מס והוצאות הקשורות בהצעת המכר), בגין חלק ההשקעה שנמכר ובגין שיערוך יתרת ההשקעה שנותרת בהתאם לשווי המניות למועד ההנפקה. רווח זה קוזז בהתאמה למחיר השוק ליום 30 ביוני 2019 בסך של כ-73 מיליון ש"ח.
  - הכרה לראשונה ביתרות אשראי מאזני וחוץ-מאזני לקבוצת ישראל בסך של כ-3,593 מיליון ש"ח וכ-4,466 מיליון ש"ח בהתאמה, שטרם הפסקת האיחוד קוזזו בשל היותן יתרות הדדיות. בנוסף, הוכרה הפרשה קבוצתית בסך של כ-47 מיליון ש"ח בגין יתרות אלה.
  - קיטון בהיקף המאזן בסך של כ-14 מיליארד ש"ח בגין גריעת נכסים והתייבויות המיוחסים לפעילות מופסקת.
  - רישום ההשקעה בקבוצת ישראל על בסיס שווי מאזני, תוך ייחוס עודף עלות ההשקעה על הערך בספרים של הנכסים, נכסים בלתי מוחשיים מזוהים ומוניטין.
- עד לתום הרבעון הראשון של שנת 2019 כלל הבנק את חלקו 98.2% מרווחי ישראל. חלקו של הבנק ברווח של קבוצת ישראל ממועד הצעת המכר לציבור ועד ליום 9 במרץ 2020 עמד על 33%.
- ההשקעה בקבוצת ישראל ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמה לסך של כ-849 מיליון ש"ח. תרומת קבוצת ישראל לרווח הנקי של הבנק, בשנת 2019 הסתכמה ב-296 מיליון ש"ח, מזה 137 מיליון ש"ח ממכירת 65.2% ממניות ישראל והיתרה חלקו של הבנק בסך של 159 מיליון ש"ח מרווחי קבוצת ישראל, בהשוואה ל-364 מיליון ש"ח בשנת 2018.
- ביום 2 בפברואר 2020, אישר דירקטוריון הבנק, חלוקה של יתרת ההחזקה במניות בישראל, כדיבידנד בעין לבעלי מניות הבנק וביום 9 במרץ 2020 בוצעה החלוקה בפועל. בכך השלים הבנק את ההיפרדות מקבוצת ישראל, כנדרש בחוק להגברת התחרותיות. חלוקת המניות בוצעה בהתאם לשווי המניות בבורסה במועד חלוקתן. עקב ירידת מחיר המניה במועד החלוקה מתחת ליתרת ההשקעה בספרי הבנק בסוף שנת 2019, הבנק יכיר בהפסד מירידת-ערך ההשקעה בסך של כ-109 מיליון ש"ח (לאחר השפעת המס) במסגרת הרווח מפעילות מופסקת בדוחות הכספיים לרבעון הראשון של שנת 2020.
- עובר להחלטה על החלוקה מסר בנק ישראל לבנק, כי בהתחשב בכך שהחלוקה עשויה להביא לכך שבעלי מניות מסוימים של הבנק יחזיקו מיד לאחר החלוקה במניות ישראל בשיעור המצריך היתר מנגיד בנק ישראל (מעל 5%) או תיקון היתר שבידם, בנק ישראל לא ייזום ולא ימליץ על נקיטת אמצעי אכיפה כנגד בעלי מניות הבנק שכתוצאה מהחלוקה יחזיקו במניות ישראל בשיעור העולה על 5% או על השיעור שהותר להם בהיתר מנגיד בנק ישראל, בכפוף למכירת ההחזקות העודפות בתוך 6 חודשים ממועד החלוקה בפועל ובכפוף לתנאים ומגבלות על רכישת אמצעי שליטה נוספים בישראל ועל שימוש בזכויות הנלוות לאמצעי השליטה העודפים.
- בחודש אפריל 2019 עדכן בנק ישראל את היתר השליטה בישראל, כך שגרעין השליטה שעל הבנק להחזיק בישראל לא יפחת מ-30% מכל סוג של אמצעי שליטה, וזאת חלק 50% בהיתר הקודם. הוטלו מגבלות על מינוי דירקטורים בקבוצת ישראל והיו מגבלות על דירקטורים עובדי הבנק המכהנים בדירקטוריונים בקבוצת ישראל בהעברת מידע מהדירקטוריון להנהלת הבנק.
- החל מחודש מרץ 2020 אף עובד בנק אינו מכהן בדירקטוריונים של קבוצת ישראל.
- לפרטים נוספים בדבר הצגת קבוצת ישראל כפעילות מופסקת ראה [ביאור 1.1](#).
- לפרטים בנוגע לתביעות משפטיות בקשר עם קבוצת ישראל ראה [ביאור 2.1](#).
- לפרטים בדבר התקשרויות בהסכמי הנפקה ותפעול עם חברות כרטיסי אשראי, ראה [ביאור 2.25](#).
- לפרטים נוספים בדבר טענת פקידי השומה, לפיה במכירת חברה בת המסווגת כעוסק לצורכי מס ערך מוסף ("מע"מ") יש לחייב במס רווח רווחים ראויים לחלוקה הפטורים ממס חברות, בכל הקשור למכירת קבוצת ישראל, ראה [ביאור 3.1.8](#).
- לפרטים נוספים בדבר שומות מע"מ אשר התייחסו, בין היתר, לתשלום מע"מ על עמלות מטבע-חוץ שנגבו מלקוחות הבנק ולמחויבות הבנק לשאת בתשלום המע"מ על עמלות שנגבו בעבורו, ראה [ביאור 2.1.8](#).

1. Bank Pozitif Kredi Ve Kalkinma Bankasi Anonim Sirketi (להלן: "בנק פוזיטיף")

- קבוצת הבנק פועלת כיום בתורכיה באמצעות בנק פוזיטיף, המוחזק בשיעור של 69.83% על-ידי הבנק והפועל ומתמחה בתחום הבנקאות העסקית. קבלת פיקדונות כפופה לרגולציה המקומית והיא מותרת עד לגובה האשראי של כל לווה.
- לאור המצב הכלכלי והפוליטי בתורכיה, במסגרת התוכנית האסטרטגית של הבנק, הוחלט לפעול למכירת ההשקעה בבנק פוזיטיף. בהתאם לכך, הבנק פועל להקטנה הדרגתית של תיק האשראי של בנק פוזיטיף.
- בחודש אוקטובר 2019 התקשר הבנק, במשותף עם בעל מניות המיעוט בבנק פוזיטיף, עם בנק השקעות תורכי שסייע באיתור רוכשים פוטנציאליים. הבנק מעריך כי יוכל להתקשר במהלך השנה הקרובה בהסכם למכירת החזקותיו בבנק פוזיטיף אך אינו צפוי להשיב את מלוא סכום ההשקעה בחברה, וסביר שמרבית התמורה תהיה מותנית.
- בהתאם לכללי החשבונאות החלים על הבנק, ולאור צפי הבנק למכירת ההשקעה בשנה הקרובה במחיר הנמוך מערכה בספרי הבנק, העריך הבנק את השווי ההוגן של התמורה הצפויה והכיר בהפסד מירידת-ערך בסך של כ-56 מיליון ש"ח לשנת 2019.
- לבעל מניות המיעוט בבנק פוזיטיף טענות כנגד הבנק בקשר עם ההשפעה, לכאורה, של האמור על התוצאות של בנק פוזיטיף. עוד יצוין כי בחודש ינואר 2019 בנק ישראל הנחה את הבנק להגדיל את שיעורי השקלול של נכסי הסיכון בחישוב יחס ההון המאוחד בגין הפעילות בבנק פוזיטיף, החל משנת 2020. לפרטים ראה [ביאור 2.4](#).

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 16 בניינים וציוד

א. הרכב הסעיף

סך-הכל	תוכנות ⁽¹⁾	בניינים ומקרקעין ציוד, לרבות (לרבות התקנות מחשבים, ריהוט וכלי רכב ושיפורים במושכר)		
עלות נכסים				
10,443	4,144	2,218	4,081	יתרה ליום 31 בדצמבר 2017
558	326	119	113	תוספות
(164)	(22)	(25)	(117)	גריעות
15	7	8	-	התאמות מתרגום דוחות כספיים
10,852	4,455	2,320	4,077	יתרה ליום 31 בדצמבר 2018
642	427	144	71	תוספות
(67)	(11)	(1)	(55)	גריעות
-	-	-	-	התאמות מתרגום דוחות כספיים
11,427	4,871	2,463	4,093	יתרה ליום 31 בדצמבר 2019*
פחת והפסדים מירידת-ערך				
7,320	3,276	1,717	2,327	יתרה ליום 31 בדצמבר 2017
537	263	137	137	פחת לשנה
14	7	4	3	הפסד מירידת-ערך
(144)	(23)	(24)	(97)	גריעות
14	7	7	-	התאמות מתרגום דוחות כספיים
7,741	3,530	1,841	2,370	יתרה ליום 31 בדצמבר 2018
516	216	140	160	פחת לשנה
4	4	-	-	הפסד מירידת-ערך
(67)	(11)	(1)	(55)	גריעות
-	-	-	-	התאמות מתרגום דוחות כספיים
8,194	3,739	1,980	2,475	יתרה ליום 31 בדצמבר 2019
הערך בספרים				
3,123	868	501	1,754	יתרה ליום 31 בדצמבר 2017
3,111	925	479	1,707	יתרה ליום 31 בדצמבר 2018
3,233	1,132	483	1,618	יתרה ליום 31 בדצמבר 2019
	20.0	13.6	4.4	שיעור פחת ממוצע משוקלל ב-% ליום 31.12.18
	20.0	14.0	4.7	שיעור פחת ממוצע משוקלל ב-% ליום 31.12.19

* יתרת הנכסים שהופחתו במלואם הכלולים ביתרת העלות של הנכסים: בניינים ומקרקעין לרבות התקנות ושיפורים במושכר: 1,556 מיליוני ש"ח.

ציוד, לרבות מחשבים, ריהוט וכלי רכב: 1,459 מיליוני ש"ח, ועלויות תוכנה: 3,395 מיליוני ש"ח.

(1) מזה: עלויות תוכנה בפיתוח עצמי שהונו שיתרתם המאזנית, נטו, הסתכמה בסך 959 מיליוני ש"ח (31.12.18: 784 מיליוני ש"ח, 31.12.17: 813 מיליוני ש"ח).

ביאור 16 בניינים וציוד (המשך)

- ב.** פרטים נוספים בנושא הפחת: שיטת הפחת ושיעורי הפחת העיקריים שמיישם הבנק עבור קבוצות הנכסים השונים הינם כדלקמן: בניינים - 2% בשנה בקו ישר. מקרקעין בחכירה ממנהל מקרקעי ישראל - בהתאם לתקופת החכירה. התקנות ושיפורים במושכר - בהתאם לתקופת השכירות, תוך התחשבות בכוונת הבנק למימוש אופציית הארכת תקופת השכירות, במידה וקיימת. מחשבים - 20% בשנה בקו ישר. ציוד משרדי וריהוט - 6-15% בשנה בקו ישר. תוכנות - 20% בשנה בקו ישר.
- ג.** הבנק הינו בעל זכויות בדרך של שכירות או של חכירה בבניינים וביציוד, לתקופה שאינה עולה על 49 שנים מתאריך המאזן, בסך של 131 מיליוני ש"ח (31.12.18: 144 מיליוני ש"ח).
- ד.** היתרה המאזנית של בניינים העומדים למכירה בסך 36 מיליוני ש"ח (31.12.18: 8 מיליוני ש"ח), מוצגת לאחר ניכוי הפרשה לירידת-ערך. לא צפוי הפסד ממימוש הבניינים העומדים למכירה מעבר להפרשות שנעשו בגינם. בנוסף, היתרה המאזנית של בניינים שנמכרו וטרם נמסרה חזקה בגינם הינה בסך של 3 מיליוני ש"ח.
- ה.** זכויות במקרקעין בסך של 31 מיליוני ש"ח (31.12.18: 28 מיליוני ש"ח), טרם נרשמו בלשכת רישום מקרקעין בעיקר בשל עיכוב בפעולות איחוד השטחים, או שהזכויות בתהליכי רישום.
- ו.** היתרה המאזנית של בניינים שאינם בשימוש הבנק, בעיקר בניינים מושכרים, הסתכמה בסך של 39 מיליוני ש"ח (31.12.18: 35 מיליוני ש"ח), המהווים בשתי התקופות נדל"ן להשקעה המושכר לאחרים.

ביאור 17 נכסים אחרים

הרכב הסעיף

31 בדצמבר		
2018	2019	
3,512	3,856	מסים נדחים לקבל, נטו*
75	48	מסים שוטפים - עודף מקדמות ששולמו על עתודה שוטפת למס-הכנסה
66	30	נכסים שנתקבלו בגין אשראים שסולקו
47	61	הוצאות הנפקה של אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
218	202	הכנסות לקבל
285	296	הוצאות מראש**
1,010	24	נכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף ⁽¹⁾
637	764	חייבים אחרים ויתרות חובה
5,850	5,281	סך-כל הנכסים האחרים

* ראה גם ביאור 18.
 ** כולל הוצאות מראש בסך 21 מיליוני ש"ח בגין חכירות תפעוליות בהן הבנק הוא החוכר (בשנת 2018: 16 מיליוני ש"ח).
 (1) מוצג בשווי הוגן.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 18 פיקדונות הציבור

א. סוגי פיקדונות לפי מקום הגיוס ולפי סוג המפקיד

31 בדצמבר		
2018	2019	
בישראל		
לפי דרישה		
134,527	145,695	אינם נושאים ריבית
90,919	86,408	נושאים ריבית
225,446	232,103	סך-הכל לפי דרישה
107,694	113,332	לזמן קצוב
333,140	345,435	סך-כל פיקדונות הציבור בישראל*
מחוץ לישראל		
לפי דרישה		
2,116	1,193	אינם נושאים ריבית
3,902	5,306	נושאים ריבית
6,018	6,499	סך-הכל לפי דרישה
13,102	9,711	לזמן קצוב
19,120	16,210	סך-כל פיקדונות הציבור מחוץ לישראל
352,260	361,645	סך-כל פיקדונות הציבור
* מזה:		
168,932	165,615	פיקדונות של אנשים פרטיים
43,402	48,817	פיקדונות של גופים מוסדיים
120,806	131,003	פיקדונות של תאגידים ואחרים

ב. פיקדונות הציבור לפי גודל

2018	2019	
תקרת הפקדון		
124,117	122,404	עד 1
89,745	90,385	מעל 1 עד 10
52,811	55,261	מעל 10 עד 100
33,202	35,698	מעל 100 עד 500
52,385	57,897	מעל 500
352,260	361,645	סך-הכל

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 19 פיקדונות מבנקים

הרכב הסעיף

31 בדצמבר		
2018	2019	
בישראל		
בנקים מסחריים		
2,861	2,105	פיקדונות לפי דרישה
161	532	פיקדונות לזמן קצוב
526	339	קיבולים
בנקים מרכזיים		
-	122	פיקדונות לפי דרישה
-	-	פיקדונות לזמן קצוב
מחוץ לישראל		
בנקים מסחריים		
3	8	פיקדונות לפי דרישה
256	196	פיקדונות לזמן קצוב
28	14	קיבולים
בנקים מרכזיים		
-	-	פיקדונות לפי דרישה
693	204	פיקדונות לזמן קצוב
4,528	3,520	סך-כל פיקדונות מבנקים

ביאור 20 אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים

א. הרכב הסעיף

31 בדצמבר			
2018	2019		
במיליוני ש"ח	שיעור תשואה פנימי ⁽²⁾	משך חיים ממוצע ⁽¹⁾	
אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים שאינם ניתנים להמרה במניות			
במטבע ישראלי⁽³⁾			
1,857	955	6.1%	1.1
			לא-צמוד
24,643	23,972	2.5%	2.9
			צמוד למדד
	0.0%	-	-
			צמוד למטבע-חוץ
במטבע-חוץ			
339	152	4.1%	0.6
			דולר ארצות-הברית
32	22	3.6%	0.3
			אחר
אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים הניתנים להמרה במניות			
במטבע ישראלי⁽³⁾			
	0.0%	-	-
			לא-צמוד
3,153	1,752	5.8%	2.5
			צמוד למדד
	0.0%	-	-
			צמוד למטבע-חוץ
30,024	26,853	2.9%	2.8
			סך-כל אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים*
מזה: כתבי התחייבות נדחים			
977	733	-	-
			הנכללים בהון רובד 1
6,131	5,929	-	-
			הנכללים בהון רובד 2
8,263	6,156	-	-
			אחרים שלא נכללו בהון
15,371	12,818	4.9%	2.0
			סך-כל כתבי התחייבות נדחים

* בהתאם לתנאי ההנפקה, בתנאים מסוימים, אגרות-החוב ניתנות לפירעון מוקדם. להבטחת אגרות-חוב שהונפקו על-ידי חברות מאוחדות נרשמו שיעבודים על נכסי החברות, לפרטים נוספים ראה [ביאור 26 להלן](#).

(1) משך חיים ממוצע, הינו, ממוצע תקופות התשלומים משוקללות בתזרים המהווים לפי שיעור התשואה הפנימי.

(2) שיעור תשואה פנימי, הינו, שיעור הריבית המנכה את זרם התשלומים הצפוי אל היתרה המאזנית הכלולה בדוח הכספי.

(3) מזה: רשומים למסחר בבורסה לניירות-ערך בתל-אביב בסך של 24,927 מיליוני ש"ח (31.12.18: 26,501 מיליוני ש"ח), ואילו היתר אינם רשומים למסחר.

ב. פרטים נוספים בדבר כתבי התחייבות נדחים

(1) שטרי הון נדחים סדרה 1 שהונפקו ביוני 2009 לתקופה של 50 שנה וניתנים לפדיון מוקדם ביום 1 ביולי 2020. שטרי הון הנדחים אושרו על-ידי הפיקוח על הבנקים כ"מכשירי הון מורכבים" הנכללים בהון רובד 2 של הבנק. שטרי הון הנ"ל רשומים למסחר בבורסה לניירות-ערך בתל-אביב. שטרי הון נדחים (סדרה ג') שהונפקו בנובמבר 2007 ובספטמבר 2008 לתקופה של 99 שנים וניתנים לפדיון מוקדם החל מהשנה ה-15 להנפקתם ונכללים בהון רובד 1 של הבנק.

(2) הבנק פדה בפדיון מוקדם את שטרי הון הנדחים סדרה ב' ואת שטרי הון הנדחים סדרה ד' בחודשים פברואר 2019 וספטמבר 2019, בהתאמה, וזאת בתמורה לסך של 582 מיליוני ש"ח ו-349 מיליוני ש"ח בהתאמה.

(3) בחודש אפריל 2019 הנפיקה הפועלים הנפקות לציבור כתבי התחייבות נדחים צמודי מדד (סדרה כ'), הנושאים ריבית שנתית בשיעור של 2.02% בסכום קרן כולל של כ-1 מיליארד ש"ח, לפירעון בשנת 2030 (עם אפשרות לפירעון מוקדם ביוזמת הפועלים הנפקות ואישור בנק ישראל בשנת 2025). כתבי התחייבות כוללים מנגנון ספיגת הפסדי קרן בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 202, על-ידי מחיקת קרן באופן חלקי או מלא במקרה שיחס הון עצמי רובד 1 של הבנק ירד מתחת ל-5% או בהתאם להחלטה של הפיקוח על הבנקים והם מהווים חלק מהון רובד 2 של הבנק.

הרכב הסעיף

31 בדצמבר		
2018	2019	
65	81	עתודה למסים נדחים, נטו*
268	309	מסים שוטפים - עודף עתודה שוטפת למס-הכנסה על מקדמות ששולמו
285	286	הכנסות מראש
1,166	1,124	עובדים בגין שכר עבודה
4,296	5,198	עתודה לפיצויי פיטורין, פרישה ופנסיה**
1,964	2,246	הוצאות לשלם
-	8,118	זכאים בגין פעילות בכרטיסי אשראי
568	537	הפרשה להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי חוץ-מאזני
1,010	24	התחייבויות בגין פעילות בשוק המעו"ף ⁽¹⁾
2,219	2,788	זכאים אחרים ויתרות זכות
11,841	20,711	סך-כל ההתחייבויות האחרות

* ראה גם ביאור 18.

** ראה גם ביאור 22.

(1) מוצג בשווי הגון.

ביאור 22 זכויות עובדים

אוכלוסיית העובדים בבנק כוללת:

- עובדים קבועים וזמניים - עובדים אשר תנאי עבודתם מוסדרים, בהסכמים ובהסדרים קיבוציים המגובשים מעת לעת בין הבנק לבין ארגון עובדי הבנק.
- עובדים בחוזה אישי - עובדים אשר תנאי העסקתם מוסדרים בחוזים אישיים באופן שההסכמים וההסדרים הקיבוציים אינם חלים עליהם.
- עובדים בחוזה אישי בכיר - עובדים מסוימים ברובד הניהולי הבכיר של הבנק (לרבות יו"ר הדירקטוריון, המנכ"ל, חברי הנהלה ובכירים נוספים), אשר תנאי העסקתם מוסדרים בחוזים אישיים באופן שההסכמים וההסדרים הקיבוציים אינם חלים עליהם.

להלן פירוט תנאי העבודה של עובדי הבנק:

א. תנאי העבודה של עובדים קבועים וזמניים

בהתאם לכללים הנהוגים בבנק, מספר תהליכים משפיעים על עלות השכר. תהליכים אלה כוללים, בין היתר, קידומים ושינויים בהגדרות תפקיד, קידום בשכר הנובע מצבירת ותק ועלייה בדירוג העובדים במסגרת טווחי הדרגות המתאימים לתפקידם. להלן פירוט ההטבות העיקריות מעבר לרכיבי השכר השוטפים, להם זכאים עובדי הבנק האמורים:

1. מענק שנתי מותנה תשואה

המענק השנתי מושפע משיעור תשואת הרווח הנקי על ההון, כאשר המדרגה הבסיסית לחלוקתו הינה החל משיעור תשואה של 7.5% וקיימת אפשרות באישור ועדת התגמול והדירקטוריון למתן מענקים שאינם מותנים בתשואה או בנסיבות בהן לא מושגת התשואה האמורה.

2. תגמול מבוסס מניות

על-פי הסכם השכר שנחתם בחודש מרץ 2013 בין הנהלת הבנק לבין ועד ארגון העובדים של הבנק לשנים 2013-2017, אימץ הבנק, תוכנית להקצאה לעובדים בשנים 2013 עד 2017 של יחידות פנטום המוקצות ללא תמורה וממומשות למזומן לאחר תקופת הבשלה בת 4 שנים מהשנה בגינה הוענקה כל מנה. בשנים 2018 ו-2019 אישר דירקטוריון הבנק, לאחר אישור ועדת התגמול הארכה של תוכנית זו. לפרטים נוספים לגבי תנאי יחידות הפנטום ראה [ביאור 23 להלן](#).

לאור הסכם השכר החדש, כמפורט בסעיף 5 להלן, התוכנית להענקת יחידות פנטום לעובדים שהיתה נהוגה בבנק כאמור, הומרה לתשלום שכר והפרשות סוציאליות לעובדים הזכאים בעלות דומה. בשנת 2020 בוצע סילוק של ההתחייבות הקיימת בהתבסס על ערכה בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2019.

ביאור 22 זכויות עובדים (המשך)

3. הטבות אחרות

בנוסף להטבות שפורטו לעיל, זכאים עובדי הבנק להטבות נוספות במהלך ולאחר תקופת ההעסקה, אשר העיקריות שבהן מפורטות להלן:

חופשה

עובדי הבנק זכאים על-פי חוק והסכמי עבודה לימי חופשה שנתיים. ההפרשה חושבה על בסיס השכר האחרון של העובדים וימי החופשה שצברו בתוספת ההוצאות הנלוות המתחייבות.

מענק 25

העובדים זכאים למענק בתום 25 שנות עבודה בבנק. התחייבות זו מחושבת בהתבסס על חישוב אקטוארי, הלוך בחשבון תוספת שכר ריאלית המושפעת מגיל העובדים, ומהווה לפי תשואת אגרות-חוב ממשלתיות צמודות בישראל בתוספת מרווח שנקבע על-פי הוראות הפיקוח על הבנקים.

הטבות אחרות לאחר סיום העסקה

עובדי הבנק זכאים לאחר מועד פרישתם לגמלאות או לפנסיה מוקדמת, למענק בגין ימי מחלה שלא נוצלו, להטבות בגין שי לחג, ולהשתתפות בעלויות רווחה.

התחייבויות אלו מחושבות בהתבסס על חישוב אקטוארי הלוך בחשבון לפי העניין, בין היתר, תוספת שכר ריאלית, ומהווה לפי תשואת אגרות-חוב ממשלתיות צמודות בישראל בתוספת מרווח שנקבע על-פי הוראות הפיקוח על הבנקים.

4. פיצויי פרישה ופנסיה

כללי

זכויות הפנסיה של העובדים, המגיעים לגיל פרישה, מכוסות על-ידי סכומים שנצברו בקרנות הפנסיה ובקופות הגמל לקיצבה. עובדים שפרשו לגמלאות או לפנסיה מוקדמת אינם זכאים לתשלום פיצויי פיטורין.

פנסיה לעובדים שפרשו בפרישה מוקדמת

עובדים שפרשו בפרישה מוקדמת במסלול קצבה זכאים לפנסיה גישור חודשית עד המועד שנקבע בהסכם הפרישה. ההפרשה מבוססת על חישוב אקטוארי ומהווה לפי תשואת אגרות-חוב ממשלתיות צמודות בישראל בתוספת מרווח שנקבע על-פי הוראות הפיקוח על הבנקים.

פרישה מוקדמת לעובדים פעילים

בנוסף לזכויות המתוארות לעיל, כולל הבנק במסגרת החישוב האקטוארי של ההתחייבות בגין זכויות עובדים, התחייבות בגין עובדים שהנהלת הבנק צופה שהם יפרשו בפרישה מוקדמת או בתנאים מועדפים אחרים.

ההתחייבות חושבה בהתבסס על חישוב אקטוארי הלוך בחשבון, בין היתר:

1. תוספת שכר ריאלית המושפעת מגיל העובדים.
2. תחזית למועד הפרישה ומסלול הפרישה תוך הבאה בחשבון של שיעורי עזיבה לפיצויים מוגדלים ולפרישה מוקדמת בהתאם לניסיון הבנק, ציפיות הנהלה והחלטותיה, תוך התחשבות, בין היתר, בגיל העובד ומגדר.
3. שיעור היוון אשר חושב לפי תשואת אגרות-חוב ממשלתיות צמודות בישראל בתוספת מרווח שנקבע על-פי הוראות הפיקוח על הבנקים.
4. שיעור תמותה ונכות המבוסס על לוחות תמותה עדכניים שמפרסם האקטואר הראשי במשרד האוצר.

5. הסכם שכר קיבוצי לשנים 2018 עד 2022

הסכם השכר בין הנהלת הבנק לבין ארגון העובדים של הבנק, שהיה בתוקף בשנים 2017-2013 וחל על עובדי הבנק הקבועים והזמניים אשר הוגדרו בהסכם, הסתיים בתום שנת 2017. ביום 21 בינואר 2020 חתמו הבנק ונציגות ארגון העובדים על הסכם שכר לשנים 2018-2022, אשר אושר על-ידי דירקטוריון והנהלת הבנק.

הסכם השכר כולל, בין היתר, את הרכיבים הבאים:

- א. בנוסף למנגנוני הקידום ועליית השכר השוטפים הנהוגים בבנק, תשלום לעובדים, שהוגדרו בהסכם, תוספת שכר שקלית קבועה שתשולם ב-3 פעימות בשנים 2020-2022 וחלקה מותנית בביצועיו העסקיים של הבנק. להערכת הבנק, בהתחשב בהשפעת תוספת שכר זו, כמו גם במנגנוני הקידום הנהוגים והשפעות נוספות, יסתכם שיעור הגידול השנתי הממוצע בשכר של העובדים האמורים בכ-3.7% בתקופת ההסכם. תוספת זו מוערכת בגידול שנתי בעלויות שכר העובדים האמורים בשיעור של כ-0.8%.
- ב. העובדים יקבלו מענק חתימה חד-פעמי בעלות כוללת של 210 מיליון ש"ח.
- ג. תוכנית להענקת יחידות פנטום לעובדים שהיתה נהוגה בבנק, תומר לתשלום שכר והפרשות סוציאליות לעובדים הזכאים בעלות דומה.
- ד. כחלק מהיערכות הבנק לשינויים המתרחשים בעולם הבנקאות, הוסכם על המשך במדיניות לקליטת עובדים בחוזה אישי בעלי הכשרה ספציפית בפרט בתחומי הטכנולוגיה והחדשנות הדרושים לבנק וכן על השקת תוכנית להכשרת עובדים קיימים למקצועות העתיד.
- ה. הסכם זה ממצה את מלוא התמורה שניתנת לעובדים בגין השנים 2018-2022 ומתבטלים כל סכסוכי העבודה וההודעות על שביתה שהוכרזו על-ידי נציגות העובדים טרם חתימת ההסכם.

השפעת ההתקשרות בהסכם זה הינה גידול חד פעמי בהתחייבות האקטוארית של הבנק בסך של כ-80 מיליון ש"ח לפני מס אשר נגרע מההון העצמי ליום 31 בדצמבר 2019 ובהוצאות השכר לשנת 2019 בסך של כ-210 מיליון ש"ח לפני מס (כ-138 מיליון ש"ח לאחר מס) בגין המענק החד פעמי.

ביאור 22 זכויות עובדים (המשך)

ב. תנאי העסקת עובדים בחוזה אישי

תנאי התגמול המקובלים לעובדים אלה כוללים לרוב שכר בסיס, הפרשות להסדר פנסיוני ולקרן השתלמות, מענק שנתי והטבות אחרות במהלך תקופת ההעסקה.

ג. תנאי העסקת עובדים בחוזה אישי בכיר

1. כללי

ביום 19 בדצמבר 2016 אישרה האסיפה הכללית של בעלי מניות הבנק את מדיניות תגמול 2016 של הבנק לנושאי משרה שתוקפה לשלוש שנים, לפי חוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי התרת הוצאה לצרכי מס בשל תגמול חריג) התשע"ו-2016 (להלן: "חוק הגבלת התגמול") והתקרה הקבועה בו ("תקרת התגמול"), חוק החברות, התשנ"ט-1999 ("חוק החברות") ובהתאם להוראה בדבר מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי ("מדיניות תגמול 2016"). ביום 29 בנובמבר 2016 אימץ הבנק מדיניות תגמול חדשה כוללת למנהליו הבכירים שאינם נושאי משרה (כל פרקי מדיניות התגמול לאוכלוסיות הבנק השונות יכוננו להלן יחדיו "מדיניות תגמול 2016"), וכן תוכנית תגמול בהתאם לה ("תוכנית 2016"). מדיניות תגמול 2016 ותוכנית 2016, תוקנו מעת לעת, לפי הנדרש. בהמשך אימץ הבנק פרקים נוספים למדיניות תגמול 2016 בקשר עם אוכלוסיות עובדים נוספות. הבנק יישם חלק מעקרונות מדיניות תגמול 2016 שלו גם על חברות בנות בארץ ובחו"ל, וסניפי חו"ל.

במסגרת האסיפה הכללית שהתקיימה ביום 26 בדצמבר 2019, הוחלט לאשר את הארכת תוקפה של מדיניות התגמול לנושאי המשרה של הבנק, לתקופה של עד שנים-עשר חודשים נוספים, קרי עד לא יאחר מיום 31 בדצמבר 2020.

להלן פירוט הזכויות וההטבות העיקריות, להן זכאים עובדי הבנק בחוזה אישי בכיר במהלך תקופת העסקתם, כפוף להוראות מדיניות תגמול 2016.

2. יו"ר הדירקטוריון

מר עודד ערן מכהן כיו"ר דירקטוריון הבנק החל מיום 1 בינואר 2017, לפי חוזה העסקה לתקופה של שלוש שנים, אשר הסתיים ביום 31 בדצמבר 2019. ביום 18 ביולי 2019 אישרה האסיפה הכללית של הבנק את מינויו של עודד ערן לדירקטור בבנק לתקופת כהונה נוספת של 3 שנים (עד 31 בדצמבר 2022). ביום 5 בנובמבר 2019 וביום 19 בנובמבר 2019, אישרו ועדת התגמול והדירקטוריון, בהתאמה, להאריך את תקופת הסכם ההעסקה של היו"ר עד ליום 31 בדצמבר 2022, כאשר תנאי ההעסקה והכהונה של היו"ר יוארכו לתקופה של עד שנה (היינו עד יום 31 בדצמבר 2020) לפי תנאי החוזה הקיים וזאת ללא שינוי, למעט באשר להצמדת התגמול למדד.

במסגרת האסיפה הכללית שהתקיימה ביום 26 בדצמבר 2019, הוחלט לאשר את תנאי כהונתו והעסקתו של עודד ערן כיו"ר דירקטוריון הבנק בהתאם לאמור לעיל.

הסכם ההעסקה עם היו"ר הינו בהתאם להוראות מדיניות תגמול 2016, תוכנית תגמול 2016 והדין החל, לרבות ההוראה בדבר מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי, לפיה היו"ר יהא זכאי לתשלום של תגמול קבוע בלבד, הכולל שכר (כ-167,000 ש"ח בחודש), הטבות נלוות, וכן תגמול הוני קבוע (בשווי כ-503,000 ש"ח בשנה).

3. מנכ"ל הבנק

ביום 1 באוקטובר 2019 החל מר דב קוטלר לכהן בתפקיד מנכ"ל הבנק. בחודש ספטמבר 2019 אישרו ועדת התגמול ודירקטוריון הבנק את תנאי ההעסקה של המנכ"ל לתקופה שמיום כניסתו לתפקיד ועד למועד כינוס האסיפה הכללית, וקבעו כי תנאי הכהונה וההעסקה של המנכ"ל אינם מיטיבים לעומת תנאי הכהונה וההעסקה של מנכ"ל הבנק הקודם.

במסגרת האסיפה הכללית שהתקיימה ביום 26 בדצמבר 2019, הוחלט לאשר את תנאי ההעסקה הקיימים של המנכ"ל. המנכ"ל הודיע לדירקטוריון הבנק על כך שהינו מוותר באופן חד צדדי ובלתי חוזר על הצמדת תגמולו לתקרה המקסימלית המתאפשרת על-פי דין ובהתאם תגמולו בפועל יהיה נמוך מתנאי ההעסקה שאושרו.

ביום 5 בנובמבר 2019 וביום 19 בנובמבר 2019, אישרו ועדת התגמול והדירקטוריון, בהתאמה, להאריך את תקופת הסכם ההעסקה של המנכ"ל עד ליום 31 בדצמבר 2022, כאשר תנאי ההעסקה והכהונה של המנכ"ל יוארכו לתקופה של עד שנה (היינו עד לא יאחר מיום 31 בדצמבר 2020) לפי תנאי החוזה הקיים (לאחר הוויתור כמפורט לעיל).

תנאי התגמול של המנכ"ל תואמים את מדיניות התגמול של הבנק, אשר אושרה על-ידי בעלי מניותיו ביום 26 בדצמבר 2019, ולפיהם יקבל המנכ"ל (בהתחשב בויתור האמור) תגמול קבוע בלבד, הכולל שכר (כ-201,500 ש"ח בחודש), הטבות נלוות וכן תגמול הוני קבוע (בשווי כ-102,000 ש"ח בשנה). בכוונת הבנק לגבש ולהביא לאישור תנאי כהונה והעסקה חדשים למנכ"ל הבנק במהלך שנת 2020.

4. מנכ"ל הבנק הקודם

הסכם ההעסקה עם המנכ"ל הקודם חל עד ליום 31 בדצמבר 2019 ולפיו היה זכאי לתגמול קבוע בסך של כ-2.5 מיליון ש"ח המורכב משכר והטבות נלוות וכן תגמול הוני במניות חסומות בסך של כ-100,000 ש"ח, הכל צמוד למדד המחירים מחודש אפריל 2016. בנוסף היה המנכ"ל היוצא זכאי בגין השנים 2019 ו-2018 לתוספת תגמול עד לתקרת תגמול של פי 35 מהתגמול הנמוך בבנק לפי חוק התגמול, אשר שולמה במניות חסומות בסך של כ-411 אלפי ש"ח וכ-84 אלפי ש"ח בשנים אלה, בהתאמה. הסכומים האמורים הינם לפי הגדרת "תגמול" בחוק התגמול ואינם כוללים הפקדות לפרישה ולפיצויים לפי דין. תנאי ההעסקה של המנכ"ל היוצא נקבעו בהסכם ההעסקה שלו, שאושר על-ידי האסיפה הכללית בחודש דצמבר 2016 ועודכן באופן לא מהותי באישור הדירקטוריון וועדת התגמול בחודש מאי 2019 בנוגע לאופן הצמדת השכר.

התגמול למנכ"ל היוצא בשנת 2019 כולל גם 1.7 מיליון ש"ח בגין תשלומי קצבת פרישה שהזכות להם נצברה לפני חוק התגמול (זכויות עבר).

ביאור 22 זכויות עובדים (המשך)

5. חברי הנהלה

בהתאם לתוכנית 2016 זכאים חברי הנהלה לזכויות ולהטבות שלהלן:

1. תגמול קבוע

- 1.1 כללי - התגמול הקבוע עשוי לכלול את הרכיבים הבאים: שכר חודשי, תשלום חודשי ללא סוציאליות, הפרשות סוציאליות והטבות נלוות, תגמול הוני קבוע כמפורט בסעיף 1.2 להלן. תשלומי פרישה עד המקובל לגבי יתר עובדי הבנק מסווגים כתגמול קבוע.
- 1.2 תגמול הוני קבוע - לכל מנהל תוענק ללא תמורה, מניות אשר תהיינה חסומות למימוש למשך תקופה של 36 חודשים מתום השנה בגינה הוענקו. כמות המניות תחושב על-ידי חלוקת השווי המצוין בתוכנית תגמול 2016 אשר נקבע בהתאם לדרגתו של המנהל במוצע שער הנעילה של מניית הבנק בבורסה ב-30 ימי המסחר אשר קדמו ליום פרסום הדוחות הכספיים השנתיים של הבנק. ראה [ביאור 23 בדוחות הכספיים](#).

2. תגמול משתנה - מענק שנתי מותאם סיכון ומותנה ביצועים

- 2.1 קביעת תקציב המענקים האישי לחברי הנהלה - המענק השנתי לחברי הנהלה מורכב מרכיב תלוי ביצועים שמחושב על-פי ביצועי הבנק, ומושפע מהביצועים האישיים של חבר הנהלה ומרכיב מענק אשר בשיקול דעת המנכ"ל, או ההרכב הממונה (לגבי פונקציות הבקרה והפיקוח כמפורט במדיניות תגמול 2016).
- 2.2 רכיב תלוי ביצועים - לכל חבר הנהלה ייקבע תקציב מענק אישי המבוסס על ההפרש שבין התשואה בפועל למחיר ההון הנדרש כהגדרתם בתוכנית 2016 (להלן: "הפרש התשואה"). בשנה שבה הפרש התשואה בפועל חיובי, זכאי חבר הנהלה למענק לפי מדרגות עולות של הפרש התשואה בפועל באופן פרוגרסיבי החל מהפרש תשואה בפועל של 0.5% ועד ל-3% ומעלה, עד לתקרה של 4 משכורות (לפי דרגת המנהל והשתייכותו לפונקציות עסקיות או פונקציות הבקרה והפיקוח). מתוך תקציב המענק האישי, 50% יחושבו כתלות בציון לפי עמידה במדדי ביצוע ו-50% יהיו קבועים.
- 2.3 רכיב מענק שבשיקול דעת - רכיב נוסף של עד 3 משכורות שיינתן לפי שיקול דעת המנכ"ל, או הממונה לגבי פונקציות הבקרה והפיקוח. רכיב זה יינתן מתוך "סל מענקים", אשר לא יעלה בהיקפו על מכפלת 2 משכורות בגין כל חבר הנהלה. אם לבנק יהיו "רווחים מיוחדים", כהגדרתם בתוכנית 2016, רשאים ועדת התגמול והדירקטוריון להחליט כי סל המענקים יגדל כך שהיקפו יהיה עד 2.5 משכורות בגין כל חבר הנהלה. בשנה שבה הפרש התשואה בפועל שלילי, המלצת המנכ"ל, או הממונה (לגבי פונקציות הבקרה והפיקוח) תהיה כפופה לאישור ועדת התגמול והדירקטוריון.
- 2.4 תנאים נוספים - תוכנית 2016 כוללת הוראות נוספות הרלוונטיות לעניין המענק באשר לסיום ההעסקה, דחיית תשלום חלק מהמענק ופריסתו, הפחתת המענק והשבתו בנסיבות מסוימות.
- 2.5 תקרה על-פי דין - בהתאם לתוכנית 2016 התגמול המשתנה עשוי להיקטם כך שלא יחרוג מתקרת התגמול שבחוק הגבלת התגמול.

3. הסדרי פרישה

- 3.1 בהתאם למדיניות תגמול 2016, וכפוף להוראות המעבר שבה ביחס לזכויות שנצברו ו/או יצברו (כמפורט מטה), לפי ההסכמים עם חברי הנהלה (לרבות מנכ"ל הבנק) (להלן: "הבכירים"), בעת סיום העסקה כתוצאה מפטורים או התפטרות, יהיה זכאי הבכיר לפיצויי פיטורין בשיעור של 100% בגין התקופה שמיום תחולת ההסכם.
- 3.2 לפי הסדרים שהיו קיימים בהסכמי העסקה קודמים עם הבכירים, ככל שהיו הסכמים כאלה, נקבע לגבי התקופה הרלוונטית של אותם ההסכמים, כי במקרה שהבנק יחליט מיוזמתו לפטר את אחד הבכירים או לסיים את עבודתו בתום תקופת ההסכם יהיה זה זכאי לפיצויי פיטורין בשיעור של 250%. בנוסף, בהתאם להסדרים הקודמים, בהגיע הבכיר למועד בו סכום גילו והוותק שלו בבנק עולים על 75 (ולחבר הנהלה שניהם 7 שנים לפחות בתפקידו יתווספו שנות הכהונה בהנהלה כשנות ותק נוספות לצורך צבירת 75 כאמור), אזי יהיה הבכיר זכאי לפרוש בפרישה מוקדמת ולבחור בין קבלת פיצויי פיטורין מוגדלים בשיעור של 250% משכרו החודשי הרלוונטי האחרון לפי ההסכם הרלוונטי, מוכפל בשנות הוותק שלו בבנק, לבין קבלת קצבה חודשית (בשיעור שנצבר עבורו עד לשיעור מירבי של 70% מהשכר המזכה בפנסיה) שתשולם לו ממועד יציאתו לפרישה מוקדמת ועד הגיעו לגיל פרישה על-פי חוק. חבר הנהלה שהגיע לגיל 62 יוכל לבחור בקבלת קצבה חודשית בלבד, או פיצויים בשיעור 100%.
- בנוסף, מכח תוכניות תגמול קודמות ובגין שנים קודמות, הוענק לבכירים תגמול משתנה נדחה, בצורה של יחידות מניות חסומות (Restricted Stock Units) ("יחידות RSU") אשר היקף הבשלתן תלוי בתשואה להון שהושגה (בשלוש שנים לאחר הענקתן) ובלבד שהבנק לא נמצא באותה שנה בחריגה מהותית מיחסי הלימות ההון הנדרשים.

6. מנהלים בכירים שאינם חברי הנהלה

תוכנית 2016 חלה על המנהלים הבכירים של הבנק שאינם חברי הנהלה על-פי עקרונות דומים לאלה המפורטים לעיל לגבי חברי הנהלה, אך בהיקפים שונים, לרבות בעניין, משקל כל אחד מהגורמים בחישוב הציון האישי למנהל הבכיר. תנאי התוכנית לגבי מנהלים בכירים שאינם חברי הנהלה (בסעיף זה "המנהלים הבכירים") שונים מהתנאים לחברי הנהלה בזהות הגורמים הקובעים את היעדים והעמידה בהם, זהות הגורם המאשר את חלוקת תקציב המענקים ואת המענק לכל מנהל. למנהלים בכירים שהינם שליחי הבנק בחו"ל, תוענקה יחידות פנטום חסומות במקום תגמול הוני קבוע. לגבי מנהלים בכירים שאינם חברי הנהלה יחול האמור להלן:

א. מענק שנתי

תוכנית 2016

קביעת תקציב המענקים למנהלים הבכירים (שאינם משתייכים לפונקציות הבקרה והפיקוח) - בשנה שבה הפרש התשואה בפועל גבוה מ-0.5%, יחושב תקציב המענקים הכולל לכל אחת מהקבוצות של מנהלי אגפים וממוני על ומנהלי מחלקה ומקביליהם בהתאם להפרש התשואה בפועל ותוך התאמה לדרגתו ולמשכורתו היחסית בקבוצת השתייכות. התקציב מחושב לפי מדרגות עולות של הפרש התשואה בפועל באופן פרוגרסיבי החל מהפרש תשואה בפועל של 0.5% ועד להפרש תשואה בפועל של 4% ומעלה. תקרת המענק השנתי למנהלים אלה היא 8-10 משכורות (תלוי דרגה). תוכנית 2016 כוללת הוראות לעניין חלוקת תקציב המענקים בין המנהלים הבכירים (שאינם משתייכים לפונקציות הבקרה והפיקוח) ולגבי קביעת תקציב המענקים האישי למנהלים הבכירים בפונקציות הבקרה והפיקוח וגזירת המענק האישי מתוכו.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 22 זכויות עובדים (המשך)

ב. הסדרי פרישה

על-אף האמור לעיל לגבי הסדרי פרישה לבכירים שהינם חברי הנהלה, מנהלים בכירים שאינם חברי הנהלה יהיו זכאים לכל הזכויות שנצברו עד לתום הסדרים שהיו קיימים בהסכמי העסקה קודמים עמם, ככל שהיו הסכמים כאלה, ובלבד שההוצאה החזויה כהגדרתה בחוק הגבלת התגמול, לא תחרוג מתקרות החוק. במסגרת הסכמי העסקה הקודמים ובמסגרת הסכמי העסקה החדשים, קיימת אפשרות שהמנהל הבכיר ימשיך לצבור וותק וזכויות למסלול פנסיה מוקדמת לפי השכר הקובע בהסכם הרלוונטי הקודם שהיה עימו, ככל שהיה הסכם כזה. בגין שנות הוותק עד תום שנת 2016 במקרה של פרישה במסלול פיצויים, עשוי המנהל להיות זכאי לעד 250% פיצויים על בסיס השכר הקובע לפי ההסכם הרלוונטי הקודם עימו. בגין שנות הוותק מ 2017 ואילך, במקרה של פרישה במסלול פיצויים, המנהל עשוי להיות זכאי לגבוה מ-250% פיצויי פיטורין על בסיס השכר לפיצויים או מכפלת 100% במשכורתו האחרונה של המנהל. כפוף לשיקול דעת ועדת התגמול ודירקטוריון הבנק, לפי המלצת המנכ"ל וכפוף להוראות הדין, ניתן לאשר למנהל הבכיר פיצויי פיטורין בגובה של עד 175% משכרו האחרון בגין כל שנות העסקתו. לקביעת הזכאות לבחירה במסלול פנסיה מוקדמת ייוסף תנאי של גיל מינימלי 55 ועשויים להיוסף תנאים נוספים. הבחירה במסלול פנסיה מוקדמת לא תתאפשר למנהלים בכירים שיצטרפו לראשונה לשורות מנהליו הבכירים של הבנק.

על-אף האמור לעיל, מנהלים בכירים אשר היו כפופים ביום 12 באפריל 2016 להסכם קיבוצי וי/עברו מהסכם קיבוצי לחוזה אישי בכיר לאחר המועד האמור, יהיו בתנאים מסוימים זכאים להשתתף בתוכניות פרישה של הבנק, ככל שתהיה באותו המועד או להיות זכאים לפיצויי פיטורים של 150% בגין התקופה בה היו כפופים להסכם קיבוצי ובהתאם לשכר האחרון שהיה רלוונטי לתקופה זו.

ד. התחייבות בגין הטבות לעובדים

31 בדצמבר		
2018	2019	
פרישה מוקדמת ופיצויים		
7,131	8,262	סכום ההתחייבות
(3,722)	(4,138)	השווי ההוגן של נכסי התוכנית
3,409	4,124	עודף ההתחייבות על נכסי התוכנית (כלול בהתחייבויות אחרות)
מענק אי ניצול ימי מחלה		
339	395	סכום ההתחייבות
-	-	השווי ההוגן של נכסי התוכנית
339	395	עודף ההתחייבות על נכסי התוכנית (כלול בהתחייבויות אחרות)
מענק יובל		
36	36	סכום ההתחייבות
-	-	השווי ההוגן של נכסי התוכנית
36	36	עודף ההתחייבות על נכסי התוכנית (כלול בהתחייבויות אחרות)
הטבות אחרות בסיום ולאחר העסקה		
571	664	סכום ההתחייבות
-	-	השווי ההוגן של נכסי התוכנית
571	664	עודף ההתחייבות על נכסי התוכנית (כלול בהתחייבויות אחרות)
סך-הכל		
4,355	5,219	עודף ההתחייבויות בגין הטבות לעובדים על נכסי תוכנית שנכללו בסעיף "התחייבויות אחרות"*
54	34	* מזה: בגין הטבות לעובדים בחו"ל

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 22 זכויות עובדים (המשך)

ה. תוכנית הטבות לאחר פרישה

(1) מחויבויות ומצב המימון

א. שינוי במחויבות בגין הטבה חזויה, נטו**

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2018	2019	
4,760	4,319	מחויבות בגין הטבה חזויה, נטו בתחילת התקופה
135	139	עלות שירות
136	128	עלות ריבית
(13)	(29)	הפקדות משתתפי התוכנית
(237)	1,013	הפסד אקטוארי (רווח)
4	(5)	שינויים בשערי החליפין של מטבע-חוץ
(466)	(343)	הטבות ששולמו
-	(39)	גריעת יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת
4,319	5,183	מחויבות בגין הטבה חזויה, נטו בסוף התקופה
4,123	5,005	מחויבות בגין הטבה מצטברת, נטו בסוף התקופה

ב. סכומים שהוכרו במאזן המאוחד

31 בדצמבר		
2018	2019	
4,319	5,183	סכומים שהוכרו בסעיף התחייבויות אחרות

ג. סכומים שהוכרו ברווח (הפסד) כולל אחר מצטבר לפני השפעת מס

31 בדצמבר		
2018	2019	
1,498	2,374	הפסד אקטוארי נטו
1,498	2,374	יתרת סגירה ברווח כולל אחר מצטבר

לפרטים בדבר אירועים לאחר תאריך המאזן והשפעת נגיף הקורונה, ראה [ביאור 36 להלן](#).

ד. תוכניות שבהן המחויבות בגין הטבה מצטברת וחזויה עולה על נכסי התוכנית

31 בדצמבר		
2018	2019	
8,041	9,321	מחויבות בגין הטבה חזויה
7,845	9,143	מחויבות בגין הטבה מצטברת
(3,722)	(4,138)	שווי הוגן של נכסי התוכנית

* כולל הטבות לאחר פרישה, לרבות מענק מחלה אשר משולם במועד הפרישה.
** הסכומים המוצגים הינם בנטו מנכסי תוכנית. לפירוט נוסף, ראה סעיף (ד) להלן.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 22 זכויות עובדים (המשך)

ה. תוכנית הטבות לאחר פרישה (המשך)

(2) הוצאה לתקופה

א. רכיבי עלות ההטבה נטו שהוכרו ברווח והפסד

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2017	2018	2019	
152	135	139	עלות שירות
153	136	128	עלות ריבית
			הפחתה של סכומים שלא הוכרו:
146	146	117	הפסד (רווח) אקטוארי נטו
451	417	384	סך עלות ההטבה, נטו

ב. שינויים בנכסי תוכנית ובמחויבות להטבה שהוכרו ברווח (הפסד) כולל אחר לפני השפעת מס

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2017	2018	2019	
273	(237)	1,013	הפסד (רווח) אקטוארי נטו בתקופה
(146)	(146)	(117)	הפחתה של רווח (הפסד) אקטוארי
(5)	4	(5)	שינויים בשערי החליפין של מטבע-חוץ
-	-	(15)	גריעת יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת
122	(379)	876	סך-הכל הוכר ברווח (הפסד) כולל אחר
451	417	384	סך עלות ההטבה נטו
573	38	1,260	סך-הכל הוכר בעלות ההטבה, נטו לתקופה וברווח כולל אחר

ג. אומדן של הסכומים הכלולים ברווח כולל אחר מצטבר שצפוי כי יופחתו מרווח כולל אחר מצטבר לדוח רווח והפסד כהוצאה (כהכנסה) בשנת 2020 לפני השפעת המס

172	הפסד אקטוארי נטו
172	סך-הכל צפוי כי יופחת מרווח כולל אחר מצטבר

ביאור 22 זכויות עובדים (המשך)

ה. תוכנית הטבות לאחר פרישה (המשך)

(3) הנחות

א. ההנחות על בסיס ממוצע משוקלל המשמשות לקביעת המחויבות בגין הטבה ולמידת עלות ההטבה נטו

1. ההנחות העיקריות המשמשות לקביעת המחויבות בגין הטבה

31 בדצמבר		
2018	2019	
1.89%	0.44%	שיעור היוון
2.0%	2.0%	שיעור עליית המדד
0.0%-7.5%	0.0%-7.5%	שיעור גידול בתגמול ⁽¹⁾

שיעורי עזיבה משתנים לפי גיל ומגדר ומשקפים שיעור עזיבה משוקלל של כ-7.6% לשנה.

2. ההנחות העיקריות המשמשות למדידת עלות ההטבה נטו לתקופה

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרץ		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר		
2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	
1.25%	1.89%	1.32%	1.25%	1.58%	1.24%	1.42%	0.69%	שיעור היוון
0.0%-7.5%	0.0%-7.5%	0.0%-7.5%	0.0%-7.5%	0.0%-7.5%	0.0%-7.5%	0.0%-7.5%	0.0%-7.5%	שיעור גידול בתגמול

ב. השפעה על שינוי בנקודת אחוז אחת על המחויבות בגין הטבה חזויה לפני השפעת מס

קיטון בנקודת אחוז אחת		גידול בנקודת אחוז אחת		
31 בדצמבר		31 בדצמבר		
2018	2019	2018	2019	
במיליוני ש"ח				
390	502	(332)	(423)	שיעור היוון
39	52	(32)	(42)	שיעור עליית המדד
(161)	(184)	165	188	שיעור עזיבה
(214)	(271)	249	318	שיעור גידול בתגמול

(1) שיעור הגידול בתגמול מושפע ממספר תהליכים המביאים לגידול בעלות השכר ומשקפים שיעור גידול ממוצע של כ-1% לשנה במונחים ריאליים. תהליכים אלה כוללים קידומים ושינויים בהגדרות תפקיד, ותק ודירוג.

ביאור 22 זכויות עובדים (המשך)

ה. תוכנית הטבות לאחר פרישה (המשך)

(4) נכסי תוכנית

התחייבות הבנק בגין זכויות עובדים מחושבת בהתבסס על חישוב אקטוארי. חישוב זה מביא בחשבון, בין היתר, את ההסתברות לפרישה מוקדמת בתנאים מיטיבים בכל אחד מהמסלולים הרלוונטיים (פיצויים בשיעורים מוגדלים או פנסיה מוקדמת), את סכומי ההתחייבות בעת הפרישה ואת שווי היעודות באותו מועד. בנוסף, לאור הסכמי העבודה הקיימים בבנק ומהות הסכמי הפרישה בבנק, חשיפת הבנק לשינויים (חיוביים או שליליים) בשווי היעודות, הינה מצומצמת לאור קיומו של סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין, לפיו במקרה של עזיבת העובד, הגיעו לגיל הפרישה הקבוע בחוק, או יציאת העובד לפנסיה מוקדמת, הבנק אינו נדרש או נוהג לבצע השלמה ליעודות במקרים ששווין ירד או אינו מכסה את הגידול שחל בשכר. התחייבות הבנק לתשלום פיצויי פיטורין לעובדיו, מכוסה בעיקרה על-ידי יעודות אשר מופקדות בקופות לפיצויים על שם העובדים.

להלן יתרות ההתחייבות לפיצויי פיטורין והיעודות לפיצויי פיטורין:

31 בדצמבר		
2018	2019	
3,469	3,933	התחייבות לפיצויים
(3,359)	(3,841)	יעודות לפיצויים
110	92	התחייבות נטו

יודגש, כי חשיפת ההתחייבות נטו של הבנק לשינויים בשווי היעודות משוקללת בהסתברות לפרישה במסלול פיצויים, אינה מהותית זאת לאור העובדה שההסתברות לפרישה במסלול פיצויים מוגדלים נמוכה. היעודות לפיצויי פיטורין מופקדות בקופות לפיצויים על שם העובדים. כ-45% מסך יתרות היעודה לפיצויי פיטורין מופקדות בקרן הגימלאות המרכזית של עובדי ההסתדרות בע"מ (קג"מ). יתרת הסכומים מופקדים במספר רב של קופות-גמל לפיצויי פיטורין, והכל בהתאם לבחירת העובדים.

ו. תזרימי מזומנים

(1) הפקדות

הפקדות בפועל		תחזית
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2018	2019	*2020
182	182	183
		הפקדות

* אומדן ההפקדות שהבנק צופה לשלמן לתוכניות פנסיה להטבה מוגדרת במהלך שנת 2020.

(2) הטבות שהבנק צופה לשלם בעתיד

שנה	
2020	480
2021	509
2022	512
2023	356
2024	331
2025-2029	1,336
2030 ואילך	2,057
סך-הכל	5,581

ביאור 22 זכויות עובדים (המשך)

ז. תוכנית התייעלות

ביום 12 בינואר 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בדבר התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל, על פיו נדרשים התאגידים הבנקאיים לבחון ולאשר תוכנית רב שנתית להתייעלות בחמש השנים שמתחילות ב-2016 ועקרונות להתייעלות ארוכת טווח. על-פי האמור במכתב, תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו יקבל הקלה, לפיה יוכל לפרוס את השפעת עלויות התוכנית, לעניין חישוב הלימות ההון, על פני חמש שנים. ביום 16 בדצמבר 2019, הוארך תוקף מכתב הפיקוח בשנתיים נוספות עד ליום 31 בדצמבר 2021.

ביום 27 באוקטובר 2016 אישר דירקטוריון הבנק תוכנית התייעלות, לפרישת כ-1,500 עובדים מקבוצת הבנק בשנים 2017-2020.

ביום 8 בינואר 2020 אישר דירקטוריון הבנק תוכנית התייעלות נוספת לפיה יתאפשר ללמעלה מ-900 עובדים נוספים לפרוש מהבנק בפרישה מוקדמת בתנאים מועדפים בשנים 2020-2022. תנאי הפרישה תלויים בגיל וותק העובדים ומאפשרים בהתקיים מפגש רצונות, פנסיה מוקדמת עד לגיל הפרישה על-פי דין וזאת לעובדים העומדים בתנאים שנקבעו בתוכנית.

עלויות עדכון ההתחייבות האקטוארית בגין תוכנית ההתייעלות לשנים 2020-2022, בסך של כ-535 מיליון ש"ח לפני מס (כ-352 מיליון ש"ח לאחר מס), מהווים הפסד אקטוארי שנזקפו לרווח כולל אחר. סכום זה נגרע מההון העצמי ליום 31 בדצמבר 2019, ויירשם כהוצאה בדוח רווח והפסד לאורך תקופת השירות הממוצעת הנותרת של העובדים הקיימים העומדת כיום על 14 שנים.

זאת בנוסף לסך של כ-1.2 מיליארד ש"ח לפני מס, שנזקפו לרווח כולל אחר ונגרעו מההון העצמי ליום 31 בדצמבר 2016, בגין תוכנית ההתייעלות שהוכרזה בשנת 2016.

בהתאם להקלות המתאפשרות במכתבי הפיקוח על הבנקים, השפעת עלויות תוכנית ההתייעלות, על יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון, המוערכת בכ-0.22% ליום 31 בדצמבר 2019 תיזקף לשיעורין על פני 5 שנים ממועד האישור של כל תוכנית.

ביאור 23 עסקות תשלום מבוסס מניות

א. פרטים על עסקות תשלום מבוסס מניות

להלן פירוט בדבר הסדרי התשלום מבוסס מניות שהיו קיימים בבנק במהלך התקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019:

1. תגמול מבוסס מניות לעובדי הבנק

תוכנית לעובדי הבנק 2013-2017

כאמור בביאור 22.א. לעיל, בהתאם להסכמי השכר שהיו נהוגים בבנק הוקצו לעובדי הבנק הקבועים ולחלק מהעובדים בחוזים אישיים יחידות פנטום. לאור הסכם שכר לשנים 2018-2022, יומר מנגנון הקצאת מניות פנטום לעובדים הקבועים הזכאים, לתוספת שכר שאינה מבוססת מחיר מניה שיכלול הפרשות לתנאים סוציאליים, ללא עלות נוספת לבנק, ובמקביל בוצע בתחילת 2020 פירעון של ההתחייבות הקיימת בגין יחידות הפנטום שהבשילו בהתבסס על ההתחייבות בספרי הבנק ליום 31 בדצמבר 2019.

התמורה בגין יתרת מניות הפנטום אשר לא מומשו כאמור לעיל, דהיינו, החלק שטרם נרשמה בגינו התחייבות, תמומש בפרישת כל עובד בפנסיית גיל או פרישה מרצון, בהתבסס על שער המימוש ליום 31 בדצמבר 2019 לעיל, אשר יוצמד למדד המחירים לצרכן.

בכוונת הבנק ליישם מנגנון דומה גם ביחס לעובדים בחוזה אישי הזכאים ליחידות פנטום.

2. מניות חסומות לחברי הנהלה ומנהלים בכירים

במסגרת תוכנית 2016, לכל מנהל מוענקות ללא תמורה, מניות אשר תהיינה חסומות למימוש למשך תקופה של 36 חודשים מתום השנה בגינה הוענקו. כמות המניות מחושבת על-ידי חלוקת השווי המצויין בתוכנית תגמול 2016 אשר נקבע בהתאם לדרגתו של המנהל בממוצע שער הנעילה של מניית הבנק בבורסה ב-30 ימי המסחר אשר קדמו ליום פרסום הדוחות הכספיים השנתיים של הבנק.

ב. אומדן השווי ההוגן של המכשירים הונויים שהוענקו

עסקות תשלום מבוסס מניות המסולקות במכשירים הונויים שהוענקו לבכירים

השווי ההוגן של המניות החסומות, יחידות RSU ויחידות RSU מותנות אשר הוענקו ויסולקו במכשירים הונויים, שווה למחיר מניית הבנק ביום הענקתם, וזאת לאור העובדה שתוספת המימוש בגין שווה לאפס והן כוללות התאמות בגין חלוקת דיבידנדים. הבנק מתאים את כמות יחידות ה-RSU המותנות שצפוי שיבשילו, בהתאם לתחזית הפרש התשואה על עלות ההון.

ביאור 23 עסקות תשלום מבוסס מניות (המשך)

ג. פרטים נוספים בדבר עסקות תשלום מבוסס מניות המסולקות במכשירים הוניים
1. עסקות תשלום מבוסס מניות המסולקות במכשירים הוניים שהוענקו לבכירים ליום 31.12.19

מספר יחידות										
עובדים מרכזיים אחרים		מנהלים בכירים		חברי הנהלה		מנכ"ל לשעבר		יו"ר		
מסומות	מסומות	מסומות	מסומות	מסומות	מסומות	מסומות	מסומות	מסומות	מסומות	
27,515	-	223,149	-	49,992	-	4,787	-	-	-	קיימות במחזור לתחילת השנה
26,106	-	380,507	-	138,794	-	7,457	-	20,552	-	הוענקו במהלך השנה ⁽¹⁾
-	-	(71,997)	-	(16,067)	-	(1,707)	-	-	-	חולטו במהלך השנה
(30,698)	-	(151,152)	(380,507)	(33,925)	(138,794)	(3,080)	(7,457)	(20,552)	-	מומשו במהלך השנה ⁽²⁾
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	פקעו במהלך השנה
22,923	-	-	-	-	-	-	-	-	-	קיימות במחזור לתום השנה ⁽³⁾
24.77	-	24.77	-	24.77	-	24.77	-	24.77	-	(1) הממוצע המשוקלל של השווי ההוגן של המניות שהוענקו במהלך השנה במועד המדידה בש"ח
28.65	-	26.18	-	25.88	-	26.29	-	24.77	-	(2) הממוצע המשוקלל של מחיר המניה במועד המימוש של היחידות שמומשו במהלך השנה בש"ח
22,923	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(3) המניות הקיימות במחזור לתום השנה:
1.38	-	0.00	-	0.00	-	0.00	-	-	-	ממוצע משוקלל של יתרת אורך החיים החוזי (בשנים)

ביאור 23 עסקות תשלום מבוסס מניות (המשך)

- 1. פרטים נוספים בדבר עסקות תשלום מבוסס מניות המסולקות במכשירים הוניים**
2. עסקות תשלום מבוסס מניות המסולקות במכשירים הוניים שהוענקו לבכירים ליום 31.12.18

מספר יחידות										
עובדים מרכזיים אחרים		מנהלים בכירים		חברי הנהלה		מנכ"ל		יו"ר		
מותרות	חסומות	מותרות	חסומות	מותרות	חסומות	מותרות	חסומות	מותרות	חסומות	
60,705	-	933,359	-	233,372	-	9,574	-	-	-	קיימות במחזור לתחילת השנה
16,557	-	-	365,523	-	38,031	-	4,052	-	20,384	הוענקו במהלך השנה ⁽¹⁾
-	-	(4,705)	-	-	-	-	-	-	-	חולטו במהלך השנה
(49,747)	-	(705,505)	(365,523)	(183,380)	(38,031)	(4,787)	(4,052)	-	(20,384)	מומשו במהלך השנה ⁽²⁾
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	פקעו במהלך השנה
27,515	-	223,149	-	49,992	-	4,787	-	-	-	קיימות במחזור לתום השנה ⁽³⁾
24.68		24.68		24.68		24.68		24.68		(1) הממוצע המשוקלל של השווי ההוגן של המניות שהוענקו במהלך השנה במועד המדידה בש"ח
23.65		24.00		23.83		24.12		24.68		(2) הממוצע המשוקלל של מחיר המניה במועד המימוש של היחידות שמומשו במהלך השנה בש"ח
27,515	-	223,149	-	49,992	-	4,787	-	-	-	(3) המניות הקיימות במחזור לתום השנה: מספר המניות
1.20	-	1.00	-	1.00	-	1	-	-	-	ממוצע משוקלל של יתרת אורך החיים החוזי (בשנים)

ביאור 23 עסקות תשלום מבוסס מניות (המשך)

ד. התחייבויות הנובעות מעסקות תשלום מבוסס מניות המסולקות במזומן
1. להלן פרטים נוספים בדבר יחידות פנטום שהוענקו לעובדים ליום 31 בדצמבר 2019

-	תחום מחירי מימוש בש"ח
10,432,251	מספר יחידות פנטום שהוענקו וטרם מומשו
-	מזה: ניתנים למימוש
0.0	ממוצע שנים לפקיעה

להלן פרטים נוספים בדבר יחידות פנטום שהוענקו לעובדים ליום 31 בדצמבר 2018:

-	תחום מחירי מימוש בש"ח
16,819,754	מספר יחידות פנטום שהוענקו וטרם מומשו
-	מזה: ניתנים למימוש
1.5	ממוצע שנים לפקיעה

2. להלן פרטים נוספים בדבר יחידות פנטום חסומות ויחידות פנטום חסומות מותנות לבכירים המסולקות במזומן ליום 31.12.19

סך-הכל	מותנות	חסומות	
-	-	-	תחום מחירי מימוש בש"ח
66,903	-	66,903	מספר יחידות פנטום שהוענקו וטרם מומשו
-	-	-	מזה: ניתנים למימוש
1.04	-	1.04	ממוצע שנים לפקיעה

להלן פרטים נוספים בדבר יחידות פנטום חסומות ויחידות פנטום חסומות מותנות לבכירים המסולקות במזומן ליום 31.12.18

סך-הכל	מותנות	חסומות	
-	-	-	תחום מחירי מימוש בש"ח
130,607	54,650	75,957	מספר יחידות פנטום שהוענקו וטרם מומשו
-	-	-	מזה: ניתנים למימוש
1.28	1.25	1.30	ממוצע שנים לפקיעה

3. להלן פרטים נוספים בדבר סך ההתחייבות הנובעת מעסקות תשלום מבוסס מניות ובדבר השווי הפנימי של התחייבויות שבגינן זכות הצד שכנגד למזומן הבשילה עד תום השנה:

ליום 31 בדצמבר		
2018	2019	
במיליוני ש"ח		
239	295	סך ההתחייבויות הנובעות מעסקות תשלום מבוסס מניות
107	295	השווי הפנימי של התחייבויות שבגינן זכות הצד שכנגד למזומן או לנכסים אחרים הבשילה עד תום השנה

ביאור 24 הון, הלימות הון, מינוף ונזילות

א. הון המניות

31 בדצמבר			
2018	2019	2018	2019
מונפק ונפרע*		רשום	
הסכום בש"ח			
1,333,703,474	1,335,168,159	4,000,000,000	4,000,000,000

מניות רגילות, בנות 1 ש"ח ע.ג.

* ההון המונפק הינו לאחר הפחתת 2,208,952 מניות רגילות (31.12.18: 3,673,637 מניות רגילות) שנרכשו על-ידי הבנק, כפי שיפורט להלן. המניות רשומות למסחר בבורסה לניירות-ערך בתל-אביב.

ב. דיבידנד

מדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק החל מהרבעון הראשון של שנת 2017 היא לחלק עד 40% מהרווח הנקי הרבעוני הנובע מפעולות רגילות. כל חלוקה כפופה להחלטה ספציפית של דירקטוריון הבנק לפי שיקול דעתו במועד החלוקה ובהתחשב בשיקולים עסקיים, בהוראת כל דין ובמגבלות על חלוקה.

ג. תשלום דיבידנד

לפני מועד אישור הדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2018, הודיע הפיקוח על הבנקים לבנק, כי לאור אי הודאות הרבה בנושא חקירת הרשויות האמריקאיות, ומטעמי זהירות ושמרנות, סבור הפיקוח על הבנקים כי לעת הזו אין מקום לחלוקת דיבידנד שוטף על-ידי הבנק. בהתאם, מטעמי שמרנות ובתיאום עם בנק ישראל החל מהרבעון השני של 2018 לא הכריז דירקטוריון הבנק על חלוקת דיבידנד מרווחים שוטפים, זאת מבלי לשנות ממדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק.

כתוצאה ממכירת כ-65.2% ממניות ישראלכרט ברבעון השני של שנת 2019 (ראה **ביאור 15' דוחות הכספיים**), נוצרו לבנק עודפי הון נוספים בסך של כ-1.3 מיליארד ש"ח (מתוכם כ-0.3 מיליארד ש"ח בגין קיטון בסיכון התפעולי של ישראלכרט שיוכרו בהדרגה במשך 3 שנים). בקשר עם עודפי הון אלה הכריז דירקטוריון הבנק בחודש ספטמבר 2019 על חלוקת דיבידנד בסך של 1 מיליארד ש"ח אשר שולם בחודש אוקטובר 2019. ביום 9 במרס 2020 חולקה יתרת ההחזקה של הבנק במניות ישראלכרט (כ-33% מהון המניות המונפק והנפרע של ישראלכרט), כדיבידנד בעין לבעלי מניות הבנק.

מועד הכרזה	מועד תשלום	דיבידנד למניה באגורות	דיבידנד ששולם במזומן במיליוני ש"ח
02.02.2020	09.03.2020	*53.937	**720
24.09.2019	23.10.2019	74.897	1,000
23.05.2018	12.06.2018	18.825	251
25.03.2018	11.04.2018	18.345	245

* חושב בהתבסס על שווי מניות ישראלכרט ביום 8 במרץ 2020 (10.91 ש"ח). בגין כל מניה של הבנק חולקה כדיבידנד בעין כ-0.0494 מניה של ישראלכרט.
** שולם כדיבידנד בעין במניות. הסכום הנקוב הינו על-פי מחיר מניית ישראלכרט בבורסה ביום 8 במרץ.

ד. הוראות באזל 3

הבנק מיישם את הוראות מדידה והלימות הון המבוססות על הוראות באזל כפי שפורסמו על-ידי הפיקוח על הבנקים וכפי ששולבו בהוראות ניהול בנקאי תקין 201-211 וכן במסגרת קובץ שאלות ותשובות. הוראות באזל 3 נכנסו לתוקף החל מיום 1 בינואר 2014, כאשר היישום הינו באופן מדורג בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299 בנושא "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר". בהתאם להוראות המעבר, מכשירי ההון שאינם כשירים עוד כהון פיקוחי הוכרו החל מיום 1 בינואר 2014 עד לתקרה של 80% מיתרתם בהון הפיקוחי ליום 31 בדצמבר 2013, ובכל שנה עוקבת מופחתת תקרה זו ב-10% נוספים עד ליום 1 בינואר 2022. בהתאם לאמור, בשנים 2018 ו-2019 תקרת המכשירים הכשירים כהון פיקוחי עמדה על 40% ו-30%, בהתאמה.

ביאור 24 הון, הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

ה. הלימות הון בנתוני המאוחד

31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019	
במיליוני ש"ח		
1. הון לצורך חישוב יחס ההון לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים		
38,004	38,795	הון עצמי רובד 1 ⁽¹⁾
977	733	הון רובד 1 נוסף
38,981	39,528	סך-הכל הון רובד 1 ⁽¹⁾
10,042	9,707	הון רובד 2
49,023	49,235	סך-הכל הון כולל ⁽¹⁾
2. יתרות משוקללות של נכסי סיכון		
312,900	309,303	סיכון אשראי ⁽²⁾
3,429	3,528	סיכונים שוק
24,268	23,556	סיכון תפעולי
340,597	336,387	סך-הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון ⁽²⁾
באחוזים		
3. יחס ההון לרכיבי סיכון		
11.16%	11.53%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
11.44%	11.75%	יחס הון רובד 1 לרכיבי סיכון
14.39%	14.64%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
10.24%	10.27%	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים ⁽³⁾
13.74%	13.77%	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים ⁽³⁾

- (1) הנתונים מוצגים בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 202 בדבר "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי" ובהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299. בנוסף, נתונים אלה כוללים התאמות בגין תוכניות ההתייעלות אשר נזקפות בשיעורים שווים על פני 5 שנים ממועד תחילתן. לפרטים נוספים על השפעת ההתאמות בגין תוכניות ההתייעלות ראה [סעיף 1. להלן](#).
- (2) מסך-הכל היתרות המשוקללות של נכסי סיכון הופחתו סך של 883 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2019 ו-640 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018 בשל התאמות בגין תוכניות ההתייעלות, אשר בהתאם לאישור הפיקוח על הבנקים נזקפות בהדרגה על פני 5 שנים ממועד תחילתן.
- (3) יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש הינם 10% ו-13.5% בהתאמה. ליחסים אלה התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור לתאריכי הדוחות הכספיים.

ביאור 24 הון, הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

ה. הלימות הון בנתוני המאוחד (המשך)

	31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019	
באחוזים			
4. חברות בת משמעותיות			
הפועלים שוויץ⁽¹⁾⁽²⁾			
	(24.27%)	18.27%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
	(24.27%)	18.27%	יחס הון רובד 1 לרכיבי סיכון
	(24.18%)	18.31%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
	8.00%	8.00%	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש בהתאם לרגולציה המקומית
	11.20%	11.20%	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש בהתאם לרגולציה המקומית
באזל 2 ⁽³⁾			
בנק פוזיטיף⁽¹⁾			
	31.96%	33.09%	יחס הון רובד 1 לרכיבי סיכון
	31.96%	33.09%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
	12.00%	12.00%	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש בהתאם לרגולציה המקומית

(1) בהתאם למדווח לרגולטור המקומי.

(2) בעקבות הפסד שנבע מהפרשה הנוגעת לחקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים ו-FIFA שהוכרה בדוחות הכספיים בשנים 2018 ו-2019 ועל מנת שהפועלים שוויץ יעמוד ביחס הלימות ההון הרגולטורי הנדרש בשוויץ, השקיע הבנק 300 מיליון פרנק שוויצרי בהון של הפועלים שוויץ בשנת 2019 וכן סכום נוסף של 95 מיליון פרנק שוויצרי בחודש מרץ 2020, וזאת מיד עם קבלת אישור הפיקוח על הבנקים להגדלת ההשקעה כאמור.

(3) בנק פוזיטיף אינו מיישם את הוראות באזל 3 ולכן הנתונים מוצגים לפי הוראות באזל 2.

ביאור 24 הון, הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

1. רכיבי ההון לצורך חישוב יחס ההון

31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019	
במיליוני ש"ח		
הון עצמי רובד 1		
37,656	38,221	סך ההון
(72)	(25)	הבדלים בין סך ההון לבין הון עצמי רובד 1
37,584	38,196	סך הון עצמי רובד 1, לפני התאמות פיקוחיות וניכויים התאמות פיקוחיות וניכויים:
-	(7)	מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים
(34)	(50)	מסים נדחים לקבל
(3)	(1)	התאמות פיקוחיות וניכויים אחרים - הון עצמי רובד 1
(37)	(58)	סך-הכל התאמות פיקוחיות וניכויים, לפני התאמות בגין תוכניות ההתייעלות - הון עצמי רובד 1
457	657	סך התאמות בגין תוכניות ההתייעלות - הון עצמי רובד 1*
38,004	38,795	סך-הכל הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
הון רובד 1 נוסף		
977	733	סך-הכל הון רובד 1 נוסף
38,981	39,528	סך-הכל הון רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
הון רובד 2		
6,131	5,929	הון רובד 2 - מכשירים, לפני ניכויים
3,911	3,778	הון רובד 2 - הפרשות להפסדי אשראי, לפני ניכויים
10,042	9,707	סך-הכל הון רובד 2
49,023	49,235	סך-הכל הון כולל

* התאמות בגין תוכניות ההתייעלות לפי הוראות הפיקוח על הבנקים (ראה [סעיף "התייעלות תפעולית" להלן](#)) נזקפות בשיעורים שווים על פני 5 שנים ממועד תחילתן.

2. השפעת התאמות בגין תוכניות ההתייעלות על יחס הון עצמי רובד 1

31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019	
באחוזים		
יחס ההון לרכיבי סיכון		
11.00%	11.31%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון לפני השפעת ההתאמות בגין תוכניות ההתייעלות
0.16%	0.22%	השפעת ההתאמות בגין תוכניות ההתייעלות*
11.16%	11.53%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון

* התאמות בגין תוכניות ההתייעלות לפי הוראות הפיקוח על הבנקים (ראה [סעיף "התייעלות תפעולית" להלן](#)) נזקפות בשיעורים שווים על פני 5 שנים ממועד תחילתן.

ביאור 24 הון, הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

ח. רכיבי הון הנתונים לתנועתיות

הבנק מנהל את יחס הלימות ההון במטרה לעמוד בדרישות ההון המזעריות של הפיקוח על הבנקים. הון הבנק והיקף נכסי הסיכון נתונים לשינויים, בין היתר, בגין הגורמים המפורטים להלן:

- שינויים אקטואריים כתוצאה משינויים בשיעור הריבית לחישוב התחייבויות הבנק או הנחות אקטואריות אחרות, כגון: שיעורי תמותה ופרישה.
- השפעות שינויים בריבית על קרנות ההון מאגרות-חוב זמינות למכירה.
- השפעות שינויים במדד ובשערי חליפין על יתרות הנכסים.

להלן קנה מידה להשפעות קיטון בהון וגידול בנכסי סיכון על יחס הון עצמי רוברד 1 ליום 31 בדצמבר 2019:

השפעת קיטון	השפעת גידול
ב-100 מיליוני ש"ח	ב-1 מיליארד ש"ח
בהון עצמי רוברד 1	בסך נכסי הסיכון
באחוזים	
(0.03%)	(0.03%)
הבנק בנתוני המאוחד	

ט. יעד הלימות ההון

בהתאם לחוזר הפיקוח על הבנקים בדבר יחסי הון מזעריים נדרש הבנק בהיותו תאגיד בנקאי משמעותי במיוחד (כזה, שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה לפחות 20% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית בישראל), לעמוד ביחס הון עצמי רוברד 1 מזערי בשיעור של 10%, וביחס הון כולל מזערי של 13.5%. ליחסי ההון המזעריים התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיוור לתאריכי הדוחות הכספיים.

בהתאם לכך, יחס הון עצמי רוברד 1 המזערי ויחס ההון הכולל המזערי הנדרשים מהבנק (שהינו תאגיד בנקאי משמעותי במיוחד) על-ידי הפיקוח על הבנקים על בסיס מאוחד, ליום 31 בדצמבר 2019, הינם 10.27%-13.77%. בהתאמה.

תכנון ההון בבנק מתבסס על תוכנית העבודה של הבנק והוראות הרגולציה, תוך תרגומן לנכסי הסיכון, ושינויים בהון על רבדיו השונים תוך שמירה על שולי ביטחון. על-פי החלטת דירקטוריון הבנק, יעד יחס הון עצמי רוברד 1 עומד על 10.75%.

ביום 1 במרץ 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא "מדידה והלימות הון - מבוא, תחולה וחישוב דרישות יחס מינוף" לעדכון הוראות ניהול בנקאי תקין 201 ו-218. לפי החוזר תאגיד בנקאי משמעותי במיוחד הינו תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד שווה או עולה על 24% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית.

החוזר לא צפוי לשנות את הגדרתו של הבנק כתאגיד בנקאי משמעותי במיוחד.

י. התייעלות תפעולית

בחודש ינואר 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" ("הוראת התייעלות"). בהתאם להוראת התייעלות, דירקטוריון תאגיד בנקאי יתווה תוכנית רב-שנתית להתייעלות. תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו בהוראה יקבל הקלה לפיה יוכל לפרוס את השפעת התוכנית לתקופה של עד 5 שנים בקו ישר לעניין חישוב יחסי הלימות ההון ויחס המינוף.

בהמשך להוראת התייעלות, פרסם הפיקוח על הבנקים בחודש יוני 2017 מכתב בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל - התייעלות בתחום הנדל"ן", אשר מעודד את התאגידים הבנקאיים לבחון, בנוסף להתייעלות בהוצאות כוח אדם, גם אפשרויות לצמצום עלויות נדל"ן ותחזוקה של יחידות המטה והנהלה, לרבות באמצעות בחינה מחודשת של מיקומן הגיאוגרפי ("התייעלות בתחום הנדל"ן").

במסגרת זאת, על מנת לעודד יישום תוכנית התייעלות בתחום הנדל"ן, הפיקוח יאשר לבנקים הקלות בנושא הלימות הון.

במכתב מיום 16 בדצמבר 2019 הפיקוח על הבנקים האריך את התוקף ליישום תוכנית התייעלות עד ליום 31 בדצמבר 2021.

בחודש אוקטובר 2016 אישר דירקטוריון הבנק תוכנית התייעלות שעלותה המוערכת בסך של 762 מיליוני ש"ח, נטו מהשפעת המס, נזקפה להון. התוכנית נזקפת בשיעורים שווים על פני 5 שנים החל משנת 2017 לעניין חישוב יחסי הלימות ההון ויחס המינוף.

בחודש ינואר 2020 אישר דירקטוריון הבנק תוכנית התייעלות שעלותה המוערכת בסך של 352 מיליוני ש"ח, נטו מהשפעת המס, נזקפה להון. התוכנית נזקפת בשיעורים שווים על פני 5 שנים החל משנת 2020 לעניין חישוב יחסי הלימות ההון ויחס המינוף.

השפעת ההקלות בגין תוכניות התייעלות על יחס הון עצמי רוברד 1 לרכיבי סיכון מוערכת בכ-0.22% ליום 31 בדצמבר 2019.

ביאור 24 הון, הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

יא. הנפקה של כתבי התחייבות נדחים עם מנגנון לספיגת הפסדים

בחודש אפריל 2019 הנפיקה הפועלים הנפקות לציבור כתבי התחייבות נדחים צמודי מדד (סדרה כ'), הנושאים ריבית שנתית בשיעור של 2.02% בסכום קרן כולל של כ-1 מיליארד ש"ח, לפירעון בשנת 2030 (עם אפשרות לפירעון מוקדם ביוזמת הפועלים הנפקות ואישור בנק ישראל בשנת 2025). כתבי ההתחייבות הנדחים כוללים מנגנון ספיגת הפסדי קרן בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 202, על-ידי מחיקת קרן באופן חלקי או מלא במקרה שיחס הון עצמי רובד 1 של הבנק ירד מתחת ל-5% או בהתאם להחלטה של הפיקוח על הבנקים, והם מהווים חלק מהון רובד 2 של הבנק. בחודש מרץ 2020 אישר דירקטוריון הבנק את מסגרת הגיוסים של מכשירי חוב והון משני לשנת 2020. הבנק נערך לגיוס של חוב והון משני בהתאם לנדרש.

יב. פדיון מוקדם של שטרי הון בהון רובד 1

הבנק פדה בפדיון מוקדם את שטרי ההון הנדחים סדרה ב' ואת שטרי ההון הנדחים סדרה ד' בחודשים פברואר 2019 וספטמבר 2019, בהתאמה, וזאת בתמורה לסך של 582 מיליוני ש"ח ו-349 מיליוני ש"ח בהתאמה.

יג. רכישה עצמית על-ידי תאגידים בנקאיים

בחודש פברואר 2019 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר לעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין 332 בנושא "רכישה עצמית על-ידי תאגידים בנקאיים", לפיו בנקים יוכלו לבצע רכישה עצמית של ניירות-ערך שהונפקו על ידם, בכפוף לעמידה בתנאים מסוימים. עד כה, ההוראה הקיימת אוסרת על בנקים לבצע רכישה עצמית למעט במקרים חריגים, בשעה שחוק החברות מתיר פעולה זו בכפוף לעמידה בתנאים לביצוע חלוקה.

החוזר קובע את התנאים בהתקיימים יוכלו תאגידים בנקאיים לבצע רכישה עצמית של ניירות-ערך שהונפקו על ידם, ובכללם בין היתר נקבע כי:

- נדרש אישור הפיקוח על הבנקים לביצוע הרכישה, בהתבסס על תוכנית רכישה שהציג הבנק.
- ייקף הרכישה בכל תוכנית לא יעלה על 3% מהון המניות המונפק והנפרע של התאגיד הבנקאי.
- התאגיד הבנקאי יפעל על-פי מנגנון הגנת נמל מבטחים שפרסמה הרשות לניירות-ערך שיבטיח לו הגנה משפטית מפני טענת שימוש במידע פנים.
- ההצעה לרכישה לא תופנה לקבוצה מסוימת של בעלי מניות (למעט אם מדובר בבעל מניות שהוא לקוח כשיר, כהגדרתו בהוראה).
- תוכנית הרכישה תאושר על-ידי דירקטוריון הבנק.

יד. שלוחת הבנק בתורכיה

בחודש ינואר 2019 התקבל מכתב מבנק ישראל בנושא שלוחת הבנק בתורכיה, בנק פוזיטיף, בו ציין בנק ישראל כי פעילות הבנק בתורכיה חושפת אותו לסיכונים משמעותיים ולפיכך, עד למימוש מלוא החזקות הבנק בשלוחה, נדרש הבנק להגדיל את שיעורי השקלול של נכסי הסיכון בגין פעילות השלוחה בחישוב יחס ההון המאוחד בלבד, באופן הבא:

- החל מיום 1 בינואר 2020 ישוקללו נכסי הסיכון בגין פעילות השלוחה בשיעור של 300% לכל הפחות.
  - החל מיום 1 בינואר 2021 ישוקללו נכסי הסיכון בגין פעילות השלוחה בשיעור של 600% לכל הפחות.
- השפעת הנחיה זו על יחס הון עצמי רובד 1 על בסיס הנתונים ליום 31 בדצמבר 2019 הינה קיטון של כ-0.03% בהנחת שקלול נכסי הסיכון ב-300% וקיטון של כ-0.09% בהנחת שקלול נכסי הסיכון ב-600%.
- במסגרת התוכנית האסטרטגית הוחלט על הקטנה הדרגתית של תיק האשראי.
- הבנק החל לביצוע פעולות למכירת מלוא החזקותיו בבנק פוזיטיף (לפרטים נוספים ראה [ביאור 1.15.1 לעיל](#)).

טו. חכירות

השפעת יישום תקן חשבונאות חדש בנושא חכירות אשר ייושם החל מיום 1 בינואר 2020 הינה קיטון של כ-0.04% ביחס הון עצמי רובד 1 וקיטון של כ-0.05% ביחס ההון הכולל. לפרטים נוספים ראה [ביאור 1.1 לעיל](#).

ביאור 24 הון, הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

טז. יחס מינוף

הבנק מיישם את הוראת ניהול בנקאי תקין 218 בנושא "יחס מינוף" (להלן: "ההוראה"). ההוראה קובעת יחס מינוף פשוט ושקוף שאינו מבוסס סיכון, אשר יפעל כמדידה משלימה לדרישות ההון מבוססות הסיכון, ואשר נועד להגביל את צבירת המינוף בתאגיד הבנקאי. יחס המינוף מבוסס באחוזים ומוגדר כיחס בין מדידת ההון למדידת החשיפה. ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין 202, תוך התחשבות בהסדרי המעבר שנקבעו. סך מדידת החשיפה היא סכום החשיפות המאזניות, חשיפות לנגזרים ולעסקות מימון ניירות-ערך ופריטים חוץ-מאזניים. בהתאם להוראה, תאגיד בנקאי יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5% על בסיס מאוחד. תאגיד בנקאי, שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה 20% או יותר מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-6%. בהתאם לאמור לעיל, יחס המינוף המזערי שנדרש מהבנק הוא 6%. יחס המינוף של הבנק ושל חברות בנות משמעותיות בישראל מחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 218 בדבר "יחס מינוף". יחס המינוף של חברות בנות בנקאיות בחו"ל מוצג בהתאם להוראות הרגולטוריות והיחסים הנדרשים בכל תחום שיפוט. על-פי הרגולציה המקומית בשוויץ לא קיימת דרישת מינימום ליחס מינוף. ביום 1 במרץ 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא "מדידה והלימות הון - מבוא, תחולה וחישוב דרישות יחס מינוף" לעדכון הוראות ניהול בנקאי תקין 201 ו-218. לפי החוזר תאגיד בנקאי משמעותי במיוחד הינו תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד שווה או עולה על 24% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית. החוזר לא צפוי לשנות את הגדרתו של הבנק כתאגיד בנקאי משמעותי במיוחד.

	31 בדצמבר 2019	31 בדצמבר 2018
במיליוני ש"ח		

א. נתוני המאוחד

הון רובד *	39,528	38,981
סך החשיפות *	519,648	518,980
באחוזים		
יחס מינוף	7.61%	7.51%
יחס מינוף מזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים	6.00%	6.00%

ב. חברה בת משמעותית

בנק פוזיטיב

יחס מינוף	29.73%	26.56%
יחס מינוף מזערי הנדרש בהתאם לרגולציה המקומית	3.00%	3.00%

* נתונים אלה כוללים התאמות בגין תוכניות ההתייעלות לפי הוראות הפיקוח על הבנקים (ראה סעיף "התייעלות תפעולית" לעיל). השפעת ההקלות בגין תוכניות ההתייעלות על יחס המינוף ליום 31 בדצמבר 2019, המוערכת בכ-0.13% נזקפת בשיעורים שווים על פני 5 שנים ממועד תחילתן.

השפעת קיטון	השפעת גידול
ב-100 מיליוני ש"ח	ב-1 מיליארד ש"ח
בהון רובד 1	בסך החשיפות
באחוזים	

ג. להלן השפעות על יחס המינוף ליום 31 בדצמבר 2019:

הבנק בנתוני המאוחד	(0.02%)	(0.01%)
--------------------	---------	---------

ביאור 24 הון, הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

יז. יחס כיסוי הנזילות

הבנק מחשב את יחס הנזילות "סולו" ובמאחד מדי יום, בחלוקה לשקלים ומטבע-חוץ, ועוקב אחר היחס בחברות הבנות (אשר נדרשות לעמוד במגבלות נזילות פנימיות המותאמות לאופי פעילותן). היחסים מדווחים כממוצע התצפיות היומיות. מספר התצפיות ששימשו בחישוב הממוצעים ברבעון המדווח הינו 58.

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2018	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2019	באחוזים
א. בנתוני המאוחד		
120%	121%	יחס כיסוי נזילות
100%	100%	יחס כיסוי נזילות המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים
ב. בנתוני הבנק		
118%	120%	יחס כיסוי נזילות
100%	100%	יחס כיסוי נזילות המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים
ג. חברה בת משמעותית*		
הפועלים שוויץ		
266%	710%	יחס כיסוי נזילות בהתאם לרגולציה המקומית
90%	100%	יחס כיסוי נזילות המזערי הנדרש בהתאם לרגולציה המקומית**

* בנק פוזיטיף אינו כפוף בתורכיה להוראת יחס כיסוי נזילות.
 ** יחס כיסוי הנזילות המזערי הנדרש בהתאם לרגולציה המקומית גדל ב-10% כל שנה עד לשיעור של 100% בשנת 2019.

ביאור 25 התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות

א. התקשרות חוץ-מאזנית בגין פעילות לפי מידת הגבייה⁽¹⁾ לסוף השנה

2018	2019	במיליוני ש"ח
יתרת האשראי מפיקדונות לפי מידת גבייה ⁽²⁾		
28	24	מטבע ישראלי לא-צמוד
1,313	1,183	מטבע ישראלי צמוד מדד
202	175	מטבע-חוץ
1,543	1,382	סך-הכל

(1) אשראים ופיקדונות מפיקדונות שהחזרתם למפקיד מותנית בגביית האשראים (או הפיקדונות), עם מרווח או עם עמלת גבייה (במקום מרווח).
 (2) הלוואות עומדות ופיקדונות ממשלה שניתנו בגינם בסך 123 מיליוני ש"ח, (2018: 87 מיליוני ש"ח), לא נכללו בלוח זה.

במיליוני ש"ח

ביאור 25 התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

א. התקשרות חוץ-מאזנית בגין פעילות לפי מידת הגבייה⁽¹⁾ לסוף השנה (המשך)
תזרימים בגין עמלת גבייה ומירווחי ריבית בגין הפעילות במידת גבייה⁽¹⁾

2018 בדצמבר 31	31 בדצמבר 2019						
	סך-הכל	סך-הכל	מעל 20 עד מעל 10 שנים	מעל 10 עד 5 שנים	מעל 5 עד 3 שנים	מעל 3 שנים	עד שנה
							במגזר הצמוד למדד⁽²⁾
	54	41	1	4	7	7	12
							תזרימים חוזיים עתידיים
	44	33	-	2	5	5	11
							תזרימים עתידיים צפויים לאחר הערכת הנהלה לפירעונות מוקדמים
	44	34	-	2	5	6	11
							תזרימים צפויים מהוונים לאחר הערכת הנהלה לפירעונות מוקדמים ⁽³⁾

מידע על העמדת הלוואות במהלך השנה בבנקים למשכנתאות:

31 בדצמבר		
2018	2019	
88	124	הלוואות מפיקדונות לפי מידת הגבייה
36	42	הלוואות עומדות

- (1) אשראים ופיקדונות מפיקדונות שהחזרתם למפקיד מותנית בגביית האשראים (או הפיקדונות), עם מרווח או עם עמלת גבייה (במקום מרווח).
- (2) כולל מגזר מטבע-חוץ.
- (3) ההיוון בוצע לפי שיעור 0.59% - (2018: לפי שיעור 0.32%).

ב. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות

31 בדצמבר		
2018	2019	
460	577	1. התחייבות לרכישת ניירות-ערך
11	19	2. הקמה של בניינים וציוד ורכישתם
		3. חוזי שכירות לזמן ארוך - דמי שכירות של בניינים וציוד בשל התקשרויות לתשלום בשנים הבאות:
139	147	בשנה הראשונה
134	142	בשנה השניה
124	133	בשנה השלישית
115	123	בשנה הרביעית
107	106	בשנה החמישית
887	763	מעל חמש שנים
1,506	1,414	סך-הכל דמי שכירות של בניינים וציוד

ביאור 25 התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ב. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

4. בחודש מרץ 2008, הבנק מכר לפסגות קופות-גמל ופנסיה בע"מ (להלן: פסגות) תיקי עמיתי קופות-גמל. בעקבות המכירה, הבנק היה ערב לשלם במועד הזכאות לפחות את סכום תקבולי הקרן הנומינליים בחשבון העמית בניכוי סכומים המותרים על-פי החוק לכיסוי הוצאות הקופה, ניכוי מס וכן כל סכום שהקופה מחויבת להחזיר למעבידו של העמית, והכל בהתאם לנאמר בתקנון ההתאגדות המאושר של כל קופה.

במסגרת המכירה, פסגות התחייבה להעביר בתום שבע שנים ממועד השלמת העסקה את ערבות הבנק למבטח או לגורם אחר שיאושר על-ידי הממונה באופן שהבנק יופטר באופן סופי ומוחלט מערבותו. בתקנוני הקופות של פסגות נאמר כי כל עוד לא ניתן אישור הממונה להחלפת ערבות הבנק או המחאתה, תיוותר ערבות הבנק כלפי חלק מעמיתי קופות הגמל לעמוד בתוקפה. נכון למועד המאזן הערבות שניתנה לפסגות הוארכה עד לתום שנת 2020, בכפוף לכתב שיפוי שקיבל הבנק מפסגות. יתרת הסכומים הנומינליים בגינם הבנק ערב, הסתכמה לתאריך המאזן לסך של 1,460 מיליוני ש"ח ויתרת החשבונות של העמיתים הסתכמה לתאריך המאזן לסך של 6,847 מיליוני ש"ח. יודגש, כי "השווי ההוגן" של התחייבות הבנק בגין הערבויות האמורות ליום 31 בדצמבר 2019 אינו מהותי.

5. כל הדירקטורים ונושאי המשרה המכהנים בבנק (וכן דירקטורים ונושאי משרה שכיהנו בעבר) מחזיקים בכתבי שיפוי לפיהם מתחייב הבנק לשפות את נושאי המשרה, בין היתר, בגין חבות כספית שתוטל עליהם בקשר עם אירועים שפורטו (עד לסכום שיפוי במצטבר לכל נושאי המשרה של 25% מההון המיוחס לבעלי המניות של הבנק על-פי דוחותיו הכספיים האחרונים הידועים לפני תשלום השיפוי בפועל) וכן לשפות בגין הוצאות התדיינות סבירות, לרבות שכר טרחה עורך-דין, בהליכים שונים (לרבות הליכים מנהליים), והכל כמפורט בכתב השיפוי ובהתאם להוראותיו. בשנת 2019 נשא הבנק בעלויות התדיינות של נושאי משרה בעבר ובהווה בהליכים שונים (שכר טרחה עורך-דין בקשר עם הליכים נגזרים וחקירת הרשויות האמריקאיות) בסכומים זניחים. מתן כתבי השיפוי אושר על-ידי האסיפה הכללית של הבנק ביום 3 בינואר 2012 (וביחס לדירקטורים ונושאי משרה בבנק, אשר בעלת השליטה בבנק (דאז) עשויה הייתה להיחשב בעלת עניין במתן כתבי השיפוי להם חודש תוקפו גם ביום 18 בפברואר 2016. התחייבות הבנק לפי כתבי השיפוי תחול גם ביחס לאירועים שאירעו טרם הענקתו וחיידוש תוקפו).

לעתים מתחייב הבנק באישור הדירקטוריון לשפות עובדים מסוימים שאינם נושאי משרה בבנק בנסיבות מיוחדות (כגון בקשר עם כהונתם כדירקטורים בחברה מוחזקת של הבנק). כתבי שיפוי כאלה ניתנו בשנת 2019 לשני עובדים המכהנים כנושאי משרה בחברה מוחזקת בקשר עם כהונתם והם מוגבלים לתקרת שיפוי של עד 10% מההון העצמי של הבנק.

6. הבנק התחייב לשפות חברות בנות לכל התחייבויותיהן לצורך קיום מגבלות ניהול בנקאי תקין (יחס הון לרכיבי סיכון ומגבלות חבות לווה בודד ואנשים קשורים) ולצורך קבלת פטור מיישום הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 201-211 בדבר "מדידה והלימות הון". השיפוי יפקע מאליו, ללא צורך בפעולה כלשהי של מי מן הצדדים במועד בו הבנק יחדל להחזיק, בין בעצמו ובין באמצעות חברות שבבעלותו המלאה, בכל אמצעי השליטה בחברה.

7. הפועלים הנפקות בע"מ (להלן: "הפועלים הנפקות"), קיבלה במהלך השנים 2019-1988 החלטות לאשר מתן שיפוי בגין תשקיפים, אשר על פיהם פורסמו דוחות הצעת מדף, להנפקת אגרות-חוב (סדרות 32-36), כתבי התחייבות נדחים (סדרות י-כ') ושטרי הון נדחים (סדרה 1), במהלך שנים אלו על כל הנובע מהם ו/או הקשור בהם, במישרין או בעקיפין (להלן: "האירוע") לדירקטורים ולנושאי משרה אחרים וכן ליועצים המשפטיים של הנפקות (להלן: "מקבלי השיפוי"), בגין חבות כספית שתוטל עליהם בשל פעולה שעשו בתוקף היותם נושאי משרה בחברה ו/או בתוקף מתן השירותים על ידיהם לחברה, כמפורט בתשקיפים שפורסמו בגין הנפקות. בגין הנפקות כאמור, תקרת השיפוי נקבעה לכל מקבלי השיפוי במצטבר בסכום מירבי שלא יעלה על 10% מסכום המסגרת הכולל שנקבע להנפקה על-פי התשקיפים ודוחות הצעת המדף הנ"ל. יצוין כי הבנק הינו ערב לשיפוי הדירקטורים ונושאי המשרה. כמו-כן, הפועלים הנפקות מתחייבת מעת לעת להעניק שיפוי לנאמנים של תעודות ההתחייבות המונפקות על ידה, במסגרת שטרי הנאמנות הרלוונטיים.

8. במסגרת דוח הצעת המדף לרישום למסחר של אגרות-החוב (סדרה 35) וכתבי ההתחייבות הנדחים (סדרה יח'), אשר פורסם על-ידי הפועלים הנפקות ביום 4 ביוני, 2018 (להלן: "דוח הצעת המדף"), התחייבה הפועלים הנפקות להעניק לחתם המתמחר, פועלים אי.בי.איי (צד קשור) שיפוי בשל חבות כספית שהוטלה עליו לטובת אדם אחר על-פי פסק דין, מחמת שהיה בדוח הצעת המדף או בתשקיף המדף פרט מטעה, וכן בגין הוצאות התדיינות סבירות, או בקשר לאישום פלילי ממנו זוכה החתם או בו הורשעו בעבירה שאיננה דורשת מחשבה פלילית או עקב חקירה או הליך שהתנהל נגדו בידי רשות המוסמכת לנהל חקירה או הליך אשר הסתיים בלא הגשת כתב אישום נגדו ובלו שהוטלה עליו חבות כספית כחלופה להליך פלילי או שהסתיים בלא הגשת כתב אישום נגדו אך בהטלת חבות כספית כחלופה להליך פלילי בעבירה שאינה דורשת הוכחת מחשבה פלילית, והכל מחמת שהיה בדוח הצעת המדף פרט מטעה. סכום השיפוי הכולל לא יעלה בכל מקרה על הסך של שווי ניירות הערך שנרשמו למסחר על-פי דוח הצעת המדף במועד רישומם (צמוד למדד המחירים לצרכן החל במדד הידוע במועד חתימת הסכם החיתום) (להלן: "סכום השיפוי המירבי"). על אף האמור, לא ישולם בגין השיפוי סכום העולה במצטבר על 25% מהונה העצמי של הפועלים הנפקות על-פי דוחותיה הכספיים המאוחדים האחרונים (מבוקרים או סקורים) בעת הדרישה לשיפוי על-ידי החתם (להלן: "סכום הביניים"), היה וקיים חשש סביר כי תשלומו ימנע ממנה לעמוד בהתחייבויותיה הקיימות והצפויות (למעט התחייבויות הפועלים הנפקות כלפי בעלי השליטה בה) במועד הדרישה לשיפוי על-ידי החתם (להלן: "התנאי"). עם זאת, משעה שהחשש הסביר, כאמור לעיל, חדל מלהתקיים, החתם יהיה זכאי להשלמת השיפוי עד לגובה ההפרש בין סכום השיפוי המירבי לסכום הביניים, והכל כאמור בהסכם החיתום ובכפוף להוראותיו.

9. מכוח הסכם קיימת התחייבות תלויה בין מסלקת הבורסה וחברי הבורסה לניירות-ערך בת"א בע"מ (ובהם הבנק), הדנה במתן שיפוי באופן הדדי בין החברים למסלקת הבורסה לשלם את הכסף, כולו או מקצתו, או את ניירות הערך הנסלקים, כולם או מקצתם, שאחד מחברי הבורסה חייב לשלם או למסור, וכן אם המסלקה שילמה את הכסף, שלא שולם כאמור, או רכשה את ניירות הערך הנסלקים שלא נמסרו ומסרה אותם למקבל המיועד, שהם מגיעים לו.

ביאור 25 התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

חלקו של כל חבר בשיפוי הוא כיחס שבין המחזור הכספי של החבר לגבי המחזור הכספי הכולל של כל החברים האחראים לשלם למסלקה עקב ההפסד, במשך תקופה של 12 חודשים, המסתיימת ביום האחרון של החודש הקודם לחודש בו אירע המקרה שגרם להפסד.

10. חברות מאוחדות של הבנק עוסקות במגוון שרותי נאמנות הן בתחום העסקי והן בתחום הפרטי והאישי לטובת הנהנים שונים בעלי כספים, זכויות ונכסים אחרים, להחזקתם ולניהולם על-פי הוראות בעליהם. בתחום הנאמנות העסקיות החברות משמשות בעיקר כנאמן עבור החטיבה העסקית לשמירת בטוחות המשמשות להבטחת עסקות אשראי ובנוסף, החברות משמשות כנאמן להבטחת מילוי תנאים בהסכמים עסקיים בין הצדדים.

11. א. באוקטובר 1985 חקר הפועלים שוויץ לתקופה של כ-100 שנים בניין אשר משמש אותו לפעילותו, עבור דמי חכירה שנתיים צמודים למדד בסך 2 מיליון פר"ש (למועד זה כ-3 מיליון פר"ש לשנה). בסמוך לתחילת תקופת החכירה חילק הפועלים שוויץ את הנכס המוחכר ומכר כמחצית מהחכירה לצד ג' (תאגיד בנקאי זר) ("צד ג'), אשר נושא מאז במחצית מדמי החכירה השנתיים. למיטב ידיעת הבנק, התאגיד הבנקאי ביקש למכור את חלקו בנכס החכור, אך הוא נמצא בהליך משפטי מול בעל הנכס (המחכיר) ביחס לחבותו לדמי החכירה לאחר המכירה. במהלך ההליך המשפטי האמור, הודיע המחכיר לפועלים שוויץ כי לעמדתו, הפועלים שוויץ אחראי לתשלום מלוא דמי החכירה בגין הנכס בשלמותו, ובפרט אם בית המשפט יכריע שהתאגיד הבנקאי לא יישא בחבות לדמי החכירה לאחר מכירת חלקו. הפועלים שוויץ חולק על עמדה זו ולעמדת יועציו המשפטיים, לא סביר שתוטל עליו אחריות לחלקו של התאגיד הבנקאי בחכירה, בין היתר, בהתחשב בכך שמכר חלק מזכות החכירה כאמור וכן בשים לב לאיתנותו של החוכר והיותו תאגיד בנקאי. לפועלים שוויץ הפרשה בסך של כ-23 מיליון פר"ש בגין פער בין דמי החכירה החוזיים על חלקו בנכס לבין שווייה ההוגן של ההתחייבות בגין חלקו ליתרת תקופת החכירה. החשיפה הנוספת בגין דמי החכירה החוזיים על חלקו בנכס לבין שווייה ההוגן של ההתחייבות הפרשה בהסתמך על הערכת יועציו המשפטיים של הפועלים שוויץ כאמור. עוד יצוין, שבקשר עם תהליכי הסגירה של הפועלים שוויץ והגשת תביעות חוב במסגרתן, דרש צד ג', שמשמש גם כמנהל האדמיניסטרטיבי של הנכס, כי תובטח ההתחייבות של הפועלים שוויץ לתשלום דמי השכירות ועלויות נלוות בגין החלק בנכס שבשימוש למלוא תקופת החכירה. לעמדת יועציו המשפטיים של הפועלים שוויץ, דרישה זו אינה מגדילה את היקף החשיפה בגין דמי השכירות של הפועלים שוויץ (בגין חלקו) מעבר להפרשה שכבר בוצעה כאמור לעיל, משום שהיא יכולה להיחשב למעשה כחלק מהדרישה של המחכיר כלפי הפועלים שוויץ.

ב. ברבעון הרביעי של 2018 הושלמה עסקה למכירת תיק נכסי לקוחות הבנקאות הפרטית הבינלאומית של הפועלים שוויץ, בסניפיו בשוויץ ובלוקסמבורג ל-Banque Safra Sarasin (Luxembourg) SA-I Bank J. Safra Sarasin AG (ביחז, "ספרא סאראסין"). במסגרת העסקה הוסכם על הסדרי שיפוי, לפיהם, בין היתר, הפועלים שוויץ ישפה את ספרא סאראסין בגין תשלומים והוצאות של הרוכש בקשר עם הליכים משפטיים וחקירות של רשויות ממשלתיות, הנובעים מאירועים טרם השלמת העסקה. הבנק ערב להתחייבויות הפועלים שוויץ כלפי הרוכש.

ג. בחודש יוני 2019 נחתם הסכם בין הפועלים שוויץ ל-Hyposwiss Private Bank Geneva SA (למכירת תיק הלקוחות שנותרו בסניפי שוויץ ובלוקסמבורג. המכירה מתבצעת במספר פעימות. בהתאם למתווה העסקה שילם הבנק לרוכש עבור העברה זו. במסגרת העסקה הוסכם על הסדרי שיפוי, לפיהם, בין היתר, הפועלים שוויץ ישפה את Hyposwiss Private Bank Geneva SA לרבות בגין תשלומים והוצאות של הרוכש בקשר עם הליכים משפטיים וחקירות של רשויות ממשלתיות, בסך של עד 50 מיליון פר"ש, הנובעים מאירועים טרם השלמת העסקה. הבנק ערב להתחייבויות הפועלים שוויץ כלפי הרוכש.

ג. הליכים משפטיים

קבוצת הבנק (הבנק וחברות מאוחדות שלו) הינה צד להליכים משפטיים, לרבות בקשות לאישור תובענות ייצוגיות, שנקטו נגדה ללקוחותיה, ללקוחותיה בעבר וכן צדדים שלישיים שונים. עילות התביעות נגד קבוצת הבנק שונות ומגוונות.

סכום החשיפה הנוספת בשל תביעות שהוגשו נגד הבנק בנושאים שונים, שאפשרות התממשותן הינה אפשרית (Reasonably Possible), מסתכם ליום 31 בדצמבר 2019 בכ-302 מיליון ש"ח.

א. להלן פירוט התביעות, לרבות בקשות לאישור וניהולן כתביעות ייצוגיות, שהסכום הנטען בהן (במועד הגשתן) הוא מהותי (סכומי התביעות המופיעים להלן הינם בהתאם לסכומים הנקובים בתביעות), אשר לדעת הנהלת הבנק, המתבססת על דעת הנהלת החברות המאוחדות והכלולות הרלוונטיות ובהסתמך על חוות דעת משפטיות באשר לסיכויי תביעות אלה, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות נאותות, במקום בו נדרשה הפרשה, בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בגין כל ההפסדים הצפויים (probable) הנובעים מתביעות אלה.

1. ביום 19 בפברואר 2019 קיבל בית המשפט לערעורים של מחוז קולומביה בארצות-הברית ערעור שהוגש על פסק דינו של בית המשפט הפדרלי בווינגטון DC, אשר דחה על הסף תביעה שהוגשה על-ידי מספר גורמים פלסטיניים נגד שורה ארוכה של נתבעים ובהם הבנק. התביעה נסובה, לטענת התובעים, על "פשעי מלחמה במזרח ירושלים, שטחי יהודה ושומרון ורצועת עזה" והסיוע שהנתבעים מעניקים, לכאורה, לפעילות זו. ביחס לבנק נטען כי הסיוע נעשה, בין היתר, באמצעות העברות הכספיים שבוצעו דרך סניפי הבנק בארצות-הברית, מימון פעילות ביהודה ושומרון וכיו"ב. סכום התביעה עומד על 1 מיליארד דולר של ארצות-הברית נגד כל הנתבעים. בניגוד לעמדת הערכאה הנמוכה, פסקה ערכאת הערעור כי אין המדובר בתביעה שכולה פוליטית ובלתי שפיטה, וכי ניתן לברר לפחות חלק מסעיפי התביעה באמצעים משפטיים. עם קבלת הערעור הוחזר התיק לדיון בבית המשפט הפדרלי בווינגטון DC.

2. ביום 11 בינואר 2017, הוגשו לבית המשפט המחוזי בתל-אביב תביעה ובקשה לאישור תובענה כייצוגית, נגד הבנק. המבקש העמיד את סכום התביעה על כ-591 מיליון ש"ח אך ביקש להתיר לו לתקן את הסכום בהתאם לעובדות שיתבררו.

ביאור 25 התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ג. הליכים משפטיים (המשך)

לטענת המבקש, הבנק גובה עמלות בגין החזרת שיקים, מלקוחות שחשבונום הוגבל במשיכת שיקים, וזאת בניגוד להוראות הדין או בהתאם לתקנות שהותקנו בחוסר סמכות ובניגוד להוראות חקיקה ראשית. המבקש טוען, בין היתר, כי מי שחשבונו הוגבל, אין לראות בשיקים שנמשכו על ידו שיקים, אלא פיסות נייר בלבד שאין באי כיבודן משום שירות המתיר גביית עמלה. לטענת המבקש, גביית עמלות בגין החזרת שיקי מחמת כך שהחשבונו מוגבל, הן בחשבונו המושך והן בחשבונו הנפרע, מהווה הפרת חובות החלות על הבנק ביחסיו עם לקוחותיו. ביום 21 בפברואר 2019 ניתן פסק דין של בית המשפט המחוזי, אשר דחה את התביעה (להלן: "פסק הדין"). ביום 3 באפריל 2019 הגיש התובע ערעור על פסק הדין. ביום 5 בינואר 2020 דחה בית המשפט העליון את הערעור ובכך הסתיים ההליך.

3. ביום 9 ביוני 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז תביעה ובקשה מתוקנת לאישור תובענה כייצוגית נגד שלוש חברות כרטיסי אשראי ובתוכן חברת ישראלכרטיס בע"מ (המוחזקת לתאריך המאזן בשיעור של 33% על-ידי הבנק). הנזק הנטען נגד כל המשיבות נאמד על-ידי המבקשים בתרחיש "שמרני" על כ-4.2 מיליארד ש"ח, בתרחיש "סביר" על כ-6.9 מיליארד ש"ח ובתרחיש "קיצוני" על כ-8.4 מיליארד ש"ח. לטענת המבקשים, שלוש חברות כרטיסי האשראי הן צד להסדר כובל שלא קיבל אישור כנדרש על-פי הדין ולפיו בעסקות חוב מיידי (דביט) ו-Prepaid הן מעכבות אצלן שלא כדין כספים המגיעים לבתי העסק וכמו-כן, הן מחייבות את בתי העסק בעמלה המחושבת על בסיס עמלה צולבת כנהוג בעסקות בתשלום נדחה. כמו-כן, נטען כי סעיפים בהסכם בית עסק הינם סעיפים מקפחים בחוזה אחיד. לאחר שבית המשפט המחוזי הביע עמדתו בדבר העדר סמכות לדון בחלק מהנושאים העולים בבקשה, באוקטובר 2017 הגישו המבקש ועמותת "הצלחה" המרצת פתיחה לבית הדין להגבלים עסקיים המבקשת כי בית הדין יצהיר שהעמלה הצולבת לכרטיסי הדביט לא אושרה על ידו במסגרת האישור שניתן לעמלה הצולבת בכרטיסי החיוב הנדחה. הליך זה סולק על הסף בחודש אוקטובר 2018 (להלן: "פסק הדין בהמרצת הפתיחה"). ערעור על פסק הדין בהמרצת הפתיחה הוגש על-ידי המבקש ועמותת "הצלחה" לבית המשפט העליון במסגרתו התבקש לבטל את פסק הדין בהמרצת הפתיחה ולהורות על החזרת הדין לפתחו של בית הדין להגבלים עסקיים (להלן: "הערעור"). ההליך בבית המשפט המחוזי מעוכב בינתיים. במקביל להגשת הערעור, הוגשה גם עתירה לבג"צ הדורשת מהממונה על ההגבלים העסקיים לפנות לבית הדין להגבלים עסקיים לפנות לבית הדין להגבלים עסקיים לחדש את פסק הדין בהמרצת הפתיחה ולהורות על החזרת הדין לפתחו של בית הדין להגבלים עסקיים (להלן: "העתירה"). ביום 18 ביוני 2019 התקיים דיון בערעור במהלכו, בהמלצת בית המשפט, נדחה הערעור בהסכמת הצדדים. נוכח דחיית הערעור הודיע המבקש לבית המשפט המחוזי כי הוא מעוניין לחדש את הדין בבקשת האישור. ביום 22 ביולי 2019 החליט בית המשפט המחוזי על המשך עיכוב ההליכים בפניו עד למתן הכרעה בעתירה. דיון בעתירה בפני הרכב קבוע ליום 19 במרץ 2020.

4. ביום 24 ביוני 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב תביעה ובקשה לאישור תובענה כייצוגית נגד הבנק. סכום התביעה הנקוב בכתב התביעה הינו כ-500 מיליון ש"ח. עניינה של הבקשה בטענה, כי לקוחות הבנק אשר היו או הינם זכאים לחסות תחת הגדרת "עסק קטן", כקבוע בכללי הבנקאות (שירות ללקוח) (עמלות), תשס"ח-2008, שילמו עמלות שלא בהתאם לתעריפון החל על עסק קטן, ומבלי שהבנק ידע לקוחות אלו כי קיימת האפשרות לסווגם כעסק קטן. הליך גישור בין הצדדים לא צלח. בקשה לאיחוד הדין עם בקשות אישור דומות שהוגשו נגד בנקים אחרים, אושרה. והבנק הודיע כי אינו מעוניין בהליך גישור נוסף בתביעות המאוחדות. ביום 19 בדצמבר 2018, התקיים דיון מקדמי בתיק. דיון קדם משפט נוסף נקבע ליום 3 ביוני 2020.

5. ביום 12 בינואר 2014 הוגשו לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז תביעה ובקשה לאישור תובענה כייצוגית נגד הבנק. סכום התביעה הנקוב בכתב התביעה הוא 546 מיליון ש"ח. לטענת המבקשים, הבנק התקשר בהסדר עם קבוצת ישראלכרטיס להנפקת כרטיסי אשראי בנקאיים עבור לקוחותיו שהתנאים שנקבעו באותו הסדר הובילו לכך שעמלת דמי הכרטיס המשולמת על-ידי לקוחות הבנק לקבוצת ישראלכרטיס היא הגבוהה ביותר ביחס לעמלות שמשלמים לקוחותיהם של בנקים אחרים שהתקשרו עם קבוצת ישראלכרטיס להנפקת כרטיסי אשראי בנקאיים. לטענת המבקשים, הבנק פועל בניגוד עניינים ומעדיף את אינטרס הבנק וקבוצת ישראלכרטיס על פני אינטרס לקוחות הבנק. בין הצדדים התנהל הליך גישור שלא צלח והצדדים עדכנו את בית המשפט על סיומו. בהתאם להחלטת בית המשפט הוגשו סיכומי המבקשים, ועל הבנק להגיש את סיכומיו עד ליום 25 במרץ 2020.

6. באפריל 2012 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב תביעה ובקשה לאישור תובענה כייצוגית נגד פסגות קופות-גמל ופנסיה בע"מ ("פסגות") בתפקידה כמנהלת קופת-גמל גדיש, סכום התביעה הייצוגית הועמד על כ-3,860 מיליון ש"ח. הבקשה אושרה על-ידי בית המשפט. טענות המבקשת נוגעות לניהולם של כספים בחשבונות עמיתים שהלכו לעולמם. בין היתר, נטען כי פסגות לא עושה די כדי ליידע מוטבים על קיומה של הקופה, כי פסגות מערימה קשיים על מוטבים המבקשים לקבל מידע על הקופה וכן כי פסגות העלתה את דמי הניהול בחשבונות עמיתים שנפטרו ללא משלוח הודעה מוקדמת. פסגות הודיעה לבנק כי ככל שיתברר במהלך בירור התובענה כי יש עילות הנוגעות לאופן ניהול קופת גדיש עת נוהלה על-ידי גדיש פועלים בע"מ לשעבר גד-גמולים חברה לניהול קופות-גמל בע"מ, שהינה חברת בת של הבנק (להלן: "גדיש") בתקופה שקדמה ליום 24 במרץ 2008 (מועד השלמת מכירת זכויות הניהול של קופת הגמל גדיש על-ידי גד-גמולים לפסגות גמל), פסגות שומרת על זכויותיה לשיפוי מגדיש בערבות הבנק, בהתאם להסכם המכר שנחתם בין הצדדים.

במרץ 2016 הוגשה בקשה לתיקון כתב התביעה במסגרתה התבקש להגדיל את סכום התביעה נגד פסגות לכ-10 מיליארד ש"ח (להלן: "סכום התביעה המוגדל"). יצוין כי סכום התביעה המוגדל מתייחס לכלל קופות הגמל המנוהלות על-ידי פסגות (ולא רק לגדיש) וביחס לגדיש, גם לתקופה שלאחר רכישתה על-ידי פסגות (במרץ 2008). עוד יצוין כי כמחצית מסכום התביעה המוגדל, מתייחס לכספים המצויים בחשבונות העמיתים המנוהלים על-ידי פסגות והסעד המבוקש לגביהם הוא סעד הצהרתי בלבד. בין הצדדים מתנהל הליך גישור. ביום 16 בינואר 2020 הוגשה לבית המשפט בקשה לאישור הסדר פשרה שנחתמה בין הצדדים (להלן: "הסדר הפשרה"). ביום 30 בינואר 2020 הורה בית המשפט על פרסום מודעה בדבר הסדר הפשרה (להלן: "המודעה") וכן על העברת כתבי-בי-הדין בהליך, לרבות המודעה והבקשה לאישור הסדר הפשרה, לידי היועץ המשפטי לממשלה, מנהל בתי המשפט והרשות לניירות-ערך.

ביאור 25 התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ג. הליכים משפטיים (המשך)

7. ביום 27 באוקטובר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב תביעה ובקשה לאישור תובענה כייצוגית נגד פסגות קופות-גמל ופנסיה בע"מ (להלן: "פסגות") כמנהלת קופות-גמל. סכום התביעה הועמד על 1 מיליארד ש"ח. המבקשים טוענים כי מדובר בתביעה משלימה לתביעה הייצוגית המפורטת בסעיף 6 לעיל. עניינה של התובענה בהפרות (נטענות), כלפי עמיתים, מוטבים וירשיהם בקשר עם ביטוח חיים קבוצתי (מסוג ריסק) אשר נרכש על-ידי פסגות או קודמותיה כמנהלת קופות-גמל שונות, במימון העמיתים. פסגות הודיעה לבנק כי היא שומרת על כל זכויותיה בהתאם להסכם מכירת זכויות הניהול של קופת הגמל גדיש על-ידי גד גמולים חברה לניהול קופות-גמל בע"מ - חברת בת של הבנק, לפסגות.

המבקשים טוענים להפרת חובותיה של פסגות וקודמותיה, בכך שלא פעלו לקבלת תגמולי הביטוח מהחברה המבטחת ובכך סיכלו את העברתם למוטבי/יורשי העמית. עוד טוענים המבקשים כי פסגות וקודמותיה נמנעו מלהודיע למוטבי/יורשי העמית אודות דבר קיומה של פוליסת ביטוח החיים, זכות פסגות להגיש תביעה לקבלת תגמולי הביטוח, ואודות תקופת ההתיישנות הקצרה. לבקשת פסגות, הבקשה לאישור הועברה לדיון בבית הדין לעבודה. במאי 2018 התקיים דיון קדם משפט. ביום 29 בנובמבר 2018 אושרה בקשת פסגות להסרת הסודיות הבנקאית הקיימת למבקשים ונקבע כי הצדדים יגישו לחתימת בית המשפט צו המיועד לבנק. ביום 9 בדצמבר 2018 ניתן לבנק צו לגילוי מידע והעברתו לב"כ המבקשים. הבנק השיב לצו ביום 6 בינואר 2019. ביום 11 בפברואר 2019 התקיים דיון בבקשה לאישור התובענה הייצוגית ונחקרו מצהירים מטעם הצדדים. ההליך מצוי בשלבי הגשת סיכומים ובמקביל הצדדים מנהלים משא ומתן לפשרה.

8. ביום 16 באוגוסט 2010 הוגשה ל-US Bankruptcy Court of the Southern District of New York (להלן: "Bankruptcy Court") תביעה נגד Bank Hapoalim (Switzerland) Ltd, חברת בת בבעלות מלאה של הבנק (להלן: "הפועלים שוויץ") ונגד אחרים. התובעת, Fairfield Sentry Ltd באמצעות מפרקיה (להלן: "הקרן"), היא קרן שבה השקיעו לקוחות הפועלים שוויץ. תביעה זו תוקנה והורחבה. התביעה עומדת על סך של כ-27 מיליוני דולר ארצות-הברית.

התביעה נגד הפועלים שוויץ היא אחת מתביעות דומות רבות שהקרן הגישה, ושהבן נדרשים נתבעים שונים להשיב לקרן את כל הפדיונות שמשכו מהקרן במהלך מספר שנים קודם לפירוקה (להלן: "תביעות Fairfield").

במהלך חודש ספטמבר 2011 התקבלה החלטה של בית המשפט ב-British Virgin Island (איי הבתולה) (מקום התאגדותה של הקרן), לפיה הקרן קיבלה בשעתו תמורה נאותה עבור כספי הפדיונות שנמשכו ממנה. הערעור על ההחלטה בפני ה-Eastern Caribbean Court of Appeal נדחה. בקשת רשות ערעור של הקרן ל-Privy Council באנגליה נדחתה אף היא. כמו-כן, החליט בית המשפט הפדרלי בניו-יורק, בחודש ספטמבר 2011, כי ל-Bankruptcy Court אין סמכות עניינית לדון בתביעות Fairfield. עם זאת, בדיון בתביעת השבה דומה הקשורה לפרשת מיידוף, החליט בית המשפט הפדרלי בניו-יורק, בחודש ינואר 2013, כי ל-Bankruptcy Court יש סמכות להמליץ על ממצאים עובדתיים מוצעים ומסקנות משפטיות. ביום 6 לאוגוסט 2018, קבע ה-Bankruptcy Court כי הוא נעדר סמכות ביחס לתביעות המפרקים ככל שהבסיס היחיד לסמכות זו הינם הסכמי ההצטרפות לקרן, הכוללים סעיפי ברירת דין וברירת פורום. ה-Bankruptcy Court עיב את דחייתו של איזו מתביעות Fairfield, ובכללן התביעות כנגד בנק הפועלים (שוויץ) בע"מ, וזאת עד להתפתחות עובדתית נוספת לפיה ייקבע באם ל-Bankruptcy Court קיימת סמכות לדון בטענות אלה. בהחלטה נפרדת מיום 6 בדצמבר 2018, דחה ה-Bankruptcy Court את חלקן של תביעות Fairfield המבוססות על המשפט המקובל (common law) ודיני החוזים של איי הבתולה, אך דחה את בקשת הסילוק ביחס לעילות המבוססות על דיני חדלות פירעון (Insolvency Act) של איי הבתולה. בכך, החלק הנוגע לתביעת המפרקים כנגד הפועלים שוויץ בהתבסס על דיני חדלות הפירעון של איי הבתולה, נותר בעינו בכפוף להחלטות נוספות של בית המשפט, לרבות לעניין שאלת הסמכות של ה-Bankruptcy Court בעניינו של הפועלים שוויץ.

בנוסף לתביעה הנ"ל, הגיש ביום 29 במרץ 2012 עורך-דין אירווינג פיקרד, המפרק של Bernard L LLC Securities Investment Madoff, תביעה נגד הבנק ונגד הפועלים שוויץ ל-Bankruptcy Court. התביעה היא בסכום של כ-27.5 מיליוני דולר ארצות-הברית, מתוך זה כ-26 מיליוני דולר נגד הפועלים שוויץ. בתביעה, נדרשים הנתבעים להשיב לקופת הפירוק של מיידוף, פדיונות שנמשכו מהקרן ומקרן Kingate בתקופה שלפני חדלות הפירעון של מיידוף. המדובר בקרנות שבהן השקיעו בשעתם לקוחות הבנק ולקוחות הפועלים שוויץ, וקרנות אלה מצידן השקיעו כספן במיידוף. ביום 11 בנובמבר 2016 דחה ה-Bankruptcy Court את דרישות ההשבה של המפרק כנגד כלל הנתבעים (לרבות הבנק והפועלים שוויץ) אשר קיבלו פדיונות מתת הקרנות הזרות (foreign-based feeder funds), אולם ביום 25 בפברואר 2019 התקבלה החלטה של בית המשפט לערעורים בארצות-הברית המבטלת את החלטת ה-Bankruptcy Court כאמור. חלק ניכר מהסכומים הנדרשים להשבה בתביעה זו (כ-22 מיליוני דולר מתוך 27.5 מיליוני דולר) חופפים לסכומים הנתבעים בתביעה שהגישה הקרן והמפורטת לעיל.

9. ביום 5 ביוני 2019 הוגשו תביעה ובקשה לאישור תובענה כייצוגית לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו, נגד הבנק ו-5 בנקים נוספים. לפי הנתען, בעת ביצוע פעולת המרה של מטבע-חוץ, נגבית מהלקוח בנוסף לעמלת פעולה (לגביה ניתן גילוי בתעריפוני הבנק ובתדפיס העסקה) עמלה נוספת מסוג "עמלת הפרשי המרה", אשר אינה מפורטת בתעריפוני המשיבים ולפי הטענה נגבית שלא כדין ומבלי שניתן לה גילוי נאות. המבקשים טוענים כי גביית עמלת הפרשי המרה כאמור מהווה הפרה של הוראות הדין, לרבות דיני החוזים, הבנקאות ועשיית עושר ולא במשפט, כמו גם של חובת האמונים הבנקאית. עוד נטען כי בצעם גבייה זו, מקיימים המשיבים הסדר כובל וזאת אגב הפרת חוק התחרות הכלכלית, תשמ"ח-1988. המבקשים מעריכים את סכום התביעה הכולל בסך של כ-8 מיליארד ש"ח, מתוכו מיוחס לבנק סך של כ-1.96 מיליארד ש"ח. המבקשים הגישו בקשות לסילוק על הסף. ביום 9 במרץ 2020 התקיים דיון בבקשות הסילוק ובית המשפט הקציב למבקשים 15 יום לעדכן אם כוונתם לעמוד על ניהול ההליך. המבקשים הודיעו כי הם עומדים על ניהול ההליך והצדדים ממתנינים להחלטת בית המשפט בבקשות הסילוק.

ביאור 25 התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ג. הליכים משפטיים (המשך)

ב. כמו-כן, תלויות ועומדות נגד קבוצת הבנק תביעות, לרבות בקשות לאישור תובענות כייצוגיות, כמפורט להלן שלדעת הנהלת הבנק, המתבססת על דעת הנהלת החברות המאוחדות הרלוונטיות ועל חוות דעת משפטיות, לא ניתן בשלב זה להעריך את סיכויי הליכים משפטיים אלו ולפיכך לא בוצעה בגינם הפרשה:

ביום 10 בדצמבר 2019 הוגשה נגד הבנק בקשה לאישור תובענה ייצוגית לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו. לפי הנטען, הבנק הפר את חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים, תשס"א-2000 (להלן: "חוק איסור הפליה"), בכך שאינו מוכן לתת שירותים בנקאיים מסוימים לתושבי יו"ש ומפלה אותם לרעה בשל מקום מגוריהם. המבקש טוען כי הבנק סרב לתת לו הלוואה לרכישת נכס המצוי ביישוב ביהודה ושומרון וזאת אך ורק בשל מקום הבטוחה. לפיכך, נטען כי התנהלות הבנק עולה כדי הפרת חוק איסור הפליה, הפרת חובה חקוקה ופגיעה בכבודם של המבקשים וחברי הקבוצה לפי חוק יסוד כבוד האדם וחירותו. המבקש מעריך את סך הנזק (נזקים ממוניים ולא ממוניים) ב-1.15 מיליארד ש"ח. הבנק טרם הגיש תשובתו לבקשת האישור.

ג. הליכים אחרים ובקשות לאישור תביעות נגזרות

במרבית הסעיפים המתוארים בפרק זה להלן מתוארים הליכים הכוללים בקשות לאישור הגשת תביעות נגזרות בשם הבנק נגד נושאי משרה בבנק בעבר ו/או בהווה. ביחס להליכים אלה, יצוין כי גם במקרה שבו מתקבל איזו מהבקשות, צפוי הבנק ככלל להיות מוטב פוטנציאלי באותו הליך, ולא חייב פוטנציאלי בו.

1. ביום 6 בספטמבר 2017 הוגשה למחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי בתל-אביב בקשה לאישור תביעה נגזרת נגד הבנק ונושאי משרה בבנק בעבר ובהווה (להלן "המשיבים"). בקשת האישור הוגשה לאחר שבקשת המבקש לגילוי מסמכים נדחתה במסגרת בקשת רשות ערעור שהוגשה מטעם הבנק, והיא עוסקת בטענות נגד התנהלות המשיבים בכל הנוגע להעמדת אשראי לחברות מקבוצת מר אליעזר פישמן (להלן: "קבוצת פישמן") וגבייתו. במסגרת הבקשה נטען כי בשל מעשי ומחדלי המשיבים נגרם לבנק נזק המוערך בלמעלה ממיליארד וחצי ש"ח. לבקשת הצדדים אושרה הסכמה דיונית, לפיה המועדים בתיק יעוכבו עד למיצוי הליך גישור אליו הופנתה המחלוקת. ביום 30 ביוני 2019 עדכנו הצדדים את בית המשפט כי הליך הגישור לא נשא פרי, וביקשו לחדש ההליכים. בהתאם להחלטת בית המשפט, תשובות הבנק והמשיבים הנוספים לבקשה הוגשו ביום 14 ביולי 2019. ביום 28 בינואר 2020 הוגשה תשובת המבקש לתשובת הבנק והמשיבים הנוספים. התיק נקבע לדיון קדם משפט ליום 10 במאי 2020.

2. ביום 13 ביולי 2017, הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב בקשה לגילוי ועיון במסמכים לפני הגשת בקשה לתביעה נגזרת לפי סעיף 198 א לחוק החברות תשנ"ט-1999, בקשר עם חקירה המתנהלת בארצות-הברית בחשד כי קבוצת הבנק שימשה צינור להחזקה ולהעברת כספי שוחד ששולמו לבכירי ארגון הכדורגל FIFA (להלן: "בקשת הגילוי"). ביום 14 בספטמבר 2017, הוגשה לבית המשפט בקשה מוסכמת מטעם הצדדים לעיכוב הדיון בבקשת הגילוי, וזאת עד להשלמת החקירה נשוא הבקשה. ביום 17 בספטמבר 2017 ניתנה החלטת בית המשפט לפיה הדיון בבקשה יעוכב כמבוקש. ביום 3 בפברואר 2020 הגישו המשיבים הודעה ולפיה הליכי החקירה טרם הסתיימו ויש להורות על המשך עיכוב הליך. במענה לכך, ביום 4 בפברואר 2020 הגיש המבקש תגובה ובקשה לפיה הוא מבקש להמשיך את ההליכים ואת בירורה של בקשת הגילוי (להלן: "הבקשה"). הבנק השיב לבקשה ביום 11 בפברואר 2020 וזו טרם הוכרעה. ראה [סעיף ה להלן](#) בדבר התפתחויות בחקירה.

3. ביום 1 במרץ 2015, הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב, בקשה לאישור תביעה נגזרת, נגד הבנק ונגד שורה של נושאי משרה, אשר כיהנו או מכהנים בין השנים 2000-2015, או בחלק מתקופה זו, וכן נגד רואי החשבון של הבנק (להלן ביחד: "המשיבים הפורמליים"). המבקשת מבקשת מבית המשפט לקבוע, כי על המשיבים לפצות, לשפות ולהיטיב את הבנק בגין נזק שגרמו לכאורה לבנק במעשיהם ובמחדליהם בסך של 228 מיליון דולר ארצות-הברית, אותו להערכת המבקשת יידרש הבנק לשלם לרשויות האכיפה האמריקאיות, בקשר לחשבונות של לקוחות אמריקאים בבנק הפועלים שווייץ.

עוד טוענת המבקשת, כי הבנק לא פעל ולא הפריש כמתחייב על-פי כללי חשבונאות מקובלים ועל פי הוראות הדין, הפרשה חשבונאית ראויה בדוחותיו הכספיים בגין התשלום הצפוי.

במסגרת התביעה הנגזרת הגישה המבקשת בקשה לגילוי ועיון במסמכים הקשורים לחקירה וביניהם, חומרי חקירה ותכתובות שנערכו בין הבנק לבין רשויות החוק בארצות-הברית.

בית המשפט קיבל את ההסכמה הדיונית אליה הגיעו הצדדים ולפיה, הדיון בבקשה יעוכב עד שהליכי החקירה המתנהלת נגד הבנק על-ידי שלטונות ארצות-הברית יושלמו ויוודעו תוצאותיהם. (להלן: "התביעה הראשונה").

ביום 1 במרץ 2015, הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב, בקשה לגילוי מסמכים לפני הגשת תביעה נגזרת, בקשר לחקירת הרשויות בארצות-הברית לגבי פעילות בנק הפועלים שווייץ ביחס ללקוחות אמריקאים (להלן: "התביעה השנייה"). התביעה הראשונה והתביעה השנייה יקראו ביחד בסעיף זה להלן: "ההליכים הנ"ל".

ביום 5 במרץ 2017 הגישו המבקשים בהליכים הנ"ל בקשה לאיחוד הבקשות וייצוג משותף, במסגרתה התבקש בית המשפט לאחד את הדיון בשתי הבקשות בפני אחד המותבים. ביום 5 באפריל 2017 ניתנה החלטה לפיה הבקשה לאיחוד הבקשות וייצוג במשותף התקבלה, תוך שנקבע כי שאלת השלכות האיחוד על אופן המשך ההליכים יקבעו לאחר שיחודשו ההליכים בתיק.

ביאור 25 התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ג. הליכים משפטיים (המשך)

בהמשך להודעות הבנק כי הליכי החקירה בארצות-הברית טרם הסתיימו וטרם נודעו תוצאותיהם, קבע בית המשפט כי הדיון בהליכי התובענות המאוחדות יעוכב, עד ליום 1 ביוני 2019, עד מועד זה יודיעו הצדדים עמדתם בקשר עם המשך ניהול הבקשה. ביום 8 בספטמבר 2019 הוגשה הודעת העדכון האחרונה במסגרתה עדכן הבנק כי הליכי החקירה נגד הבנק בארצות-הברית טרם הסתיימו וטרם נודעו תוצאותיהם וביקש מבית המשפט כי הדיון בהליכי התובענות המאוחדות יעוכב עד ליום 1 בדצמבר 2019. בית המשפט הורה בהחלטתו מיום 10 בספטמבר 2019 כי התיק ייקבע למעקב ליום 5 באפריל 2020 וכי עד למועד זה על הצדדים להודיע עמדתם בקשר עם המשך ניהול התיק. באשר להתפתחויות הנוגעות לחקירת הרשויות האמריקאיות ראה [סעיף ד להלן](#).

4. ביום 6 בפברואר 2017, הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב בקשה לגילוי ועיון במסמכים לפני הגשת בקשה לתביעה נגזרת לפי סעיף 198א לחוק החברות. הבקשה נוגעת לתלונת עובדת הבנק לשעבר כנגד מנכ"ל הבנק לשעבר בנושא של הטרדה מינית והפיצוי שקיבלה בעת פרישתה מהבנק. לאחר שהפיקוח על הבנקים והבנק השלימו את בדיקת העניין, הגיש הבנק את עמדתו לבית המשפט ביום 13 במרץ 2018, לפיה אין מקום לנקוט הליכים כלשהם בקשר עם העניין ויש לדחות את הדרישות שהופנו לבנק בנדון, לרבות הבקשה לגילוי מסמכים שהוגשה. ביום 24 באפריל 2018 התקיים דיון בבקשה, במסגרתו הסכים המבקש להמלצת בית המשפט למחוק את הבקשה. ביום 6 בדצמבר 2018 הגיש המבקש, בגדרי הליך גילוי המסמכים שהסתיים, בקשה לאישור תביעה נגזרת בשם הבנק. באותו יום הורה בית המשפט למבקש להגיש את הבקשה לאישור תביעה נגזרת במסגרת הליך חדש ונפרד, נוכח מחיקת הליך גילוי המסמכים. למיטב ידיעת הבנק, למועד זה לא הוגשה בקשת האישור בהליך נפרד.

5. ביום 12 באוגוסט 2019 הוגשה לבית המשפט העליון, בשבתו כבית דין גבוה לצדק, בקשה למתן צו ביניים וצו על תנאי ועתירה נגד בנק ישראל - המפקחת על הבנקים ומנהל האגף להלבנת הון ("בנק ישראל"), הבנק ו-6 בנקים נוספים (להלן: "הבנקים המשיבים"). עניינה של העתירה באופן יישומן של תקנות מס הכנסה (יישום תקן אחיד לדיווח נאותות של מידע על חשבונות פיננסיים), תשע"ט-2019 (להלן: "תקנות הדיווח") ובקשת העותרים לחייב את בנק ישראל לקבוע נהלים וכללים ברורים לפיהם יישמו הבנקים המשיבים את תקנות הדיווח. הסעדים שהתבקשו, בין היתר, הם כי בית המשפט יוציא החלטות ביחס למשיבים כולם, או באמצעות הנחיה מאת בנק ישראל, לפיה ייקבעו כללים אחידים וברורים ונהלים ליישום החובות המוטלות על הבנקים המשיבים מכח תקנות הדיווח, באישור בנק ישראל; וכי יורה לבנקים המשיבים ליישם בהתאם לדיון. כמו-כן, התבקש כי הכללים והנהלים כאמור יפורסמו באמצעי המדיה השונים ובשפות שונות. ביום 12 באוגוסט 2019 ניתנה החלטה הדוחה את הבקשה לצו על תנאי ומורה למשיבים להגיב לעתירה. ביום 7 בנובמבר 2019 הגיש הבנק את תגובתו לעתירה ולצו ביניים. ביום 13 בדצמבר 2019 הוגשה תגובה מקדמית מטעם בנק ישראל, במסגרתה נטען, בין היתר, כי תקנות הדיווח אינן מטילות חובה כלשהי על בנק ישראל לקבוע כללים נוספים זולתן; וכי בנק ישראל אינו רואה צורך רגולטורי בקביעת כללים נוספים בשלב זה. ביום 9 בפברואר 2020 הורה בית המשפט על מחיקת העתירה על הסף ובכך הסתיים ההליך.

ד. במהלך שנת 2011, בעקבות הודעת רשויות שוויץ לבנק הפועלים (שוויץ) בע"מ (להלן: "הפועלים שוויץ"), כי מספר בנקים שוויצריים ובהם הפועלים שוויץ נחקרים על-ידי רשויות של ארצות-הברית בקשר עם חשד או חשש לסיוע ללקוחות אמריקאים בהעלמת מס מרשויות ארצות-הברית, מסר הפועלים שוויץ לרשויות בשוויץ מידע סטטיסטי אודות עסקיו עם לקוחות אמריקאים על מנת שיעבירו אותו לרשויות ארצות-הברית. ביום 29 באוגוסט 2013 פורסם כי שלטונות ארצות-הברית ושוויץ הגיעו להסדר ("ההסדר השוויצרי") לפיו בנקים שוויצריים מקטגוריה 2 אשר יבחרו להצטרף להסדר השוויצרי יעמדו בתנאים (ביניהם, תשלום קנס, מסירת מידע נרחב אודות החשבונות של לקוחותיהם האמריקאים, אודות כספים שהתקבלו מבנקים אחרים ועוד), לא יעמדו לדיון בארצות-הברית בקשר עם עניינים המהווים חלק מהסדר זה. ההסדר השוויצרי מגדיר "קטגוריה 2" כמתייחסת לבנקים שאינם נתונים לחקירה ושיכולים להצטרף להסדר ולחתום על הסכם אי העמדה לדיון (Non-Prosecution Agreement). באותו היום הודיע משרד המשפטים האמריקאי במכתב לבא כוחו של הפועלים שוויץ, כי בהתאם להוראות ההסדר, הפועלים שוויץ לא ייכלל בו בהיותו נתון לחקירה. במכתב האמור לא פורטו טענות או דרישות כלשהן.

החל מראשית שנת 2015 בעקבות דרישות ובקשות שהתקבלו בבנק ממשרד המשפטים האמריקאי (ה-DOJ), מחלקת השירותים הפיננסיים של מדינת ניו-יורק (ה-NYDFS) וה-Federal Reserve (להלן ביחד עם ה-DOJ וה-NYDFS: "הרשויות האמריקאיות"), קבוצת הבנק, בסיוע יעוציה המשפטית, מעבירה לרשויות האמריקאיות נתונים, מידע ומסמכים מקבוצת הבנק בקשר עם פעילות קבוצת הבנק מול לקוחות אמריקאים, בגבולות הדיון.

בעת האחרונה, קבוצת הבנק וכל אחד מהצוותים המטפלים בחקירה מטעם ה-DOJ ומטעם הרגולטורים הבנקאיים מנהלים משאים ומתנים אינטנסיביים בנוגע לתנאים של הסדרים מוסכמים, אשר יביאו, עם גיבושם הסופי ואישורם על-ידי הרשויות האמריקאיות וקבוצת הבנק לסיום החקירות. הגעה להסדרים מוסכמים עם כל אחת מהרשויות האמורות, מותנית בהגעה לתנאים מוסכמים וסופיים כמו גם קבלת האישורים הנדרשים בכל אחת מהרשויות האמריקאיות, וביחס להסדרים עם ה-DOJ - גם את אישור בית משפט פדרלי במחוז הדרומי של ניו-יורק, עד שיתקבלו, אין ודאות שהאישורים האמורים אכן יתקבלו ולכן לעת הזו אין ודאות שהתנאים הסופיים של ההסדרים המוסכמים (לרבות הסכמים שתידרש קבוצת הבנק לשלם) יהיו זהים לאלה המפורטים להלן.

בהתאם לתנאים שנדונו ואשר כפופים לקבלת האישורים הנזכרים לעיל, הבנק יחתום על הסדר מסוג DPA (Deferred Prosecution Agreement) (כתב אישום נדחה) עם ה-DOJ, המתייחס לפעילות הבנק ועסקיו מול לקוחותיו האמריקאים ככל שהדברים נוגעים לבנק הפועלים בישראל, חברת פועלים שירותי נאמנות בע"מ וכן סניפים וחברות בנות של בנק הפועלים מחוץ לישראל (למעט הפועלים שוויץ). הפועלים שוויץ יחתום על הסדר מסוג Plea Agreement (הסדר טיעון) עם ה-DOJ, המתייחס לפעילות הפועלים שוויץ ועסקי הפועלים שוויץ מול לקוחותיו האמריקאים. בנוסף, יחתמו הסדר מסוג Consent Order עם ה-NYDFS ופעולת אכיפה עם ה-Board of Governors of the Federal Reserve System.

ביאור 25 התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

בהתאם לאינדיקציות הנוכחיות שהתקבלו מהצוותים המטפלים בחקירה מטעם כל אחת מהרשויות האמריקאיות, ובכפוף לקבלת האישורים הנדרשים הנזכרים לעיל, על מנת לסיים את החקירות קבוצת הבנק תידרש לשלם סכום כולל (לשלוש הרשויות האמריקאיות) של כ-870 מיליון דולר ארצות-הברית (כ-3,007 מיליון ש"ח, לפי שער החליפין ליום 31.12.2019).

בעקבות האמור, ובהתבסס על חוות דעתם של יועציו המשפטיים, הגדיל הבנק ברבעון הרביעי של שנת 2019 את סכום ההפרשה בקשר עם החשיפה הנובעת מחקירת הרשויות האמריקאיות בסך של כ-259 מיליון דולר (כ-897 מיליון ש"ח), אשר התווספו לסך כולל של כ-611 מיליון דולר אשר הופרשו בעבר. סכום ההפרשה הכולל בעניין זה עומד, נכון ליום 31 בדצמבר 2019, על סך מצטבר השווה לכ-870 מיליון דולר (כ-3,007 מיליון ש"ח, לפי שער חליפין לאותו מועד).

יודגש כי אין בביצוע ההפרשה עד כה או בפירוט היקפי החשיפה כאמור, משום הודאה בטענה כלשהיא שעלולה לעלות כנגד קבוצת הבנק על-ידי כל גורם שהוא, שאינו הרשויות האמריקאיות.

לפי דרישת המפקחת על הבנקים, החליט דירקטוריון הבנק להקים ועדה בלתי תלויה, בראשות שופט בית המשפט העליון (בדימ') פרופ' יורם דנציגר ("הוועדה"). על-פי דרישת המפקחת הוועדה תבדוק את התהליכים הניהוליים ותהליכי הבקרה, שאפשרו את המעשים נשאו הפרשה האמריקאית בכללותה, תוך התייחסות להיבטי ממשל תאגידי והתנהלות ההנהלה הבכירה והדירקטוריון, ובהקשר זה תגבש לפי הצורך המלצות. בנוסף, ובשים לב להליכים משפטיים תלויים ועומדים בנוגע לחקירות הרשויות האמריקאיות, ובכלל זה בקשה לאישור תביעה נגזרת ובקשה לגילוי מסמכים לפני תביעה נגזרת (ראה סעיף 3.3. בביאור זה), החליט דירקטוריון הבנק שהוועדה גם תבחן האם טובת הבנק מצדיקה נקיטת הליכים או צעדים אחרים כלפי כל צד שלישי ו/או הגעה להסדרים אחרים. הוועדה תגבש המלצות בדבר אופן הפעולה שישתת באופן מיטבי את טובת הבנק, על רקע מכלול הנסיבות, ותגיש המלצותיה לדירקטוריון הבנק. הוועדה תחל בעבודתה עם תום החקירות ולאחר אישור ההסדרים המוסכמים עם הרשויות האמריקאיות, כמפורט לעיל.

ה. במהלך שנת 2015 הגיש משרד המשפטים האמריקאי לבית המשפט הפדרלי בניו-יורק, כתב אישום נגד בכירים בארגון הכדורגל הבינלאומי (FIFA) ואחרים, בעבירות שוחד, תרמית ועבירות קשורות. בחודש דצמבר 2015 פורסם כתב אישום חדש אשר החליף את כתב האישום המקורי (Superseding Indictment) על-פי כתב האישום המקורי וה-Superseding Indictment) נאשמים מסוימים החזיקו חשבונות בקבוצת הבנק וביצעו עסקות כספיות הקשורות לכאורה לפרשה, בחשבונות אלה. על-פי המדוח, כחלק מהפרשה חוקרות הרשויות האמריקאיות גם מוסדות פיננסים שונים. במסגרת זו, משרד המשפטים האמריקאי (ה-DOJ) חקר האם קבוצת הבנק הפרה חקיקה פלילית בארצות-הברית הנוגעת למרמה ולהלבנת הון, בקשר עם חשבונות בנק שהוחזקו בקבוצת הבנק על-ידי נאשמים מסוימים המעורבים בפרשה. במסגרת זו נמסרו לבנק צווי גילוי מסמכים ובקשות שונות לקבלת מידע וחומרים. בכפוף להוראות החוקים הרלוונטיים החלים על הגופים השונים בקבוצת הבנק, נמסרו לרשויות מידע ומסמכים בהיקף משמעותי. כמו-כן, משרד המשפטים האמריקאי קיים ראינות עם חלק מעובדי הבנק.

לאחרונה, קבוצת הבנק וצוות התביעה המטפל בחקירה ב-DOJ קיימו משא ומתן אינטנסיבי לגבי תנאים של הסדר מוסכם אשר, עם גיבושו הסופי ואישורו על-ידי ה-DOJ וקבוצת הבנק, יביא לסיום החקירה כנגד קבוצת הבנק בקשר עם פרשת FIFA. בהתאם לתנאים אשר נדונו ואשר עודם כפופים לאישורים כאמור לעיל, הבנק והפועלים (שוויץ) בע"מ יחתמו עם משרד המשפטים האמריקאי על Non Prosecution Agreement (הסכם בדבר אי העמדה לדין) (הסדר אשר אינו כולל אישום פלילי, העמדה לדין או הרשעה פלילית כנגד קבוצת הבנק). בקשר עם אותו הסדר, הבנק יודה, בין השאר, כי עובדים מסוימים של קבוצת הבנק השתתפו בתוכנית הלבנת הון של כספים המהווים כספי שוחד ששולמו לבעלי תפקידים בעולם הכדורגל. על-פי ה-Non Prosecution Agreement תשלם קבוצת הבנק לממשל ארצות-הברית סך של כ-30 מיליון דולר (כ-103 מיליון ש"ח). בעקבות זאת, כלל הבנק בדוחות השנתיים שלו לשנת 2019 הפרשה בסך של 30 מיליון דולר (כ-103 מיליון ש"ח), בגין החשיפה בקשר עם נושא זה.

1. התקשרויות עם חברות כרטיסי אשראי

בהתאם לחוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017 ("החוק להגברת התחרות"), החל מחודש פברואר 2019 הבנק מחויב לתפעל הנפקה של כרטיסי אשראי חדשים שיונפקו ללקוחות הבנק, באמצעות שני מתפעלי הנפקה, לכל הפחות, כאשר חלקו של מתפעל הנפקה כלשהו לא יעלה על 52% מהכרטיסים החדשים שיונפקו על-ידי הבנק.

בחודש אפריל 2019 חתם הבנק על הסכם הנפקה משותפת ותפעול הנפקת כרטיסי חיוב עם מקס איט פיננסים בע"מ ("MAX"). על-פי ההסכם ינפיקו הצדדים כרטיסי אשראי ללקוחות הבנק שתפעולם יבוצע על-ידי MAX. בהסכם האמור נקבעה חלוקת ההכנסות בין הצדדים וכן זכויותיהם וחובותיהם של הצדדים והסדרים נוספים ביחס לפעילות המתוארת.

בחודש נובמבר 2018 חתם הבנק על הסכם הנפקה משותפת ותפעול הנפקת כרטיסי חיוב עם כרטיסי אשראי לישראל בע"מ ("כאל"). על-פי ההסכם, מנפיקים הצדדים כרטיסי אשראי ללקוחות הבנק שתפעולם מבוצע על-ידי כאל. בהסכם האמור נקבעה חלוקת ההכנסות בין הצדדים וכן זכויותיהם וחובותיהם של הצדדים והסדרים נוספים ביחס לפעילות המתוארת.

2. לבנק נודע כי במסגרת תפעול שירות משלוח הודעות סמס ללקוחות על עדכונים בחשבונותיהם (שירות "אונטיים") ייתכן כי חלק מההודעות לא הגיעו ללקוחות המנויים על השירות. הבנק פעל למיפוי התקלה, לרבות איתור לקוחות הזכאים להחזר. במהלך הרבעון הראשון של שנת 2020 בוצע זיכוי ללקוחות הרלוונטים.

ביאור 26 שיעבודים והגבלות אחרות

א. ניירות-ערך במטבע-חוץ המוחזקים על-ידי קבוצת הבנק בחו"ל, שיתרתם ליום 31 בדצמבר 2019 מסתכמת ב-1.1 מיליארד ש"ח (31 בדצמבר 2018: 1.7 מיליארד ש"ח), משועבדים בעיקר להבטחת פיקדונות הציבור (באמצעות ה-FDIC) בהתאם להוראות הרשויות השלטוניות בארצות-הברית ובגין הלוואות מוניטריות שנתקבלו מבנקים מרכזיים באותן מדינות.

ב. הבנק חבר במסלוקת היוורוקליר שהינה מערכת סליקה לניירות-ערך הנסחרים בשווקים הבינלאומיים. לצורך פעילות בניירות-ערך באמצעות המסלוקה הנ"ל וכבטוחה לקו אשראי שהעמיד מפעיל המסלוקה לטובת הבנק, שיעבד הבנק מזומנים וניירות-ערך שיתרתם ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמה ב-60 מיליון דולר (207 מיליון ש"ח). (31 בדצמבר 2018: כ-60 מיליון דולר (225 מיליון ש"ח)).

ג. אגרות-חוב, שיתרתן ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמה ב-3 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2018: 0 מיליון ש"ח), שועבדו להבטחת פיקדונות שנתקבלו במסגרת עסקות מכירה של נכסים בתנאי רכישה חוזרת (Repurchase Agreements).

ד. הבנק חבר במסלוקת המעו"ף בע"מ ובמסלוקת הבורסה בע"מ. לצורך פעילות המסלוקות להבטחת עסקות שהבנק אחראי להן, שיעבד הבנק אגרות-חוב בחשבונות שנפתחו לשם כך במסלוקות הנ"ל.

יתרת אגרות-החוב המשועבדות ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמה ב-1.3 מיליארד ש"ח (יתרה מקסימלית במהלך שנת 2019 2.1 מיליארד ש"ח). יתרת אגרות-החוב המשועבדות ליום 31 בדצמבר 2018 הסתכמה ב-2.0 מיליארד ש"ח (יתרה מקסימלית במהלך שנת 2018 2.1 מיליארד ש"ח). בנוסף לביטחונות המפורטים לעיל, הבנק הפקיד ביטחונות במזומן בסך של 27 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2018: 27 מיליון ש"ח) לטובת קרן הסיכונים של מסלוקת הבורסה וסך של 32 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2018: 103 מיליון ש"ח) לטובת קרן הסיכונים של מסלוקת המעו"ף. סכום הבטוחות שנדרשים חברי המסלוקות להפקיד מתעדכן מעת לעת על-פי תקנוני המסלוקות.

ה. הבנק וחברות מאוחדות מתקשרים עם צדדים נגדיים בהסכמים מסוג CSA (CREDIT SUPPORT ANNEX) שנועדו למזער את סיכוני האשראי ההדדיים הנוצרים בין בנקים במסחר בנגזרים. על-פי ההסכמים, מבוצעת מדידה תקופתית של השווי ההוגן של התחייבויות וזכויות הצדדים בנוגע לעסקות בנגזרים, ואם החשיפה נטו של אחד הצדדים עוברת סף שנקבע מראש, אזי אותו צד יעביר לצד השני העברה לתיחום החשיפה עד למועד המדידה הבא.

ליום 31 בדצמבר 2019 העמידה קבוצת הבנק לטובת צדדים נגדיים, פיקדונות בשווי של 746 מיליון דולר (31 בדצמבר 2018: 540 מיליון דולר) ושיעבדה ניירות-ערך בסך 177 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2018: 369 מיליון ש"ח).

ו. בחודש יולי 2008 נחתם הסכם בין הבנק לבין בנק ישראל, במסגרתו התחייב בנק ישראל לתת לבנק מסגרת הלוואות עד לסך כולל של 1 מיליארד ש"ח, וזאת, לצורך מילוי התחייבויות הבנק כספק נזילות בש"ח של ה-CLS BANK INTERNATIONAL.

כתנאי להעמדת הלוואות, הבנק חתם על אגרת-חוב על-פיה שיעבד בשעבוד צף ראשון בדרגה, לטובת בנק ישראל, את זכויותיו לקבלת סכומים וחייבים כספיים בש"ח, המגיעים ו/או שיגיעו לבנק מפעם לפעם מלקוחותיו, שהינם תאגידים, שהתאגדו לפי דיני מדינת ישראל (להלן: "הלקוחות החייבים") ואשר אינם מפגרים בהחזר לבנק של אשראים כלשהם שקיבלו מהבנק, בגין אשראים בש"ח, שמשך החיים הממוצע (מח"מ) של כל אשראי לא עולה על 3 שנים, שניתנו ו/או שיינתנו על-ידי הבנק ללקוחות החייבים, וזאת, עד לסך כולל של 1.1 מיליארד ש"ח.

	31.12.18	31.12.19
ז. המקורות של ניירות-ערך שהתקבלו ואשר הבנק רשאי למכור או לשעבד, לפי שווי הוגן, לפני השפעת הקיזוזים:		
ניירות-ערך שנרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	708	471
ח. השימושים בניירות-ערך שהתקבלו כביטחון וניירות-הערך של הבנק, לפי שווי הוגן, לפני השפעת הקיזוזים:		
ניירות-ערך שנמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	-	3
ט. פירוט ניירות-ערך אשר שועבדו למלווים*:		
אגרות-חוב זמינות למכירה	28	31

* ניירות-ערך אלה הועמדו כביטחון למלווים אשר רשאים למכור או לשעבד אותם.

י. מלבד ניירות-ערך אלו, הועמדו כביטחון ניירות-ערך נוספים המוצגים בסעיף אגרות-חוב בתיק הזמין למכירה בסך 2,131 מיליוני ש"ח (31.12.2018: 3,074 מיליוני ש"ח) אשר המלווים אינם רשאים למכרן או לשעבדן.

במיליוני ש"ח

ביאור 27 פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון

א. סכום נקוב של מכשירים נגזרים

31 בדצמבר 2019			
סך-הכל	נגזרים למסחר	נגזרים שאינם למסחר	
			חוזי ריבית
47,163	43,714	3,449	חוזי Forward-I Futures
13,944	13,944	-	אופציות שנכתבו
14,717	14,613	104	אופציות שנקנו
456,318	437,766	18,552	Swaps ⁽¹⁾
532,142	510,037	22,105	סך-הכל ⁽²⁾
11,050	-	11,050	מזה: נגזרים מגדרים
			חוזי מטבע-חוץ
225,032	209,620	15,412	חוזי Forward-I Futures
25,802	25,802	-	אופציות שנכתבו
26,949	26,761	188	אופציות שנקנו
34,254	31,339	2,915	Swaps
312,037	293,522	18,515	סך-הכל ⁽³⁾
-	-	-	מזה: נגזרים מגדרים
			חוזים בגין מניות
13,192	13,192	-	חוזי Forward-I Futures
13,302	11,259	2,043	אופציות שנכתבו
11,853	11,259	594	אופציות שנקנו ⁽⁴⁾
13,573	12,315	1,258	Swaps
51,920	48,025	3,895	סך-הכל
			חוזי סחורות ואחרים
260	260	-	חוזי Forward-I Futures
723	723	-	אופציות שנכתבו
684	684	-	אופציות שנקנו
-	-	-	Swaps
1,667	1,667	-	סך-הכל
			חוזי אשראי
-	-	-	הבנק ערב
-	-	-	הבנק מוטב
-	-	-	סך-הכל
897,766	853,251	44,515	סך-הכל סכום נקוב

(1) מזה: swaps שהתאגיד הבנקאי משלם שיעור ריבית קבוע בסך 243,475 מיליוני ש"ח.

(2) מזה: חוזי החלפת שקל-מדד בסך 28,255 מיליוני ש"ח.

(3) מזה: חוזי החלפת מטבע-חוץ ספוט בסך 11,213 מיליוני ש"ח.

(4) מזה: נסחרים בבורסה בסך של 11,102 מיליוני ש"ח.

במיליוני ש"ח

ביאור 27 פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון (המשך)

א. סכום נקוב של מכשירים נגזרים (המשך)

31 בדצמבר 2018			
סך-הכל	נגזרים למסחר*	נגזרים שאינם למסחר*	
			חוזי ריבית
46,461	42,454	4,007	חוזי Forward-I Futures
24,426	24,426	-	אופציות שנכתבו
23,066	23,066	-	אופציות שנקנו
699,125	674,812	24,313	Swaps ⁽¹⁾
793,078	764,758	28,320	סך-הכל ⁽²⁾
14,877	-	14,877	מזה: נגזרים מגדרים
			חוזי מטבע-חוץ
187,857	173,713	14,144	חוזי Forward-I Futures
17,936	17,936	-	אופציות שנכתבו
18,783	18,555	228	אופציות שנקנו
39,547	33,599	5,948	Swaps
264,123	243,803	20,320	סך-הכל ⁽³⁾
-	-	-	מזה: נגזרים מגדרים
			חוזים בגין מניות
11,872	11,872	-	חוזי Forward-I Futures
15,596	13,197	2,399	אופציות שנכתבו
13,958	13,197	761	אופציות שנקנו ⁽⁴⁾
9,997	7,873	2,124	Swaps
51,423	46,139	5,284	סך-הכל
			חוזי סחורות ואחרים
325	325	-	חוזי Forward-I Futures
478	478	-	אופציות שנכתבו
477	477	-	אופציות שנקנו
-	-	-	Swaps
1,280	1,280	-	סך-הכל
			חוזי אשראי
-	-	-	הבנק ערב
-	-	-	הבנק מוטב
-	-	-	סך-הכל
1,109,904	1,055,980	53,924	סך-הכל סכום נקוב

* סווג מחדש בגין יישום לראשונה של חוזר בנק ישראל בנושא מכשירים נגזרים וגידור (סיווג נגזרים למסחר ושאינם למסחר).
 (1) מזה: swaps שהתאגיד הבנקאי משלם שיעור ריבית קבוע בסך 353,808 מיליוני ש"ח.
 (2) מזה: חוזי החלפת שקל-מדד בסך 25,706 מיליוני ש"ח.
 (3) מזה: חוזי החלפת מטבע-חוץ ספוט בסך 16,452 מיליוני ש"ח.
 (4) מזה: נסחרים בבורסה בסך של 13,197 מיליוני ש"ח.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 27 פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכונים אשראי ומועדי פירעון (המשך)

ב. שווי הוגן ברוטו של מכשירים נגזרים

31 בדצמבר 2019					
התחייבויות בגין נגזרים ברוטו			נכסים בגין נגזרים ברוטו		
סך-הכל	נגזרים למסחר	נגזרים שאינם למסחר	סך-הכל	נגזרים למסחר	נגזרים שאינם למסחר
7,105	6,468	637	6,375	6,112	263
527	344	183	32	11	21
3,982	3,650	332	3,762	3,317	445
-	-	-	-	-	-
991	941	50	991	938	53
15	15	-	15	15	-
-	-	-	-	-	-
12,093	11,074	1,019	11,143	10,382	761
-	-	-	-	-	-
12,093	11,074	1,019	11,143	10,382	761

חוזי ריבית
מזה: נגזרים מגדרים

חוזי מטבע-חוץ
מזה: נגזרים מגדרים

חוזים בגין מניות
חוזי סחורות ואחרים
חוזי אשראי

סך-הכל נכסים (התחייבויות) בגין נגזרים ברוטו⁽¹⁾
סכומים שקוזזו במאזן
יתרה מאזנית

מזה: שאינם כפופים להסדר התחשבנות נטו או הסדרים דומים

(1) מזה: שווי הוגן נטו של התחייבויות בגין נגזרים משובצים בסך של 43 מיליוני ש"ח.

31 בדצמבר 2018					
התחייבויות בגין נגזרים ברוטו			נכסים בגין נגזרים ברוטו		
סך-הכל	נגזרים למסחר*	נגזרים שאינם למסחר*	סך-הכל	נגזרים למסחר*	נגזרים שאינם למסחר*
4,811	4,242	569	4,809	4,175	634
192	85	107	93	62	31
3,423	2,759	664	4,285	3,558	727
-	-	-	-	-	-
1,380	1,336	44	1,377	1,328	49
64	64	-	63	63	-
-	-	-	-	-	-
9,678	8,401	1,277	10,534	9,124	1,410
-	-	-	-	-	-
9,678	8,401	1,277	10,534	9,124	1,410

חוזי ריבית
מזה: נגזרים מגדרים

חוזי מטבע-חוץ
מזה: נגזרים מגדרים

חוזים בגין מניות
חוזי סחורות ואחרים
חוזי אשראי

סך-הכל נכסים (התחייבויות) בגין נגזרים ברוטו⁽¹⁾
סכומים שקוזזו במאזן
יתרה מאזנית

מזה: שאינם כפופים להסדר התחשבנות נטו או הסדרים דומים

* סוג מחדש בגין יישום לראשונה של חוזר בנק ישראל בנושא מכשירים נגזרים וגידור (סיווג נגזרים למסחר ושייכים למסחר).
(1) מזה: שווי הוגן נטו של התחייבויות בגין נגזרים משובצים בסך של 2 מיליוני ש"ח.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 27 פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון (המשך)

ג. גידור חשבונאי

1. ההשפעה של גידור חשבונאי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019	
הכנסות (הוצאות) ריבית	
	רווח (הפסד) מגידורי שווי הוגן
407	פריטים מגודרים
(405)	נגזרים מגדרים

2. פריטים מגודרים בגידור שווי הוגן

יתרה ליום 31 בדצמבר 2019		
הערך בספרים	התאמות שווי	
	הוגן מצטבר	
	שהגדילו את	
	הערך בספרים	
455	10,527	ניירות-ערך

ביאור 27 פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכונים אשראי ומועדי פירעון (המשך)

ד. סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים לפי צד נגדי לחוזה

31 בדצמבר 2019					
סך-הכל	אחרים	ממשלות ובנקים מרכזיים	דילרים/ברוקרים	בנקים	בורסות
11,143	2,832	209	1,943	5,800	359
(7,575)	(708)	-	(1,739)	(5,128)	-
(850)	(97)	(208)	(136)	(409)	-
2,718	2,027	1	68	263	359
9,298	4,019	97	1,584	3,309	289
(3,339)	(1,062)	-	(615)	(1,662)	-
20,441	6,851	306	3,527	9,109	648
12,093	3,678	-	2,316	5,922	177
(7,575)	(708)	-	(1,739)	(5,128)	-
(2,298)	(1,694)	-	(180)	(424)	-
2,220	1,276	-	397	370	177
31 בדצמבר 2018					
סך-הכל	אחרים	ממשלות ובנקים מרכזיים	דילרים/ברוקרים	בנקים	בורסות
10,534	4,005	3	1,358	4,641	527
(5,783)	(723)	(3)	(1,027)	(4,030)	-
(1,867)	(1,219)	-	(139)	(509)	-
2,884	2,063	-	192	102	527
10,260	4,059	43	1,620	4,217	321
(3,556)	(696)	(26)	(603)	(2,231)	-
20,794	8,064	46	2,978	8,858	848
9,678	2,566	123	1,528	5,197	264
(5,783)	(723)	(3)	(1,027)	(4,030)	-
*(1,555)	*(496)	*(120)	*(156)	*(783)	-
*2,340	*1,347	-	*345	*384	264

* הוצג מחדש.

- (1) סיכון אשראי חוץ-מאזני בגין מכשירים נגזרים (לרבות בגין מכשירים נגזרים עם שווי הוגן שלילי), כפי שחושב לצורך מגבלות על חבות של לווה.
 (2) מתוך זה, שווי הוגן שלילי של מכשירים נגזרים משובצים בסך של 43 מיליוני ש"ח (31.12.18: 2 מיליוני ש"ח).

ביאור 27 פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכונים אשראי ומועדי פירעון (המשך)

ה. פירוט מועדי פירעון (סכומי ערך נקוב)

31 בדצמבר 2019				
סך-הכל	מעל 5 שנים	מעל שנה ועד 5 שנים	מעל 3 חודשים ועד שנה	עד 3 חודשים
				חזי ריבית
28,255	7,098	10,901	7,944	2,312
				שקל-מדד
503,887	66,195	207,384	117,991	112,317
				אחר
312,037	10,030	30,123	79,534	192,350
				חוזי מטבע-חוץ
51,920	1,238	1,615	10,245	38,822
				חוזים בגין מניות
1,667	-	37	211	1,419
				חוזי סחורות ואחרים (כולל נגזרי אשראי)
897,766	84,561	250,060	215,925	347,220
				סך-הכל

31 בדצמבר 2018				
סך-הכל	מעל 5 שנים	מעל שנה ועד 5 שנים	מעל 3 חודשים ועד שנה	עד 3 חודשים
1,109,904	119,249	439,457	207,537	343,661
				סך-הכל

1. מכשירים פיננסיים נגזרים - בקרת סיכונים

(1) הבנק מבצע עסקות במכשירים פיננסיים נגזרים, כחלק מניהול הסיכונים הפיננסיים (חשיפות בסיס, ריבית ונזילות) וכן כשירות ללקוחותיו. הבנק מייעד מעט לעת חלק מהמכשירים הנגזרים כמכשירים מגדרים בגידורי שווי או גידורי תזרים מזומנים.

(2) סוגי העסקות העיקריים בהן הבנק פועל הינן:

- עסקות אקדמה (Forward)
- חוזה בין שני צדדים, לרכישה ולמכירה של כמות מוגדרת של סחורות, מטבעות, ריביות או מכשירים פיננסיים אחרים (להלן: נכסי בסיס), שיבוצע בתאריך עתידי ובמחיר מוגדר מראש.
- חוזים עתידיים (Futures)
- חוזים עתידיים סחירים בבורסות, לרכישה או למכירה של כמות יחידות סטנדרטיות של נכסי בסיס, שיבוצעו בתאריך עתידי, ובמחיר מוגדר מראש.
- עסקות החלפה (Swap)
- חוזה להחליף במועד העסקה כמות מוגדרת של נכסי בסיס, עם התחייבות הדדית להחליף חזרה בתאריך עתידי את הפרטים שהוחלפו.
- אופציות (Options)
- חוזה המקנה, תמורת תשלום פרמיה, את הזכות לרכוש (Call) או למכור (Put) נכסי בסיס במחיר, בכמות ובזמן נקובים מראש.
- עסקות למסירה מיידי (Spot)

עסקת חליפין בין שני מטבעות על-פי שער מוסכם מראש, לביצוע תוך יומיים.

(3) הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים כרוכה במספר סיכונים, כמפורט להלן:

סיכון אשראי - סכום ההפסד המירבי לבנק אם הצד הנגדי לא יעמוד בתנאי החוזה.

סיכון שוק - הסיכון הנוצר בשל התנודות בשווי המכשיר הפיננסי הנגזר, כתוצאה משינוי מחירי השוק, כגון: שערי חליפין, שיעורי ריבית, וכדומה.

סיכון נזילות - סיכון הנובע מכך שלא ניתן יהיה לסגור חשיפה במהירות על-ידי סילוקה במזומן או על-ידי יצירת חשיפה הפוכה.

סיכון תפעולי - הסיכון הנובע מתפעול שגוי של העסקות ממועד קשירתן ועד לסיום ההתחשבות בגינן, הן בשל טעויות אנוש והן כתוצאה מכשל מיכוני בתפעול.

סיכון השוק וסיכון הנזילות הנובעים מן הפעילות מנוהלים ונמדדים באופן שוטף במערכות מיכון ייעודיות הידועות בשווקים הבינלאומיים לתחומים אלה, כגון Algorithmics ו-Devon, Summit וכן במערכות מיכון אשר פותחו על-ידי הבנק.

סיכון האשראי הנובע מן העסקות במכשירים פיננסיים נגזרים ביחס לצד הנגדי לעסקות נמדד, בדרך כלל, על-ידי הפעלת מקדמים שמרניים על הסכומים הנומינליים של העסקות, וכן בגישת התרחישים.

הנושאים התפעוליים הנובעים מהפעילות נבדקים ומבוקרים באופן שוטף על-ידי יחידה ייעודית.

השימוש במכשירים נגזרים כחלק מניהול הפעילות השוטפת של הבנק (לא למסחר) מכוון להשגת יעדים ועמידה במגבלות כפי שאושרו על-ידי הדיקטוריון (חשיפות בסיס, ריבית ונזילות).

הבנק פועל במתכונת של מתן שירות מקיף ללקוחותיו להגנה ולהשקעה במכשירים פיננסיים נגזרים באמצעות חדרי העסקות.

ביאור 27 פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכונים אשראי ומועדי פירעון (המשך)

הפעילות במכשירים פיננסיים בתחומי המסחר מיועדת לתת מענה לצרכי הלקוחות, תוך לקיחת סיכון מוגבל ומבוקר בהתאם להרשאות. ההרשאות לפעילות והסיכון נמדדים, לפי העניין, במונחים של רגישות לגורמי סיכון (כגון ווגא), של הפסד תיאורטי בתרחישים לרבות תרחיש קיצוני, במונחי VaR ובמונחים של סכומים נומינליים. במקרים מסוימים מכתוב הנוהל גם הגבלת ההפסד באמצעות הוראת STOP LOSS.

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים

שייך לקוחות למגזרי הפעילות הפיקוחיים

- הדיווח על מגזרי פעילות הינו בהתאם למתכונת ולסיווגים שנקבעו בהוראת הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים, כמפורט להלן.
  - מגזר בנקאות פרטית:** אנשים פרטיים אשר היתרה של תיק נכסיהם הפיננסיים עולה על 3 מיליוני ש"ח.
  - מגזר משקי בית:** אנשים פרטיים, למעט לקוחות הנכללים בבנקאות פרטית.
  - מגזר עסקים זעירים וקטנים:** עסקים שמחזור פעילותם השנתי קטן מ-50 מיליוני ש"ח.
  - מגזר עסקים בינוניים:** עסקים שמחזור פעילותם השנתי גדול או שווה ל-50 מיליוני ש"ח וקטן מ-250 מיליוני ש"ח.
  - מגזר עסקים גדולים:** עסקים שמחזור פעילותם השנתי גדול או שווה ל-250 מיליוני ש"ח.
  - מגזר ניהול פיננסי:** כולל פעילות למסחר, פעילות ניהול נכסים והתחייבויות, פעילות השקעה ריאלית ופעילויות נוספות, כהגדרתן בהוראות המפקח על הבנקים.
  - מגזר גופים מוסדיים:** כולל קופות-גמל, קרנות נאמנות, קרנות פנסיה, קרנות השתלמות, חברות ביטוח, בהתאם להגדרות המפקח על הבנקים.
  - מגזר אחר:** כולל פעילויות בהיקפים זניחים של קבוצת הבנק אשר לא שויכו למגזרים האחרים, וכן הפרשות והוצאות משפטיות בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים. בנוסף, המגזר כולל את פעילות קבוצת ישראלכרט, אשר סווגה כפעילות מופסקת, כמפורט בביאור 2.1.
- בהתאם להוראת הפיקוח על הבנקים, כאשר מחזור ההכנסות של לקוח עסקי אינו מייצג את היקף הפעילות שלו, הסיווג נעשה בהתאם לאמור להלן: אם החבות של הלקוח העסקי שווה או גדולה מ-100 מיליון ש"ח, ניתן לסווג את הלקוח למגזר עסקים גדולים. כאשר החבות שלו נמוכה מ-100 מיליון ש"ח, ניתן לסווג את הלקוח למגזר הפעילות הפיקוחי הרלוונטי לפי סך הנכסים במאזן של העסק, בהתאם לכללים שנקבעו בהוראה. כאשר לבנק אין מידע לגבי מחזור ההכנסות של לקוח עסקי, אשר אין לו חבות לבנק, ניתן לסווג את הלקוח לפי סך נכסיו הפיננסיים בבנק (לרבות פיקדונות כספיים, תיקי ניירות-ערך ונכסים כספיים אחרים), בהתאם לכללים שפורטו בהוראה. יצוין כי הבנק מבצע פעולות שונות להשגת המידע על מחזור הפעילות של הלקוחות העסקיים. עם זאת, במקרים מסוימים, בהיעדר מידע על מחזור הפעילות, סיווג הלקוח נקבע על בסיס הערכות ואומדנים המבוססים על היכרות הבנק עם הלקוח ופעילותו. הבנק פועל להשלמת הנתונים ללקוחות אלה.

חלוקת תוצאות הפעילות בין המגזרים השונים המבוצעת בהלימה לכללי החלוקה המשמשים את הבנק בגישת ההנהלה - לפירוט ראה [ביאור 28 א להלן](#).

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019						לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019								
סך-הכל	פעילות חו"ל			פעילות ישראל			פעילות ישראל							
	סך-הכל פעילות חו"ל	אחר	פעילות עסקית	אנשים פרטיים	סך-הכל פעילות ישראל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית	
11,920	1,182	293	887	2	10,738	-	1,178	33	1,667	910	2,332	22	4,596	הכנסות ריבית מחיצוניים
(2,601)	(409)	(282)	(127)	-	(2,192)	-	(691)	(287)	(355)	(135)	(180)	(227)	(317)	הוצאות ריבית לחיצוניים
														הכנסות ריבית, נטו:
9,319	773	11	760	2	8,546	-	487	(254)	1,312	775	2,152	(205)	4,279	מחיצוניים
-	(259)	(182)	(77)	-	259	-	613	328	(235)	(4)	103	376	(922)	בינגזרי
9,319	514	(171)	683	2	8,805	-	1,100	74	1,077	771	2,255	171	3,357	סך הכנסות ריבית, נטו
														הכנסות שאינן מריבית:
559	(11)	(11)	-	-	570	3	459	26	52	12	13	1	4	הכנסות מימון שאינן מריבית
3,330	57	2	42	13	3,273	133	108	92	387	275	824	138	1,316	עמלות והכנסות אחרות
3,889	46	(9)	42	13	3,843	136	567	118	439	287	837	139	1,320	סך הכנסות שאינן מריבית
13,208	560	(180)	725	15	12,648	136	1,667	192	1,516	1,058	3,092	310	4,677	סך הכנסות
														הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
1,276	173	-	175	(2)	1,103	-	(1)	(2)	630	(48)	300	-	224	הוצאות תפעוליות ואחרות:
8,776	1,134	409	300	425	7,642	855	641	125	278	338	1,583	134	3,688	לחיצוניים
-	(15)	-	(15)	-	15	(6)	(202)	43	41	(8)	118	51	(22)	בינגזרי
8,776	1,119	409	285	425	7,657	849	439	168	319	330	1,701	185	3,666	סך הוצאות תפעוליות ואחרות
														רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים
3,156	(732)	(589)	265	(408)	3,888	(713)	1,229	26	567	776	1,091	125	787	הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת
1,681	(23)	(145)	84	38	1,704	(8)	437	16	213	295	410	47	294	רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לאחר מסים
1,475	(709)	(444)	181	(446)	2,184	(705)	792	10	354	481	681	78	493	חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות
11	-	-	-	-	11	-	11	-	-	-	-	-	-	רווח (הפסד) נקי מפעילות נמשכת
1,486	(709)	(444)	181	(446)	2,195	(705)	803	10	354	481	681	78	493	רווח נקי מפעילות מופסקת
296	-	-	-	-	296	296	-	-	-	-	-	-	-	רווח (הפסד) נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
1,782	(709)	(444)	181	(446)	2,491	(409)	803	10	354	481	681	78	493	הפסד (רווח) המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
17	10	10	-	-	7	-	7	-	-	-	-	-	-	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
1,799	(699)	(434)	181	(446)	2,498	(409)	810	10	354	481	681	78	493	

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019						לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019								
סך-הכל	פעילות חו"ל				פעילות ישראל			פעילות ישראל						
	סך-הכל פעילות חו"ל	אחר	פעילות עסקית	אנשים פרטיים	סך-הכל פעילות ישראל	אחר ⁽⁴⁾	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית	
455,669	32,162	16,054	16,057	51	423,507	3,917	153,326	1,937	60,354	27,822	51,746	734	123,671	יתרה ממוצעת של נכסים ⁽¹⁾
122	-	-	-	-	122	-	122	-	-	-	-	-	-	מזה: השקעות בחברות כלולות ⁽¹⁾
290,862	15,690	153	15,486	51	275,172	3,777	-	1,624	62,030	28,348	53,576	742	125,075	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור, ברוטו ⁽¹⁾
297,647	15,643	14	15,615	14	282,004	-	-	1,199	67,905	29,615	54,834	618	127,833	יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח
4,442	620	-	615	5	3,822	-	-	-	1,693	329	1,043	-	757	יתרת חובות פגומים
913	6	-	-	6	907	-	-	-	-	-	121	-	786	יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום
416,805	20,581	12,249	8,236	96	396,224	4,313	57,042	44,249	40,528	21,967	60,750	32,109	135,266	יתרה ממוצעת של התחייבויות ⁽¹⁾
350,753	16,670	8,428	8,146	96	334,083	144	-	44,113	40,049	21,826	60,587	32,108	135,256	מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור ⁽¹⁾
361,645	16,210	8,339	7,866	5	345,435	-	-	48,817	44,976	24,549	61,478	31,249	134,366	יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח
336,517	20,551	461	19,736	354	315,966	9,299	20,464	5,143	82,425	40,259	63,993	1,358	93,025	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון ⁽¹⁾⁽²⁾
336,387	19,374	285	18,856	233	317,013	4,718	20,968	4,585	85,710	41,765	63,971	1,210	94,086	יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח ⁽²⁾
823,755	227	-	182	45	823,528	2,870	50,225	518,667	85,526	15,440	33,857	47,358	69,585	יתרה ממוצעת של נכסים בניהול ⁽¹⁾⁽³⁾
פיצול הכנסות ריבית, נטו:														
10,511	873	167	704	2	9,638	-	3,102	17	984	684	1,965	14	2,872	מרווח מפעילות מתן אשראי
(1,766)	(617)	(596)	(21)	-	(1,149)	-	(2,310)	49	93	87	290	157	485	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
574	258	258	-	-	316	-	308	8	-	-	-	-	-	אחר
9,319	514	(171)	683	2	8,805	-	1,100	74	1,077	771	2,255	171	3,357	סך-הכל הכנסות ריבית, נטו

(1) יתרות ממוצעות מחושבות על בסיס יתרה לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

(2) נכסים משוקללים בסיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון (ניהול בנקאי תקין 201).

(3) נכסים בניהול - לרבות נכסי קופות-גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות-ערך של לקוחות.

(4) היתרות הממוצעות כוללות יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019									
סך-הכל	מגזר בנקאות פרטית				מגזר משקי בית				
	סך-הכל	אחר	כרטיסי אשראי	הלוואות לדיור	סך-הכל	אחר	כרטיסי אשראי	הלוואות לדיור	
4,618	22	15	-	7	4,596	2,295	24	2,277	הכנסות ריבית מחיצונים
(544)	(227)	(227)	-	-	(317)	(317)	-	-	הוצאות ריבית לחיצונים
									הכנסות ריבית, נטו:
4,074	(205)	(212)	-	7	4,279	1,978	24	2,277	מחיצונים
(546)	376	380	-	(4)	(922)	521	(2)	(1,441)	בינמגזרי
3,528	171	168	-	3	3,357	2,499	22	836	סך הכנסות ריבית, נטו
									הכנסות שאינן מריבית:
5	1	1	-	-	4	4	-	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
1,454	138	133	5	-	1,316	1,016	240	60	עמלות והכנסות אחרות
1,459	139	134	5	-	1,320	1,020	240	60	סך הכנסות שאינן מריבית
4,987	310	302	5	3	4,677	3,519	262	896	סך הכנסות
									הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
224	-	-	-	-	224	193	-	31	הוצאות תפעוליות ואחרות:
									לחיצונים
3,822	134	129	4	1	3,688	3,180	210	298	בינמגזרי
29	51	51	-	-	(22)	(22)	-	-	סך הוצאות תפעוליות ואחרות
3,851	185	180	4	1	3,666	3,158	210	298	
									רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים
912	125	122	1	2	787	168	52	567	הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת
									רווח (הפסד) נקי המיחוס לבעלי מניות הבנק
571	78	76	1	1	493	106	34	353	יתרה ממוצעת של נכסים ⁽¹⁾
124,405	734	344	111	279	123,671	34,523	4,425	84,723	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור, ברוטו ⁽¹⁾
125,817	742	351	111	280	125,075	35,495	4,425	85,155	יתרת האשראי לציבור, ברוטו,
128,451	618	202	154	262	127,833	33,153	5,240	89,440	לסוף תקופת הדיווח
757	-	-	-	-	757	755	-	2	יתרת חובות פגומים
786	-	-	-	-	786	93	-	693	יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום
167,375	32,109	32,109	-	-	135,266	135,266	-	-	יתרה ממוצעת של התחייבויות ⁽¹⁾
									מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור ⁽¹⁾
167,364	32,108	32,108	-	-	135,256	135,256	-	-	יתרת פיקדונות הציבור
165,615	31,249	31,249	-	-	134,366	134,366	-	-	לסוף תקופת הדיווח
94,383	1,358	1,069	127	162	93,025	38,423	4,927	49,675	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון ⁽¹⁾⁽²⁾
95,296	1,210	853	210	147	94,086	36,400	5,669	52,017	יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח ⁽²⁾
116,943	47,358	47,358	-	-	69,585	69,585	-	-	יתרה ממוצעת של נכסים בניהול ⁽¹⁾⁽³⁾
									פיצול הכנסות ריבית נטו:
2,886	14	11	-	3	2,872	2,014	22	836	מרווח מפעילות מתן אשראי
642	157	157	-	-	485	485	-	-	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
3,528	171	168	-	3	3,357	2,499	22	836	סך-הכל הכנסות ריבית, נטו

(1) יתרות ממוצעות מחושבות על בסיס יתרה לתחילת רבעון או לתחילת חודש.
 (2) נכסים משוקללים בסיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון (ניהול בנקאי תקין 201).
 (3) נכסים בניהול - לרבות נכסי קופות-גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות-ערך של לקוחות.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019										
סך-הכל	מגזר עסקים גדולים			מגזר עסקים בינוניים			מגזר עסקים קטנים וזעירים			
	סך-הכל	בינוי ונדל"ן אחר	מגזר עסקים גדולים	סך-הכל	בינוי ונדל"ן אחר	מגזר עסקים בינוניים	סך-הכל	בינוי ונדל"ן אחר	מגזר עסקים קטנים וזעירים	
4,909	1,667	1,264	403	910	485	425	2,332	1,611	721	הכנסות ריבית מחיצונים
(670)	(355)	(345)	(10)	(135)	(126)	(9)	(180)	(167)	(13)	הוצאות ריבית לחיצונים
										הכנסות ריבית, נטו:
4,239	1,312	919	393	775	359	416	2,152	1,444	708	מחיצונים
(136)	(235)	(154)	(81)	(4)	63	(67)	103	185	(82)	בינמגזרי
4,103	1,077	765	312	771	422	349	2,255	1,629	626	סך הכנסות ריבית, נטו
										הכנסות שאינן מריבית:
77	52	45	7	12	12	-	13	11	2	הכנסות מימון שאינן מריבית
1,486	387	269	118	275	134	141	824	650	174	עמלות והכנסות אחרות
1,563	439	314	125	287	146	141	837	661	176	סך הכנסות שאינן מריבית
75	2	2	-	4	4	-	69	69	-	מזה: הכנסות מכרטיסי אשראי
5,666	1,516	1,079	437	1,058	568	490	3,092	2,290	802	סך הכנסות
										הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
882	630	780	(150)	(48)	(9)	(39)	300	265	35	הוצאות תפעוליות ואחרות:
2,199	278	190	88	338	193	145	1,583	1,243	340	לחיצונים
151	41	37	4	(8)	(12)	4	118	53	65	בינמגזרי
2,350	319	227	92	330	181	149	1,701	1,296	405	סך הוצאות תפעוליות ואחרות
2,434	567	72	495	776	396	380	1,091	729	362	רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים
918	213	26	187	295	149	146	410	273	137	הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת
1,516	354	46	308	481	247	234	681	456	225	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019										
סך-הכל	מגזר עסקים גדולים			מגזר עסקים בינוניים			מגזר עסקים קטנים וזעירים			
	סך-הכל	בינוי ונדל"ן אחר	מגזר עסקים גדולים	סך-הכל	בינוי ונדל"ן אחר	מגזר עסקים בינוניים	סך-הכל	בינוי ונדל"ן אחר	מגזר עסקים קטנים וזעירים	
139,922	60,354	45,785	14,569	27,822	15,034	12,788	51,746	33,888	17,858	יתרה ממוצעת של נכסים ⁽¹⁾
143,954	62,030	47,231	14,799	28,348	15,375	12,973	53,576	35,026	18,550	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור, ברוטו ⁽¹⁾
152,354	67,905	51,079	16,826	29,615	15,345	14,270	54,834	36,820	18,014	יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח
3,065	1,693	1,264	429	329	233	96	1,043	739	304	יתרת חובות פגומים
121	-	-	-	-	-	-	121	106	15	יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום
123,245	40,528	34,788	5,740	21,967	17,935	4,032	60,750	50,996	9,754	יתרה ממוצעת של התחייבויות ⁽¹⁾
122,462	40,049	34,374	5,675	21,826	17,917	3,909	60,587	50,958	9,629	מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור ⁽¹⁾
131,003	44,976	36,805	8,171	24,549	20,620	3,929	61,478	51,693	9,785	יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח
186,677	82,425	60,301	22,124	40,259	18,791	21,468	63,993	38,064	25,929	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון ⁽¹⁾⁽²⁾
191,446	85,710	60,506	25,204	41,765	18,982	22,783	63,971	37,431	26,540	יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח ⁽²⁾
134,823	85,526	85,526	-	15,440	15,440	-	33,857	33,857	-	יתרה ממוצעת של נכסים בניהול ⁽¹⁾⁽³⁾
פיצול הכנסות ריבית נטו:										
3,633	984	684	300	684	345	339	1,965	1,370	595	מרווח מפעילות מתן אשראי
470	93	81	12	87	77	10	290	259	31	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	אחר
4,103	1,077	765	312	771	422	349	2,255	1,629	626	סך-הכל הכנסות ריבית, נטו

- (1) יתרות ממוצעות מחושבות על בסיס יתרה לתחילת רבעון או לתחילת חודש.
 (2) נכסים משוקללים בסיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון (ניהול בנקאי תקין 201).
 (3) נכסים בניהול - לרבות נכסי קופות-גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות-ערך של לקוחות.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019					
מגזר ניהול פיננסי					
סך-הכל	פעילות השקעה אחר	פעילות ניהול נכסים והתחייבויות ריאלית	פעילות למסחר		
1,178	-	-	1,143	35	הכנסות ריבית מחיצונים
(691)	-	-	(691)	-	הוצאות ריבית לחיצונים
הכנסות ריבית, נטו:					
487	-	-	452	35	מחיצונים
613	(5)	(11)	629	-	בינמגזרי
1,100	(5)	(11)	1,081	35	סך הכנסות ריבית, נטו
הכנסות מימון שאינן מריבית:					
459	9	352	1,495	(1,397)	מחיצונים
-	-	-	(1,590)	1,590	בינמגזרי
108	45	-	63	-	עמלות והכנסות אחרות
567	54	352	(32)	193	סך הכנסות שאינן מריבית
1,667	49	341	1,049	228	סך הכנסות
(1)	-	-	(1)	-	הוצאות בגין הפסדי אשראי
הוצאות תפעוליות ואחרות:					
641	278	35	136	192	לחיצונים
(202)	(206)	-	4	-	בינמגזרי
439	72	35	140	192	סך הוצאות תפעוליות ואחרות
1,229	(23)	306	910	36	רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים
437	(8)	105	328	12	הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת
792	(15)	201	582	24	רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לאחר מסים
11	-	11	-	-	חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות
803	(15)	212	582	24	רווח (הפסד) נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
7	-	-	7	-	הפסד (רווח) המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
810	(15)	212	589	24	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
153,326	399	1,626	136,026	15,275	יתרה ממוצעת של נכסים ⁽¹⁾
122	-	122	-	-	מזה: השקעות בחברות כלולות ⁽¹⁾
57,042	102	-	47,210	9,730	יתרה ממוצעת של התחייבויות ⁽¹⁾
20,464	-	1,956	13,149	5,359	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון ⁽²⁾⁽¹⁾
20,968	-	2,017	13,502	5,449	יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח ⁽²⁾
50,225	-	-	50,225	-	יתרה ממוצעת של נכסים בניהול ⁽³⁾⁽¹⁾
מרכיבי הכנסות ריבית נטו והכנסות שאינן מריבית					
			(56)	50	הפרשי שער, נטו ⁽⁴⁾
			22	-	הפרשי מדד, נטו ⁽⁴⁾
			301	53	חשיפות ריבית, נטו ⁽⁴⁾
			-	13	חשיפות למניות, נטו ⁽⁴⁾
			787	-	מרווחי ריבית שמשויכים לניהול פיננסי
			1,054	116	סך-הכל הכנסות ריבית נטו והכנסות שאינן מריבית, לפי בסיס צבירה
			256	-	רווחים או הפסדים ממכירה או מירידת-ערך שאינה זמנית של אגרות-חוב
			(261)	-	שינוי בפער בין שווי הגון לבין בסיס צבירה של מכשירים נגזרים שנרשם ברווח והפסד
			-	112	הכנסות אחרות שאינן מריבית
			1,049	228	סך-הכל הכנסות ריבית נטו והכנסות שאינן מריבית

- (1) יתרות ממוצעות מחושבות על בסיס יתרה לתחילת רבעון או לתחילת חודש.
- (2) נכסים משוקללים בסיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון (ניהול בנקאי תקין 201).
- (3) נכסים בניהול - לרבות נכסי קופות-גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות-ערך של לקוחות.
- (4) לרבות בגין ניירות-ערך ומכשירים נגזרים.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018*						לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018*							
סך-הכל	פעילות חו"ל					פעילות ישראל			פעילות ישראל				
	סך-הכל פעילות חו"ל	אחר	פעילות עסקית	אנשים פרטיים	סך-הכל פעילות ישראל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית
11,672	1,065	277	780	8	10,607	-	916	56	1,676	840	2,317	39	4,763
(2,766)	(363)	(40)	(302)	(21)	(2,403)	-	(1,030)	(396)	(222)	(105)	(149)	(183)	(318)
8,906	702	237	478	(13)	8,204	-	(114)	(340)	1,454	735	2,168	(144)	4,445
-	(183)	(141)	(78)	36	183	-	1,095	437	(412)	(58)	44	299	(1,222)
8,906	519	96	400	23	8,387	-	981	97	1,042	677	2,212	155	3,223
1,445	90	90	-	-	1,355	-	1,251	36	40	11	9	1	7
3,423	119	2	72	45	3,304	136	119	135	349	281	791	157	1,336
4,868	209	92	72	45	4,659	136	1,370	171	389	292	800	158	1,343
13,774	728	188	472	68	13,046	136	2,351	268	1,431	969	3,012	313	4,566
613	103	-	104	(1)	510	-	2	(14)	(305)	(48)	377	-	498
8,960	1,760	291	320	1,149	7,200	593	699	114	294	306	1,278	127	3,789
-	(8)	3	(15)	4	8	(6)	(206)	45	15	13	367	52	(272)
8,960	1,752	294	305	1,153	7,208	587	493	159	309	319	1,645	179	3,517
4,201	(1,127)	(106)	63	(1,084)	5,328	(451)	1,856	123	1,427	698	990	134	551
2,009	42	(11)	34	19	1,967	(63)	601	45	515	257	362	49	201
2,192	(1,169)	(95)	29	(1,103)	3,361	(388)	1,255	78	912	441	628	85	350
4	-	-	-	-	4	-	4	-	-	-	-	-	-
2,196	(1,169)	(95)	29	(1,103)	3,365	(388)	1,259	78	912	441	628	85	350
364	-	-	-	-	364	364	-	-	-	-	-	-	-
2,560	(1,169)	(95)	29	(1,103)	3,729	(24)	1,259	78	912	441	628	85	350
35	19	8	11	-	16	-	16	-	-	-	-	-	-
2,595	(1,150)	(87)	40	(1,103)	3,745	(24)	1,275	78	912	441	628	85	350

* סווג מחדש - בעיקר עקב הלוואות לדירור שניתנו ליחידים אשר ענף המשק שלהם אינו ענף "אנשים פרטיים" וסווגו מחדש מהמגזרים העסקיים למגזרים "משקי בית" ו-"בנקאות פרטית". בנוסף, חלק מהנתונים סווגו מחדש על מנת לשקף בצורה נאותה טיובים שבוצעו בשטות המדידה המגזריות.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018*						לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018*								
סך-הכל	פעילות חו"ל				פעילות ישראל			פעילות ישראל						
	סך-הכל פעילות חו"ל	אחר	פעילות עסקית	אנשים פרטיים	סך-הכל פעילות ישראל	אחר ⁽⁴⁾	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית	
451,862	33,547	16,179	17,112	256	418,315	14,003	149,578	2,583	57,651	24,101	50,699	910	118,790	יתרה ממוצעת של נכסים ⁽¹⁾
120	-	-	-	-	120	-	120	-	-	-	-	-	-	מזה: השקעות בחברות כלולות ⁽¹⁾
288,564	17,427	-	17,173	254	271,137	13,883	-	2,192	58,182	24,525	51,581	1,364	119,410	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור, ברוטו ⁽¹⁾
300,870	17,529	-	17,420	109	283,341	14,605	-	1,568	62,488	26,023	54,182	900	123,575	יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח
2,786	353	-	336	17	2,433	65	-	-	437	223	1,019	-	689	יתרת חובות פגומים
808	3	-	-	3	805	-	-	-	9	56	107	-	633	יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום
414,946	23,765	11,817	9,087	2,861	391,181	15,691	52,322	50,097	36,719	20,204	57,237	31,842	127,069	יתרה ממוצעת של התחייבויות ⁽¹⁾
343,751	21,579	9,684	9,034	2,861	322,172	65	-	49,804	36,186	20,085	57,127	31,840	127,065	מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור ⁽¹⁾
352,342	19,120	10,972	7,967	181	333,222	82	-	43,402	39,076	22,278	59,452	33,812	135,120	יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח
333,358	20,575	471	19,003	1,101	312,783	18,362	20,258	7,294	78,504	37,578	61,178	1,385	88,224	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון ⁽¹⁾⁽²⁾
340,597	22,162	557	21,145	460	318,435	16,078	21,980	6,341	81,940	37,802	62,128	1,280	90,886	יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח ⁽²⁾
964,308	19,021	-	14,323	4,698	945,287	2,870	63,990	629,101	83,171	13,553	33,151	47,462	71,989	יתרה ממוצעת של נכסים בניהול ⁽¹⁾⁽³⁾
פיצול הכנסות ריבית נטו:														
10,524	796	364	426	6	9,728	-	3,210	34	975	611	1,994	22	2,882	מרווח מפעילות מתן אשראי
(1,636)	(503)	(493)	(27)	17	(1,133)	-	(2,011)	53	67	66	218	133	341	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
18	226	225	1	-	(208)	-	(218)	10	-	-	-	-	-	אחר
8,906	519	96	400	23	8,387	-	981	97	1,042	677	2,212	155	3,223	סך-הכל הכנסות ריבית, נטו

* סווג מחדש - בעיקר עקב הלוואות לדיור שניתנו ליחידים אשר ענף המשק שלהם אינו ענף "אנשים פרטיים" וסווג מחדש מהמגזרים העסקיים למגזרים "משקי בית" ו-"בנקאות פרטית". בנוסף, חלק מהנתונים סווגו מחדש על מנת לשקף בצורה נאותה טיובים שבוצעו בשיטות המדידה המגזריות.

- (1) יתרות ממוצעות מחושבות על בסיס יתרה לתחילת רבעון או לתחילת חודש.
- (2) נכסים משוקללים בסיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון (ניהול בנקאי תקין 201).
- (3) נכסים בניהול - לרבות נכסי קופות-גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות-ערך של לקוחות.
- (4) הנתונים כוללים יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018*									
סך-הכל	מגזר בנקאות פרטית				מגזר משקי בית				
	סך-הכל	אחר	כרטיסי אשראי	הלוואות לדיור	סך-הכל	אחר	כרטיסי אשראי	הלוואות לדיור	
4,802	39	19	-	20	4,763	2,419	25	2,319	הכנסות ריבית מחיצונים
(501)	(183)	(183)	-	-	(318)	(318)	-	-	הוצאות ריבית לחיצונים
									הכנסות ריבית, נטו:
4,301	(144)	(164)	-	20	4,445	2,101	25	2,319	מחיצונים
(923)	299	314	-	(15)	(1,222)	408	(2)	(1,628)	בינמגזרי
3,378	155	150	-	5	3,223	2,509	23	691	סך הכנסות ריבית, נטו
									הכנסות שאינן מריבית:
8	1	1	-	-	7	7	-	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
1,493	157	150	7	-	1,336	1,063	212	61	עמלות והכנסות אחרות
1,501	158	151	7	-	1,343	1,070	212	61	סך הכנסות שאינן מריבית
4,879	313	301	7	5	4,566	3,579	235	752	סך הכנסות
									הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
498	-	-	-	-	498	465	-	33	הוצאות תפעוליות ואחרות:
3,916	127	121	4	2	3,789	3,319	201	269	לחיצונים
(220)	52	52	-	-	(272)	(272)	-	-	בינמגזרי
3,696	179	173	4	2	3,517	3,047	201	269	סך הוצאות תפעוליות ואחרות
									רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים
685	134	128	3	3	551	67	34	450	הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח
250	49	47	1	1	201	25	12	164	(הפסד) מפעילות נמשכת
435	85	81	2	2	350	42	22	286	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
									יתרה ממוצעת של נכסים ⁽¹⁾
119,700	910	479	64	367	118,790	37,473	4,418	76,899	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור, ברוטו ⁽¹⁾
120,774	1,364	487	64	813	119,410	38,134	4,418	76,858	יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח
124,475	900	445	154	301	123,575	37,189	5,357	81,029	יתרת חובות פגומים
689	-	-	-	-	689	689	-	-	יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום
633	-	-	-	-	633	107	-	526	יתרה ממוצעת של התחייבויות ⁽¹⁾
158,911	31,842	31,842	-	-	127,069	127,069	-	-	מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור ⁽¹⁾
158,905	31,840	31,840	-	-	127,065	127,065	-	-	יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח
168,932	33,812	33,812	-	-	135,120	135,120	-	-	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון ⁽²⁾
89,609	1,385	982	-	403	88,224	39,608	3,679	44,937	יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח ⁽²⁾
92,166	1,280	1,103	-	177	90,886	39,762	3,679	47,445	יתרה ממוצעת של נכסים בניהול ⁽¹⁾⁽³⁾
119,451	47,462	47,462	-	-	71,989	71,989	-	-	פיצול הכנסות ריבית נטו:
2,904	22	17	-	5	2,882	2,168	23	691	מרווח מפעילות מתן אשראי
474	133	133	-	-	341	341	-	-	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
3,378	155	150	-	5	3,223	2,509	23	691	סך-הכל הכנסות ריבית, נטו

* סווג מחדש - בעיקר עקב הלוואות לדיור שניתנו ליחידים אשר ענף המשק שלהם אינו ענף "אנשים פרטיים" וסווגו מחדש מהמגזרים העסקיים למגזרים "משקי בית" ו-"בנקאות פרטית". בנוסף, חלק מהנתונים סווגו מחדש על מנת לשקף בצורה נאותה טיובים שבוצעו בשיטות המדידה המגזריות.

(1) יתרות ממוצעות מחושבות על בסיס יתרה לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

(2) נכסים משוקללים בסיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון (ניהול בנקאי תקין 201).

(3) נכסים בניהול - לרבות נכסי קופות-גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות-ערך של לקוחות.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018*										
סך-הכל	מגזר עסקים גדולים			מגזר עסקים בינוניים			מגזר עסקים קטנים וזעירים			
	סך-הכל	אחר	בינוני ונדל"ן	סך-הכל	אחר	בינוני ונדל"ן	סך-הכל	אחר	בינוני ונדל"ן	
4,833	1,676	1,250	426	840	466	374	2,317	1,610	707	הכנסות ריבית מחיצונים
(476)	(222)	(213)	(9)	(105)	(97)	(8)	(149)	(138)	(11)	הוצאות ריבית לחיצונים
										הכנסות ריבית, נטו:
4,357	1,454	1,037	417	735	369	366	2,168	1,472	696	מחיצונים
(426)	(412)	(309)	(103)	(58)	1	(59)	44	122	(78)	בינמגזרי
3,931	1,042	728	314	677	370	307	2,212	1,594	618	סך הכנסות ריבית, נטו
										הכנסות שאינן מריבית:
60	40	31	9	11	10	1	9	8	1	הכנסות מימון שאינן מריבית
1,421	349	239	110	281	139	142	791	647	144	עמלות והכנסות אחרות
1,481	389	270	119	292	149	143	800	655	145	סך הכנסות שאינן מריבית
62	2	2	-	4	4	-	56	56	-	מזה: הכנסות מכרטיסי אשראי
5,412	1,431	998	433	969	519	450	3,012	2,249	763	סך הכנסות
										הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
24	(305)	(30)	(275)	(48)	(7)	(41)	377	304	73	הוצאות תפעוליות ואחרות:
1,878	294	208	86	306	177	129	1,278	938	340	לחיצונים
395	15	6	9	13	2	11	367	317	50	בינמגזרי
2,273	309	214	95	319	179	140	1,645	1,255	390	סך הוצאות תפעוליות ואחרות
										רווח לפני מסים
3,115	1,427	814	613	698	347	351	990	690	300	הפרשה למסים על הרווח
1,134	515	290	225	257	128	129	362	252	110	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
1,981	912	524	388	441	219	222	628	438	190	

* סווג מחדש - בעיקר עקב הלוואות לדיור שניתנו ליחידים אשר ענף המשק שלהם אינו ענף "אנשים פרטיים" וסווג מחדש מהמגזרים העסקיים למגזרים "משקי בית" ו-"בנקאות פרטית". בנוסף, חלק מהנתונים סווג מחדש על מנת לשקף בצורה נאותה טיובים שבוצעו בשיטות המדידה המגזריות.

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018*										
סך-הכל	מגזר עסקים גדולים			מגזר עסקים בינוניים			מגזר עסקים קטנים וזעירים			
	סך-הכל	אחר	בינוי ונדל"ן	סך-הכל	אחר	בינוי ונדל"ן	סך-הכל	אחר	בינוי ונדל"ן	
132,451	57,651	44,810	12,841	24,101	13,237	10,864	50,699	33,270	17,429	יתרה ממוצעת של נכסים ⁽¹⁾
134,288	58,182	45,173	13,009	24,525	13,515	11,010	51,581	34,012	17,569	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור, ברוטו ⁽¹⁾
142,693	62,488	48,656	13,832	26,023	14,214	11,809	54,182	36,301	17,881	יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח
1,679	437	255	182	223	95	128	1,019	699	320	יתרת חובות פגומים
172	9	-	9	56	56	-	107	79	28	יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום
114,160	36,719	30,682	6,037	20,204	16,220	3,984	57,237	48,259	8,978	יתרה ממוצעת של התחייבויות ⁽¹⁾
113,398	36,186	30,216	5,970	20,085	16,193	3,892	57,127	48,234	8,893	מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור ⁽¹⁾
120,806	39,076	33,964	5,112	22,278	18,360	3,918	59,452	50,248	9,204	יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח
177,260	78,504	56,792	21,712	37,578	18,027	19,551	61,178	37,992	23,186	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון ⁽²⁾⁽¹⁾
181,870	81,940	59,871	22,069	37,802	17,798	20,004	62,128	38,460	23,668	יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח ⁽²⁾
129,875	83,171	83,171	-	13,553	13,553	-	33,151	33,151	-	יתרה ממוצעת של נכסים בניהול ⁽³⁾⁽¹⁾
פיצול הכנסות ריבית נטו:										
3,580	975	669	306	611	311	300	1,994	1,396	598	מרווח מפעילות מתן אשראי
351	67	59	8	66	59	7	218	198	20	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
3,931	1,042	728	314	677	370	307	2,212	1,594	618	סך-הכל הכנסות ריבית, נטו

* סווג מחדש - בעיקר עקב הלוואות לדיר שניתנו ליחידים אשר ענף המשק שלהם אינו ענף "אנשים פרטיים" וסווג מחדש מהמגזרים העסקיים למגזרים "משקי בית" ו-"בנקאות פרטית". בנוסף, חלק מהנתונים סווג מחדש על מנת לשקף בצורה נאותה טיובים שבוצעו בשיטות המדידה המגזריות.

(1) יתרות ממוצעות מחושבות על בסיס יתרה לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

(2) נכסים משוקלים בסיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון (ניהול בנקאי תקין 201).

(3) נכסים בניהול - לרבות נכסי קופות-גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות-ערך של לקוחות.

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018*				
מגזר ניהול פיננסי				
סך-הכל	אחר	פעילות השקעה ריאלית	פעילות ניהול נכסים והתחייבויות	פעילות למסחר
916	1	-	874	41
(1,030)	-	-	(1,030)	-
(114)	1	-	(156)	41
1,095	(6)	(9)	1,110	-
981	(5)	(9)	954	41
1,251	56	405	(804)	1,594
-	-	-	1,428	(1,428)
119	55	-	64	-
1,370	111	405	688	166
2,351	106	396	1,642	207
2	-	-	2	-
699	315	34	162	188
(206)	(214)	-	8	-
493	101	34	170	188
1,856	5	362	1,470	19
601	2	124	469	6
1,255	3	238	1,001	13
4	-	4	-	-
1,259	3	242	1,001	13
16	-	-	16	-
1,275	3	242	1,017	13
149,578	89	1,804	133,374	14,311
120	-	120	-	-
52,322	87	-	43,238	8,997
20,258	-	2,181	11,186	6,891
21,980	-	1,714	14,567	5,699
63,990	-	-	63,990	-
-	-	-	-	-
-	-	-	106	64
-	-	-	127	-
-	-	-	566	35
-	-	-	-	9
-	-	-	626	-
-	-	-	1,425	108
-	-	-	153	-
-	-	-	64	-
-	-	-	-	99
-	-	-	1,642	207

מרכיבי הכנסות ריבית נטו והכנסות שאינן מריבית

* חלק מהנתונים סווגו מחדש על מנת לשקף בצורה נאותה טיובים שבוצעו בשיטות המדידה המגזריות.
 (1) יתרות ממוצעות מחושבות על בסיס יתרה לתחילת רבעון או לתחילת חודש.
 (2) נכסים משוקללים בסיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון (ניהול בנקאי תקין 201).
 (3) נכסים בניהול - לרבות נכסי קופות-גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות-ערך של לקוחות.
 (4) לרבות בגין ניירות-ערך ומכשירים נגזרים.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017*						לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017*							
סך-הכל	פעילות חו"ל			פעילות ישראל			פעילות ישראל						
	סך-הכל פעילות חו"ל	אחר	פעילות עסקית	אנשים פרטיים	סך-הכל פעילות ישראל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית
10,613	954	282	653	19	9,659	-	800	50	1,574	802	2,281	37	4,115
(2,189)	(245)	(148)	(86)	(11)	(1,944)	-	(908)	(348)	(146)	(54)	(74)	(122)	(292)
8,424	709	134	567	8	7,715	-	(108)	(298)	1,428	748	2,207	(85)	3,823
-	(155)	(73)	(112)	30	155	-	1,061	377	(431)	(110)	(67)	211	(886)
8,424	554	61	455	38	7,870	-	953	79	997	638	2,140	126	2,937
652	58	59	(1)	-	594	3	508	18	35	14	9	1	6
3,501	213	57	105	51	3,288	149	114	129	344	268	808	148	1,328
4,153	271	116	104	51	3,882	152	622	147	379	282	817	149	1,334
12,577	825	177	559	89	11,752	152	1,575	226	1,376	920	2,957	275	4,271
202	37	(1)	34	4	165	-	-	2	(613)	(255)	497	-	534
8,121	1,125	376	432	317	6,996	494	713	118	253	291	1,314	122	3,691
-	(3)	10	(17)	4	3	(2)	(211)	40	43	19	314	49	(249)
8,121	1,122	386	415	321	6,999	492	502	158	296	310	1,628	171	3,442
4,254	(334)	(208)	110	(236)	4,588	(340)	1,073	66	1,693	865	832	104	295
1,959	36	(16)	53	(1)	1,923	38	395	26	658	332	317	39	118
2,295	(370)	(192)	57	(235)	2,665	(378)	678	40	1,035	533	515	65	177
17	-	-	-	-	17	-	17	-	-	-	-	-	-
2,312	(370)	(192)	57	(235)	2,682	(378)	695	40	1,035	533	515	65	177
314	-	-	-	-	314	314	-	-	-	-	-	-	-
2,626	(370)	(192)	57	(235)	2,996	(64)	695	40	1,035	533	515	65	177
34	19	18	(2)	3	15	-	15	-	-	-	-	-	-
2,660	(351)	(174)	55	(232)	3,011	(64)	710	40	1,035	533	515	65	177

* סווג מחדש - בעיקר עקב הלוואות לדיור שניתנו ליחידים אשר ענף המשק שלהם אינו ענף "אנשים פרטיים" וסווגו מחדש מהמגזרים העסקיים למגזרים "משקי בית" ו-"בנקאות פרטית". בנוסף, חלק מהנתונים סווגו מחדש על מנת לשקף בצורה נאותה טיובים שבוצעו בשטות המדידה המגזריות.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017*						לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017*								
סך-הכל	פעילות חו"ל				פעילות ישראל			פעילות ישראל						
	סך-הכל פעילות חו"ל	אחר	פעילות עסקית	אנשים פרטיים	סך-הכל פעילות ישראל	אחר ⁽⁴⁾	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית	
450,131	41,466	24,848	15,963	655	408,665	13,005	153,117	2,300	51,803	24,173	49,045	958	114,264	יתרה ממוצעת של נכסים ⁽¹⁾
174	-	-	-	-	174	5	169	-	-	-	-	-	-	מזה: השקעות בחברות כלולות ⁽¹⁾
274,652	16,830	-	16,175	655	257,822	12,298	-	1,904	52,694	24,723	50,830	970	114,403	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור, ברוטו ⁽¹⁾
282,507	15,157	-	14,695	462	267,350	13,002	-	2,417	55,561	25,363	51,192	866	118,949	יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח
2,664	87	-	52	35	2,577	37	-	-	512	389	925	-	714	יתרת חובות פגומים
913	8	-	4	4	905	-	-	-	-	-	218	1	686	יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום
414,795	28,065	11,037	12,331	4,697	386,730	15,310	54,834	52,949	37,235	21,628	52,691	29,204	122,879	יתרה ממוצעת של התחייבויות ⁽¹⁾
340,777	25,456	8,438	12,321	4,697	315,321	7	-	52,422	36,721	21,524	52,577	29,202	122,868	מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור ⁽¹⁾
347,351	20,858	7,563	9,962	3,333	326,493	7	-	56,173	37,013	21,513	56,964	31,101	123,722	יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח
320,753	21,076	469	19,007	1,600	299,677	17,511	24,513	5,711	72,897	33,779	57,136	1,754	86,376	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון ⁽¹⁾⁽²⁾
324,772	20,264	663	17,973	1,628	304,508	18,690	21,107	6,550	73,369	35,510	59,374	1,510	88,398	יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח ⁽²⁾
979,201	20,441	-	13,653	6,788	958,760	2,532	59,768	655,069	86,007	16,459	23,678	43,780	71,467	יתרה ממוצעת של נכסים בניהול ⁽¹⁾⁽³⁾
פיצול הכנסות ריבית, נטו:														
9,675	737	277	444	16	8,938	-	2,653	28	939	597	2,026	25	2,670	מרווח מפעילות מתן אשראי
(1,137)	(321)	(354)	11	22	(816)	-	(1,438)	41	58	41	114	101	267	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
(114)	138	138	-	-	(252)	-	(262)	10	-	-	-	-	-	אחר
8,424	554	61	455	38	7,870	-	953	79	997	638	2,140	126	2,937	סך-הכל הכנסות ריבית, נטו

* סווג מחדש - בעיקר עקב הלוואות לדיור שניתנו ליחידים אשר ענף המשק שלהם אינו ענף "אנשים פרטיים" וסווג מחדש מהמגזרים העסקיים למגזרים "משקי בית" ו-"בנקאות פרטית". בנוסף, חלק מהנתונים סווג מחדש על מנת לשקף בצורה נאותה טיובים שבוצעו בשיטות המדידה המגזריות.

(1) יתרות ממוצעות מחושבות על בסיס יתרה לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

(2) נכסים משוקללים בסיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון (ניהול בנקאי תקין 201).

(3) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות-ערך של לקוחות.

(4) הנתונים כוללים יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017*									
סך-הכל	מגזר בנקאות פרטית				מגזר משקי בית				
	סך-הכל	אחר	הלוואות לדיור כרטיסי אשראי	סך-הכל	אחר	הלוואות לדיור כרטיסי אשראי	אחר	הלוואות לדיור כרטיסי אשראי	סך-הכל
4,152	37	18	-	19	4,115	2,324	25	1,766	הכנסות ריבית מחיצונים
(414)	(122)	(122)	-	-	(292)	(292)	-	-	הוצאות ריבית לחיצונים
									הכנסות ריבית, נטו:
3,738	(85)	(104)	-	19	3,823	2,032	25	1,766	מחיצונים
(675)	211	224	-	(13)	(886)	339	(2)	(1,223)	בינמגזרי
3,063	126	120	-	6	2,937	2,371	23	543	סך הכנסות ריבית, נטו
									הכנסות שאינן מריבית:
7	1	1	-	-	6	6	-	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
1,476	148	141	7	-	1,328	1,060	202	66	עמלות והכנסות אחרות
1,483	149	142	7	-	1,334	1,066	202	66	סך הכנסות שאינן מריבית
4,546	275	262	7	6	4,271	3,437	225	609	סך הכנסות
									הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
534	-	-	-	-	534	548	-	(14)	הוצאות תפעוליות ואחרות:
									לחיצונים
3,813	122	116	4	2	3,691	3,235	197	259	בינמגזרי
(200)	49	49	-	-	(249)	(249)	-	-	סך הוצאות תפעוליות ואחרות
3,613	171	165	4	2	3,442	2,986	197	259	רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים
									הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת
157	39	38	-	1	118	(40)	10	148	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
242	65	59	3	3	177	(57)	18	216	

* סווג מחדש - בעיקר עקב הלוואות לדיור שניתנו ליחידים אשר ענף המשק שלהם אינו ענף "אנשים פרטיים" וסווגו מחדש מהמגזרים העסקיים למגזרים "משקי בית" ו-"בנקאות פרטית". בנוסף, חלק מהנתונים סווגו מחדש על מנת לשקף בצורה נאותה טיובים שבוצעו בשיטות המדידה המגזריות.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017*									
סך-הכל	מגזר בנקאות פרטית				מגזר משקי בית				
	סך-הכל	אחר	כרטיסי אשראי	הלוואות לדיור	סך-הכל	אחר	כרטיסי אשראי	הלוואות לדיור	
115,222	958	50	(6)	914	114,264	36,749	6,110	71,405	יתרה ממוצעת של נכסים ⁽¹⁾
115,373	970	58	(6)	918	114,403	37,804	6,110	70,489	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור, ברוטו ⁽¹⁾
119,815	866	33	5	828	118,949	39,312	6,072	73,565	יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח
714	-	-	-	-	714	714	-	-	יתרת חובות פגומים
687	1	-	-	1	686	95	-	591	יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום
152,083	29,204	29,204	-	-	122,879	122,873	-	6	יתרה ממוצעת של התחייבויות ⁽¹⁾
152,070	29,202	29,202	-	-	122,868	122,868	-	-	מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור ⁽¹⁾
154,823	31,101	31,101	-	-	123,722	123,722	-	-	יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח
88,130	1,754	1,206	32	516	86,376	41,183	4,186	41,007	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון ⁽¹⁾⁽²⁾
89,908	1,510	1,032	30	448	88,398	41,371	4,186	42,841	יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח ⁽²⁾
115,247	43,780	43,780	-	-	71,467	71,467	-	-	יתרה ממוצעת של נכסים בניהול ⁽¹⁾⁽³⁾
פיצול הכנסות ריבית נטו:									
2,695	25	19	-	6	2,670	2,104	23	543	מרווח מפעילות מתן אשראי
368	101	101	-	-	267	267	-	-	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
-	-	-	-	-	-	-	-	-	אחר
3,063	126	120	-	6	2,937	2,371	23	543	סך-הכל הכנסות ריבית, נטו

* סווג מחדש - בעיקר עקב הלוואות לדיור שניתנו ליחידים אשר ענף המשק שלהם אינו ענף "אנשים פרטיים" וסווגו מחדש מהמגזרים העסקיים למגזרים "משקי בית" ו-"בנקאות פרטית". בנוסף, חלק מהנתונים סווגו מחדש על מנת לשקף בצורה נאותה טיובים שבוצעו בשיטות המדידה המגזריות.

(1) יתרות ממוצעות מחושבות על בסיס יתרה לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

(2) נכסים משוקללים בסיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון (ניהול בנקאי תקין 201).

(3) נכסים בניהול - לרבות נכסי קופות-גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות-ערך של לקוחות.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017*										
סך-הכל	מגזר עסקים גדולים			מגזר עסקים בינוניים			מגזר עסקים קטנים וזעירים			
	סך-הכל	בינוי ונדל"ן אחר	מגזר עסקים גדולים	סך-הכל	בינוי ונדל"ן אחר	מגזר עסקים בינוניים	סך-הכל	בינוי ונדל"ן אחר	מגזר עסקים קטנים וזעירים	
4,657	1,574	1,203	371	802	451	351	2,281	1,631	650	הכנסות ריבית מחיצונים
(274)	(146)	(136)	(10)	(54)	(46)	(8)	(74)	(68)	(6)	הוצאות ריבית לחיצונים
										הכנסות ריבית, נטו:
4,383	1,428	1,067	361	748	405	343	2,207	1,563	644	מחיצונים
(608)	(431)	(344)	(87)	(110)	(47)	(63)	(67)	6	(73)	בינמגזרי
3,775	997	723	274	638	358	280	2,140	1,569	571	סך הכנסות ריבית, נטו
										הכנסות שאינן מריבית:
58	35	35	-	14	14	-	9	9	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
1,420	344	181	163	268	107	161	808	603	205	עמלות והכנסות אחרות
1,478	379	216	163	282	121	161	817	612	205	סך הכנסות שאינן מריבית
59	1	1	-	3	3	-	55	55	-	מזה: הכנסות מכרטיסי אשראי
5,253	1,376	939	437	920	479	441	2,957	2,181	776	סך הכנסות
										הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
(371)	(613)	(364)	(249)	(255)	(14)	(241)	497	431	66	הוצאות תפעוליות ואחרות:
1,858	253	153	100	291	144	147	1,314	990	324	לחיצונים
376	43	33	10	19	9	10	314	252	62	בינמגזרי
2,234	296	186	110	310	153	157	1,628	1,242	386	סך הוצאות תפעוליות ואחרות
3,390	1,693	1,117	576	865	340	525	832	508	324	רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים
										הפרשה למסים (הטבת מס) על
1,307	658	436	222	332	130	202	317	194	123	הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת
2,083	1,035	681	354	533	210	323	515	314	201	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק

* סווג מחדש - בעיקר עקב הלוואות לדיור שניתנו ליחידים אשר ענף המשק שלהם אינו ענף "אנשים פרטיים" וסווג מחדש מהמגזרים העסקיים למגזרים "משקי בית" ו-"בנקאות פרטית". בנוסף, חלק מהנתונים סווג מחדש על מנת לשקף בצורה נאותה טיובים שבוצעו בשיטות המדידה המגזריות.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

במיליוני ש"ח

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017*										
סך-הכל	מגזר עסקים גדולים			מגזר עסקים בינוניים			מגזר עסקים קטנים וזעירים			
	סך-הכל	בינוי ונדל"ן אחר	מגזר עסקים גדולים	סך-הכל	בינוי ונדל"ן אחר	מגזר עסקים בינוניים	סך-הכל	בינוי ונדל"ן אחר	מגזר עסקים קטנים וזעירים	
125,021	51,803	39,749	12,054	24,173	14,260	9,913	49,045	32,842	16,203	יתרה ממוצעת של נכסים ⁽¹⁾
128,247	52,694	40,457	12,237	24,723	14,675	10,048	50,830	34,343	16,487	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור, ברוטו ⁽¹⁾
132,116	55,561	42,231	13,330	25,363	14,743	10,620	51,192	33,883	17,309	יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח
1,826	512	440	72	389	149	240	925	610	315	יתרת חובות פגומים
218	-	-	-	-	-	-	218	144	74	יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום
111,554	37,235	32,022	5,213	21,628	16,122	5,506	52,691	44,625	8,066	יתרה ממוצעת של התחייבויות ⁽¹⁾
110,822	36,721	31,580	5,141	21,524	16,111	5,413	52,577	44,600	7,977	מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור ⁽¹⁾
115,490	37,013	32,230	4,783	21,513	17,351	4,162	56,964	48,136	8,828	יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח
163,812	72,897	53,732	19,165	33,779	16,993	16,786	57,136	35,120	22,016	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון ⁽²⁾
168,253	73,369	53,673	19,696	35,510	18,203	17,307	59,374	35,738	23,636	יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח ⁽²⁾
126,144	86,007	85,955	52	16,459	16,267	192	23,678	23,721	(43)	יתרה ממוצעת של נכסים בניהול ⁽³⁾
פיצול הכנסות ריבית נטו:										
3,562	939	665	274	597	317	280	2,026	1,455	571	מרווח מפעילות מתן אשראי
213	58	58	-	41	41	-	114	114	-	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	אחר
3,775	997	723	274	638	358	280	2,140	1,569	571	סך-הכל הכנסות ריבית, נטו

* סווג מחדש - בעיקר עקב הלוואות לדיר שניתנו ליחידים אשר ענף המשק שלהם אינו ענף "אנשים פרטיים" וסווג מחדש מהמגזרים העסקיים למגזרים "משקי בית" ו-"בנקאות פרטית". בנוסף, חלק מהנתונים סווג מחדש על מנת לשקף בצורה נאותה טיובים שבוצעו בשיטות המדידה המגזריות.

(1) יתרות ממוצעות מחושבות על בסיס יתרה לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

(2) נכסים משוקללים בסיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון (ניהול בנקאי תקין 201).

(3) נכסים בניהול - לרבות נכסי קופות-גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות-ערך של לקוחות.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017*					
מגזר ניהול פיננסי					
סך-הכל	אחר	פעילות השקעה ריאלית	פעילות ניהול נכסים והתחייבויות	פעילות למסחר	
800	2	-	774	24	הכנסות ריבית מחיצונים
(908)	-	-	(908)	-	הוצאות ריבית לחיצונים
הכנסות ריבית, נטו:					
(108)	2	-	(134)	24	מחיצונים
1,061	(3)	(6)	1,070	-	בימגזרי
953	(1)	(6)	936	24	סך הכנסות ריבית, נטו
הכנסות שאינן מריבית:					
508	2	179	754	(427)	מחיצונים
-	-	-	(595)	595	בימגזרי
114	37	-	77	-	עמלות והכנסות אחרות
622	39	179	236	168	סך הכנסות שאינן מריבית
1,575	38	173	1,172	192	סך הכנסות
הוצאות תפעוליות ואחרות:					
713	247	17	257	192	לחיצונים
(211)	(169)	-	(42)	-	בימגזרי
502	78	17	215	192	סך הוצאות תפעוליות ואחרות
1,073	(40)	156	957	-	רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים
395	(14)	55	354	-	הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת
678	(26)	101	603	-	רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לאחר מסים
17	-	17	-	-	חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות
695	(26)	118	603	-	רווח (הפסד) נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
15	-	(1)	16	-	הפסד (רווח) המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
710	(26)	117	619	-	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק

- * חלק מהנתונים סווגו מחדש על מנת לשקף בצורה נאותה טיובים שבוצעו בשיטות המדידה המגזריות.
- (1) יתרות ממוצעות מחושבות על בסיס יתרה לתחילת רבעון או לתחילת חודש.
  - (2) נכסים משוקללים בסיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון (ניהול בנקאי תקין 201).
  - (3) נכסים בניהול - לרבות נכסי קופות-גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות-ערך של לקוחות.
  - (4) לרבות בגין ניירות-ערך ומכשירים נגזרים.

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

במיליוני ש"ח

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017*					
מגזר ניהול פיננסי					
סך-הכל	אחר	פעילות השקעה ריאלית	פעילות ניהול נכסים והתחייבויות	פעילות למסחר	
153,117	297	2,172	135,792	14,856	יתרה ממוצעת של נכסים ⁽¹⁾
169	-	169	-	-	מזה: השקעות בחברות כלולות ⁽¹⁾
54,834	98	-	42,962	11,774	יתרה ממוצעת של התחייבויות ⁽¹⁾
-	-	-	-	-	מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור
-	-	-	-	-	יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח
24,513	-	2,413	12,493	9,607	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון ⁽²⁾
21,107	-	2,373	8,508	10,226	יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח ⁽²⁾
59,768	-	-	59,768	-	יתרה ממוצעת של נכסים בניהול ⁽¹⁾⁽³⁾

מרכיבי הכנסות ריבית נטו והכנסות שאינן מריבית

-	-	-	(26)	38	הפרשי שער, נטו ⁽⁴⁾
-	-	-	38	-	הפרשי מדד, נטו ⁽⁴⁾
-	-	-	564	39	חשיפות ריבית, נטו ⁽⁴⁾
-	-	-	-	18	חשיפות למניות, נטו ⁽⁴⁾
-	-	-	528	-	מרווחי ריבית שמשויכים לניהול פיננסי
-	-	-	1,104	95	סך-הכל הכנסות ריבית נטו והכנסות שאינן מריבית, לפי בסיס צבירה
-	-	-	108	-	רווחים או הפסדים ממכירה או מירידת-ערך שאינה זמנית של אגרות-חוב
-	-	-	(40)	-	שינוי בפער בין שווי הוגן לבין בסיס צבירה של מכשירים נגזרים שנרשם ברווח והפסד
-	-	-	-	97	הכנסות אחרות שאינן מריבית
-	-	-	1,172	192	סך-הכל הכנסות ריבית נטו והכנסות שאינן מריבית

* חלק מהנתונים סווגו מחדש על מנת לשקף בצורה נאותה טיובים שבוצעו בשיטות המדידה המגזריות.
 (1) יתרות ממוצעות מחושבות על בסיס יתרה לתחילת רבעון או לתחילת חודש.
 (2) נכסים משוקללים בסיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון (ניהול בנקאי תקין 201).
 (3) נכסים בניהול - לרבות נכסי קופות-גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות-ערך של לקוחות.
 (4) לרבות בגין ניירות-ערך ומכשירים נגזרים.

ביאור 28 מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה

קבוצת הבנק פועלת בישראל ומחוצה לה ומספקת מגוון שירותים בנקאיים ופיננסיים ללקוחותיה. החלוקה למגזרי הפעילות לפי גישת ההנהלה מבוססת על סוגי המוצרים והשירותים או על סוגי הלקוחות. חלוקה זו משמשת את מקבל החלטות התפעול הראשי בבנק (הנהלת הבנק והדירקטוריון) לצורך קבלת החלטות ולניתוח התוצאות העסקיות של הקבוצה.

שיוך לקוחות למגזרים לפי גישת ההנהלה

שיוך הלקוח למגזרי הפעילות מבוסס על שיוך הלקוח בפועל ליחידה הארגונית המטפלת, שמבוצע בהתאם לקריטריונים המנויים להלן. עם זאת, יובהר כי שיוך הלקוח לעיתים לוקח בחשבון קריטריונים נוספים. לדוגמה, לקוח פרטי או חברה בעלת פרופיל או פוטנציאל לפעילות עתידית אשר תצדיק שיוכם למגזר לקוחות פרטיים או למגזר העסקי, לפי העניין. לצורך שיוך לקוח עסקי ליחידה ארגונית מטפלת, תילקח בחשבון גם השתייכותו לקבוצת חברות.

להלן המגזרים ברי הדיווח שזיהה הבנק בהתאם לגישת ההנהלה:

פעילות קמעונאית

מגזר לקוחות פרטיים - הלקוחות הנכללים במגזר זה הינם לקוחות פרטיים, להם הבנק מספק מגוון של שירותי בנקאות ומוצרים פיננסיים, לרבות שירותי ייעוץ בהשקעות.

מגזר עסקים קטנים - מספק מגוון שירותים בנקאיים ללקוחות עסקיים, בעלי אובליגו כולל (בין מהבנק ובין ממלוים אחרים) נמוך מ-10 מיליון ש"ח או בעלי אובליגו כולל (בין מהבנק ובין ממלוים אחרים) גבוה מ-10 מיליון ש"ח, אך בעלי אובליגו בבנק נמוך מ-6 מיליון ש"ח ומחזור מכירות נמוך מ-30 מיליון ש"ח.

מגזר הלוואות לדיור - המגזר אחראי על מתן שירותי אשראי לדיור ללקוחות הפעילות הקמעונאית.

פעילות עסקית

מגזר מסחרי - במסגרת מגזר זה נכללים לקוחות עסקיים בעלי אובליגו כולל (בין מהבנק ובין ממלוים אחרים) גבוה מ-10 מיליון ש"ח ועד לסך של 100 מיליון ש"ח או מחזור מכירות מעל 30 מיליון ש"ח ועד מיליארד ש"ח. לקוחות בענף בנייה ונדל"ן שנכללים במגזר זה הינם לקוחות בעלי אובליגו כולל גבוה מ-10 מיליון ש"ח ועד לסך של 350 מיליון ש"ח או יתרת אשראי כוללת בסך 150 מיליון ש"ח ומטה.

מגזר עסקי - מספק שירותים פיננסיים לתאגידים גדולים בישראל ובחו"ל, בעלי אובליגו כולל בסך 250 מיליון ש"ח ומעלה או מחזור מכירות העולה על מיליארד ש"ח. לקוחות בענף בנייה ונדל"ן הנכללים במגזר זה הינם לקוחות בעלי אובליגו כולל בסך 550 מיליון ש"ח ומעלה או יתרת אשראי כוללת בסך 250 מיליון ש"ח ומעלה.

קבוצות בעלות אובליגו כולל הנע בין 100 מיליון ש"ח ל-250 מיליון ש"ח, וקבוצות בענף הבניה והנדל"ן בעלות אובליגו כולל הנע בין 350 מיליון ש"ח לבין 550 מיליון ש"ח ואו יתרות אשראי כוללות בין 150 מיליון ש"ח לבין 250 מיליון ש"ח, משויכות בחלקם למגזר העסקי ובחלקם למגזר המסחרי, וזאת על סמך פרמטרים שונים הנבחרים ספציפית לכל קבוצה.

מגזר פעילות בינלאומית - כולל פעילויות חברות הבנות בחו"ל וסניפי הבנק בחו"ל לרבות Bank Hapoalim (Switzerland) Ltd, סניפי ארצות-הברית ובנק פוזיטיף.

מגזר ניהול פיננסי - אחראי על ניהול המקורות והשימושים בבנק, על פעילות הנוסטרו של הבנק, על פעילות חדרי העסקות (מטבע-חוץ וניירות-ערך), על הטיפול הכולל בחברות הניהול של קופות הגמל (למעט חברות הניהול של קופות הגמל שמנוהלות בחברות ביטוח) ובקרנות הנאמנות, על הקשר והסדרת הפעילות עם גופים פיננסיים (בארץ ובחו"ל) וכן על מתן שירותי תפעול למנהלי נכסים פיננסיים ושירותי תפעול בניירות-ערך לכלל לקוחות הבנק. ניהול סיכוני השוק והנזילות, הנמצאים תחת אחריות המגזר, נעשה באמצעות ניהול פרואקטיבי של תיק הנוסטרו וכן באמצעות שימוש במכשירים פיננסיים כגון הנפקות ניירות-ערך שונים, פיקדונות, נגזרי ריבית ומטבע-חוץ ועוד.

התאמות - לרבות התאמות בין סך-כל הפריטים המיוחסים למגזרים לבין סך-כל הפריטים בדוחות הכספיים המאוחדים ופעילויות אחרות של קבוצת הבנק, אשר כל אחת מהן אינה מגיעה עד כדי מגזר בר דיווח, ובכלל זה תוצאות הפעילות של פועלים סהר בע"מ, פועלים שוקי הון - בית השקעות בע"מ ופעילים ניהול תיקי השקעות בע"מ. בנוסף, נכללות במגזר זה הפרשות והוצאות משפטיות ואחרות בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים. כמו-כן, המגזר כולל את פעילות קבוצת ישראל, אשר סווגה כפעילות מופסקת, כמפורט בביאור 1.1.

ביאור 28 מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה (המשך)

כללים לחלוקת תוצאות הפעילות בין המגזרים השונים

להלן הכללים העיקריים שיושמו בחלוקת תוצאות הפעילות בין המגזרים השונים:

הכנסות ריבית, נטו - כוללות בין היתר: (1) את המרווח שבין הריבית המתקבלת מלקוחות המגזר לבין הריבית הסיטונאית בה מחויב המגזר בגין המקור אשר שימש למתן הלוואה ללקוח; (2) את המרווח שבין הריבית הסיטונאית בה מזוכה המגזר בגין המקורות אותם הוא מעמיד לשימוש הבנק לבין הריבית המשולמת ללקוחות המגזר בגין מקורות אלה.

הוצאות בגין הפסדי אשראי - הוצאות בגין הפסדי אשראי נזקפות למגזר אליו משתייך הלווה, שכנגד חבותו נרשמה ההפרשה.

הכנסות מימון שאינן מריבית - מיוחסות למגזר אליו משתייך הלקוח. ההכנסות שנרשמו במגזר ניהול פיננסי כוללות הכנסות ממימוש והתאמות לשווי הוגן של אגרות-חוב, רווחים מהשקעה במניות, תוצאות פעילות בנגזרים, רווח, נטו, מהפרשי שער והוצאות מימון הנובעות מחיסוי השקעות בחו"ל. ההכנסות שנרשמו ביתר המגזרים כוללות רווחים מחדר עסקות.

עמלות והכנסות אחרות - מיוחסות למגזר אליו משתייך הלקוח.

הוצאות תפעוליות ואחרות - הוצאות מיוחסות על-פי כללים קבועים מראש ומחירי תקן, לכל אחד ממגזרי הפעילות אם כהוצאה המזוהה ישירות עם פעילות המגזר ואם על-פי מפתחות העמסה. כללי הייחוס מבוססים על היקפי הפעילות הרלוונטיים לסוגי העלויות של כל מגזר.

חיוב על שירותים בינמגזריים - מגזר אליו משויך לקוח אשר מקבל שירותים ממגזר אחר, מחויב בהוצאה בינמגזרית על-פי מחירי תקן עבור שירותים שסיפקו מגזרים אחרים ללקוחותיו. בהתאם לכך, מוקטנות העלויות של המגזר המספק את השירות, ובמקביל, המגזר אליו משתייך הלקוח מחויב בעלויות אלו. החיוב נקבע על-ידי הבנק בהתבסס, בין היתר, על מחירי השוק בגין שירות, הערכת עלויות פנימית והשתתפות בהכנסות הנובעות במישור או בעקיפין מהשירות כאמור.

מסים על ההכנסה - ההפרשה למס על תוצאות הפעילות של כל מגזר חושבה על-פי שיעור המס האפקטיבי השנתי, ובהתחשב בהשפעות המס המתייחסות למגזרים מסוימים, כדלהלן: (1) השפעות הפרשי תרגום בגין חברות מאוחדות בחו"ל - מיוחסות למגזר "ניהול פיננסי"; (2) הוצאות שאינן מוכרת לצורכי מס מיוחסות למגזר הרלוונטי. מקום בו לא ניתן לייחס את ההוצאות באופן ספציפי - הוצאות מוקצות למגזרים באופן יחסי; (3) השפעת שינויים בשיעור המס - מיוחסת למגזר "אחרים והתאמות"; (4) הוצאות המס של חברות הבנות לרבות השלמת המס שמבוצעת בבנק - מיוחסות למגזר אליו משויכת החברה;

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 28 מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה (המשך)

א. מידע על מגזרי פעילות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019									
סך-הכל	התאמות ⁽²⁾	ניהול פיננסי ⁽¹⁾	פעילות בינלאומית	פעילות עסקית		פעילות קמעונאית			
				עסקי	מסחרי	הלוואות לדיור	עסקים קטנים	לקוחות פרטיים	
הכנסות ריבית, נטו:									
9,319	11	85	686	1,847	1,166	2,284	1,503	1,737	מחיצוניים
-	-	997	(223)	(451)	(75)	(1,446)	107	1,091	בינמגזרי
559	70	409	(12)	75	10	-	2	5	הכנסות מימון שאינן מריבית
9,878	81	1,491	451	1,471	1,101	838	1,612	2,833	סך-הכל רווח מימוני, נטו
3,330	124	128	72	496	370	60	580	1,500	עמלות והכנסות אחרות
13,208	205	1,619	523	1,967	1,471	898	2,192	4,333	סך ההכנסות
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי									
1,276	-	(1)	68	588	89	13	299	220	הוצאות תפעוליות ואחרות:
8,776	909	697	1,119	617	512	452	959	3,511	מחיצוניים
-	(48)	(249)	5	(6)	-	(159)	220	237	בינמגזרי
רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים									
3,156	(656)	1,172	(669)	768	870	592	714	365	הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת
1,681	14	407	(2)	298	331	223	272	138	רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לאחר מסים
1,475	(670)	765	(667)	470	539	369	442	227	חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר מסים
11	-	11	-	-	-	-	-	-	רווח (הפסד) נקי מפעילות נמשכת
1,486	(670)	776	(667)	470	539	369	442	227	רווח נקי מפעילות מופסקת
296	296	-	-	-	-	-	-	-	רווח (הפסד) נקי:
1,782	(374)	776	(667)	470	539	369	442	227	לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
17	-	7	10	-	-	-	-	-	המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
1,799	(374)	783	(657)	470	539	369	442	227	המיוחס לבעלי מניות הבנק
אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח									
292,940	-	2,359	12,978	75,656	40,138	89,331	31,022	41,456	פיקודונות הציבור לסוף תקופת הדיווח
361,645	-	32,595	16,147	53,035	25,143	-	45,959	188,766	

(1) מגזר ניהול פיננסי כולל, בין היתר, פעילות מול גופים מוסדיים אשר מרביתם מוצגים במסגרת המידע על מגזרי פעילות פיקוחיים כמגזר נפרד.
 (2) במסגרת זו נכללות גם תוצאות של פעילויות בהיקפים זניחים של קבוצת הבנק, אשר כל אחת מהן אינה מגיעה לכדי מגזר בר דיווח, וכן הוצאות שנזקפו בישראל הנוגעות לחקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים.

א. מידע על מגזרי פעילות (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018*									
סך-הכל	התאמות ⁽²⁾	ניהול פיננסי ⁽¹⁾	פעילות בינלאומית	פעילות עסקית		פעילות קמעונאית			
				עסקי	מסחרי	הלוואות לדיור	עסקים קטנים	לקוחות פרטיים	
הכנסות ריבית, נטו:									
8,906	17	(443)	625	1,856	1,069	2,318	1,568	1,896	מחיצוניים
-	2	1,410	(154)	(486)	(63)	(1,622)	53	860	בינמגזרי
1,445	64	1,159	89	113	6	-	3	11	הכנסות מימון שאינן מריבית
10,351	83	2,126	560	1,483	1,012	696	1,624	2,767	סך-הכל רווח מימוני, נטו
3,423	136	153	136	482	351	61	584	1,520	עמלות והכנסות אחרות
13,774	219	2,279	696	1,965	1,363	757	2,208	4,287	סך ההכנסות
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי									
613	-	(2)	101	(333)	(37)	37	392	455	הוצאות תפעוליות ואחרות:
8,960	659	729	1,744	648	478	403	943	3,356	מחיצוניים
-	(56)	(238)	13	(33)	28	(132)	171	247	בינמגזרי
רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים									
4,201	(384)	1,790	(1,162)	1,683	894	449	702	229	הפרשה למסים על הרווח מפעילות נמשכת
2,009	(45)	557	31	624	333	164	260	85	רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לאחר מסים
2,192	(339)	1,233	(1,193)	1,059	561	285	442	144	חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר מסים
4	-	4	-	-	-	-	-	-	רווח (הפסד) נקי מפעילות נמשכת
2,196	(339)	1,237	(1,193)	1,059	561	285	442	144	רווח נקי מפעילות מופסקת
364	364	-	-	-	-	-	-	-	רווח (הפסד) נקי:
2,560	25	1,237	(1,193)	1,059	561	285	442	144	לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
35	-	15	20	-	-	-	-	-	המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
2,595	25	1,252	(1,173)	1,059	561	285	442	144	המיוחס לבעלי מניות הבנק
אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח									
296,873	14,366	1,255	14,136	71,937	37,489	81,030	32,561	44,099	פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח
352,342	82	34,283	19,017	44,150	25,259	-	42,415	187,136	

* חלק מהנתונים סווגו מחדש על מנת לשקף את השינויים בצורה נאותה.

- (1) מגזר ניהול פיננסי כולל, בין היתר, פעילות מול גופים מוסדיים אשר מרביתם מוצגים במסגרת המידע על מגזרי פעילות פיקוחיים כמגזר נפרד.
 (2) במסגרת זו נכללות גם תוצאות של פעילויות בהיקפים זניחים של קבוצת הבנק, אשר כל אחת מהן אינה מגיעה לכדי מגזר בר דיווח, וכן הוצאות שנזקפו בישראל הנוגעות לחקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים. כמו-כן, הנתונים כוללים יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 28 מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה (המשך)

א. מידע על מגזרי פעילות (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017*									
התאמות ⁽²⁾ סך-הכל	ניהול פיננסי ⁽¹⁾	פעילות בינלאומית	פעילות עסקית		פעילות קמעונאית			לקוחות פרטיים	
			עסקי	מסחרי	הלוואות לדיור	עסקים קטנים			
הכנסות ריבית, נטו:									
8,424	13	(506)	625	1,971	1,038	1,768	1,551	1,964	מחיצוניים
-	1	1,443	(119)	(622)	(110)	(1,219)	(12)	638	בינמגזרי
652	62	444	58	67	7	-	1	13	הכנסות מימון שאינן מריבית
9,076	76	1,381	564	1,416	935	549	1,540	2,615	סך-הכל רווח מימוני, נטו
3,501	165	146	234	514	304	65	573	1,500	עמלות והכנסות אחרות
12,577	241	1,527	798	1,930	1,239	614	2,113	4,115	סך ההכנסות
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי									
202	-	1	37	(824)	(3)	(3)	528	466	הוצאות תפעוליות ואחרות:
8,121	576	717	1,114	653	460	380	916	3,305	מחיצוניים
-	(91)	(222)	24	(28)	43	(119)	169	224	בינמגזרי
רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים									
4,254	(244)	1,031	(377)	2,129	739	356	500	120	הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת
1,959	77	372	21	825	286	138	193	47	רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לאחר מסים
2,295	(321)	659	(398)	1,304	453	218	307	73	חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר מסים
17	-	17	-	-	-	-	-	-	רווח (הפסד) נקי מפעילות נמשכת
2,312	(321)	676	(398)	1,304	453	218	307	73	רווח נקי מפעילות מופסקת
314	314	-	-	-	-	-	-	-	רווח (הפסד) נקי:
2,626	(7)	676	(398)	1,304	453	218	307	73	לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
34	(1)	16	19	-	-	-	-	-	המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
2,660	(8)	692	(379)	1,304	453	218	307	73	המיוחס לבעלי מניות הבנק
אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח									
278,663	12,810	1,224	12,902	65,494	33,859	74,124	32,393	45,857	פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח
347,351	7	49,881	20,858	42,207	24,653	-	38,227	171,518	

* חלק מהנתונים סווגו מחדש על מנת לשקף את השינויים בצורה נאותה.

- (1) מגזר ניהול פיננסי כולל, בין היתר, פעילות מול גופים מוסדיים אשר מרביתם מוצגים במסגרת המידע על מגזרי פעילות פיקוחיים כמגזר נפרד.
 (2) במסגרת זו נכללות גם תוצאות של פעילויות בהיקפים זניחים של קבוצת הבנק, אשר כל אחת מהן אינה מגיעה לכדי מגזר בר דיווח, וכן הוצאות שנזקפו בישראל הנוגעות לחקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים. כמו-כן, הנתונים כוללים יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 28 מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה (המשך)

ב. מידע על מגזרים גיאוגרפיים⁽¹⁾

ליום 31 בדצמבר		לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	
סך נכסים		רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק			הכנסות ⁽²⁾			
411,414	429,330	2,739	3,373	2,173	11,785	13,032	12,696	ישראל
27,373	27,897	49	65	33	507	480	478	צפון אמריקה
6,962	5,523	(429)	(1,209)	(699)	284	259	37	אירופה
67	89	(13)	2	(4)	1	3	(3)	אחר
34,402	33,509	(393)	(1,142)	(670)	792	742	512	סך-הכל מחוץ לישראל
445,816	462,839	2,346	2,231	1,503	12,577	13,774	13,208	סך-הכל מאוחד

(1) החלוקה לאיזורים גיאוגרפיים בוצעה לפי מיקום הנכסים.

(2) הכנסות - הכנסות ריבית, נטו, והכנסות שאינן מריבית.

ג. נתוני פרופורמה בדבר השפעת הוצאות הנוגעות לעסקי קבוצת הבנק בישראל עם לקוחות אמריקאים על מגזרי הפעילות

ההוצאות שנזקפו בפועלים שוויץ ובסניף ניו-יורק, הנוגעות לחקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים, יוחסו במסגרת הגילוי על מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה למגזר פעילות בינלאומית.

ההוצאות שנזקפו בישראל הנוגעות לעסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים, כוללות הפרשה בגין לקוחות בעלי אינדיקציות אמריקאיות מסוימות בסניפי הבנק בישראל וכן הפרשה בגין חשיפה לסכומים כלפי רשויות אחרות בארצות-הברית (שאינן ה-DOJ) בגין הלקוחות בישראל ובחו"ל. הוצאות אלה נזקפו במסגרת הגילוי על מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה למגזר התאמות.

אילו היו מיוחסות ההוצאות שנזקפו בישראל, בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019 ובשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018, למגזר פעילות קמעונאית ולמגזר פעילות בינלאומית באופן שווה (ולא למגזר התאמות), היה מסתכם הרווח הנקי של הפעילות הקמעונאית בכ-741 מיליון ש"ח וכ-732 מיליון ש"ח, בהתאמה; במגזר הפעילות הבינלאומית היה מסתכם ההפסד לתקופה בכ-954 מיליון ש"ח וכ-1,312 מיליון ש"ח, בהתאמה, ובמגזר התאמות היה נרשם רווח נקי בסך של כ-220 מיליון ש"ח וכ-303 מיליון ש"ח, בהתאמה.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 29 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי

א. חובות* ומכשירי אשראי חוץ-מאזניים

הפרשה להפסדי אשראי

1. תנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי*

2019						
סך-הכל	בנקים וממשלות	אשראי לציבור			מסחרי ⁽³⁾	
		סך-הכל	פרטי אחר	לדיוור ⁽³⁾		
4,334	9	4,325	904	424 ⁽³⁾	2,997 ⁽³⁾	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה
1,276	(1)	1,277	191	31	1,055	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי ⁽¹⁾
(1,399)	-	(1,399)	(665)	(13)	(721)	מחיקות חשבונאיות
1,047	-	1,047	365	4	678	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
(352)	-	(352)	(300)	(9)	(43)	מחיקות חשבונאיות נטו
-	-	-	-	-	-	התאמות מתרגום דוחות כספיים
(7)	-	(7)	(5)	-	(2)	אחר
5,251	8	5,243	790	446	4,007	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף שנה ⁽²⁾
(31)	-	(31)	4	-	(35)	(1) מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים
537	1	536	39	-	497	(2) מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים
-	-	-	-	-	-	(3) מזה: בגין מכשירי חוב אחרים
2018						
סך-הכל	בנקים וממשלות	אשראי לציבור			מסחרי ⁽³⁾	
		סך-הכל	פרטי אחר	לדיוור ⁽³⁾		
4,266	7	4,259	940	396	2,923	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה
613	2	611	457	33	121	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי ⁽¹⁾
(1,630)	-	(1,630)	(821)	(8)	(801)	מחיקות חשבונאיות
1,082	-	1,082	325	3	754	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
(548)	-	(548)	(496)	(5)	(47)	מחיקות חשבונאיות נטו
3	-	3	3	-	-	התאמות מתרגום דוחות כספיים
4,334	9	4,325	904	424	2,997	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף שנה ⁽²⁾
(40)	-	(40)	(13)	-	(27)	(1) מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים
568	1	567	35	-	532	(2) מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים
2017						
סך-הכל	בנקים וממשלות	אשראי לציבור			מסחרי ⁽³⁾	
		סך-הכל	פרטי אחר	לדיוור ⁽³⁾		
4,627	7	4,620	794	430	3,396	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה
202	-	202	549	(15)	(332)	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי ⁽¹⁾
(1,921)	-	(1,921)	(718)	(25)	(1,178)	מחיקות חשבונאיות
1,360	-	1,360	317	6	1,037	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
(561)	-	(561)	(401)	(19)	(141)	מחיקות חשבונאיות נטו
(2)	-	(2)	(2)	-	-	התאמות מתרגום דוחות כספיים
4,266	7	4,259	940	396	2,923	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף שנה ⁽²⁾
(49)	1	(50)	12	-	(62)	(1) מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים
608	1	607	48	-	559	(2) מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים

* אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, נירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).
 (3) סווג מחדש, הלוואות לדיוור שניתנו ליחידים אשר ענף המשק שלהם אינו ענף "אנשים פרטיים" סווג מחדש מאשראי "מסחרי" לאשראי "לדיוור".

במיליוני ש"ח

ביאור 29 סיון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

א. חובות* ומכשירי אשראי חוץ-מאזניים (המשך)

הפרשה להפסדי אשראי (המשך)

2. מידע נוסף על דרך חישוב ההפרשה להפסדי אשראי בגין חובות*, ועל החובות* בגינם היא חושבה

31 בדצמבר 2019					
סך-הכל	בנקים וממשלות	אשראי לציבור			מסחרי**
		סך-הכל	פרטי אחר	לדיוור	
יתרת חוב רשומה של חובות*:					
165,145	20,042	145,103	862	2	144,239
שנבדקו על בסיס פרטני					
152,544	-	152,544	37,833	89,700	25,011
שנבדקו על בסיס קבוצתי ⁽¹⁾					
317,689	20,042	297,647	38,695	89,702	169,250
סך-הכל חובות*					
89,608	-	89,608	-	89,533	75
(1) מזה: שההפרשה בגינם חושבה לפי עומק הפיגור					
הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות*:					
3,094	7	3,087	136	-	2,951
שנבדקו על בסיס פרטני					
1,620	-	1,620	615	446	559
שנבדקו על בסיס קבוצתי ⁽²⁾					
4,714	7	4,707	751	446	3,510
סך-הכל הפרשה להפסדי אשראי					
446	-	446	-	446	-
(2) מזה: שההפרשה בגינם חושבה לפי עומק הפיגור***					

31 בדצמבר 2018					
סך-הכל	בנקים וממשלות	אשראי לציבור			מסחרי** ⁽³⁾
		סך-הכל	פרטי אחר	לדיוור	
יתרת חוב רשומה של חובות*:					
151,947	16,526	135,421	962	-	134,459
שנבדקו על בסיס פרטני					
150,844	-	150,844	42,176	81,330	27,338
שנבדקו על בסיס קבוצתי ⁽¹⁾					
302,791	16,526	286,265	43,138	81,330	161,797
סך-הכל חובות*					
81,261	-	81,261	-	81,137	124
(1) מזה: שההפרשה בגינם חושבה לפי עומק הפיגור					
הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות*:					
2,207	8	2,199	159	-	2,040
שנבדקו על בסיס פרטני					
1,559	-	1,559	710	424	425
שנבדקו על בסיס קבוצתי ⁽²⁾					
3,766	8	3,758	869	424	2,465
סך-הכל הפרשה להפסדי אשראי					
424	-	424	-	424	-
(2) מזה: שההפרשה בגינם חושבה לפי עומק הפיגור***					

* אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

** יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיוור בסך של כ-75 מיליוני ש"ח, של לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה (ליום 31.12.18: 124 מיליוני ש"ח).

*** כולל יתרת הפרשה מעבר למתחייב לפי שיטת עומק הפיגור שחושבה על בסיס קבוצתי בסך של כ-314 מיליוני ש"ח (ליום 31.12.18: 284 מיליוני ש"ח).

(3) סוג מחדש, הלוואות לדיוור שניתנו ליחידים אשר ענף המשק שלהם אינו ענף "אנשים פרטיים" סוגו מחדש מאשראי "מסחרי" לאשראי "לדיוור".

ב. חובות*

1. איכות אשראי ופיגורים

31 בדצמבר 2019					
חובות לא פגומים** - מידע נוסף		סך-הכל	בעייתיים ⁽¹⁾		לא בעייתיים
בפיגור של 90 ימים או יותר ⁽³⁾	בפיגור של 30 ועד 89 ימים ⁽⁴⁾		פגומים ⁽²⁾	לא פגומים	
פעילות לווים בישראל					
ציבור - מסחרי					
40	11	27,798	271	243	27,284
17	3	20,228	279	900	19,049
3	1	20,005	30	97	19,878
97	104	82,212	2,484	2,147	77,581
157	119	150,243	3,064	3,387	143,792
682	693	89,228	2	694	88,532
141	93	38,626	756	144	37,726
980	905	278,097	3,822	4,225	270,050
-	-	132	-	-	132
-	-	794	-	-	794
980	905	279,023	3,822	4,225	270,976
פעילות לווים בחו"ל					
ציבור - מסחרי					
17	1	6,652	279	169	6,204
62	1	12,355	335	280	11,740
79	2	19,007	614	449	17,944
10	6	543	6	6	531
89	8	19,550	620	455	18,475
-	-	17,933	-	-	17,933
-	-	1,183	-	-	1,183
89	8	38,666	620	455	37,591
1,069	913	297,647	4,442	4,680	288,525
-	-	18,065	-	-	18,065
-	-	1,977	-	-	1,977
1,069	913	317,689	4,442	4,680	308,567

* אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, נירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).
 ** לעניין זה, "חובות לא פגומים" לרבות חובות לא בעייתיים.
 (1) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיוור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הלוואות לדיוור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
 (2) ככלל, חובות פגומים אינם צוברים הכנסות ריבית. למידע על חובות פגומים מסוימים שאורגנו מחדש באירגון מחדש של חוב בעייתי ראה [ביאור 29.ב.ג.ג. להלן](#).
 (3) מסווגים כחובות בעייתיים שאינם פגומים, צוברים הכנסות ריבית.
 (4) צוברים הכנסות ריבית. חובות בפיגור של 30 ועד 89 ימים בסך של כ-167 מיליוני ש"ח (ליום 31.12.18: 227 מיליוני ש"ח) סווגו כחובות בעייתיים שאינם פגומים.
 (5) כולל יתרת הלוואות לדיוור שהוסדרה במסגרת הסדר עם הלווה בסך של כ-62 מיליוני ש"ח (ליום 31.12.18: 66 מיליוני ש"ח).

ביאור 29 סיון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות* (המשך)
1. איכות אשראי ופיגורים (המשך)

31 בדצמבר 2018					
חובות לא פגומים** - מידע נוסף	סך-הכל ⁽⁶⁾	בעייתיים ⁽¹⁾		לא בעייתיים ⁽⁶⁾	
		פגומים ⁽²⁾	לא פגומים ⁽⁶⁾		
בפיגור של 30 ועד 90 ימים או יותר ⁽³⁾⁽⁶⁾	בפיגור של 90 ימים או יותר ⁽³⁾⁽⁶⁾				
פעילות לווים בישראל					
ציבור - מסחרי					
					בינוי ונדל"ן - בינוי
40	12	25,129	259	359	24,511
11	2	18,860	284	270	18,306
1	-	15,019	28	58	14,933
101	49	81,505	1,085	1,967	78,453
153	63	140,513	1,656	2,654	136,203
658	632	80,818	-	632	80,186
176	107	42,963	688	178	42,097
987	802	264,294	2,344	3,464	258,486
-	-	111	-	-	111
-	-	1,092	-	-	1,092
987	802	265,497	2,344	3,464	259,689
פעילות לווים בחו"ל					
ציבור - מסחרי					
					בינוי ונדל"ן
54	-	7,326	87	130	7,109
83	-	13,958	272	276	13,410
137	-	21,284	359	406	20,519
28	6	687	18	6	663
165	6	21,971	377	412	21,182
-	-	13,980	-	-	13,980
-	-	1,343	-	-	1,343
165	6	37,294	377	412	36,505
1,152	808	286,265	2,721	3,876	279,668
-	-	14,091	-	-	14,091
-	-	2,435	-	-	2,435
1,152	808	302,791	2,721	3,876	296,194

* אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

** לעניין זה, "חובות לא פגומים" לרבות חובות לא בעייתיים.

(1) סיון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שביגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

(2) ככלל, חובות פגומים אינם צוברים הכנסות ריבית. למידע על חובות פגומים מסוימים שאורגנו מחדש באירגון מחדש של חוב בעייתי ראה [ביאור 29.ב.ג. להלן](#).

(3) מסווגים כחובות בעייתיים שאינם פגומים, צוברים הכנסות ריבית.

(4) צוברים הכנסות ריבית. חובות בפיגור של 30 ועד 89 ימים בסך של כ-167 מיליוני ש"ח (ליום 31.12.18: 227 מיליוני ש"ח) סווגו כחובות בעייתיים שאינם פגומים.

(5) כולל יתרת הלוואות לדיור שהוסדרה במסגרת הסדר עם הלווה בסך של כ-62 מיליוני ש"ח (ליום 31.12.18: 66 מיליוני ש"ח).

(6) סווג מחדש, הלוואות לדיור שניתנו ליחידים אשר ענף המשק שלהם אינו ענף "אנשים פרטיים" סווג מחדש מענפי המשק המסחריים לענף "אנשים פרטיים - הלוואות לדיור".

ביאור 29 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

איכות האשראי - מצב פיגור החובות

מצב הפיגור מנוטר באופן שוטף ומהווה אחת האינדיקציות המרכזיות לאיכות אשראי. קביעת מצב הפיגור מבוצעת לפי ימי הפיגור בפועל כאשר חוב מועבר לטיפול כחוב לא מבצע (לא צובר הכנסות ריבית) לאחר 90 ימי פיגור או כל חוב שאורגן מחדש כחוב בעייתי והוחזר לציבור ריבית, כאשר הוא מפגר במשך 30 ימי פיגור ביחס לתנאי החוב החדשים. לגבי חובות המוערכים על בסיס קבוצתי, מצב הפיגור משפיע על סיווג החוב (סיווג החוב חמור יותר ככל שמעמיק הפיגור) ולרוב לאחר 150 ימי פיגור הבנק מבצע מחיקה חשבונאית של חוב. לגבי הלוואות לדיר למעט הלוואות ללא תשלום רבעוני או חודשי, הבנק קובע הפרשה לפי שיטת עומק הפיגור.

יתורים וארגון מחדש של חוב בעייתי

במדיניות היתורים הבנק מביא בחשבון מגוון שיקולים על מנת למקסם את ההחזר לבנק: ניהול מערכת היחסים עם הלקוח ומקסום הזדמנויות, מניעת default, עיקולים, היבטים ציבוריים וכדומה. ויתורים ניתנים רק במקרים בהם הלקוח הציג רצון טוב לפרוע את הלוואות וצפוי כי יעמוד בהתחייבויותיו. במקרים בהם, מסיבות כלכליות או משפטיות הקשורות לקשיים פיננסיים של חייב, הבנק מעניק לחייב ויתור אשר בתנאים אחרים הוא לא היה מעניק, החוב יוגדר כארגון מחדש של חוב בעייתי. ארגון מחדש של חוב בעייתי יכול שיהיה שינוי בתנאי החוב שגורם להפחתה או לדחייה של תשלומים במזומן שנדרשים מהחייב בעתיד הקרוב, הפחתה בשיעור הריבית או בהפחתה של תשלומים על חשבון הקרן, איחוד חובות וכו'. הבנק יכול להסכים לקבל במזומן נכסים או זכות בהון עצמי של החייב כפירעון של החוב למרות שהשווי המתקבל נמוך מסכום החוב מאחר והבנק מגיע למסקנה שהאמור ימקסם את החזר ההשקעה שלו.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 29 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות** (המשך)
2. מידע נוסף על חובות פגומים
 א. חובות פגומים והפרשה פרטנית

31 בדצמבר 2019					
יתרת קרן חוזית של חובות פגומים	סך-הכל יתרת ⁽¹⁾ חובות פגומים לא קיימת הפרשה פרטנית ⁽²⁾	יתרת ⁽¹⁾ חובות פגומים בגינם לא קיימת הפרשה פרטנית ⁽²⁾	יתרת הפרשה פרטנית ⁽²⁾	יתרת ⁽¹⁾ חובות פגומים בגינם קיימת הפרשה פרטנית ⁽²⁾	
פעילות לזוים בישראל					
ציבור - מסחרי					
1,491	271	112	43	159	בינוי ונדל"ן - בינוי
1,283	279	183	8	96	בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן
371	30	26	2	4	שירותים פיננסיים
5,631	2,484	173	1,053	2,311	מסחרי - אחר
8,776	3,064	494	1,106	2,570	סך-הכל מסחרי
2	2	2	-	-	אנשים פרטיים - הלוואות לדיוור
1,570	756	3	131	753	אנשים פרטיים - אחר
10,348	3,822	499	1,237	3,323	סך-הכל ציבור - פעילות בישראל
פעילות לזוים בחו"ל					
ציבור - מסחרי					
337	279	70	93	209	בינוי ונדל"ן
610	335	203	73	132	מסחרי אחר
947	614	273	166	341	סך-הכל מסחרי
8	6	-	5	6	אנשים פרטיים
955	620	273	171	347	סך-הכל ציבור - פעילות בחו"ל
11,303	4,442	772	1,408	3,670	סך-הכל ציבור*
* מזה:					
-	3,940	501	1,332	3,439	נמדד לפי ערך נוכחי של תזרימי המזומנים
-	1,374	285	181	1,089	חובות בארגון מחדש של חובות בעייתיים

** אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).
 (1) יתרת חוב רשומה.
 (2) הפרשה פרטנית להפסדי אשראי.

ביאור 29 סיון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות** (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

א. חובות פגומים והפרשה פרטנית (המשך)

31 בדצמבר 2018					
יתרת קרן חוזית של חובות פגומים	סך-הכל יתרת ⁽¹⁾ חובות פגומים	יתרת ⁽¹⁾ חובות פגומים בגינם לא קיימת הפרשה פרטנית ⁽²⁾	יתרת הפרשה פרטנית ⁽²⁾	יתרת ⁽¹⁾ חובות פגומים בגינם קיימת הפרשה פרטנית ⁽²⁾	
פעילות לווים בישראל					
ציבור - מסחרי					
2,898	259	84	42	175	בינוי ונדל"ן - בינוי
1,336	284	123	13	161	בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן
334	28	22	2	6	שירותים פיננסיים
4,648	1,085	269	300	816	מסחרי - אחר
9,216	1,656	498	357	1,158	סך-הכל מסחרי
1,433	688	190	145	498	אנשים פרטיים - אחר
10,649	2,344	688	502	1,656	סך-הכל ציבור - פעילות בישראל
פעילות לווים בחו"ל					
ציבור - מסחרי					
163	87	86	-	1	בינוי ונדל"ן
522	272	181	51	91	מסחרי אחר
685	359	267	51	92	סך-הכל מסחרי
20	18	-	18	18	אנשים פרטיים
705	377	267	69	110	סך-הכל ציבור - פעילות בחו"ל
11,354	2,721	955	571	1,766	סך-הכל ציבור*
* מזה:					
-	2,040	620	437	1,420	נמדד לפי ערך נוכחי של תזרימי המזומנים
-	1,300	513	183	787	חובות בארגון מחדש של חובות בעייתיים

** אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

(1) יתרת חוב רשומה.

(2) הפרשה פרטנית להפסדי אשראי.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 29 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

- ב. חובות* (המשך)**
2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)
 ב. יתרה ממוצעת והכנסות ריבית

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר								
2017			2018			2019		
מזה: נרשמו על בסיס מזומן	הכנסות ריבית ממוצעת של חובות פגומים שנרשמו*** ⁽¹⁾	יתרה** ממוצעת של חובות פגומים שנרשמו*** ⁽¹⁾	מזה: נרשמו על בסיס מזומן	הכנסות ריבית ממוצעת של חובות פגומים שנרשמו*** ⁽¹⁾	יתרה** ממוצעת של חובות פגומים שנרשמו*** ⁽¹⁾	מזה: נרשמו על בסיס מזומן	הכנסות ריבית ממוצעת של חובות פגומים שנרשמו*** ⁽¹⁾	יתרה** ממוצעת של חובות פגומים שנרשמו*** ⁽¹⁾
פעילות לווים בישראל								
ציבור - מסחרי								
3	4	363	3	4	293	2	4	280
3	5	326	2	5	271	1	4	257
1	1	76	-	-	31	-	-	28
11	18	1,511	9	17	1,086	12	23	1,478
18	28	2,276	14	26	1,681	15	31	2,043
19	50	729	14	48	707	14	49	703
37	78	3,005	28	74	2,388	29	80	2,746
פעילות לווים בחו"ל								
ציבור - מסחרי								
-	-	25	-	-	62	-	-	135
-	-	119	-	-	255	-	3	269
-	-	144	-	-	317	-	3	404
-	-	32	-	-	33	-	-	7
-	-	176	-	-	350	-	3	411
37	78	3,181	28	74	2,738	29	83	3,157

* אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).
 ** יתרת חוב רשומה ממוצעת של חובות פגומים בתקופת הדיווח.
 *** הכנסות ריבית שנרשמו בתקופת הדיווח, בגין היתרה הממוצעת של החובות הפגומים, בפרק הזמן בו החובות סווגו כפגומים.
 (1) אילו החובות הפגומים היו צוברים ריבית לפי התנאים המקוריים היו נרשמות הכנסות ריבית בסך 435 מיליוני ש"ח לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019 (2018): 284 מיליוני ש"ח, 2017: 243 מיליוני ש"ח).

במיליוני ש"ח

ביאור 29 סיון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות* (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ג. חובות בעייתיים בארגון מחדש

31 בדצמבר 2018				31 בדצמבר 2019				
יתרת חוב רשומה								
סך-הכל ⁽²⁾	צובר ⁽¹⁾ לא בפיגור	צובר ⁽¹⁾ בפיגור של 30 ימים ועד 89 ימים	שאינו צובר הכנסות ריבית	סך-הכל ⁽²⁾	צובר ⁽¹⁾ לא בפיגור	צובר ⁽¹⁾ בפיגור של 30 ימים ועד 89 ימים	שאינו צובר הכנסות ריבית	
פעילות לווים בישראל								
ציבור - מסחרי								
47	17	-	30	63	20	-	43	בינוי ונדל"ן - בינוי
126	67	-	59	70	25	-	45	בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן
4	1	-	3	4	2	-	2	שירותים פיננסיים
429	102	-	327	472	144	-	328	מסחרי - אחר
606	187	-	419	609	191	-	418	סך-הכל מסחרי
624	355	-	269	707	384	-	323	אנשים פרטיים - אחר
1,230	542	-	688	1,316	575	-	741	סך-הכל ציבור - פעילות בישראל
פעילות לווים בחו"ל								
ציבור - מסחרי								
15	-	-	15	10	-	-	10	בינוי ונדל"ן
55	1	-	54	48	-	-	48	מסחרי אחר
70	1	-	69	58	-	-	58	סך-הכל מסחרי
1,300	543	-	757	1,374	575	-	799	סך-הכל ציבור

* אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, נירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

(1) צובר הכנסות ריבית.

(2) נכלל בחובות פגומים.

התחייבויות למתן אשראי נוסף לחייבים שלגביהם בוצע ארגון מחדש של חוב בעייתי במסגרתו בוצעו שינויים בתנאי האשראי הסתכמו ליום 31 בדצמבר 2019 בסך של כ-23 מיליוני ש"ח (ליום 31.12.18: 5 מיליוני ש"ח).

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 29 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות* (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ג. חובות בעייתיים בארגון מחדש (המשך)

ארגונים מחדש שבוצעו									
בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017			בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018			בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019			
מספר חוזים	יתרת חוב רשומה לפני ארגון מחדש	יתרת חוב רשומה לאחר ארגון מחדש	מספר חוזים	יתרת חוב רשומה לפני ארגון מחדש	יתרת חוב רשומה לאחר ארגון מחדש	מספר חוזים	יתרת חוב רשומה לפני ארגון מחדש	יתרת חוב רשומה לאחר ארגון מחדש	
פעילות לווים בישראל									
ציבור - מסחרי									
	36	43	243	56	64	257	43	43	291
בינוי ונדל"ן - בינוי									
	10	11	38	11	13	35	15	16	31
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן									
	2	2	19	6	6	14	3	4	14
שירותים פיננסיים									
מסחרי - אחר	236	325	1,187	226	228	1,305	249	252	1,571
סך-הכל מסחרי	284	381	1,487	299	311	1,611	310	315	1,907
אנשים פרטיים - אחר	442	474	8,143	352	362	7,139	413	434	8,406
סך-הכל ציבור - פעילות בישראל	726	855	9,630	651	673	8,750	723	749	10,313
פעילות לווים בחו"ל									
ציבור - מסחרי									
	-	-	1	15	15	2	-	-	2
בינוי ונדל"ן									
מסחרי - אחר	-	-	1	55	55	2	-	-	-
אנשים פרטיים	-	-	16	-	-	9	-	-	9
סך-הכל ציבור - פעילות בחו"ל	-	-	18	70	70	13	-	-	11
סך-הכל ציבור	726	855	9,648	721	743	8,763	723	749	10,324

* אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, נירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 29 סיון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות** (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ג. חובות בעייתיים בארגון מחדש (המשך)

ארגונים מחדש שבוצעו וכשלו*					
בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017		בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018		בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019	
מספר חוזים	יתרת חוב רשומה	מספר חוזים	יתרת חוב רשומה	מספר חוזים	יתרת חוב רשומה
פעילות לווים בישראל					
ציבור - מסחרי					
7	91	10	140	5	153
בינוי ונדל"ן - בינוי					
-	13	1	18	5	14
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן					
-	3	1	5	-	5
שירותים פיננסיים					
32	391	31	552	28	645
מסחרי - אחר					
39	498	43	715	38	817
סך-הכל מסחרי					
66	3,187	60	3,136	44	3,234
אנשים פרטיים - אחר					
105	3,685	103	3,851	82	4,051
סך-הכל ציבור - פעילות בישראל					
פעילות לווים בחו"ל					
ציבור - מסחרי					
-	-	54	1	-	-
מסחרי - אחר					
-	5	-	6	-	6
אנשים פרטיים					
-	5	54	7	-	6
סך-הכל ציבור - פעילות בחו"ל					
105	3,690	157	3,858	82	4,057
סך-הכל ציבור					

* חובות שהפכו בשנת הדיווח לחובות בפיגור של 30 ימים או יותר, אשר אורגנו מחדש בארגון מחדש של חוב בעייתי במהלך 12 החודשים שקדמו למועד שבו הם הפכו לחובות בפיגור.

** אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

ביאור 29 סיון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות** (המשך)

3. מידע נוסף על הלוואות לדיור - אנשים פרטיים

יתרות לסוף שנה לפי שיעור המימון (LTV)*, סוג החזר וסוג הריבית

31 בדצמבר 2019					
סיון אשראי חוץ-מאזני	יתרת הלוואות לדיור - אנשים פרטיים			סך-הכל	
	מזה: ריבית משתנה	מזה: בולט ובלון	מזה: ריבית משתנה		
3,687	36,832	1,764	57,519	עד 60%	שיעבוד ראשון: שיעור המימון
3,022	21,331	484	31,396	מעל 60%	
558	468	45	787		שיעבוד משני או ללא שיעבוד
7,267	58,631	2,293	89,702		סך-הכל

31 בדצמבר 2018					
סיון אשראי חוץ-מאזני ⁽¹⁾	יתרת הלוואות לדיור - אנשים פרטיים			סך-הכל ⁽¹⁾	
	מזה: ריבית משתנה ⁽¹⁾	מזה: בולט ובלון ⁽¹⁾	מזה: ריבית משתנה ⁽¹⁾		
2,746	33,479	2,057	52,453	עד 60%	שיעבוד ראשון: שיעור המימון
1,734	19,398	585	28,056	מעל 60%	
604	488	53	821		שיעבוד משני או ללא שיעבוד
5,084	53,365	2,695	81,330		סך-הכל

* היחס בין המסגרת המאושרת בעת העמדת המסגרת לבין שווי הנכס, כפי שאושר על-ידי הבנק בעת העמדת המסגרת.
 ** אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).
 (1) סוג מחדש, הלוואות לדיור שניתנו ליחידים אשר ענף המשק שלהם אינו ענף "אנשים פרטיים" סוגו מחדש מענפי המשק המסחריים לענף "אנשים פרטיים - הלוואות לדיור".

איכות אשראי - יחס ה-LTV

יחס ה-LTV מהווה אינדיקציה נוספת של הבנק לאיכות אשראי. יחס ה-LTV - מהווה יחס בין סכום הלוואה לבין השווי המוערך של הנכס הממומן כפי שאושר על-ידי הבנק בעת העמדת המסגרת. יחס ה-LTV מחושב בעת אישור האשראי למעט החריגים המפורטים להלן:

1. העמדת אשראי נוסף בביטחון אותו נכס.
  2. קבלת הלוואה מתאגיד אחר, תוך ביצוע שיעבוד משותף פרי-פסו בגין הנכס.
  3. גרירת משכנתא.
  4. חלק ממסגרת האשראי שלא נוצל.
  5. פירעון מוקדם מהותי (10 אחוז ומעלה).
- הביאור מציג יתרות חוב בגין הלוואות לדיור תוך פילוח לפי טווח יחסי LTV ודרגות שיעבוד.

במיליוני ש"ח

ביאור 29 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ג. מכירה, רכישה וסינדיקציה של אשראי לציבור במהלך השנה

1. מכירה ורכישה של אשראי לציבור

סיכון אשראי לציבור שנמכר										
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018					לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019					
יתרה לסוף שנה של האשראי שנמכר, אשר הבנק נותן עבורו שירות	סך-הכל רווח (הפסד) בגין אשראי שנמכר	מזה: אשראי בעייתי	סיכון אשראי חוץ-מאזני* שנמכר השנה	אשראי לציבור שנמכר השנה	יתרה לסוף שנה של האשראי שנמכר, אשר הבנק נותן עבורו שירות	סך-הכל רווח (הפסד) בגין אשראי שנמכר	מזה: אשראי בעייתי	סיכון אשראי חוץ-מאזני* שנמכר השנה	אשראי לציבור שנמכר השנה	
2,402	56	13	101	225	2,312	9	28	-	104	סך-הכל מסחרי
621	-	-	-	-	508	-	-	-	-	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור -
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	אנשים פרטיים - אחר
3,023	56	13	101	225	2,820	9	28	-	104	סך-הכל סיכון אשראי לציבור

סיכון אשראי לציבור שנרכש										
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018					לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019					
יתרה לסוף שנה של האשראי שנרכש	מזה: אשראי בעייתי	סיכון אשראי חוץ-מאזני* שנרכש השנה	אשראי לציבור שנרכש השנה ⁽¹⁾	אשראי לציבור שנרכש השנה	יתרה לסוף שנה של האשראי שנרכש	מזה: אשראי בעייתי	סיכון אשראי חוץ-מאזני* שנרכש השנה	אשראי לציבור שנרכש השנה ⁽¹⁾		
1,862	-	37	8,170	2,482	-	303	7,501			סך-הכל מסחרי
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	אנשים פרטיים - אחר
1,862	-	37	8,170	2,482	-	303	7,501			סך-הכל סיכון אשראי לציבור

* סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלת חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
(1) כולל ברובו עסקות ניכיון לטווח קצר.

ביאור 29 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

1. מכירה, רכישה וסינדיקציה של אשראי לציבור במהלך השנה (המשך)

2. סינדיקציות והשתתפות בסינדיקציות של הלוואות

יתרה ליום 31 בדצמבר 2019					
עסקות סינדיקציה שיזמו אחרים		עסקות סינדיקציה שהבנק יזם*			
חלקו של הבנק		חלקם של אחרים		חלקו של הבנק	
סיכון אשראי חוץ-מאזני**	אשראי לציבור	סיכון אשראי חוץ-מאזני**	אשראי לציבור	סיכון אשראי חוץ-מאזני**	אשראי לציבור
3,690	5,152	4,922	19,185	3,307	8,994
-	-	-	-	-	-
-	-	-	8	-	19
3,690	5,152	4,922	19,193	3,307	9,013

יתרה ליום 31 בדצמבר 2018					
עסקות סינדיקציה שיזמו אחרים		עסקות סינדיקציה שהבנק יזם*			
חלקו של הבנק		חלקם של אחרים		חלקו של הבנק	
סיכון אשראי חוץ-מאזני**	אשראי לציבור	סיכון אשראי חוץ-מאזני**	אשראי לציבור	סיכון אשראי חוץ-מאזני**	אשראי לציבור
4,201	6,393	7,839	16,981	3,089	8,413
-	-	-	-	-	-
-	-	-	13	-	34
4,201	6,393	7,839	16,994	3,089	8,447

* לרבות אם הבנק נותן שירות מהותי בעסקת הסינדיקציה.

** סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלת חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.

ביאור 29 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ד. יתרות אשראי לציבור⁽¹⁾ וסיכון אשראי חוץ-מאזני⁽¹⁾⁽²⁾ לפי גודל האשראי של לווה

31 בדצמבר 2019			
סיכון אשראי חוץ-מאזני ⁽²⁾⁽³⁾	אשראי ⁽²⁾	מספר לווים ⁽¹⁾	
			אשראי ללווה באלפי ש"ח
887	498	418,747	עד 10
1,629	1,169	239,671	מ-10 עד 20
3,023	3,006	211,743	מ-20 עד 40
4,678	7,725	215,595	מ-40 עד 80
5,248	14,215	177,349	מ-80 עד 150
5,347	19,150	117,626	מ-150 עד 300
5,217	27,190	74,578	מ-300 עד 600
7,201	51,845	69,456	מ-600 עד 1,200
4,248	22,607	18,195	מ-1,200 עד 2,000
2,934	12,154	5,632	מ-2,000 עד 4,000
2,683	7,958	1,923	מ-4,000 עד 8,000
6,009	13,106	1,501	מ-8,000 עד 20,000
8,294	14,453	807	מ-20,000 עד 40,000
36,343	52,519	1,283	מ-40,000 עד 200,000
16,197	19,583	132	מ-200,000 עד 400,000
15,976	20,690	67	מ-400,000 עד 800,000
5,794	6,324	12	מ-800,000 עד 1,200,000
4,597	2,204	5	מ-1,200,000 עד 1,600,000
28	1,868	1	מ-1,600,000 עד 2,000,000
4,513	2,795	3	מ-2,000,000 עד 3,200,000
2,716	4,744	1	מעל-3,200,000
143,562	305,803	1,554,327	סך-הכל

* אשראי לציבור, השקעות באגרות-חוב של הציבור, נכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים כנגד הציבור בסך של 3,022,297,647 ו-5,134 מיליוני ש"ח בהתאמה.

(1) מספר הלווים מחושב לפי אשראי וסיכון אשראי חוץ-מאזני גם יחד, בהתבסס על היתרה הרשומה (מספרי השוואה הוצגו מחדש).

(2) אשראי וסיכון אשראי חוץ-מאזני מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי, ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

(3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.

הערה:

הנתונים של אשראי וסיכון אשראי חוץ-מאזני (להלן: "האשראי") במדרגות האשראי עד 8,000 אלפי ש"ח, כולל מספר הלווים, חושבו על-ידי סיכום הנתונים בכל מדרגת אשראי של כל חברה מאוחדת (איחוד על בסיס שכבות), ואילו הנתונים של האשראי מעל 8,000 אלפי ש"ח, כולל מספר הלווים, חושבו על-ידי סיכום האשראי של כל לווה בכלל קבוצת הבנק, וסיווגו במדרגת האשראי בהתאם (איחוד ספציפי).

במיליוני ש"ח

ביאור 29 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ד. יתרות אשראי לציבור⁽¹⁾ וסיכון אשראי חוץ-מאזני⁽¹⁾⁽²⁾ לפי גודל האשראי של לווה (המשך)

31 בדצמבר 2018			
סיכון אשראי חוץ-מאזני ⁽²⁾⁽³⁾	אשראי ⁽²⁾	מספר לווים ⁽¹⁾	
			אשראי ללווה באלפי ש"ח
907	712	482,770	עד 10
1,603	1,161	198,733	מ-10 עד 20
2,927	3,038	209,321	מ-20 עד 40
4,437	7,861	213,875	מ-40 עד 80
4,968	14,724	179,650	מ-80 עד 150
5,087	20,058	121,210	מ-150 עד 300
4,272	26,188	70,838	מ-300 עד 600
6,016	47,393	63,392	מ-600 עד 1,200
3,455	21,521	16,870	מ-1,200 עד 2,000
2,621	12,443	5,688	מ-2,000 עד 4,000
2,749	8,395	2,015	מ-4,000 עד 8,000
6,442	13,069	1,533	מ-8,000 עד 20,000
8,197	14,578	817	מ-20,000 עד 40,000
33,601	52,495	1,005	מ-40,000 עד 200,000
14,910	18,705	124	מ-200,000 עד 400,000
14,574	18,693	62	מ-400,000 עד 800,000
8,344	9,373	18	מ-800,000 עד 1,200,000
3,032	2,651	4	מ-1,200,000 עד 1,600,000
1,834	15	1	מ-1,600,000 עד 2,000,000
3,516	2,044	2	מ-2,000,000 עד 3,200,000
2,315	1,276	1	מעל-3,200,000
135,807	296,393	1,567,929	סך-הכל

* אשראי לציבור, השקעות באגרות-חוב של הציבור, נכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים כנגד הציבור בסך של 4,238,286,265 ו-5,890 מיליוני ש"ח בהתאמה.

(1) הוצג מחדש, עקב מעבר למניית מספר לווים המחושב לפי אשראי וסיכון אשראי חוץ-מאזני גם יחד, בהתבסס על היתרה הרשומה.

(2) אשראי וסיכון אשראי חוץ-מאזני מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי, ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

(3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.

הערה:

הנתונים של אשראי וסיכון אשראי חוץ-מאזני (להלן: "האשראי") במדרגות האשראי עד 8,000 אלפי ש"ח, כולל מספר הלווים, חושבו על-ידי סיכום הנתונים בכל מדרגת אשראי של כל חברה מאוחדת (איחוד על בסיס שכבות), ואילו הנתונים של האשראי מעל 8,000 אלפי ש"ח, כולל מספר הלווים, חושבו על-ידי סיכום האשראי של כל לווה בכלל קבוצת הבנק, וסיווגו במדרגת האשראי בהתאם (איחוד ספציפי).

במיליוני ש"ח

ביאור 29 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ה. מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים

31 בדצמבר			
2018	2019	2018	2019
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי		יתרות החוזים*	
עסקות בהן היתרה מייצגת סיכון אשראי:			
8	4	1,397	816
		(א) אשראי תעודות	
35	38	5,609	5,732
		(ב) ערבויית להבטחת אשראי	
69	45	22,517	20,019
		(ג) ערבויית לרוכשי דירות	
159	136	24,364	25,383
		(ד) ערבויית והתחייבויות אחרות**	
36	42	14,689	15,640
		(ה) מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו באחריות הבנק	
94	103	41,403	44,695
		(ו) מסגרות חח"ד ומסגרות אשראי אחרות בחשבונות לפי דרישה, שלא נוצלו ⁽¹⁾	
101	106	30,306	33,279
		(ז) התחייבויות בלתי חוזרות לתת אשראי שאושר ושעדיין לא ניתן***	
66	63	20,449	25,044
		(ח) התחייבויות להוצאת ערבויית	
21	-	24,845	-
		יתרות חוזי מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים המיוחסים לפעילות מופסקת	

* יתרות החוזים או הסכומים הנקובים שלהם לסוף השנה, לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי.

** כולל התחייבויות הבנק בגין חלקו בקרן סיכונים של מסלקת המעו"ף בסך 94 מיליוני ש"ח (ליום 31.12.18: 174 מיליוני ש"ח).

*** כולל התחייבויות למתן אשראי שניתנו ללקוחות במסגרת "אישור עקרוני ושמירת שיעור הריבית" להוראות ניהול בנקאי תקין 451, נהלים למתן הלוואות לדיור.

(1) בעקבות הפסקת איחוד קבוצת ישראל נכללו יתרות מסגרת חח"ד ומסגרות אשראי אחרות בסך של כ-4.5 מיליארד ש"ח, שטרם היציאה מאיחוד קוזזו בשל היותן יתרות הדדיות.

1. ערבויות

הבנק מספק מגוון רחב של ערבויות ושיפויים עבור לקוחותיו על מנת לאפשר להם להשלים מגוון רחב של עסקות. הסכום המקסימלי של התשלומים העתידיים הפוטנציאליים נקבע בהתאם לסכום הנקוב של הערבויות, מבלי לקחת בחשבון החזרים אפשריים או בטוחות מוחזקות או משועבדות. במידת הצורך הבנק נוהג לקבל ביטחונות או התחייבויות מסוגים שונים כגון פיקדונות, ניירות-ערך, נדל"ן, יחסים פיננסיים וכדומה. מרבית הערבויות בבנק מדורגות בדירוג ביצוע האשראי.

ליום 31 בדצמבר 2019						
יתרות החוזים או הסכומים הנקובים שלהם						
סך-הכל	ללא תאריך פקיעה	פקיעה מעל 5 שנים	פקיעה מעל 3 ועד 5 שנים	פקיעה בין 3 שנים עד שנה ועד 3 שנים	פקיעה בעוד שנה או פחות שנה ועד 3 שנים	
5,732	46	815	101	1,298	3,472	ערבויות להבטחת אשראי
20,019	16,983	-	-	-	3,036	ערבויות לרוכשי דירות
25,383	-	4,618	4,127	6,108	10,530	ערבויות והתחייבויות אחרות
25,044	-	117	4,016	12,001	8,910	התחייבויות להוצאת ערבויות
76,178	17,029	5,550	8,244	19,407	25,948	סך-הכל

ליום 31 בדצמבר 2018						
יתרות החוזים או הסכומים הנקובים שלהם						
סך-הכל	ללא תאריך פקיעה	פקיעה מעל 5 שנים	פקיעה מעל 3 ועד 5 שנים	פקיעה בין 3 שנים עד שנה ועד 3 שנים	פקיעה בעוד שנה או פחות שנה ועד 3 שנים	
5,609	54	839	158	660	3,898	ערבויות להבטחת אשראי
22,517	17,354	-	-	-	5,163	ערבויות לרוכשי דירות
24,364	-	4,655	3,447	5,596	10,666	ערבויות והתחייבויות אחרות
20,449	-	59	1,422	9,843	9,125	התחייבויות להוצאת ערבויות
72,939	17,408	5,553	5,027	16,099	28,852	סך-הכל

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 30 נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה

ליום 31 בדצמבר 2019							
סך-הכל	פריטים לא-כספיים*	מטבע-חוץ ⁽¹⁾			מטבע ישראלי		
		אחר	אירו	דולר	צמוד למדד	לא-צמוד	
							נכסים
88,122	-	2,372	204	15,802	-	69,744	מזומנים ופיקדונות בבנקים
59,486	1,773	134	909	20,687	700	35,283	ניירות-ערך
471	-	-	-	-	-	471	ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
292,940	644	1,964	4,514	20,519	48,735	216,564	אשראי לציבור, נטו ⁽²⁾
1,971	-	-	925	980	-	66	אשראי לממשלות
192	144	-	-	-	-	48	השקעות בחברות כלולות
3,233	3,233	-	-	-	-	-	בניינים וציוד
11,143	646	297	245	1,851	755	7,349	נכסים בגין מכשירים נגזרים
5,281	536	41	96	77	7	4,524	נכסים אחרים
849	849	-	-	-	-	-	נכסים המיוחסים לפעילות מופסקת
463,688	7,825	4,808	6,893	59,916	50,197	334,049	סך-כל הנכסים
							התחייבויות
361,645	697	3,408	10,755	78,124	11,693	256,968	פיקדונות הציבור
3,520	-	13	336	1,097	-	2,074	פיקדונות מבנקים
685	-	-	-	297	2	386	פיקדונות הממשלה
3	-	3	-	-	-	-	ניירות-ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
26,853	-	12	10	152	25,724	955	אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
12,050	603	304	249	2,274	975	7,645	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
20,711	302	354	200	3,588	(526)	16,793	התחייבויות אחרות
425,467	1,602	4,094	11,550	85,532	37,868	284,821	סך-כל ההתחייבויות
38,221	6,223	714	(4,657)	(25,616)	12,329	49,228	עודף נכסים (התחייבויות)
							השפעת מכשירים נגזרים שאינם מגדירים:
-	-	(1,106)	2,577	26,470	(523)	(27,418)	מכשירים נגזרים (למעט אופציות)
-	-	30	1,444	(1,543)	-	69	אופציות בכסף, נטו (במונחי נכס הבסיס)
-	-	20	774	(214)	-	(580)	אופציות מחוץ לכסף, נטו (במונחי נכס הבסיס)
38,221	6,223	(342)	138	(903)	11,806	21,299	סך-הכל כללי
-	-	(142)	2,736	(809)	-	(1,785)	אופציות בכסף, נטו (ערך נקוב מהוון)
-	-	338	2,445	565	-	(3,348)	אופציות מחוץ לכסף, נטו (ערך נקוב מהוון)

* לרבות מכשירים נגזרים שהבסיס שלהם מתייחס לפריט לא כספי.
 (1) כולל צמודי מטבע-חוץ.
 (2) לאחר ניכוי הפרשות להפסדי אשראי אשר יוחסו לבסיסי הצמדה.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 30 נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה (המשך)

		ליום 31 בדצמבר 2018						
סך-הכל	פריטים לא-כספיים*	מטבע-חוץ ⁽¹⁾			מטבע ישראלי			
		אחר	אירו	דולר	צמוד למדד	לא-צמוד		
נכסים								
84,459	-	1,825	311	12,341	-	69,982	מזומנים ופיקדונות בבנקים	
56,116	1,521	288	846	24,881	2,645	25,935	ניירות-ערך	
708	-	-	-	-	-	708	ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	
282,507	819	2,575	4,864	24,463	46,180	203,606	אשראי לציבור, נטו ⁽²⁾	
2,428	-	-	973	1,361	-	94	אשראי לממשלות	
103	58	-	-	-	-	45	השקעות בחברות כלולות	
3,111	3,111	-	-	-	-	-	בניינים וציוד	
10,534	1,096	323	432	4,079	715	3,889	נכסים בגין מכשירים נגזרים	
5,850	1,610	43	79	49	7	4,062	נכסים אחרים	
15,110	484	-	55	115	62	14,394	נכסים המיוחסים לפעילות מופסקת	
460,926	8,699	5,054	7,560	67,289	49,609	322,715	סך-כל הנכסים	
התחייבויות								
352,260	830	3,891	10,645	78,007	12,493	246,394	פיקדונות הציבור	
4,528	-	22	344	1,934	124	2,104	פיקדונות מבנקים	
208	-	-	-	99	3	106	פיקדונות הממשלה	
30,024	-	21	11	339	27,796	1,857	אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים	
9,676	1,100	263	306	3,492	622	3,893	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	
11,841	1,291	397	204	2,700	316	6,933	התחייבויות אחרות	
14,733	23	-	5	275	68	14,362	התחייבויות המיוחסות לפעילות מופסקת	
423,270	3,244	4,594	11,515	86,846	41,422	275,649	סך-כל ההתחייבויות	
37,656	5,455	460	(3,955)	(19,557)	8,187	47,066	עודף נכסים (התחייבויות)	
השפעת מכשירים נגזרים שאינם מגדרים:								
-	-	(522)	3,384	20,198	553	(23,613)	מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	
-	-	(191)	439	(1,401)	-	1,153	אופציות בכסף, נטו (במונחי נכס בסיס)	
-	-	59	173	44	-	(276)	אופציות מחוץ לכסף, נטו (במונחי נכס בסיס)	
37,656	5,455	(194)	41	(716)	8,740	24,330	סך-הכל כללי	
-	-	127	68	(2,111)	-	1,916	אופציות בכסף, נטו (ערך נקוב מהוון)	
-	-	771	763	1,542	-	(3,076)	אופציות מחוץ לכסף, נטו (ערך נקוב מהוון)	

* לרבות מכשירים נגזרים שהבסיס שלהם מתייחס לפריט לא כספי.
 (1) כולל צמודי מטבע-חוץ.
 (2) לאחר ניכוי הפרשות להפסדי אשראי אשר יוחסו לבסיסי ההצמדה.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

ביאור 31 נכסים והתחייבויות לפי מטבע ולפי תקופה לפירעון

שיעור תשואה חוזי ⁽³⁾	31 בדצמבר 2019								31 בדצמבר 2019					
	יתרה מאזנית ⁽²⁾		תזרימי מזומנים עתידיים חוזיים צפויים*						תזרימי מזומנים עתידיים חוזיים צפויים*					
	סך-הכל	ללא תקופת פירעון ⁽¹⁾	סך-הכל תזרימי מזומנים	מעל 20 שנים	מעל 10 עד 20 שנים	מעל 5 עד 10 שנים	מעל 4 עד 5 שנים	מעל 3 עד 4 שנים	מעל 2 עד 3 שנים	מעל שנה עד שנתיים	מעל 3 חודשים עד שנה	מעל חודש עד 3 חודשים	עם דרישה עד חודש	
ב-%	במיליוני ש"ח								במיליוני ש"ח					
	מטבע ישראלי (לרבות צמוד מטבע-חוץ)													
	2.7%	384,434	3,865	416,363	13,138	39,767	55,630	17,885	25,441	30,635	36,130	59,635	22,676	115,426
	1.7%	322,889	27	325,540	1	3,041	12,705	4,622	7,111	11,924	11,586	21,737	17,647	235,166
	-	61,545	3,838	90,823	13,137	36,726	42,925	13,263	18,330	18,711	24,544	37,898	5,029	(119,740)
	-	(18,702)	-	(18,710)	-	(47)	1,218	(309)	(246)	(603)	(970)	(9,829)	(2,608)	(5,316)
	-	(278)	-	3	-	-	-	574	-	623	49	848	115	(2,206)
	-	42,565	3,838	72,116	13,137	36,679	44,143	13,528	18,084	18,731	23,623	28,917	2,536	(127,262)
	מטבע-חוץ**													
	2.9%	71,381	585	76,019	97	1,018	14,240	4,275	5,036	6,285	8,254	8,467	4,080	24,267
	1.9%	100,976	14	101,472	10	310	758	986	938	1,150	2,603	21,981	8,686	64,050
	-	(29,595)	571	(25,453)	87	708	13,482	3,289	4,098	5,135	5,651	(13,514)	(4,606)	(39,783)
	-	(23,963)	435	(20,265)	93	340	12,162	2,766	3,675	4,566	4,506	(11,711)	(4,512)	(32,150)
	-	12,453	(12)	13,937	92	103	2,748	949	2,215	2,281	2,322	(3,857)	(792)	7,876
	-	18,702	-	18,710	-	44	(1,144)	235	226	588	973	9,877	2,601	5,310
	-	278	-	(3)	-	-	-	(574)	-	(623)	(49)	(848)	(115)	2,206
	-	(10,615)	571	(6,746)	87	752	12,338	2,950	4,324	5,100	6,575	(4,485)	(2,120)	(32,267)
	סך-הכל ליום 31 בדצמבר 2019													
	2.7%	455,815 ⁽⁴⁾	4,450	492,382	13,235	40,785	69,870	22,160	30,477	36,920	44,384	68,102	26,756	139,693
	1.7%	423,865	41	427,012	11	3,351	13,463	5,608	8,049	13,074	14,189	43,718	26,333	299,216
	2.2%	31,950	4,409	65,370	13,224	37,434	56,407	16,552	22,428	23,846	30,195	24,384	423	(159,523)
	3.0%	292,296	4,365	325,856	13,138	40,149	44,697	17,021	22,373	28,037	35,843	53,135	21,043	50,420
	1.8%	360,948	-	363,235	1	1,843	3,273	3,052	3,921	5,554	6,114	32,655	21,895	284,927
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

* בביאור זה מוצגים תזרימי המזומנים העתידיים החוזיים הצפויים בגין סעיפי הנכסים וההתחייבויות לפי מטבעות, בהתאם לתקופות הנותרות למועד הפירעון החוזי של כל תזרים. הנתונים מוצגים בניכוי ההשפעה של מחיקות חשבונאיות ושל הפרשות להפסדי אשראי.

** לא כולל מטבע ישראלי צמוד למטבע-חוץ.

(1) נכסים ללא תקופת פירעון כוללים נכסים בסך של 4,652 מיליוני ש"ח, שזמן פירעונם עבר.

(2) כפי שנכללה בביאור 30 "נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה", לרבות סכומים חוץ-מאזניים בגין נגזרים.

(3) שיעור תשואה חוזי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים העתידיים החוזיים הצפויים המוצגים בביאור זה בגין פריט כספי אל היתרה המאזנית שלו.

(4) כולל אשראי בתנאי חח"ד בסך 15,053 מיליון ש"ח שמתוכו סכומי חריגה ממסגרת חח"ד בסך 3,708 מיליון ש"ח.

ביאור 31 נכסים והתחייבויות לפי מטבע ולפי תקופה לפירעון (המשך)

שיעור תשואה חוזי ⁽³⁾	31 בדצמבר 2018								31 בדצמבר 2018					
	יתרה מאזנית ⁽²⁾		תזרימי מזומנים עתידיים חוזיים צפויים*						תזרימי מזומנים עתידיים חוזיים צפויים*					
	סך-הכל	ללא תקופת פירעון ⁽¹⁾	סך-הכל תזרימי מזומנים	מעל 20 שנים	מעל 10 עד 20 שנים	מעל 5 עד 10 שנים	מעל 4 עד 5 שנים	מעל 3 עד 4 שנים	מעל 2 עד 3 שנים	מעל שנה עד שנתיים	מעל 3 חודשים עד שנה	מעל 3 חודשים עד שנה	עם דרישה עד חודש	
ב-%	במיליוני ש"ח								במיליוני ש"ח					
	מטבע ישראלי (לרבות צמוד מטבע-חוץ)													
	נכסים													
2.9%	359,018	3,850	389,305	11,268	35,957	47,786	16,433	25,960	30,049	36,291	60,698	18,049	106,814	התחייבויות
1.9%	302,813	26	307,956	5	1,666	11,295	6,597	9,365	9,467	12,722	20,489	16,234	220,116	הפרש
-	56,205	3,824	81,349	11,263	34,291	36,491	9,836	16,595	20,582	23,569	40,209	1,815	(113,302)	מכשירים נגזרים (למעט אופציות)
-	(16,974)	-	(16,812)	-	-	694	217	(401)	220	(338)	(12,272)	3,296	(8,228)	אופציות (במונחי נכס הבסיס)
-	1,352	-	1,442	-	-	592	-	663	-	(222)	227	65	117	הפרש לאחר השפעת מכשירים נגזרים
-	40,583	3,824	65,979	11,263	34,291	37,777	10,053	16,857	20,802	23,009	28,164	5,176	(121,413)	
	מטבע-חוץ**													
	נכסים													
3.9%	78,583	2,208	84,763	181	1,107	10,844	5,182	8,617	10,858	9,615	9,544	5,504	23,311	התחייבויות
2.1%	102,503	4	103,468	4	345	1,047	855	985	1,448	2,573	23,873	11,686	60,652	הפרש
-	(23,920)	2,204	(18,705)	177	762	9,797	4,327	7,632	9,410	7,042	(14,329)	(6,182)	(37,341)	מזה: הפרש - בדולר
-	18,002	1,723	(13,949)	179	346	8,887	3,962	7,088	8,407	5,658	(14,744)	(5,058)	(28,674)	מזה: הפרש - בגין פעילות חוץ
-	16,954	(2)	18,123	166	143	1,166	1,765	1,957	3,345	3,284	(3,373)	(3,346)	13,016	מכשירים נגזרים (למעט אופציות)
-	16,974	-	16,812	-	(7)	(791)	(216)	395	(161)	348	12,346	(3,322)	8,220	אופציות (במונחי נכס הבסיס)
-	(1,352)	-	(1,442)	-	-	(592)	-	(663)	-	222	(227)	(65)	(117)	הפרש לאחר השפעת מכשירים נגזרים
-	(8,298)	2,204	(3,335)	177	755	8,414	4,111	7,364	9,249	7,612	(2,210)	(9,569)	(29,238)	
	סך-הכל ליום 31 בדצמבר 2018													
	נכסים***													
3.1%	437,601 ⁽⁴⁾	6,058	474,068	11,449	37,064	58,630	21,615	34,577	40,907	45,906	70,242	23,553	130,125	התחייבויות****
1.9%	405,316	30	411,424	9	2,011	12,342	7,452	10,350	10,915	15,295	44,362	27,920	280,768	הפרש
-	32,285	6,028	62,644	11,440	35,053	46,288	14,163	24,227	29,992	30,611	25,880	(4,367)	(150,643)	*** מזה: אשראי לציבור
3.3%	281,688	5,940	312,607	11,178	36,270	42,506	17,340	22,418	28,381	38,886	53,995	19,984	41,649	**** מזה: פיקדונות הציבור
1.7%	351,430	-	354,334	5	1,650	3,360	3,633	4,327	3,961	6,118	35,516	22,813	272,951	נכסים המיוחסים לפעילות מופסקת
	14,626	162	14,867	-	-	-	9	361	548	1,051	2,931	2,533	7,434	התחייבויות המיוחסות לפעילות מופסקת
	14,710	91	14,527	-	-	7	30	36	112	387	2,431	2,535	8,989	

* בביאור זה מוצגים תזרימי המזומנים העתידיים החוזיים הצפויים בגין סעיפי הנכסים וההתחייבויות לפי מטבעות, בהתאם לתקופות הנותרות למועד הפירעון החוזי של כל תזרים. הנתונים מוצגים בניכוי ההשפעה של מחיקות חשבונאיות ושל הפרשות להפסדי אשראי.

** לא כולל מטבע ישראלי צמוד למטבע-חוץ.

(1) נכסים ללא תקופת פירעון כוללים נכסים בסך של 3,790 מיליוני ש"ח, שזמן פירעונם עבר.

(2) כפי שנכללה בביאור 30 "נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה", לרבות סכומים חוץ-מאזניים בגין נגזרים.

(3) שיעור תשואה חוזי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים העתידיים החוזיים הצפויים המוצגים בביאור זה בגין פריט כספי אל היתרה המאזנית שלו.

(4) כולל אשראי בתנאי חח"ד בסך 11,569 מיליון ש"ח שמתוכו סכומי חריגה ממסגרת חח"ד בסך 2,416 מיליון ש"ח.

ביאור 32 יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים

שווי הוגן של מכשירים פיננסיים

הביאור כולל מידע בדבר הערכת השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים. לרוב המכשירים הפיננסיים בבנק לא ניתן לצטט "מחיר שוק" מכיוון שלא קיים שוק פעיל בו הם נסחרים. לפיכך, השווי ההוגן נאמד באמצעות מודלים מקובלים לתמחור, כגון ערך נוכחי של תזרים מזומנים עתידי המהווה ריבית ניכיון בשיעור המשקף את רמת הסיכון הגלומה במכשיר הפיננסי. אומדן של השווי ההוגן באמצעות הערכת תזרים המזומנים העתידי וקביעת שיעור ריבית הניכיון היא סובייקטיבית. לכן, עבור רוב המכשירים הפיננסיים, הערכת השווי ההוגן המצורפת אינה בהכרח אינדיקציה לשווי מימוש של המכשיר הפיננסי ביום הדיווח. הערכת השווי ההוגן נערכה לפי שיעורי הריבית התקפים למועד הדיווח ואינה לוקחת בחשבון את התנודתיות של שיעורי הריבית. תחת הנחת שיעורי ריבית אחרים יתקבלו ערכי שווי הוגן שיהיו שונים באופן מהותי. בעיקר הדברים אמורים לגבי המכשירים הפיננסיים בריבית קבועה או שאינם נושאים ריבית. בנוסף, בקביעת ערכי השווי ההוגן לא הובאו בחשבון העמלות שיתקבלו או ישולמו אגב הפעילות העסקית וכן אינם כוללים את השפעת הזכויות שאינן מקנות שליטה ואת השפעת המס. יותר מכך, הפער בין היתרה במאזן לבין יתרות השווי ההוגן ייתכן ולא ימומש מכיוון שברוב המקרים הבנק עשוי להחזיק את המכשיר הפיננסי עד לפירעון. בשל כל אלו, יש להדגיש כי אין בנתונים הכלולים בביאור זה כדי להצביע על שווי התאגיד הבנקאי כעסק חי. כמו-כן, בשל הקשת הרחבה של טכניקות הערכה והאומדנים האפשריים ליישום במהלך ביצוע הערכת השווי ההוגן, יש להזהר בעת עריכת השוואות ערכי שווי הוגן בין בנקים שונים.

השיטות וההנחות העיקריות לצורך אומדן השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים

פיקדונות בבנקים, אגרות-חוב ומלוות שאינם נסחרים ואשראי לממשלה - שיטת היוון תזרימי מזומנים עתידיים לפי שיעורי ריבית שבהם הבנק ביצע עסקות דומות במועד הדיווח;

ניירות-ערך סחירים - לפי שווי שוק בשוק העיקרי.

אשראי לציבור - השווי ההוגן של יתרת האשראי לציבור נאמד לפי שיטת הערך הנוכחי של תזרימי מזומנים עתידיים מנוכים בשיעור ניכיון מתאים. יתרת האשראי פולחה לקטגוריות הומוגניות. בכל קטגוריה חושב התזרים של התקבולים העתידיים (קרן וריבית). תקבולים אלה הונו בשיעור ריבית המשקף את רמת הסיכון הגלומה באשראי באותה קטגוריה.

בדרך כלל שיעור ריבית זה נקבע לפי שיעור ריבית לפי נעשות בבנק עסקות דומות במועד הדיווח.

השווי ההוגן של חובות פגומים חושב תוך שימוש בשיעורי ריבית ניכיון המשקפים את סיכון האשראי הגבוה הגלום בהם. בכל מקרה, שיעורי ניכיון אלה לא פחתו משיעור הריבית הגבוה ביותר המשמש את הבנק בעסקותיו במועד הדיווח.

תזרימי המזומנים העתידיים עבור חובות פגומים וחובות אחרים חושבו לאחר ניכוי השפעות של מחיקות חשבונאיות ושל הפרשות להפסדי אשראי בגין החובות. גידול של 1% בשיעורי ריבית הניכיון של חובות פגומים מקטין את שוויים ההוגן בסכום של 6 מיליוני ש"ח.

מחיקות חשבונאיות והפרשות להפסדי אשראי יוחסו לתקופות שבהן מיון אותו חוב, מקום בו ניתן לעשות זאת (לדוגמה, כאשר חושבה הפרשה על בסיס פרטי לפי ערך נוכחי של תזרים מזומנים). בהעדר נתונים אלה מחיקות חשבונאיות ויתרת ההפרשות מיוחסים באופן יחסי ליתרת האשראי לפי תקופות לפירעון בסוף התקופה.

בחישוב השווי ההוגן נכללו הנחות פירעון מוקדם בגין אשראי לדיור בהתאם להערכת הבנק בהתבסס על בחינת הנתונים ההיסטוריים של פירעונות מוקדמים ביחס לפרמטרים המסבירים פירעונות אלו. השפעת הנחות אלו על השווי ההוגן הינה הגדלת השווי ההוגן ב-288 מיליוני ש"ח.

פיקדונות, אגרות-חוב וכתבי התחייבות - בשיטת היוון תזרימי מזומנים עתידיים לפי שיעור ריבית בו התאגיד מגייס פיקדונות דומים, או בהנפקת אגרות-חוב וכתבי התחייבות דומים (אם מחיר מצוטט בשוק פעיל אינו זמין), על-ידי הבנק, ביום הדיווח. לגבי אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים אשר נסחרים כנכס בשוק פעיל, השווי ההוגן מבוסס על מחירי שוק מצוטטים או על ציטוטי סוחרים עבור התחייבות זהה הנסחרת כנכס בשוק פעיל.

השאלות בין לקוחות - מוצגים כאשראי ופיקדונות ונמדדים לפי ערכם בבורסה של ניירות הערך המושאלים.

מכשירים פיננסיים נגזרים - מכשירים פיננסיים נגזרים שיש להם שוק פעיל הוערכו לפי שווי שוק שנקבע בשוק העיקרי.

מכשירים פיננסיים נגזרים שאינם נסחרים בשוק פעיל הוערכו לפי מודלים המשמשים את הבנק בפעילותו השוטפת והלוקחים בחשבון את הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי.

מידת השווי ההוגן של מכשירים נגזרים מתחשבת בין היתר בסיכון האשראי הגלום בעסקות אלו.

אומדן השווי ההוגן של נכסים בגין מכשירים נגזרים, משקף גם את סיכון האשראי של הצד הנגדי, ואומדן השווי ההוגן של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים משקף גם את סיכון האשראי של הבנק.

מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים בהם היתרה מייצגת סיכון אשראי - השווי ההוגן מוצג בהתאם ליתרה המאזנית של העמלות בעסקות הנ"ל המהוות קירוב לשווי הוגן.

נכסים והתחייבויות אשר מדידת השווי ההוגן בגינם מתבססת על נתוני רמה 3 - פריטים ששוויים ההוגן נקבע על סמך מחיר אינדיקטיבי מגורם בלתי תלוי, מחיר אינדיקטיבי של צד נגדי לעסקה, מודלים להערכה אשר חלק מהנתונים המשמעותיים בהם אינם נצפים וכן פריטים ששוויים ההוגן נקבע על סמך מחשבוני פנימיים או לשכות שירות אשר חלק מהנתונים בהם אינם נצפים.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 32 יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

א. יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים

ליום 31 בדצמבר 2019					
סך-הכל	שווי הוגן ⁽¹⁾			יתרה במאזן	
	רמה 3	רמה 2	רמה 1		
נכסים פיננסיים					
88,142	85,255	-	2,887	88,122	מזומנים ופיקדונות בבנקים
59,490	1,501	13,615	44,374	59,486	ניירות-ערך*
471	471	-	-	471	ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
294,981	291,570	-	3,411	292,940	אשראי לציבור, נטו***
1,982	1,982	-	-	1,971	אשראי לממשלות
11,143	1,412	9,097	634	11,143	נכסים בגין מכשירים נגזרים
1,083	1,059	-	24	977	נכסים פיננסיים אחרים
457,292	383,250	22,712	51,330	**455,110	סך-כל הנכסים הפיננסיים
התחייבויות פיננסיות					
364,103	360,013	-	4,090	361,645	פיקדונות הציבור***
3,503	3,503	-	-	3,520	פיקדונות מבנקים
698	698	-	-	685	פיקדונות הממשלה
3	3	-	-	3	ניירות-ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
27,582	48	1,557	25,977	26,853	אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
12,050	387	11,025	638	12,050	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
13,178	13,154	-	24	13,173	התחייבויות פיננסיות אחרות
421,117	377,806	12,582	30,729	**417,929	סך-כל ההתחייבויות הפיננסיות
מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים					
112	112	-	-	-	עסקות בהן היתרה מייצגת סיכון אשראי

- * כולל מניות ואופציות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין, המוצגות לפי עלות, בסך של 1,021 מיליוני ש"ח. לפירוט נוסף על יתרה במאזן ושווי הוגן של ניירות-ערך ראה [ביאור 12](#).
- ** מזה: נכסים והתחייבויות בסך של 75,702 מיליוני ש"ח ובסך של 16,207 מיליוני ש"ח, בהתאמה, אשר יתרתם במאזן זהה לשווי הוגן (מכשירים המוצגים במאזן לפי שווי הוגן). למידע נוסף על מכשירים שנמדדו בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה ועל בסיס שאינו חוזר ונשנה ראה [סעיפים ב-1](#).
- *** מזה נכלל ביתרת פיקדונות הציבור סך של 43 מיליוני ש"ח בגין מכשירים נגזרים משובצים.
- (1) רמה 1 - מדידות שווי הוגן המשתמשות במחירים מצוטטים בשוק פעיל.
 רמה 2 - מדידות שווי הוגן המשתמשות בנתונים נצפים משמעותיים אחרים.
 רמה 3 - מדידות שווי הוגן המשתמשות בנתונים לא נצפים משמעותיים.

במיליוני ש"ח

ביאור 32 יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

א. יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

סך-הכל	ליום 31 בדצמבר 2018			יתרה במאזן	
	שווי הוגן ⁽¹⁾		רמה 1		
	רמה 2	רמה 3			
נכסים פיננסיים					
84,435	81,391	-	3,044	84,459	מזמנים ופיקדונות בבנקים
56,119	1,602	*15,556	*38,961	56,116	ניירות-ערך**
708	708	-	-	708	ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
281,677	277,962	-	3,715	282,507	אשראי לציבור, נטו***
2,435	2,435	-	-	2,428	אשראי לממשלות
10,534	2,007	7,428	1,099	10,534	נכסים בגין מכשירים נגזרים
1,880	870	-	1,010	1,814	נכסים פיננסיים אחרים
14,431	14,386	-	45	14,456	נכסים המיוחסים לפעילות מופסקת
452,219	381,361	*22,984	*47,874	***453,022	סך-כל הנכסים הפיננסיים
התחייבויות פיננסיות					
352,862	347,139	-	5,723	352,260	פיקדונות הציבור****
4,544	4,544	-	-	4,528	פיקדונות מבנקים
220	220	-	-	208	פיקדונות הממשלה
2	2	-	-	-	ניירות-ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
30,312	1,107	2,023	27,182	30,024	אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
9,676	851	7,725	1,100	9,676	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
5,758	4,748	-	1,010	5,684	התחייבויות פיננסיות אחרות
14,508	14,508	-	-	14,544	התחייבויות המיוחסות לפעילות מופסקת
417,882	373,119	9,748	35,015	***416,924	סך-כל ההתחייבויות הפיננסיות
מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים					
113	113	-	-	-	עסקות בהן היתרה מייצגת סיכון אשראי

* סווג מחדש.

** כולל מניות ואופציות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין, המוצגות לפי עלות, בסך של 1,020 מיליוני ש"ח. לפירוט נוסף על יתרה במאזן ושווי הוגן של ניירות-ערך ראה [ביאור 12](#).

*** מזה: נכסים והתחייבויות בסך של 73,001 מיליוני ש"ח ובסך של 16,411 מיליוני ש"ח, בהתאמה, אשר יתרתם במאזן זהה לשווי הוגן (מכשירים המוצגים במאזן לפי שווי הוגן). למידע נוסף על מכשירים שנמדדו בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה ועל בסיס שאינו חוזר ונשנה ראה [סעיפים ב-ו](#).

**** מזה נכללו ביתרת פיקדונות הציבור סך של 2 מיליוני ש"ח בגין מכשירים נגזרים משובצים.

(1) רמה 1 - מדידות שווי הוגן המשתמשות במחירים מצוטטים בשוק פעיל.

רמה 2 - מדידות שווי הוגן המשתמשות בנתונים נצפים משמעותיים אחרים.

רמה 3 - מדידות שווי הוגן המשתמשות בנתונים לא נצפים משמעותיים.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 32 יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

ב. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה

ליום 31 בדצמבר 2019				
סך-הכל שווי הוגן	מדידות שווי הוגן המשתמשות ב-			
	נתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)	נתונים נצפים משמעותיים אחרים (רמה 2)	מחירים מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)	
נכסים				
אגרות-חוב זמינות למכירה				
33,417	-	4,336	29,081	אגרות-חוב של ממשלת ישראל
8,108	-	239	7,869	אגרות-חוב של ממשלות זרות
6,830	177	6,505	148	אגרות-חוב של מוסדות פיננסיים זרים
2,454	-	2,413	41	אגרות-חוב של אחרים זרים
50,809	177	13,493	37,139	סך-הכל אגרות-חוב זמינות למכירה
750	-	122	628	השקעות במניות סחירות שאינן למסחר
ניירות-ערך למסחר				
6,602	-	-	6,602	אגרות-חוב של ממשלת ישראל
3	-	-	3	אגרות-חוב של ממשלות זרות
2	-	-	2	מניות סחירות
6,607	-	-	6,607	סך-הכל ניירות-ערך למסחר
נכסים בגין מכשירים נגזרים				
372	116	256	-	חוזי שקל-מדד
6,004	662	5,342	-	חוזי ריבית אחרים
3,762	601	3,102	59	חוזי מטבע-חוץ
990	23	392	575	חוזי מניות
15	10	5	-	חוזי סחורות ואחרים
3,482	-	-	3,482	אשראי בגין השאלות בין לקוחות
24	-	-	24	נכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף
72,815	1,589	22,712	48,514	סך-כל הנכסים
התחייבויות				
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים				
224	3	221	-	חוזי שקל-מדד
6,882	17	6,865	-	חוזי ריבית אחרים
3,981	137	3,799	45	חוזי מטבע-חוץ
949	229	127	593	חוזי מניות
14	1	13	-	חוזי סחורות ואחרים
43	17	26	-	התחייבויות בגין נגזרים משובצים
3,482	-	-	3,482	פיקדונות בגין השאלות בין לקוחות
24	-	-	24	התחייבויות בגין פעילות בשוק המעו"ף
608	-	-	608	התחייבויות בגין השאלת ניירות-ערך
16,207	404	11,051	4,752	סך-כל ההתחייבויות

ביאור 32 יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

ב. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2018			
סך-הכל שווי הוגן	מדידות שווי הוגן המשתמשות ב-		
	נתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)	נתונים נצפים משמעותיים אחרים (רמה 2)	מחירים מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)
נכסים			
ניירות-ערך זמינים למכירה			
26,373	-	4,570	21,803
אגרות-חוב של ממשלת ישראל			
10,420	-	*665	*9,755
אגרות-חוב של ממשלות זרות			
114	-	-	114
אגרות-חוב של מוסדות פיננסיים בישראל			
8,273	191	7,777	305
אגרות-חוב של מוסדות פיננסיים זרים			
141	-	141	-
אגרות-חוב של אחרים בישראל			
2,539	-	2,403	136
אגרות-חוב של אחרים זרים			
470	-	-	470
השקעות במניות סחירות שאינן למסחר			
ניירות-ערך למסחר			
6,266	-	-	6,266
אגרות-חוב של ממשלת ישראל			
69	-	-	69
אגרות-חוב של ממשלות זרות			
2	-	-	2
אגרות-חוב של אחרים זרים			
41	-	-	41
מניות סחירות			
54,708	191	*15,556	*38,961
סך-הכל ניירות-ערך למסחר			
נכסים בגין מכשירים נגזרים			
366	79	287	-
חוזי שקל-מדד			
4,443	652	3,791	-
חוזי ריבית אחרים			
4,285	1,153	3,097	35
חוזי מטבע-חוץ			
1,377	81	232	1,064
חוזי מניות			
63	42	21	-
חוזי סחורות ואחרים			
3,715	-	-	3,715
אשראי בגין השאלות בין לקוחות			
1,010	-	-	1,010
נכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף			
69,967	2,198	*22,984	*44,785
סך-כל הנכסים			
התחייבויות			
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים			
224	25	199	-
חוזי שקל-מדד			
4,588	56	4,532	-
חוזי ריבית אחרים			
3,423	749	2,638	36
חוזי מטבע-חוץ			
1,377	19	294	1,064
חוזי מניות			
64	2	62	-
חוזי סחורות ואחרים			
2	14	(12)	-
התחייבויות בגין נגזרים משובצים			
3,715	-	-	3,715
פיקדונות בגין השאלות בין לקוחות			
1,010	-	-	1,010
התחייבויות בגין פעילות בשוק המעו"ף			
2,008	-	-	2,008
התחייבויות בגין השאלות ניירות-ערך			
16,411	865	7,713	7,833
סך-כל ההתחייבויות			

* סווג מחדש.

במיליוני ש"ח

ביאור 32 יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

ד. שינויים בפריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה שנכללו ברמה 3

שווי הוגן ליום 31 בדצמבר 2018	רווחים (הפסדים) שנכללו בדוח רווח והפסד ⁽¹⁾⁽³⁾	רווחים (הפסדים) שנכללו בהון ⁽²⁾	רכישות	סילוקים	העברות אל רמה 3	העברות מתוך רמה 3	שווי הוגן ליום 31 בדצמבר 2019	רווחים (הפסדים) שטרם מומשו בגין מכשירים המוחזקים ליום 31 בדצמבר 2019
נכסים								
אגרות-חוב זמינות למכירה ומניות שאינן למסחר								
191	(12)	(2)	-	-	-	-	177	(2) ⁽¹⁾
יתרות בגין מכשירים נגזרים, נטו								
54	83	-	-	(24)	-	-	113	46 ⁽³⁾
596	223	-	25	(199)	-	-	645	149 ⁽¹⁾⁽³⁾
404	5	-	219	(164)	-	-	464	3 ⁽³⁾
62	(204)	-	-	(64)	-	-	(206)	7 ⁽³⁾
40	(17)	-	14	(28)	-	-	9	(5) ⁽³⁾
(14)	(9)	-	(1)	7	-	-	(17)	(9) ⁽³⁾
1,333	69	(2)	257	(472)	-	-	1,185	189

שווי הוגן ליום 31 בדצמבר 2017	רווחים (הפסדים) שנכללו בדוח רווח והפסד ⁽¹⁾⁽³⁾	רווחים (הפסדים) שנכללו בהון ⁽²⁾	רכישות	סילוקים	העברות אל רמה 3	העברות מתוך רמה 3	שווי הוגן ליום 31 בדצמבר 2018	רווחים (הפסדים) שטרם מומשו בגין מכשירים המוחזקים ליום 31 בדצמבר 2018
נכסים								
ניירות-ערך זמינים למכירה								
212	16	-	-	(37)	-	-	191	(1) ⁽²⁾
יתרות בגין מכשירים נגזרים, נטו								
103	(59)	-	-	10	-	-	54	(62) ⁽³⁾
295	40	-	5	256	-	-	596	86 ⁽¹⁾⁽³⁾
(813)	(236)	-	12	1,441	-	-	404	159 ⁽³⁾
(3)	8	-	(1)	58	-	-	62	(32) ⁽³⁾
(2)	29	-	10	3	-	-	40	(9) ⁽³⁾
(29)	3	-	-	12	-	-	(14)	(2) ⁽³⁾
(237)	(199)	-	26	1,743	-	-	1,333	140

- (1) רווחים (הפסדים) שנכללו בדוח רווח והפסד בסעיף הכנסות ריבית.
 (2) רווחים (הפסדים) שנכללו בהון בסעיף התאמות בגין הצגת ניירות-ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן.
 (3) רווחים (הפסדים) שנכללו בדוח רווח והפסד בסעיף הכנסות מימון שאינן מריבית.

ביאור 32 יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

ה. במהלך התקופה לא היו מעברים של פריטים הנמדדים לפי שווי הוגן ממדידה ברמה 3 למדידה ברמה 2, למעט העברות הנובעות מסיכון צד נגדי לעסקה. בהתאם למדיניות התאגיד הבנקאי, ההעברות בין הרמות מוכרות כמתרחשות בסוף תקופת הדיווח.

ו. מידע נוסף בדבר נתונים לא נצפים משמעותיים וטכניקות הערכה המשמשים במדידת שווי הוגן של פריטים שסווגו לרמה 3

ליום 31 בדצמבר 2019			
שווי הוגן	טכניקת הערכה	נתונים לא נצפים	טווח (ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן יחסי)
במיליוני ש"ח			
1. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה			
נכסים			
אגרות-חוב של מוסדות פיננסיים זרים	177	ציטוט מצד נגדי לעסקה	ציטוט מצד נגדי לעסקה
יתרות בגין מכשירים נגזרים, נטו			
חוזי שקל-מדד	113	מודל תמחור נגזרי מטבע וריבית	סיכון צד נגדי לעסקה (1.75%) 0.41%-4.47%
חוזי ריבית אחרים	645	מודל תמחור נגזרי ריבית	סיכון צד נגדי לעסקה (1.68%) 0.35%-14.74%
חוזי מטבע-חוץ	464	מודל תמחור אופציות	סיכון צד נגדי לעסקה (1.17%) 0.33%-14.44%
חוזי מניות	(223)	מודל תמחור נגזרי מניות	סיכון צד נגדי לעסקה (0.34%) 0.33%-0.43%
חוזי מניות	17	מודל תמחור אופציות	ציטוט מצד נגדי
חוזי מניות ⁽¹⁾	-	מודל תמחור אופציות	סטיית תקן (76.96%) 76.96%-76.96%
		תשואת דיבידנד	0.00%-0.00% (0.00%)
		ריבית שקלית לא-צמודה	0.32%-0.32% (0.32%)
חוזי סחורות ואחרים	9	מודל תמחור נגזרי מטבע	סיכון צד נגדי לעסקה (2.00%) 1.01%-2.25%
נגזרים משובצים ⁽²⁾	17	מודל תמחור אופציות	ציטוט מצד נגדי
2. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס שאינו חוזר ונשנה			
השקעה במניות לא סחירות	69	הערכת שווי	
אשראי פגום שגבייתו מותנית בביטחון	502	נכסים סחירים - שווי שוק בניכוי מקדם ביטחון מתאים	
		נכסים לא סחירים - היוון תזרימי מזמנים בניכוי מקדם ביטחון מתאים	

ניתוח רגישות לגבי מדידות שווי הוגן המסווגות ברמה 3:
 (1) עלייה (ירידה) בשיעור סטיית התקן תביא למדידת שווי הוגן גבוהה (נמוכה) משמעותית. מנגד, עלייה (ירידה) בשיעור תשואת הדיבידנד או בשיעור הריבית להיוון תביא למדידת שווי הוגן נמוכה (גבוהה) משמעותית.
 (2) עלייה (ירידה) בשיעור הריבית להיוון תביא למדידת שווי הוגן נמוכה (גבוהה) משמעותית.

ביאור 32 יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

1. מידע נוסף בדבר נתונים לא נצפים משמעותיים וטכניקות הערכה המשמשים במדידת שווי הוגן של פריטים שסווגו לרמה 3 (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2018			
שווי הוגן	טכניקות הערכה	נתונים לא נצפים	טווח (ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן יחסי)
במיליוני ש"ח			
1. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה			
נכסים			
אגרות-חוב של מוסדות פיננסיים זרים	191	ציטוט מצד נגדי לעסקה	ציטוט מצד נגדי לעסקה
יתרות בגין מכשירים נגזרים, נטו			
חוזי שקל-ממד	54	מודל תמחור נגזרי מטבע וריבית	סיכון צד נגדי לעסקה (2.03%) -8.27% -0.38%
חוזי ריבית אחרים	596	מודל תמחור נגזרי ריבית	סיכון צד נגדי לעסקה (6.10%) -18.30% -0.38%
חוזי מטבע-חוץ	404	מודל תמחור אופציות	סיכון צד נגדי לעסקה
חוזי מניות	64	מודל תמחור נגזרי מניות	סיכון צד נגדי לעסקה (2.57%) -3.68% -0.38%
חוזי מניות ⁽¹⁾	(2)	מודל תמחור אופציות	ציטוט מצד נגדי
תשואת דיבידנד			
ריבית שקלית לא-צמודה			
חוזי סחורות ואחרים	40	מודל תמחור נגזרי מטבע	סיכון צד נגדי לעסקה (6.10%) -18.30% -0.38%
נגזרים משובצים ⁽²⁾	(14)	מודל תמחור אופציות	ציטוט מצד נגדי
2. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס שאינו חוזר ונשנה			
השקעה במניות לא סחירות	49	הערכת שווי	
אשראי פגום שגבייתו מותנית בביטחון	681	נכסים סחירים - שווי שוק בניכוי מקדם ביטחון מתאים	
		נכסים לא סחירים - הוון תזרימי מזומנים בניכוי מקדם ביטחון מתאים	

ניתוח רגישות לגבי מדידות שווי הוגן המסווגות ברמה 3:

- (1) עלייה (ירידה) בשיעור סטיית התקן תביא למדידת שווי הוגן גבוהה (נמוכה) משמעותית. מנגד, עלייה (ירידה) בשיעור תשואת הדיבידנד או בשיעור הריבית להיוון תביא למדידת שווי הוגן נמוכה (גבוהה) משמעותית.
- (2) עלייה (ירידה) בשיעור הריבית להיוון תביא למדידת שווי הוגן נמוכה (גבוהה) משמעותית.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 33 בעלי-עניין וצדדים קשורים

חברות אם, בעל שליטה וחברות בנות

עסקות עם בעלי עניין וצדדים קשורים נעשו ככלל במהלך העסקים הרגיל, משיקולים עסקיים ובתנאים דומים לתנאי עסקות עם גופים שאינם קשורים לבנק. במספר מקרים הבנק תמך כמקובל בחברות בת בנקאיות באמצעות השקעה בהון, בהלוואות, בכתבי נוחות כתבי שיפוי וכד'. ההכנסות או ההוצאות הקשורות בעסקות אלה כלולות בסעיפים המתאימים בדוח רווח והפסד.

א. יתרות במאזן

31 בדצמבר 2019							
בעלי-עניין							
אחרים		נושאי משרה*		מי שהיה בעל עניין בעת שנעשתה העסקה		מחזיקי מניות	
היתרה הגבוהה במשך השנה**	יתרה לסוף שנה	היתרה הגבוהה במשך השנה**	יתרה לסוף שנה	היתרה הגבוהה במשך השנה**	יתרה לסוף שנה	היתרה הגבוהה במשך השנה**	יתרה לסוף שנה
נכסים							
-	-	-	-	-	-	113	113
ניירות-ערך							
-	-	-	-	202	-	-	-
ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר							
1,255	436	10	9	924	822	135	77
אשראי לציבור							
(1)	(2)	-	-	(5)	(6)	-	-
הפרשה להפסדי אשראי							
1,254	434	10	9	919	816	135	77
אשראי לציבור, נטו							
417	151	-	-	50	32	63	26
נכסים אחרים							
התחייבויות							
13,495	10,633	145	46	-	-	2,164	1,270
פיקדונות הציבור							
15	13	-	-	-	-	28	22
אגרות-חוב וכתבי התחייבויות נדחים							
525	333	59	59	-	-	136	107
התחייבויות אחרות							
-	-	29	27	-	-	12,833	12,403
מניות (כלול בהון)							
סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים***							
2,427	1,988	10	7	1,286	766	202	176

* בהתאם לסעיף 80 ד (3) בהוראות הדיווח לציבור.
 ** על בסיס היתרה בסוף כל חודש.
 *** כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 33 בעלי-עניין וצדדים קשורים (המשך)

א. יתרות במאזן (המשך)

31 בדצמבר 2019					
צדדים קשורים המוחזקים על-ידי הבנק וחברות מאוחדות שלו					
אחרים		חברות כלולות		חברות-בת שלא אוחדו	
היתרה הגבוהה במשך השנה*	יתרה לסוף שנה	היתרה הגבוהה במשך השנה*	יתרה לסוף שנה	היתרה הגבוהה במשך השנה*	יתרה לסוף שנה
נכסים					
	250	-	-	-	-
ניירות-ערך					
אשראי לציבור	578	515	4,227	4,221	-
הפרשה להפסדי אשראי	(2)	(3)	-	(39)	-
אשראי לציבור, נטו	576	512	4,227	4,182	-
השקעות בחברות כלולות ⁽¹⁾	-	-	192	192	-
נכסים אחרים	5	-	2	-	-
התחייבויות					
פיקדונות הציבור	466	241	254	97	11
התחייבויות אחרות	4	2	23	8	-
סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים**	837	609	4,919	2,846	-

* על בסיס היתרה בסוף כל חודש.

** כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.

(1) פירוט של סעיף זה כלול גם בביאור 15.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 33 בעלי-עניין וצדדים קשורים (המשך)

א. יתרות במאזן (המשך)

31 בדצמבר 2018							
בעלי-עניין							
אחרים		נושאי משרה*		מי שהיה בעל עניין בעת שנעשתה העסקה		מחזיקי מניות	
היתרה הגבוהה במשך השנה**	יתרה לסוף שנה	היתרה הגבוהה במשך השנה**	יתרה לסוף שנה	היתרה הגבוהה במשך השנה**	יתרה לסוף שנה	היתרה הגבוהה במשך השנה**	יתרה לסוף שנה
נכסים							
-	-	-	-	247	159	-	-
205	19	12	10	1,704	1,149	-	-
-	-	-	-	(5)	(6)	-	-
205	19	12	10	1,699	1,143	-	-
44	35			183	14		
התחייבויות							
302	114	88	54	-	-	21	21
105	92	83	56	-	-	-	-
-	-	34	30	-	-	7,886	7,872
סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים***							
683	55	9	6	1,805	1,250	-	-

* בהתאם לסעיף 80 ד (3) בהוראות הדיווח לציבור.

** על בסיס היתרה בסוף כל חודש.

*** כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 33 בעלי-עניין וצדדים קשורים (המשך)

א. יתרות במאזן (המשך)

31 בדצמבר 2018					
צדדים קשורים המוחזקים על-ידי הבנק וחברות מאוחדות שלו					
אחרים		חברות כלולות		חברות-בת שלא אוחדו	
היתרה הגבוהה במשך השנה*	יתרה לסוף שנה	היתרה הגבוהה במשך השנה*	יתרה לסוף שנה	היתרה הגבוהה במשך השנה*	יתרה לסוף שנה
נכסים					
	250	-	-	-	-
	151	144	137	-	-
	(2)	(1)	(1)	-	-
	149	143	136	-	-
	-	203	103	-	-
	6	2	2	-	-
התחייבויות					
	139	142	113	10	4
	2	25	23	-	-
	216	169	148	-	-
סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים**					

* על בסיס היתרה בסוף כל חודש.
 ** כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.
 (1) פירוט של סעיף זה כלול גם בביאור 15.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 33 בעלי-עניין וצדדים קשורים (המשך)

ג. הכנסות והוצאות בדוח רווח והפסד

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019								
סך-הכל	צדדים קשורים המוחזקים על-ידי הבנק וחברות מאוחדות שלו			בעלי-עניין				
	אחרים***	חברות כלולות	חברות-בת שלא אוחדו	אחרים	נושאי משרה**	אחרים	מחזיקי מניות	
94	3	26	-	74	-	-	(9)	הכנסות ריבית נטו*
(45)	(2)	(44)	-	1	-	-	-	הכנסות (הוצאות) בגין הפסדי אשראי
(310)	44	158	-	(271)	2	-	(243)	הכנסות (הוצאות) שאינן מריבית
164	5	149	-	11	-	-	(1)	מזה: דמי ניהול ושירותים
(117)	(11)	(23)	(2)	(5)	(46) ⁽¹⁾	-	-	הוצאות תפעוליות ואחרות
(40)	-	-	-	-	(40)	-	-	מזה: בעל עניין המועסק בתאגיד או מטעמו: 20
(6)	-	-	-	-	(6)	-	-	הטבות לדירקטורים שאינם מועסקים בתאגיד
(378)	34	117	(2)	(201)	(44)	-	-	או מטעמו - מספר מקבלי הטבה 7
								סך-הכל

* פירוט בסעיף ג' להלן.
 ** בהתאם לסעיף 80 ד (3) בהוראות הדיווח לציבור, לרבות מי שפרש במהלך השנה.
 *** צדדים העומדים בהגדרת צד קשור שלא נכללו בעמודות אחרות וצד שפעילותו של הבנק והחברות המאוחדות שלו תלויות בהיקף משמעותי בעסקיו.
 (1) הטבות עובד לזמן קצר 27 מיליון ש"ח, הטבות לאחר סיום העסקה 0 מיליון ש"ח, הטבות בגין פיטורין 0 מיליון ש"ח, הטבות אחרות לזמן ארוך 2 מיליון ש"ח, תשלום מבוסס מניות 5 מיליון ש"ח.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018								
סך-הכל	צדדים קשורים המוחזקים על-ידי הבנק וחברות מאוחדות שלו			בעלי-עניין				
	אחרים***	חברות כלולות	חברות-בת שלא אוחדו	אחרים	נושאי משרה**	אחרים	מחזיקי מניות בעלי שליטה	
8	3	5	-	-	-	-	-	הכנסות ריבית נטו*
38	20	5	-	12	-	-	1	הכנסות שאינן מריבית
14	9	1	-	4	-	-	-	מזה: דמי ניהול ושירותים
(148)	(74)	(24)	-	(3)	(48) ⁽¹⁾	-	1	הוצאות תפעוליות ואחרות
(42)	-	-	-	-	(42)	-	-	מזה: בעל עניין המועסק בתאגיד או מטעמו: 19
(6)	-	-	-	-	(6)	-	-	הטבות לדירקטורים שאינם מועסקים בתאגיד
(102)	(51)	(14)	-	9	(48)	-	-	או מטעמו - מספר מקבלי הטבה 9
								סך-הכל

* פירוט בסעיף ג' להלן.
 ** בהתאם לסעיף 80 ד (3) בהוראות הדיווח לציבור, לרבות מי שפרש במהלך השנה.
 *** צדדים העומדים בהגדרת צד קשור שלא נכללו בעמודות אחרות וצד שפעילותו של הבנק והחברות המאוחדות שלו תלויות בהיקף משמעותי בעסקיו.
 (1) הטבות עובד לזמן קצר 35 מיליון ש"ח, הטבות לאחר סיום העסקה 0 מיליון ש"ח, הטבות בגין פיטורין 0 מיליון ש"ח, הטבות אחרות לזמן ארוך 1 מיליון ש"ח, תשלום מבוסס מניות 5 מיליון ש"ח.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 33 בעלי-עניין וצדדים קשורים (המשך)

ב. הכנסות והוצאות בדוח רווח והפסד (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017								
סך-הכל	צדדים קשורים המוחזקים על-ידי הבנק וחברות מאוחדות שלו			בעלי-עניין				
	אחרים***	חברות כלולות	חברות-בת שלא אוחדו	אחרים	נושאי משרה**	אחרים	מחזיקי מניות בעלי שליטה	
14	-	4	-	10	-	-	-	הכנסות ריבית נטו*
2	-	-	-	2	-	-	-	הכנסות בגין הפסדי אשראי
25	-	1	-	24	-	-	-	הכנסות שאינן מריבית
18	-	-	-	18	-	-	-	מזה: דמי ניהול ושירותים
(120)	(25)	(41)	-	(10)	(44) ⁽¹⁾	-	-	הוצאות תפעוליות ואחרות
(35)	-	-	-	-	(35)	-	-	מזה: בעל עניין המועסק בתאגיד או מטעמו: 17
								הטבות לדיירקטורים שאינם מועסקים בתאגיד
(9)	-	-	-	-	(9)	-	-	או מטעמו - מספר מקבלי הטבה 10
(79)	(25)	(36)	-	26	(44)	-	-	סך-הכל

* פירוט בסעיף ג' להלן.

** בהתאם לסעיף 80 ד (3) בהוראות הדיווח לציבור, לרבות מי שפרש במהלך השנה.

*** צדדים העומדים בהגדרת צד קשור שלא נכללו בעמודות אחרות וצד שפעילותו של הבנק והחברות המאוחדות שלו תלויות בהיקף משמעותי בעסקיו.

(1) הטבות עובד לזמן קצר 32 מיליון ש"ח, הטבות לאחר סיום העסקה 0 מיליון ש"ח, הטבות בגין פיטורין 0 מיליון ש"ח, הטבות אחרות לזמן ארוך 1 מיליון ש"ח, תשלום מבוסס מניות 2 מיליון ש"ח.

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 33 בעלי-עניין וצדדים קשורים (המשך)

ג. הכנסות ריבית, נטו בעסקות עם בעלי-עניין וצדדים קשורים

2017	2018	2019	
			הכנסות (הוצאות)
			בגין נכסים
14	8	40	מאשראי לציבור
-	-	-	מפיקדונות בבנקים
-	-	-	מניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
-	-	-	מאגרות-חוב
-	-	3	מנכסים אחרים
			בגין התחייבויות
-	-	53	על פיקדונות הציבור
-	-	-	על פיקדונות מבנקים
-	-	-	על ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי רכש חוזר
-	-	(2)	על אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
-	-	-	על התחייבויות אחרות
			אחר
-	-	-	עמלות מעסקי מימון
-	-	-	הכנסות מימון אחרות
14	8	94	סך-הכל

ד. מידע בדבר תנאי העסקות והיתרות עם צדדים קשורים ובעלי-עניין

עסקות עם בעלי עניין וצדדים קשורים נעשו ככלל במהלך העסקים הרגיל, משיקולים עסקיים ובתנאים דומים לתנאי עסקות עם גופים שאינם קשורים לבנק. במספר מקרים הבנק תמך כמקובל בחברות בת באמצעות השקעה בהון, בהלוואות, בכתבי נוחות, כתבי שיפוי וכד'.

א. תמצית דוח רווח והפסד

2017	2018	2019	
10,433	11,571	11,826	הכנסות ריבית
(2,151)	(2,748)	(2,611)	הוצאות ריבית
8,282	8,823	9,215	הכנסות ריבית, נטו
205	570	1,270	הוצאות בגין הפסדי אשראי
8,077	8,253	7,945	הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
הכנסות שאינן מריבית			
553	1,036	562	הכנסות מימון שאינן מריבית
3,086	3,124	3,094	עמלות
138	51	44	הכנסות אחרות
3,777	4,211	3,700	סך-כל ההכנסות שאינן מריבית
הוצאות תפעוליות ואחרות			
3,918	3,862	3,801	משכורות והוצאות נלוות
1,291	1,342	1,309	אחזקה ופחת בניינים וציוד
2,146	2,273	2,853	הוצאות אחרות
7,355	7,477	7,963	סך-כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
4,499	4,987	3,682	רווח מפעילות נמשכת לפני מסים
1,883	1,937	1,615	הפרשה למסים על הרווח מפעילות נמשכת
2,616	3,050	2,067	רווח מפעילות נמשכת לאחר מסים
314	364	296	חלקו של הבנק ברווחים של חברות מוחזקות לאחר מסים המיוחס לפעילות מופסקת
(270)	(819)	(564)	חלקו של הבנק בחברות מוחזקות אחרות
			רווח נקי
2,660	2,595	1,799	המיוחס לבעלי מניות הבנק

ביאורים לדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

ביאור 34 תמצית דוחות של הבנק (המשך)

ב. תמצית מאזן

31 בדצמבר		
2018	2019	
נכסים		
85,024	87,618	מזומנים ופיקדונות בבנקים
47,582	50,541	ניירות-ערך
708	471	ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
287,061	295,713	אשראי לציבור
(3,685)	(4,640)	הפרשה להפסדי אשראי
283,376	291,073	אשראי לציבור, נטו
2,428	1,971	אשראי לממשלות
3,431	849	השקעה בפעילות מופסקת
12,728	13,108	השקעות בחברות מוחזקות אחרות
2,906	3,041	בניינים וציוד
10,365	10,986	נכסים בגין מכשירים נגזרים
5,342	4,899	נכסים אחרים
453,890	464,557	סך-כל הנכסים
התחייבויות והון		
370,227	378,950	פיקדונות הציבור
4,409	3,405	פיקדונות מבנקים
208	685	פיקדונות הממשלה
15,261	12,818	כתבי התחייבות נדחים
9,506	11,882	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
16,735	18,636	התחייבויות אחרות
416,346	426,376	סך-כל ההתחייבויות
37,544	38,181	הון
453,890	464,557	סך-כל ההתחייבויות וההון

ג. תמצית דוח על תזרימי מזומנים

2017	2018	2019	
תזרימי מזומנים מפעילות (לפעילות) שוטפת			
2,660	2,595	1,799	רווח נקי לשנה
התאמות הדרושות כדי להציג את תזרימי המזומנים מפעילות שוטפת			
(44)	453	268	חלקו של הבנק ברווחים של חברות מוחזקות
481	532	504	פחת על בניינים וציוד
21	20	21	הפחתות
205	570	605	הוצאות בגין הפסדי אשראי
-	-	(210)	רווח ממכירת חברת בת
(115)	(213)	(361)	רווח ממימוש של ניירות-ערך זמינים למכירה ומוחזקים לפדיון
(14)	(26)	(253)	רווח שמומש ושטרם מומש מהתאמות לשווי הוגן של ניירות-ערך למסחר
(39)	(28)	(4)	רווח ממימוש בניינים וציוד
(4)	(37)	72	שינוי בהטבה בשל עסקות תשלום מבוסס מניות
(33)	(30)	3	שינוי בהתחייבויות, נטו, בגין זכויות עובדים
27	(21)	(79)	מסים נדחים, נטו
(5)	(56)	(8)	רווח ממכירות תיקי אשראי
1,880	(453)	1,306	התאמות בגין הפרשי שער
1,428	(2,221)	1,462	הפרשי צבירה שנכללו בפעולות השקעה ומימון
שינוי נטו בנכסים שוטפים			
(245)	1,511	(621)	נכסים בגין מכשירים נגזרים
3,499	(1,135)	(387)	ניירות-ערך למסחר
85	(322)	687	נכסים אחרים
שינוי נטו בהתחייבויות שוטפות			
(424)	(2,491)	2,376	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
1,247	6,978	1,011	התחייבויות אחרות
10,610	5,626	8,191	מזומנים, נטו, מפעילות (לפעילות) שוטפת

ג. תמצית דוח על תזרימי מזומנים (המשך)

2017	2018	2019	
			תזרימי מזומנים לפעילות השקעה
(80)	(511)	248	פיקדונות בבנקים
(4,095)	(17,200)	(639)	אשראי לציבור
212	(136)	457	אשראי לממשלות
(309)	(24)	237	ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
(130)	-	(15)	רכישת אגרות-חוב מוחזקות לפדיון
131	35	126	תמורה מפדיון אגרות-חוב מוחזקות לפדיון
(36,227)	(29,639)	(52,737)	רכישת ניירות-ערך זמינים למכירה
10,945	32,407	41,074	תמורה ממכירת ניירות-ערך זמינים למכירה
26,735	9,821	9,188	תמורה מפדיון ניירות-ערך זמינים למכירה
(6,096)	(8,165)	(7,803)	רכישת תיקי אשראי
140	382	113	תמורה ממכירת תיקי אשראי
251	97	1,150	דיבידנדים שהתקבלו מחברות מוחזקות
-	(183)	(1,090)	השקעות בחברות מוחזקות
-	2	2,164	תמורה ממימוש השקעות בחברות מוחזקות
(571)	(552)	(641)	רכישת בניינים וציוד
66	46	6	תמורה ממימוש בניינים וציוד
(9,028)	(13,620)	(8,162)	מזומנים, נטו, לפעילות השקעה

			תזרימי מזומנים מפעילות (לפעילות) מימון
(27)	378	(1,004)	פיקדונות מבנקים
12,628	7,780	8,723	פיקדונות מהציבור
(25)	(112)	477	פיקדונות מהממשלה
-	1,799	1,031	הנפקת אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
(2,561)	(1,349)	(4,107)	פדיון אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
-	-	-	הנפקת מניות ואופציות
(861)	(496)	(1,000)	דיבידנד ששולם לבעלי-מניות הבנק
(39)	(24)	-	רכישה עצמית של מניות
9,115	7,976	4,120	מזומנים, נטו, מפעילות (לפעילות) מימון
10,697	(18)	4,149	גידול (קטיון) במזומנים
71,989	80,806	81,241	יתרת מזומנים לתחילת השנה
(1,880)	453	(1,306)	השפעת תנועות בשער החליפין על יתרות מזומנים
80,806	81,241	84,084	יתרת מזומנים לסוף השנה

			ריבית ומסים ששולמו ו/או התקבלו
10,921	11,238	12,911	ריבית שהתקבלה
(2,497)	(2,741)	(2,513)	ריבית ששולמה
220	17	1,111	דיבידנדים שהתקבלו
(1,321)	(2,374)	(2,233)	מסים על הכנסה ששולמו
157	196	373	מסים על הכנסה שהתקבלו

ביאור 35 יוזמות רגולטוריות

רפורמות רגולטוריות להגברת התחרותיות במערכת הבנקאית

בשנים האחרונות גובשו מספר יוזמות רגולטוריות שעיקר עניינן, הגברת התחרותיות במערכת הבנקאית בישראל, ולצידן קיימות מספר יוזמות רגולטוריות נוספות הנמצאות בשלבים מקדמיים.

החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל

בחודש ינואר 2017 פורסם חוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה) התשע"ז-2017 על בסיס דוח ועדה ציבורית שמונתה על-ידי שר האוצר ונגידת בנק ישראל (ועדת שטרומ).
• החוק קובע כי חברות כרטיסי האשראי יופרדו משני הבנקים הגדולים (הבנק ובנק לאומי). מאחר והבנק בחר בדרך של הנפקה של לפחות 25% מחברת כרטיסי האשראי שבבעלותו יכול תהליך ההיפרדות לארוך עד 4 שנים מינואר 2017. בחודש אפריל 2019 מכר הבנק כ-65.2% מהונה המונפק והנפרע של ישראלכרט. ביום 2 בפברואר 2020, אישר דירקטוריון הבנק, חלוקה של יתרת ההחזקה במניות בישראלכרט, כדיבינד בעין לבעלי מניות הבנק וביום 9 במרץ 2020 בוצעה החלוקה בפועל. בכך השלים הבנק את ההיפרדות מקבוצת ישראלכרט, כנדרש בחוק להגברת התחרותיות.

• החל מפברואר 2020 הבנק מציג באתר שלו, עבור לקוחותיו, פירוט מידע על העסקות המבוצעות על ידם בכרטיסי חיוב חוץ בנקאיים. זאת בהתאם לתיקון להוראות נוהל בנקאי תקין 470 אשר פורסם בחודש נובמבר 2018 ובו הוראות באשר לאופן הצגת המידע.
• כחלק מהגנות היונקא לחברות כרטיסי האשראי הבנק ידרש לצמצם את מסגרות האשראי שלו ב-50% ביחס למסגרות האשראי שהקצה בשנת 2015, זאת עד חודש פברואר 2021. לאחר מכן לא יוכל הבנק לצמוח בהיקף המסגרות במשך 3 שנים נוספות. הבנק נערך לעמוד בלוח הזמנים כנדרש.

• לצורך עמידה בהוראות החוק לפיהן על הבנק למכור את החזקותיו בחברת שירותי בנק אוטומטיים בע"מ ("שבא") העולות על 10% עד לחודש ינואר 2021, התקשר הבנק בחודש אפריל 2019 בהסכם עם חברה מקבוצת Mastercard העולמית ("מסטרקארד") למכירת 10% ממניות שב"א כנגד תמורה כוללת של 11 מיליון דולר (כ-39 מיליון ש"ח), מתוכה 9 מיליון דולר שולמו במועד השלמת העסקה ו-2 מיליון דולר נוספים ינתנו כשירותים שונים שתעניק מסטרקארד (בתנאי הסכם קיים לשיתוף פעולה בין הצדדים וכפי שיוסכם ביניהם) בשנים הקרובות. העסקה הושלמה בחודש מאי 2019. בנוסף, במאי 2019, פרסמה שב"א תשקיף הצעת מכר למניות שב"א במסגרתו מכר הבנק (ובנקים נוספים המחזיקים בשב"א) 13.4% מהחזקותיו במניות שב"א ונותר עם החזקה של 10%.

בגין העסקות האמורות ושיערוך יתרת ההשקעה הנותרת רשם הבנק רווח (לפני מס) בסך של כ-71 מיליון ש"ח בשנת 2019.

ועדת החקירה הפרלמנטרית להקצאת האשראי במשק

בחודש יולי 2017 הוקמה ועדת חקירה פרלמנטרית לבחינת הקצאת האשראי במשק והסדרי חוב בראשות חבר הכנסת איתן כבל. בוועדה בחנו את התנהלות בנק ישראל, הפיקוח על הבנקים, גופים מוסדיים, חברות ביטוח ונותני אשראי למיניהם.
ביום 15 בחודש אפריל 2019 פרסמה הוועדה את המלצותיה, אשר כוונו להתנהלות הגופים המפקחים. המלצות צפויות להשפיע, ככל שיאומצו וימומשו - בין אם בחקיקה ובין אם באמצעות החלטה מנהלית של הרגולטור הרלוונטי - על פעילות הבנקים. בין עיקרי המלצות: הקמת ועדה פרלמנטרית משותפת לוועדות הכלכלה והכספים שתהיה רשאית לקבל לידיה גם מידע סודי שיימסר לה על אף הוראות סודיות הקבועות בחוקים הפיננסיים, הקמת יחידה ייעודית בעלת סמכויות חקירה בפיקוח על הבנקים, המלצה לקבוע כי הבנקים ואיגוד הבנקים לא יהיו חברים בוועדה המייעצת לנגיד בנק ישראל ולמפקח על הבנקים, ויוותרו בה חברים נציגי ממשלה בלבד, כמו-כן יקבע כי הוועדה תפרסם את הפרוטוקולים של דיוניה. המלצות נוספות, הנוגעות לרשות התחרות, מבקשות כי הרשות תכריז על הבנקים כקבוצת ריכוז או כמונופול, וכן תגביר את נכונותה לפעול לגילוי מקרים של ניצול לרעה של כוח שוק ושל פעילות אנטי-תחרותית במערכת הבנקאית.

החוק לניוד חשבונות בין בנקים באופן מקוון

בחודש פברואר 2018 אושר בכנסת החוק להקמת מערכת ניוד חשבונות בנק אוטומטית על בסיס מערכת ה-CASS שהוקמה באנגליה (Current Account Switch Service) במסגרת התוכנית הכלכלית (חוק ההסדרים) לשנת 2018. על-פי החוק - הבנקים יחויבו לאפשר מעבר לקוחות באופן מקוון, בטוח, בתוך שבעה ימי עסקים וללא עלות ללקוח, בחודש פברואר 2021 יכנס החוק לתוקף עם אפשרות להארכה נוספת בשנה. מאז פרסום הצעת החוק מתקיימות בבנק ישראל פגישות הצוות ליישום החוק. הוחלט כי חברת מס"ב תנהל את הפרויקט והחברה העבירה לוחות זמנים לביצוע לפיקוח על הבנקים ולכל הבנקים החברים.

בחודש יוני 2019 פרסמה נגידת בנק ישראל כללים ראשוניים מכח החוק העוסקים בסוגי חשבונות אשר הבנקים יחויבו לאפשר את ניודם במסגרת המערכת. על-פי נתוני בנק ישראל, כ-80% מחשבונות עו"ש למשקי בית יהיו ניתנים לניוד במערכת.

בחודש יוני 2019 פרסם הפיקוח על הבנקים טיוטת כללים לסוגי המוצרים אשר יניודו במסגרת המערכת - ביניהם הרשאות לחיוב החשבון, ניהול יתרת חובה בשקלים ובמטבע-חוץ, ניהול ניירות-ערך ועוד. ב-16 בדצמבר 2019, פרסם בנק ישראל את כללי הבנקאות (שירות ללקוח) (העברת פעילות פיננסית של לקוח בין בנקים) וכן את ניהול בנקאי תקין 448 - העברת הפעילות הפיננסית של לקוח בין בנקים באופן מקוון. אשר מסדיר את רצף הפעולות הנדרשות מהבנק הקולט והבנק המעביר בניוד, והמפרטת את החובות החלות על כל אחד מהם.

ביאור 35 יוזמות רגולטוריות (המשך)

הרפורמה בשירותי התשלום

בחודש ינואר 2019, פורסם חוק שירותי תשלום, שהיה אמור להיכנס לתוקף בחודש ינואר 2020. החוק מחליף את חוק כרטיסי חיוב ולמעשה מחיל הגנות צרכניות שהיו שמורות עד עתה לעולם הכרטיסים גם על אמצעי תשלום בבנקים כגון העברות מחשבון והרשאות לחיוב חשבון. בנוסף, יוחלו הגנות גם על אמצעי תשלום חדשניים כגון אפליקציות תשלומים, ארנק אלקטרוני ועוד. ההסדר שנקבע בחוק מסתמך בין היתר על עקרונות דירקטיבת PSD2 שנכנסה לתוקף בחודש מאי 2018 באירופה. היערכות הבנק נדרשת בעיקר בנושא התאמת החוזים, הגילוי הנאות וההודעות הנדרשות לגבי כלל אמצעי התשלום שהבנק מעמיד ללקוחותיו, בנושא החובה והאחריות המוטלות על הבנק לעניין שימוש לרעה ובנושא ההרשאות לחיוב חשבון, אשר החוק מקדיש לו פרק ייחודי. הבנק נערך לעמוד בלוח הזמנים כנדרש.

ב-17 פברואר 2020 עבר בקריאה שנייה ושלישית תיקון חקיקה הדוחה את כניסת חוק שירותי תשלום ב-9 חודשים עד יום 14 באוקטובר 2020. לאור המורכבות הפוליטית והקושי בכינוס מליאה הוכנס סעיף דחיית תחולה רטרואקטיבית החל מיום 9 בינואר 2020.

בנקאות פתוחה - OPEN API

במסגרת החוק להגברת התחרות במערכת הבנקאית, יזם בנק ישראל, נוהל בנקאות פתוחה. הנוהל קובע כללים לגבי צפייה של צד ג' במידע פיננסי של הלקוח.

בנוהל נקבע כי תינתן גישה למידע של לקוחות שיסכימו לכך בשיטת OPEN API. (בנקאות פתוחה) כך שהבנקים יאפשרו חיבור מאובטח של צדדים שלישיים למאגרי המידע שלהם, ולאחר קבלת הרשאת לקוח יוכלו הצדדים השלישיים לתת שירותי השוואת עלויות ואיסוף מידע פיננסי.

בפועל הבנק חויב לאפשר להעביר מידע על חשבונות לקוחות לצדדים שלישיים שיתנו ללקוחות שירותי יעוץ, השוואת עלויות וסכימת מידע פיננסי. ההעברה תהיה בכפוף לאישור לקוח ותבוצע בשיטת OPEN API.

ביום 25 בפברואר 2020 פורסם נוסח סופי של הוראות נוהל בנקאי תקין הכולל לוחות זמנים: החל מ-31 בדצמבר 2020 הבנקים אמורים להיות מוכנים עם מודל הסכמה, יתרות ותנועות עו"ש; 1 ביולי 2021 - פירוט תנועות בכרטיסי חיוב, בנקאיים או חוץ בנקאיים וגישה למתן הוראת העברת תשלום מחשבון הבנק של הלקוח; 31 בדצמבר 2021 - גישה למידע נוסף של הלקוח: האשראי וההלוואות, הפיקדונות והחסכונות ומידע על תיק נירות-ערך של הלקוח.

הוראות יוזמות מהותיות נוספות בשנת 2019

- החלפת עוגני הריבית בחו"ל - בחודש מרץ 2019 שלח בנק ישראל טיוטת מכתב לעניין סיום השימוש בריבית ה-LIBOR. המכתב מורה לבנקים להיערך לנושא באופן מקיף; בין היתר מתבקשים הבנקים למנות גורם ניהולי האחראי לריכוז בחינת השפעות הנושא והמעקב אחרי הטיפול בנושא. בנוסף יערכו הבנקים מיפוי של המכשירים והחוזים שלהם פוטנציאל להיות מושפעים מהחלפה זו. כמו-כן מתבקשים הבנקים לבצע ניתוח סיכונים מקיף הן לתאגיד והן להשלכה על יחסי הבנק והלקוח וכן לקבוע מדיניות ונהלים המתייחסים למעבר תוך בחינת תרחישים שונים בקצב המעבר. החל מינואר 2020 הבנק יידע את הלקוחות בשינוי הצפוי (ככל הידוע) במכתב שנשלח ללקוחות הבנק הרלוונטיים אשר יושפעו מהנושא - בעלי מוצרים (אקטיבה ופאסיבה) שתאריך פירעונם חוצה את דצמבר 2021 ובנוסף כל לקוחות חדרי עסקות וכל הלקוחות המיועצים.
- בחודש אפריל 2019 נכנס לפעילות מאגר נתוני אשראי - כתוצאה מהחוק לכל אזרח יהיה דירוג אשראי כאשר דירוג זה יימסר לנותן אשראי בעת בקשת אשראי ולאחר הסכמת האזרח.
- נוהל בנקאי תקין 426 - "מענה טלפוני אנושי מקצועי": ביום 25 ליולי 2019, נכנס לתוקף נוהל בנקאי תקין 426 הידוע גם בכינוי המיישם במערכת הבנקאית את "חוק 6 דקות" נוהל בנקאי תקין זה בא להקל על הצרכן בפניותיו לגופים מסוימים בכל הקשור למענה אנושי ומקצועי וזאת על-ידי פישוט וקיצור המערכת האוטומטית לניתוב שיחות והשנייה, על-ידי הגבלת זמן ההמתנה עד קבלת מענה אנושי מקצועי לזמן שלא יעלה על 6 דקות מרגע תחילת השיחה. הפיקוח על הבנקים יידרש לדווח לוועדת הכלכלה של הכנסת על העמידה בהוראות שנקבעו.
- כח שוק משמעותי - בחודש יולי 2019 פורסם גילוי דעת של רשות התחרות על אמות המידה לבחינת כוח שוק משמעותי זאת בהמשך לתיקון 21 חוק ההגבלים מינואר 2019 הקובע כי מונופול יחשב מי שמחזיק כוח שוק משמעותי ביחס לאספקת נכסים או ביחס למתן שירותים או רכישתם (זאת בשונה מההגדרה הקודמת אשר קבעה כי מונופול יוגדר כמי ששולט בלמעלה מ-50% מהשוק).
- טיוטת נוהל בנקאי תקין המסדיר את עיסוק תאגיד בנקאי בפעילות במכשירים פיננסיים עבור לקוחותיו - באוגוסט 2019 פורסמה טיוטה (שתחליף את נוהל בנקאי תקין 461) המסדירה את פעילות הברוקר דילר של הבנקים
- כללי העמלות - באוגוסט 2019 נכנס לתוקף תיקון לכללי העמלות המחייב את הבנקים לאתר את העסקים הקטנים שיכולים לחסוך ממעבר למסלול עמלות עו"ש במחיר קבוע, ולצרף אותם באופן יזום למסלול.
- נוהל בנקאי תקין 432 - "העברת פעילות וסגירת חשבון של לקוח" - באוגוסט 2019 פרסם בנק ישראל טיוטת תיקון לנוהל בנקאי תקין 432, הטיטה קובעת כי על בנק לאפשר הגשת בקשה להעברת תיק נירות-ערך באמצעות אתר האינטרנט.
- חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי - החוק נכנס לתוקף ב-15 בספטמבר 2019.
- עיקרי ההוראה: החוק יוצר מסגרת חקיקתית אחת אשר תכלול את כל סוגי החייבים - יחידים ותאגידים על סוגיהם השונים. במקביל, נקבעה במסגרת החקיקתית חלקים שיעסקו בהיבטים הייחודיים הנוגעים לתאגידים ובהיבטים הייחודיים הנוגעים ליחידים.
- תאגידים: החוק מבקש להסדיר את כל היבטי חדלות הפירעון של התאגיד, החל מהסדרי החוב וחובות נושאי המשרה בתקופה שקודמת לפתיחת הליכי חדלות הפירעון, המשך בהליכי ההבראה והשיקום וכלה בפירוקו של התאגיד וחסול פעילותו. כדי לתת מענה הן לצורך באחידות והן לצורך בהסדרים ייחודיים במקרים המתאימים.

ביאור 35 יוזמות רגולטוריות (המשך)

יחידים: החוק מבקש להסדיר היבטים של חדלות הפירעון של יחיד, בכך שהוא יוצר הסדרים פשוטים ומהירים יותר עבור חייבים שמבקשים להתמודד עם חדלות פירעונם: יצירת מסלולים מנהליים לטיפול בחובות נמוכים לחייבים שאינם "סדרתיים", מאפשר גם ליחידים לגשת להליכי חדלות פירעון עוד לפני שהם חדלי פירעון בפועל, וכן מאפשר התניית קבלת ההפטר בעמידה בתוכנית הכשרה כלכלית, על מנת שההליך יהיה כלי להתמודדות גם עם הסיבות שהובילו לחדלות הפירעון.

משרד המשפטים פרסם טיוטת תקנות בשמונה נושאים שונים ליישום החוק. לאור העיכוב בהשלמת הליך חקיקתן של התקנות בשל התפזרות הכנסת, החוק נכנס לתוקף כאשר רק 5 מתוך 8 התקנות אושרו ופורסמו. יתר התקנות דורשות את אישור ועדת חוקה, אשר טרם הוקמה והתכנסה. לשכת שירותי מחשוב - במרס 2019 נבחרה חברת TCS כספק הזוכה לקבלת מענק ממשרד האוצר להקמת לשכת מחשוב שתקים תשתית מחשוב ותספק שירותי מחשוב בנקאיים כוללים לגופים פיננסיים. בשלב הראשון תקבל TCS, בכפוף לעמידה באבני הדרך, מענק של 105 מיליון ש"ח. אשר יגדל בתנאים מסוימים עד לסכום מקסימלי של 200 מיליון ש"ח. באוגוסט 2019 הורתה המפקחת על הבנקים לבנקים להיערך להתחבר ללשכת שירותי מחשוב במהלך 2020. הבנק נערך לעמוד בהוראה כנדרש.

CRS - חילופי מידע אוטומטיים על חשבונות פיננסיים - תקנות מס הכנסה (יישום תקן אחיד לדיווח ולבדיקת נאותות של מידע על חשבונות פיננסיים), התשע"ט 2019. מדינת ישראל אימצה את תקן ארגון ה-OECD לחילופי מידע אוטומטיים על חשבונות פיננסיים לצרכי מס (Common Reporting Standard - CRS) של תושבים זרים. מוסדות פיננסיים נדרשים לאסוף מידע פיננסי כפי שהוגדר אודות תושבים זרים, אשר יועברו באמצעות רשות המסים למדינות התושבות הזרות. התקנות אושרו ביום 1 בינואר 2019. הבנק דיווח לרשות המסים ביום 23 ביוני 2019 בגין שנת 2017 - ובגין שנת 2018 ביום 8 בספטמבר 2019.

נוהל בנקאי תקין 367 - ההוראה עודכנה כך שהחל מינואר 2020 ערוץ שירות הפקס נכלל במסגרת שירותי בנקאות בתקשורת הגדרות ההוראה יחולו גם על ערוץ הפקס, החל מתהליכי זיהוי ואימות לקוח, הטמעת בקורות, סכומי העברות כספים. בנק ישראל מאפשר ללקוחות שהיו מנויים על שירות הפקס עם הבנק, טרם התיקון, להמשיך לפעול ללא חתימה על הסכם חדש. החל מיום 1 בינואר 2020 הוראות בפקס מבוטלות רק מלקוחות אשר מצורפים לשירות "הוראה בפקס", כנדרש.

ביום 18 בפברואר 2020 פרסמה טיוטה שנייה של ניהול בנקאי תקין ניהול אשראי צרכני והוצגה בוועדה המייעצת של בנק ישראל. מטרת ההוראה לקבוע סטנדרטים מינימליים ונורמות התנהגות המצופות בפעילות המערכת הבנקאית מול משקי הבית. בין היתר:

- הגבלת היקף האשראי הקמעונאי ליכולתו הפיננסית של הלקוח והימנעות מהעמדת אשראי העלול להוות נטל מופרז על משק הבית.
- הקפדה על תהליכי שיווק נאותים מול לקוחות.
- הקפדה על מתן גילוי ענייני ושלם ללקוח.
- להבטיח שמנגנוני התגמול בבנק אינם מעודדים התנהלות שאינה הוגנת.

ב-29 באוקטובר 2019 פרסם בנק ישראל נוסחים סופיים של שני נהלים בנקאיים תקינים העוסקים באשראי. ניהול בנקאי תקין 311 ניהול סיכון אשראי וניהול בנקאי תקין 313 מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

ב-12 בינואר 2020 פרסם בנק ישראל נוסח סופי של ניהול בנקאי תקין 315 המקל על מגבלה ענפית ומאפשר לבנקים להעמיד אשראי נוסף בהיקף של 4% מתיק האשראי, למימון פרויקטים תשתיתיים מסוג PPP.

יוזמות רגולטוריות אלו משפיעות לעיתים לרעה על הכנסות הבנק ועל הוצאותיו, ועלולות לעיתים להשפיע לרעה על עסקי קבוצת הבנק בעתיד. הבנק בוחן את המשמעויות הכוללות של האמור לעיל על הכנסות הבנק ומשמעויות עסקיות ותפעוליות ארוכות טווח נוספות. השפעות אלו אינן ניתנות לכימות בשלב זה ותלויות, בין היתר בהתנהגות הלקוחות, שינויים רגולטוריים נוספים ופעילות המתחרים.

ביאור 36 התפרצות נגיף הקורונה

בשבועות האחרונים התפשט נגיף הקורונה בקצב מהיר ברחבי העולם, ובתגובה לכך ננקטו על-ידי ממשלות לרבות בישראל צעדי התגוננות כגון הגבלת מעברים בין מדינות, אמצעי בידוד וצמצום התקהלויות ותנועה וכן הגבלות על הפעלת עסקים. התפשטות הנגיף ואמצעי התגוננות אלו גורמים לפגיעה כלכלית ומגמות שליליות בשוקי ההון העולמיים ובשוק המקומי.

אירועים אלה עלולים להביא להרעה מהותית בפעילות המשק בישראל אליו חשופה פעילות הבנק וקיימות וצפויות להם השלכות על עסקי הבנק, לרבות בגין עליה בסיכון האשראי וקשיי נזילות של לווים ובגין ההאטה בפעילות הכלכלית. כמו-כן להורדת ריביות לזמן קצר על-ידי הבנקים המרכזיים, אלה שהתרחשו והורדות נוספות שעשויות להתבצע (גם בישראל), השפעה על קיטון בהכנסות המימון והריבית העתידיות של הבנק בטווח הקצר. לאור האירועים בשוקי ההון ובהם ירידות בשערי נכסים סחירים, הורדת ריבית ה-FED, שינוי בעקומי הריבית העולמית והמקומית, שינויים בשערי מטבעות, ירד שוויי של ניירות הערך המוחזקים על-ידי הבנק בסך של כ-750 מיליון ש"ח, בסמוך למועד פרסום הדוחות הכספיים. מנגד, חל קיטון בסך של כ-500 מיליון ש"ח בהתחייבות האקטוארית לזכויות עובדים לאותו מועד, בשל השפעות מקצועיות הנובעות בעיקר מפתחת מרווחי האשראי לפיהם נקבעת ריבית ההיוון של ההתחייבויות האמורות.

לא ניתן להעריך בשלב זה את מלוא השפעות אלו והיקפן, וזאת בשל אי ודאות בקשר עם משך אירוע התפשטות הנגיף, צעדים שינקטו, עוצמתם וכן אי ודאות באשר להשפעות הנגזרות על הפעילות המשקית, מגמות בשוקי ההון וצעדים פיננסיים שונים שינקטו על-ידי ממשלות ורגולטורים בנושא. הבנק נוקט צעדים להתמודדות עם השלכות נגיף הקורונה, בשים לב להנחיות רגולטוריות בנושא, ונערך במספר מישורים לרבות המשך מתן שירותים ללקוחותיו בסניפים ובערוצים נוספים, שמירה על המשכיות עסקית בתרחישים שונים ובטיחות עובדיו.

בנק הפועלים

ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

2019

תוכן העניינים

273	6. ממשל תאגידי
273	6.1. הדירקטוריון וההנהלה
274	6.2. הביקורת הפנימית
276	6.3. גילוי בדבר הליך אישור הדוחות הכספיים
276	6.4. שכר רואי החשבון המבקרים
277	6.5. תגמולים לבעלי עניין ולנושאי משרה בכירה
280	6.6. עניינים אחרים
281	6.7. אמות מידה בנוגע לעסקות בעלי עניין
283	7. פרטים נוספים בנוגע לעסקי התאגיד הבנקאי ואופן ניהולם
283	7.1. תרשים החזקות
283	7.2. השליטה בבנק
284	7.3. רכוש קבוע
286	7.4. הון אנושי
289	7.5. מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה
306	7.6. מגבלות ופיקוח על פעילות התאגיד הבנקאי
307	7.7. דירוג הבנק
308	7.8. פועלים בקהילה - מעורבות חברתית ותרומה לקהילה
310	8. נספחים
310	8.1. דוח רווח והפסד ומאזן - מידע רב תקופתי
312	8.2. דוח רווח והפסד ומאזן - מידע רב רבעוני
315	8.3. התפתחויות מהותיות בהכנסות ובהוצאות לפי רבעונים
319	8.4. שיעורי הכנסות והוצאות ריבית

רשימת הטבלאות

275	טבלה 6-1: מספר משרות ממוצע בצוות הביקורת הפנימית
276	טבלה 6-2: שכר רואי החשבון המבקרים
277	טבלה 6-3: פירוט השכר, הגמול, שווי ההטבות, תשלומי המעביד וההפרשות לגבי נושאי המשרה הבכירים בקבוצת הבנק (באלפי ש"ח)
284	טבלה 7-1: רכוש קבוע
286	טבלה 7-2: נתונים אודות מצבת כוח אדם בקבוצת הבנק במונחי משרות
287	טבלה 7-3: התפלגות מספר המשרות הממוצעות בקבוצת הבנק על-פי מגזרי הפעילות לפי גישת ההנהלה
288	טבלה 7-4: פירוט עלות למשרת עובד ושכר למשרת עובד בבנק (באלפי ש"ח)
292	טבלה 7-5: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזר לקוחות פרטיים
294	טבלה 7-6: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזר עסקים קטנים
296	טבלה 7-7: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזר הלוואות לדיור
298	טבלה 7-8: מגזרי פעילות גישת ההנהלה - תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של המגזר המסחרי
300	טבלה 7-9: מגזרי פעילות גישת ההנהלה - תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של המגזר העסקי
302	טבלה 7-10: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של המגזר הבינלאומי
305	טבלה 7-11: מגזרי פעילות גישת ההנהלה - תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזר ניהול פיננסי
307	טבלה 7-12: דירוג
310	טבלה 8-1: דוח רווח והפסד מאוחד לשנים 2015-2019 - מידע רב תקופתי
311	טבלה 8-2: מאזן מאוחד לשנים 2015-2019 - מידע רב תקופתי
312	טבלה 8-3: דוח רווח והפסד מאוחד לרבעון בשנים 2018-2019 - מידע רב-רבעוני
313	טבלה 8-4: מאזן מאוחד לסוף כל רבעון בשנים 2018-2019 - מידע רב-רבעוני
315	טבלה 8-5: התפתחות רבעונית של סך הרווח המימוני, נטו
316	טבלה 8-6: ההוצאה המצטברת להפסדי אשראי בגין חובות ובגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים לפי רבעונים
317	טבלה 8-7: פירוט עמלות והכנסות אחרות לפי רבעונים
317	טבלה 8-8: פירוט רבעוני של ההוצאות התפעוליות והאחרות
318	טבלה 8-9: נתונים עיקריים לפי רבעונים
319	טבלה 8-10: שיעורי הכנסות והוצאות ריבית של הבנק והחברות המאוחדות שלו וניתוח השינויים בהכנסות ובהוצאות ריבית

6. ממשל תאגידי 6.1. הדירקטוריון והנהלה חברי דירקטוריון הבנק*

יו"ר הדירקטוריון	עודד ערן
דירקטור חיצוני לפי חוק החברות	דוד אבנר
דירקטורית חיצונית לפי חוק החברות	רונית אברמזון רוקח
דירקטורית חיצונית לפי חוק החברות	דליה לב
דירקטור חיצוני לפי הוראה 301	נעם הנגבי
דירקטור	דוד צביליחובסקי
דירקטור	משה קורן
דירקטור	ריצ'ארד קפלן
דירקטור חיצוני לפי הוראה 301	ראובן קרופיק

כן כיהן במהלך תקופת הדוח:
יעקב פאר

כיהן כדירקטור חיצוני לפי הוראה 301 עד ליום 6 באוקטובר 2019

עבודת הדירקטוריון

במהלך שנת 2019 התקיימו 56 ישיבות של מליאת דירקטוריון הבנק ו-109 ישיבות של ועדות הדירקטוריון. בחודש דצמבר 2019 הודיעה לבנק המפקחת על הבנקים, כי מספר הדירקטורים לשנת 2020 יישאר על 9 והחל ממועד האסיפה הכללית של שנת 2021 יעמוד מספר הדירקטורים על 10. הבנק פנה לוועדה למינוי דירקטורים בתאגידים בנקאיים בבקשה כי לקראת האסיפה השנתית לשנת 2020 (שאמורה להתכנס במהלך חודש ספטמבר 2020), יוצעו לו מועמדים לשלוש משרות כהונה: שני דירקטורים חיצוניים בגין משרות הכהונה של רונית אברמזון-רוקח ודליה לב, שיסיימו תקופת כהונה ראשונה בחודשים פברואר ואפריל 2021, בהתאמה, ודירקטור "אחר" אחד במקום משה קורן שיסיים את כהונתו בבנק (אשר הוארכה על-ידי המפקחת על הבנקים) עם מינויו של דירקטור כאמור באסיפה השנתית 2020. לפרטים אודות שינויים בהרכב הדירקטוריון במהלך שנת 2019, ראה [סעיף 6.6 \(עניינים אחרים\) להלן](#).

דיווח על דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית

בחודש מרץ 2018 קבע דירקטוריון הבנק, כי המספר המזערי של דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית יהיה 3 דירקטורים (במקום 2 דירקטורים עובר להחלטה), וכי המספר המזערי של דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית שראוי שיהיו חברים בוועדת הביקורת, יהיה 2 דירקטורים. זאת, בהתחשב בחובות המוטלות על דירקטוריון הבנק ובפרט לאחריותו לעריכת הדוחות הכספיים של הבנק ולאישורם, בהתחשב בגודל הבנק ובמורכבות פעילותו וכן בחשיבות הרבה המיוחסת לתפקוד גורמי הבקרה בבנק והפיקוח עליהם. בהסתמך על השכלתם, ניסיונם, כישוריהם וידיעותיהם, וכפי שהעריך הדירקטוריון, מכהנים בדירקטוריון הבנק במועד פרסום הדוח 6 דירקטורים, שהינם בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית: עודד ערן, משה קורן, דליה לב, ראובן קרופיק, דוד אבנר ודוד צביליחובסקי. לפרטים אודות השכלתם, עיסוקם וניסיונם של דירקטורים אלה, ראה [תקנה 26](#) בדוח התקופתי. במועד פרסום הדוח מכהנים בוועדת הביקורת 4 דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית.

* לפרטים נוספים על חברי דירקטוריון הבנק, השכלתם, עיסוקם וניסיונם (לרבות ביחס להיות חלקם בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית), ועדות הדירקטוריון בהן הם מכהנים, תאגידים נוספים בהם הם מכהנים ועוד, ראה [תקנה 26](#) בדוח התקופתי וכן באתר מגני"א של רשות ניירות-ערך <http://www.magna.isa.gov.il>.

חברי הנהלת הבנק*

<p>מנהל כללי משנה למנהל כללי, ממונה על חטיבת משאבי אנוש משנה למנהל כללי, היועצת המשפטית הראשית של הבנק משנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה לניהול סיכונים משנה למנהל כללי, ממונה על חטיבת טכנולוגיה ומחשוב משנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה הפיננסית - CFO משנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה העסקית משנה למנהל כללי, חשבונאי ראשי משנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה לשווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית משנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה הקמעונאית משנה למנהל כללי, ממונה על חטיבת החדשנות ואסטרטגיה</p>	<p>דב קוטלר עמית אוברקוביץ' יעל אלמוג אמיר בכר אתי בן-זאב רם גב צחי כהן עופר לוי ידין ענתבי דלית רביב גולן שרמן</p>
--	--

מבקר פנימי ראשי - זאב חיו

משנה למנהל כללי, במעמד חבר הנהלה, ממונה על הביקורת הפנימית בארץ ובחו"ל

כן כיהנו במהלך תקופת הדוח:

<p>כיהן כמנהל כללי, עד יום 30 בספטמבר 2019 כיהנה כמשנה למנהל כללי, ממונה על חטיבת מחזיקי עניין עד יום 29 בפברואר 2020 כיהן כמשנה למנהל כללי, ממונה על חטיבת COO, אסטרטגיה, משאבים ותפעול עד יום 31 באוקטובר 2019 כיהן כמשנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה הפיננסית - CFO עד יום 31 בדצמבר 2019 כיהן כמשנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה הקמעונאית, עד יום 12 בנובמבר 2019</p>	<p>ארי פינטו יעל דרומי ארז יוסף עופר קורן רוני שטיין</p>
---	---

6.2. הביקורת הפנימית

פרטי המבקר הפנימי - ר"ח זאב חיו מכהן כמבקר הפנימי הראשי של הבנק מיום 14 ביולי 2014 ר"ח זאב חיו עובד בקבוצת בנק הפועלים משנת 1990 ומועסק במשרה מלאה במעמד חבר הנהלה, משנה למנכ"ל. הינו בעל תואר ראשון בחשבונאות וכלכלה מאוניברסיטת תל-אביב, בעל ניסיון בתחומי הבנקאות והביקורת, ועומד בתנאים הקבועים בסעיף 3 (א) לחוק הביקורת הפנימית, התשנ"ב-1992 (להלן: "חוק הביקורת הפנימית"). המבקר הפנימי אינו בעל עניין בבנק, או בחברות הבנות שלו, ואינו ממלא תפקיד נוסף על תפקידו כמבקר הפנימי הראשי של הבנק וכמבקר פנימי בחלק מהחברות הבנות בקבוצה כנדרש בסעיף 146 (ב) לחוק החברות ובסעיף 8 לחוק הביקורת הפנימית. מינוי עובדים לביקורת הפנימית והפסקת עבודתם שם, נעשים באישור המבקר הפנימי הראשי; עובדי הביקורת מקבלים הוראות בענייני ביקורת רק מהמבקר הפנימי הראשי, או מהמנהלים בביקורת הפנימית שהוסמכו על-ידו; ככלל, עובדי הביקורת הפנימית אינם עוסקים בתפקיד אחר זולת ביקורת פנימית; עובדי לשכת המבקר הפנימי מורשים לחתום בשם הבנק רק על מסמכים הקשורים בעבודת הביקורת כנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 307 בנושא פונקציית ביקורת פנימית.

דרך המינוי - מינוי המבקר הפנימי אושר בדירקטוריון הבנק ביום 14 ביולי 2014 לאחר המלצה ואישור של ועדת הביקורת מיום 14 ביולי 2014, אשר בנימוקה התייחסה, בין היתר, לכישוריו המקצועיים, לתכונותיו האישיות, להשכלתו ולניסיונו, לרבות הניסיון בתחום הביקורת.

זהות הממונה על המבקר הפנימי - הממונה הארגוני על המבקר הפנימי הראשי הינו יו"ר הדירקטוריון.

תוכנית העבודה - הביקורת הפנימית פועלת על-פי תוכנית עבודה שנתית ותוכנית עבודה רב שנתית לתקופה של שלוש שנים. תוכנית העבודה לשנת 2019 נגזרה מתוכנית העבודה הרב-שנתית, המתבססת, בין היתר, על: הערכת סיכונים בישויות לביקורת; סקר סיכונים תפעוליים; מבנה ארגוני מעודכן של הבנק; סבב ביקורות ביחידות השונות, וממצאים שהועלו בביקורות קודמות. לצורך התווית תוכנית העבודה, קיימה הביקורת שיחות והתייעצויות עם מנהלים בכירים וגורמי ניהול אחרים ועם ראוי החשבון המבקר. באופן דומה נקבעה תוכנית עבודת הביקורת בחברות הבנות של הבנק, אשר הביקורת הפנימית של הבנק נותנת שירותי ביקורת למרביתן.

במסגרת תוכנית העבודה של הביקורת נבחנו גם תהליכי אישור עסקות מהותיות, והכל מתוך ראייה כוללת של מיקוד בסיכונים. לאחר שתוכנית העבודה של הביקורת גובשה על-ידי הביקורת הפנימית, היא הובאה לדין בוועדת הביקורת, ובשים לב להמלצותיה התקיים דיון בדירקטוריון והתוכנית אושרה על-ידו.

למבקר הפנימי הראשי שיקול דעת לסטות מתוכנית העבודה, כמענה לצרכים משתנים ובלתי צפויים. בין היתר, במסגרת תוכנית העבודה הוקצו משאבים גם לביקורות אירועים מיוחדים ולביקורות לא מתוכננות, לרבות ביקורות, לפי דרישה, של גורמים מוסמכים, כגון: הדירקטוריון, ועדת הביקורת, גורמי ניהול בבנק ורגולטורים. שינויים מהותיים מתוכנית העבודה מובאים לדין ואישור בוועדת הביקורת והדירקטוריון.

* לפרטים נוספים על חברי הנהלה וכן על נושאי משרה נוספים, ראה [תקנה 26א לדוח](#) וכן [סעיף 6.6 להלן](#) ובאתר מגנא של רשות ניירות-ערך: <http://www.magna.isa.gov.il>

תוכנית העבודה של הביקורת הפנימית מתייחסת גם לפעילות הבנק בחו"ל, באמצעות סניפים ונציגויות, ולחברות הבנות של הבנק (בארץ ובחו"ל). לחברות הבנות העיקריות בחו"ל מבקרים פנימיים מקומיים (בפועלים שוויץ, המספקת גם את שירותי הביקורת הפנימית לבנק הפועלים לוקסמבורג, ובפוזיטיף, מבקרים פנימיים מקומיים נפרדים, במשרה מלאה. הביקורת בחברת HSU מבוצעת על-ידי המבקר המקומי בסניף ניו-יורק). הביקורת הפנימית בארץ מבצעת בקרה על כך שהביקורת הפנימית נערכת ברמה מקצועית נאותה כנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 307 בנושא פונקציות ביקורת פנימית והוראת ניהול בנקאי תקין מס' 306 בנושא פיקוח על שלוחות חו"ל.

ככלל, חברות הבנות בארץ, מקבלות שירותי ביקורת פנימית מהביקורת הפנימית של הבנק. יצוין כי מאז הפיכתה של ישראל כחברת ציבורית (אפריל 2019) לא ניתנים שירותי ביקורת לישראל כחברת פנימית של הבנק. **היקף העסקה** - תקני כוח האדם בביקורת הפנימית נקבעו על בסיס תוכנית עבודה רב שנתית, מבוססת סקר סיכונים. צוות הביקורת הפנימית בבנק, בחברות הבנות ובשלוחות חו"ל מנה בממוצע כ-124 משורות בשנת 2019 וכ-6 משורות במיקור חוץ כלהלן:

טבלה 1-6: מספר משורות ממוצע בצוות הביקורת הפנימית

מספר משורות ממוצע בשנת 2019		
בבנק	בחברות הבנות סך-הכל	סך-הכל
106	3	109
8	7	15
114	10	124

בנוסף, הושקעו כ-6 משורות במיקור חוץ.

עריכת הביקורת - הביקורת הפנימית בבנק פועלת במסגרת החוקים, התקנות, הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, ובכלל זה הוראת ניהול בנקאי תקין (307) בנושא פונקציית ביקורת פנימית, תקנים מקצועיים, הנחיות מקצועיות של לשכת המבקרים הפנימיים, והנחיות ועדת הביקורת והדירקטוריון. הדירקטוריון וועדת הביקורת, אשר בחנו את תוכנית העבודה של הביקורת הפנימית ואת ביצועה בפועל, סבורים, כי הביקורת הפנימית של הבנק עומדת בדרישות שנקבעו בתקנים המקצועיים ובהוראות המפקח על הבנקים.

גישה למידע - לביקורת הפנימית נתונה גישה חופשית לכל המידע בבנק, ובכלל זה גישה מתמדת ובלתי אמצעית למערכות המידע של הבנק, לרבות לנתונים כספיים, ככל שהדבר נדרש לביצוע עבודתה.

סמכות זו מעוגנת בצ'ארטר הביקורת ובנהלים. מדיניות זו מקובלת בפעילות הבנק בארץ ובחו"ל ובחברות הבנות.

דין וחשבון המבקר הפנימי - דוחות הביקורת הפנימית, לרבות דיווחים תקופתיים, מוגשים בכתב.

מדי חודש מוצגת בוועדת הביקורת של הדירקטוריון, לאחר שהוגשה ליו"ר ועדת הביקורת, רשימת כל דוחות הביקורת שפורסמו במהלך החודש הקודם. דוחות הביקורת מוגשים ליו"ר הדירקטוריון, ליו"ר ועדת הביקורת ולמנכ"ל הבנק. הדוחות מופצים גם לחברי ועדת הביקורת ולחברי ההנהלה. דוחות ביקורת מהותיים נדונים בוועדת הביקורת מדי חודש.

בשנת 2019 הוגשו לוועדת הביקורת של הדירקטוריון ונדונו בוועדה סיכומים חצי שנתיים ושנתיים, שסקרו את פעילות הביקורת הפנימית במהלך התקופה המדווחת. סיכום פעילות הביקורת לשנת 2018 הוגש לוועדת הביקורת ביום 4 באפריל 2019 ונדון בוועדה ביום 8 באפריל 2019, סיכום פעילות הביקורת במחצית הראשונה של שנת 2019 הוגש לוועדת הביקורת ביום 3 בספטמבר 2019 ונדון בוועדה ביום 9 בספטמבר 2019. סיכום פעילות הביקורת לשנת 2019 ידון בוועדת הביקורת בסוף רבעון ראשון של שנת 2020.

הערכת הדירקטוריון את פעילות המבקר הפנימי - לדעת הדירקטוריון וועדת הביקורת, ההיקף, האופי, רציפות הפעילות ותוכנית העבודה של הביקורת הפנימית הינם סבירים בנסיבות העניין, ויש בהם כדי להגשים את מטרת הביקורת הפנימית בבנק.

תגמול - להלן פרטים על השכר, הגמול, שווי ההטבות, תשלומי המעביד וההפרשות ששולמו או שגרשמה בגינם ל**מבקר הפנימי הראשי**, בשנת 2019: משכורת בסך של 1,591 אלפי ש"ח, מענק בסך של (44) אלפי ש"ח, הטבה בשל תשלום מבוסס מניות בסך של 338 אלפי ש"ח, שווי הטבות נוספות בסך של 99 אלפי ש"ח. תשלומי הפרשות המעביד בסך של 14 אלפי ש"ח, סך התגמול לפי תקנה 21 הסתכם בסך של 1,998 אלפי ש"ח. סך-הכל שכר והוצאות נלוות לפי חוק הגבלת התגמול הסתכם בסך של 2,035 אלפי ש"ח. היתרה של הלוואות שניתנו בתנאים רגילים הסתכמה בסך של 57 אלפי ש"ח. למבקר הפנימי החזקות בשיעור זניח (כ-0.01%) במניות הבנק (107,904 מניות) ובזכויות לקבלת מניות הבנק (כ-0.01%) שהתקבלו במסגרת תוכנית תגמול הוני לבכירי הבנק ואשר אין בהן כדי להשפיע על טיב עבודתו.

שכרו ותנאי העסקתו של המבקר הפנימי מאושרים על-ידי ועדת התגמול והדירקטוריון בהמלצת ועדת הביקורת. תגמול המבקר הולם את משרתו, ומושתת על עקרונות מקובלים גם לתגמול חברי ההנהלה (המוגדרים כפונקציות בקרה). להערכת הדירקטוריון, תגמול המבקר הפנימי אין בו כדי לגרום להשפעה על הפעלת שיקול דעתו המקצועי.

6.3. גילוי בדבר הליך אישור הדוחות הכספיים

דירקטוריון הבנק הינו האורגן המופקד על בקרת העל בבנק וכן על אישור הדוחות הכספיים שלו. ועדת הביקורת של הדירקטוריון הינה הוועדה אשר דנה ובחנת את טיטות הדוחות הכספיים המוצגים בפניה וממליצה לדירקטוריון על אישור הדוחות הכספיים. ועדת הביקורת קיבלה דיווח וקיימה דיון על ליקויים וחולשות מהותיות בבקרה הפנימית על הדוחות הכספיים, אם וככל שנמצאו, וכן קיבלה דיווח על כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, אם וככל שהיתה, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי. ועדת הביקורת בחנה את הסוגיות המהותיות והאומדנים הקריטיים שיושמו בדוחות הכספיים; את סבירות הנתונים; את המדיניות החשבונאית שיושמה, את השינויים שחלו בה, אם חלו ואת הטיפול החשבונאי שיושם בעניינים מהותיים; כן בחנה הוועדה את יישום עיקרון הגילוי הנאות בדוחות הכספיים ובמידע הנלווה, באמצעות הצגה מפורטת של הנושאים על-ידי נושאי משרה ואחרים בבנק, לרבות: המנכ"ל והחשבונאי הראשי של הבנק ובחנה את אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי.

במסגרת הדיון בדוחות הכספיים ועדת הביקורת דנה, בין היתר, בחובות הבעייתיים של הבנק, בחנה את שווי החזקות הבנק בניירות-ערך, דנה בהפרשות לירידת-ערך, שהינה בעלת אופי אחר מזמני, של ניירות-ערך ובהוצאות בגין הפסדי אשראי של הבנק. כן דנה ועדת הביקורת ובחנה את חשיפות הבנק לסיכונים ואת דרך השתקפותם והשפעתם על הדוחות הכספיים.

לישיבות ועדת הביקורת בהן נדונו הדוחות הכספיים (אליהן הוזמנו גם יתר חברי הדירקטוריון), כמו גם לישיבות הדירקטוריון, בהן נדונים ומאושרים הדוחות הכספיים, מוזמנים רואי החשבון המבקרים של הבנק זיו האפט, רואי חשבון וסומך חייקין, רואי חשבון והם נוכחים בכל הישיבות האלה. המבקר הפנימי של הבנק מוזמן לדיוני ועדת הביקורת והדירקטוריון בנושא אישור הדוחות הכספיים. [ראו שאלון ממשל תאגידי, סעיפים 25, 26, 27.](#)

6.4. שכר רואי החשבון המבקרים (1)(2)(3)(8)

טבלה 2-6: שכר רואי החשבון המבקרים

הבנק		המאוחד		
2018	2019	2018	2019	
באלפי ש"ח				
				עבור פעולות הביקורת⁽⁴⁾
13,129	13,175	19,625	19,292	רואי החשבון המבקרים המשותפים
				עבור שירותים הקשורים לביקורת⁽⁵⁾
4,939	6,390	5,190	6,633	רואי החשבון המבקרים המשותפים
				עבור שירותי מס⁽⁶⁾
2,268	1,878	2,644	2,527	רואי החשבון המבקרים המשותפים
				עבור שירותים אחרים⁽⁷⁾
959	1,412	5,068	6,085	רואי החשבון המבקרים המשותפים
21,295	22,855	32,527	34,537	סך-הכל שכר של רואי חשבון מבקרים

- (1) דיווח של הדירקטוריון לאסיפה הכללית השנתית על שכר רואי החשבון המבקרים בעבור פעולות הביקורת.
- (2) שכר רואי החשבון המבקרים כולל תשלומים לשותפויות ולתאגידים בשליטתם, וכן כולל תשלומים על-פי חוק מע"מ.
- (3) כולל שכר ששולם ושכר שנצבר.
- (4) ביקורת דוחות כספיים שנתיים, סקירת דוחות ביניים, לרבות ביקורת בקרה פנימית על דיווח כספי (SOX 404) וסקירה של סניפי הבנק בחו"ל.
- (5) Audit Related Fees כולל בעיקר: תשקופים, אישורים מיוחדים, מכתבי נוחות.
- (6) כולל בעיקר: דוחות התאמה למס, דינוי שומות ויעוץ מס בישראל ובחו"ל.
- (7) כולל בעיקר: סיוע בהכנת דוח אחריות חברתית ויעוץ בנושא איסור הלבנת הון.
- (8) לא כולל שכר טרחה של ישראל כרטיס שמוצגת כפעילות מופסקת (שכר טרחה בשנת 2018 היה 3,320 אלפי ש"ח).

6.5. תגמולים לבעלי עניין ולנושאי משרה בכירה

בעקבות אישור חוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי-התרת הוצאה לצורכי מס בשל תגמול חריג), התשע"ו-2016 ("חוק הגבלת התגמול"), גיבש הבנק מדיניות תגמול ותוכנית תגמול לנושאי משרה ומנהלים בכירים ("מדיניות התגמול" ו"תוכנית תגמול 2016"), התואמות את הוראות חוק הגבלת התגמול (לפרטים נוספים ראה [ביאורים 22 ו-23 לדוחות הכספיים](#)). להלן פירוט השכר, הגמול, שווי הטבות, תשלומי המעביד וההפרשות לגבי נושאי המשרה הבכירים בקבוצת הבנק (באלפי ש"ח).

טבלה 3-6: פירוט השכר, הגמול, שווי הטבות, תשלומי המעביד וההפרשות לגבי נושאי המשרה הבכירים בקבוצת הבנק (באלפי ש"ח)

שנת 2019									
שם	תפקיד	שיעור החזקה בהון הבנק באחוזים	משכורות ⁽¹⁾	מענקים	הטבה בשל תשלום מבוסס מניות	שווי הטבות נוספות ⁽²⁾	תשלומי והפרשות המעביד ⁽³⁾	סך-הכל תגמול לפי תקנה 21 ⁽⁴⁾ והוצאות נלוות לפי חוק הגבלת התגמול ⁽⁵⁾	סך-הכל שכר הלוואות שניתנו בתנאים רגילים
עודד ערן	יו"ר הדירקטוריון	-	1,997	-	512	2	358	2,869	2,561
דב קוטלר	המנהל הכללי	-	603	-	26	-	105	734	640
ארי פינטו	המנהל הכללי	0.01	1,794	(39) ⁽⁸⁾	512	12	2,624	4,903	2,940
רונן שטיין	חבר הנהלה	0.01	1,591	(30) ⁽⁸⁾	338	96	2,371	4,366	2,046
רון וקסלר	מנכ"ל ישראלכרט	-	1,926	1,720 ⁽⁶⁾	-	141	306	4,093	- ⁽⁷⁾
ארז יוסף	חבר הנהלה	-	1,591	(6) ⁽⁸⁾	338	122	1,663	3,708	2,096
בארי אלרם	מנכ"ל הפועלים שוויץ	-	2,372	179	5	452	91	3,099	- ⁽⁷⁾
אתי בן-זאב	חבר הנהלה	-	1,591	(32) ⁽⁸⁾	338	91	937	2,925	2,229

- (1) כולל גם תשלומים המסוגלים כתגמול קבוע שאינו מזכה בהפרשות סוציאליות, כמפורט בביאור 22 בדוחות הכספיים.
- (2) הסכומים המפורטים תחת טור "הטבות נוספות" בטבלה כוללים תשלום בגין הוצאות רכב, אש"ל וגילומים.
- (3) התשלומים בטור תשלומי והפרשות המעביד כוללים הפרשות לפיצויי פיטורין, לתגמולים, לפנסיה, לקרן השתלמות, לחופשה, לביטוח לאומי ולמחלה, וכן כוללים הוצאות (הכנסות) לא חזויות בשל חישובים אקטואריים מעודכנים, בגין התחייבות הבנק לזכויות שנרכשו בעבר, לפני כניסתו לתוקף של חוק הגבלת התגמול.
- (4) לא כולל מס שכר.
- (5) לא כולל הפקדות והפרשות לפיצויי פיטורין ותגמולים (לרבות אובדן כושר עבודה) על-פי דין, אשר לא נכללות בהגדרת "תגמול" לצורך חוק הגבלת התגמול ולא כולל הפרשות בגין זכויות עבר שנצברו לפני הכניסה לתוקף של חוק הגבלת התגמול.
- (6) המענק כולל גם מענק הפרדות חד פעמי של ישראלכרט מקבוצת הבנק.
- (7) חוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים לא חל על נושא משרה זה.
- (8) הסכום שצויין הינו בגין חילוט קיטון בסכומי מענק בשנים קודמות (חילוט יחידות RSU והבשלתן הייתה מותנית בהשגת תשואה להון בשנת 2019).

ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2019

טבלה 3-6: פירוט השכר, הגמול, שווי ההטבות, תשלומי המעביד וההפרשות לגבי נושאי המשרה הבכירים בקבוצת הבנק (באלפי ש"ח) (המשך)

שנת 2018										
שם	תפקיד	שיעור החזקה בהון הבנק באחוזים	משכורת ⁽¹⁾	מענקים	הטבה בשל תשלום מבוסס מניות	שווי הטבות נוספות ⁽²⁾	תשלומי והפרשות המעבידי ⁽³⁾	סך-הכל תגמול לפי תקנה 21 ⁽⁴⁾	סך-הכל שכר הוצאות נלוות לפי חוק הגבלת התגמול ⁽⁵⁾	הלוואות שניתנו בתנאים רגילים
עודד ערן	יו"ר הדירקטוריון	-	1,979	-	511	2	348	2,840	2,543	49
ארי פינטו	המנהל הכללי	0.01	2,365	-	*185	2	(668)	*1,884	*2,582	67
אורית לרר ⁽⁷⁾	מנכ"לית בנק הפועלים שוויץ לשעבר	-	2,760	-	614	869	513	4,756	(6)-	141
משה אלוש ⁽⁸⁾	מנכ"לית בנק הפועלים שוויץ	-	3,482	-	-	145	436	4,063	(6)-	-
אתי בן זאב	חברת הנהלה	-	1,578	329	337	92	440	2,776	2,553	64
ידין ענתבי	חבר הנהלה	0.01	1,650	366	337	29	366	2,748	2,553	63
רון וקסלר	מנכ"ל קבוצת ישראלכרט	-	1,913	366	-	43	316	2,638	(6)-	34
יעל אלמוג	חברת הנהלה	-	1,377	428	298	81	265	2,449	2,235	27
גולן שרמן	חבר הנהלה	-	1,079	443	236	135	241	2,134	1,943	51

- * הוצג מחדש, הוענקו מניות חסומות נוספות בסך של 84 אלפי ש"ח. לפרטים נוספים ראה [ביאור 22 בדוחות הכספיים](#).
- (1) כולל גם תשלומים המסווגים כתגמול קבוע שאינו מזכה בהפרשות סוציאליות, כמפורט [ביאור 22 בדוחות הכספיים](#).
- (2) הסכומים המפורטים תחת טור "הטבות נוספות" בטבלה כוללים תשלום בגין הוצאות רכב, אש"ל וגילומים.
- (3) התשלומים בטור תשלומי והפרשות המעביד כוללים הפרשות לפיצויי פיטורין, לתגמולים, לפנסיה, לקרן השתלמות, לחופשה, לביטוח לאומי ולמחלה, וכן כוללים הוצאות (הכנסות) לא חזויות בשל חישובים אקטואריים מעודכנים, בגין החייבות הבנק לזכויות שנרכשו בעבר, לפני כניסתו לתוקף של חוק הגבלת התגמול.
- (4) לא כולל מס שכר.
- (5) הפרשות בגין זכויות עבר שנצברו לפני הכניסה לתוקף של חוק הגבלת התגמול.
- (6) חוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים לא חל על נושא משרה זה.
- (7) לפי הסכם העסקה מחדש אוגוסט 2016, זכאית המנהלת ליחידות פנטום בשווי קבוע למועד ההענקה (כ-180,000 פנקס שוויצרי לשנה) (ראה [ביאור 22 סעיפים 4-5 לדוחות הכספיים](#)).
- (8) הסכום המצוין בטבלה כולל את שווי יחידות הפנטום שהוענקו כאמור בגין שנת 2018 וכן את עליית השווי כתוצאה מעליית מחיר מניית הבנק בגין יחידות פנטום חסומות שהוענקו עבור שנים קודמות. גב' לרר פרשה ביום 31 בדצמבר 2018.

הערות כלליות:

היקף המשרה של מקבלי התגמול הינו 100%. כל עובדי הבנק, ובכלל זה נושאי משרה בבנק, נהנים מהטבות שונות בנייהול חשבונות הבנק שלהם. הטבות אלה מתייחסות בעיקרן לפטור מדמי ניהול קבועים, דמי רישום פעולות בחשבון, תדפיסי מידע, פנקסי שיקים, אחזקת ניירות-ערך, משיכת מזומנים, העברת כספים לחשבונות אחרים ודמי חבר של כרטיסי אשראי. כמו-כן קיימות הטבות בשיעור העמלות בגין קניה ומכירה של ניירות-ערך ומטבע-חוץ, הוראות קבע לביצוע תשלומים בחשבון ושכירת כספות. בנוסף, ככל יתר עובדי הבנק, גם נושאי המשרה נהנים מהטבה בריבית על יתרות זכות וחובה בחשבונות עו"ש. מכלול הטבות שניתנו לנושאי המשרה מסתכם בסכומים זניחים, אשר אינם עולים על סך של 50 אלפי ש"ח בשנה לכל נושא משרה. לפרטים נוספים בדבר רכיבי התגמול הרחוביים (ובכלל זה תגמול מבוסס מניות) להם זכאים כלל חברי הנהלה של הבנק לרבות תנאי הפרישה, מענקים וכו"ב ולעניין תוכנית התגמול והשפעות חוק הגבלת התגמול, ראה [ביאורים 22 ו-23 בדוחות הכספיים](#).

למידע נוסף בהתאם לדרישות הגילוי המפורטות בנדבך 3 של באזל ראה גילוי המפורסם באתר האינטרנט של הבנק ובמגנא.

ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2019

בהתחשב בתשואה להון שהשיג הבנק בשנת 2019, לא חולקו מענקים לנושאי המשרה הבכירה בבנק בגין שנה זו. זאת, על-אף שלפי מדיניות התגמול לנושאי משרה בבנק קיימת אפשרות לחלוקת מענקים בשיקול דעת גם בנסיבות אלה. תנאי הכהונה וההעסקה של המנהלים המפורטים מטה, הם בהתאם להסכמי ההעסקה עימם שאושרו על-ידי האורגנים בבנק כדין, בהתאם למדיניות התגמול ולתוכנית התגמול של הבנק שהיו בתוקף בשנת 2019 ובהתאם להוראות חוק הגבלת התגמול, לתיקון 20 ולהוראה בדבר מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי. לפרטים נוספים, ראה [ביאורים 22 ו-23 בדוחות הכספיים](#).

מר עווד ערן

מר עווד ערן מכהן כיו"ר דירקטוריון הבנק ("היו"ר") החל מיום 1 בינואר 2017, לפי חוזה העסקה לתקופה של שלוש שנים, אשר הסתיים ביום 31 בדצמבר 2019. ביום 18 ביולי 2019 אישרה האסיפה הכללית של הבנק את מינויו של עווד ערן לדירקטור בבנק לתקופת כהונה נוספת של 3 שנים (עד 31 בדצמבר 2022) וביום 18 באוקטובר 2019 הודיעה המפקחת על הבנקים לבנק כי היא אינה מתנגדת למינויו של עווד ערן לתקופת כהונה נוספת כדירקטור וכיו"ר דירקטוריון הבנק.

ביום 26 בדצמבר 2019 אישרה האסיפה הכללית להאריך (ללא שינוי) את תנאי הכהונה וההעסקה של היו"ר בהתאם לחוזה הקיים לתקופה של שנה אחת נוספת, קרי עד ליום 31 בדצמבר 2020.

תנאי התגמול של היו"ר תואמים את מדיניות התגמול של הבנק, אשר אושרה על-ידי בעלי מניותיו ביום 19 בדצמבר 2016 ("מדיניות התגמול") ואשר אושרה באסיפה הכללית להארכה זמנית בתאריך 26 בדצמבר 2019. אסמכתא מספר 2019-01-114429.

מר דב קוטלר

ביום 1 באוקטובר 2019 החל מר דב קוטלר לכהן בתפקיד מנכ"ל הבנק (אשר החליף בתפקידו את מר ארי פינטו ("מנכ"ל הבנק היוצא")). בהתאם, החליטו ועדת התגמול ודירקטוריון הבנק, בימים 5 בנובמבר 2019 ו-6 בנובמבר 2019 (בהתאמה), לאשר את תנאי העסקתו של המנכ"ל בתפקיד מנכ"ל הבנק וזאת בגין התקופה שהחל מיום 1 באוקטובר 2019 ("מועד תחילת ההסכם") ועד ליום 31 בדצמבר 2020 ("תקופת ההסכם") ואת תקופת ההסכם עד ליום 31 בדצמבר 2022. לעניין תנאי תגמול והעסקתו של מר קוטלר לרבות תקופת העסקתו ראה דיווח מיידי מספר 2019-01-114429.

מר ארי פינטו

מר ארי פינטו כיהן כמנכ"ל הבנק מיום 1 באוגוסט 2016 ועד ליום 30 בספטמבר 2019. תגמולו בשנת 2019 היה בהתאם למדיניות התגמול (2016) ולתוכנית התגמול מכוחה (2016).

מר רונן שטיין

מר רונן שטיין כיהן כמשנה למנכ"ל הממונה על החטיבה הקמעונאית מיום 1 בפברואר 2018 ועד ליום 31 באוקטובר 2019. ביום 31 בינואר 2020 פרש מהבנק.

ד"ר רון וקסלר

מכהן החל מחודש פברואר 2016 כמנכ"ל ישראלכרט, יורופי ופרימיום אקספרס.

מר ארז יוסף

מר ארז יוסף כיהן כמשנה למנכ"ל הממונה על חטיבת ה-COO משאבי אנוש, אסטרטגיה ותפעול החל מיום 1 בפברואר 2016 ועד ליום 31 באוקטובר 2019. ביום 31 בינואר 2020 פרש מהבנק.

מר בארי אלרם

מר בארי אלרם מכהן כמנכ"ל הפועלים שוויץ החל מיום 1 באוקטובר 2018 לתקופה של שנתיים, עד ליום 30 בספטמבר 2020.

גב' אתי בן זאב

גב' אתי בן זאב מכהנת כמשנה למנכ"ל הממונה על חטיבת טכנולוגיה ומחשוב. הסכם העסקתה של גב' אתי בן זאב הינו לתקופה של ארבע שנים ושלושה חודשים החל מיום 1 בינואר 2017 ועד ליום 31 במרץ 2021.

6.6. עניינים אחרים

בחודש אפריל 2019 הודיע מנכ"ל הבנק, מר אריק פינטו על החלטתו שלא לחדש את חוזה העסקתו (שעתיד היה להסתיים בסוף שנת 2019) כמנהל הכללי של הבנק לכהונה נוספת. בחודש יולי 2019 החליט דירקטוריון הבנק, בהמלצת ועדת איתור שהקים ולאחר תהליך איתור מובנה שערכה הוועדה, למנות את מר דב קוטלר למנכ"ל הבנק. מר קוטלר נכנס לתפקידו כמנכ"ל ביום 1 באוקטובר 2019.

בחודשים אוקטובר, נובמבר ודצמבר 2019 פרשו מהבנק ארז יוסף (שכיהן כממונה על חטיבת אסטרטגיה, משאבים ותפעול), רונן שטיין (שכיהן כממונה על החטיבה הקמעונאית) ועופר קורן (שכיהן כממונה על החטיבה הפיננסית (CFO)), בהתאמה. בחודשים ינואר ופברואר 2020 פרשו מהבנק מר ניב פולני (שכיהן כמנהל הפיתוח העסקי) ואבנר פז-צוק (שכיהן כאחראי על פרויקט מודרניזציה של מערכות הליבה המיחשוביות), בהתאמה. בחודש פברואר 2020 פרשה מהבנק יעל דרומי, שכיהנה כממונה על חטיבת מחזיקי עניין.

בהמלצת מנכ"ל הבנק, מר דב קוטלר, אישר דירקטוריון הבנק בחודש אוקטובר 2019 את המינויים והשינויים הארגוניים הבאים בהנהלת הבנק: מינויים:

דלית רביב, שכיהנה כמנהלת האגף המסחרי בחטיבה העסקית של הבנק מונתה למשנה למנכ"ל וממונה על החטיבה הקמעונאית. גב' רביב נכנסה לתפקידה ביום 13 בנובמבר 2019, לאחר קבלת אישור הפיקוח על הבנקים למינוי;

עמית אוברקוביץ' מונה למשנה למנכ"ל וממונה על חטיבת משאבי אנוש. מר אוברקוביץ' נכנס לתפקידו ביום 1 בדצמבר 2019;

רם גב מונה למשנה למנכ"ל וממונה על החטיבה הפיננסית (CFO). מר גב כיהן כמשנה למנכ"ל ו-CFO של ישראל כרם בע"מ. מר גב, נכנס לתפקידו ביום 1 בינואר 2020, לאחר קבלת אישור הפיקוח על הבנקים למינוי.

שינויים ארגוניים:

חטיבת משאבי אנוש הוכפפה ישירות למנכ"ל ופוצלה מחטיבת ה-COO, שבוטלה. אגפי הלוגיסטיקה והרכש הועברו לחטיבה הפיננסית ומרכז תפעול בנקאי הועבר לחטיבה הקמעונאית. החשבונאי הראשי, מר עופר לוי, הממונה על החשבות, הוכפף במישרין למנכ"ל הבנק.

בחודש ינואר 2020 אישר דירקטוריון הבנק בהמלצת המנכ"ל את השינויים הארגוניים הבאים: חטיבת מחזיקי עניין פוצלה ומכלול התהליכים הקשורים לניהול משאבי אנוש בבנק הועברו לחטיבת משאבי אנוש.

נציבות פניות הציבור הוכפפה ליועצת המשפטית הראשית של הבנק.

מינהלת מערכות ליבה (פרויקט המודרניזציה של המערכות המיחשוביות) הוכפפה לחטיבת טכנולוגיה ומחשוב.

יחידות הניהול והמחקר האסטרטגי, יחידת הפיתוח העסקי ויחידת כרטיסי האשראי הועברו לחטיבת החדשנות ששמה שונה לחטיבת החדשנות והאסטרטגיה.

ביום 18 ביולי 2019 כונסה אסיפה כללית שנתית של בעלי המניות של הבנק ובה נדונו והתקבלו ההחלטות הבאות: נערך דיון בדוחות הכספיים השנתיים המבוקרים של הבנק ליום 31 בדצמבר 2018 ובדוח הדירקטוריון וההנהלה לשנה שהסתיימה באותו התאריך; מונו מחדש סומך-חייקין (KPMG), רואי חשבון, וזוי האפט (BDO), רואי חשבון, לרואי החשבון המבוקרים של הבנק במשותף, עד לתום האסיפה הכללית השנתית הבאה של הבנק; אומצו תיקונים לתקנון הבנק; אושר מינויים של חמישה דירקטורים (מתוך שמונה מועמדים שהוצעו על-ידי הוועדה למינוי דירקטורים בתאגידים בנקאיים), כמפורט להלן:

מר דוד אבנר לדירקטור חיצוני לפי חוק החברות (העומד גם בתנאי הכשירות של דירקטור חיצוני לפי הוראה 301);

מר ראובן קרופיק (דירקטור מכהן) ומר נעם הנגבי לדירקטורים חיצוניים לפי הוראה 301 (שהם גם דירקטורים בלתי תלויים לפי הוראות חוק החברות); מר עודד ערן (דירקטור מכהן ויו"ר הדירקטוריון) וד"ר דוד צביליחובסקי לדירקטורים חיצוניים לפי הוראה 301 (במעמד "אחר").

ביום 22 ביולי 2019 התקבל אישור המפקחת למינויו מחדש של מר ראובן קרופיק לתקופת כהונה שנייה כדירקטור חיצוני לפי הוראת ניהול בנקאי מס' 301 והובהר כי חידוש מינויו הוא מיום 18 בפברואר 2019 (עת הוארכה כהונתו של מר קרופיק על-ידי המפקחת בהתאם לסמכותה לפי פקודת הבנקאות). בהתאם, תקופת כהונתו הנוספת בת שלוש השנים של מר קרופיק, החלה להימנות מיום 18 בפברואר 2019.

במהלך החודשים ספטמבר ואוקטובר נכנסו לתוקף המינויים של דוד אבנר, ד"ר דוד צביליחובסקי ונעם הנגבי, וזאת לאחר שהמפקחת על הבנקים הודיעה על אי התנגדותה למינויים.

ביום 5 באוקטובר 2019 הסתיימה כהונתו של מר יעקב פאר בדירקטוריון הבנק וזאת לאחר תשע שנות כהונה.

ביום 28 באוקטובר 2019 הודיעה המפקחת על הבנקים לבנק על אי התנגדותה למינויו של עודד ערן לתקופת כהונה נוספת כדירקטור וכיו"ר דירקטוריון הבנק. תקופת כהונתו הנוספת של מר ערן החלה ביום 1 בינואר 2020.

בחודש מאי 2019 אישרו ועדת התגמול (בהתאם לתקנה 1ב1 לתקנות החברות (הקלות בעסקות עם בעלי עניין), תש"ס-2000 ("תקנות ההקלות") והדירקטוריון את הארכת פוליסת ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה של הבנק וחברות בנות של הבנק בחודש אחד (היינו עד ליום 30 ביוני 2019 במקום 31 במאי 2019, מועד פקיעתה של פוליסת הביטוח הקודמת) בתמורה לסך של כ-200,000 דולר, וזאת על-מנת למצות משא ומתן עם מבטחים על חידוש הפוליסה. בחודש יוני 2019, אישרו ועדת התגמול (בהתאם לתקנה 1ב1 לתקנות ההקלות) והדירקטוריון הבנק, רכישת כיסוי ביטוחי לאחריות הדירקטורים ונושאי משרה בקבוצת הבנק וחבויות כספיות שתוטלנה עליהם בשל תפקודם כנושאי משרה. הכיסוי הביטוחי שנרכש כולל גם כיסוי לחברה בגין סכומים בהם שיפתה את נושאי המשרה ובגין תביעות ניירות-ערך בגבולות אחריות של 250 מיליון דולר וכן כיסוי נוסף לדירקטורים ונושאי המשרה (Side A) בגבולות אחריות של 50 מיליון דולר (סך-הכל 300 מיליון דולר), וזאת החל מיום 1 ביולי 2019, לתקופה של אחד עשר חודשים. סך הפרמיה בגין הכיסוי הביטוחי כאמור עומד על כ-2.4 מיליון דולר.

בחודש יולי 2019 פרסם הבנק דוח אחריות חברתית, סביבתית וכלכלית לסיכום שנת 2018, הנערך לפי התקן המתקדם של GRI, הדוח זמין באתר האינטרנט של הבנק.

ביום 26 בדצמבר 2019 כונסה אסיפה כללית מיוחדת של בעלי המניות של הבנק ובה אושר הארכת תוקפה של מדיניות התגמול לנושאי המשרה של הבנק, לתקופה של עד שנה (היינו עד יום 31 בדצמבר 2020) וכן אושרו תנאי כהונה והעסקה ליו"ר הדירקטוריון ולמנכ"ל הבנק לתקופה דומה.

ביזור גרעין השליטה בבנק והפיכה לבנק ללא גרעין שליטה

עד חודש נובמבר 2018 החזיקה גב' שרי אריסון בהיתר שליטה בבנק, באמצעות אריסון החזקות (1998) בע"מ ("אריסון החזקות"). ביום 22 בנובמבר 2018 הוחלף היתר השליטה של גב' אריסון בהיתר להחזקת אמצעי שליטה שקיבלה מבנק ישראל ("היתר החזקה"), אשר מאפשר את ביזור השליטה בבנק והבנק הפך תאגידי בנקאי בלא גרעין שליטה. לפי תנאי היתר החזקה נדרשת גב' אריסון, המחזיקה למועד פרסום הדוח כ-15.7% ממניות הבנק, למכור בתוך מספר שנים (עד חודש נובמבר 2022, עם אפשרות הארכה של שנתיים נוספות באישור המפקח על הבנקים) את החזקותיה בבנק העולות על 5%. לפרטים נוספים אודות היתר החזקה, השינוי במבנה השליטה בבנק והשלכותיו, ראה [דוחות כספיים של הבנק לשנת 2018 סעיף 6.6 בפרק ממשל תאגידי](#).

הטלת עיצומים כספיים על-ידי המפקחת על הבנקים

בתקופה האחרונה עלה מספר העיצומים הכספיים שהוטלו על בנקים על-ידי הפיקוח על הבנקים, במקרים בהם לעמדת הפיקוח התגלו תקלות או פגמים בהתנהלות של המוסדות הפיננסיים.

- ביום 3 באפריל 2019 הטילה המפקחת על הבנקים על הבנק עיצום כספי בסך אלפי ש"ח. העיצום הכספי הוטל בשל אי תיקון ליקוי. בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים, שניתנו בעקבות בירור תלונות הציבור לפי סעיף 16 (ב) לחוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981, לפיהן נדרש הבנק לתקן את מסמכיו בקשר עם שירות משלוח פנקסי שיקים ללקוחות באמצעות דואר ישראל, כך שהאחריות לנזק במקרים של אובדן או גניבת פנקסי שיקים בעת משלוח בדואר לא תחול על הלקוח.
- ביום 16 במאי 2019 הטילה המפקחת על הבנקים על הבנק עיצום כספי בסך 1,575 אלפי ש"ח. החלטת הפיקוח להטיל עיצום כספי ניתנה בעקבות מקרים בהם ללקוחות ביקשו לעשות שימוש בבנקטים של הבנק לצורך משיכת מזומנים, חויבו בגין משיכת כספים ונגבו מהם עמלות על אף שמשיכת הכספים לא צלחה. דבר המהווה הפרה של סעיפים 3 ו-5 (א) להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 433 ושל הוראות סעיף 9.9 לחוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981. הפיקוח הכיר בטענות הבנק ביחס לפעולות אשר ננקטו לתיקון הליקויים ולמינעת הישנותם ומשכך הופחת סכום העיצום ב-10%, לסך הנ"ל.

6.7. אמות מידה בנוגע לעסקות בעלי עניין

להלן פירוט עיקרן של אמות המידה השונות שנקבעו על-ידי ועדת הביקורת בעבר ולאחרונה בחודש מרץ 2020 בקשר לאישור דיווח עסקות בעלי עניין של הבנק בהתאם להוראות חוק החברות וחוק ניירות-ערך. למועד פרסום הדוח הבנק הינו תאגידי בנקאי בלא גרעין שליטה, ואין בו בעל שליטה. בהתאם, אמות המידה ישמשו את הבנק בעיקר לעניין סיווגן של עסקות עם נושאי משרה/שלונושאי משרה יש בהן עניין אישי וכן לצורכי דיווח ביחס לעסקות בעלי עניין.

עסקות חריגות/שאינן חריגות

בהתאם להוראות חוק החברות, עסקה תיחשב כעסקה שאינה חריגה אם היא מקיימת את התנאים הבאים במצטבר: העסקה הינה במהלך העסקים הרגיל של החברה, היא נעשית בתנאי שוק והיא אינה מהותית לחברה. באמות המידה שנקבעו כאמור על-ידי ועדת הביקורת כלולות לעניין זה ההוראות העיקריות הבאות:

מהלך העסקים הרגיל של הבנק. עסקה תיחשב ככזו שנעשית במהלך העסקים הרגיל של הבנק אם ההתקשרות בה נעשית במסגרת שגרת עסקותיו של הבנק בפועל, והיא איננה עסקה חד פעמית או עסקה יוצאת דופן לפעילותו של הבנק. עסקות מהסוגים הבאים ייחשבו כעסקות במהלך העסקים הרגיל של הבנק, למעט אם קיימים שיקולים מיוחדים: עסקה בנקאית מכל סוג שהוא, לרבות מתן אשראי, ערבויות והתקשרויות הכרוכות בכך, הפקדה וקבלת פיקדונות, עסקות בניירות-ערך, יחידות השתתפות בקרנות נאמנות או בקרנות אחרות, ביצוע השקעות מכל סוג שהוא (ריאליות, בניירות-ערך סחירים ולא סחירים) וכד', ובלבד שהעסקה הינה מסוג העסקות שהבנק התקשר בהן בעבר במהלך עסקיו ושהינה דומה להן מבחינת מאפייניה (היינו לדוגמה ביחס למתן אשראי - מדובר באשראי בהיקף שהבנק נוהג לתיתו ללווים בעלי מאפיינים דומים); עסקה שהיא חלק מליבת עסקיו של הבנק, או שהיא קשורה בפעילות העסקית של הבנק או משרתת אותה, אף אם אינה בליבת העסקים (לדוגמה: עסקה לשכירת נכס שישמש כסניף של הבנק, עסקת ביטוח הקשורה לפעילות הבנק, פעילות להטמעת חזון הבנק וכד'), שהינה מסוג העסקות שהבנק נוהג להתקשר בהן או שביצע בעבר במסגרת פעילותו; עסקות לרכישת/מכירת נכס (לרבות נכס מניב או רכוש קבוע אחר), מוצר או שירות, שהינן מסוג העסקות שהבנק נוהג להתקשר בהן או שביצע בעבר במסגרת פעילותו; התקשרויות הנוגעות לכהונת ו/או העסקת נושאי משרה ועובדים בחברה (לרבות ביטוח, פטור ושיפוי) שהינן מסוג ההתקשרויות הנהוגות והמקובלות בבנק או שהינן דומות מבחינת מאפייניהן להתקשרויות קודמות של הבנק;

תנאי שוק. עסקה תיחשב ככזו שנעשית בתנאי שוק אם המחיר ויתר תנאי העסקה העיקריים והמהותיים משקפים את המחיר והתנאים העיקריים של עסקה דומה לו הייתה מבוצעת בין החברה לבין צד שלישי לא קשור או בין צדדים לא קשורים אחרים. ניתן לבסס קיומם של תנאי שוק בעסקת בעל עניין אם קיים שוק לעסקות מסוגה של העסקה הנבחנת או אם קיימות ראיות חיצוניות לעסקה, מהם ניתן ללמוד על המחיר ועל שאר התנאים העיקריים המקובלים לעסקה מסוג זה, ובין היתר, ניתן לבסס קיומם של תנאי שוק באחת או יותר מהדרכים הבאות: תנאי העסקה דומים לתנאים של לפחות שתי עסקות דומות מבחינת מאפייניהן (כמו למשל: סוג הלקוח או הצד השני לעסקה ומאפייניו; היקף העסקה; ומאפיינים רלוונטיים אחרים לתנאי שוק כגון ביטחונות או היקף פעילות לקוח עם הבנק), שערך הבנק בתקופה קרובה למועד ההתקשרות בעסקה הנבחנת (לרבות ציטוטים/ הצעות מחייבות שהוצעו על-ידי הבנק ללקוחותיו וכן הצעות מחייבות שהוצעו לבנק), ובלבד שנערכו (או צוטטו, לפי העניין) עם צד לא קשור לבנק ולא התקיים בהן עניין אישי לבעל שליטה/נושא משרה בבנק; תנאי העסקה דומים לתנאים של לפחות שתי עסקות בשוק הרלוונטי, הידועות לבנק, והדומות מבחינת מאפייניהן (כמו למשל: סוג הלקוח או הצד השני לעסקה ומאפייניו; היקף העסקה; ומאפיינים רלוונטיים אחרים לתנאי שוק כגון ביטחונות), שנערכו בתקופה קרובה למועד ההתקשרות בעסקה הנבחנת, ובלבד שנערכו בין צדדים לא קשורים; מחיר שנקבע בשוק מוסדר של מוכרים וקונים כגון מחירי ניירות-ערך סחירים או מחירי סחורות, ובלבד שמתקיימת באותו שוק לגבי הנכס או המוצר או השירות הרלוונטי סחירות מספקת; על בסיס תנאיהן של עסקות הדומות במהותן לעסקה הנבחנת, בהן התקשר או קיבל הצעה להתקשר (והיה מוכן להתקשר אף אם לא התקשר בפועל) הצד השני לעסקה עם צדדים בלתי קשורים, ובלבד שהצד השני אישר לחברה בכתב את האמור; אם תנאי העסקה בין החברה ובין הצד הקשור נקבעו עוד לפני שהיה צד קשור ובנסיבות העניין אין חשש להטיה בתנאי העסקה ולא ידוע על שינוי משמעותי בתנאי השוק, כפי שתקבע ועדת הביקורת;

מהותיות העסקה. בחינת מהותיותה של עסקת בעל עניין תיערך על-פי בחינה כמותית ובחינה איכותית. בהעדר שיקולים איכותיים מיוחדים העולים מכלל נסיבות העניין, עסקות בעלי עניין הבאות ייחשבו כעסקות שאינן מהותיות: כל עסקה שיש עמה מתן אשראי על-ידי הבנק, אם הגידול בחבות ("חבות" - כהגדרת מונח זה בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 312 של המפקח על הבנקים) של הלווה לאחר העסקה אינו עולה על 2% מההון הפיקוחי ("ההון הפיקוחי" - הון רובד 1 לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים כמשמעותן בהוראת ניהול בנקאי תקין 202) בדוחות הכספיים האחרונים של הבנק ואשר לאחר ביצועה סך החבות של הלווה לא יעלה על 7.5% מההון הפיקוחי (ועדת הביקורת תדון בסיווגה של כל עסקה בסכום העולה על 0.5% מההון הפיקוחי). מספר עסקות המתבצעות ברצף עם אותו לווה והינן קשורות האחת בשניה תיחשבנה לעסקה אחת, באופן שלצורך סיווגן של העסקות האמורות ייבחן הסכום המצטבר של העסקות כאמור; עסקה של הפקדת כספים בפיקדון מכל סוג שהוא אם בעקבותיה סך הפיקדונות של המפקיד לא יעלה על 2% מסך פיקדונות הציבור, כמדווח במאזן המאוחד של הבנק האחרון שפורסם לציבור קודם ההפקדה; עסקה של הפקדה ו/או רכישה ו/או מכירה של ניירות-ערך, יחידות השתתפות בקרנות נאמנות ו/או קרנות אחרות, וכל השקעה אחרת אשר מוחזקת על-ידי הבנק כנכס של הלקוח (ולא כהתחייבות מאזנית), כאשר סכומה של עסקה כאמור אינו עולה על 0.5% מסך-כל יתרת הנכסים הכספיים החוץ-מאזניים של הלקוחות בקבוצת הבנק, כמדווח במאזן המאוחד של הבנק האחרון שפורסם לציבור במועד ביצוע העסקה; כל עסקה אחרת של הבנק, שאינה נזכרת לעיל, אם סכום העסקה אינו עולה על 300 מיליון ש"ח. מהותיותן של עסקות המבוצעות באופן תדיר, קבוע וחוזר לאורך תקופה תיבחן על-פי היקף העסקות השנתי. בעסקות רב שנתיות יחושב היקף העסקה לצרכי בחינת המהותיות על בסיס שנתי. בחינה של שיקולים איכותיים עשויה להשפיע על סיווגה של עסקה כמהותית/ לא מהותית. כך למשל, עסקה שמאפייניה הכמותיים עולים במעט על אלה שצוינו לעיל, עשויה להיחשב כלא מהותית, אם מהבחינה האיכותית ובמכלול נסיבות העניין סביר לקבוע כי היא לא עשויה להשפיע באופן מהותי על הבנק.

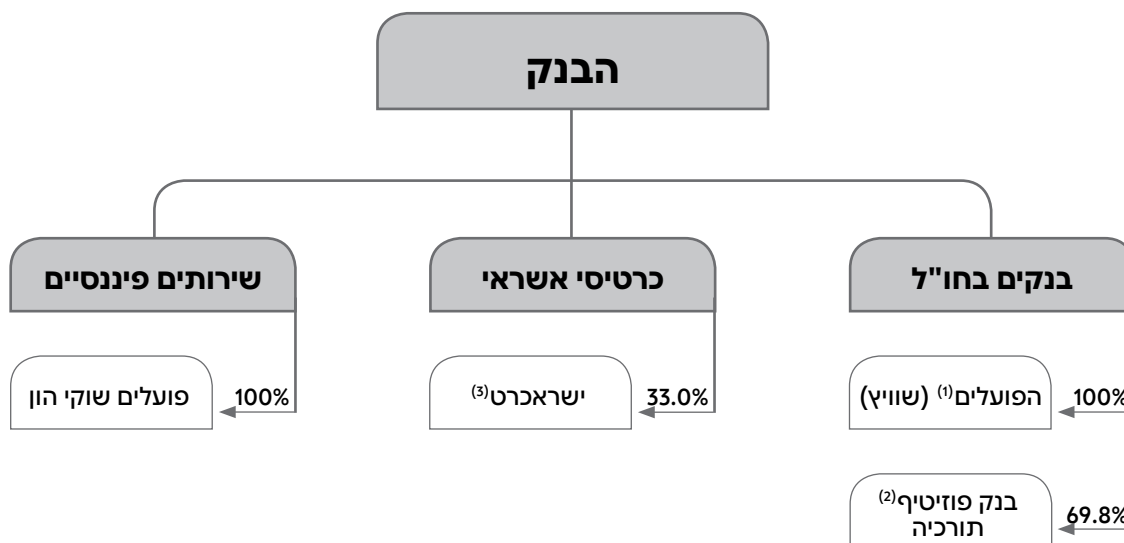
עסקות זניחות

עסקת בעל עניין תיחשב כעסקה זניחה, לעניין הליכי אישור ודיווח, אם מתקיימים לגביה התנאים הבאים במצטבר: העסקה אינה חריגה (בין אם סווגה ככזו על-פי אמות המידה ובין על-ידי ועדת הביקורת); העסקה הינה מסוג העסקות שהבנק מתקשר בהן במהלך עסקיו הרגיל, ובכלל זה גם עסקות בנקאיות מכל סוג שהוא ועסקות בקשר עם מוצרים ושירותים פיננסיים, רכישת מוצרים ושירותים, השכרת ושכירת שטחים; העסקה תואמת את המגבלות על חבויות אנשים קשורים בהוראת ניהול בנקאי תקין 312; מתקיים בעסקה אחד התנאים הבאים: (א) היא עסקה בנקאית מסוג העסקות שהבנק מבצע עם הציבור בדרך כלל במהלך עסקיו הרגיל והיקפה אינו עולה על 0.1% מההון הפיקוחי בדוחות הכספיים האחרונים של הבנק; או - (ב) היא עסקה אחרת שהיקפה אינו עולה על 10 מיליון ש"ח, ובלבד שסך העסקות מסוגה לשנה הקלנדרית עם בעל העניין אינו עולה על 0.1% מההון הפיקוחי.

7. פרטים נוספים בנוגע לעסקי התאגיד הבנקאי ואופן ניהולם

7.1 תרשים החזקות

להלן תרשים חברות מוחזקות עיקריות* של הבנק ליום 31.12.19:

* התרשים כולל חברות עיקריות המוחזקות במישרין על-ידי הבנק או בעקיפין באמצעות חברות בנות פרטיות בבעלות מלאה של הבנק. חברות בנות בבעלות מלאה אשר באמצעותן מוחזקות החברות המופיעות בתרשים לעיל אינן כלולות בו. לצורך התרשים לעיל, חברה עיקרית הינה חברה עם פעילות עסקית, שלדעת הנהלת הבנק היא חברה עיקרית בקבוצה, והשקעת הבנק בה היא לפחות 1% מההון המיוחס לבעלי המניות של הבנק, או שחלק הבנק ברווח (בהפסד) הנקי שלה המיוחס לבעלי המניות של הבנק עולה על 5% מהרווח (או מההפסד) הנקי המיוחס לבעלי המניות של הבנק (וזאת בדומה לקריטריון שנקבע בהוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים (הוראה מספר 662) בקשר להצגת נתונים על חברות בנות עיקריות בדוחות כספיים של תאגיד בנקאי).

- (1) בחודש ספטמבר 2017 החליט הבנק להביא להפסקת פעילותה של הפועלים שוויץ בדרך של מכירת נכסיה או בדרך אחרת.
- (2) הבנק פועל למכירת ההשקעה בבנק פוזיטיף.
- (3) לאור הוראות החוק להגברת התחרותיות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), תשע"ז-2017 ("חוק להגברת התחרותיות"), חילק הבנק כדיבידנד בעין את יתרת החזקותיו בישראל אירקרט ביום 9 במרץ 2020, ומאותו מועד אינו בעל מניות בחברה.

7.2 השליטה בבנק

למועד פרסום הדוח הבנק הינו תאגיד בנקאי בלא גרעין שליטה ואין בו בעל שליטה או בעל מניות המחזיק בהיתר שליטה. עד ליום 22 בנובמבר 2018 הייתה גב' שרי אריסון בעלת היתר השליטה בבנק באמצעות החזקותיה בבנק על-ידי אריסון החזקות (1998) בע"מ. לפרטים נוספים אודות החלפת היתר השליטה בהיתר החזקה, והמגבלות החלות על החזקותיה של גב' אריסון בבנק, ראה [סעיף 6.6 לעיל](#).

7.3. רכוש קבוע טבלה 7-1: רכוש קבוע

ליום 31 בדצמבר			
2018	2019		
יתרה	יתרה	פחת שנצבר	עלות
במיליוני ש"ח			
1,707	1,618	2,475	4,093
479	483	1,980	2,463
925	1,132	3,739	4,871
3,111	3,233	8,194	11,427

המבנים בהם מתנהלים עסקי הבנק בישראל, הינם בבעלותו (במישרין או בבעלות חברות נכסים בבעלות מלאה), או בשכירות לתקופות שכירות שונות. מרבית הנכסים בהם מתנהלים עסקי הקבוצה בחו"ל הינם בשכירות. בבעלות קבוצת הבנק 154 נכסים בשטח כולל של 203 אלפי מ"ר, מתוכם 133 מבנים בשטח כולל של 93 אלפי מ"ר המשמשים כסניפים. 21 מבנים בשטח כולל של 110 אלפי מ"ר המשמשים כמשרדי הנהלה ושטחי עזר. בנוסף למבנים שבבעלותה, קבוצת הבנק שוכרת 158 מבנים בשטח של 110 אלפי מ"ר. דירקטוריון הבנק קיבל החלטה לפעול לריכוז יחידות הנהלה הראשית. הבנק פועל לאיתור ובחינת חלופות המותאמות לצרכיו. התכנון והמעבר צפויים להימשך מספר שנים. באשר לנתונים נוספים על בניינים וציוד, ראה [ביאור 16 בדוחות הכספיים](#).

תשתיות מחשוב כללי

לבנק שני אתרי מחשוב מרכזיים, אתר "רותם" בעמק חפר, שהינו אתר הייצור המכיל שני אתרי מחשוב נפרדים בתצורת High Availability, ואתר גיבוי (DR) בתל-אביב, להבטחת שרידות מרבית. מערכת הליבה של הבנק, מותקנת על מחשב Mainframe של IBM. באתר הגיבוי פועל מחשב Mainframe נוסף בתצורה מינימלית. בעת הצורך, מחשב זה יגדל לעוצמה הנדרשת. לצד מערכת הליבה פועלות מערכות נוספות (מערכות מבוססות Unix, Windows ו-Linux להלן: "המערכות הפתוחות") לצרכים ייעודיים הפועלות על פלטפורמה המאפשרת חלוקה דינאמית וניצולת מיטבית של משאבים. הבנק עושה שימוש במתודולוגיות ובמערכות מתקדמות לייעול תהליכים בפיתוח ובייצור. סניפי קבוצת הבנק, מנהלות איזור, מרכזי עסקים ויחידות הנהלה הראשית ממוחשבים ומחוברים באופן מקוון למרכזי המחשבים בחטיבת טכנולוגיה ומחשוב. לרשות הלקוחות 634 בנקטים חיצוניים, 140 בנקטים פנימיים, 179 מכונות להפקדת שקים חיצוניות, 237 מכונות להפקדת שקים פנימיות, 38 עדכנים ו-322 עמדות לשירות אישי (תורנים), 114 ממסרונים. הבנק החל בתהליכים של בחינת שידרוג מערכות הליבה של הבנק, על מנת להתאימן להתמודדות עם אתגרי העתיד.

גיבוי ואחסנת מידע

כאמור לעיל לבנק שני אתרי מחשוב מרכזיים (בשני אתרים גיאוגרפיים - עמק חפר ותל-אביב), אתר ייצור ראשי (כפול) ואתר גיבוי. כמו-כן, לבנק מאגרי נתונים בהם נשמרים עותקים של מסמכי נייר, מסמכי משכנתאות וכו', לשימוש יום יומי באחזור נתונים ולשמירת עותק היסטורי נגיש של נתונים אלו. כל פעולה המתבצעת במחשבי הבנק מתעדכנת, בזמנית, באתר הייצור, רותם (שמירה כפולה) ובנוסף, באתר הגיבוי כך שבמקרי אסון ותקלות פיזיות קיים גיבוי למערכות הקריטיות של הבנק ופגיעה בחומרה באחד האתרים לא תגרום לאובדן מידע. מעבר לכך, הבנק מחזיק בעותק של הנתונים באתר נפרד (בפתח תקווה) בהתאם למדיניות בנק ישראל. במקרה של מעבר בשעת חירום לאתר הגיבוי, יש לבנק יכולת להגדיל מיידית את עוצמת מחשב הגיבוי (MF) עד לרמת עוצמת מחשב הייצור על-ידי הפעלת מנועים רדומים; כלומר, אתר הגיבוי מאפשר עוצמת מחשב (MF) הנדרשת לכל הפעילות העסקית הרגילה של הבנק.

תקשורת

לבנק רשת תקשורת נתונים ודיבור מתקדמת, בעלת קצבי העברת נתונים גבוהים. רשת התקשורת הינה בשרידות גבוהה והיא כוללת גיבויים המאפשרים עבודה מול מרכזי המחשבים של הבנק. רשת התקשורת של הבנק מקשרת גם את סניפי הבנק ושלוחותיו בעולם, ומועברים באמצעות שירותי נתונים, דיבור וידאו (Video Conference).

חברות בנות

מערך המחשוב והתפעול של החברות הבנות בחו"ל וכן של פעילות קבוצת הבנק בחו"ל שאינה מתבצעת באמצעות חברות בנות, מתבסס על מערכות עצמאיות, כאשר האחריות הניהולית היא של הנהלות והדירקטוריונים של החברות הבנות או של חבר הנהלה הממונה על הפעילות, לפי העניין.

ספקים

הבנק מתקשר מעת לעת עם ספקים מהארץ והעולם לצורך קבלת שירותים שונים הנדרשים לו בתחום מערכות המידע, לרבות הסכמי רכישת ציוד ותחזוקתו, הטמעת מערכות מידע ורכישת תוכנות. הבנק ביצע התקשרות עם ספקים למתן שירותי מיקור חוץ, בשלב זה בעיקר בתחום הפיתוח, המבדקים ושירותי התמיכה.

אבטחת מידע

ההשקעה באבטחת מידע של מערכות המידע היא חלק בלתי נפרד ואינטגרלי בפיתוח מערכות מידע מודרניות. אבטחת המידע של מערכות הבנק מתבצעת במספר רבדים ומעגלים, כדי להבטיח שמערכות הבנק מוגנות היטב מחדירה, גישה לא מורשית, או פגיעה וטיפול במניעת דלף מידע. פרויקטי מידע בבנק מלווים מתחילת דרכם בצוות של אבטחת מידע המוודא קיום קפדני של כללי אבטחת מידע, אבטחת פרטיות המידע, ומידור הנגישות למידע רק למי שהורשה לגשת אליו. אירועי אבטחה ממערכי המחשוב מופנים בזמן אמת אל מוקד מומחה של אנשי אבטחת מידע, והם מטופלים ומתועדים משלב ראשית האירוע ועד סופו. כמו-כן אירועים רלוונטיים מופנים למחלקת הביקורת. תקריות מהותיות מדווחות להנהלה ולדירקטוריון. הבנק מבצע באופן שוטף בדיקות חסינות של מערכותיו וסקרי אבטחת מידע של מערכותיו כדי לוודא, שבכל עת רמת אבטחת המידע נשמרת ועונה לכללים מחמירים שנקבעו בתחום זה.

פרויקטים עיקריים

תוכנית המודרניזציה של מערכות הליבה - הבנק מתכוון לבצע השקעות משמעותיות בטרנספורמציה הטכנולוגית בשנים הקרובות על מנת להתמודד עם אתגרי העתיד וזאת בשים לב למגמות הצרכניות, רגולטוריות וטכנולוגיות. בהקשר זה, מתכננת הנהלת הבנק לצאת לתוכנית רחבה לשדרוג מערכות הליבה הבנקאיות המרכזיות. תוכנית זו מתאפיינת בהשקעה מאסיבית בטווח הקצר במערכות תשתיות שתשרתנה את הבנק לתקופות ארוכות והתועלת בגינן תופק בהדרגה ולאורך תקופה ארוכה.

בנקאות במכשירים ניידים - פיתוח והרחבת אפליקציות ייעודיות למכשירים ניידים שברשות לקוחות הבנק. האפליקציות מספקות יכולות עסקיות במגוון רחב של תחומים ומגזרי לקוחות ומשלבות ממשק וחוויות משתמש חדשנית וייחודית, תוך דגש על הובלה עסקית טכנולוגית והתאמה ללקוח. **אתרי אינטרנט -** פיתוח מערכת אינטרנט חדשה אשר נועדה לשמר ולבסס את המובילות העסקית טכנולוגית של בנק הפועלים. הפרויקט מביא לידי ביטוי תפישות מתקדמות, הן בנראות והשירות ללקוח, הן באינטגרציה רב ערוצית, והן מבחינת הארכיטקטורה התומכת ביישום.

בנקאות פתוחה - בניית תשתית תומכת לחשיפת APIs של הבנק הן כחלק מעמידה בדרישות רגולטוריות בתחום והן לצורך שיתופי פעולה עסקיים. **תשתיות DATA -** בניית תשתית כבסיס לפרויקטים מבוססים נתוני לקוחות והצעות ערך. פיתוח מנוע שינוע גנרי לבסיסי נתונים המאפשר יכולות טעינה ללא צורך בפיתוח ובמהירות.

שני אתרים - מעבר תשתיות המחשוב לתצורה של שני אתרי מחשוב (בכפוף לאישור בנק ישראל):

אתר מחשוב ראשי באתר רותם (אחד במקום שניים) ואתר מחשוב משני במתכונת של אתר מתארח (Hosting) במרחב עירוני השונה מהאתר הראשי.

היקף השקעה

עלויות בגין מערך טכנולוגיית המידע נרשמות כנכסים בדוחות הכספיים רק בשלב הפיתוח של מערכת מחשוב. עלויות שניתנות להיוון כנכסים כוללות עלויות ישירות של חומרה, שירותים ושכר עבודה.

יתר העלויות, כגון עלויות טרום פרויקט, עלויות פיתוח תוכנות שאינן עולות על סף המהותיות, עלויות הטמעה והדרכה, עלויות תחזוקה שוטפת, עלויות מנהלה ועלויות אחרות שלא ניתן לייחס באופן ישיר לפיתוח תוכנה, מוכרות כהוצאה בדוח רווח והפסד עם היווצרותן.

7.4. הון אנושי

אסטרטגיית משאבי אנוש

אסטרטגיית משאבי אנוש הינה רב שנתית ונגזרת מאסטרטגיית הבנק, הצרכים העסקיים ומגמות בענף הבנקאות ובשוק העבודה. תכלית יצירת יתרון תחרותי - אנושי לבנק, להוסיף ערך ולתרום לצמיחה ולתוצאות העסקיות, לצד טיפוח וניהול המשאב האנושי. בהתאם לכך קבע אגף משאבי אנוש את ייעודו להוביל את ההון האנושי לעולם העבודה החדש, לטפח את דור המנהיגות הבא של הבנק ולעצב חוויית עובד וכלי ניהול מתקדמים ליצירת ערך משותף אסטרטגי לעובדים, למנהלים ולבנק.

התוכנית האסטרטגית כוללת ארבעה מיקודי עשייה:

- **מובילות בעולם העבודה החדש** - גיבוש ויישום תוכניות ומהלכים שיגבירו את הגמישות והמובייליות הארגונית ופיתוח תהליכים לתכנון אסטרטגי של כוח האדם,
- **עיצוב חוויית עובד** - בהתאם לתפישת התפתחות הכוללת פיתוח כישורים והכשרה למקצועות העתיד, מהלך ליבה חדש לניהול התנועה בארגון ופיתוח הצעות ערך לעובד.
- **פיתוח כלים ניהוליים מתקדמים** - כלים טכנולוגיים לסייע בקבלת החלטות ולניהול מושכל של המשאב האנושי.
- **יצירת ערך ללקוחות פנים והחוץ** - התאמת יכולות העובדים לעולם העבודה החדש, עדכון ופישוט מערך העיסוקים והתפקידים והתאמת מערכי התגמול והשכר.

טבלה 2-7: נתונים אודות מצבת כוח אדם בקבוצת הבנק במונחי משרות⁽¹⁾

2018		2019		
ממוצע שנתי	יתרה לסוף שנה	ממוצע שנתי	יתרה לסוף שנה	
הבנק				
9,069	8,809	8,413	8,677	בארץ
216	212	223	223	בחו"ל
9,285	9,021	8,636	8,900	סך-הכל בבנק
חברות בנות				
188	182	184	185	בארץ
250	224	144	193	בחו"ל
438	406	328	378	סך-הכל חברות בנות
9,723	9,427	8,964	9,278	סך-הכל בקבוצת הבנק

(1) מספר המשרות כולל גם תרגום למשרות של עלות שעות נוספות, בתוספת משרות כוח אדם חיצוני שאינם עובדי הבנק, אך מספקים שירותי עבודה, שנדרשה לויסות כוח האדם במסגרת הפעילות השוטפת ולהטמעת פרויקטים, בניכוי 425 משרות עובדים ששכרם הוון לרכוש קבוע בשנת 2019 (בשנת 2018 - 334 משרות).

להלן פרטים בדבר השינויים העיקריים במצבת כוח האדם בקבוצת הבנק בסוף שנת 2019 בהשוואה לסוף שנת 2018: מספר המשרות ליום 31 בדצמבר 2019 בקבוצת הבנק ירד ב-463 משרות בהשוואה למספר המשרות בסוף שנת 2018. עיקר הקיטון נובע מיישום תוכנית התייעלות של הבנק בישראל וקיטון במספר המשרות בחברות הבת בחו"ל, בעיקר הפועלים שווייץ.

טבלה 3-7: התפלגות מספר המשרות הממוצעות בקבוצת הבנק על-פי מגזרי הפעילות לפי גישת ההנהלה⁽¹⁾

	2018	2019	
לקוחות פרטיים	5,314 (6.2%)	4,985	
עסקים קטנים	1,375 (4.0%)	1,430	
הלוואות לדיור	502 (11.8%)	443	
מסחרי	782 (1.2%)	773	
עסקי	683 (0.7%)	678	
פעילות בינלאומית	563 (11.0%)	501	
ניהול פיננסי	337 (7.1%)	313	
התאמות	167 (7.2%)	155	
סך-הכל	9,723 (4.6%)	9,278	

(1) כולל משרות של עובדי ההנהלה הראשית שעלות העסקתם הועמסה על המגזר.

מאפייני המשאב האנושי

בשנת 2019 הוותק הממוצע של עובדי הבנק עמד על 18.5 שנים, לעומת 18.3 בשנת 2018. הגיל הממוצע של עובדי הבנק עמד על 45.5 בשנת 2019 לעומת 45.2 בשנת 2018.

בשנת 2019 כ-66.4% מכלל עובדי הבנק הן נשים, בדומה לשנת 2018. בקרב אוכלוסיית הניהול הבכיר בבנק (מדרג מנהלי מחלקות בהנהלה ראשית ומנהלי סניפים) שיעור הנשים בשנת 2019 הוא 46% בהשוואה ל-45.3% בשנת 2018 (בשנת 2006 היה שיעור הנשים בקרב אוכלוסיית הניהול הבכיר 29%). מדיניות הבנק הינה לקלוט, ככל שניתן, עובדים אקדמאיים, ובהתאמה קיימת מגמה של גידול מתמיד בשיעורם מתוך כלל עובדי הבנק (משיעור של 28.1% בשנת 1998 לשיעור של 68% בשנת 2019). עלייה זו נבעה מקליטת עובדים אקדמאים והשלמת הלימודים האקדמיים של עובדי הבנק. מדיניות הבנק היא להעסיק, לקדם ולקבל החלטות בקשר לעובדים על בסיס שיקולים ענייניים ובהם כישורים ותפקוד, וללא אפליה מחמת דת, גזע, מין, גיל, השקפה, נטייה מינית, מוגבלות, מקום מגורים וכיוצא באלה. הבנק מעודד גיוס של עובדים מאוכלוסיות בתת-ייצוג בשוק העבודה כחלק ממדיניות הגיוס שלו, מתוך הכרה ביתרונות הטמונים בהעסקה מגוונת בהיבטים של הכרות טובה יותר עם מגזרי לקוחות שונים ועידוד חדשנות ויצירתיות בסביבת עבודה פתוחה ומגוונת.

התייעלות בבנק

בשנת 2019 המשיך הבנק בתוכנית התייעלות בכוח אדם הן בסניפים והן ביחידות ההנהלה הראשית. תוכנית התייעלות כוללת בנוסף טיפול בסעיפי רכש שונים, צמצום שטחים וסעיפי הוצאה נוספים. ביום 8 בינואר 2020 אישר דירקטוריון הבנק תוכנית התייעלות נוספת לפיה יתאפשר למעל 900 עובדים נוספים לפרוש מהבנק בפרישה מוקדמת בתנאים מועדפים בשנים 2020-2022. במסגרת זו הוצעה לעובדים תוכנית פרישה מוקדמת במסלול פנסיוני, על-פי קריטריונים שהוגדרו. באשר לתוכנית התייעלות רב שנתית שאושרה על-ידי דירקטוריון הבנק ראה [ביאור 22ז'](#).

הסכם שכר

הסכם השכר בין הנהלת הבנק לבין ארגון העובדים של הבנק, שהיה בתוקף בשנים 2017-2013 וחל על עובדי הבנק הקבועים והזמניים אשר הוגדרו בהסכם, הסתיים בתום שנת 2017. ביום 21 בינואר 2020 חתמו הבנק ונציגות ארגון העובדים על הסכם שכר לשנים 2018-2022, אשר אושר על-ידי דירקטוריון והנהלת הבנק.

מדיניות תגמול ותוכנית תגמול

הבנק שואף לתגמל את עובדיו על עבודתם ועל תרומתם לבנק ולשמרם לטווח הארוך. כמו-כן, שואף הבנק לקשור בין האינטרסים של העובדים לאינטרסים של הבנק ומחזיקי העניין בו, בהתאמה למטרות הבנק, תוכניות העבודה והמדיניות ארוכת הטווח, תוך שמירה על העסקה הוגנת, עידוד מצוינות ותרבות ביצועים.

לרוב, תגמול העובדים מבוסס על שלושה יסודות: שכר שוטף, מענקים שנתיים ותגמול ארוך טווח הנגזר מעליית-ערך מניות הבנק. עובדי הבנק זכאים לתנאים סוציאליים והטבות שונות, לרבות: השתתפות בביטוח רפואי, השתתפות בשכר לימוד, השתתפות במנוי למרכזי ספורט והיכלי תרבות, שי לחגים ולאירועים אישיים ומענק לאחר 25 שנות וותק.

תוכנית התגמול יוצרת הלימה בין התוצאות העסקיות של כלל הבנק לאורך זמן, לבין התגמול ומתבססת על רווח מותאם לסיכון ולעלות ההון, בצד תגמול שלילי על אי עמידה ביעדים בטווח הארוך. התוכנית קובעת מנגנון של פריסת התשלום לטווח ארוך, על מנת שלא לעודד לקיחת סיכונים מעבר לתיאבון הסיכון של הבנק. המענק השנתי מחושב על בסיס ביצועי הבנק (משקף את אחריות המנהלים לביצועי כלל הבנק, מעבר לאחריותם לביצועים הספציפיים של החטיבה/היחידה), עמידה ביעדים אישיים (KPI's), כולל מדדים בתחום ניהול הסיכונים ובתחום הציות לחוקים, הוראות רגולטוריות ונהלים וכן הערכת ממונה.

לפרטים נוספים, ראה [ביאורים 22 ו-23 בדוחות הכספיים](#).

עלות ושכר למשרת עובד

טבלה 4-7: פירוט עלות למשרת עובד ושכר* למשרת עובד בבנק (באלפי ש"ח)

2018	2019	
381	380	עלות למשרת עובד - ללא מענקים
416	427	עלות למשרת עובד - כולל מענקים
234	228	שכר* למשרת עובד - ללא מענקים
262	267	שכר* למשרת עובד - כולל מענקים

* שכר - מחושב על-פי משכורות ברוטו, כפי שמשולמות לעובד.

טיפוח ופיתוח ההון האנושי

הצלחת העובדים היא הצלחת הבנק ולקוחותיו. העובדים הם אלה שמלווים לקוחות ועסקים ומסייעים להם להתנהל נכון, לקבל החלטות פיננסיות טובות יותר, להתקדם ולהתפתח. מתוך כך, מחוייב הבנק לטיפוח ולשגשוג ההון האנושי, בדרך של דיאלוג מתמיד, השקעת משאבים בהכשרה ומתן כלים המאפשרים לעובדים להתקדם ולהתפתח, כמו גם דאגה לבריאותם ולרווחתם. הבנק שואף להיות מעסיק מועדף ולספק לעובדיו משמעות והשפעה בעשייתם.

תהליך הערכת ביצועים

תהליך הערכה מתקיים מדי שנה ובמרכזו שיחת משוב של המנהל עם כל עובד ועובדת, סיכום הישגי השנה החולפת ותכנון היעדים והתפתחות קדימה, כנגזרת של תוכניות העבודה. התהליך מבוסס על דיאלוג פתוח ושקיפות, ותומך בהעצמת העובד והתפתחותו. התהליך הוא חלק מרצף שנתי של מהלכים ניהוליים לעידוד מצוינות, הערכה, הוקרה ותגמול לעובד. בנוסף, מתקיים מהלך שנתי באמצע השנה, מעקב אחר יעדים והתפתחות העובד. בשנת 2019 פותחו מודלי הערכה חדשים בהתייחס לבנקאות המחר, עבודה באג'יל, ומשבו 360. במקביל, בוצעה בחינת טכנולוגיות חדשות מהאפשרות לייצר משוב מתמשך והוחלט להתקדם בפיתוח תהליך הערכת ביצועים במערכת Success factor.

תרבות ארגונית, ערכים ואתיקה

"הדרך בה אנו פועלים: קוד ערכים ואתיקה"

הבנק מתחדש, המוטג התחדש ואיתו גם הקוד האתי-התנהגותי. אנו שמחים וגאים להציג את הקוד האתי-התנהגותי המחודש של הבנק, "הדרך בה אנו פועלים: קוד ערכים ואתיקה". הקוד מהווה הצהרה של הזהות והייחודיות שלנו כעובדי בנק הפועלים, ומבטא את האופן בו אנו חותרים להגשמת ייעודו של הבנק, לפעול לשגשוגם ורווחתם של אנשים, קהילות ועסקים.

מעמדו של הבנק כמוסד פיננסי מוביל, מחייב אותנו לשים את טובתו ואמונו של הלקוח במרכז ולפעול לאור ערכי הליבה המנחים אותנו: מקצועיות, הוגנות ואחריות, אנושיות ואכפתיות, יוזמה וחדשנות. הקוד מבאר ומבהיר כיצד מחויבות וערכים אלה באים לידי ביטוי במישור ההתנהגותי במהלך שגרת העבודה בבנק, והוא נועד לשמש בידי העובדים והמנהלים, בכל היחידות ובכל הדרגים, כ"מצפן" להתנהגות ראויה בהתמודדותם עם דילמות אתיות. הבנק השיק לאחרונה את המיתוג החדש "פועלים איתכם בכל החלטה". הקוד המחודש משקף את הבסיס הערכי של ההבטחה המוצהרת במיתוג החדש ומגדיר מחדש את הציפיות וההתנהגויות שכולנו מאמצים ושואפים לקיים בינינו לבין עצמנו וכלפי הלקוחות ומחזיקי העניין האחרים.

תקשורת פנים ארגונית

בנק הפועלים רואה בעובדיו שותפים מלאים לתהליכים העסקיים והארגוניים.

במטרה להגביר את המחבורת הארגונית ולייצר שיח פנים ארגוני פתוח ומשתף בין ההנהלה לעובדים, מנהלים ועובדים, בין היחידות השונות.

מתקיימים מגוון ערוצי תקשורת פנימית חוצת ארגון:

1. הפורטל הארגוני אשר מהווה ערוץ תקשורת מרכזי, מתקדם ותומך בשיתוף העובדים במידע והטמעה של תהליכי שינוי פנים ארגוניים.
2. "בשותף" - רשת עסקית פנים ארגונית המנוהלת בפורטל הארגוני, ומטרתה הן קידום תקשורת פנים ארגונית וקידום עסקים באמצעות שיתוף בידע ועבודה בקהילות.
3. "פנורמה" - כלי ממוחשב המופץ לעובדים אחת לחודש ומאגד מידע מנושאים שונים שפורסמו בפורטל הארגוני. הכלי מחולק לעולמות תוכן שונים כגון: אסטרטגיה, מוצרים, הסביבה העסקית, אנשים ועוד ומאפשר לעובד לראות ולהבין את התמונה הרחבה של מה שקורה בארגון.
4. אפליקציית "פורטל לדרך" - אפליקציה סלולרית המיועדת לעובדי הבנק ומאפשרת להם להתעדכן ולקבל מידע בנושאים ארגוניים שונים, גם מחוץ לכתלי הבנק ומעבר לשעות העבודה.

במקביל לכלים ולערוצים הקיימים, אושרו בתוכנית העבודה לשנת 2019 מהלכים נרחבים להגברת השיח הארגוני באחריות המרכז לתקשורת ארגונית וביניהם, ליווי מהלכים אסטרטגים, הידוק החיבור למהלכים תקשורתיים ושיוקיים ופיתוח ערוצי תקשורת חדשים (כגון רשת חברתית פנים ארגונית).

תרבות של למידה מתמדת

הבנק מטפח תרבות למידה בקרב עובדיו באופן שוטף, ומשקיע משאבים ניכרים בהכשרה מקצועית וניהולית, מתוך התפיסה לפיה - שיפור מתמיד ביכולות העובדים תומך בהשגת היעדים האסטרטגיים של הבנק והינו בהלימה לחזון הבנק. הבנק קולט עובדים בעלי תואר אקדמי ומעודד עובדים ותיקים ללמוד לתואר ראשון ולתואר שני באמצעות סיוע במימון הלימודים ומתן ימי חופשה נוספים לצורך בחינות.

"קמפוס פועלים" - מהווה זירה מרכזית בהטמעה של אסטרטגיה וחזון הבנק באמצעות למידה מחוללת שינוי, תקשורת ותהליכים המקדמים ביצועים, למידה המובילה לצמיחה אישית, ארגונית ועסקית ולמצוינות מקצועית וניהולית.

הקמפוס מקדם תרבות של LLL - Life Long Learning - למידה מתמשכת וחוצת ארגון, באמצעות כלים מגוונים ומתקדמים בכל זמן, מקום ובצמתים חיוניים. בנוסף, הקמפוס שותף לתהליכים אסטרטגיים בהדרכות, פיתוח צוותים ולווי מהלכי שינוי ופועל בפלטפורמות למידה מרחוק וכן מרכז סימולציות וכיתה אינטראקטיבית.

בשנת 2019 התקיימו בקמפוס פועלים כ-44,800 ימי למידה בכ-620 מחזורי קורסים בהם לדוגמה מקצועות המחנה, מצברי למידה, ימי אימון בנקאיים, ימי אימון ניהוליים, קורסים לבכירים, הכשרה לניהול בנקאי, קורסים מקוונים, יחידות למידה דיגיטליות, למידה בשטח, בכיתות הלימוד באזורים בסניפים וביחידות.

הכשרה בנקאית - המרכז ללימודי בנקאות אחראי על כשירות מקצועית של הבנקאים במערכי הבנק. ההכשרה נעשית באמצעות מגוון של קורסים ואימונים מקצועיים בהם משולבים גם תכני ציות ורגולציה ומיומנויות עסקיות, בהתאמה לאוכלוסיות, תפקידים ולמיקודים האסטרטגיים של הארגון. הכשרת הבנקאים כוללת קורסים עם הכניסה לתפקיד, הכשרות ממוקדות לשמירה על כשירות, ימי אימון מקצועיים למנהלים, קורסים מתקדמים במגוון נושאים בנקאיים, הכשרות ממוקדות בשטח והדרכות דיגיטליות. במרכז ללימודי בנקאות התקיימו כ-24,000 ימי הדרכה, בכ-410 מחזורי קורסים.

הכשרה ופיתוח מנהלים - המרכז למנהיגות ופיתוח ארגוני בקמפוס פועלים מלווה את המנהלים והיחידות בניהול תהליכי שינוי, בהטמעת תרבות ארגונית וערכים, בהתאם לחזון ולאסטרטגיית הבנק. המרכז מפתח יכולות ניהול, מנהיגות, חוסן ויכולת התמודדות עם שינוי והעצמה אישית לעובדים ומנהלים. בשנת 2019 השתתפו מעל 2,480 עובדים ומנהלים בדרגים השונים בימי אימון והעשרה וכ-800 מנהלים בדרגים שונים השתתפו בתוכניות פיתוח מנהיגות.

7.5. מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה

7.5.1. מגזר לקוחות פרטיים

כללי ומבנה המגזר

הבנק מספק מגוון שירותים ללקוחות פרטיים לרבות שירותי ניהול חשבון שוטף, מתן אשראי למטרות שונות, פיקדונות ותוכניות חיסכון ופעילות בשוק ההון. בנוסף, מציע הבנק ללקוחות בעלי צרכים פיננסיים מורכבים, שירותים ופתרונות באמצעות מוצרים מתקדמים, ניהול נכסים גלובלי ומעטפת שירות מקצועית מיוחדת הכוללת פגישות וטלפונים יזומים ומערך ייעוץ מתקדם הנעזר בכלים תומכי החלטה.

השירותים ללקוחות המגזר מוענקים באמצעות מערך של 215 סניפים לרבות, סניף נייד ובאמצעות ערוצים ישירים: מכשירים לשירות עצמי בסניפים וב-"חצרות לקוח", "פועלים באינטרנט", "פועלים בסלולר", מוקד "פועלים בטלפון", "מערכת קולית לקבלת מידע וביצוע פעולות (IVR)" ופניות ברשתות החברתיות.

כחלק מתפיסת השירות בבנק והאחריות החברתית, רואה הבנק בנגישות לאנשים עם מוגבלות נושא מהותי וחובה עסקית - במסגרתה הונגשו כלל שירותי הבנק לאנשים עם מוגבלות.

בשנים האחרונות קיימת מגמה מתמשכת של גידול בהיקפי הפעילות הבנקאית באמצעות ערוצים לא מאוישים (מכשירי בנק אוטומטיים לשירות עצמי, אתר האינטרנט, אפליקציות ובמענה הקולי האוטומטי במוקד פועלים בטלפון).

בנוסף למגמה זו, השיק הבנק במהלך השנה שירות תיאום פגישות עם בנקאים, אשר מאפשר ללקוח לתאם מפגש אישי, איכותי ומקצועי במועד המתאים לו (ההשקה הינה הדרגתית ותסתיים במהלך 2020).

מוצרים ושירותים

כחלק מאסטרטגיית הבנק להעצמת הערך ללקוח וליווי הלקוחות בצמתי ההחלטה החשובים בחיים, מציע הבנק מגוון מוצרים ושירותים ללקוחותיו, הכוללים בין היתר, שירותים לקבוצות לקוחות בעלי מאפיינים משותפים (פועלים YOUNG ומועדון הסטודנטים VIS), שירותים בערוצים הישירים ופיתוח אפליקציות ייעודיות (אפליקציה לפתיחת חשבון 'OPEN', אפליקציית Bit, אפליקציית שוק ההון).

פעילות שוק ההון

פעילות קבוצת הבנק בשוק ההון כוללת מגוון פעילויות ושירותים פיננסיים בתחומים שונים: ביצוע פעילות מסחר תפעול וקסטודי בניירות-ערך ישראלים (כולל בתחום המעו"ף), מסחר בניירות-ערך זרים, מחקר וייעוץ ללקוחות בתחום שוק ההון. הפעילויות מתבצעות בחלקן ישירות על-ידי הבנק ובחלקן על-ידי חברות בנות, אשר כל אחת מהן מתמחה ועוסקת בתחום מוגדר.

ייעוץ פיננסי

בשנת הדוח החל הבנק במתן שירותי ייעוץ פיננסי גם בערוץ הדיגיטלי - ייעוץ השקעות SMART ADVICE. במסגרת השירות, יועץ ההשקעות שולח ללקוח המלצות השקעה אישיות באמצעות אפליקציית שוק ההון ואתר הבנק.

ייעוץ פנסיוני

הבנק מעניק שירותי ייעוץ פנסיוני ותכנון פרישה באמצעות מערך יועצים הפרוסים ברחבי הארץ. הבנק מחובר למסלוקה הפנסיונית, ומקבל באמצעותה מידע לצורך מתן הייעוץ. לבנק רישיון ייעוץ פנסיוני והוא מעסיק יועצים בעלי רישיון ב-22 מרכזי ייעוץ פנסיוני. הבנק חתום על הסכמי הפצה עם מרבית החברות המנהלות קופות-גמל וקרנות פנסיה, והוא זכאי, כיועץ אובייקטיבי, לגבות עמלת הפצה אחידה בקשר עם הפצתן בהתאם לקבוע בתקנות. בשנת הדו"ח החל הבנק במתן שירות של ייעוץ ותכנון פרישה ללקוחות כל הבנקים. בשלב זה הבנק הוא בלעדי בתחום. במסגרת זו הוקם המרכז הארצי לתכנון פרישה במגדלי חוגי בר"ג. בגין השירות נגבית עמלת ייעוץ פנסיוני חד פעמית, בהתאם להנחיות בנק ישראל. כמו-כן, הושק השנה קמפיין פנסיוני שמטרתו העלאת המודעות לחשיבות הייעוץ הפנסיוני והייעוץ לפרישה בבנק. תחום הייעוץ הפנסיוני מורכב ומתאפיין בשינויים גולטוריים תכופים והבנק עוקב אחר השינויים ומיישם אותם הלכה למעשה.

שיווק והפצה

השיווק וההפצה בארץ נעשים בסניפי הבנק, פנים אל פנים, באמצעות הטלפון ב"פועלים בטלפון", ובאמצעות הערוצים הישירים (מכשירים לשירות עצמי, אתר ואפליקציה), זאת הן בפנייה יזומה והן בתגובה לפניית הלקוחות. מהלכי השיווק מקבלים ביטוי גם בפרסום בעיתונות, בטלוויזיה, ברשת, ברדיו, בשלטי חוצות ובסניפים. בשנים האחרונות הרחיב הבנק בצורה משמעותית את השימוש באמצעי שיווק במדיה הדיגיטלית, באינטרנט ובמובייל, המאפשרים פנייה ממוקדת ללקוחות על-פי תחומי העניין ומאפייני הפעילות שלהם ברחבי הרשת.

לקוחות

המגזר כולל לקוחות פרטיים המפולחים לפלחי לקוחות על-פי פרמטרים של גיל, חוזק פיננסי ו/או רמת הכנסה, יתרות אקטיבה ופוטנציאל צמיחה. התייחסות מיוחדת ניתנת לאוכלוסיית הגיל השלישי באמצעות מתן ליווי ותמיכה בעולם הדיגיטלי.

תחרות

בשנים האחרונות נמשכת העלייה בעוצמת התחרות על הלקוחות. התפתחויות טכנולוגיות ובשלות עולה מצד קהלי לקוחות מהוות פוטנציאל להגברת הכוחות התחרותיים בשוק, במקביל להורדת חסמי כניסה לשחקנים חדשים וחיזוק שחקנים קטנים. בשנים האחרונות התרחבה סביבת התחרות לגופים פיננסיים וחופץ בנקאיים, דוגמת חברות כרטיסי האשראי, חברות הביטוח, מיזמים טכנולוגיים פיננסיים וגופים קמעונאים נוספים. יישום החוק להגברת התחרות במערכת הבנקאות ('חוק שטרומ') וחוק נתוני אשראי תורמים לעלייה בעוצמת התחרות בענף. התמודדות עם אתגרי סביבת התחרות הינה דרך פילוח מותאם צורכי והעדפות לקוח, התאמה מיטבית של הצעת הערך וחווית הלקוח לפי הצרכים השונים, תוך פיתוח מערך הפצה רב ערוצי, מותאם, זמין ונגיש.

שינויים טכנולוגיים שיש בהם כדי להשפיע מהותית על המגזר

כחלק מאסטרטגיית הבנק להעצמת הערך ללקוחות פיתח הבנק כלים ופלטפורמות אשר יאפשרו לו לבסס את מובילותו גם בשנים הבאות:

"פועלים OPEN"

פתיחת חשבון בנק בדיגיטל באפליקציה בתהליך דיגיטלי מלא שנמשך כ-7 דקות, ללא בנקאי ובכל שעה. תוך שימוש בטכנולוגיות מתקדמות של זיהוי פנים "חיות" וטכנולוגיית צילום ופענוח תעודות שאושר על-ידי בנק ישראל. פתיחת החשבון מתאפשרת בכל זמן ומכל מקום, ולאחר מכן, ניתנת ללקוחות גישה מלאה לכלל השירותים של הבנק - אפליקציה, אתר, סניפי הבנק, מוקד טלפוני ועוד. שירות בלעדי במערכת הבנקאות בישראל. בהמשך השנה, השיק הבנק פתיחת חשבון בדיגיטל גם לצעירים בגילאי 16 עד 18 בתהליך פתיחת חשבון ייחודי, מותאם עבורם, מתוך הבנה של לקוחות אלה עושים את צעדיהם הראשונים בעולם הפיננסי.

אפליקציית Bit

- Bit המשיכה להתרחב ונכנסה לתחומי פעילות חדשים בהתאם לתנאי השוק ובכפוף להוראות החוק והרגולציה הרלוונטיות (ובכלל זה התנאים והמגבלות המפורטים בנייר העמדה של בנק ישראל מיום 9 ביולי 2019 בנושא פעילות אפליקציות התשלומים של הבנקים):
- עולם הביטוח והפנסיה** - השנה נוצרו שיתופי פעולה כדי לאפשר ללקוחות כל הבנקים שצרכים לקבל החזרים כספיים ממגוון חברות ביטוח (הראל, מגדל, מנורה, איילון ועוד) לקבל את הכסף ישירות באמצעות Bit. בנוסף, Bit התרחבה גם לשוק הפנסיה, ומאפשרת לעמית קרנות הפנסיה של עמיתים לפדות כספים באמצעות Bit.
- עולם ה-e-commerce** - שיתופי פעולה מאפשרים ללקוחות כל הבנקים לשלם באופן מידי, ללא הצורך בהקלדת פרטי כרטיס האשראי באתרים ואפליקציות של חברות מובילות - דומינוס פיצה, רמי לוי, מחסני חשמל, שקם אלקטריק ועוד.
- עולם התחבורה** - במרכז של משרד התחבורה זכתה קבוצת בנק הפועלים עם Bit, מוביט ופנגו, כדי להוביל את השינוי בתחבורה הציבורית בישראל במטרה לתת למשתמשים אפשרות לתכנן מסלול, לקבל מידע עדכני, לבחור את המסלול המהיר והמשתלם ביותר, לבחור במסלול החיוב הזול ביותר עבור המשתמש ולשלם בצורה קלה באמצעות Bit.
- עולם החינוך** - שת"פ עם אוניברסיטת בר אילן במטרה לאפשר לקהל הסטודנטים לשלם את שובר תשלום שכר הלימוד באמצעות Bit. הסטודנטים יקבלו הודעת SMS המעדכנת אותם על התשלום, ומשם יעברו לשלם ב-Bit.

SMART ADVICE

ייעוץ השקעות דיגיטלי המאפשר ללקוחות לקבל נטיפיקציות מיועץ ההשקעות האישי שלהם, כמענה להתפתחויות בשווקים וכחלק מניהול שוטף של תיק הלקוח במסגרת תהליך הייעוץ.

כניסה בטביעת אצבע לאתר הבנק

- השנה פותחה יכולת כניסה לאתר הבנק (WEB) באמצעות טביעת אצבע, ללא צורך בסיסמה או בקוד משתמש. זיהוי ביומטרי מתאפשר בדפדפן במכשירי אנדרואיד ובהמשך גם ב-iphone.
- שיתוף פעולה עם הטכניון במסגרתו הוקמה מעבדת חדשנות לצורך ביצוע מחקרים בתחום מדעי הנתונים, אשר מטרתם לפתור אתגרים שונים בעולם הטכנולוגי-בנקאי, כגון ניהול סיכונים מתקדם וחיזוי פעילות פיננסית של לקוחות עסקיים ופרטיים.
- אפליקציה חדשה למסחר בשוק ההון תוך שדרוג התשתיות במטרה לאפשר לבנק שילוב הצעות ערך נוספות ללקוחות שוק ההון בצורה מהירה ומותאמת.
- חידושים מתמידים באפליקציית bit לרבות העברה לכל מוטב מזדמן באמצעות QR CODE, ללא צורך לשמור את פרטי המוטב באנשי הקשר וללא חשש לטעויות.
- השקת מגוון שירותים לניהול המשכנתא באתר האינטרנט, כדוגמת הפקת דוח פרטי משכנתאות, בקשה למימוש הטבת 'חודש חופש' להפוגה למשך חודש אחד מתשלומי המשכנתא והודעה על פירעון מוקדם של המשכנתא.
- אפשרות לבקש הלוואה רב ערוצית באפליקציית ניהול החשבון בנייד.

שינויים רגולטוריים - מגבלות חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על המגזר

בשנים האחרונות ניכרת התגברות הרגולציה כחלק מהתוכנית להגברת התחרות בשוק הבנקאות:

- ביום ה-14 במרץ 2018, אישרה מליאת הכנסת בקריאה שנייה ושלישית את פרק הבנקאות חוק מערכת נידוד בין בנקים (התוכנית להגברת התחרות בשוק הבנקאות באמצעות הסרת חסמי מעבר). בהתאם לחוק, הבנקים יאפשרו מעבר ללקוחות באופן מקוון, בטוח, בתוך שבעה ימי עסקים וללא עלות ללקוח, כניסת החוק לתוקף תהיה בתוך שלוש שנים.
- ביום ה-16 בדצמבר 2019, פרסם הפיקוח על הבנקים הוראת כללים לסוגי המוצרים אשר יניידו במסגרת המערכת - ביניהם הרשאות לחיוב החשבון, ניהול יתרת חובה בשקלים ובמטבע-חוץ, ניהול ניירות-ערך ועוד. בנוסף, פורסמה ב-16.12.19 הוראת נוהל בנקאי תקין אשר מסדירה את רצף הפעולות הנדרשות מהבנק הקולט והבנק המעביר בנייד, והמפרטת את החובות החלות על כל אחד מהם.
- ביום ה-26 במרץ 2018, פורסם עדכון בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 422 "פתיחת חשבון עובר ושב ביתרת זכות וניהולו". מטרת העדכון הינה לשפר את יכולתם של לקוחות שנקלעו לקשיים כלכליים לנהל חשבון ביתרת זכות באמצעות כלים דיגיטליים מתקדמים. השינויים נכנסו לתוקף ביום ה-1 באוקטובר 2018.
- ביום ה-18 במרץ 2018, פורסם ברשומות חוק צמצום השימוש במזומנים ובשיקים. החוק נועד לצמצם את היקף השימוש במזומנים ובשיקים בעיקר על-ידי קביעת איסורים ומגבלות. תחולת החוק בכל הנוגע לנושא מזומנים ביום ה-1 בינואר 2019. תחולת החוק בכל הנוגע לנושא שיקים (סעיף 5 לחוק) ביום ה-1 ביולי 2019.
- ביום ה-31 בדצמבר 2018, אושר בוועדת הרפורמות של הכנסת חוק שירותי תשלום, התשנ"ט-2019, אשר קובע הסדרה אחידה של ההגנות הצרכניות בתחום שירותי התשלום. תכליתו המרכזית של חוק שירותי תשלום, הינה מתן הגנה צרכנית ללקוחות (משלמים או מוטבים) המקבלים ואשר יקבלו בעתיד "שירותי תשלום" מ"נותני שירותי תשלום", הגברת אמון הציבור ב"אמצעי התשלום" השונים ויצירת תשתית ראשונית להגברת התחרות בתחום שירותי התשלום בישראל. תחולת החוק צפויה הייתה להיכנס ביום ה-9 בינואר 2020.
- ביום ה-17 בפברואר 2020, עבר בכנסת בקריאה שנייה ושלישית תיקון שדוחה את כניסת חוק שירותי תשלום לתוקף בתשעה חודשים עד אוקטובר 2020.
- ביום ה-1 בפברואר 2018, נכנסה לתוקפה הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 450, בנושא הליכי גביית חובות. ההוראה מסדירה וקובעת את אופן פעולת הבנק בגביית חובות ממשקי בית ועסקים קטנים.
- בחודש מרץ 2018, פורסם ברשומות חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ח-2018, אשר ייכנס לתוקף בספטמבר 2019. מטרת החוק:
  - להביא ככל האפשר לשיקומו הכלכלי של החייב.
  - להשיא את שיעור החוב שייפרע לנושים.
  - לקדם את שילובו מחדש של חייב שהוא יחיד במרקם החיים הכלכליים.באשר לשעבוד צף נקבע כי נושה המובטח בשעבוד צף יהיה רשאי להיפרע את החוב המובטח מכספי השעבוד הצף בסכום שלא יעלה על 75% מהתמורה שהתקבלה ממימוש נכסי השעבוד הצף, כאשר לגבי שאר החוב יהיה מעמד הנושה המובטח כמעמד שאר הנושים הכלליים. כמו-כן, הוגדרו מחדש החובות בדיון קדימה שייפרעו בסדר עדיפות כפי שהוגדר בחוק. תחילתו של החוק תהא 18 חודשים מיום פרסומו ברשומות (יום התחילה) והוא יחול על הליכים לפי חוק זה שהחלו ביום התחילה ואילך. עם זאת, נקבעו בחוק הוראות מעבר נוספות באשר לתחולתן של הוראות שונות בחוק, בין היתר באשר לעניין שעבוד צף, לעניין פשיטת רגל וצו כינוס נכסים.

למידע בדבר יוזמות רגולטוריות שעשויה להיות להן השפעה על פעילות המגזר, לרבות מידע על חוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל ("ועדת שטרומ"), ראה [ביאור 35 לדוחות הכספיים](#).

ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2019

טבלה 5-7: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזר לקוחות פרטיים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
*2018	2019	
במיליוני ש"ח		
2,756	2,828	סך הכנסות ריבית, נטו
11	5	הכנסות מימון שאינן מריבית
2,767	2,833	סך-הכל רווח מימוני, נטו
1,520	1,500	עמלות והכנסות אחרות
4,287	4,333	סך ההכנסות
הוצאות בגין הפסדי אשראי		
455	220	סך הוצאות תפעוליות ואחרות
3,603	3,748	רווח מפעילות נמשכת לפני מסים
229	365	הפרשה למסים על הרווח מפעילות נמשכת
85	138	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
144	227	
אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח		
44,099	41,456	פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח
187,136	188,766	

* חלק מהנתונים סווגו מחדש על מנת לשקף שינויים בצורה נאותה.

שינויים עיקריים ברווח הנקי וביתרות המאזניות

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר לקוחות פרטיים בשנת 2019 הסתכם ב-227 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-144 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מקיטון בהוצאות בגין הפסדי אשראי ועלייה ברווח המימוני, נטו וקוזז בחלקו על-ידי עלייה בהוצאות התפעוליות. הרווח המימוני, נטו, בשנת 2019 הסתכם ב-2,833 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-2,767 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מעלייה ביתרות פיקדונות הציבור, לצד עלייה במרווחים הפיננסיים על הפיקדונות בשל עליית שיעור הריבית הדולרית והשקלית. ההכנסות מעמלות בשנת 2019 הסתכמו ב-1,500 מיליון ש"ח בהשוואה ל-1,520 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע בעיקר מירידה בעמלות ניירות-ערך, עמלות הפצת מוצרים פיננסיים ודמי ניהול חשבונות. ירידה זו קוזזה בחלקה על-ידי גידול בעמלות כרטיסי אשראי. ההוצאות בגין הפסדי אשראי בשנת 2019 הסתכמו ב-220 מיליון ש"ח בהשוואה ל-455 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע מירידה בהפרשה הקבוצתית, בעיקר עקב קיטון במחיקות האוטומטיות ובהיקף החובות הבעייתיים. ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר בשנת 2019 הסתכמו ב-3,748 מיליון ש"ח בהשוואה ל-3,603 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מעלייה בהוצאות המחשוב והפרסום ועמלות הסליקה של Bit וכן מעלייה בהוצאות השכר כתוצאה מהסכם השכר. האשראי לציבור, נטו ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכם בכ-41.5 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-44.1 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018. פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמו בכ-188.8 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-187.1 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018. למידע נוסף אודות סיכון אשראי לאנשים פרטיים, ראה "[סיכון אשראי](#)" בפרק סקירת הסיכונים, בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

7.5.2. מגזר עסקים קטנים

כללי ומבנה המגזר

הבנק מספק מגוון שירותי בנקאות ומוצרים פיננסיים לעסקים קטנים. פעילות המגזר מבוצעת באמצעות מערך הסינוף הארצי של הבנק במחלקות עסקיות המתמחות במתן שירות ללקוחות עסקיים וכן באמצעות הערוצים הישירים (ראה פרק "מגזר לקוחות פרטיים" לעיל). הבנק מספק שירותים נדרשים גם ללקוחות עסקיים של המגזר העסקי והמגזר המסחרי.

השירותים הניתנים ללקוחות המגזר כוללים שירותי ניהול חשבון שוטף, לצד מהלכים רחבי היקף לתמיכה והצמחה של מגזר זה וביניהם מגוון מוצרי אשראי ייעודיים המותאמים לצרכי הלקוח לצד הטבות חוץ בנקאיות וחבילות ייעוץ המסייעים במתן כלים ללקוחות בעולם החדש.

מוצרים ושירותים

כחלק מאסטרטגיית הבנק להתמקד בהרחבת הפעילות במגזר העסקים הקטנים, מציע הבנק מגוון מוצרים ושירותים ללקוחותיו החל ממימון לפעילות העסקית, חבילת מוצרים ושירותים להתרחבות העסק, שירותי דיגיטל מתקדמים ומוקד שירות מתמחה בעסקים. כמו-כן, הבנק המשיך בפעילות המרכז לצמיחה פיננסית המעניקה לעסקים קטנים בכל רחבי הארץ ידע וכלים לניהול העסק והצמחתו.

שיווק והפצה

כחלק מתמיכת הבנק התקיימו במהלך דצמבר 2019 - ינואר 2020 מגוון פעילויות למען העסקים הקטנים, וביניהם: תחרות העסקים הקטנים בשיתוף ידיעות אחרונות, שביל העסקים הקטנים בשיתוף שידורי קשת ואתר מאקו, קמפיין עסקים קטנים תוך מיקוד במתן סיוע לעסקים באתגר ההתרחבות ואיתור מנועי צמיחה.

מטרת הפרויקטים להעניק חשיפה למגוון העסקים הייחודיים בארצנו, להביא לידי ביטוי את החיבור העמוק של בנק הפועלים למגוון רחב של אנשים ועסקים, להעניק לבעלי עסקים כלים וידע באמצעות סדנאות ללא עלות בכל רחבי הארץ וכתבות תוכן ייחודיות בכל התקשורת. השיווק וההפצה בארץ נעשים בסניפי הבנק, פנים אל פנים ובאמצעות הטלפון וב"פועלים בטלפון", הן בפנייה יזומה והן בתגובה לפניית הלקוחות. מהלכי השיווק המקבילים ביטוי גם בפרסום בעיתונות, בטלוויזיה, באינטרנט, ברדיו, בשלטי חוצות ובסניפים. בשנים האחרונות הרחיב הבנק בצורה משמעותית את השימוש באמצעי שיווק במדיה הדיגיטלית, באינטרנט ובסלולר, המאפשר פנייה ממוקדת ללקוחות על-פי תחומי העניין ומאפייני הפעילות שלהם ברחבי הרשת.

לקוחות

מגזר העסקים הקטנים מספק שירותים ומוצרים פיננסיים ללקוחות עסקיים קטנים ובינוניים ממגוון רחב של ענפי משק. בנוסף, מטופלים במגזר החשבונות הפרטיים של הלקוחות העסקיים.

תחרות

הפעילות במגזר זה דורשת התמחות והיכרות מעמיקה עם הלקוח, לצורך ניהול סיכונים האשראי, ולכן התחרות במגזר זה הינה בעיקרה בין בנקים, על מכלול הפעילות של הלקוח.

התחרות על מגזר זה מתבטאת בפיתוח הצעות ערך ייעודיות לגיוס ולהעמקת פעילות עם הלקוחות. בשנים האחרונות גופים חוץ בנקאיים ומוסדיים החלו להיכנס לתחום האשראי לעסקים קטנים ולהגדיל את התחרות בתחום. במקביל, נמשכת מגמת מעבר לערוצי בנקאות ישירים, כגון אינטרנט לעסקים ומכונות להפקדת שיקים ומזומנים.

שינויים טכנולוגיים שיש בהם כדי להשפיע מהותית על המגזר

זיהוי ביומטרי בכניסה לאפליקציה לעסקים -

החל משנה זו, הלקוחות העסקיים יכולים להיכנס לאפליקציה לעסקים באופן קל ופשוט. בטביעת אצבע או זיהוי פנים* בלי לזכור סיסמה. בלי לזכור קוד משתמש.

הלקוח נרשם לשירות מתוך האפליקציה, עובר תהליך קצר וחד פעמי של הרשמה, הכולל זיהוי טביעת האצבע או סריקת תווי הפנים* באמצעות מצלמה במכשיר.

שינויים רגולטוריים - מגבלות חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על המגזר

למידע בדבר יוזמות רגולטוריות שעשויה להיות להן השפעה על פעילות המגזר ראה [ביאור 35 לדוחות הכספיים](#).

* במכשירים תומכים.

ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2019

טבלה 6-7: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזר עסקים קטנים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2018*	2019	
במיליוני ש"ח		
1,621	1,610	סך הכנסות ריבית, נטו
3	2	הכנסות מימון שאינו מריבית
1,624	1,612	סך-הכל רווח מימוני, נטו
584	580	עמלות והכנסות אחרות
2,208	2,192	סך ההכנסות
הוצאות בגין הפסדי אשראי		
392	299	סך הוצאות תפעוליות ואחרות
1,114	1,179	רווח מפעילות נמשכת לפני מסים
702	714	הפרשה למסים על הרווח מפעילות נמשכת
260	272	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
442	442	
אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח		
32,561	31,022	פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח
42,415	45,959	

* חלק מהנתונים סווגו מחדש על מנת לשקף שינויים בצורה נאותה.

שינויים עיקריים ברווח הנקי וביתרות המאזניות

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר העסקים הקטנים בשנת 2019, הסתכם ב-442 מיליון ש"ח, בדומה לשנה הקודמת. הרווח המימוני, נטו, בשנת 2019 הסתכם ב-1,612 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,624 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע בעיקר מירידה ברווחי האשראי וביתרות האשראי. ההוצאות בגין הפסדי אשראי בשנת 2019 הסתכמו ב-299 מיליון ש"ח בהשוואה ל-392 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע מירידה בהפרשה הקבוצתית, בעיקר עקב קיטון במחיקות האוטומטיות. ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר בשנת 2019 הסתכמו ב-1,179 מיליון ש"ח בהשוואה ל-1,114 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מעלייה בהוצאות השכר עקב השפעת הסכם השכר, ובהוצאות המחשב. האשראי לציבור, נטו ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכם בכ-31.0 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-32.6 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018. פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמו בכ-46.0 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-42.4 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.

7.5.3. מגזר הלוואות לדיור

כללי ומבנה המגזר

הבנק מציע הלוואות לדיור ללקוחות פרטיים, הן מכספי הבנק והן במסגרת תוכניות הסיוע הממשלתיות, באמצעות נציגויות משכן בסניפים השונים הפרושים ברחבי הארץ.

מוצרים ושירותים

הפעילות העיקרית של מגזר זה הינה מתן הלוואות לדיור ומיועדת לקהל לקוחות המבקשים הלוואה למימון אחת מהמטרות שלהלן:

- הלוואה המיועדת לרכישה של דירת מגורים, בנייתה, הרחבתה או שיפוץ.
  - הלוואה המיועדת לרכישת מגרש לבניית דירת מגורים או לרכישת זכות לדירת מגורים.
  - הלוואה הניתנת במשכון דירת מגורים ושאינה למטרת עסק.
  - הלוואה המיועדת למימון פירעון מוקדם של הלוואה, כאמור לעיל.
- פעולת חיתום משכנתאות נערכת ונבחנת בהתייחס לארבעה רכיבים מהותיים: יכולת ההחזר, הבטוחה - הנכס המוצע לשעבוד, שיעור מימון ומרווחים.

שיווק והפצה

השיווק וההפצה נעשים באמצעות נציגויות משכן בסניפי הבנק ובאמצעות "פועלים בטלפון" ו"פועלים באינטרנט". כמו-כן, מתבצעות פעולות שיווק והפצה באמצעי המדיה השונים כגון שלטים באתרי בניה.

לקוחות

לקוחות המגזר הינם לקוחות פרטיים אשר ניתנות להם הלוואות לדיור. מדובר בלקוחות הבנק על-פי קווי הלקוחות השונים להם קיימת פעילות בנקאית שוטפת וכן לקוחות בנקים זרים שנטלו משכנתא וזוהי פעילותם היחידה בבנק.

התפתחויות עיקריות במגזר

תחרות

משכנתא הינה מוצר מוטה מחיר: מדובר בעסקה כלכלית משמעותית ביותר של משק הבית ולכן הלקוח מבצע סקר שוק ומשווה מחירים. לכן מדובר בשוק מאופיין בתחרות רבה.

שינויים רגולטוריים - מגבלות חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על המגזר

בתחום ההלוואות לדיור קיימת רגולציה ייעודית ענפה, בנוסף לרגולציה הכללית החלה על מתן אשראי על-ידי הבנק.

- חוק הבנקאות (שירות ללקוח) (תיקון 31) (דחיית פירעון הלוואה לדיור בשל פטירה) - פורסם ברשומות ביום 7 בינואר 2019. במקרה של פטירת לווה, לבקשת מי שחייב לפרוע את ההלוואה, על הבנק לדחות את תשלומי המשכנתא, לתקופה שלא תעלה על 12 חודשים, ללא תשלום וללא חיוב בריבית פיגורים. על הבנק מוטלת חובה להודיע על אפשרות בקשת הדחיה כאשר נודע לו על פטירת לווה. התיקון יחול על חוזי הלוואה לדיור שיכרתו 6 חודשים מיום פרסומו.
- תקנות חוק המכר (דירות) (הבטחת השקעות של רוכשי דירות) (סייג לתשלומים על חשבון מחיר הדירה), התשל"ה 1975 - תיקון מיום 16 באפריל 2019. התקנות חלות על פרויקט בנייה שחוזי המכר לגבי כל הדירות הכלולות בו נחתמו לאחר ה-16 במאי 2019. התקנות קובעות שלבי בנייה ושיעורי תשלום חדשים (שונים מהקבוע בתקנות הישנות), וכן - מבחינות בין שלבי הבניה ושיעורי התשלום בפרויקט של בנייה חדשה לבין אלו שבפרויקט תמ"א - חיזוק בנין מפני רעידות אדמה.
- טיוטת עדכון להוראת נוהל בנקאי תקין 329 - ביום 1 ביולי 2019 פרסם בנק ישראל טיוטת עדכון להוראה 329, לפיה המגבלות על חלק ההלוואה בריבית משתנה (סעיף 7 להוראה) לא תחולנה על הלוואות לאזרחי ישראל אשר מרבית הכנסתו משולמת במטבע-חוץ וזאת בנוסף להחרגה מהמגבלות הנ"ל, שקיימת כבר בהוראה, לגבי הלוואות לדיור במטבע-חוץ או צמודות מטבע-חוץ שניתנו לתושב חוץ.
- טיוטת עדכון שאלות ותשובות להוראת נוהל בנקאי 329 - ביום 8 ליולי 2019 העביר בנק ישראל טיוטת עדכון לשאלות ותשובות להוראת נוהל בנקאי תקין 329 בשני עניינים:
  - (1) המגבלות על חלק ההלוואה בריבית משתנה תחולנה על סך ההלוואה לדיור בניכוי הסכומים שההוראה מתירה להחריג מהמגבלות הנ"ל. ביום 30 ביולי 2019 העביר איגוד הבנקים לבנק ישראל את עמדתו לעדכון שו"ת זה ולפיה נדרש להבהיר כי בביצוע הלוואות לדיור, הן ביחס לרמת ההלוואה הבודדת והן ביחס לסך ההלוואות ברמה הרבעונית, המגבלות על חלק ההלוואה בריבית משתנה כאמור בסעיף 7 להוראה תחולנה על סכום ההלוואה בניכוי הסכומים הנ"ל שההוראה מתירה להחריג.
  - (2) במקרה בו קרוב משפחה שאינו בעל זכות במקרקעין מצטרף כלווה להלוואה לא ניתן להתחשב ביותר ממחצית מהכנסתו, גם אם הוא משלם 100% מההחזר החודשי.

טבלה 7-7: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזר הלוואות לדיור

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
*2018	2019	
במיליוני ש"ח		
696	838	סך הכנסות ריבית, נטו
61	60	עמלות והכנסות אחרות
757	898	סך ההכנסות
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי		
37	13	סך הוצאות תפעוליות ואחרות
271	293	רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים
449	592	הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת
164	223	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
285	369	
81,030	89,331	אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח

* חלק מהנתונים סווגו מחדש על מנת לשקף שינויים בצורה נאותה.

שינויים עיקריים ברווח הנקי וביתרות המאזניות

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר הלוואות לדיור בשנת 2019 הסתכם ב-369 מיליון ש"ח בהשוואה ל-285 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מעלייה ברווח המימוני, נטו. הרווח המימוני, נטו בשנת 2019 הסתכם ב-838 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-696 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מעלייה בהיקפי האשראי ובמרווחים הפיננסיים על האשראי. ההוצאות בגין הפסדי אשראי בשנת 2019 הסתכמו ב-13 מיליון ש"ח בהשוואה ל-37 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע בעיקר מגביית חובות שנמחקו חשבונאית בעבר. ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר בשנת 2019 הסתכמו ב-293 מיליון ש"ח בהשוואה ל-271 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מעלייה בהוצאות השכר עקב גידול בהיקף הפעילות, לצד השפעת הסכם השכר ועלייה בהוצאות המשפטיות. האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכם בכ-89.3 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-81.0 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018. הגידול נובע מעלייה בהיקפי הפעילות.

למידע נוסף אודות סיכונים בתיק הלוואות לדיור, ראה [סעיף 3.2.7 בפרק סקירת הסיכונים, בדוח הדירקטוריון וההנהלה](#).

7.5.4. מגזר מסחרי

כללי ומבנה המגזר

המגזר המסחרי מספק מגוון רחב של שירותי בנקאות ללקוחות עסקיים מדרג הביניים (Middle Market). המגזר פועל באמצעות מרכזי עסקים ללקוחות ותיקים ומרכזי עסקים ללקוחות בצמיחה. ללקוחות המגזר מוענקים שירותים תפעוליים על-ידי מערך מרכזי השירות הפזורים בארץ.

מוצרים ושירותים

השירותים אותם מעמיד הבנק ללקוחות המגזר כוללים מתן אשראי לפעילות שוטפת ולמימון השקעות, ערבויות, מכתבי אשראי, פעילות סחר חוץ ועסקות במכשירים פיננסיים ונגזרים. כמו-כן, ניתנים שירותי השקעות באפיקים השונים: מטבע-חוץ, שקלים, ניירות-ערך וכו'. המגזר המסחרי מספק שירותים בנקאיים גם ללקוחות הפועלים בענף הבנייה והנדל"ן. השירותים הבנקאיים כוללים בין השאר, מתן אשראי ללקוחות וכן הנפקת ערבויות מסוגים שונים ובכלל זה ערבויות לרוכשי דירות בהתאם לחוק המכר.

פעילויות משלימות

- **FX TRADER** - מערכת מסחר באינטרנט בפלטפורמה זמינה ונוחה ללקוח.
- **אשראי ישיר לעסקים** - הלוואות בתוך מסגרת מאושרת הניתנות לניצול באמצעות "אתר האינטרנט לעסקים".
- **העצמה דיגיטלית** - פיתוח פתרונות מותאמים העונים לצרכי לקוחות החטיבה העסקית, הרחבת תשתית הפעילות באתר העסקי ובאפליקציה העסקית.
- **Cash Management** - כלי פיננסי דיגיטלי מתקדם המאפשר קבלת תמונה פיננסית נרחבת הכוללת תזרים מזומנים וניתוח מגמות של העסק, ומסייע ללקוח בקבלת החלטות באופן מהיר ונוח.
- **ערבויות דיגיטליות** - פיתוח פלטפורמה של הפקת קובץ ערבות דיגיטלית, כולל הגשת בקשה על-ידי הלקוח באתר העסקי של הבנק.

שיווק והפצה

שיווק מוצרי הבנקאות ושירותי הבנקאות והפצתם ללקוחות מתבצעים באמצעות מנהלי קשרי הלקוחות שבאגף המסחרי, מחלקת ניהול מכירות שבמטה האגף המסחרי ובשיתוף עם המטה החטיבתי. לרשות הלקוחות עומדים ערוצי התקשורת המקובלים בבנקאות המקומית, כגון: סניפים, "פועלים בטלפון", אינטרנט וכד'.

לקוחות

תחומי הפעילות העיקריים של לקוחות המגזר הינם: תעשייה, מסחר ובנייה ונדל"ן ופעילותם מתבצעת בעיקר בשוק המקומי כמו-כן מטפל המגזר גם בלקוחות המנהלים פעילות יבוא ויצוא. עיקר הגידול במגזר זה, מקורו בענף הבניה והנדל"ן. בנוסף כחלק מהאסטרטגיה, מתמקד הבנק בהעמקת פעילות עם לקוחות בתחום ענף המסחר.

האינדיקטורים הכלכליים מצביעים על צמיחה יציבה ברוב ענפי המשק, שוק העבודה מאופיין בתעסוקה מלאה והשכר במגמת עלייה. שנת 2019 אופיינה באי יציבות פוליטית, חוסר יכולת לבצע התאמות בתקציב וחרגה של הגרעון התקציבי מהיעד. לכל אלה צפויה להיות השפעה מרסנת על הצמיחה בשנה הקרובה. בענף הבנייה למגורים הפעילות נותרה ברמה גבוהה וזו הושפעה מהבשלה של פרויקטים במסגרת פרויקט מחיר למשתכן וכן מירידת הריביות לכל הטווחים.

תחרות

המגזר מתאפיין בתחרות גבוהה כאשר המתחרים העיקריים הינם התאגידים הבנקאיים. בתחום האשראי התחרות באה לידי ביטוי הן בשיעורי הריבית והעמלות המוצעים ללקוחות על-ידי הבנקים המתחרים, והן בתנאים הנלווים כגון שיעורי המימון אותם מוכנים לאשר הבנקים המתחרים. כמו-כן, עבור חלק מלקוחות המגזר קיימים בשוק תחליפים לאשראי הבנקאי כגון הנפקות ציבוריות ופרטיות ואשראי שניתן על-ידי גופים פיננסיים חוץ בנקאים.

שינויים טכנולוגיים

המגזר נעזר במערכות טכנולוגיות לצורך ניהול תהליכי ניתוח מצב הלקוחות, בקרה ושיווק. בבנק מבוצע תהליך מתמשך של שיפור מערכות אלו. תהליך זה כולל גם מרכיבים הנוגעים לטיפול בלקוחות המגזר. טיוב המערכות בבנק ושכלולן מהווים גורם חשוב בהעלאת רמת השירות ללקוחות המגזר וליצירת אפשרויות נוספות להרחבת הפעילות איתם.

שינויים רגולטורים - מגבלת חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על המגזר

ביום 12 בינואר 2020 פורסם חוזר בנק ישראל בדבר עדכון מגבלת החבות בענף "בינוי נדל"ן ותעשייה ומסחר של מוצרי בנייה" (להלן ענף בינוי ונדל"ן). בהתאם לחוזר הבנק יכול לבחור במסלול בו הוא מעמיד אשראי לענף בינוי ונדל"ן עד לשיעור 24% בתנאי שהתוספת מעבר ל-20%, שהינו שיעור המגבלה במקובל בכל הענפים, נועדה לממן פרויקטים תשתיתיים לאומיים (PPP) אשר נכללים במסגרת ענף "עבודות הנדסה אזרחית".

יוזמות רגולטוריות

ראה בפרק "מגזר עסקי" להלן.

ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2019

טבלה 7-8: מגזרי פעילות גישת ההנהלה - תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של המגזר המסחרי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
*2018	2019	
במיליוני ש"ח		
1,006	1,091	סך הכנסות ריבית, נטו
6	10	הכנסות מימון שאינן מריבית
1,012	1,101	סך-הכל רווח מימוני, נטו
351	370	עמלות והכנסות אחרות
1,363	1,471	סך ההכנסות
(37)	89	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
506	512	סך הוצאות תפעוליות ואחרות
894	870	רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים
333	331	הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת
561	539	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
37,489	40,138	אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח
25,259	25,143	פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

* חלק מהנתונים סווגו מחדש על מנת לשקף שינויים בצורה נאותה.

שינויים עיקריים ברווח הנקי וביתרות המאזניות

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של המגזר המסחרי בשנת 2019 הסתכם ב-539 מיליון ש"ח בהשוואה ל-561 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע בעיקר מעלייה בהוצאות בגין הפסדי אשראי. הרווח המימוני, נטו, בשנת 2019 הסתכם ב-1,101 מיליון ש"ח בהשוואה ל-1,012 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מעלייה בהיקפי האשראי ובמרווחים הפיננסיים על הפיקדונות בשל עליית שיעור הריבית הדולרית והשקלית. ההכנסות מעמלות בשנת 2019 הסתכמו ב-370 מיליון ש"ח בהשוואה ל-351 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מעלייה בעמלות מעסקי מימון. בשנת 2019 רשם המגזר המסחרי הוצאות בגין הפסדי אשראי בסך של 89 מיליון ש"ח בהשוואה להכנסות בסך של 37 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול בהוצאות בגין הפסדי אשראי נבע מירידה בגביית חובות שנמחקו חשבונאית בעבר ומעלייה בהוצאות שנרשמו על בסיס פרטני. האשראי לציבור, נטו ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכם בכ-40.1 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-37.5 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018. פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמו בכ-25.1 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-25.3 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.

7.5.5 מגזר עסקי

כללי ומבנה המגזר

המגזר העסקי מתמחה במתן שירותים פיננסיים לתאגידים גדולים בישראל כאשר מתן אשראי מהווה את עיקר פעילותו. המגזר פועל באמצעות שלושה סקטורים שבכל אחד מהם פועלים מנהלי קשרי לקוחות (מק"לים) בעלי התמחות ייעודית:

- גדל"ן.
  - תעשייה, מסחר ומלונאות.
  - תשתיות ואנרגיה.
- בנוסף, עוסק המגזר במוצרי מימון מורכבים, לרבות: מימון סחר חוץ, מימון הון חוזר, מימון נכסים בחו"ל, עסקות מימון מורכבות, סינדיקציה ומכירת סיכוני אשראי.
- החטיבה העסקית כוללת גם את האגף לאשראים מיוחדים, אשר מרכז את הטיפול בלקוחות המגזר העסקי והמגזר המסחרי שנקלעו לקשיים, מתוך ניסיון לסייע לשיקומם תוך מתן תמיכה עסקית.

מוצרים ושירותים

השירותים הניתנים ללקוחות המגזר כוללים מימון פעילות שוטפת, כמו גם מימון השקעות, מימון פרויקטים בתחום התשתית (בשיטת ה-BOT/PFI), שירותים פיננסיים, וכן פעולות סחר-חוץ ועסקות במכשירים פיננסיים נגזרים. במסגרת השירותים הניתנים ללקוחות הפועלים בענף הבניה הנדל"ן ניתן למנות, בין היתר, ליווי פרויקטי בנייה, מתן אשראי ללקוחות וכן הנפקת ערבויות מסוגים שונים ובכלל זה ערבויות לרוכשי דירות בהתאם לחוק המכר. למגזר פעילויות משלימות הזרות במהותן לאלה הניתנות במגזר המסחרי. לפרטים נוספים ראה [פרק "מגזר מסחרי" לעיל](#).

שיווק והפצה

שיווק מוצרי הבנקאות והפצתם ללקוחות המגזר מתבצעים באמצעות מנהלי קשרי הלקוחות שבאגף העסקי בשיתוף עם המטה החטיבתי. כחלק מרכזי מפלטפורמת המכירות, עומדים לרשות לקוחות המגזר מומחי מוצר בתחומי חדר עסקות, יעוץ השקעות, סחר-חוץ, מטבע-חוץ, עובר ושב ועוד אשר עובדים בצמוד למנהל קשרי הלקוחות. מנהל קשרי הלקוחות נמצא בקשר רצוף עם הלקוחות שהוא מטפל בהם, לצורך מענה לצרכים הבנקאיים שלהם, שיווק מוצרי הבנק והתאמת פתרונות מימון לעסקות שונות. לרשות הלקוחות עומדים ערוצי התקשורת המקובלים בבנקאות המקומית, כגון: סניפים, "פועלים בטלפון", אינטרנט וכד'.

לקוחות

לקוחות המגזר הינם תאגידים גדולים בישראל אשר פועלים בעיקר בתחומי הפעילות: נדל"ן, תעשייה, שוק ההון, תקשורת, מסחר ומלונאות ותשתיות ואנרגיה.

תחרות

התחרות בתחום זה גבוהה ומתבטאת בשירות, במחירים, בתנאים להעמדת המימון ובמהירות התגובה. קבוצת הבנק מתמודדת עם תחרות גוברת מול המערכת הבנקאית הישראלית, לרבות בנקים זרים שיש להם נציגויות בישראל. עבור חלק מלקוחות המגזר קיימים בשוק תחליפים לאשראי הבנקאי כגון הנפקות ציבוריות ופרטיות ואשראי שניתן על-ידי גופים פיננסיים חוץ בנקאים. שנת 2019 התאפיינה בממוצע הנפקות אגרות-חוב ברמה דומה לשנת 2018.

שינויים רגולטורים - מגבלות חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על המגזר

- ב-29 נובמבר 2019 פרסם בנק ישראל עדכון להוראת נב"ת 313 ("מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים"), שמועד תחילתו ב-1.7.2020, לפיו תכנס מגבלה חדשה ללווים העוסקים בפעילות ספקולטיבית ומסווגים לענף שירותים פיננסיים, על-פי האוכלוסייה שהוגדרה בהוראה 330 ("ניהול סיכון אשראי הטמון בפעילות מסחר של לקוחות במכשירים נגזרים ובניירות-ערך"). על-פי העדכון חבות לווה העוסק בפעילות ספקולטיבית שאינו לווה מפוקח לתאגיד הבנקאי תוגבל לשיעור של 10%, לאחר ניכויים, מההון של הבנק והמגבלה תחול גם על חבות מצטברת של לווים השייכים לקבוצת לווים.
- ב-12 בינואר 2020 לאחר תקופת הדו"ח פרסם בנק ישראל עדכון לנוהל בנקאי תקין 315 ("מגבלות חבות ענפית") המקל על מגבלה ענפית. החל ממועד זה תאגיד בנקאי רשאי לבחור במסלול בו הוא מעמיד אשראי לענף הבינוי ונדל"ן עד לשיעור של 24%, בתנאי שהתוספת מעבר ל-20% נועדה לממן פרויקטים תשתיתיים לאומיים מסוג PPP, אשר נכללים במסגרת ענף "עבודות הנדסה אזרחית".
- בחודש מרץ 2018 התפרסם חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ח-2018 אשר חל החל מיום 15 בספטמבר 2019. לפרטים נוספים ראה [ביאור 35 בדוחות הכספיים](#).

יודגש כי בנוסף למגבלות שנקבעו בהוראות הפיקוח על הבנקים, קובע דירקטוריון הבנק מעת לעת מגבלות נוספות לריכוזיות האשראי. נכון למועד הדוח הבנק אינו חורג מהמגבלות שנקבעו.

מגבלות ביחס להסדרי הלוואות משותפות (הסדרי קונסורציום)

בשנים האחרונות פרסם הממונה על התחרות מספר מכתבים במסגרתם נקבעו מספר תנאים לחבירה בהסדרי הלוואה אשר הצדדים לו הם תאגידים בנקאיים או גופים מוסדיים או גופים דומים שהתאגדו מחוץ לישראל. תוקף המכתבים הוארך מעת לעת. המכתב האחרון היה בתוקף עד ליום 14 ביוני 2018 - מועד כניסתם לתוקף של כללי ההגבלים העסקיים (פטור סוג להסדרי הלוואות משותפות) (הוראת שעה), תשע"ח-2018. פטור סוג כאמור מגדיר את התנאים, אשר בהתקיימם, יהיה הבנק פטור מפניה לרשות לקבלת אישור להסדר הלוואה המשותפת (דהיינו, מתן אשראי לתאגיד, במשותף עם מלווה אחד או מלווים נוספים הנכללים בהגדרת "מלווה" בהוראת הפטור). לאור האמור בפטור הסוג, בכל מקרה בו בכוונת הבנק לתת במשותף עם תאגידים בנקאיים או גופים מוסדיים או גופים דומים שהתאגדו מחוץ לישראל, הלוואה לתאגיד כלשהו - על הבנק לבדוק קיומם של התנאים הקבועים בהוראות הפטור בהתאם לחלופות השונות ולנסיבות כל עסקה. תוקף הוראות הפטור הינו לשלוש שנים והן אינן חלות על הסדר הלוואה משותפת שנחתם לפני מועד כניסתו לתוקף של פטור הסוג ומתנהל כסדרו. יחד עם זאת, ככל שיחול שינוי מהותי בהסדר הלוואה משותפת שנחתם על בסיס מכתבי הרשות האמורים טרם כניסתו של פטור הסוג לתוקף, יש לבחון את ההסדר הרלוונטי בכללותו מחדש, לאור הדין החדש.

טבלה 7-9: מגזרי פעילות גישת ההנהלה - תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של המגזר העסקי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
*2018	2019	
במיליוני ש"ח		
1,370	1,396	סך הכנסות ריבית, נטו
113	75	הכנסות מימון שאינן מריבית
1,483	1,471	סך-הכל רווח מימוני, נטו
482	496	עמלות והכנסות אחרות
1,965	1,967	סך ההכנסות
(333)	588	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
615	611	סך הוצאות תפעוליות ואחרות
1,683	768	רווח מפעילות נמשכת לפני מסים
624	298	הפרשה למסים על הרווח מפעילות נמשכת
1,059	470	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
71,937	75,656	אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח
44,150	53,035	פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

* חלק מהנתונים סווגו מחדש על מנת לשקף שינויים בצורה נאותה.

שינויים עיקריים ברווח הנקי וביתרות המאזניות

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של המגזר העסקי בשנת 2019 הסתכם ב-470 מיליון ש"ח בהשוואה ל-1,059 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע בעיקר מעלייה בהוצאות בגין הפסדי אשראי.

הרווח המימוני, נטו, בשנת 2019 הסתכם ב-1,471 מיליון ש"ח בהשוואה ל-1,483 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. ירידה ברווחים בגין מכירת הלוואות קוזזה ברובה על-ידי עלייה בהכנסות הריבית, נטו עקב עלייה ביתרות האשראי והפיקדונות ובמרווחים הפיננסיים על הפיקדונות בשל עליית שיעור הריבית הדולרית והשקלית.

ההכנסות מעמלות בשנת 2019 הסתכמו ב-496 מיליון ש"ח בהשוואה ל-482 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מעלייה בעמלות מעסקי מימון וסחר חוץ, שקוזזה בחלקה על-ידי ירידה בעמלות ניירות-ערך.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי הסתכמו בשנת 2019 ב-588 מיליון ש"ח, בהשוואה להכנסות בסך של 333 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. השינוי נבע בעיקר מעלייה בהוצאות שנרשמו על בסיס פרטני.

האשראי לציבור, נטו ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכם בכ-75.7 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-71.9 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018. הגידול נובע בעיקר מיתרות אשראי לקבוצת ישראל, אשר נכללו לראשונה החל מהרבעון השני של שנת 2019 עקב הפסקת האיחוד.

פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמו בכ-53.0 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-44.2 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018. הגידול נבע מעלייה בהפקדות של לקוחות מוסדיים גדולים.

7.5.6 פעילות בינלאומית

כללי

הפעילות הבינלאומית של קבוצת הבנק כוללת את סניף ניו-יורק ונציגויות, הפועלים שוויץ, בנק פוזיטיף תורכיה, וכן קיום קשרים עם בנקים ברחבי העולם. עיקר הפעילות העסקית הבינלאומית של הבנק מבוצעת באמצעות סניף ניו-יורק, המתמקד בתחומי הפעילות הבאים: מתן שירותים בנקאיים מקיפים הן לחברות ישראליות הפועלות בארצות-הברית והן לחברות ולקוחות מקומיים, הכוללים: אשראי, סחר-חוץ, פיקדונות ושירותי חדר עסקות. סניף ניו-יורק מאפשר ללקוחותיו גם ביטוח פיקדונות על-ידי ה-FDIC. בנוסף הסניף נותן אשראי בדרך של רכישת השתתפויות.

תחום הפעילות מול בנקים כולל מסחר באמצעות חדרי עסקות, שיתוף פעולה בסחר חוץ ובמימון סחר בינלאומי, מימון פרויקטים, סליקת תשלומים ושירותים בתחום שוק ההון (ראה פרק "חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים").

בתחום הבנקאות הפרטית הבינלאומית, הבנק משלים את הפסקת הפעילויות בחו"ל וסגירת חברות הבנות.

מגבלת חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על הפעילות הבינלאומית

בנוסף לכללים ולמגבלות המוטלים על-ידי בנק ישראל על הפעילות הבינלאומית של קבוצת הבנק, הן מכוח חקיקה ונהלים והן מכוח הוראות בהיתרים הניתנים על-ידי בנק ישראל בעת רכישת חברות בנות ו/או פתיחת סניפים בחו"ל, פעילות המגזר הבינלאומי במדינות השונות כפופה לתקנות רלוונטיות לאופי הפעילות של הקבוצה במדינות בהן מתקיימת פעילות עסקית (Cross border regulations) ולפיקוח גולטורי מצד רשויות שלטוניות שונות במדינות בהן פועלות שלוחות הבנק בחו"ל, הכוללות דרישות של הון, החזקת נכסים נזילים, ציות ואיסור הלבנת הון וכיוצא בזה.

לפרטים בדבר חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים ראה [ביאור 25 בדוחות הכספיים](#).
לפרטים בדבר חקירת הבנק בקשר עם בכירים בארגון הכדורגל הבינלאומי (FIFA) ראה [ביאור 25 בדוחות הכספיים](#).

היחידות העיקריות בבנקאות הבינלאומית

סניף ניו-יורק

עיקר הפעילות העסקית הבינלאומית של קבוצת הבנק מבוצעת באמצעות סניף ניו-יורק ונציגויות וכן קיום קשרים עם בנקים ברחבי העולם. לסניף ניו-יורק פעילות בתחום ה-Middle Market בארצות-הברית, באמצעות פיתוח מערכת יחסים ומתן אשראי ישיר ללקוחות מסחריים מקומיים. כמו-כן, פועל הסניף בשוק הסינדיקציות כפעילות משלימה.

Hapoalim (Switzerland) Ltd. (הפועלים-שוויץ)

בחודש ספטמבר 2017 החליט הבנק להביא להפסקת פעילותו של הפועלים שוויץ.

בחודש אפריל 2018 חתם הבנק על הסכם עם Bank J. Safra Sarasin AG ו-Banque J. Safra Sarasin (Luxembourg) S.A. למכירת תיק נכסי לקוחות הבנקאות הפרטית הבינלאומית של הפועלים שוויץ בסניפיו בשוויץ ובלוקסמבורג. בהתאם להסכם, במהלך חודש נובמבר 2018, הועברו מרבית נכסי הלקוחות משוויץ ולוקסמבורג לקונה.

בחודש יוני 2019 חתם הבנק על הסכם עם Hyposwiss Private Bank Geneva SA למעבר מרבית יתרת תיק נכסי לקוחות הבנקאות הפרטית הבינלאומית של הפועלים שוויץ בסניפיו בשוויץ ובלוקסמבורג. במהלך שנת 2019 בוצעו מספר פעימות בהן הועבר חלק ניכר מהחשבונות הנתרים בסניפי שוויץ ולוקסמבורג ל-Hyposwiss Private Bank Geneva SA. יתכנו העברות נוספות. הבנק פועל להחזרת הרישיון הנדרש לשם יציאת החברה מגדר אחריותה הפיקוחית של ה-FINMA.

Banque Hapoalim (Luxembourg) S.A. (בנק הפועלים לוקסמבורג)

חברה בת בנקאית (בבעלות מלאה של הבנק) אשר עיקר פעילותה מתן אשראי לתאגידים הפועלים באירופה אשר יש להם זיקה ישראלית. בחודש יוני 2019, החליט דירקטוריון הבנק כחלק ממהלך לחיזוק מוטת השליטה בפעילויות בחו"ל, לפעול לסגירת בנק הפועלים לוקסמבורג, בדרך של העברת תיק האשראי הקיים שלו לישראל או פירעון יתרתו וכן להמשיך בפעילות המימון במדינות מסוימות באירופה ישירות דרך הבנק מישראל.

פעילות הבנק בתורכיה

קבוצת הבנק פועלת כיום בתורכיה באמצעות Bank Pozitif Kredi Ve Kalkinma Bankasi Anonim Sirketi (להלן "בנק פוזיטיף"), הפועל ומתמחה בתחום הבנקאות העסקית.

חלקו של הבנק בבנק פוזיטיף עומד על 69.8%. לפרטים נוספים ראה [פרק 2.6 בדוח הדירקטוריון](#).

לאור המצב הכלכלי והפוליטי בתורכיה, במסגרת התוכנית האסטרטגית של הבנק, הוחלט לפעול למכירת ההשקעה בבנק פוזיטיף. בהתאם לכך, הבנק פועל להקטנה הדרגתית של תיק האשראי של בנק פוזיטיף.

בחודש אוקטובר 2019 התקשר הבנק, במשותף עם בעל מניות המיעוט בבנק פוזיטיף, עם בנק השקעות תורכי שסייע באיתור רוכשים פוטנציאליים. הבנק מעריך כי יוכל להתקשר במהלך השנה הקרובה בהסכם למכירת החזקותיו בבנק פוזיטיף אך אינו צפוי להשיב את מלוא סכום ההשקעה בחברה, וסביר שמרבית התמורה תהיה מותנית.

בהתאם לכללי החשבונאות החלים על הבנק, ולאור צפי הבנק למכירת ההשקעה בשנה הקרובה במחיר הנמוך מערכה בספרי הבנק, העריך הבנק את השווי ההוגן של התמורה הצפויה והכיר בהפסד מירידת-ערך בסך של כ-56 מיליון ש"ח בשנת 2019.

לבעל מניות המיעוט בבנק פוזיטיף טענות כנגד הבנק בקשר עם ההשפעה, לכאורה, של האמור על התוצאות של בנק פוזיטיף. עוד יצוין כי בחודש ינואר 2019 בנק ישראל הנחה את הבנק להגדיל את שיעורי השקלול של נכסי הסיכון בחישוב יחס ההון המאוחד בגין הפעילות בבנק פוזיטיף, החל משנת 2020.

המרכז לבנקאות פרטית בינלאומית בתל-אביב

מרכז המספק לתושבי חוץ שירותים ומוצרי בנקאות פרטית. ברבעון השלישי של שנת 2019, הוחלט על הפסקת פעילות בניירות-ערך ללקוחות שהינם תושבי חוץ. במהלך הרבעון הראשון של שנת 2020 הושלמה העברת לקוחות המרכז לסניף של החטיבה הקמעונאית והמרכז נסגר.

ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2019

טבלה 7-10: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של המגזר הבינלאומי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2018	2019	
במיליוני ש"ח		
471	463	סך הכנסות ריבית, נטו
89	(12)	הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית
560	451	סך-הכל רווח מימוני, נטו
136	72	עמלות והכנסות אחרות
696	523	סך ההכנסות
101	68	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
1,757	1,124	סך הוצאות תפעוליות ואחרות
(1,162)	(669)	רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים
31	(2)	הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת רווח (הפסד) נקי:
(1,193)	(667)	לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
20	10	המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(1,173)	(657)	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
14,136	12,978	אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח
19,017	16,147	פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

שינויים עיקריים ברווח הנקי וביתרות המאזניות

ההפסד המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר הפעילות הבינלאומית בשנת 2019 הסתכם ב-657 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,173 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון בהפסד נבע מירידה בהוצאות שנרשמו בגין הפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים. הקיטון בהפסד קוזז בחלקו על-ידי ירידת-ערך בסך של כ-56 מיליון ש"ח, שנרשמה בשנת 2019 בגין השקעת הבנק בפוזיטיב.

להלן השינויים העיקריים בתוצאות הפעילות הבינלאומית:

- הרווח הנקי של סניף ניו-יורק הסתכם בכ-39 מיליון ש"ח בשנת 2019 בהשוואה לרווח של כ-82 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע ברובו מעלייה בהוצאות הפסדי אשראי ועל-ידי רישום הוצאה בגין הפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים וקוזז בחלקו על-ידי גידול בהכנסות הריבית שנבע בעיקר מפעילות ה-Middle-Market.
- ההפסד של הפועלים שוויץ הסתכם בכ-622 מיליון ש"ח בשנת 2019 בהשוואה להפסד בסך של כ-1,209 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון בהפסד נבע בעיקר מירידה בהוצאות שנרשמו בגין הפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים, בהשוואה להוצאה שנרשמה אשתקד. קיטון זה קוזז בחלקו על-ידי רישום הפסד ממכירת תיק נכסי הלקוחות של הפועלים שוויץ בסניפיו בשוויץ ובלוקסמבורג בשנת 2019.
- ההפסד המיוחס לבעלי מניות הבנק בגין קבוצת בנק פוזיטיב הסתכם בכ-58 מיליון ש"ח בשנת 2019 בהשוואה לכ-44 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול בהפסד נבע בעיקרו מרישום ירידת-ערך בסך של כ-56 מיליון ש"ח בגין השקעת הבנק בבנק פוזיטיב, וזאת לנוכח צפי הבנק למכירת ההשקעה בשנה הקרובה במחיר הנמוך מערכה בספרי הבנק. הגידול בהפסד קוזז בחלקו על-ידי רישום הפרשה משמעותית להפסדי אשראי בשנת 2018.

- סך האשראי לציבור של הפעילות הבינלאומית ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכם בכ-12.9 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-14.1 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.
  - האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2019 בסניף ניו-יורק הסתכם בכ-12.4 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-13.1 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018. בפעילות ה-Middle-Market הסתכם האשראי בכ-11.1 מיליארד ש"ח, מתוכו סך של כ-4.8 מיליארד ש"ח בגין עסקות סינדיקציה. זאת, בהשוואה לכ-11.7 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018, מתוכו סך של כ-5.0 מיליארד ש"ח בגין עסקות סינדיקציה. הקיטון נבע מירידה בשער הדולר.
  - ליום 31 בדצמבר 2019 נותרו בהפעלים שוויץ יתרות אשראי לציבור בהיקף זניח, בהשוואה לכ-0.6 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018. זאת עקב המשך צמצום פעילותו של הפועלים שוויץ והשלמת מספר פעימות בהסכם להעברת יתרת תיק נכסי לקוחות הבנקאות הפרטית הבינלאומית של הפועלים שוויץ ל-Hyposwiss Private Bank Geneva SA, כאמור לעיל.
  - האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2019 בבנק פוזיטיף בתורכיה הסתכם בכ-0.4 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-0.5 מיליארד ש"ח ביום 31 בדצמבר 2018.
- סך פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2019 של הפעילות הבינלאומית הסתכמו בכ-16.1 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-19.0 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.
- יתרת פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2019 בסניף ניו-יורק הסתכמה בכ-16.1 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-18.1 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018. בפעילות ה-Middle-Market הסתכמו הפיקדונות בכ-7.8 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-6.8 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018. יתרת פיקדונות הציבור מסוג Brokered CD's הסתכמה בכ-8.3 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-11.3 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.
  - עם העברת מרבית נכסי הלקוחות נותרו פיקדונות בהיקף זניח בבנק הפועלים שוויץ בהשוואה ליתרה בסך 1.0 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2018.

7.5.7. מגזר ניהול פיננסי

כללי ומבנה

פעילות מגזר זה כוללת:

- פעילות בתיק הבנקאי - ניהול המקורות והשימושים לרבות ניהול סיכונים השוק והנזילות (לפרטים בדבר סיכונים אלה, ראה פרק "סקירת הסיכונים" [בדוח הדירקטוריון וההנהלה](#)), וזאת באמצעות קביעת מחירי העברה פנימיים (ראה להלן), ניהול תיק השקעות, הנפקות אגרות-חוב ושטרי הון וביצוע עסקות במכשירים פיננסיים נגזרים. פעילות המגזר בתיק הבנקאי מתבצעת בעיקרה באמצעות היחידות לניהול נכסים והתחייבויות ("נג"ה") בארץ ובחו"ל ובאמצעות היחידה לניהול השקעות נוסטרו האחראיות על ניהול תיק אגרות-חוב (ממשלתי וקונצרני).
- פעילות בתיקי המסחר כוללת בעיקר מתן שירות ללקוחות הבנק לביצוע עסקות בניירות-ערך (ישראלים וזרים), במכשירים פיננסיים בש"ח, במטבע-חוץ ובריביות באמצעות חדרי העסקות, כמו גם תמיכה בפיתוח ובתמחור של מוצרים פיננסיים מתוחכמים.

ההכנסות העיקריות של המגזר נובעות מניהול חשיפות בתיק הבנקאי ובתיק למסחר וכן ממרווחים ועמלות בפעילות חדרי העסקות ושירותי התפעול מול הלקוחות. בנוסף, כולל המגזר בחישוב הכנסותיו, תוצאות מניהול תיק השקעות במניות ובאגרות-חוב ומהשקעות בחברות כלולות. כמו-כן, מגזר זה אחראי על ניהול הקשרים עם בנקים ומוסדות פיננסיים ברחבי העולם ואחראי על מתן שירותים ללקוחות הפעילים בישראל במגוון תחומים לרבות בשוקי ההון והכסף.

פעילויות, מוצרים ושירותים

התיק הבנקאי - ניהול מקורות ושימושים

אגף ניהול נכסים והתחייבויות (להלן "אגף נג"ה") אחראי לניהול המקורות והשימושים של הבנק על מגוון פעילויות המגזרים השונים. האגף קובע מחירי העברה פנימיים (להלן "ריבית סיטונאית") לגיוס מקורות ולשימושי המגזרים השונים. הריבית הסיטונאית מהווה את ריבית הבסיס לפעילות המגזרים השונים מול לקוחות הבנק ולפיה הם מחויבים ומזוכים. כמו-כן, הריבית הסיטונאית מהווה אמצעי לניהול סיכונים השוק והנזילות. הבנק מייחס חשיבות רבה לגיוס מקורות יציבים בעלי פיזור גבוה. לבנק מקורות מימון מגוונים, שעיקרם מגיוס פיקדונות מהציבור בארץ, כשחלקו הארי מלקוחות קמעונאיים, וללא תלות במפקיד בודד או בקבוצת מפקידים. בנוסף, מגייס הבנק פיקדונות מלקוחות מוסדיים ועסקיים גדולים. כמו-כן, מגייס הבנק באמצעות אגרות-חוב ומכשירי הון שמנפיקה קבוצת הבנק. המקורות במטבע-חוץ כוללים פיקדונות לקוחות פרטיים ולקוחות עסקיים בארץ, תושבי חוץ, לקוחות הבנקאות הפרטית הבינלאומית, חברות ישראליות בחו"ל, הנפקת CDs ומכשירים אחרים המבוטחים על-ידי ה-FDIC בארצות-הברית והנפקות של אגרות-חוב בחו"ל. כחלק מניהול סיכונים השוק והנזילות מנהלת חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית תיק אגרות-חוב, המורכב מאגרות-חוב ממשלתיות ואגרות-חוב קונצרניות. התיק מנוהל באמצעות יחידת ניהול השקעות נוסטרו של הבנק. פעילות השקעות לנוסטרו - מטרתה להגדיל את הגמישות בניהול התיק הבנקאי תוך ניצול האפשרויות לשיפור התשואה על עודפי הנזילות וגיוון אפיקי הפעילות. תיק ההשקעות הינו חלק מהתיק הבנקאי, וכולל השקעה באגרות-חוב ובמניות בארץ ובחו"ל.

פעילות בתחום המסחר - חדר עסקות (OTC ונגזרים)

הבנק מעניק ללקוחותיו שירות מקיף בחדר עסקות (OTC ונגזרים) המאפשר להם לפעול במכשירים הפיננסיים השונים ועל נכסי בסיס שונים, לצורכי מסחר, הגנה וגידור סיכונים. ביצוע העסקות עם לקוחות הבנק נעשה בהתאם למסגרות האשראי שהוקצו להם על-ידי בעלי סמכויות האשראי בבנק ועל בסיס מודלים פנימיים של הבנק. המודלים מגדירים את חשיפות האשראי בעסקות המבוצעות בחדר העסקות. בשנים האחרונות קיימת עלייה מתמדת במודעות לפעילויות שמציע חדר עסקות, אשר גררה בעקבותיה גם דרישה למגוון רחב יותר של מוצרים וברמות תחכום גבוהות יותר. כמענה לצרכים אלה, וכדי לשמר את מעמדו כבנק מוביל וחדשני, סל המוצרים בארץ כולל מוצרים מורכבים, וביניהם: נגזרים, לרבות אופציות ריבית בשקלים, אופציות אקזוטיות, ומוצרי ריבית מתוחכמים.

כחלק מפעילות הבנק בתחום המסחר, חדר העסקות הינו אחד מעושי השוק הראשיים באגרות-חוב ממשלתיות וכן מהווה עושה שוק במרבית המוצרים בהם הוא פעיל.

שירותי ברוקראג' ומשמרת

הבנק מעמיד ללקוחותיו שירות לביצוע עסקות בניירות-ערך ובנגזרים סחירים באמצעות שני חדרי מסחר: חדר מסחר ניירות-ערך ישראלים וחדר מסחר ניירות-ערך זרים וכן שרותי משמרת ניירות-ערך.

שירותים למנהלי נכסים פיננסיים

מערך שירות למנהלי נכסים פיננסיים, מאגד בתוכו פעילויות של מתן שירותים בנקאיים למנהלי נכסים פיננסיים: מנהלי קרנות נאמנות, מנהלי תיקי השקעות, מנהלי קופות-גמל, קרנות השתלמות ופנסיה.

בנוסף, לקרנות נאמנות המערך מעמיד שירותים נלווים לניהול חשבון, הכוללים בין השאר שיעור נכסים, הפקת דוחות בקרה והכנת דיווחים לרשויות. ביום 31 בדצמבר 2019 שווי הנכסים של קרנות הנאמנות להן מספק המערך שירותים נלווים לניהול חשבונות בהיקפים שונים הסתכם בסך של כ-93 מיליארד ש"ח.

בהמשך להחלטת הבנק להפסיק את פעילות מתן שירותי תפעול קופות-גמל וקרנות השתלמות לחברות מנהלות, הפסקת הפעילות הושלמה ברבעון השלישי לשנת 2019.

שירותים למוסדות פיננסיים

מחלקת בנקים ומוסדות פיננסיים אמונה על ניהול היחסים והקשר העסקי עם בנקים ומוסדות פיננסיים בעולם. קשרים אלה תומכים במגוון הפעילויות העסקיות של הבנק, לרבות פעילות סחר חוץ, מסחר במטבע-חוץ, פיקדונות, נגזרים ובניירות-ערך.

במסגרת ניהול פעילותו מול בנקים ומוסדות פיננסיים זרים הבנק מספק מגוון רחב של שירותים לרבות שירותי סאב-קסטודי לבנקים קסטודיאנים מובילים מחו"ל הפעילים בישראל בתחום ניירות-ערך.

תחרות

בשנים האחרונות עולה באופן מתמיד רמת התחכום בשוקים הפיננסיים בישראל. מגמה זו בולטת במיוחד בהרחבת סל המוצרים העומדים לרשות המשקיעים והפעילים בשוק. מכשירים סחירים מסוגים שונים ומכשירים נגזרים הופכים להיות נגישים יותר.

בכל הקשור לפעילות חדר עסקות וחדרי מסחר ניירות-ערך קיימת תחרות ענפה ואינטנסיבית. המתחרים העיקריים הינם ארבע הקבוצות הבנקאיות הגדולות בישראל, בנקים זרים, וכן חברות פיננסיות אחרות, המתמחות בתחום.

לקוחות

המגזר מספק שירותים מגוונים לכלל לקוחות המגזרים האחרים בבנק, בין אם באמצעות סניפי הבנק ומנהלי קשרי הלקוחות ובין אם בקשר ישיר עם לקוחות גדולים. חדר העסקות מקיים פעילות שיווקית מול מוסדות פיננסיים זרים, דבר שהביא להגדלה משמעותית של מחזורי הפעילות מול לקוחות אלה (במגוון המוצרים בהם הבנק משמש עושה שוק).

הסכמי שיתוף פעולה

במהלך העסקים השוטף מקיים הבנק, ובמסגרתו המגזר לניהול פיננסי, קשרים ענפים עם המוסדות הפיננסיים המובילים בעולם. הקשרים העסקיים בין הבנק לגופים אלה בשוקי ההון השונים מושתתים, בין היתר, על הסדרים בינלאומיים סטנדרטיים, כגון: הסכמי מסגרת התומכים בפעילות חדרי העסקות, הסכמים מיוחדים למזעור סיכונים אשראי שמועדים להגביל את סיכון האשראי בנגזרים (Credit Support Annex) או פעילות באמצעות מסלוקות בינלאומיות, לשם מזעור סיכונים צד נגדי וסיכונים סליקה בעסקות במטבע-חוץ ובריביות.

ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2019

טבלה 7-11: מגזרי פעילות גישת ההנהלה - תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזר ניהול פיננסי⁽¹⁾

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2018	2019	
במיליוני ש"ח		
967	1,082	סך הכנסות ריבית, נטו
1,159	409	הכנסות מימון שאינן מריבית
2,126	1,491	סך-הכל רווח מימוני, נטו
153	128	עמלות והכנסות אחרות
2,279	1,619	סך ההכנסות
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי		
(2)	(1)	
491	448	סך הוצאות תפעוליות ואחרות
1,790	1,172	רווח מפעילות נמשכת לפני מסים
557	407	הפרשה למסים על הרווח מפעילות נמשכת
1,233	765	רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לאחר מסים
4	11	חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר מסים
		רווח (הפסד) נקי:
1,237	776	לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
15	7	המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
1,252	783	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח*		
1,255	2,359	
פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח		
34,283	32,595	

* חלק מהנתונים סווגו מחדש על מנת לשקף שינויים בצורה נאותה.
 (1) מגזר ניהול פיננסי כולל, בין היתר, פעילות מול גופים מוסדיים, אשר מרביתם מוצגים במסגרת המידע על מגזרי פעילות פיקוחיים כמגזר נפרד.

שינויים עיקריים ברווח הנקי וביתרות המאזניות

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק במגזר הניהול הפיננסי בשנת 2019 הסתכם ב-783 מיליון ש"ח בהשוואה ל-1,252 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע בעיקר מירידה ברווח המימוני, נטו.

הרווח המימוני, נטו של המגזר בשנת 2019 הסתכם ב-1,491 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-2,126 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע בעיקר מהפסד בסך 261 מיליון ש"ח לעומת רווח בסך 64 מיליון ש"ח בשנת 2018, כתוצאה משינוי בפערים בין השווי ההוגן של נגזרים שהינם חלק מניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק לבין מדידת אותם נכסים על בסיס צבירה, אשר נבע בעיקר כתוצאה מירידת הריבית השקלית הארוכה. בנוסף, חל קיטון בהכנסות מהפרשי שער בעיקר בשל גידור חשיפות מטבע של פריטים לא-כספיים, חל קיטון בהכנסות מהפרשי הצמדה בשל השינויים בשיעור עלית המדד הידוע בין התקופות וחלה ירידה ברווח מהשקעה במניות. מנגד, חלה עלייה ברווח מהשקעה באגרות-חוב.

ההכנסות מעמלות בשנת 2019 הסתכמו ב-128 מיליון ש"ח בהשוואה ל-153 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע בעיקר מירידה בעמלות תפעול ונאמנות לגופים מוסדיים, כתוצאה מהפסקת פעילות מתן שירותי תפעול קופות-גמל וקרנות השתלמות לחברות מנהלות בחודש יולי 2019. האשראי לציבור, נטו, ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכם בכ-2.4 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-1.3 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018. פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמו בכ-32.6 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-34.3 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.

7.5.8. התאמות

במסגרת זו נכללות פעילויות בהיקפים זניחים של קבוצת הבנק, אשר אף אחת מהן אינה מגיעה עד כדי מגזר בר-דיווח. מסגרת זו כוללת, בין היתר: (1) תוצאות חברות הבנות פועלים סהר בע"מ, פועלים שוקי הון - בית השקעות בע"מ, ופעילים ניהול תיקי השקעות בע"מ; (2) רווח הון ממכירת בניינים וציד; (3) הפרשות והוצאות משפטיות ואחרות בקשר עם החקירה של עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים שאינם מיוחסות לפעילות הבינלאומית; (4) התאמות של פעולות בין-מגזריות. נציין כי במהלך שנת 2020 צפויה פועלים סהר להפסיק לספק שירותי משמרת וברוקראג' ללקוחות ולסיים מעמדה כחבר הבורסה לניירות-ערך.

שינויים עיקריים ברווח הנקי וביתרות המאזניות

ההפסד המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר אחר בשנת 2019 הסתכם ב-374 מיליון ש"ח, בהשוואה לרווח נקי בסך של 25 מיליון ש"ח בשנת 2018. ההפסד מפעילות נמשכת המיוחס לבעלי מניות הבנק של המגזר בשנת 2019 הסתכם ב-670 מיליון ש"ח בהשוואה להפסד בסך של 339 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול בהפסד נבע מעלייה בהפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים. כמו-כן, מגזר אחר כולל רווח נקי המיוחס לפעילות מופסקת אשר הסתכם בסך של 296 מיליון ש"ח בשנת 2019, בהשוואה ל-364 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הרווח מפעילות מופסקת בשנת 2019 כולל רווח נטו בסך של כ-137 מיליון ש"ח, בגין מכירת 62.5% ממניות ישראלכרט והיתרה נובעת מחלקו של הבנק ברווחי ישראלכרט - 159 מיליון ש"ח בשנת 2019 בהשוואה ל-364 מיליון ש"ח בשנת 2018. יתרות האשראי לציבור, הנכללות במגזר זה לתקופות השוואה כוללות את פעילות קבוצת ישראלכרט, המהווה פעילות מופסקת.

7.6. מגבלות ופיקוח על פעילות התאגיד הבנקאי

כללי

הבנק פועל במסגרת חוקים, תקנות והוראות שחלקם ייחודיים למערכת הבנקאית, וחלקם, גם אם אינם ייחודיים כאמור, משפיעים על מקטעים מהותיים מפעילותו. פקודת הבנקאות, חוקי הבנקאות השונים והוראות ניהול בנקאי תקין אשר מפרסם המפקח על הבנקים מעת לעת, מהווים את הבסיס החוקי והמרכזי לפעילותה של קבוצת הבנק. אלו מגדירים, בין היתר, את גבולות הפעילות המותרת לבנק, את הפעילות המותרת לחברות בנות וחברות קשורות לקבוצת הבנק ואת תנאי השליטה והבעלות בהן, את מערכות היחסים בין הבנק ללקוחותיו, את השימוש בנכסי הבנק ואת אופן הדיווח על הפעילות האמורה למפקח על הבנקים ולציבור.

בצידם כפוף הבנק לחקיקה ענפה המסדירה את פעילותו בשוק ההון הן עבור לקוחותיו והן עבור עצמו (למשל בתחום ייעוץ ההשקעות וניהול תיקי לקוחות, ייעוץ פנסיוני, דיני ניירות-ערך ומגבלות על פעילות בתחום הביטוח).

חוקים נוספים, בנושאים ייחודיים, מטילים על בנקים, והבנק בכללם, חובות וכללים ספציפיים. כך למשל החקיקה הקשורה באיסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור, חוק נתוני אשראי, חקיקה הקשורה בהלוואות לדיוח, דיני הערבות וכו'.

בנוסף לאלה קיימת חקיקה נוספת שבשל הקשר שלה לפעילות הבנק יש לה השפעה רבה על התנהלותו. לעניין זה ראוי להזכיר, בין היתר, את דיני ההוצאה לפועל, דיני פירוקים וכינוסים, חוקים המתייחסים למגזרים ספציפיים (רשויות מקומיות, נוטלי משכנתאות, רוכשי דירות, המגזר החקלאי) וחוקי מס שונים.

פעילותו של הבנק נתונה לפיקוח וביקורת של הפיקוח על הבנקים וכן של גורמים מפקחים נוספים בתחומי פעילות ספציפיים, דוגמת רשות ניירות-ערך, הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון במשרד האוצר והממונה על התחרות. גורמים אלה עורכים מעת לעת ביקורות בבנק בקשר עם תחומי הפעילות השונים.

הבנק וחברות הבת פועלים על מנת לעמוד בחובות החלות עליהם מכוח הוראות הדין האמורות.

במסגרת החקיקה, שהתקבלה בעקבות המלצותיה של ועדה בינמשרדית בראשות מנכ"ל משרד האוצר (ועדת בכר), נקבעה במרבית החוקים החלים על פעילות הבנק האפשרות להטיל עליו עיצומים כספיים בגין הפרות של הוראות החוקים והוראות חקיקת המשנה (לרבות חוזרים והנחיות) שהוצאו או יוצאו מכוחם.

באשר ליוזמות רגולטוריות מהותיות, ראה [ביאור 35 בדוחות הכספיים](#).

ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2019

7.7 דירוג הבנק

הבנק מדורג על-ידי חברות דירוג בישראל ובחו"ל כלהלן:
טבלה 7-12: דירוג

מועד עדכון אחרון	אופק הדירוג	מטבע-חוץ טווח קצר	מטבע-חוץ טווח ארוך	סוכנות דירוג
ישראל - סוברני				
אוקטובר 2019	חיובי		A1	Moody's
ינואר 2020	יציב	A-1+	AA-	S&P
ספטמבר 2019	יציב	F1+	A+	Fitch Ratings
בנק הפועלים				
פברואר 2020	יציב	P-1	A2	Moody's
נובמבר 2019	יציב	A-1	A	S&P
מרץ 2020	יציב	F1+	A	Fitch Ratings
דירוג מקומי (בישראל)				
מועד עדכון אחרון	אופק הדירוג	מטבע מקומי טווח קצר	מטבע מקומי טווח ארוך	סוכנות דירוג
נובמבר 2019	יציב		AAA	מעלות S&P
דצמבר 2019	יציב	P-1	Aaa	מידרוג

בחודש יוני 2019 אישרה חברת S&P מעלות דירוג של AA עבור כתבי התחייבות של הבנק עם מנגנון לספיגת הפסדים (COCO) אשר מוכרים כהון רובד 2 בהתאם להוראות באזל 3. באותו תאריך אישרה גם חברת מידרוג דירוג Aa3 באופק יציב עבור אותם כתבי התחייבות.

7.8. פועלים בקהילה - מעורבות חברתית ותרומה לקהילה

האסטרטגיה והחזון

כחלק מהחזון, מהאסטרטגיה ומהערכים של קבוצת בנק הפועלים, רואה עצמו הבנק מחוייב למעורבות פעילה ומובילה בחברה ובקהילה, לצד מנהיגותו העסקית ויוזמותיו בתחום הכלכלי, וזאת באמצעות המרכז לבנקאות חברתית ו"פועלים בקהילה". מעורבות זו היא חלק מתפיסה ניהולית מתקדמת, הגורסת כי גוף אשר פועל בתוך הקהילה ושואב מתוכה את עובדיו ואת לקוחותיו כאחד - הינו חלק ממנה, ועליו גם לחזק, להוביל ולתרום לקידום ולשיפור החברה והקהילה בה הוא פועל ולדאוג גם לחלשים. ברוח תפיסה עסקית זו, מתנהלת בבנק פעילות חברתית רחבת היקף, אשר מוצאת ביטוי במעורבות חברתית, בתרומות כספיות ובפעילות התנדבותית ענפה, בה משתתפים חברי ההנהלה והעובדים גם יחד. פעילות זו הינה גורם חשוב בתחושת "גאוות היחידה" של העובדים. במסגרת עבודה אסטרטגית בפועלים בקהילה נקבעו תחומי המיקוד של פועלים בקהילה בשנים הקרובות.

פעילות שוטפת

כלל פעילות הבנק, אשר מבוצעת לטובת הקהילה, מרוכזת תחת מסגרת "המרכז לבנקאות חברתית" במסגרתו פועלת "עמותת פועלים בקהילה (ע"ר)". "פועלים בקהילה" מקיימת פעילות המתמקדת במיקודים הבאים: נגישות, תעסוקתיות, חינוך פיננסי ואוריינות דיגיטלית לגיל השלישי. באמצעות אפיקי הפעולה המפורטים להלן ובאמצעות מגוון הפרויקטים שהבנק מקדם, באה המעורבות החברתית של הבנק בשנת 2019 לידי ביטוי בהוצאה כספית של כ-35 מיליון ש"ח. תקציב פעילות זו נקבע מדי שנה על-ידי ועדה בראשות יו"ר הדירקטוריון. ההחלטה מתקבלת פרטנית לשנה הנתונה ומאושרת במסגרת התקציב הכולל של הבנק.

להלן פירוט האפיקים והפרויקטים המרכזיים:

פרויקט התנדבותי של העובדים "פועלים בהתנדבות" - מספר זרועות בתוך הבנק מקיימות שיתוף פעולה, מתוך מטרה לסייע לעובדים אשר מעוניינים להתנדב לפעילות למען הקהילה. הזרועות השותפות לפרויקט זה הן: חטיבת הון אנושי, יעוץ ומשאבים, ארגון העובדים, מנהלת קשרי הקהילה, מנהלות האזור בחטיבה הקמעונאית ועמותות "הרוח הטובה" ו"מתן". במסגרת שיתוף זה, מוצעת לעובדים קשת רחבה של אפשרויות להתנדבות, במסגרת קבוצתית-סניפית, או במסגרת אישית. עובדים אחרים מסתייעים גם הם בבנק, לצורך קיום פעולות התנדבותיות בצורה פרטנית. בשנת 2011 הוקמה יחידה ייעודית לטיפול בנושא אשר ממשיכה את פעילותה באופן שוטף - במסגרת המרכז לבנקאות חברתית.

"עמותת פועלים בקהילה" - התרומות הכספיות לגופים הרבים הנתמכים על-ידי קבוצת הבנק מתבצעות באמצעות "עמותת פועלים בקהילה". כבשנים קודמות, גם בשנת 2019, תרמה עמותת "פועלים בקהילה" למספר רב של תחומים, ביניהם: סיוע לילדים ולנוער, חיזוק אוכלוסיות חלשות ותמיכה במוסדות חינוך, תעסוקה, נגישות, תרבות, רווחה, בריאות ומדע. באמצעות העמותה תורם הבנק למוסדות להשכלה גבוהה, להענקת מלגות לסטודנטים ולתלמידים נזקקים, למימוש יוזמות של העשרה וקידום חינוכי בקרב ילדים ונוער, וכן לילדים המאושפזים בבתי-חולים הזקוקים לסייע מיוחד כדי להתקדם בלימודיהם. עמותת "פועלים בקהילה" מסייעת לקידום התרבות והאמנות ותורמת לפעילויות מגוונות ברחבי הארץ, כשהיא מתמקדת בתוכניות העשרה לילדים ולנוער, באמצעות פרויקטים חינוכיים חדשניים.

תחום חשוב נוסף, לו תורמת עמותת "פועלים בקהילה" בקביעות, הוא תחום הבריאות. עמותת "פועלים בקהילה" תומכת במספר מרכזים רפואיים, והתרומות העיקריות מיועדות לשיפור תנאי הטיפול והאשפוז של החולים. כמו-כן, מקדמת העמותה פרויקטים שמטרתם שילוב אוכלוסיות עם מוגבלויות בחיי הקהילה.

לצד זה ניתנו חסויות בעלות אופי חברתי בתחומים שהוזכרו לעיל.

המרכז לצמיחה פיננסית מבית בנק הפועלים - בשנת 2018 הוקם ה"מרכז לצמיחה פיננסית", המהווה בית ללמידה ולרכישת ידע וכלים להתנהלות פיננסית נכונה, ושירותיו מוצעים לציבור הרחב בחינם ובפריסה ארצית, בעברית ובערבית, במגוון רחב של נושאים ובהתאם לצמתיים פיננסיים משמעותיים דוגמת הרחבת המשפחה, לקיחת משכנתא, שינוי קריירה, ניהול עסק עצמאי, תכנון פנסיה ועוד.

המרכז פועל באמצעות כלי למידה דיגיטליים מתקדמים באתר אינטרנט ייעודי למרכז, הרצאות פרונטליות של מיטב המרצים, למידה אינטראקטיבית באמצעות משחקים לכל המשפחה, מערכי שיעור לתלמידי כיתות יסודי וחטיבת ביניים, שיתופי פעולה עם עמותות, גופים עסקיים ועוד. פעילות המרכז מלווה על-ידי פרופ' צבי אקשטיין, לשעבר המשנה לנגיד בנק ישראל, ומושתתת על שיתופי פעולה עם גורמים מקצועיים מגוונים מתוך הבנק ומחוצה לו וכן עם ארגונים ועמותות רבים.

עד כה, בכמעט שנתיים של פעילות, השתתפו מעל 22 אלף איש ביותר מ-550 כנסים והרצאות, ומעל למיליון איש צפו בתכנים הדיגיטליים באתר המרכז.

פרויקט קהילתי "תקרא תצליח" - "פועלים בקהילה" נרתמה לשינוי הרגלי הקריאה של הילדים והנוער בישראל. בנוסף לפעילות הקהילתית השוטפת, החליטה לצאת בשנת 2004 ביוזמה ממוקדת, שמטרתה שינוי יסודי של הרגלי הקריאה של ילדים ובני נוער בישראל. הפרויקט נמשך גם בשנים 2005 עד 2019. מטרת הפרויקט היא להעלות את עידוד הקריאה על סדר היום הציבורי. הפרויקט כולל מסע הסברה ציבורי, מימון שעות סיפור ברחבי הארץ, פעילויות בשבוע הספר ושיתופי פעולה עם ערוץ הילדים ואמצעי תקשורת אחרים.

תרומת מחשבים וציוד נלווה - הבנק מודע לחשיבות הרבה הקיימת בהשקעה טכנולוגית, בחינוך ובקידום ילדים ובני נוער, ועל-כן תורם מחשבים וציוד נלווה מדי שנה.

בשנת 2019 תרם הבנק כ-320 מערכות מחשב ובנוסף ציוד נלווה.

"פועלים למען תרבות וטבע בישראל" - הבנק רואה חשיבות עליונה בקירוב העם למורשתו ולתרבותו. במסגרת זו החליט, לאפשר להורים ולילדיהם בכל הארץ לטייל בחג וליהנות ממגוון של אתרים הפרושים ברחבי המדינה, מבלי שביקורים אלה יטילו עול כספי כבד על שכמן של המשפחות. בחג הפסח בשנת 2005 השיק הבנק פרויקט מיוחד, שבמסגרתו הוזמנו כל תושבי המדינה לביקור - ללא תשלום - באתרים ברחבי ישראל, במהלך חול המועד. מאז, פרויקט זה הפך למסורת והתקיים גם בחג הפסח בשנת 2019.

תמיכה באנשים עם מוגבלות - אנו בבנק הפועלים רואים בשוויון זכויות ובנגישות לאנשים עם מוגבלות נושא מהותי, המהווה חלק בלתי נפרד מתפיסת השירות והאחריות החברתית שלנו. כחלק מתפיסה זו אנו פועלים לשיפור איכות החיים של אנשים עם מוגבלות ושל יחס החברה כלפיהם, באמצעות הובלת מגוון מהלכים, שיתופי פעולה ומיזמים. לדוגמא: הבנק קיים תערוכת אמנות בבניין ההנהלה הראשית, שהכנסותיה קודש לעמותות שונות הנוטלות חלק ביוזמה. (כנפיים של קרמבו).

פועלים להצלחה - בנק הפועלים השיק השנה את קרן "פועלים להצלחה", קרן מלגות שמעניקה מימון לסטודנטים מהפריפריה ברחבי הארץ. מטרת הקרן היא לתמוך בצעירים בעלי פוטנציאל מהפריפריה החברתית והגיאוגרפית בישראל, ולסייע להם להגדיל את טווח האפשרויות שלהם לתעסוקה בעתיד וזאת על-ידי הענקת כ-70 מלגות לנרשמים ללימודי תואר ראשון.

המהלך מנוהל על-ידי עמותת 'חינוך לפסגות' אשר מקדמת מעורבות חברתית של סטודנטים בקרב ילדים ובני נוער בפריפריה החברתית-גיאוגרפית בכל רחבי הארץ מזה למעלה מ-20 שנה. קרן פועלים להצלחה מתמקדת ב-3 קהלי יעד: סטודנטים - מקבלי המלגות, תלמידים - שיקבלו הדרכות וכלים להעצמה אישית לקראת קריירה בעולם החדש, ולעצמאות פיננסית, ולבסוף הורי התלמידים, שיזכו גם הם לחשיפת תכנים של חינוך וחירות פיננסית למשפחות.

פעילות באוכלוסייה הערבית - הבנק שם דגש מיוחד על קידום פרויקטים אל מול האוכלוסייה הערבית ובכלל זה תרומות ייעודיות לפרויקטים שונים ומגוונים אל מול אוכלוסייה זו.

פרויקט חינוך פיננסי עם רשת אורט - הבנק נרתם, בשיתוף עם רשת אורט, לקדם את הנושא של חינוך פיננסי וחינוך להתנהלות כלכלית נבונה בקרב בני נוער ושיפור הדיאלוג הפיננסי בין ההורים לילדיהם. עם השלמת פיתוח הסביבה הלימודית וכתבת תכני הלימוד בחודשים האחרונים, יוצאת התוכנית להטמעה בכל בתי הספר ברשת אורט.

"מתן - משקיעים בקהילה" (להלן: "מתן") - מאז שנת 1999 נרתם הבנק לפעילות למען הקהילה בשיתוף עם עמותת מתן. באמצעות "קמפיין מתן" נחשפים עובדים מתנדבים לצורכי הקהילה ולחשיבות הנתינה ומעבירים מסר זה לחבריהם. המודל מבוסס על שותפות בין ההנהלה והעובדים במקום העבודה. כל תרומות העובדים וההנהלה ל"מתן" מיועדות למגוון רחב של נושאים חברתיים, במטרה לסייע לקבוצות חלשות בחברה ולחזק אותן. התרומות מחולקות בהליך מיוחד, הכולל בדיקה של הצרכים ושל האפקטיביות. עובדי הבנק נוטלים חלק כמתנדבים בוועדת ייעוד הכספים של "מתן", אשר מחליטה על חלוקת הכספים בקהילה וכ"משקיפי מתן", המסייעים בתהליך הבקרה על השימוש בכספי התרומות. "מתן" מחויבת להעביר את התרומות לעמותות, או לנושאים חברתיים על-פי בחירת העובד.

ערך לדרך - מיזם להעצמת עמותות בשיתוף עמותת "טופז". המיזם מציע לעמותות ברחבי הארץ, בתחומי עיסוק מגוונים, מסלול הכשרה ייעודי במסגרתו מקבלות העמותות ליווי והדרכה במשך שנה, שמקנה להם כלים לגיוס משאבים ולפיתוח זרוע הכנסות מניבות.

8. נספחים

8.1. דוח רווח והפסד ומאזן - מידע רב תקופתי

טבלה 8-1: דוח רווח והפסד מאוחד לשנים 2015-2019 - מידע רב תקופתי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2015	2016	2017	2018	2019	
במיליוני ש"ח					
9,660	9,962	10,613	11,672	11,920	הכנסות ריבית
(1,950)	(2,004)	(2,189)	(2,766)	(2,601)	הוצאות ריבית
7,710	7,958	8,424	8,906	9,319	הכנסות ריבית, נטו
437	179	202	613	1,276	הוצאות בגין הפסדי אשראי
7,273	7,779	8,222	8,293	8,043	הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
הכנסות שאינן מריבית					
1,034	1,163	652	1,445	559	הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית
3,838	3,617	3,338	3,318	3,240	עמלות
124	137	163	105	90	הכנסות אחרות
4,996	4,917	4,153	4,868	3,889	סך-כל ההכנסות שאינן מריבית
הוצאות תפעוליות ואחרות					
4,467	4,239	4,209	4,097	4,018	משכורות והוצאות נלוות
1,423	1,404	1,350	1,376	1,334	אחזקה ופחת בניינים וציוד
7	-	-	-	-	הפחתות וירידת-ערך של נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין
1,680	2,499	2,562	3,487	3,424	הוצאות אחרות
7,577	8,142	8,121	8,960	8,776	סך-כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
4,692	4,554	4,254	4,201	3,156	רווח מפעילות נמשכת לפני מסים
1,978	2,229	1,959	2,009	1,681	הפרשה למסים על הרווח מפעילות נמשכת
2,714	2,325	2,295	2,192	1,475	רווח מפעילות נמשכת לאחר מסים
21	12	17	4	11	חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר מסים
2,735	2,337	2,312	2,196	1,486	רווח נקי מפעילות נמשכת
280	274	314	364	296	רווח נקי מפעילות מופסקת
רווח נקי					
3,015	2,611	2,626	2,560	1,782	לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
67	17	34	35	17	הפסד (רווח) המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
3,082	2,628	2,660	2,595	1,799	המיוחס לבעלי מניות הבנק
רווח למניה רגילה בשקלים חדשים					
רווח בסיסי					
2.32	1.98	2	1.95	1.35	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
2.11	1.77	1.76	1.68	1.13	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק מפעילות נמשכת
0.21	0.21	0.24	0.27	0.22	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק מפעילות מופסקת
רווח מדולל					
2.31	1.97	1.99	1.94	1.35	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
2.10	1.76	1.75	1.67	1.13	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק מפעילות נמשכת
0.21	0.21	0.24	0.27	0.22	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק מפעילות מופסקת

ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2019

טבלה 2-8: מאזן מאוחד לשנים 2019-2015 - מידע רב תקופתי

ליום 31 בדצמבר					
2015	2016	2017	2018	2019	
במיליוני ש"ח					
נכסים					
64,964	80,367	86,093	84,459	88,122	מזומנים ופיקדונות בבנקים
62,865	71,429	65,416	56,116	59,486	ניירות-ערך
119	375	684	708	471	ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
271,765	263,841	269,505	286,265	297,647	אשראי לציבור
(4,285)	(3,963)	(3,652)	(3,758)	(4,707)	הפרשה להפסדי אשראי
267,480	259,878	265,853	282,507	292,940	אשראי לציבור, נטו
2,564	2,561	2,292	2,428	1,971	אשראי לממשלות
142	150	198	103	192	השקעות בחברות כלולות
3,157	3,097	3,123	3,111	3,233	בניינים וציוד
-	-	-	-	-	נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין
12,789	11,916	12,013	10,534	11,143	נכסים בגין מכשירים נגזרים
6,017	5,677	5,323	5,850	5,281	נכסים אחרים
11,541	12,655	13,429	15,110	849	נכסים המיוחסים לפעילות מופסקת
431,638	448,105	454,424	460,926	463,688	סך-כל הנכסים
התחייבויות והון					
321,718	338,494	347,344	352,260	361,645	פיקדונות הציבור
4,542	4,077	3,649	4,528	3,520	פיקדונות מבנקים
354	345	320	208	685	פיקדונות הממשלה
83	484	367	-	3	ניירות-ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
34,475	33,560	29,058	30,024	26,853	אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
13,806	12,587	12,049	9,676	12,050	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
8,393	9,840	11,199	11,841	20,711	התחייבויות אחרות
15,048	14,493	14,434	14,733	-	התחייבויות המיוחסות לפעילות מופסקת
398,419	413,880	418,420	423,270	425,467	סך-כל ההתחייבויות
33,032	34,047	35,863	37,544	38,181	הון המיוחס לבעלי המניות של הבנק
187	178	141	112	40	זכויות שאינן מקנות שליטה
33,219	34,225	36,004	37,656	38,221	סך-כל ההון
431,638	448,105	454,424	460,926	463,688	סך-כל ההתחייבויות וההון

ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2019

8.2. דוח רווח והפסד ומאזן - מידע רב רבעוני

טבלה 3-8: דוח רווח והפסד מאוחד לרבעון בשנים 2019-2018 - מידע רב-רבעוני

בשנת 2018				בשנת 2019				
רבעון 1	רבעון 2	רבעון 3	רבעון 4	רבעון 1	רבעון 2	רבעון 3	רבעון 4	
במיליוני ש"ח								
2,528	3,274	2,895	2,975	2,825	3,730	2,593	2,772	הכנסות ריבית
(442)	(972)	(667)	(685)	(548)	(1,264)	(310)	(479)	הוצאות ריבית
2,086	2,302	2,228	2,290	2,277	2,466	2,283	2,293	הכנסות ריבית, נטו
216	90	118	189	121	319	(40)	876	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
1,870	2,212	2,110	2,101	2,156	2,147	2,323	1,417	הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
								הכנסות שאינן מריבית
228	361	406	450	89	166	58	246	הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית
826	844	822	826	785	804	815	836	עמלות
22	25	13	45	18	29	11	32	הכנסות אחרות
1,076	1,230	1,241	1,321	892	999	884	1,114	סך-כל ההכנסות שאינן מריבית
								הוצאות תפעוליות ואחרות
1,044	1,062	1,020	971	1,043	1,018	1,010	947	משכורות והוצאות נלוות
343	343	341	349	314	324	351	345	אחזקה ופחת בניינים וציוד
578	629	623	1,657	520	650	609	1,645	הוצאות אחרות
1,965	2,034	1,984	2,977	1,877	1,992	1,970	2,937	סך-כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
981	1,408	1,367	445	1,171	1,154	1,237	(406)	רווח מפעילות נמשכת לפני מסים
444	593	548	424	449	441	523	268	הפרשה למסים על הרווח מפעילות נמשכת
537	815	819	21	722	713	714	(674)	רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לאחר מסים
4	4	-	(4)	-	4	3	4	חלקו של הבנק ברווחים (הפסדים) של חברות כלולות לאחר מסים
541	819	819	17	722	717	717	(670)	רווח (הפסד) נקי מפעילות נמשכת
77	93	109	85	91	151	16	38	רווח נקי מפעילות מופסקת
								רווח (הפסד) נקי
618	912	928	102	813	868	733	(632)	לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
10	8	22	(5)	8	3	3	3	הפסד (רווח) המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
628	920	950	97	821	871	736	(629)	המיוחס לבעלי מניות הבנק
								רווח למניה רגילה בשקלים חדשים
								רווח (הפסד) בסיסי
0.41	0.62	0.63	0.02	0.55	0.54	0.54	(0.50)	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק מפעילות נמשכת
0.06	0.07	0.08	0.06	0.07	0.11	0.01	0.03	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק מפעילות מופסקת
								רווח (הפסד) מדולל
0.41	0.62	0.63	0.01	0.54	0.54	0.54	(0.50)	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק מפעילות נמשכת
0.06	0.07	0.08	0.06	0.07	0.11	0.01	0.03	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק מפעילות מופסקת

ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2019

טבלה 4-8: מאזן מאוחד לסוף כל רבעון בשנים 2019-2018 - מידע רב-רבעוני

בשנת 2019				
רבעון 1	רבעון 2	רבעון 3	רבעון 4	
במיליוני ש"ח				
נכסים				
78,332	72,913	72,517	88,122	מזומנים ופיקדונות בבנקים
66,259	71,116	65,592	59,486	ניירות-ערך
714	326	529	471	ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
286,874	292,635	294,980	297,647	אשראי לציבור
(3,826)	(4,012)	(3,973)	(4,707)	הפרשה להפסדי אשראי
283,048	288,623	291,007	292,940	אשראי לציבור, נטו
2,279	2,145	2,062	1,971	אשראי לממשלות
103	105	107	192	השקעות בחברות כלולות
3,077	3,053	3,051	3,233	בניינים וציוד
10,246	9,575	12,692	11,143	נכסים בגין מכשירים נגזרים
5,954	5,588	4,961	5,281	נכסים אחרים
15,766	803	829	849	נכסים המיוחסים לפעילות מופסקת
465,778	454,247	453,347	463,688	סך-כל הנכסים
התחייבויות והון				
354,232	352,112	348,027	361,645	פיקדונות הציבור
3,328	3,034	3,178	3,520	פיקדונות מבנקים
358	322	485	685	פיקדונות הממשלה
5	19	10	3	ניירות-ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
29,695	30,080	28,337	26,853	אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
10,429	10,280	13,728	12,050	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
12,402	18,851	20,321	20,711	התחייבויות אחרות
16,758	-	-	-	התחייבויות המיוחסות לפעילות מופסקת
427,207	414,698	414,086	425,467	סך-כל ההתחייבויות
38,481	39,503	39,218	38,181	הון המיוחס לבעלי המניות של הבנק
90	46	43	40	זכויות שאינן מקנות שליטה
38,571	39,549	39,261	38,221	סך-כל ההון
465,778	454,247	453,347	463,688	סך-כל ההתחייבויות וההון

ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2019

טבלה 4-8: מאזן מאוחד לסוף כל רבעון בשנים 2019-2018 - מידע רב-רבעוני (המשך)

בשנת 2018				
רבעון 1	רבעון 2	רבעון 3	רבעון 4	
במיליוני ש"ח				
				נכסים
78,125	83,261	77,622	84,459	מזומנים ופיקדונות בבנקים
61,508	59,616	57,943	56,116	ניירות-ערך
608	628	887	708	ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
274,553	276,148	279,536	286,265	אשראי לציבור
(3,760)	(3,690)	(3,730)	(3,758)	הפרשה להפסדי אשראי
270,793	272,458	275,806	282,507	אשראי לציבור, נטו
2,476	2,329	2,309	2,428	אשראי לממשלות
101	108	108	103	השקעות בחברות כלולות
3,044	3,026	2,994	3,111	בניינים וציוד
12,273	10,732	9,928	10,534	נכסים בגין מכשירים נגזרים
5,282	5,342	5,659	5,850	נכסים אחרים
13,985	13,866	14,665	15,110	נכסים המיוחסים לפעילות מופסקת
448,195	451,366	447,921	460,926	סך-כל הנכסים
				התחייבויות והון
344,703	345,717	341,775	352,260	פיקדונות הציבור
3,102	3,846	4,357	4,528	פיקדונות מבנקים
385	297	292	208	פיקדונות הממשלה
6	10	11	-	ניירות-ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
26,214	29,949	28,647	30,024	אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
11,436	9,939	9,164	9,676	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
10,857	10,434	11,163	11,841	התחייבויות אחרות
15,276	14,394	14,794	14,733	התחייבויות המיוחסות לפעילות מופסקת
411,979	414,586	410,203	423,270	סך-כל ההתחייבויות
				הון המיוחס לבעלי המניות של הבנק
36,084	36,654	37,613	37,544	
132	126	105	112	זכויות שאינן מקנות שליטה
36,216	36,780	37,718	37,656	סך-כל ההון
448,195	451,366	447,921	460,926	סך-כל ההתחייבויות וההון

8.3. התפתחויות מהותיות בהכנסות ובהוצאות לפי רבעונים

טבלה 5-8: התפתחות רבעונית של סך הרווח המימוני, נטו

2018				2019				
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	
במיליוני ש"ח								
2,528	3,274	2,895	2,975	2,825	3,730	2,593	2,772	הכנסות ריבית
(442)	(972)	(667)	(685)	(548)	(1,264)	(310)	(479)	הוצאות ריבית
2,086	2,302	2,228	2,290	2,277	2,466	2,283	2,293	הכנסות ריבית, נטו
228	361	406	450	89	166	58	246	הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית
2,314	2,663	2,634	2,740	2,366	2,632	2,341	2,539	סך הרווח המימוני המדווח
בניטרול השפעות שאינן מפעילות שוטפת:								
הכנסות ממימוש ומהתאמות לשווי הוגן של אגרות-חוב								
68	30	9	73	(23)	76	169	3	
רווח (הפסד) מהשקעות במניות								
49	27	167	160	155	95	12	91	
הפסד מירידת-ערך מניות של חברות מוחזקות								
-	-	-	-	-	-	(63)	7	
רווחים (הפסדים) בגין הלוואות שנמכרו								
18	40	-	(2)	-	1	-	8	
התאמות לשווי הוגן של מכשירים נגזרים ⁽¹⁾								
(38)	41	96	(35)	(97)	(77)	(136)	49	
הכנסות (הוצאות) מימון הנובעות מחיסוי המס בגין השקעות בחו"ל ⁽²⁾								
(5)	55	6	17	(65)	(35)	(28)	(20)	
2,222	2,470	2,356	2,527	2,396	2,572	2,387	2,401	סך-הכל הכנסות מימון מפעילות שוטפת ⁽³⁾

- (1) השפעת מדידת הרווח והפסד במכשירים נגזרים המהווים חלק מאסטרטגיית ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק על בסיס שווי הוגן לעומת מדידה על בסיס צבירה.
- (2) השפעת חיסוי האסימטריה בחבות המס בגין הפרשי שער על ההשקעות בחברות בנות בחו"ל אשר אינם מובאים בחשבון בבסיס ההכנסה לצורך חישוב הפרשה למס, שלא כמו הפרשי השער בגין מקורות המימון. הבנק מבצע חיסוי כנגד חשיפת המס בגין ההשקעות בחו"ל באמצעות העמדת מקורות מימון עודפים כנגד השקעות אלו.
- (3) רווח מימוני בניטרול השפעות חריגות, ובניטרול השפעות הנובעות בעיקרן מעיתוי הרישום החשבונאי.
- מזה בגין השפעות שינויים במדד: הוצאה של 28 מיליון ש"ח ברבעון הרביעי של 2019, הוצאה של 76 מיליון ש"ח ברבעון השלישי של 2019, הכנסה של 158 מיליון ש"ח ברבעון השני של 2019, הוצאה של 33 מיליון ש"ח ברבעון הראשון של שנת 2019, הכנסה של 5 מיליון ש"ח ברבעון הרביעי של שנת 2018, הכנסה של 19 מיליון ש"ח ברבעון השלישי של שנת 2018, הכנסה של 138 מיליון ש"ח ברבעון השני של שנת 2018, הוצאה של 34 מיליון ש"ח ברבעון הראשון של שנת 2018.

ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2019

טבלה 6-8: הוצאה המצטברת להפסדי אשראי בגין חובות ובגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים לפי רבעונים**

2018				2019				
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	
במיליוני ש"ח								
153	222	167	293	230	268	155	966	הוצאה פרטנית בגין הפסדי אשראי
(256)	(228)	(289)	(217)	(200)	(254)	(306)	(191)	קיטון בהפרשה פרטנית להפסדי אשראי וגביית חובות שנמחקו חשבונאית
(103)	(6)	(122)	76	30	14	(151)	775	הוצאה (הכנסה) פרטנית, נטו, בגין הפסדי אשראי
319	96	240	113	91	305	111	101	הוצאה, נטו, בגין הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי ומחיקות חשבונאיות, נטו
216	90	118	189	121	319	(40)	876	סך-הכל הוצאה (הכנסה) להפסדי אשראי*
								* מזה:
87	(17)	(37)	88	51	256	(103)	851	הוצאה (הכנסה), נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי מסחרי
5	6	20	2	3	8	7	13	הוצאה (הכנסה), נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לדירור
124	103	135	95	65	54	59	13	הוצאה, נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי פרטי אחר
-	(2)	-	4	2	1	(3)	(1)	הוצאה (הכנסה), נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לבנקים וממשלות
216	90	118	189	121	319	(40)	876	סך-הכל הוצאה (הכנסה) להפסדי אשראי
								שיעור הוצאה מסך האשראי לציבור***:
0.22%	0.32%	0.24%	0.41%	0.32%	0.37%	0.21%	1.31%	שיעור הוצאה (הכנסה) הפרטנית בגין הפסדי אשראי
0.69%	0.46%	0.59%	0.57%	0.45%	0.79%	0.36%	1.45%	שיעור הוצאה להפסדי אשראי, ברוטו מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור****
0.32%	0.13%	0.17%	0.27%	0.17%	0.44%	(0.05%)	1.19%	שיעור הוצאה (הכנסה) בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור
0.11%	0.25%	0.15%	0.28%	0.17%	0.13%	0.01%	0.17%	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור
8.18%	18.32%	10.94%	21.29%	12.86%	9.47%	0.50%	10.96%	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור

** לרבות בגין אשראי לדירור שנבחן לפי עומק הפיגור.

*** על בסיס שנתי.

**** הוצאה להפסדי אשראי, ברוטו הינה סך הוצאה להפסדי אשראי בניטרול הקיטון בהפרשה פרטנית להפסדי אשראי וגביית חובות שנמחקו חשבונאית.

ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2019

טבלה 7-8: פירוט עמלות והכנסות אחרות לפי רבעונים

2018				2019				
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	
במיליוני ש"ח								
								עמלות
232	227	230	231	218	212	222	218	דמי ניהול חשבונות
189	182	174	196	174	174	173	177	פעילות בניירות-ערך
67	70	81	64	63	88	85	85	כרטיסי אשראי, נטו
55	76	47	45	54	46	46	76	טיפול באשראי
110	111	115	114	116	119	122	122	עמלות מעסקי מימון
173	178	175	176	160	165	167	158	עמלות אחרות
826	844	822	826	785	804	815	836	סך-הכל עמלות
22	25	13	45	18	29	11	32	הכנסות אחרות
								סך-הכל הכנסות עמלות והכנסות ואחרות
848	869	835	871	803	833	826	868	

טבלה 8-8: פירוט רבעוני של ההוצאות התפעוליות והאחרות

2018				2019				
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	
במיליוני ש"ח								
								הוצאות שכר
960	952	890	938	941	889	880	863	שכר
84	110	130	33	102	129	130	84	מענקים ותגמול מבוסס מניות
1,044	1,062	1,020	971	1,043	1,018	1,010	947	סך-הכל שכר
343	343	341	349	314	324	351	345	אחזקה ופחת בניינים וציוד
578	629	623	1,657	520	650	609	1,645	אחרות⁽¹⁾⁽²⁾⁽³⁾
1,965	2,034	1,984	2,977	1,877	1,992	1,970	2,937	סך-הכל

- (1) כולל הוצאות (הכנסות) לסגירת פעילות הבנקאות הפרטית בשוויץ; ברבעון רביעי של שנת 2019 הכנסה בסך של 4 מיליון ש"ח, ברבעון שני של שנת 2019 הוצאה בסך של 76 מיליון ש"ח וברבעון השלישי של שנת 2018 הוצאה בסך של 30 מיליון ש"ח.
- (2) הרבעון הרביעי של שנת 2019 כולל הוצאה בסך של 72 מיליון ש"ח בגין הוצאות משפטיות הכרוכות בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים והחקירה בנושא FIFA (סך של 100 מיליון ש"ח ברבעון השלישי של שנת 2019, סך של 111 מיליון ש"ח ברבעון השני של שנת 2019, סך של 123 מיליון ש"ח ברבעון הראשון של שנת 2019, סך של 194 מיליון ש"ח ברבעון הרביעי של שנת 2018, סך של 142 מיליון ש"ח ברבעון השלישי של שנת 2018, סך של 103 מיליון ש"ח ברבעון השני של שנת 2018, 87 מיליון ש"ח ברבעון הראשון של שנת 2018).
- (3) הרבעון הרביעי של שנת 2019 כולל הוצאה בסך של 985 מיליון ש"ח בגין הוצאות הכרוכות בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים והחקירה בנושא FIFA (הכנסה בסך של 51 מיליון ש"ח ברבעון השלישי של שנת 2019, הכנסה בסך של 41 מיליון ש"ח ברבעון השני של שנת 2019, הכנסה בסך של 71 מיליון ש"ח ברבעון הראשון של שנת 2019, הוצאה בסך של 952 מיליון ש"ח ברבעון הרביעי של שנת 2018, הכנסה בסך של 14 מיליון ש"ח ברבעון השלישי של שנת 2018, ברבעון השני של שנת 2018 הוצאה בסך של 50 מיליון ש"ח, ברבעון הראשון של שנת 2018 הוצאה בסך של 61 מיליון ש"ח).

ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2019

טבלה 9-8: נתונים עיקריים לפי רבעונים

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום					
31.12.2018	31.03.2019	30.06.2019	30.09.2019	31.12.2019	
מדדי ביצוע עיקריים					
1.04%	8.97%	9.26%	7.63%	(6.22%)	תשואת הרווח (הפסד) הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק להון ⁽¹⁾
11.02%	8.97%	8.48%	8.30%	3.69%	תשואת הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק להון מנוטרל חריגים ⁽¹⁾⁽²⁾
0.13%	7.94%	7.61%	7.46%	(6.59%)	תשואת הרווח (הפסד) הנקי מפעילות נמשכת המיוחס לבעלי מניות הבנק להון ⁽¹⁾
10.04%	7.94%	8.33%	8.13%	3.29%	תשואת הרווח הנקי מפעילות נמשכת המיוחס לבעלי מניות הבנק להון מנוטרל חריגים ⁽¹⁾⁽³⁾
991	821	800	798	359	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק מנוטרל חריגים ⁽¹⁾
2.48%	2.24%	2.39%	2.23%	2.23%	מרווח מימוני מפעילות שוטפת ⁽¹⁾⁽⁴⁾

- (1) מחושב על בסיס שנתי.
- (2) אינו כולל הוצאות בגין עדכון ההפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים ו-FIFA, השפעת סגירת הפעילות הפרטית בחו"ל, רווח נטו ממכירת ישראל ופסד מירידת-ערך בגין השקעת הבנק בבנק פוזיטיב.
- (3) אינו כולל הוצאות בגין עדכון ההפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים ו-FIFA, השפעת סגירת הפעילות הפרטית בחו"ל, והפסד מירידת-ערך בגין השקעת הבנק בבנק פוזיטיב.
- (4) רווח מימוני מפעילות שוטפת (ראה [דוח דירקטוריון פרק התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברוח כולל אחר](#)) מחולק בסך-הכל נכסים פיננסיים לאחר הפרשה להפסדי אשראי ובניכוי יתרות בגין כרטיסי אשראי שאינם נושאות ריבית.

ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2019

8.4. שיעורי הכנסות והוצאות ריבית

טבלה 8-10: שיעורי הכנסות והוצאות ריבית של הבנק והחברות המאוחדות שלו וניתוח השינויים בהכנסות ובהוצאות ריבית* (1)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר								
2017			2018			2019		
שיעור הכנסה	הכנסות ריבית (2)	יתרה ממוצעת (2)	שיעור הכנסה	הכנסות ריבית (2)	יתרה ממוצעת (2)	שיעור הכנסה	הכנסות ריבית (2)	יתרה ממוצעת (2)
%	במיליוני ש"ח		%	במיליוני ש"ח		%	במיליוני ש"ח	
א. יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית								
נכסים נושאי ריבית								
אשראי לציבור ⁽³⁾ :								
3.78%	9,198	243,297	3.91%	10,063	257,510	3.67%	9,741	265,446
בישראל								
4.30%	696	16,183	5.09%	778	15,278	5.35%	860	16,073
מחוץ לישראל								
3.81%	⁽⁴⁾ 9,894	259,480	3.97%	⁽⁴⁾ 10,841	272,788	3.77%	⁽⁴⁾ 10,601	281,519
סך-הכל								
אשראי לממשלות:								
2.46%	57	2,320	2.87%	70	2,440	3.09%	66	2,138
בישראל								
-	-	11	-	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל								
2.45%	57	2,331	2.87%	70	2,440	3.09%	66	2,138
סך-הכל								
פיקדונות בבנקים:								
1.82%	130	7,153	2.64%	105	3,983	2.22%	135	6,072
בישראל								
(1.27%)	(11)	869	(5.25%)	(18)	343	(7.55%)	(16)	212
מחוץ לישראל								
1.48%	119	8,022	2.01%	87	4,326	1.89%	119	6,284
סך-הכל								
פיקדונות בבנקים מרכזיים:								
0.10%	43	42,102	0.12%	56	48,191	0.25%	109	43,301
בישראל								
1.11%	151	13,614	1.93%	179	9,256	2.33%	230	9,866
מחוץ לישראל								
0.35%	194	55,716	0.41%	235	57,447	0.64%	339	53,167
סך-הכל								
ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר:								
-	-	474	-	-	746	-	-	543
בישראל								
-	-	-	-	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל								
-	-	474	-	-	746	-	-	543
סך-הכל								

* כולל יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת.

(1) הנתונים ניתנים לאחר השפעת מכשירים נגזרים מגדרים.

(2) על בסיס יתרות פתיחה חודשיות (במגזר מטבע-ישראלי לא-צמוד על בסיס יתרות יומיות).

(3) לפני נכוי היתרה המאזנית הממוצעת של הפרשות להפסדי אשראי. לרבות חובות פגומים שאינם צוברים הכנסות ריבית.

(4) עמלות בסך של 517 מיליוני ש"ח, נכללו בהכנסות ריבית בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019 (31 בדצמבר 2018: 524 מיליוני ש"ח; 31 בדצמבר 2017: 591 מיליוני ש"ח).

ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2019

טבלה 8-10: שיעורי הכנסות והוצאות ריבית של הבנק והחברות המאוחדות שלו וניתוח השינויים בהכנסות ובהוצאות ריבית* (1) (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר								
2017			2018			2019		
שיעור הכנסה	הכנסות ריבית	יתרה ממוצעת ⁽²⁾	שיעור הכנסה	הכנסות ריבית	יתרה ממוצעת ⁽²⁾	שיעור הכנסה	הכנסות ריבית	יתרה ממוצעת ⁽²⁾
%		במיליוני ש"ח	%		במיליוני ש"ח	%		במיליוני ש"ח
א. יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית (המשך)								
נכסים נושאי ריבית (המשך)								
אגרות-חוב מוחזקות לפדיון וזמינות למכירה ⁽³⁾ :								
0.90%	493	54,636	1.26%	598	47,277	1.36%	746	54,960
בישראל								
1.82%	108	5,943	2.53%	116	4,591	2.82%	91	3,224
מחוץ לישראל								
0.99%	601	60,579	1.38%	714	51,868	1.44%	837	58,184
סך-הכל								
אגרות-חוב למסחר ⁽³⁾ :								
0.34%	23	6,837	0.55%	39	7,073	0.55%	35	6,365
בישראל								
1.23%	1	81	2.86%	2	70	-	-	16
מחוץ לישראל								
0.35%	24	6,918	0.57%	41	7,143	0.55%	35	6,381
סך-הכל								
נכסים אחרים:								
-	-	478	0.15%	1	665	-	-	1,662
בישראל								
-	-	-	-	-	-	-	1	6
מחוץ לישראל								
-	-	478	0.15%	1	665	0.06%	1	1,668
סך-הכל								
2.76%	10,889	393,998	3.02%	11,989	397,423	2.93%	11,998	409,884
סך-כל הנכסים נושאי ריבית								
-	-	15,172	-	-	15,776	-	-	9,343
חייבים בגין כרטיסי אשראי שאינם נושאים ריבית								
-	-	40,961	-	-	38,663	-	-	36,442
נכסים אחרים שאינם נושאים ריבית ⁽⁴⁾								
-	-	450,131	-	-	451,862	-	-	455,669
סך-כל הנכסים								
סך הנכסים נושאי ריבית המיוחסים								
2.57%	945	36,701	3.58%	1,057	29,538	3.97%	1,166	29,397
לפעילויות מחוץ לישראל								

* כולל יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת.

(1) הנתונים ניתנים לאחר השפעת מכשירים נגזרים מגדרים.

(2) על בסיס יתרות פתיחה חודשיות (במגזר מטבע-ישראלי לא-צמוד על בסיס יתרות יומיות).

(3) מהיתרה הממוצעת של אגרות-חוב זמינות למכירה ושל אגרות-חוב למסחר נוכחה (נוספה) היתרה הממוצעת של רווחים (הפסדים) שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אגרות-חוב למסחר וכן של רווחים (הפסדים) בגין אגרות-חוב זמינות למכירה, הכלולים בהון במסגרת רווח כולל אחר מצטבר לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019 בסך של 166 מיליוני ש"ח (31 בדצמבר 2018: (80) מיליוני ש"ח, 31 בדצמבר 2017: 299 מיליוני ש"ח).

(4) לרבות מכשירים נגזרים, נכסים אחרים שאינם נושאים ריבית ובניכוי הפרשה להפסדי אשראי.

ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2019

טבלה 8-10: שיעורי הכנסות והוצאות ריבית של הבנק והחברות המאוחדות שלו וניתוח השינויים בהכנסות ובהוצאות ריבית* (1) (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר								
2017			2018			2019		
שיעור הוצאה	הוצאות ריבית	יתרה ממוצעת ⁽²⁾	שיעור הוצאה	הוצאות ריבית	יתרה ממוצעת ⁽²⁾	שיעור הוצאה	הוצאות ריבית	יתרה ממוצעת ⁽²⁾
%	במיליוני ש"ח		%	במיליוני ש"ח		%	במיליוני ש"ח	
א. יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית (המשך)								
התחייבויות נושאות ריבית								
פיקדונות הציבור:								
0.48%	938	197,184	0.68%	1,331	195,874	0.72%	1,396	194,143
0.06%	54	83,714	0.11%	97	85,968	0.25%	215	86,846
0.78%	884	113,470	1.12%	1,234	109,906	1.10%	1,181	107,297
1.06%	179	16,903	2.08%	305	14,644	2.35%	370	15,729
0.51%	34	6,691	1.62%	62	3,831	2.07%	83	4,010
1.42%	145	10,212	2.25%	243	10,813	2.45%	287	11,719
0.52%	1,117	214,087	0.78%	1,636	210,518	0.84%	1,766	209,872
סך-הכל								
פיקדונות הממשלה:								
3.35%	7	209	3.17%	6	189	2.55%	6	235
-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.35%	7	209	3.17%	6	189	2.55%	6	235
סך-הכל								
פיקדונות מבנקים מרכזיים:								
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	53	2.58%	10	388	2.48%	9	363
-	-	53	2.58%	10	388	2.48%	9	363
סך-הכל								
פיקדונות מבנקים:								
0.03%	1	3,012	0.25%	9	3,530	0.17%	4	2,299
3.26%	12	368	5.15%	14	272	4.07%	10	246
0.38%	13	3,380	0.60%	23	3,802	0.55%	14	2,545
סך-הכל								
ניירות-ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר:								
-	-	-	-	-	-	-	-	-
(0.46%)	(2)	439	-	-	79	14.29%	1	7
(0.46%)	(2)	439	-	-	79	14.29%	1	7
סך-הכל								

* כולל יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת.

(1) הנתונים ניתנים לאחר השפעת מכשירים נגזרים מגדרים.

(2) על בסיס יתרות פתיחה חודשיות (במגזר מטבע-ישראלי לא-צמוד על בסיס יתרות יומיות).

ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2019

טבלה 8-10: שיעורי הכנסות והוצאות ריבית של הבנק והחברות המאחדות שלו וניתוח השינויים בהכנסות ובהוצאות ריבית* (1) (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר								
2017			2018			2019		
שיעור הוצאה	הוצאות ריבית	יתרה ממוצעת ⁽²⁾	שיעור הוצאה	הוצאות ריבית	יתרה ממוצעת ⁽²⁾	שיעור הוצאה	הוצאות ריבית	יתרה ממוצעת ⁽²⁾
%	במיליוני ש"ח		%	במיליוני ש"ח		%	במיליוני ש"ח	
א. יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית (המשך)								
התחייבויות נושאות ריבית (המשך)								
אגרות-חוב:								
3.19%	951	29,824	3.76%	1,051	27,983	2.69%	786	29,174
8.53%	100	1,173	5.83%	34	583	6.49%	17	262
3.39%	1,051	30,997	3.80%	1,085	28,566	2.73%	803	29,436
התחייבויות אחרות:								
0.89%	5	560	1.13%	11	971	0.77%	5	652
25.00%	1	4			3	1.27%	1	79
1.06%	6	564	1.13%	11	974	0.82%	6	731
0.88%	2,192	249,729	1.13%	2,771	244,516	1.07%	2,605	243,189
-	-	126,690	-	-	133,233	-	-	140,881
-	-	14,463	-	-	14,877	-	-	9,808
-	-	23,913	-	-	22,320	-	-	22,927
-	-	414,795	-	-	414,946	-	-	416,805
-	-	35,336	-	-	36,916	-	-	38,864
-	-	450,131	-	-	451,862	-	-	455,669
1.88%	-	-	1.89%	-	-	1.86%	-	-
תשואה נטו על נכסים נושאי ריבית ⁽⁴⁾								
2.25%	8,042	357,297	2.32%	8,524	367,885	2.27%	8,635	380,487
1.78%	655	36,701	2.35%	694	29,538	2.58%	758	29,397
2.21%	8,697	393,998	2.32%	9,218	397,423	2.29%	9,393	409,884
סך ההתחייבויות נושאות ריבית המיוחסות לפעילויות מחוץ לישראל								
1.53%	290	18,940	2.27%	363	15,969	2.45%	408	16,686

* כולל יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת.

(1) הנתונים ניתנים לאחר השפעת מכשירים נגזרים מגדרים.

(2) על בסיס יתרות פתיחה חודשיות (במגזר מטבע-ישראלי לא-צמוד על בסיס יתרות יומיות).

(3) לרבות מכשירים נגזרים.

(4) תשואה נטו - הכנסות ריבית נטו לחלק לסך הנכסים נושאי הריבית.

ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2019

טבלה 8-10: שיעורי הכנסות והוצאות ריבית של הבנק והחברות המאחדות שלו וניתוח השינויים בהכנסות ובהוצאות ריבית* (1) (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר								
2017			2018			2019		
שיעור /הכנסה (הוצאה)	הכנסות/ (הוצאות) ריבית	יתרה ממוצעת ⁽²⁾ במיליוני ש"ח	שיעור /הכנסה (הוצאה)	הכנסות/ (הוצאות) ריבית	יתרה ממוצעת ⁽²⁾ במיליוני ש"ח	שיעור /הכנסה (הוצאה)	הכנסות/ (הוצאות) ריבית	יתרה ממוצעת ⁽²⁾ במיליוני ש"ח
%			%			%		
ב. יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית -								
מידע נוסף על נכסים והתחייבויות נושאי								
ריבית המיוחסים לפעילות בישראל								
מטבע ישראלי לא-צמוד								
2.76%	7,489	271,247	2.79%	7,865	281,533	2.82%	8,063	286,066
								סך נכסים נושאי ריבית
(0.34%)	(514)	153,254	(0.32%)	(484)	150,111	(0.36%)	(531)	146,257
								סך התחייבויות נושאות ריבית
2.42%	-	-	2.47%	-	-	2.46%	-	-
								פער הריבית
מטבע ישראלי צמוד למדד								
3.34%	1,543	46,221	4.13%	1,960	47,443	3.11%	1,579	50,853
								סך נכסים נושאי ריבית
(2.70%)	(1,022)	37,897	(3.23%)	(1,289)	39,895	(2.30%)	(931)	40,503
								סך התחייבויות נושאות ריבית
0.64%	-	-	0.90%	-	-	0.81%	-	-
								פער הריבית
מטבע-חוץ (לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע-חוץ)								
2.29%	912	39,829	2.85%	1,107	38,909	2.73%	1,190	43,568
								סך נכסים נושאי ריבית
(0.92%)	(366)	39,638	(1.65%)	(635)	38,541	(1.85%)	(735)	39,743
								סך התחייבויות נושאות ריבית
1.37%	-	-	1.20%	-	-	0.88%	-	-
								פער הריבית
סך פעילות בישראל								
2.78%	9,944	357,297	2.97%	10,932	367,885	2.85%	10,832	380,487
								סך נכסים נושאי ריבית
(0.82%)	(1,902)	230,789	(1.05%)	(2,408)	228,547	(0.97%)	(2,197)	226,503
								סך התחייבויות נושאות ריבית
1.96%	-	-	1.92%	-	-	1.88%	-	-
								פער הריבית

* כולל יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת.

(1) הנתונים ניתנים לאחר השפעת מכשירים נגזרים מגדרים.

(2) על בסיס יתרות פתיחה חודשיות (במגזר מטבע-ישראלי לא-צמוד על בסיס יתרות יומיות).

ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2019

טבלה 8-10: שיעורי הכנסות והוצאות ריבית של הבנק והחברות המאוחדות שלו וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית* (1) (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018 לעומת שנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017		לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019 לעומת שנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018			
שינוי נטו	גידול (קטון) בגלל שינוי ⁽²⁾	שינוי נטו	גידול (קטון) בגלל שינוי ⁽²⁾		במיליוני ש"ח
	מחיר		מחיר	כמות	
ג. ניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית					
נכסים נושאי ריבית					
אשראי לציבור:					
865	310	555	(322)	(613)	291
בישראל					
82	128	(46)	82	39	43
מחוץ לישראל					
947	438	509	(240)	(574)	334
סך-הכל					
נכסים נושאי ריבית אחרים:					
123	152	(29)	222	178	44
בישראל					
30	152	(122)	27	48	(21)
מחוץ לישראל					
153	304	(151)	249	226	23
סך-הכל					
1,100	742	358	9	(348)	357
סך-כל הכנסות הריבית					
התחייבויות נושאות ריבית					
פיקדונות הציבור:					
393	402	(9)	65	77	(12)
בישראל					
126	173	(47)	65	39	26
מחוץ לישראל					
519	575	(56)	130	116	14
סך-הכל					
התחייבויות נושאות ריבית אחרות:					
113	144	(31)	(276)	(268)	(8)
בישראל					
(53)	(22)	(31)	(20)	(5)	(15)
מחוץ לישראל					
60	122	(62)	(296)	(273)	(23)
סך-הכל					
579	697	(118)	(166)	(157)	(9)
סך-כל הוצאות הריבית					
521	45	476	175	(191)	366
סך-כל הכנסות הריבית פחות הוצאות הריבית					

* כולל יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת.

(1) הנתונים ניתנים לאחר השפעת מכשירים נגזרים מגדרים.

(2) השינוי המיוחס לשינוי בכמות חושב על-ידי הכפלת המחיר החדש בשינוי בכמות. השינוי המיוחס לשינוי במחיר מחושב על-ידי הכפלת הכמות הישנה בשינוי במחיר.

דוח תקופתי לשנת

2019

תקנה 9 דוחות כספיים

הדוחות הכספיים השנתיים המבוקרים בצירוף חוות דעת רואי החשבון המבקרים, מצורפים ומהווים חלק בלתי נפרד מדוח זה.

תקנה 10ג'

אין.

תקנה 11 רשימת השקעות בחברות בנות ובחברות קשורות לתאריך המאזן

א. במניות ובניירות-ערך המירים

שם החברה	סוג המניה		מספר מניות	סך-הכל ערך נקוב	שווי מאזני (במיליוני ש"ח)	שיעור החזקה		
	ערך נקוב למניה	סוג מטבע				בהון	בהון	בהצבעה בסמכות למנות דירקטורים
אבוקה חברה להשקעות בע"מ	מניות רגילות	שקל חדש	5,000	5	-	100%	100%	100%
אגם חברה פיננסית בע"מ	מניות רגילות	שקל חדש	1,250,000	1,250,000	3	100%	100%	100%
אגרות חברה להנפקות של בנק הפועלים בע"מ	מניות רגילות	שקל חדש	1,000,000,000	100,000	6	100%	100%	100%
אופז בע"מ	מניות רגילות	שקל חדש	1,000,770	10,008	1,461	100%	100%	100%
אמ"י נאמנים בע"מ	-	-	-	-	-	100%	100%	100%
באמ"י נכסים בע"מ	-	-	-	-	-	100%	100%	100%
בי אייג' איי אינווסטמנט אדויסורס אסיה	-	-	-	-	-	100%	100%	100%
בי אייג' איי ייעוץ השקעות גלובליות (ישראל) בע"מ	-	-	-	-	-	100%	100%	100%
בי.איי.סי. - יו.אס.איי הולדינגס אינק	-	-	-	-	-	100%	100%	100%
ביצור בע"מ	מניות רגילות	שקל חדש	69,640,000	34,820	(169)	100%	100%	100%
ביתן חב' להשקעות ולמשכנתאות בע"מ	מניות רגילות	שקל חדש	5,999,979	6,000	-	100%	100%	100%
בנק הפועלים (לוקסמבורג) ס.א	מניות רגילות	ארצות-הברית דולר	999,900	99,990,000	192	100%	100%	100%
בנק פוזיטיף קרדי וה קלקימנה בנקאסי אי.אס.	-	-	-	-	33	70%	70%	70%
גדיד פועלים בע"מ	מניות רגילות	שקל חדש	1,500,000	1,500,000	1	100%	100%	100%
גלובל פקטורינג בע"מ	-	-	-	-	-	100%	100%	100%
דיר ב.פ. בע"מ	-	-	-	-	284	100%	100%	100%
דיר ב.פ. השקעות (1992) בע"מ	-	-	-	-	-	100%	100%	100%
דיר ב.פ. נכסים (1993) בע"מ	-	-	-	-	-	100%	100%	100%
המטה לביצוע הסדר הקיבוצים בע"מ	מניות רגילות	שקל חדש	3	3	-	38%	38%	38%
הפועלים (לטין אמריקה) ס.א	-	-	-	-	4	100%	100%	100%
הפועלים (קיימן) לימיטד	COMMON	ארצות-הברית דולר	13,579,143	13,579,143	40	100%	100%	100%
הפועלים (שוויץ) לימיטד	מניות יסוד	פרנק שוויצרי	650,000	65,000,000	638	100%	100%	100%
הפועלים אינטרנשיונל (ו.ו.)	COMMON	ארצות-הברית דולר	250	250,000	11	100%	100%	100%

תקנה 11 רשימת השקעות בחברות בנות ובחברות קשורות לתאריך המאזן (המשך)

א. במניות ובניירות-ערך המירים (המשך)

שם החברה	סוג המניה		מספר מניות	סך-הכל ערך נקוב	שווי מאזני (במיליוני ש"ח)	בנייר הערך	שיעור החזקה		
	ערך נקוב למניה	סוג מטבע					בהון	בהצבעה בסמכות למנות דירקטורים	100%
הפועלים אמריקאי ישראל בע"מ	מניות רגילות	שקל חדש	93,076,887	93,077	110	100%	100%	100%	
הפועלים הנפקות בע"מ	מניות רגילות	שקל חדש	18,150,006	18,150,006	41	100%	100%	100%	
הפועלים נכסים (מניות) בע"מ	-	-	-	-	670	-	100%	100%	
הפועלים סקויריטיס יו אס איי אינק	-	-	-	-	51	-	100%	100%	
זהר-השמש להשקעות בע"מ	מניות רגילות	שקל חדש	19,999	2	918	100%	100%	100%	
חברה לרישומים של בנק הפועלים בע"מ	מניות רגילות	שקל חדש	100,000	1,000	-	100%	100%	100%	
חברת נאמנות עשרת אלפים ואחת בע"מ	-	-	-	-	-	-	100%	100%	
חברת נאמנות עשרת אלפים ושתיים לבן בע"מ	-	-	-	-	-	-	100%	100%	
חניון אלנבי 115 תל-אביב בע"מ	מניות רגילות	שקל חדש	42	-	-	42%	42%	42%	
חצרון חברה להשקעות בע"מ	-	-	-	-	-	-	33%	33%	
טרינל אל טי די אין ליקודיישן	-	-	-	-	-	-	100%	100%	
יורופי (יורוקרד) ישראל בע"מ	-	-	-	-	-	-	100%	100%	
יפת רישומים בע"מ	-	-	-	-	-	-	100%	100%	
ישראלכרט (נכסים) 1994 בע"מ	-	-	-	-	-	-	100%	100%	
ישראלכרט בע"מ	מניות רגילות	שקל חדש	66,009,318	66,009,318	856	33%	33%	33%	
ישראלכרט מימון בע"מ	-	-	-	-	-	-	100%	100%	
מבנים וציוד בע"מ	מניות רגילות	שקל חדש	95	10	-	95%	100%	100%	
מי-עוז בע"מ	-	-	-	-	37	-	100%	100%	
מרכז סליקה בנקאי בע"מ	מניות רגילות	שקל חדש	6,250,000	6,250	29	25%	25%	25%	
סי ביליסים טקנולוג'ילרי ספנות שרותי נאמנות בע"מ	מניות רגילות	שקל חדש	30,000	30,000	-	100%	100%	100%	
עלצור חברה לפיתוח נכסים בע"מ	מניות רגילות	שקל חדש	100,000	10	-	100%	100%	100%	
פועלים - החזקות פיננסיות (1993) בע"מ	מניות רגילות	שקל חדש	3,070	3,070	6	100%	100%	100%	

תקנה 11 רשימת השקעות בחברות בנות ובחברות קשורות לתאריך המאזן (המשך)

א. במניות ובניירות-ערך המירים (המשך)

שם החברה	סוג המניה		מספר מניות	סך-הכל ערך נקוב	שווי מאזני (במיליוני ש"ח)	בנייר הערך	שיעור החזקה		
	ערך נקוב למניה	סוג מטבע					שם המניה	בהון	בהצבעה בסמכות למנות דירקטורים
פועלים אופקים בע"מ	-	-	-	-	-	-	100%	100%	100%
פועלים בתבונה בע"מ	1	שקל חדש	10,000	10,000	90	100%	100%	100%	
פועלים דלתא פנד שותפות מוגבלת	-	-	-	-	-	-	99%	99%	99%
פועלים וונצ'רס - ניהול קרנות בע"מ	-	-	-	-	-	-	100%	100%	100%
פועלים וונצ'רס 1 בע"מ	-	-	-	-	-	-	48%	48%	100%
פועלים וונצ'רס 2 אל.פי	-	-	-	-	-	-	0%	0%	100%
פועלים וונצ'רס בע"מ	-	-	-	-	-	-	100%	100%	100%
פועלים ונצ'ר סרביסס ישראל בע"מ	-	-	-	-	4	-	100%	100%	100%
פועלים משכנתאות סוכנות לביטוח (2005) בע"מ	-	-	-	-	23	-	100%	100%	100%
פועלים סהר בע"מ	1	שקל חדש	16,108	16,108	49	100%	100%	100%	
פועלים שוקי הון - בית השקעות בע"מ	1	שקל חדש	40,021	40,021	796	-	100%	100%	
פועלים שוקי הון - יישומים ומחקרים פיננסיים בע"מ	-	-	-	-	-	-	100%	100%	100%
פועלים שוקי הון (יורו) בע"מ	-	-	-	-	-	-	100%	100%	100%
פועלים שוקי הון והשקעות - החזקות בע"מ	1	שקל חדש	464,308	464,308	-	5%	100%	100%	
פועלים שרותי נאמנות בע"מ	1	שקל חדש	200,005	200,005	31	100%	100%	100%	
פועלית בע"מ	-	שקל חדש	129,050,000	12,905	-	100%	100%	100%	
פי סי אם הדסון הולדינגס אל אל סי	-	-	-	-	-	-	100%	100%	100%
פי סי אם הדסון מנג'מנט קומפני הולדינגס אל פי	-	-	-	-	-	-	100%	100%	100%
פיטנגו 2019 אס פי וי די.אג שותפות מוגבלת	-	-	-	-	-	-	39%	39%	39%
פעילים ניהול תיקי השקעות בע"מ	1	שקל חדש	50,000	50,000	191	100%	100%	100%	
פעילים ניהול תיקי השקעות בע"מ	0.001	שקל חדש	5,000	5	191	100%	100%	100%	
פקעות פועלים בע"מ	100	שקל חדש	370,214	37,021,400	301	100%	100%	100%	
פרימיום אקספרס בע"מ	-	-	-	-	-	-	100%	100%	100%
צדית בע"מ	-	שקל חדש	1	-	-	-	100%	100%	100%

תקנה 11 רשימת השקעות בחברות בנות ובחברות קשורות לתאריך המאזן (המשך)

א. במניות ובניירות-ערך המירים (המשך)

שם החברה	סוג המניה		מספר מניות	סך-הכל ערך נקוב	שווי מאזני (במיליוני ש"ח)	בנייר הערך	שיעור החזקה		
	שם המניה	ערך נקוב למניה					סוג מטבע	בהון	בהצבעה
צמרת מימונים בע"מ	-	-	-	-	-	-	100%	100%	100%
קונטיננטל פועלים בע"מ	מניות רגילות	0.0001 שקל חדש	58,351,356,355	5,835,136	531	100%	100%	100%	
קונטיננטל פועלים בע"מ	מניות הנהלה א'	- שקל חדש	20	-	531	100%	100%	100%	
קונטיננטל פועלים בע"מ	מניות הנהלה ב'	0.0001 שקל חדש	20	-	531	100%	100%	100%	
רבדים (נכסים) בע"מ	מניות רגילות	- שקל חדש	20,000	2	-	100%	100%	100%	
רמחל פועלים בע"מ	מניות רגילות	0.0001 שקל חדש	32	-	-	100%	100%	100%	
שור-הא אינטרנשיונל לימיטד.	מניות רגילות	1 דולר ארצות-הברית	1	1	307	-	100%	100%	
תוט תיור וטיול בע"מ	-	-	-	-	-	-	100%	100%	
תמורה חברה פיננסית בע"מ	מניות רגילות	0.0001 שקל חדש	5,009,997	501	-	100%	100%	100%	
תעודה חברה פיננסית בע"מ	מניות רגילות	- שקל חדש	60,000,000	6,000	221	100%	100%	100%	
תעוש אזורי פיתוח בע"מ	-	-	-	-	-	-	100%	91%	
תרשיש - החזקות והשקעות הפועלים בע"מ	מניות רגילות	0.0001 שקל חדש	4,420	-	4,740	100%	100%	100%	

תקנה 11 רשימת השקעות בחברות בנות ובחברות קשורות לתאריך המאזן (המשך)

ב. באגרות-חוב ובשטרי-הון

שם חברה	תנאי הצמדה	יתרה מאזנית (מיליוני ש"ח)	שיעור ריבית (ב-%)	שנת פירעון סופי
ביצור בע"מ	לא-צמוד	200	-	ללא מועד פירעון
זהר - השמש להשקעות בע"מ	לא-צמוד	850	-	ללא מועד פירעון
פועלים בתבונה	לא-צמוד	29	-	ללא מועד פירעון
תעודה חברה פיננסית בע"מ	לא-צמוד	286	-	ללא מועד פירעון
פועלים סהר	לא-צמוד	250	-	ללא מועד פירעון

ג. יתרת הלואאות ליום 31 בדצמבר 2019

שם החברה	מיליוני ש"ח	%	שיעור ריבית הלוואות מטבע-חוץ	שיעור ריבית הלוואות צמודות מדד	שיעור ריבית הלוואות צמודות מטבע-חוץ	זמן פירעון סופי
ביצור בע"מ	200	-	-	-	-	ללא מועד פירעון
בנק הפועלים (לוקסמבורג) אל.טי.די	1,440	-	2.22-4.78	-	-	2025
בנק פוזיטיף קרדי וה קלקימנה בנקאסי אי.אס.	20	-	5.49	-	-	04.03.2020
גלובל פקטורינג בע"מ	58	-	-	-	-	ללא מועד פירעון
זהר השמש להשקעות בע"מ	850	-	-	-	-	ללא מועד פירעון
ישראלכרט בע"מ	3,001	-	-	-	-	ללא מועד פירעון
פועלים בתבונה בע"מ	29	-	-	-	-	ללא מועד פירעון
פועלים סהר	250	-	-	-	-	ללא מועד פירעון
תעודה חברה פיננסית בע"מ	286	-	-	-	-	ללא מועד פירעון

ד. רשימת חברות לא פעילות:

בי אייג' איי אינווסטמנט אדויסורס אסיה	בפירוק מרצון
הסנה חברה ישראלית לביטוח בע"מ	
חברה לפתוח אשקלון ברנע בע"מ	
חברת כפר הנופש אשקלון בע"מ	בפירוק מרצון
חברת נאמנות עשרת אלפים ואחת בע"מ	
חברת נאמנות עשרת אלפים ושתיים לבן בע"מ	
חברת נאמנות של תעוש בע"מ	בפירוק מרצון
חברת עודאר בע"מ	
מטעי רמתיים בע"מ	
פועלים וונצ'רס 1 בע"מ	בפירוק מרצון
פועלים וונצ'רס 2 אלפי	בפירוק מרצון
קרקעות בגושים 7123 7124 7128 בע"מ	
רותסה בע"מ	בפירוק מרצון
תוט תיור וטיול בע"מ	בפירוק מרצון
תעוש אזורי פיתוח בע"מ	בפירוק מרצון

תקנה 12 שינויים בהשקעות הבנק בחברות בנות ובחברות כלולות בתקופת הדוח

שם החברה	סוג המניה	סוג המניה		תאריך השינוי	מהות השינוי	סך-הכל ערך נקוב	עלות (במיליוני ש"ח)
		ערך נקוב למניה	סוג מטבע				
הפועלים (שוויץ) לימיטד	יסוד	פר"ש		29.1.19	השקעה		185
הפועלים (שוויץ) לימיטד	יסוד	פר"ש		27.2.19	השקעה		545
הפועלים (שוויץ) לימיטד	יסוד	פר"ש		5.3.19	השקעה		181
הפועלים (שוויץ) לימיטד	יסוד	פר"ש		25.7.19	השקעה		179
הפועלים (שוויץ) לימיטד		פר"ש		16.3.20	השקעה		95
פרימיום אקספרס בע"מ		שקל		3.3.19	מכירה		456
ישראל בע"מ		שקל		8.4.19	מכירה על-ידי הנפקה לציבור		1,510
ישראל בע"מ		שקל		9.3.20	דיבידנד בעין		720

חברות שנסגרו ברשם החברות במהלך השנה:
פועלים אססט מנג'מנט (אירלנד)

תקנה 13 הכנסות של חברות-בת וחברות קשורות והכנסות הבנק מהן לתאריך המאזן*

שם החברה	רווח (הפסד) שדווח על-ידי החברה		הכנסות הבנק	
	רווח (הפסד) שדווח על-ידי החברה	רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר	דמי ניהול	דיבידנד
אופז בע"מ	21	30		
בי.איי.איי - יו.אס.איי הולדינגס אינק	2			
ביתן חב' להשקעות ולמשכנתאות בע"מ	7			
בנק הפועלים (לוקסמבורג) ס.א	(13)			
בנק פוזיטיף קרדי וה קלקימנה בנקאסי אי.אס.	1		19	
גלובל פקטורינג בע"מ	7		2	58
דיר ב.פ. בע"מ	18		1	3
הפועלים (לטין אמריקה) ס.א	(1)			
הפועלים (קיימן) לימיטד	(1)			
הפועלים (שוויץ) לימיטד	(683)	2		
הפועלים אמריקאי ישראלי בע"מ	1			
הפועלים נכסים (מניות) בע"מ	9	11		
הפועלים סקויריטיס יו אס איי אינק	(4)			
זהר-השמש להשקעות בע"מ	84	21		

* חברות שלא היו להן רווחים (הפסדים) בתקופת החשבון, וגם לבנק לא נבעו מהן הכנסות בתקופת החשבון, לא נכללו ברשימה זו. חברות הבת בחו"ל במטבע מקומי מתורגם לשער חליפין ליום 31.12.19.

תקנה 13 הכנסות של חברות-בת וחברות קשורות והכנסות הבנק מהן לתאריך המאזן* (המשך)

הכנסות הבנק		רווח (הפסד) שדווח על-ידי החברה		שם החברה
דמי ניהול	דיבידנד	רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר	רווח (הפסד) שדווח על-ידי החברה	
במיליוני ש"ח				
				ישראלכרט (נכסים) 1994 בע"מ
			6	ישראלכרט בע"מ
			65	ישראלכרט מימון בע"מ
			(16)	מי-עוז בע"מ
			101	עלצור חברה לפיתוח נכסים בע"מ
			9	פרימיום אקספרס בע"מ
			2	פועלים וונצ'רס בע"מ
	241	18	47	פועלים משכנתאות סוכנות לביטוח (2005) בע"מ
			25	פועלים סהר בע"מ
			23	פועלים שוקי הון (יורו) בע"מ
			(15)	פועלים שוקי הון והשקעות - החזקות בע"מ
	56		4	פועלית בע"מ
			4	פעילים ניהול תיקי השקעות בע"מ
			22	פקעות פועלים בע"מ
			3	צדית בע"מ
			2	צמרת מימונים בע"מ
			14	קונטיננטל פועלים בע"מ
			3	רבדים (נכסים) בע"מ
			49	רמחל פועלים בע"מ
			4	שור-הא אינטרנשיונל לימיטד.
			17	תעודה חברה פיננסית בע"מ
			3	תרשיש - החזקות והשקעות הפועלים בע"מ
			48	

* חברות שלא היו להן רווחים (הפסדים) בתקופת החשבון, וגם לבנק לא נבעו מהן הכנסות בתקופת החשבון, לא נכללו ברשימה זו. חברות הבת בחו"ל במטבע מקומי מתורגם לשער חליפין ליום 31.12.19.

תקנה 14 רשימת קבוצות של יתרות הלוואות שניתנו לתאריך הדוח על המצב הכספי, אם מתן הלוואות היה אחד מעיסוקיו העיקריים של התאגיד

הרשימה נכללת בביאור 29 ד' בדוחות הכספיים.

תקנה 20 מסחר בבורסה - ניירות-ערך שנרשמו למסחר - מועדי וסיבות הפסקת מסחר

אין.

תקנה 21 גמולים לבעלי עניין ולנושאי משרה בכירה

פרטים בדבר שכר והטבות למקבלי השכר הגבוה ביותר מבין נושאי המשרה בקבוצת הבנק, נכללו בדוח ממשל תאגידי, עמוד 277. גמול הניתן לדירקטורים, למעט ליו"ר הדירקטוריון שאינו חורג מהמקובל ומשולם לפי תקנות 4 ו-5 לתקנות החברות (כללים בדבר גמול והוצאות לדירקטור חיצוני), התש"ס-2000, הסתכם בשנת 2019 בסך של כ-5,983 אלפי ש"ח.

תקנה 21א השליטה בתאגיד

עד חודש נובמבר 2018 החזיקה גב' שרי אריסון בהיתר שליטה בבנק, באמצעות אריסון החזקות (1998) בע"מ. ביום 22 בנובמבר 2018 הוחלף היתר השליטה של גב' אריסון בהיתר להחזקת אמצעי שליטה, שקיבלה מבנק ישראל, אשר מאפשר את ביזור השליטה בבנק והבנק הפך תאגיד בנקאי בלא גרעין שליטה ומאז אין בבנק בעל מניות שהינו בעל שליטה. לפרטים נוספים, ראה [סעיף 6.6 בדוח ממשל תאגידי](#).

תקנה 22 עסקות עם בעלי שליטה

החל מיום 22 בנובמבר 2018 הבנק הינו תאגיד בנקאי בלא גרעין שליטה ואין בבנק בעל שליטה לפי הוראות חוק החברות או חוק ניירות-ערך. לפרטים בדבר אמות מידה שקבעה ועדת הביקורת בקשר עם אישור ודיווח עסקות בעלי עניין של הבנק ראה [בסעיף 6.7 בדוח ממשל תאגידי](#) ובביאור 33 בדוחות הכספיים.

תקנה 24 מניות וניירות-ערך המירים המוחזקים על-ידי בעל עניין ונושאי משרה בכירה בתאגיד, בחברה בת או בחברה קשורה סמוך לתאריך הדוח על המצב הכספי (ביחס לסעיף קטן ג', הנתונים הינם לסוף חודש ינואר 2020)

א. החזקה על-ידי בעלי עניין במניות הבנק:

שם בעל עניין	מס' תאגיד	מניות ע"נ בש"ח ⁽²⁾	שיעור ההחזקות בהון	שיעור ההחזקות בהצבעה ⁽¹⁾	שיעור ההחזקות בהון לאחר דילול	שיעור ההחזקות בהצבעה לאחר דילול
אריסון החזקות (1998) בע"מ ("אריסון החזקות")	512705153	210,543,761	15.74	15.77	15.74	15.74
כלל החזקות עסקי ביטוח בע"מ - נוסטרו	520036120	2,390,719	0.18	0.18	0.18	0.18
כלל החזקות עסקי ביטוח בע"מ - קופות-גמל	520036120	79,410,855	5.94	5.95	5.94	5.94
הפניקס אחזקות בע"מ - נוסטרו	520017450	2,227,004	0.17	0.17	0.17	0.17
הפניקס אחזקות בע"מ - ביטוח.	520017450	233,132	0.02	0.02	0.02	0.02
הפניקס אחזקות בע"מ - קופות-גמל	520017450	44,046,950.66	3.29	3.30	3.29	3.29
אקסלנס השקעות בע"מ	520041989	33,281,220.92	2.49	2.49	2.49	2.49
אלטשולר-שחם גמל ופנסיה בע"מ	513173393	63,162,390	4.72	4.73	4.72	4.72
אלטשולר-שחם ניהול קרנות נאמנות בע"מ	511944670	4,521,503	0.34	0.34	0.34	0.34

(1) הבנק מחזיק 2,208,952 מניות רדומות, והחזקה זו מהווה 100% מהמניות הרדומות.

(2) 1.0 ש"ח ערך נקוב למניה רגילה אחת.

(3) שיעור ההחזקה של אריסון החזקות בכוח ההצבעה הנזכר בטבלה, חושב ביחס לסך המניות בהחזקתה ולא הוקטן לפי ההוראה בהיתר ההחזקה שקיבלה גב' אריסון מבנק ישראל, על-פיה אריסון לא תצביע בכוח זכויות ההצבעה העולות על 5% מאמצעי השליטה בבנק. בהתאם לא הוגדלו גם שיעורי ההחזקה בהצבעה של יתר המחזיקים.

תקנה 24 מניות וניירות-ערך המירים המוחזקים על-ידי בעל עניין ונושאי משרה בכירה בתאגיד, בחברה בת או בחברה קשורה סמוך לתאריך הדוח על המצב הכספי (המשך)

ב. החזקות מניות הבנק על-ידי דירקטורים

מס' תאגיד	מניות ע"נ בש"ח ⁽²⁾	שיעור ההחזקות בהון	שיעור ההחזקות בהצבעה ⁽¹⁾	שיעור ההחזקות בהון לאחר דילול	שיעור ההחזקות בהצבעה לאחר דילול
שם בעל עניין					
053378824	41,769	0.00	0.00	0.00	0.00
מ.ר.	מ.ר.				
עודד ערן					
1228998	13,000	0.00	0.00	0.00	0.00
מ.ר.	מ.ר.				
משה קורן					

החזקות מניות הבנק על-ידי נושאי משרה בכירה:⁽¹⁾

מס' תאגיד	מניות ע"נ בש"ח ⁽²⁾	שיעור ההחזקות בהון	שיעור ההחזקות בהצבעה ⁽¹⁾	שיעור ההחזקות בהון לאחר דילול	שיעור ההחזקות בהצבעה לאחר דילול
054010483	1,806	0.00	0.00	0.00	0.00
מ.ר.	מ.ר.				
דב קוטלר					
059284745	17,974	0.00	0.00	0.00	0.00
מ.ר.	מ.ר.				
יעל אלמוג					
029331113	24,356	0.00	0.00	0.00	0.00
מ.ר.	מ.ר.				
אמיר בכר					
	2,322				
rsu					
023571540	59,560	0.00	0.00	0.00	0.00
מ.ר.	מ.ר.				
אתי בן-זאב					
	3,955				
rsu					
022007587	212,828	0.02	0.02	0.02	0.02
מ.ר.	מ.ר.				
צחי כהן					
	4,809				
rsu					
052222577	136,200	0.01	0.01	0.01	0.01
מ.ר.	מ.ר.				
עופר לוי					
	5,320				
rsu					
028078525	209,903	0.02	0.02	0.02	0.02
מ.ר.	מ.ר.				
ידין ענתבי					
	4,537				
rsu					
024149783	57,771	0.00	0.00	0.00	0.00
מ.ר.	מ.ר.				
דלית טובה רביב					
	2,736				
rsu					
023706583	27,534	0.00	0.00	0.00	0.00
מ.ר.	מ.ר.				
גולן שרמן					
	3,234				
rsu					
057069676	104,487	0.01	0.01	0.01	0.01
מ.ר.	מ.ר.				
זאב חיו					
	5,310				
rsu					
028487296	1,346	0.00	0.00	0.00	0.00
מ.ר.	מ.ר.				
לעד בלור					
052807120	8,617	0.00	0.00	0.00	0.00
מ.ר.	מ.ר.				
אסף אזולאי					

(1) החזקות נושאי המשרה הבכירה ביחידות RSU בטבלה הינן סמוך לפני מועד פרסום הדוח. בשל התשואה להון שהשיג הבנק בשנת 2019 כ-35.7% מיחידות אלה לא יבשילו ויפקעו.

(2) 1.0 ש"ח ערך נקוב למניה רגילה אחת.

תקנה 24 מניות וניירות-ערך המירים המוחזקים על-ידי בעל עניין ונושאי משרה בכירה בתאגיד, בחברה בת או בחברה קשורה סמוך לתאריך הדוח על המצב הכספי (המשך)

ג. החזקה על-ידי בעלי עניין ונושאי משרה בכירה בניירות-ערך של חברת פועלים הנפקות בע"מ

שם בעל עניין	מס' תאגיד/ת.ז.	שם ניירות-ערך	כמות
כלל החזקות עסקי ביטוח בע"מ - נוסטרו	520036120	פועלים הנפקות י'	10,605.00
		פועלים הנפקות יא'	656,870.00
		פועלים הנפקות שה נד 1	222,231.00
		פועלים הנפקות הת יד'	6,124,286.00
		פועלים הנפקות 32	26,888,278.00
		פועלים הנפקות טו'	337,781.00
		פועלים הנפקות 33	28,932,444.00
		פועלים הנפקות 34	27,246,183.00
		פועלים הנפקות 35	660,767.00
		פועלים הנפקות 36	23,606,097.00
כלל החזקות עסקי ביטוח בע"מ - קופות-גמל	520036120	פועלים הנפקות י'	174,025,220.00
		פועלים הנפקות יא'	13,739,304.00
		פועלים הנפקות שה נד 1	260,762,865.00
		פועלים הנפקות הת יד'	215,629,393.00
		פועלים הנפקות 32	221,827,066.00
		פועלים הנפקות טו'	6,881,133.00
		פועלים הנפקות 33	45,195,081.00
		פועלים הנפקות 34	314,197,383.00
		פועלים הנפקות יח'	1,215.00
		פועלים הנפקות יט'	1,616.00
		פועלים הנפקות 36	259,118,300.00
		פועלים הנפקות כ'	2,938.00
		הפניקס אחזקות בע"מ - נוסטרו	520017450
פועלים הנפקות יא'	32,000.00		
פועלים הנפקות שה נד 1	5,034,700.00		
פועלים הנפקות הת יד'	10,101,252.00		
פועלים הנפקות 32	16,693,836.00		
פועלים הנפקות טו'	8,047,849.00		
פועלים הנפקות 34	21,838,167.79		
פועלים הנפקות יח'	289.00		
פועלים הנפקות 35	450,000.00		
פועלים הנפקות 36	12,736,166.13		
פועלים הנפקות כ'	490.00		
הפניקס אחזקות בע"מ - ביטוח	520017450	פועלים הנפקות י'	22,901.00
		פועלים הנפקות הת יד'	444,556.50
		פועלים הנפקות 32	2,502,520.00
		פועלים הנפקות טו'	70,000.00
		פועלים הנפקות 34	1,925,448.48
		פועלים הנפקות יט'	10.00
		פועלים הנפקות 36	6,416,900.00

תקנה 24 מניות וניירות-ערך המיררים המוחזקים על-ידי בעל עניין ונושאי משרה בכירה בתאגיד, בחברה בת או בחברה קשורה סמוך לתאריך הדוח על המצב הכספי (המשך)

שם בעל עניין	מס' תאגיד/ת.ז.	שם ניירות-ערך	כמות
הפניקס אחזקות בע"מ - קופות-גמל	520017450	פועלים הנפקות י'	35,055,686.99
		פועלים הנפקות יא'	24,870,502.66
		פועלים הנפקות שה נד 1	58,647,421.00
		פועלים הנפקות הת יד'	117,951,841.25
		פועלים הנפקות 32	167,940,516.00
		פועלים הנפקות טו'	23,825,932.00
		פועלים הנפקות טז'	2,303,713.00
		פועלים הנפקות 33	10,559,853.88
		פועלים הנפקות 34	264,334,187.96
		פועלים הנפקות יח'	1,120.00
		פועלים הנפקות 35	96,162,617.60
		פועלים הנפקות יט'	584.00
		פועלים הנפקות 36	188,156,276.36
		פועלים הנפקות כ'	1,089.00
אקסלנס השקעות בע"מ	520041989	פועלים הנפקות י'	39,125,290.73
		פועלים הנפקות יא'	24,312,919.72
		פועלים הנפקות שה נד 1	41,209,056.95
		פועלים הנפקות הת יד'	58,103,543.86
		פועלים הנפקות 32	129,456,243.55
		פועלים הנפקות טו'	8,158,987.41
		פועלים הנפקות טז'	6,717,950.25
		פועלים הנפקות 33	12,900,405.63
		פועלים הנפקות 34	98,813,818.68
		פועלים הנפקות יח'	179.00
		פועלים הנפקות 35	55,293,281.70
		פועלים הנפקות יט'	25.00
		פועלים הנפקות 36	149,362,319.39
		אלטשולר-שחם - גמל ופנסיה בע"מ	513173393
פועלים הנפקות 33	85,123,167.00		
פועלים הנפקות 34	184,298,677.00		
פועלים הנפקות 36	331,020,370.00		
אלטשולר-שחם - ניהול קרנות נאמנות בע"מ	511944670	פועלים הנפקות י'	45,134,058.00
		פועלים הנפקות יא'	16,122,494.00
		פועלים הנפקות הת יד'	7,056,776.00
		פועלים הנפקות 32	63,515,015.00
		פועלים הנפקות 33	30,684,021.00
		פועלים הנפקות 34	138,877,480.00
		פועלים הנפקות 35	49,946,870.00
		פועלים הנפקות 36	114,913,320.00

החזקות בעל עניין - בנק הפועלים בע"מ: ראה [תקנה 11. א'](#).

תקנה 24 מניות וניירות-ערך המירים המוחזקים על-ידי בעל עניין ונושאי משרה בכירה בתאגיד, בחברה בת או בחברה קשורה סמוך לתאריך הדוח על המצב הכספי (המשך)

פירוט נוסף בדבר המחזיקים העיקריים:

1. אריסון החזקות (1998) בע"מ

Eternity Four-A Trust-I Eternity Holdings One Trust ("הנאמנויות") מחזיקות ב-30% וב-70%, בהתאמה, ממניות אריסון החזקות (1998) בע"מ ("אריסון החזקות"). הנאמנים של Eternity Holdings One Trust הינם The Northern Trust Company of Delaware ו-Fides VE LLC והנאמנים של Eternity Four-A Trust הינם The Northern Trust Company of Delaware ו-Braiden Services LLC. גב' שרי אריסון (ת.ז. 064767437) הינה הנהנית העיקרית בנאמנויות ויהיה לה שיקול הדעת הבלעדי להצביע באסיפות בעלי המניות של אריסון החזקות מכח יפויי כח, שניתנו לה על-ידי הנאמנים. יפויי הכח ניתנו שלא מתוך כוונה לבטלם כל עוד אריסון החזקות מחזיקה במניות הבנק.

מובהר, כי שיעור ההחזקה של אריסון החזקות בכח ההצבעה הנזכר בטבלה לעיל, חושב ביחס לסך המניות בהחזקתה ולא הוקטן לפי ההוראה בהיתר ההחזקה שקיבלה גב' אריסון מבנק ישראל, על-פיה ממועד כניסתו של ההיתר לתוקף, אריסון לא תצביע בכח זכויות ההצבעה העולות על 5% מאמצעי השליטה בבנק. בהתאם לא הוגדלו גם שעורי ההחזקה בהצבעה של יתר המחזיקים. לפרטים אודות הוראות היתר ההחזקה, לרבות בנוגע לתקופה בה יתאפשר לאריסון למכור את החזקותיה בבנק העולות על 5%, ראה דיווח מידי של הבנק מיום 4.9.2018 (מס' אסמכתא 01-082039-2018) וכן עמ' 283-284 לדוח התקופתי של הבנק לשנת 2018.

2. כלל החזקות עסקי ביטוח בע"מ ("כלל החזקות")

כלל החזקות הינה חברה ציבורית ללא גרעין שליטה, תושבת ישראל וניירות הערך שלה רשומים למסחר בבורסה לניירות-ערך בתל-אביב בע"מ.

3. הפניקס אחזקות בע"מ ("הפניקס אחזקות")

בעל השליטה בהפניקס אחזקות הינו Belenus Lux S.a.r.l ("בלנוס"), תאגיד שהוקם בלוקסמבורג. ביום 3.11.2019 רכשה בלנוס את המניות שהחזיקה קבוצת דלק בע"מ והפכה לבעלת השליטה בהפניקס אחזקות. בעלי השליטה בבלנוס: Lewis (Lee) Sachs, Matthew Botein, CCP III Cayman GP Ltd הפניקס אחזקות מחזיקה בעקיפין ב-100% מאקסלנס השקעות בע"מ.

4. אלטשולר-שחם בע"מ

אלטשולר-שחם בע"מ ("א"ש") הינה קבוצת דיווח מוסדית הכוללת את אלטשולר-שחם גמל ופנסיה בע"מ ("א"ש גמל ופנסיה") ואלטשולר-שחם ניהול קרנות נאמנות בע"מ ("א"ש קרנות נאמנות"). בעלי השליטה בא"ש הינם:

גלעד אלטשולר (ת.ז. 057379315) באמצעות החזקה ב-100% מגילעד אלטשולר החזקות בע"מ, המחזיקה ב-44.53% ממניות א"ש. קלמן שחם ת.ז. 000915983 באמצעות החזקה ב-100% מקלמן שחם החזקות בע"מ, המחזיקה ב-44.53% ממניות א"ש. רוני בנין בר ת.ז. 336289202 המחזיקה בנאמנות ב-9.9% ממניות א"ש. בעלי השליטה בא"ש גמל ופנסיה הם:

בעלי השליטה בא"ש, כאמור בהערה לעיל, באמצעות החזקתם בא"ש המחזיקה ב-46.31% מא"ש גמל ופנסיה במישרין וב-14.25% בעקיפין באמצעות החזקה (במישרין ובעקיפין באמצעות אלטשולר-שחם החזקות גמל בע"מ) ב-49.67% מפרפקט (י.ג.א) שוקי הון בע"מ ("פרפקט"), המחזיקה ב-28.69% מא"ש גמל ופנסיה; וכן ב. יאיר לוינשטיין באמצעות החזקה של 100% ביאיר לוינשטיין החזקות בע"מ, המחזיקה ב-50.33% מפרפקט המחזיקה כאמור ב-28.69% מא"ש גמל ופנסיה.

בעלי השליטה בא"ש קרנות נאמנות הם:

בעלי השליטה בא"ש קרנות נאמנות הם בעלי השליטה בא"ש כאמור לעיל, באמצעות החזקתם בא"ש המחזיקה ב-80% מא"ש קרנות נאמנות.

תקנה 24 מניות וניירות-ערך המירים המוחזקים על-ידי בעל עניין ונושאי משרה בכירה בתאגיד, בחברה בת או בחברה קשורה סמוך לתאריך הדוח על המצב הכספי (המשך)

ד. החזקות חברות בנות במניות של חברות-בת או קשורות

שיעור החזקה			ע"נ מוחזק לתאריך המאזן	סוג מטבע	ערך הנקוב למניה	מספר מניות	שם הנייר	מספר חברה ברשם החברות	שם בעל העניין	שם החברה שבה מחזיק בעל העניין
בסמכות למנות דירקטורים	בהצבעה	בהון								
										שם החברה שבה מחזיק בעל העניין
100%	100%	100%	5.0	שקל חדש	0.00	50,000	מניות רגילות	510373053	הפועלים אמריקאי ישראל בע"מ	אמ"י נאמנים בע"מ
1%	1%	1%	1.0	שקל חדש	1.00	1	מניות רגילות	511584781	אמ"י נאמנים בע"מ	באמ"י נכסים בע"מ
99%	99%	99%	99.0	שקל חדש	1.00	99	מניות רגילות	511584781	הפועלים אמריקאי ישראל בע"מ	באמ"י נכסים בע"מ
100%	100%	100%	1,000.0	שקל חדש	1.00	1,000	מניות רגילות	1465245	הפועלים (שוויץ) לימיטד	בי אייג' איי אינווסטמנט אדיוסורס אסיה
100%	100%	100%	1,000.0	שקל חדש	1.00	1,000	מניות רגילות	515082931	הפועלים (שוויץ) לימיטד	בי אייג' איי יעוץ השקעות גלובליות (ישראל) בע"מ
100%	100%	100%	100.0	דולר ארצות-הברית	1.00	100	מניות רגילות	352460912	פועלים שוקי הון (יורו) בע"מ	בי.איי.איי - יו.אס.איי הולדינגס אינק
70%	70%	70%	235,514,687.4	שקל חדש	0.10	2,355,146,874	מניות רגילות	774483903	תרשיש - החזקות והשקעות הפועלים בע"מ	בנק פוזיטיף קרדי וה קלקימנה בנקאסי אי.אס.
100%	100%	100%	106.6	שקל חדש	0.10	1,066	מניות רגילות	510237878	אופז בע"מ	דיר ב.פ. בע"מ
100%	100%	100%	100.0	שקל חדש	1.00	100	מניות רגילות	511727232	דיר ב.פ. בע"מ	דיר ב.פ. השקעות (1992) בע"מ
100%	100%	100%	100.0	שקל חדש	1.00	100	מניות רגילות	511895773	דיר ב.פ. בע"מ	דיר ב.פ. נכסים (1993) בע"מ
100%	100%	100%	398,537,083.0	פזו אורוגוואי	1.00	398,537,083	Bearer	774177877	הפועלים (קיימן) לימיטד	הפועלים (לטין אמריקה) ס.א
100%	100%	100%	100.0	שקל חדש	1.00	100	מניות רגילות	511391278	אופז בע"מ	הפועלים נכסים (מניות) בע"מ
100%	100%	100%	0.1	דולר ארצות-הברית	0.01	10	COMMON	133732556	בי.איי.איי - יו.אס.איי הולדינגס אינק	הפועלים סקויריטיס יו אס איי איינק
100%	100%	100%	0.0	שקל חדש	0.00	10	מניות רגילות	510729205	פועלים שרותי נאמנות בע"מ	חברת נאמנות עשרת אלפים ואחת בע"מ
100%	100%	100%	0.0	שקל חדש	0.00	10	מניות רגילות	510729742	פועלים שרותי נאמנות בע"מ	חברת נאמנות עשרת אלפים ושתיים לכן בע"מ
33%	33%	33%	33,567.0	שקל חדש	0.10	335,670	מניות רגילות	510364508	רבדים (נכסים) בע"מ	חצרון חברה להשקעות בע"מ
100%	100%	100%	150,000.0	פרנק שוויצרי	100.00	1,500	מניות רגילות	900000606	הפועלים (שוויץ) לימיטד	טרינל אל טי די אין ליקודיישן
100%	100%	100%	0.1	שקל חדש	0.00	1,000	מניות רגילות	510125784	הפועלים אמריקאי ישראל בע"מ	יפת רישומים בע"מ
5%	5%	5%	0.5	שקל חדש	0.10	5	מניות רגילות	510439284	ביצור בע"מ	מבנים וצידוד בע"מ
100%	100%	100%	100.0	שקל חדש	1.00	100	מניות רגילות	511470999	דיר ב.פ. בע"מ	מי-עוז בע"מ
100%	100%	100%	3,986,850.0	שקל חדש	1.00	3,986,850	מניות רגילות	500422084	בנק פוזיטיף קרדי וה קלקימנה בנקאסי אי.אס.	סי ביליסים טקנולוג'ילרי
0%	0%	0%	4,375.0	שקל חדש	1.00	4,375	מניות רגילות	500422084	אגם חברה פיננסית בע"מ	סי ביליסים טקנולוג'ילרי
0%	0%	0%	4,375.0	שקל חדש	1.00	4,375	מניות רגילות	500422084	אגרות חברה להנפקות של בנק הפועלים בע"מ	סי ביליסים טקנולוג'ילרי
0%	0%	0%	4,375.0	שקל חדש	1.00	4,375	מניות רגילות	500422084	תעודה חברה פיננסית בע"מ	סי ביליסים טקנולוג'ילרי
100%	100%	100%	50,000.0	שקל חדש	1.00	50,000	מניות רגילות	513624338	הפועלים נכסים (מניות) בע"מ	פועלים אופקים בע"מ
99%	99%	99%	99.0	שקל חדש	1.00	99	ללא הון מניות	550019012	פועלים וונצ'רס בע"מ	פועלים דלתא פנד שותפות מוגבלת
100%	100%	100%	999.0	שקל חדש	1.00	999	מניות רגילות	512433194	פועלים וונצ'רס בע"מ	פועלים וונצ'רס - ניהול קרנות בע"מ
0%	0%	0%	1.0	שקל חדש	1.00	1	מניות רגילות	512433194	פועלים שוקי הון והשקעות - החזקות בע"מ	פועלים וונצ'רס - ניהול קרנות בע"מ
0%	48%	48%	9,513.3	שקל חדש	0.01	951,330	מניות רגילות	512882317	פועלים וונצ'רס בע"מ	פועלים וונצ'רס 1 בע"מ
100%	0%	0%	1.0	שקל חדש	1.00	1	ללא הון מניות	512882317	פועלים וונצ'רס - ניהול קרנות בע"מ	פועלים וונצ'רס 1 בע"מ
100%	0%	0%	100.0	שקל חדש	1.00	100	ללא הון מניות	530205905	פועלים וונצ'רס - ניהול קרנות בע"מ	פועלים וונצ'רס 2 אל.פי
100%	100%	100%	1,516,608.9	שקל חדש	0.01	151,660,886	מניות רגילות	510820046	פועלים שוקי הון והשקעות - החזקות בע"מ	פועלים וונצ'רס בע"מ
100%	100%	100%	269.8	שקל חדש	0.10	2,698	מניות רגילות א'	510464795	הפועלים נכסים (מניות) בע"מ	פועלים ונצ'ר סרביס ישראל בע"מ
100%	100%	100%	1,000.0	שקל חדש	1.00	1,000	מניות רגילות	513661025	פועלים אופקים בע"מ	פועלים משכנתאות סוכנות לביטוח (2005) בע"מ

תקנה 24 מניות וניירות-ערך המירים המוחזקים על-ידי בעל עניין ונושאי משרה בכירה בתאגיד, בחברה בת או בחברה קשורה סמוך לתאריך הדוח על המצב הכספי (המשך)

ד. החזקות חברות בנות במניות של חברות-בת או קשורות (המשך)

שיעור החזקה			ע"נ מוחזק לתאריך המאזן	סוג מטבע	ערך הנקוב למניה	מספר מניות	שם הנייר	מספר חברה ברשם החברות	שם בעל העניין	שם החברה שבה מחזיק בעל העניין
בסמכות למנות דירקטורים	בהצבעה	בהון								
										שם החברה שבה מחזיק בעל העניין
100%	100%	100%	180,628,882.0	שקל חדש	1.00	180,628,882	מניות רגילות	520032541	ביצור בע"מ	פועלים שוקי הון - בית השקעות בע"מ
1%	1%	1%	1.0	שקל חדש	1.00	1	מניות רגילות	511735185	פועלים וונצ'רס בע"מ	פועלים שוקי הון - יישומים ומחקרים פיננסיים בע"מ
99%	99%	99%	99.0	שקל חדש	1.00	99	מניות רגילות	511735185	פועלים שוקי הון והשקעות בע"מ	פועלים שוקי הון - יישומים ומחקרים פיננסיים בע"מ
100%	100%	100%	999.0	שקל חדש	1.00	999	מניות רגילות	512693441	פועלים וונצ'רס בע"מ	פועלים שוקי הון (יורו) בע"מ
0%	0%	0%	1.0	שקל חדש	1.00	1	מניות רגילות	512693441	פועלים שוקי הון והשקעות בע"מ	פועלים שוקי הון (יורו) בע"מ
48%	48%	48%	4,816,131.0	שקל חדש	1.00	4,816,131	מניות רגילות	520043290	פועלים שוקי הון - בית השקעות בע"מ	פועלים שוקי הון והשקעות - החזקות בע"מ
48%	48%	48%	4,816,131.0	שקל חדש	1.00	4,816,131	מניות רגילות	520043290	תרשיש - החזקות והשקעות הפועלים בע"מ	פועלים שוקי הון והשקעות - החזקות בע"מ
100%	100%	100%	100.0	שקל חדש	1.00	100	מניות רגילות	980582800	פועלים וונצ'רס בע"מ	פי סי אם הדסון הולדינגס אל אל סי
99%	99%	99%	99.0	שקל חדש	1.00	99	מניות רגילות	980582799	פועלים וונצ'רס בע"מ	פי סי אם הדסון מנג'מנט קומפני הולדינגס אל פי
1%	1%	1%	1.0	שקל חדש	1.00	1	מניות רגילות	980582799	פי סי אם הדסון הולדינגס אל אל סי	פי סי אם הדסון מנג'מנט קומפני הולדינגס אל פי
39%	39%	39%	1.0	שקל חדש	1.00	1	ללא הון מניות	540287265	פועלים וונצ'רס בע"מ	פיטנגו 2019 אס פי וי די.אנ שותפות מוגבלת
100%	100%	100%	11.5	שקל חדש	0.00	114,799	מניות רגילות	510437494	רבדים (נכסים) בע"מ	צדית בע"מ
100%	100%	100%	4,999,999.0	דולר ארצות-הברית	1.00	4,999,999	מניות רגילות	740000401	אופז בע"מ	שור-הא אינטרנשיונל לימיטד.
100%	100%	0%	0.0	שקל חדש	0.00	1	מניות יסוד	510810294	רותסה בע"מ	תוט תיור וטיוול בע"מ
0%	0%	10%	521.9	שקל חדש	0.10	5,219	מניות רגילות	510549249	דיר ב.פ. בע"מ	תעוש אזורי פיתוח בע"מ
0%	0%	7%	360.0	שקל חדש	0.01	36,000	מניות בכורה	510549249	דיר ב.פ. בע"מ	תעוש אזורי פיתוח בע"מ
0%	0%	75%	4,025.0	שקל חדש	0.00	40,250,000	מניות בכורה א'	510549249	דיר ב.פ. בע"מ	תעוש אזורי פיתוח בע"מ
100%	100%	0%	0.1	שקל חדש	0.10	1	מניות מיוחדות	510549249	דיר ב.פ. בע"מ	תעוש אזורי פיתוח בע"מ

תקנה 24 א

הסכום בש"ח		
מונפק ונפרע	רשום	
1,337,377,111	4,000,000,000	הון המניות
		מניות רגילות בנות - 1 ש"ח

מניות רדומות

בנק הפועלים בע"מ מחזיק 2,208,952 מניות רדומות והחזקה זו מהווה 100% מהמניות הרדומות. מספר המניות הכלולות בהון המניות המונפק בניכוי המניות הרדומות שאינן מקנות זכויות כלשהן - 1,335,168,159. המניות רשומות למסחר בבורסות לניירות-ערך בתל-אביב.

תקנה 24 ב מרשם בעלי מניות

כמות מניות	ספר בעלי מניות - בנק הפועלים בע"מ
1,337,339,115	חברה לרישומים של בנק הפועלים בע"מ*
31,680	ציצ'אן אברהם
2,450	דון מקסוול
1,640	פלורסהיים מרק וציפורה
700	אגמון אליהו
603	ברקנר אלברט
544	לוי ויקטוריה
122	מינדל שירה מילכה
100	גבע אריה
75	פנצר נתן
40	זקס ערן
10	יהודה בר-לב
10	נוימן דוד
10	אהרון אליאס
5	כלב ויקטוריה
2	אמ"מ ג. - השקעות ופיננסים בע"מ
1	זקצר רם
1	ארז טל
1	קרמר משה
1	פלדמן אבי
1	לבנת רז
1,337,377,111	סך-הכל

* כמות המניות בחברה לרישומים, כלולות 2,208,952 מניות רדומות שבבעלות בנק הפועלים.

שם	עודד ערן
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 053378824 תאריך לידה: 28.5.1955 מען: צמרות 171/6, הרצליה נתינות: ישראלית וגרמנית
חברות בועדות הדירקטוריון	יו"ר ועדות הדירקטוריון: ועדת ממשל תאגידי ומחזיקי עניין וועדת אשראי. חבר ועדות הדירקטוריון: ועדה לאסטרטגיה ופיתוח עסקי, הוועדה לטכנולוגיית מידע וחדשנות טכנולוגית והוועדה לניהול ובקרת סיכונים. כיהן כיו"ר הוועדה לטכנולוגיית מידע וחדשנות טכנולוגית עד ליום 1 ביולי 2019.
האם הוא דירקטור בלתי תלוי/דירקטור חיצוני לפי חוק החברות/דירקטור חיצוני לפי הוראה 301	לא
האם הוא עובד של החברה, חברה בת שלו, חברה קשורה שלו או של בעל עניין בו	יו"ר דירקטוריון הבנק מיום 1 בינואר 2017.
התאריך בו החלה כהונתו כדירקטור בחברה	18 בפברואר 2016.
השכלה והתעסקות בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור	בעל תואר שני במשפטים, אוניברסיטת תל-אביב; בעל תואר שני בספרות - אוניברסיטת תל-אביב; בעל תואר ראשון במשפטים - אוניברסיטת תל-אביב; בעל תואר ראשון במדעי הרוח - האוניברסיטה הפתוחה.
האם ובעל שליטה בחברות: חברת עורך-דין עודד ערן ומינורטיל בע"מ.	דירקטור ובעל שליטה בחברות: חברת עורך-דין עודד ערן ומינורטיל בע"מ.
יו"ר הוועד המנהל של עמותת פועלים בקהילה (ע"ר); יו"ר הוועד המנהל של קרן פרץ נפתלי (ע"ר); חבר הוועד המנהל של אוניברסיטת תל-אביב; ונשיא איגוד הבנקים.	יו"ר הוועד המנהל של עמותת פועלים בקהילה (ע"ר); יו"ר הוועד המנהל של קרן פרץ נפתלי (ע"ר); חבר הוועד המנהל של אוניברסיטת תל-אביב; ונשיא איגוד הבנקים.
שימש יועץ מיוחד למשרד עורכי הדין גולדפרב, זליגמן ושות' ומרצה מן החוץ בפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל-אביב.	שימש יועץ מיוחד למשרד עורכי הדין גולדפרב, זליגמן ושות' ומרצה מן החוץ בפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל-אביב.
האם הוא דירקטור שהחברה רואה בו בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית/בעל כשירות מקצועית/דירקטור מומחה	בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית וכשירות מקצועית. דירקטור מומחה.
האם לפי מיטב ידיעת החברה והדירקטורים הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד	לא

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צויין אחרת. ככלל, פרטים אודות כהונות ועיסוקים בעבר של דירקטורים ניתנים לתקופה של חמש השנים האחרונות.

תקנה 26 דירקטוריון הבנק⁽¹⁾ (המשך)

שם	דוד אבנר
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 050782184 תאריך לידה: 29.8.1951 מען: דרך השדות 16, בית יצחק נתינות: ישראלית
חברות בועדות הדירקטוריון	ועדת ביקורת, ועדת תגמול והוועדה לאסטרטגיה ופיתוח עסקי.
האם הוא דירקטור בלתי תלוי/דירקטור חיצוני לפי חוק החברות/דירקטור חיצוני לפי הוראה 301	דירקטור חיצוני לפי הוראות חוק החברות.
האם הוא עובד של החברה, חברה בת שלו, חברה קשורה שלו או של בעל עניין בו	לא
התאריך בו החלה כהונתו כדירקטור בחברה	10 בספטמבר 2019.
השכלה והתעסקות בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור	בעל תואר ראשון במתמטיקה ופילוסופיה - אוניברסיטת חיפה. בעל תואר שני במנהל עסקים - הטכניון חיפה. בוגר קורסי מנחתי מערכות מידע ממוחשבות - הטכניון חיפה, המדור ללימודי חוץ.
	מכהן כיו"ר דירקטוריון Cellomat LDT. ייעץ בעבר לדירקטוריון Starcom Ltd.
	כיהן עד שנת 2017 כדירקטור בבנק לאומי לישראל בע"מ.
האם הוא דירקטור שהחברה רואה בו בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית/בעל כשירות מקצועית/דירקטור מומחה	בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית וכשירות מקצועית. דירקטור מומחה.
האם לפי מיטב ידיעת החברה והדירקטורים הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד	לא

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צויין אחרת. ככלל, פרטים אודות כהונות ועיסוקים בעבר של דירקטורים ניתנים לתקופה של חמש השנים האחרונות.

תקנה 26 דירקטוריון הבנק⁽¹⁾ (המשך)

שם	רונית אברמזון רוקח
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 054121108 תאריך לידה: 17.8.1957 מען: שמשון 5, ירושלים נתינות: ישראלית
חברות בוועדות הדירקטוריון	יו"ר ועדת ביקורת של הדירקטוריון. חברה בוועדות הדירקטוריון: הוועדה לניהול ובקרת סיכונים, ועדת ממשל תאגידי ומחזיקי עניין וועדת תגמול.
האם היא דירקטורית בלתי תלויה/דירקטורית חיצונית לפי חוק החברות/דירקטורית חיצונית לפי הוראה 301	דירקטורית חיצונית לפי הוראות חוק החברות.
האם היא עובדת של החברה, חברה בת שלו, חברה קשורה שלו או של בעל עניין בו	לא
התאריך בו החלה כהונתה כדירקטורית בחברה	5 בפברואר 2018.
השכלה והתעסקות בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט התאגידים שבהם היא משמשת דירקטורית	בעלת תואר ראשון במשפטים - האוניברסיטה העברית ירושלים. נותנת שירותי ייעוץ משפטי בתחומי חברות, ניירות-ערך ובנקאות.
האם היא דירקטורית שהחברה רואה בה בעלת מומחיות חשובונאית ופיננסית/בעלת כשירות מקצועית/דירקטור מומחה	חברת הוועד המנהל בעמותות הבאות: עמותת שילוב - מכון לטיפול משפחתי וזוגי (ע"ר); עמותת הקרן לירושלים (ע"ר); מכללה האקדמית בית ברל (ע"ר); חברת האספה הכללית של ציפורי מרכז להכשרה ומנהיגות בע"מ (חל"צ). כיהנה בעבר כדירקטורית במגדל חברה לביטוח בע"מ, מגדל אחזקות ביטוח ופיננסים בע"מ, מגדל שוקי הון בע"מ וכרמל אולפינים בע"מ (דח"צ).
האם לפי מיטב ידיעת החברה והדירקטורים היא בת משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד	בעלת כשירות מקצועית. דירקטור מומחה.
	לא

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צויין אחרת. ככלל, פרטים אודות כהונות ועיסוקים בעבר של דירקטורים ניתנים לתקופה של חמש השנים האחרונות.

תקנה 26 דירקטוריון הבנק⁽¹⁾ (המשך)

שם	נעם הנגבי
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 055445647 תאריך לידה: 20.7.1958 מען: בן גוריון 14ב', כפר סבא נתינות: ישראלית
חברות בוועדות הדירקטוריון	ועדת אשראי, הוועדה לניהול ובקרת סיכונים, ועדת ממשל תאגידי ומחזיקי עניין והוועדה לטכנולוגיית מידע וחדשנות טכנולוגית.
האם הוא דירקטור בלתי תלוי/דירקטור חיצוני לפי חוק החברות/דירקטור חיצוני לפי הוראה 301	דירקטור חיצוני לפי הוראה 301 ודירקטור בלתי תלוי.
האם הוא עובד של החברה, חברה בת שלו, חברה קשורה שלו או של בעל עניין בו	לא
התאריך בו החלה כהונתו כדירקטור בחברה	6 באוקטובר 2019
השכלה והתעסקות בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור	בעל תואר ראשון בכלכלה ומדעי המחשב - אוניברסיטת בר-אילן. דירקטור בנעם הנגבי בע"מ (חברה בבעלות מלאה).
כיהן בעבר כסמנכ"ל, ראש אגף מערכות מידע ותקשוב במכבי שירותי בריאות; שימש כיועץ טכנולוגי חיצוני בשירותי בריאות כללית בע"מ.	
האם הוא דירקטור שהחברה רואה בו בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית/בעל כשירות מקצועית/דירקטור מומחה	בעל כשירות מקצועית. דירקטור מומחה.
האם לפי מיטב ידיעת החברה והדירקטורים הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד	לא

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צויין אחרת. ככלל, פרטים אודות כהונות ועיסוקים בעבר של דירקטורים ניתנים לתקופה של חמש השנים האחרונות.

תקנה 26 דירקטוריון הבנק⁽¹⁾ (המשך)

שם	דליה לב
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 007555337 תאריך לידה: 2.8.1947 מען: בני משה 16/33, תל-אביב נתינות: ישראלית
חברות בוועדות הדירקטוריון	יו"ר ועדת תגמול של הדירקטוריון. חברה בוועדות הדירקטוריון: ועדת אשראי, ועדת ביקורת, ועדה לאסטרטגיה ופיתוח עסקי, הוועדה לטכנולוגיית מידע וחדשנות טכנולוגית.
האם היא דירקטורית בלתי תלויה/דירקטורית חיצונית לפי חוק החברות/דירקטורית חיצונית לפי הוראה 301	דירקטורית חיצונית לפי הוראות חוק החברות.
האם היא עובדת של החברה, חברה בת שלה, חברה קשורה שלה או של בעל עניין בה	לא
התאריך בו החלה כהונתה כדירקטורית בחברה	12 באפריל 2018
השכלה והתעסקות בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט התאגידים שבהם היא משמשת דירקטורית	רואת חשבון מוסמכת - האוניברסיטה העברית. LLM (מוסמך במשפטים) - אוניברסיטת בר אילן. Advanced Management Program - Harvard Business School. מגשרת מוסמכת - לשכת עורכי הדין. דירקטורית בבלגל בע"מ (חברה בבעלות מלאה). מנטורית לדירקטורים בעמותת יסמין (ע"ר).
	מכהנת כדירקטורית חיצונית בחברת שטראוס גרופ בע"מ מכהנת בחבר הנאמנים של אוניברסיטת תל-אביב ושל אוניברסיטת בן גוריון. כיהנה בעבר כדירקטורית בחברות: הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ, פז חברת הנפט בע"מ.
האם היא דירקטורית שהחברה רואה בה בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית/בעלת כשירות מקצועית/דירקטורית מומחית	בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית וכשירות מקצועית. דירקטור מומחה.
האם לפי מיטב ידיעת החברה והדירקטורים היא בת משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד	לא

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צויין אחרת. ככלל, פרטים אודות כהונות ועיסוקים בעבר של דירקטורים ניתנים לתקופה של חמש השנים האחרונות.

תקנה 26 דירקטוריון הבנק⁽¹⁾ (המשך)

שם	ד"ר דוד צביליחובסקי
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 057056426 תאריך לידה: 31.8.1961 מען: הבנים 1, רמת השרון נתינות: ישראלית
חברות בועדות הדירקטוריון	ועדת אשראי, הוועדה לניהול ובקרת סיכונים והוועדה לאסטרטגיה ופיתוח עסקי
האם הוא דירקטור בלתי תלוי/דירקטור חיצוני לפי חוק החברות/דירקטור חיצוני לפי הוראה 301	לא
האם הוא עובד של החברה, חברה בת שלו, חברה קשורה שלו או של בעל עניין בו	לא
התאריך בו החלה כהונתו כדירקטור בחברה	25 בספטמבר 2019.
השכלה והתעסקות בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור	דוקטור בכלכלה - אוניברסיטת תל-אביב. בעל תואר ראשון במדעי המחשב - אוניברסיטת תל-אביב. בעל תואר שני בכלכלה - האוניברסיטה העברית. בעל תואר שני במדעי המחשב - האוניברסיטה העברית.
	מכהן כחבר הסגל האקדמי הבכיר של הפקולטה לניהול באוניברסיטת תל-אביב, כדירקטור ובעל שליטה באיננובנט ישראל בע"מ וכיועץ לחברות טכנולוגיה מתקדמת.
	כיהן בחמש השנים האחרונות כפרופסור אורח של Cyprus International Institute Of Management.
האם הוא דירקטור שהחברה רואה בו בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית/בעל כשירות מקצועית/דירקטור מומחה	בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית וכשירות מקצועית. דירקטור מומחה.
האם לפי מיטב ידיעת החברה והדירקטורים הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד	לא

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צויין אחרת. ככלל, פרטים אודות כהונות ועיסוקים בעבר של דירקטורים ניתנים לתקופה של חמש השנים האחרונות.

תקנה 26 דירקטוריון הבנק⁽¹⁾ (המשך)

שם	משה קורן
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 1228998 תאריך לידה: 8.7.1938 מען: בן יהודה 5, קרית-אונו נתינות: ישראלית
חברות בועדות הדירקטוריון	יו"ר הוועדה לניהול ובקרת סיכונים של הדירקטוריון. חבר בועדות הדירקטוריון: ועדת אשראי, ועדת ביקורת וועדת תגמול.
האם הוא דירקטור בלתי תלוי/דירקטור חיצוני לפי חוק החברות/דירקטור חיצוני לפי הוראה 301	לא
האם הוא עובד של החברה, חברה בת שלו, חברה קשורה שלו או של בעל עניין בו	לא
התאריך בו החלה כהונתו כדירקטור בחברה	3 באוגוסט 1992.
השכלה והתעסקות בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור	בעל תואר ראשון בכלכלה וסטטיסטיקה - האוניברסיטה העברית. בוגר קורסים בנושא ניתוח דו"חות כספיים. יועץ בנקאי ופיננסי. מכהן כדירקטור בחברת פרייזי רייטינג בע"מ.
האם הוא דירקטור שהחברה רואה בו בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית וכשירות מקצועית	בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית וכשירות מקצועית. דירקטור מומחה.
האם לפי מיטב ידיעת החברה והדירקטורים הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד	לא

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צויין אחרת. ככלל, פרטים אודות כהונות ועיסוקים בעבר של דירקטורים ניתנים לתקופה של חמש השנים האחרונות.

תקנה 26 דירקטוריון הבנק⁽¹⁾ (המשך)

שם	ריצ'ארד קפלן
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 011176500 תאריך לידה: 26.8.1955 מען: לוי אשכול 16/63, תל-אביב נתינות: ישראלית ואמריקאית
חברות בועדות הדירקטוריון	יו"ר הוועדה לטכנולוגיית מידע וחדשנות טכנולוגית. חבר בועדות הדירקטוריון: ועדת ממשל תאגידי ומחזיקי עניין והוועדה לאסטרטגיה ופיתוח עסקי.
האם הוא דירקטור בלתי תלוי/דירקטור חיצוני לפי חוק החברות/דירקטור חיצוני לפי הוראה 301	לא
האם הוא עובד של החברה, חברה בת שלו, חברה קשורה שלו או של בעל עניין בו	לא
התאריך בו החלה כהונתו כדירקטור בחברה	1 ביולי 2018.
השכלה והתעסקות בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור	מהנדס מכונות, אוניברסיטת בראון. בוגר במשפטים (J.D.), אוניברסיטת קורנל. מכהן כדירקטור ברא. קפלן 22 ייעוץ בע"מ (חברה בבעלות מלאה). מכהן כדירקטור בחברות: Decentralized Mobile Applications Ltd, Resolution Gaming (Sweden), 8e14, Twigggle
האם הוא דירקטור שהחברה רואה בו בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית/בעל כשירות מקצועית/דירקטור מומחה	כיהן בעבר כסגן נשיא, ראש תחום פיתוח שירותים פיננסיים גלובליים בחברת IBM; כמנכ"ל חברת IBM Israel; כחבר מועצת המנהלים בלשכת מסחר ישראל ארצות-הברית וכיו"ר חברי הדסה. בעל כשירות מקצועית. דירקטור מומחה.
האם לפי מיטב ידיעת החברה והדירקטורים הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד	לא

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צויין אחרת. ככלל, פרטים אודות כהונות ועיסוקים בעבר של דירקטורים ניתנים לתקופה של חמש השנים האחרונות.

תקנה 26 דירקטוריון הבנק⁽¹⁾ (המשך)

שם	ראובן קרופיק
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 013482518 תאריך לידה: 22.8.1951 מען: העמק 3, הוד השרון נתינות: ישראלית וארגוניאית
חברות בועדות הדירקטוריון	יו"ר הוועדה לאסטרטגיה ופיתוח עסקי. חבר בועדות הדירקטוריון: ועדת ביקורת, ועדת ממשל תאגידי ומחזיקי עניין והוועדה לטכנולוגיית מידע וחדשנות טכנולוגית.
האם הוא דירקטור בלתי תלוי/דירקטור חיצוני לפי חוק החברות/דירקטור חיצוני לפי הוראה 301	האם הוא דירקטור בלתי תלוי/דירקטור חיצוני לפי חוק החברות/דירקטור חיצוני לפי הוראה 301
האם הוא עובד של החברה, חברה בת שלו, חברה קשורה שלו או של בעל עניין בו	לא
התאריך בו החלה כהונתו כדירקטור בחברה	18 בפברואר 2016
השכלה והתעסקות בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור	בעל תואר ראשון במדעי החברה, תוך התמחות בכלכלה ומדעי המדינה - האוניברסיטה העברית ירושלים. בעל תואר ראשון במשפטים - אוניברסיטת תל-אביב. בוגר השתלמות במנהל עסקים של מרכז קלוג (Kellogg) רקאנטי - אוניברסיטת תל-אביב.
האם הוא דירקטור שהחברה רואה בו בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית/בעל כשירות מקצועית/דירקטור מומחה	דירקטור בחברות, יזם עסקי. דירקטור ב-NYK Technologies (חברה משפחתית). חבר בוועד המנהל של המכון לביומתטיקה רפואית (ע"ר). מרצה מן החוץ באוניברסיטת בן-גוריון.
האם לפי מיטב ידיעת החברה והדירקטורים הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד	כיהן בעבר כמנכ"ל בכלל תעשיות ביוטכנולוגיה בע"מ; כשותף, יו"ר דירקטוריון ומנכ"ל ארטה וונצ'ר גרופ בע"מ; כיו"ר דירקטוריון החברות: גמידה סל בע"מ, מדיוונד בע"מ, אנדרומדה ביוטק בע"מ; וכדירקטור בקיורטק בע"מ, יקבי רקאנטי בע"מ וקמפוס ביו ניהול בע"מ.
האם הוא דירקטור בחברות, יזם עסקי.	בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית וכשירות מקצועית. דירקטור מומחה.
האם לפי מיטב ידיעת החברה והדירקטורים הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד	לא
יעקב פאר	כיהן כדירקטור בבנק עד ליום 5 באוקטובר 2019.
מס' זיהוי: 052242609 תאריך לידה: 16.04.1954	

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צויין אחרת. ככלל, פרטים אודות כהונות ועיסוקים בעבר של דירקטורים ניתנים לתקופה של חמש השנים האחרונות.

תקנה 26 נושאי משרה בכירה של הבנק⁽¹⁾

שם	דב קוטלר
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 054010483 תאריך לידה: 2.8.1956
תאריך תחילת כהונה	1 באוקטובר 2019.
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו	מנהל כללי.
האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
השכלתו וניסיונו העסקי בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם	בעל תואר ראשון במנהל עסקים - אוניברסיטת תל-אביב. בעל תואר שני בכלכלה - אוניברסיטת תל-אביב.
כיהן בעבר כיו"ר דירקטוריון אינטו השקעות בע"מ (וכן בתאגידים שחברות הקבוצה הן שותף כללי שלהן - פינטו אפיק ואינטו אושקוש) וכמנכ"ל ישראל כרטיס בע"מ ופועלים אקספרס בע"מ. כן כיהן כדירקטור בבזק החברה הישראלית לתקשורת בע"מ, פלאפון, YES, בזק בינלאומי, בזק און ליין, וי-פיננסי טכנולוגיות בע"מ (ובחברות נוספות בקבוצה) ועמיר שיווק והשקעות בחקלאות בע"מ. כמו-כן כיהן כחבר הוועד המייעץ של סטארטאפים בתחום הפינטק, Doorbill A.B.C. וספליטאיט בע"מ וכיועץ חיצוני של החברות: מקס איט פיננסים בע"מ, Warburg Pincus.	
שם	עמית אוברקוביץ'
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 059030015 תאריך לידה: 19.8.1964
תאריך תחילת כהונה	1 בדצמבר 2019.
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו	משנה למנהל כללי, ממונה על חטיבת משאבי אנוש מיום 1 בדצמבר 2019. מכהן כדירקטור באבוקה חברה להשקעות בע"מ.
האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
השכלתו וניסיונו העסקי בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם	בעל תואר ראשון במדע המדינה - אוניברסיטת תל-אביב בעל תואר שני במנהל עסקים - אוניברסיטת דרבי מיוני 2015 ועד דצמבר 2019 - סמנכ"ל משאבי אנוש בחברת חשמל לישראל.
	החל משנת 1998 - חבר בוועד המנהל (בהתנדבות) של עמותת א.וי. ישראל A.V. ISRAEL (ע"ר) מרצה אורח - אוניברסיטת תל-אביב

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צויין אחרת. ככלל, פרטים אודות כהונות ועיסוקים בעבר של נושאי משרה בכירה בבנק ניתנים לתקופה של חמש השנים האחרונות.

תקנה 26 נושאי משרה בכירה של הבנק⁽¹⁾ (המשך)

שם	יעל אלמוג
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 59284745 תאריך לידה: 6.3.1968
תאריך תחילת כהונה	מכהנת כחברת הנהלה מיום 1 ביוני 2017.
התפקיד שהיא ממלאת בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו	משנה למנהל כללי, היועצת המשפטית הראשית של הבנק מיום 1 במרץ 2018.
האם היא בעלת עניין בתאגיד או בת משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
השכלתה וניסיונה העסקי בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהיא מחזיקה בהם	בעלת תואר ראשון במשפטים - אוניברסיטת תל-אביב בעלת תואר שני במשפטים - אוניברסיטת קולומביה, ניו-יורק. מיוני 2017 ועד פברואר 2018 - משנה למנהל כללי, הממונה על חטיבת מחזיקי עניין. ממרץ 2012 עד מאי 2017 - מנהלת ארגון התקינה החשבונאית הבינלאומית IFRS בלונדון. חברה בוועד המנהל של העמותות פועלים בקהילה (ע"ר) וקרן פרץ נפתלי (ע"ר).
שם	אמיר בכר
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 029331113 תאריך לידה: 20.4.1972
תאריך תחילת כהונה	מכהן כחבר הנהלה מיום 29 במאי 2018
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו	משנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה לניהול סיכונים.
האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
השכלתו וניסיונו העסקי בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם	בעל תואר בוגר במשפטים וכלכלה מהאוניברסיטה העברית. בעל תואר מוסמך בכלכלה ותואר דוקטור במשפטים מהאוניברסיטה העברית. מנובמבר 2016 ועד מאי 2018 - מנהל אגף ייעוץ ומחקר. מנובמבר 2010 ועד אוקטובר 2016 - קצין ציות ראשי של הבנק. מרצה מן החוץ בדיני בנקאות באוניברסיטה העברית בירושלים.

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צויין אחרת. ככלל, פרטים אודות כהונות ועיסוקים בעבר של נושאי משרה בכירה בבנק ניתנים לתקופה של חמש השנים האחרונות.

תקנה 26 נושאי משרה בכירה של הבנק⁽¹⁾ (המשך)

שם	אתי בן-זאב
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 023571540 תאריך לידה: 2.12.1967
תאריך תחילת כהונה	מכהנת כחברת הנהלה מיום 14 בפברואר 2016.
התפקיד שהיא ממלאת בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו	משנה למנהל כללי, ממונה על חטיבת טכנולוגיה ומחשוב. מכהנת כיו"ר דירקטוריון פועלית בע"מ (חברה בת של הבנק).
האם היא בעלת עניין בתאגיד או בת משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
השכלתה וניסיונה העסקי בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהיא מחזיקה בהם	בעלת תואר ראשון במתמטיקה ומדעי המחשב - אוניברסיטת תל-אביב. בעלת תואר שני במנהל עסקים - אוניברסיטת תל-אביב. מאוגוסט 2014 ועד ינואר 2016 מנהלת אגף הפיתוח. מאפריל 2010 ועד אוגוסט 2014 מנהלת אגף תשתיות.
שם	רם גב
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 032283046 תאריך לידה: 3.4.1975
תאריך תחילת כהונה	1 בינואר 2020.
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו	משנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה הפיננסית - CFO. מכהן כדירקטור בחברות: דיר. ב.פ. בע"מ, דיר. ב.פ. השקעות (1992) בע"מ, דיר. ב.פ. נכסים (1993) בע"מ, מבנים וציוד בע"מ, ביתן חברה להשקעות ולמשכנתאות בע"מ, עלצור חברה לפיתוח נכסים, צדית בע"מ, רבדים (נכסים) בע"מ, רמח"ל פועלים בע"מ.
האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
השכלתו וניסיונו העסקי בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם	בעל תואר ראשון בחשבונאות וכלכלה - האוניברסיטה העברית. בעל תואר שני במנהל עסקים - האוניברסיטה העברית. רואה חשבון מוסמך. משנת 2011 ועד 2019 כיהן כ-CFO בישראל בע"מ (מחודש יוני 2019 כיהן גם כמשנה למנכ"ל ישראל בע"מ).

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צויין אחרת. ככלל, פרטים אודות כהונות ועיסוקים בעבר של נושאי משרה בכירה בבנק ניתנים לתקופה של חמש השנים האחרונות.

תקנה 26 נושאי משרה בכירה של הבנק⁽¹⁾ (המשך)

שם	צחי כהן
פרטים אישיים	מס' זיהוי 022007587 תאריך לידה: 29.9.1965
תאריך תחילת כהונה	מכהן כחבר הנהלה מיום 1 ביולי 2012.
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו	משנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה הפיננסית - CFO. מכהן כדירקטור בחברות הבת הבאות: דיר. ב.פ. בע"מ, דיר. ב.פ. השקעות (1992) בע"מ, דיר. ב.פ. נכסים (1993) בע"מ, מבנים וציווד בע"מ, ביתן חברה להשקעות ולמשכנתאות בע"מ, עלצור חברה לפיתוח נכסים, צדית בע"מ, רבדים (נכסים) בע"מ, רמח"ל פועלים בע"מ.
האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
השכלתו וניסיונו העסקי בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם	בעל תואר ראשון בהנדסה אוירונאוטית - הטכניון, חיפה. בעל תואר שני במנהל עסקים - אוניברסיטת תל-אביב. מיולי 2012 ועד פברואר 2018 - משנה למנהל כללי, הממונה על החטיבה לניהול סיכונים.
שם	עופר לוי
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 052222577 תאריך לידה: 15.2.1954
תאריך תחילת כהונה	מכהן כחבר הנהלה מיום 1 במאי 2006.
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו	משנה למנהל כללי, חשבונאי ראשי. מכהן כיו"ר דירקטוריון בחברות הבת הבאות: אמ"י נאמנים בע"מ, יפת רישומים בע"מ.
האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
השכלתו וניסיונו העסקי בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם	בעל תואר ראשון בחשבונאות וכלכלה - אוניברסיטת תל-אביב. רואה חשבון מוסמך. כיהן בעבר כדירקטור בדירקטוריון חברת הבת פועלים אקספרס בע"מ.

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צויין אחרת. ככלל, פרטים אודות כהונות ועיסוקים בעבר של נושאי משרה בכירה בבנק ניתנים לתקופה של חמש השנים האחרונות.

תקנה 26 נושאי משרה בכירה של הבנק⁽¹⁾ (המשך)

שם	ידין ענתבי
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 028078525 תאריך לידה: 31.10.1970
תאריך תחילת כהונה	מכהן כחבר הנהלה מיום 23 ביולי 2013.
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה או בבעל עניין בו	משנה למנהל כללי, ממונה על חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית החל מיום 29 במאי 2018. מכהן כיו"ר דירקטוריון בחברות הבת הבאות: בנק הפועלים שוויץ, פועלים החזקות פיננסיות (1993) בע"מ, חברה לרישומים של בנק הפועלים בע"מ, פועלים שוקי הון והשקעות-החזקות בע"מ, פועלים שוקי הון-בית השקעות בע"מ, פועלים שוקי הון בע"מ, פקעות פועלים בע"מ, קונטיננטל פועלים בע"מ, אופז בע"מ, הפועלים אמריקאי ישראלי בע"מ, הפועלים נכסים מניות בע"מ, תרשיש-החזקות והשקעות הפועלים בע"מ, תעודה חברה פיננסית בע"מ, הפועלים הנפקות בע"מ, באמ"י נכסים בע"מ. מכהן כדירקטור בחברת הבת Hapoalim International.
האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
השכלתו וניסיונו העסקי בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם	בעל תואר ראשון בחשבונאות וכלכלה - האוניברסיטה העברית בירושלים. בעל תואר שני במנהל עסקים (התמחות במימון) - האוניברסיטה העברית בירושלים. רואה חשבון מוסמך. מכהן כדירקטור בידין ענתבי ייעוץ בע"מ. מ-23 ביולי 2013 ועד 29 במאי 2018 משנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה הפיננסית - CFO. כיהן בעבר כממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון במשרד האוצר. כיהן בעבר כיו"ר דירקטוריון חברות הבת הבאות: פועלים משכנתאות סוכנות לביטוח (2005) בע"מ ופועלים אופקים בע"מ, כסגן יו"ר הדירקטוריון בבנק פוזיטיף.
שם	דלית רביב
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 024149783 תאריך לידה: 22.6.1969
תאריך תחילת כהונה	מכהנת כחברת הנהלה מיום 13 בנובמבר 2019.
התפקיד שהיא ממלאה בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו	משנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה הקמעונאית. מכהנת כיו"ר דירקטוריון פועלים משכנתאות סוכנות לביטוח (2005) בע"מ (חברה בת).
האם היא בעלת עניין בתאגיד או בת משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
השכלתה וניסיונה העסקי בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם	תואר ראשון בכלכלה - אוניברסיטת בן גוריון. תואר שני מנהל עסקים - אוניברסיטת תל-אביב. מינואר 2013 ועד אוגוסט 2016 - מנהלת בנקאות פלטינום. מאוגוסט 2016 ועד נובמבר 2019 - מנהלת אגף בנקאות מסחרית - החטיבה העסקית.

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צויין אחרת. ככלל, פרטים אודות כהונות ועיסוקים בעבר של נושאי משרה בכירה בבנק ניתנים לתקופה של חמש השנים האחרונות.

תקנה 26 נושאי משרה בכירה של הבנק⁽¹⁾ (המשך)

שם	גולן שרמן
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 23706583 תאריך לידה: 22.6.1968
תאריך תחילת כהונה	מכהן כחבר הנהלה מיום 1 בפברואר 2018.
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו	משנה למנהל כללי, ממונה על חטיבת החדשנות ואסטרטגיה.
האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
השכלתו וניסיונו העסקי בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם	בעל תואר ראשון בכלכלה - אוניברסיטת בר-אילן. בעל תואר שני במנהל עסקים - אוניברסיטת בן-גוריון. מדצמבר 2014 ועד ינואר 2018 מנהל אגף בנקאות קמעונאית.
שם	זאב חיי
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 057069676 תאריך לידה: 24.2.1961
תאריך תחילת כהונה	מכהן כמבקר פנימי ראשי החל מיום 14 ביולי 2014.
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו	מבקר פנימי ראשי, במעמד חבר הנהלה, ממונה על הביקורת הפנימית בארץ ובחו"ל.
האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
השכלתו וניסיונו העסקי בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם	בעל תואר ראשון בחשבונאות וכלכלה - אוניברסיטת תל-אביב. רואה חשבון מוסמך. מיולי 2014 ועד אפריל 2018 מבקר פנימי ראשי בחברות: ישראלרע"מ, יורופי" (יורוקרד) ישראל בע"מ, פועלים אקספרס בע"מ.

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צויין אחרת. ככלל, פרטים אודות כהונות ועיסוקים בעבר של נושאי משרה בכירה בבנק ניתנים לתקופה של חמש השנים האחרונות.

תקנה 26 נושאי משרה בכירה של הבנק⁽¹⁾ (המשך)

שם	אסף אזולאי
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 052807120 תאריך לידה: 30.10.1983
תאריך תחילת כהונה	1 במרץ 2017.
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו	מנהל מטה שיווק ופרסום.
האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
השכלתו וניסיונו העסקי בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם	בעל תואר ראשון במשפטים - הקריה האקדמית אונו משנת 2014 ועד שנת 2017 מנכ"ל משותף של חברת גיתם BBDOIM.
שם	גלעד בלוך
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 028487296 תאריך לידה: 15.3.1971
תאריך תחילת כהונה	מכהן כמזכיר הבנק החל מיום 1 בפברואר 2019.
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו	מזכיר הבנק.
האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
השכלתו וניסיונו העסקי בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם	בעל תואר ראשון במנהל עסקים - המכללה למינהל ראשון לציון. בעל תואר שני במנהל עסקים במסגרת תוכנית Executive MBA - אוניברסיטת תל-אביב. מיוני 2013 ועד ינואר 2017 מנהל יחידת ניתוח האשראי של האגף המסחרי בחטיבה העסקית. מינואר 2017 ועד פברואר 2019 עוזר אישי למנכ"ל בתחום האשראי, ציות וניהול סיכונים.
ארי פינטו	כיהן כמנהל כללי עד ליום 30 בספטמבר 2019.
יעל דרומי	כיהנה כחברת הנהלה, משנה למנהל כללי, ממונה על חטיבת מחזיקי עניין עד ליום 29 בפברואר 2020.
ארז יוסף	כיהן כחבר הנהלה, משנה למנכ"ל, COO, ממונה על חטיבת אסטרטגיה, משאבים ותפעול עד ליום 31 באוקטובר 2019.
עופר קורן	כיהן כחבר הנהלה, משנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה הפיננסית - CFO עד ליום 31 בדצמבר 2019.
רונן שטיין	כיהן כחבר הנהלה, משנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה הקמעונאית עד ליום 12 בנובמבר 2019.
ניב פולני	כיהן כמנהל הפיתוח העסקי עד ליום 31 בינואר 2020.
אבנר פז-צוק	כיהן כמנהל תוכנית המודרניזציה של מערכות הליבה עד ליום 3 בפברואר 2020.

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צויין אחרת. ככלל, פרטים אודות כהונות ועיסוקים בעבר של נושאי משרה בכירה בבנק ניתנים לתקופה של חמש השנים האחרונות.

תקנה 26 מורשי החתימה העצמאיים

אין.

תקנה 27 רואי חשבון של הבנק

זיו האפט, רואי חשבון, דרך מנחם בגין 48, תל-אביב.
סומך חייקין, רואי חשבון, רח' הארבעה 17, תל-אביב.

תקנה 28 פירוט לשינויים בתזכיר ובתקנון של הבנק

ביום 18 ביולי 2019 אישרה האסיפה הכללית של בעלי המניות של הבנק מספר תיקונים בתקנון הבנק אשר כללו בעיקר התאמות של התקנון להוראות הדיון החלות על הבנק, עקב הפיכתו לתאגיד בנקאי בלא גרעין שליטה (בחודש נובמבר 2018), ובפרט לאור הוראות פקודת הבנקאות 1941 ("פקודת הבנקאות") בנוגע לכללי הבחירה והמינוי של דירקטורים בתאגיד בנקאי כאמור. בנוסף נכללו מספר התאמות להוראות דין עדכניות, כגון התאמת מספר הדירקטורים המירבי לקבוע בהוראת ניהול בנקאי תקין של הפיקוח על הבנקים מס' 301. ראה דוח לזימון האסיפה שפרסם הבנק ביום 13 ביוני 2019 (מספר אסמכתא 01-050499-2019).

תקנה 29

א. המלצות הדירקטוריון לאסיפה הכללית והחלטותיהם שאינן טעונות אישור האסיפה הכללית:

1. חלוקת דיבידנד -
לפרטים בדבר חלוקת דיבידנד ראה [דוח הדירקטוריון עמוד 33](#).
  2. שינוי בהון - אין.
  3. שינוי בתזכיר ובתקנון של הבנק - ראה [תקנה 28 לעיל](#).
  4. פדיון מניות - אין.
  5. פדיון מוקדם של אגרות-חוב - ביום 1 בפברואר 2019 פדה הבנק בפדיון מוקדם מלא את שטרי ההון הנדחים (סדרה ב', לא סחיר) בתמורה לסכום פדיון כולל (הכולל הפרשי הצמדה וריבית) של כ-583 מיליון ש"ח. הפדיון המוקדם אושר על-ידי דירקטוריון הבנק ועל-ידי המפקחת על הבנקים.
ביום 9 בספטמבר 2019 פדה הבנק בפדיון מוקדם מלא את שטרי ההון הנדחים (סדרה ד', לא סחיר) בתמורה לסכום פדיון כולל (הכולל הפרשי הצמדה וריבית) של כ-349 מיליון ש"ח. הפדיון המוקדם אושר על-ידי דירקטוריון הבנק ועל-ידי המפקחת על הבנקים.
  6. עסקות שאינן בתנאי שוק בין הבנק לבין בעל עניין בו למעט עסקה של התאגיד עם חברה בת שלו - אין.
- ב.** החלטות האסיפה הכללית שנתקבלו שלא בהתאם להמלצות הדירקטוריון - אין.
- ג.** החלטות אסיפה כללית מיוחדת -
- ביום 26 בדצמבר 2019 החליטה אסיפה כללית מיוחדת של בעלי המניות של הבנק לאשר את הנושאים הבאים:
1. לאשר את הארכת תוקפה של מדיניות התגמול לנושאי המשרה של הבנק לתקופה של עד 12 חודשים נוספים, עד לא יאוחר מיום 31 בדצמבר 2020.
  2. לאשר את תנאי כהונתו והעסקתו של עודד ערן כיו"ר דירקטוריון הבנק לתקופה של עד שנה (היינו עד לא יאוחר מיום 31 בדצמבר 2020);
  3. לאשר את תנאי כהונתו והעסקתו של מר דב קוטלר כמנכ"ל הבנק לתקופה של עד שנה (היינו עד לא יאוחר מיום 31 בדצמבר 2020).
- לפרטים אודות החלטות שהתקבלו באסיפה כללית שנתית שנערכה ביום 18 ביולי 2019, ראה [סעיף 6.6 לחלק "ממשל תאגידי ופרטים נוספים"](#).

עסקות חריגות הטעונות אישור לפי סעיף 270 (1) לחוק החברות - אין.

תקנה 29א(4) - נכון למועד הדוח, כל הדירקטורים ונושאי המשרה בבנק מחזיקים בכתבי פטור, התחייבות לשיפוי, והם מבוטחים בפוליסת ביטוח אחריות נושאי משרה.

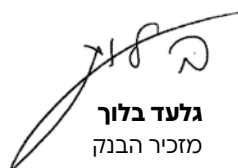
פטור לנושאי משרה

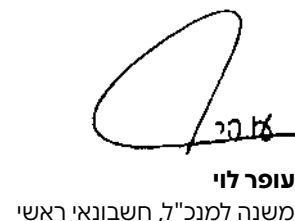
ביום 18 בפברואר 2016 אישרה האסיפה הכללית של הבנק, לאחר קבלת אישור ועדת התגמול (בישיבותיה מהימים 7 ו-10 בינואר 2016) ודירקטוריון הבנק (בישיבתו מיום 13 בינואר 2016), הענקת כתבי פטור, לנושאי משרה ודירקטורים בבנק, המכהנים ו/או שיכהנו מעת לעת בבנק, לרבות למנכ"ל הבנק, המכהן ו/או שיכהן מעת לעת, ולרבות לנושאי משרה ודירקטורים בבנק, המכהנים ו/או שיכהנו מעת לעת, אשר בעלת השליטה בבנק (דאז) עשויה הייתה להיחשב בעלת עניין אישי במתן כתבי הפטור להם. על-פי כתבי הפטור, הבנק פוטר, כפוף להוראות חוק החברות, את נושא המשרה מאחריות כלפיו בשל כל נזק לבנק ו/או לחברות בנות של הבנק ו/או לחברות קשורות של הבנק ו/או לתאגידי אחרים, באשר הם, אשר הבנק מחזיק ו/או יחזיק מעת לעת בניירות-ערך שלהם, עקב מעשה או מחדל שבוצעו או יבוצעו על-ידי נושא המשרה במהלך תקופת כהונתו המהווים הפרת חובת זהירות של נושא המשרה כלפי הבנק. הפטור לא יחול ביחס למעשה או מחדל של נושא משרה בנוגע להחלטה או עסקה שלבעל השליטה או לנושא משרה כלשהו בבנק יש בה עניין אישי. למועד הדוח, כל הדירקטורים ונושאי המשרה בבנק מחזיקים בכתב פטור. לפרטים נוספים, ראה הדוח המידי על זימון האסיפה שפרסם הבנק ביום 13 בינואר 2016 (מספר אסמכתא 009607-01-2016).

ביטוח נושאי משרה

במסגרת מדיניות תגמול נושאי המשרה של הבנק, אשר אושרה באסיפת בעלי המניות של הבנק ביום 19 בדצמבר 2016 אושר כי סכום הכיסוי הכולל לביטוח אחריות נושאי משרה ודירקטורים בבנק לא יעלה על כ-500 מיליון דולר של ארצות-הברית, לתביעה ובמצטבר, הפרמיה השנתית לא תעלה על כ-10 מיליון דולר של ארצות-הברית וגובה ההשתתפות העצמית המקסימלי הינו 1,000,000 דולר. בחודש מאי 2019 אישרו ועדת התגמול (בהתאם לתקנה 1ב1 לתקנות החברות (הקלות בעסקות עם בעלי עניין), תש"ס-2000 ("תקנות ההקלות") והדירקטוריון את הארכת פוליסת ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה של הבנק וחברות בנות של הבנק בחודש אחד (היינו עד ליום 30 ביוני 2019 במקום 31 במאי 2019, מועד פקיעתה של פוליסת הביטוח הקודמת) בתמורה לסך של כ-200,000 דולר, וזאת על-מנת למצות משא ומתן עם מבטחים על חידוש הפוליסה. בחודש יוני 2019, אישרו ועדת התגמול (בהתאם לתקנה 1ב1 לתקנות ההקלות) ודירקטוריון הבנק, רכישת כיסוי ביטוחי לאחריות הדירקטורים ונושאי משרה בקבוצת הבנק וחבוביות כספיות שתוטלנה עליהם בשל תפקודם כנושאי משרה. הכיסוי הביטוחי שנרכש כולל גם כיסוי לחברה בגין סכומים בהם שיפתה את נושאי המשרה ובגין תביעות נירות-ערך בגבולות אחריות של 250 מיליון דולר וכן כיסוי נוסף לדירקטורים ונושאי המשרה (Side A) בגבולות אחריות של 50 מיליון דולר (סך-הכל 300 מיליון דולר), וזאת החל מיום 1 ביולי 2019, לתקופה של אחד עשר חודשים. סך הפרמיה בגין הכיסוי הביטוחי כאמור עומד על כ-2.4 מיליון דולר. קודם לכן החזיק הבנק בפוליסת ביטוח אחריות נושאי משרה בהיקף כיסוי של 400 מיליון דולר לתביעה ובמצטבר, כאשר הפרמיה בגינה הסתכמה בכ-1.8 מיליון דולר לתקופה של 13 חודשים. במסגרת ההיפרדות מישראל בע"מ ("ישראלכרט"), אישר הדירקטוריון ביום 26 בדצמבר 2018, בהמשך לאישור ועדת הביקורת מיום 19 בדצמבר 2018 ואישור ועדת התגמול מיום 19 בדצמבר 2018 (בהתאם לתקנה 1ב1 לתקנות החברות (הקלות בעסקות עם בעלי עניין), תש"ס-2000), רכישת פוליסת ביטוח מסוג POSI (Public Offering of Securities Insurance) בקשר עם הנפקת מניות ישראלכרט, במשותף עם ישראלכרט. הפוליסה מבטחת את אחריות הדירקטורים ונושאי המשרה בבנק ובישראלכרט וכן את הבנק וישראלכרט בגין הנפקות של מניות ישראלכרט שהוצעו לציבור על-ידי הבנק והנפקה ראשונה של אגרות-חוב על-ידי ישראלכרט שבוצעה בחודש אפריל 2019. גבולות האחריות בפוליסה הם עד 200 מיליון דולר לתביעה ובמצטבר. הפרמיה בגין פוליסת ה-POSI הינה כ-1 מיליון דולר. הפוליסה בתוקף מיום 1 במרץ 2019 ועד ליום 31 בינואר 2028.

שיפוי לנושאי משרה: לפרטים אודות כתבי שיפוי שקיבלו כל נושאי המשרה המכהנים בבנק, ראה [ביאור 26 לדוחות הכספיים](#).

גלעד בלור
 מזכיר הבנק

עופר לוי
 משנה למנכ"ל, חשבונאי ראשי

תל-אביב, 18 במרץ 2020

עצמאות הדירקטוריון		
לא נכון	נכון	
	✓	<p>1. בכל שנת הדיווח כיהנו בתאגיד שני דירקטורים חיצוניים או יותר. בשאלה זו ניתן לענות "נכון" אם תקופת הזמן בה לא כיהנו שני דירקטורים חיצוניים אינה עולה על 90 ימים, כאמור בסעיף 363א.3(ב)(10) לחוק החברות, ואולם בכל תשובה שהיא (נכון/לא נכון) תצוין תקופת הזמן (בימים) בה לא כיהנו בתאגיד שני דירקטורים חיצוניים או יותר בשנת הדיווח (ובכלל זה גם תקופת כהונה שאושרה בדיעבד, תוך הפרדה בין הדירקטורים החיצוניים השונים):</p> <p>דירקטור א': רונית אברמזון רוקח דירקטור ב': דליה לב דירקטור ג': דוד אבנר (החל לכהן ב-10.9.2019)</p> <p>מספר הדירקטורים החיצוניים המכהנים בתאגיד נכון למועד פרסום שאלון זה: 3 (וכן 2 דירקטורים חיצוניים נוספים, כהגדרת המונח בהוראה 301 של המפקח על הבנקים).</p>
		<p>2. שיעור⁽²⁾ הדירקטורים הבלתי תלויים⁽³⁾ המכהנים בתאגיד נכון למועד פרסום שאלון זה: 5/9.</p> <p>שיעור הדירקטורים הבלתי תלויים שנקבע בתקנון⁽⁴⁾ התאגיד⁽⁵⁾: _____.</p> <p>☐ לא רלוונטי (לא נקבעה הוראה בתקנון).</p> <p>על-פי הוראה 301 של המפקח על הבנקים נדרש, כי לפחות שליש מהדירקטורים בדירקטוריון הבנק יהיו דירקטורים חיצוניים, כהגדרתם בהוראה 301 (כולל דירקטורים חיצוניים לפי חוק החברות). בבנק מכהנים כאמור 5 דירקטורים חיצוניים, כהגדרתם בהוראה 301 והם גם דירקטורים בלתי תלויים.</p>
	✓	<p>3. בשנת הדיווח נערכה בדיקה עם הדירקטורים החיצוניים (והדירקטורים הבלתי תלויים) ונמצא כי הם קיימו בשנת הדיווח את הוראת סעיף 240(ב) ו-(ו) לחוק החברות לעניין היעדר זיקה של הדירקטורים החיצוניים (והבלתי תלויים) המכהנים בתאגיד וכן מתקיימים בהם התנאים הנדרשים לכהונה כדירקטור חיצוני (או בלתי תלוי).</p>
	✓	<p>4. כל הדירקטורים אשר כיהנו בתאגיד במהלך שנת הדיווח, אינם כפופים⁽⁶⁾ למנהל הכללי, במישרין או בעקיפין (למעט דירקטור שהוא נציג עובדים, אם קיימת בתאגיד נציגות לעובדים).</p> <p>אם תשובתכם הינה "לא נכון" (קרי, הדירקטור כפוף למנהל הכללי כאמור) - יצוין שיעור הדירקטורים שלא עמדו במגבלה האמורה: _____.</p>

(1) פורסם במסגרת הצעות חקיקה לשיפור הדוחות ביום 16 במרץ 2014.

(2) בשאלון זה: "שיעור" - מספר מסוים מתוך הסך הכל, כך לדוגמה 3/8.

(3) לרבות "דירקטורים חיצוניים" כהגדרתם בחוק החברות.

(4) לענין שאלה זו - "תקנון" לרבות על פי הוראת דין ספציפית החלה על התאגיד (לדוגמה בתאגיד בנקאי - הוראות המפקח על הבנקים).

(5) חברת איגרות חוב אינה נדרשת לענות על סעיף זה.

(6) לענין שאלה זו - עצם כהונה כדירקטור בתאגיד מוחזק הנמצא בשליטת התאגיד, לא ייחשב כ"כפיפות", מאידך, כהונת דירקטור בתאגיד המכהן כנושא משרה (למעט דירקטור) ו/או עובד בתאגיד המוחזק שבשליטת התאגיד ייחשב כ"כפיפות" לענין שאלה זו.

שאלון ממשל תאגידי (המשך)

עצמאות הדירקטוריון (המשך)		
לא נכון	נכון	
✓		<p>5. כל הדירקטורים שהודיעו על קיומו של עניין אישי שלהם באישור עסקה שעל סדר יומה של הישיבה, לא נכחו בדיון ולא השתתפו בהצבעה כאמור (למעט דיון ו/או הצבעה בנסיבות המתקיימות לפי סעיף 278(ב) לחוק החברות): אם תשובתכם הינה "לא נכון" - האם היה זה לשם הצגת נושא מסוים על ידו בהתאם להוראות סעיף 278(א) סיפה: ☒ כן ☐ לא (יש לסמן x במשבצת המתאימה). יצוין שיעור הישיבות בהם דירקטורים כאמור נכחו בדיון ו/או השתתפו בהצבעה למעט בנסיבות כאמור בס"ק א: 0%.</p>
		<p>6. בעל השליטה (לרבות קרובו ו/או מי מטעמו), שאינו דירקטור או נושא משרה בכירה אחר בתאגיד, לא נכח בישיבות הדירקטוריון שהתקיימו בשנת הדיווח. אם תשובתכם הינה "לא נכון" (קרי, בעל שליטה ו/או קרובו ו/או מי מטעמו שאינו חבר דירקטוריון ו/או נושא משרה בכירה בתאגיד נכח בישיבות הדירקטוריון כאמור) - יצונו הפרטים הבאים לגבי נוכחות כל אדם נוסף בישיבות הדירקטוריון כאמור: זהות: _____ תפקיד בתאגיד (ככל וקיים): _____ פירוט הזיקה לבעל השליטה (אם מי שנכח אינו בעל השליטה עצמו): _____ האם היה זה לשם הצגת נושא מסוים על ידו: ☐ כן ☐ לא (יש לסמן x במשבצת המתאימה). שיעור נוכחותו⁽⁷⁾ בישיבות הדירקטוריון שהתקיימו בשנת הדיווח לשם הצגת נושא מסוים על ידו: _____, נוכחות אחרת: _____. ☒ לא רלוונטי (בתאגיד אין בעל שליטה).</p>

(7) תוך הפרדה בין בעל השליטה, קרובו ו/או מי מטעמו.

שאלון ממשל תאגידי (המשך)

כשירות וכישורי הדירקטורים		
7.	✓	בתקנון התאגיד לא קיימת הוראה המגבילה את האפשרות לסיים מיידית את כהונתם של כלל הדירקטורים בתאגיד, שאינם דירקטורים חיצוניים (לעניין זה - קביעה ברוב רגיל אינה נחשבת מגבלה) ⁽⁸⁾ . קיימות הוראות מיוחדות בדיון הנוגעות לתאגיד בנקאי בלא גרעין שליטה. אם תשובתכם הינה "לא נכון" (קרי, קיימת מגבלה כאמור) יצוין -
		א. פרק הזמן שנקבע בתקנון לכהונת דירקטור: _____.
		ב. הרוב הדרוש שנקבע בתקנון לסיים כהונתם של הדירקטורים: _____.
		ג. מנין חוקי שנקבע בתקנון באסיפה הכללית לשם סיום כהונתם של הדירקטורים: _____.
		ד. הרוב הדרוש לשינוי הוראות אלו בתקנון: _____.
8.	✓	התאגיד דאג לעריכת תוכנית הכשרה לדירקטורים חדשים, בתחום עסקי התאגיד ובתחום הדין החל על התאגיד והדירקטורים, וכן דאג לעריכת תוכנית המשך להכשרת דירקטורים מכהנים, המותאמת, בין השאר, לתפקיד שהדירקטור ממלא בתאגיד. אם תשובתכם הינה "נכון" - יצוין האם התוכנית הופעלה בשנת הדיווח: ☒ כן ☐ לא (יש לסמן x במשבצת המתאימה)
9.	✓	א. בתאגיד נקבע מספר מזערי נדרש של דירקטורים בדירקטוריון שעליהם להיות בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית. אם תשובתכם הינה "נכון" - יצוין המספר המזערי שנקבע: 3 .
		ב. מספר הדירקטורים שכיהנו בתאגיד במהלך שנת הדיווח - בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית ⁽⁹⁾ : 5 בעלי כשירות מקצועית ⁽¹⁰⁾ : 2 ⁽¹¹⁾ במקרה שהיו שינויים במספר הדירקטורים כאמור בשנת הדיווח, יינתן הנתון של המספר הנמוך ביותר (למעט בתקופת זמן של 60 ימים מקרות השינוי) של דירקטורים מכל סוג שכיהנו בשנת הדיווח.
10.	✓	א. בכל שנת הדיווח כלל הרכב הדירקטוריון חברים משני המינים. אם תשובתכם הינה "לא נכון" - יצוין פרק הזמן (בימים) בו לא התקיים האמור: _____. בשאלה זו ניתן לענות "נכון" אם תקופת הזמן בה לא כיהנו דירקטורים משני המינים אינה עולה על 60 ימים, ואולם בכל תשובה שהיא (נכון/לא נכון) תצוין תקופת הזמן (בימים) בה לא כיהנו בתאגיד דירקטורים משני המינים: _____.
		ב. מספר הדירקטורים מכל מין המכהנים בדירקטוריון התאגיד נכון למועד פרסום שאלון זה: 7, נשים: 2.

(8) חברת איגרות חוב אינה נדרשת לענות על סעיף זה.

(9) לאחר הערכת הדירקטוריון, בהתאם להוראות תקנות החברות (תנאים ומבחנים לדירקטור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית ולדירקטור בעל כשירות מקצועית), התשס"ו-2005.

(10) ר' ה"ש 9.

(11) נוסף על הדירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית.

שאלון ממשל תאגידי (המשך)

ישיבות הדירקטוריון (וכינוס אסיפה כללית)							
לא נכון	נכון						
		<p>11. א. מספר ישיבות הדירקטוריון שהתקיימו במהלך כל רבעון בשנת הדיווח: רבעון ראשון (שנת 2019): 16 רבעון שני: 13 רבעון שלישי: 11 רבעון רביעי: 16</p>					
		<p>ב. לצד כל אחד משמות הדירקטורים שכינה בתאגיד במהלך שנת הדיווח, יציין שיעור⁽¹²⁾ השתתפותו בישיבות הדירקטוריון (בס"ק זה - לרבות ישיבות ועדות הדירקטוריון בהן הוא חבר, וכמצוין להלן) שהתקיימו במהלך שנת הדיווח (ובהתייחס לתקופת כהונתו): (יש להוסיף שורות נוספות לפי מספר הדירקטורים).</p>					
		שם הדירקטור	שיעור השתתפותו בישיבות הדירקטוריון	שיעור השתתפותו בישיבות ועדת ביקורת ⁽¹³⁾	שיעור השתתפותו בישיבות הוועדה לבחינת הדוחות כספיים ⁽¹⁴⁾	שיעור השתתפותו בישיבות דירקטוריון נוספות בהן הוא חבר (תוך ציון שם הוועדה)	שיעור השתתפותו בישיבות ועדת דירקטוריון נוספות בהן הוא חבר (תוך ציון שם הוועדה)
		עודד ערן	100%			ועדת ממשל תאגידי ומחזיקי עניין - 100% ועדת אשראי - 91% הוועדה לטכנולוגיית מידע וחדשנות טכנולוגית - 100% ועדה לאסטרטגיה ופיתוח עסקי - 100% הוועדה לניהול ובקרת סיכונים - 100% ועדה לאיתור מנכ"ל - 100%	
		דוד אבנר ⁽¹⁶⁾	100%	100%	100%	ועדה לאסטרטגיה ופיתוח עסקי - 100%	
		רונית אברמזון רוקח	100%	100%	100%	הוועדה לניהול ובקרת סיכונים - 100% ועדת ממשל תאגידי ומחזיקי עניין - 100%	
		נעם הנגבי ⁽¹⁷⁾	94%			ועדת אשראי - 100% הוועדה לניהול ובקרת סיכונים - 100% ועדת ממשל תאגידי ומחזיקי עניין - 100% הוועדה לטכנולוגיית מידע וחדשנות טכנולוגית - 100%	
		דליה לב	96%	100%	100%	ועדת אשראי - 100% ועדה לאסטרטגיה ופיתוח עסקי - 100% ועדה לאיתור מנכ"ל - 100% הוועדה לטכנולוגיית מידע וחדשנות טכנולוגית - 100%	

(12) ר' ה"ש 2.

(13) לגבי דירקטור החבר בוועדה זו. בהתאם להוראות הפיקוח, הדיונים בנוגע לדוחות הכספיים מתקיימים בוועדת הביקורת של הדירקטוריון.

(14) לגבי דירקטור החבר בוועדה זו.

(15) לגבי דירקטור החבר בוועדה זו.

(16) מר דוד אבנר החל את כהונתו כדירקטור בבנק ביום 10.9.2019.

(17) מר נעם הנגבי החל את כהונתו כדירקטור בבנק ביום 6.10.2019.

שאלון ממשל תאגידי (המשך)

ישיבות הדירקטוריון (וכינוס אסיפה כללית) (המשך)									
לא נכון	נכון								
		ועדת אשראי - 100% ועדה לאסטרטגיה ופיתוח עסקי - 100% הוועדה לניהול ובקרת סיכונים - 100%				100%	דוד צבליחובסקי ⁽¹⁸⁾		
		הוועדה לניהול ובקרת סיכונים - 100% ועדת אשראי - 100%	100%	100%	100%	100%	משה קורן		
		ועדת ממשל תאגידי ומחזיקי עניין - 100% הוועדה לטכנולוגיית מידע וחדשנות טכנולוגית - 100% ועדה לאסטרטגיה ופיתוח עסקי - 100%				100%	ריצ'ארד קפלן		
		ועדת ממשל תאגידי ומחזיקי עניין - 100% הוועדה לטכנולוגיית מידע וחדשנות טכנולוגית - 100% ועדה לאסטרטגיה ופיתוח עסקי - 100%		100%	100%	100%	ראובן קרופיק		
		ועדת אשראי - 100% ועדה לאסטרטגיה ופיתוח עסקי - 100% הוועדה לניהול ובקרת סיכונים - 100% ועדה לאיתור מנכ"ל - 100%		100%	100%	100%	יעקב פאר ⁽¹⁹⁾		
	✓	בשנת הדיווח קיים הדירקטוריון דיון אחד לפחות לעניין ניהול עסקי התאגיד בידי המנהל הכללי ונושאי המשרה הכפופים לו, בלא נוכחותם וניתנה להם הזדמנות להביע את עמדתם.							12.

(18) מר דוד צבליחובסקי החל את כהונתו כדירקטור בבנק ביום 25.9.2019.

(19) מר יעקב פאר סיים את כהונתו כדירקטור בבנק ביום 5.10.2019.

שאלון ממשל תאגידי (המשך)

הפרדה בין תפקידי המנהל הכללי ויושב ראש הדירקטוריון		
לא נכון	נכון	
	✓	13. בכל שנת הדיווח כיהן בתאגיד יו"ר דירקטוריון. בשאלה זו ניתן לענות "נכון" אם תקופת הזמן בה לא כיהן בתאגיד יו"ר דירקטוריון אינה עולה על 60 ימים כאמור בסעיף 363א. (2) לחוק החברות, ואולם בכל תשובה שהיא (נכון/לא נכון) תצוין תקופת הזמן (בימים) בה לא כיהן בתאגיד יו"ר דירקטוריון כאמור: _____.
	✓	14. בכל שנת הדיווח כיהן בתאגיד מנהל כללי. בשאלה זו ניתן לענות "נכון" אם תקופת הזמן בה לא כיהן בתאגיד מנכ"ל אינה עולה על 90 ימים כאמור בסעיף 363א. (6) לחוק החברות, ואולם בכל תשובה שהיא (נכון/לא נכון) תצוין תקופת הזמן (בימים) בה לא כיהן בתאגיד מנכ"ל כאמור: _____.
		15. בתאגיד בו מכהן יו"ר הדירקטוריון גם כמנכ"ל התאגיד ו/או מפעיל את סמכויותיו, כפל הכהונה אושר בהתאם להוראות סעיף 121(ג) לחוק החברות ⁽²⁰⁾ . ☒ לא רלוונטי (ככל שלא מתקיים בתאגיד כפל כהונה כאמור).
	✓	16. המנכ"ל אינו קרוב של יו"ר הדירקטוריון. אם תשובתכם הינה "לא נכון" (קרי, המנכ"ל הנו קרוב של יו"ר הדירקטוריון) -
_____	_____	א. תצוין הקרבה המשפחתית בין הצדדים: _____.
_____	_____	ב. הכהונה אושרה בהתאם לסעיף 121(ג) לחוק החברות ⁽²¹⁾ : ☐ כן ☐ לא (יש לסמן x במשבצת המתאימה)
		17. בעל שליטה או קרובו אינו מכהן כמנכ"ל או כנושא משרה בכירה בתאגיד, למעט כדירקטור. ☒ לא רלוונטי (בתאגיד אין בעל שליטה).

(20) בחברת איגרות חוב - אישור בהתאם לסעיף 121(ד) לחוק החברות.

(21) בחברת איגרות חוב - אישור בהתאם לסעיף 121(ד) לחוק החברות.

שאלון ממשל תאגידי (המשך)

ועדת הביקורת		
לא נכון	נכון	
—	—	18. בוועדת הביקורת לא כיהן בשנת הדיווח -
		א. בעל השליטה או קרובו. ☐ לא רלוונטי (בתאגיד אין בעל שליטה).
	✓	ב. יו"ר הדירקטוריון.
	✓	ג. דירקטור המועסק על-ידי התאגיד או על-ידי בעל השליטה בתאגיד או בידי תאגיד בשליטתו.
	✓	ד. דירקטור הנותן לתאגיד או לבעל השליטה בתאגיד או תאגיד בשליטתו שירותים דרך קבע.
		ה. דירקטור שעיקר פרנסתו על בעל השליטה. ☐ לא רלוונטי (בתאגיד אין בעל שליטה).
	✓	19. מי שאינו ראשי להיות חבר בוועדת ביקורת, ובכלל זה בעל שליטה או קרובו, לא נכח בשנת הדיווח בישיבות ועדת הביקורת, למעט בהתאם להוראות סעיף 115(ה) לחוק החברות. ⁽²²⁾
	✓	20. מנין חוקי לדיון ולקבלת החלטות בכל ישיבות ועדת הביקורת שהתקיימו בשנת הדיווח היה רוב של חברי הוועדה, כאשר רוב הנוכחים היו דירקטורים בלתי תלויים ואחד מהם לפחות היה דירקטור חיצוני. אם תשובתכם הינה "לא נכון" - יצוין שיעור הישיבות בהן לא התקיימה הדרישה כאמור: _____.
	✓	21. ועדת הביקורת קיימה בשנת הדיווח ישיבה אחת לפחות בנוכחות המבקר הפנימי ורואה החשבון המבקר ובלא נוכחות של נושאי משרה בתאגיד שאינם חברי הוועדה, לעניין ליקויים בניהול העסקי של התאגיד.
	✓	22. בכל ישיבות ועדת הביקורת בה נכח מי שאינו ראשי להיות חבר הוועדה, היה זה באישור יו"ר הוועדה ו/או לבקשת הוועדה (לגבי היועץ המשפטי ומזכיר התאגיד שאינו בעל שליטה או קרובו).
	✓	23. בשנת הדיווח היו בתוקף הסדרים שקבעה ועדת הביקורת לגבי אופן הטיפול בתלונות של עובדי התאגיד בקשר לליקויים בניהול עסקיו ולגבי ההגנה שתינתן לעובדים שהתלוננו כאמור.
	✓	24. ועדת הביקורת (ו/או הוועדה לבחינת הדוחות הכספיים) הניחה את דעתה כי היקף עבודתו של רואה החשבון המבקר ושכר טרחתו ביחס לדוחות הכספיים בשנת הדיווח, היו נאותים לשם ביצוע עבודת ביקורת וסקירה ראויים.

(22) חברי הדירקטוריון שאינם חברי ועדת ביקורת נכחו בחלקים ממספר ישיבות של הוועדה בשנת 2019 לשם הצגת נושא מסויים (בהתאם להוראות סעיף 115(ה) לחוק החברות), וכן נכחו בעת שנערכו דיונים בדוחות הכספיים, עת ישבה הוועדה כועדה לבחינת הדוחות הכספיים.

שאלון ממשל תאגידי (המשך)

תפקידי הוועדה לבחינת הדוחות הכספיים (להלן: הוועדה) בעבודתה המקדימה לאישור הדוחות הכספיים ⁽²³⁾		
לא נכון	נכון	
___	___	25. א. יצוין פרק הזמן (בימים) אותו קבע הדירקטוריון כזמן סביר להעברת המלצות הוועדה לקראת הדיון בדירקטוריון לאישור הדוחות הכספיים: ימיים, ככל שהדבר אפשרי.
___	___	ב. מספר הימים שחלפו בפועל בין מועד העברת המלצות לדירקטוריון למועד הדיון בדירקטוריון לאישור הדוחות הכספיים: דוח רבעון ראשון (שנת 2019): 2 דוח רבעון שני: 2 דוח רבעון שלישי: 2 דוח שנתי: -* * המלצות הוועדה הועברו סמוך למועד אישור הדוחות, בשל הנסיבות במועד זה.
___	___	ג. מספר הימים שחלפו בין מועד העברת טיוטת הדוחות הכספיים לדירקטורים למועד הדיון בדירקטוריון לאישור הדוחות הכספיים: דוח רבעון ראשון (שנת 2018): 9 דוח רבעון שני: 8 דוח רבעון שלישי: 9 דוח שנתי: 3
___	✓	26. רואה החשבון המבקר של התאגיד השתתף בכל ישיבות הוועדה והדירקטוריון, בה נדונו הדוחות הכספיים של התאגיד המתייחסים לתקופות הנכללות בשנת הדיווח. אם תשובתכם הינה "לא נכון", יצוין שיעור השתתפותו: ___
___	___	27. בוועדה התקיימו בכל שנת הדיווח ועד לפרסום הדוח השנתי, כל התנאים המפורטים להלן:
___	✓	א. מספר חברה לא פחת משלושה (במועד הדיון בוועדה ואישור הדוחות כאמור).
___	✓	ב. התקיימו בה כל התנאים הקבועים בסעיף 115(ב) ו-(ג) לחוק החברות (לעניין כהונת חברי ועדת ביקורת). ⁽²⁴⁾
___	✓	ג. יו"ר הוועדה הוא דירקטור חיצוני.
___	✓	ד. כל חברה דירקטורים ורוב חברה דירקטורים בלתי תלויים.
___	✓	ה. לכל חברה היכולת לקרוא ולהבין דוחות כספיים ולפחות אחד מהדירקטורים הבלתי תלויים הוא בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית.
___	✓	ו. חברי הוועדה נתנו הצהרה עובר למינוים.
___	✓	ז. המניין החוקי לדיון ולקבלת החלטות בוועדה היה רוב חברה ובלבד שרוב הנוכחים היו דירקטורים בלתי תלויים ובהם דירקטור חיצוני אחד לפחות.
___	___	אם תשובתכם הנה "לא נכון" לגבי אחד או יותר מסעיפי המשנה של שאלה זו, יצוין ביחס לאיזה דוח (תקופתי/רבעוני) לא התקיים התנאי האמור וכן התנאי שלא התקיים: ___.

(23) בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים, ועדת הביקורת משמשת כוועדה לבחינת הדוחות הכספיים.

(24) [ראה הערה 22 לעיל.](#)

שאלון ממשל תאגידי (המשך)

ועדת תגמול		
לא נכון	נכון	
	✓	28. הוועדה מנתה, בשנת הדיווח, לפחות שלושה חברים והדירקטורים החיצוניים היוו בה רוב (במועד הדיון בוועדה). ☐ לא רלוונטי (לא התקיים דיון).
	✓	29. תנאי כהונתם והעסקתם של כל חברי ועדת התגמול בשנת הדיווח הינם בהתאם לתקנות החברות (כללים בדבר גמול והוצאות לדירקטור חיצוני), התש"ס-2000.
---	---	30. בוועדת התגמול לא כיהן בשנת הדיווח -
		א. בעל השליטה או קרובו. ☒ לא רלוונטי (בתאגיד אין בעל שליטה).
	✓	ב. יו"ר הדירקטוריון.
	✓	ג. דירקטור המועסק על-ידי התאגיד או על-ידי בעל השליטה בתאגיד או בידי תאגיד בשליטתו.
	✓	ד. דירקטור הנותן לתאגיד או לבעל השליטה בתאגיד או תאגיד בשליטתו שירותים דרך קבע.
		ה. דירקטור שעיקר פרנסתו על בעל השליטה. ☒ לא רלוונטי (בתאגיד אין בעל שליטה).
		31. בעל שליטה או קרובו לא נכחו בשנת הדיווח בישיבות ועדת התגמול, למעט אם קבע יו"ר הוועדה כי מי מהם נדרש לשם הצגת נושא מסוים. ☒ לא רלוונטי (בתאגיד אין בעל שליטה).
	✓	32. ועדת התגמול והדירקטוריון לא עשו שימוש בסמכותם לפי סעיפים 267א(ג), 272(ג) ו-272(ג1) (ג) לאישור עסקה או מדיניות תגמול, למרות התנגדותה של האסיפה הכללית. אם תשובתכם הנה "לא נכון" יציין - סוג העסקה שאושרה כאמור: _____ מספר הפעמים בהן נעשה שימוש בסמכותם בשנת הדיווח: _____

מבקר פנים		
לא נכון	נכון	
	✓	33. יו"ר הדירקטוריון או מנכ"ל התאגיד הוא הממונה הארגוני על המבקר הפנימי בתאגיד.
	✓	34. יו"ר הדירקטוריון או ועדת הביקורת אישרו את תוכנית העבודה בשנת הדיווח. בנוסף, יפורטו נושאי הביקורת בהם עסק המבקר הפנימי בשנת הדיווח: _____ (יש לסמן x במשבצת המתאימה). ⁽²⁵⁾
---	---	35. היקף העסקת המבקר הפנימי בתאגיד בשנת הדיווח (בשעות ⁽²⁶⁾): 100% לפרטים אודות מספר המשרות המועסקות בביקורת הפנימית בבנק, ראה פרק 6.2. הביקורת הפנימית, בדוח ממשל תאגידי לעיל.
	✓	בשנת הדיווח התקיים דיון (בוועדת הביקורת או בדירקטוריון) בממצאי המבקר הפנימי.
	✓	36. המבקר הפנימי אינו בעל עניין בתאגיד, קרובו, ר"ח מבקר או מי מטעמו וכן אינו מקיים קשרים עסקיים מהותיים עם התאגיד, בעל השליטה בו, קרובו או תאגידים בשליטתם.

(25) לפרטים אודות הביקורת הפנימית בבנק, ראה פרק 6.2. הביקורת הפנימית, בדוח ממשל תאגידי.

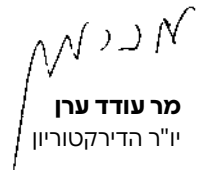
(26) כולל שעות עבודה שהושקעו בתאגידים מוחזקים וביקורת מחוץ לישראל, ולפי העניין.

שאלון ממשל תאגידי (המשך)

עסקות עם בעלי עניין		
לא נכון	נכון	
		<p>37. בעל השליטה או קרובו (לרבות חברה שבשליטתו) אינו מועסק על-ידי התאגיד או נותן לו שירותי ניהול. אם תשובתכם הינה "לא נכון" (קרי, בעל השליטה או קרובו מועסק על-ידי התאגיד או נותן לו שירותי ניהול) יצוין - מספר הקרובים (לרבות בעל השליטה) המועסקים על-ידי התאגיד (לרבות חברות שבשליטתם ו/או באמצעות חברות ניהול): _____.</p> <p>- האם הסכמי העסקה ו/או שירותי הניהול כאמור אושרו בידי האורגים הקבועים בדיון:</p> <p>כן ☐</p> <p>לא ☐</p> <p>(יש לסמן x במשבצת המתאימה)</p> <p>☒ לא רלוונטי (בתאגיד אין בעל שליטה). _____.</p>
		<p>38. למיטב ידיעת התאגיד, לבעל השליטה אין עסקים נוספים בתחום פעילותו של התאגיד (בתחום אחד או יותר). אם תשובתכם הינה "לא נכון" - יצוין האם נקבע הסדר לתיחום פעילויות בין התאגיד ובעל השליטה בו:</p> <p>כן ☐</p> <p>לא ☐</p> <p>(יש לסמן x במשבצת המתאימה)</p> <p>☒ לא רלוונטי (בתאגיד אין בעל שליטה).</p>

הגב' רונית אברמזון רוקח
יו"ר ועדת הביקורת⁽²⁷⁾

מר עודד ערן
יו"ר הדירקטוריון

תל-אביב, 18 במרץ 2020

(27) ועדת הביקורת משמשת גם כועדה לבחינת הדוחות הכספיים.

אובליגו

חבות כוללת. סך ההתחייבויות של הלקוח לבנק.

אופציה

חוזה בין שני צדדים (כותב האופציה ורוכש האופציה). כותב האופציה מעניק לרוכש האופציה זכות לרכוש או למכור נכס כלשהו תמורת מחיר קבוע מראש, בדרך כלל במועד קבוע מראש.

איגוח

גיוס הון חוץ-בנקאי על-ידי גוף פיננסי באמצעות אגרות-חוב מיוחדות המשקפות את התזרימים הצפויים בגין הלוואות שקובצו יחדיו.

אגרת-חוב

נייר ערך המהווה תעודת התחייבות לתשלום חוב, ובו הבטחה של המנפיק לשלם למחזיק האגרת את הקרן שהונפקה בתוספת תשלומי ריבית/קופון, במועדים קבועים או בהתקיים תנאי מסוים. זהו מכשיר פיננסי שבאמצעותו הממשלה ופירמות יכולות ללוות כסף מהציבור.

אשראי חוץ-מאזני

התקשרויות למתן אשראי וערבויות (לא כולל מכשירים נגזרים).

באזל 2/באזל 3

תקנות לניהול הסיכונים של הבנקים שנקבעו על-ידי ועדת באזל, העוסקת בפיקוח ובקביעת סטנדרטים לפיקוח על בנקים בעולם.

הון פיקוחי

ההון הפיקוחי מורכב משני רבדים: הון רובד 1 והון רובד 2, כהגדרתם בהוראת ניהול בנקאי תקין 202.

הון רובד 1

הון רובד 1 - הון על בסיס מתמשך (going-concern capital) כולל הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף. כהגדרתם בהוראת ניהול בנקאי תקין 202.

הון רובד 2

הון בחדלות פירעון כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין 202.

הסכמי רכש/מכר חוזר

הסכמים לרכישה או מכירה של ניירות-ערך בתמורה למזומן או ניירות-ערך, כאשר בעת העסקה מסכימים המוכר והקונה לבצע עסקה חוזרת, הפוכה מזו שבוצעה לראשונה, במועד ובמחיר מוסכמים מראש.

חבות

כמשמעותה בהוראה 313 להוראות ניהול בנקאי תקין.

חוב

זכות חוזית לקבל כסף לפי דרישה או במועדים קבועים או הניתנים לקביעה, אשר מוכרת כנכס במאזן של התאגיד הבנקאי (לדוגמה פיקדונות בבנקים, אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, אשראי לציבור, אשראי לממשלה, וכו'). חובות אינם כוללים פיקדונות בבנק ישראל ואינם כוללים נכסים בגין מכשירים נגזרים.

חוב מותנה בביטחון

חוב שפירעונו צפוי להתבצע באופן בלעדי מתוך הביטחון, ואין מקורות זמינים ומהימנים אחרים לפירעונו.

כתבי התחייבות נדחים

כתבי התחייבות שהזכויות לפיהם נדחות מפני תביעותיהם של כל הנושים האחרים של התאגיד הבנקאי, למעט כתבי התחייבות אחרים ומאותו סוג.

מדד המחירים לצרכן

מדד המתפרסם על-ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ומודד את השינויים החודשיים במחירי מוצרים ושירותים, המהווים את "סל הצריכה" של משפחה ממוצעת.

מח"מ

משך חיים ממוצע

הממוצע המשוקלל של זמן פירעון הקרן ותשלומי הריבית של האיגרת.

מכשיר נגזר

מכשיר פיננסי או חוזה עתידי שערכו נגזר מערכו של נכס בסיס כלשהו ושקיים שוק במסגרתו ניתן לקבוע את שווי.

מכשיר פיננסי

מכשיר פיננסי הוא כל חוזה היוצר נכס פיננסי בישות אחת והתחייבות פיננסית או מכשיר הוני בישות אחרת.

מניות פנטום

מכשיר התחייבותי המעניק תגמול במזומן המבוסס על שווי מניית החברה וזאת ללא הזכאות לקבל מניה בפועל.

מניות רדומות

מניות המוחזקות במישרין על-ידי החברה עצמה. ממניות אלה נשללו הזכויות בהון ובהצבעה בחברה.

מרווח Bid-Ask

המרווח בין מחיר הרכישה ומחיר המכירה המוצעים. זהו למעשה ההבדל בין המחיר הגבוה ביותר שקונה מוכן לשלם עבור נכס והמחיר הנמוך ביותר בו מוכר מוכן למכור אותו.

נגזר OTC

Over the counter

מכשיר נגזר מסוג שמוסדות פיננסיים מתקשרים לגביו במהלך העסקים הרגיל ושקיים שוק במסגרתו ניתן לקבוע את שווי.

סינדיקציה

עסקה שבה מספר מלווים חולקים מתן הלוואה ללווה יחיד, אך כל מלווה מעמיד הלוואה בסכום מסוים ללווה ויש לו את הזכות להיפרע ממנו. לעיתים קרובות, קבוצות של מלווים מממנות יחד אותן הלוואות כאשר הסכום שהועמד גדול יותר מהנכונות של מלווה יחיד כלשהו להלוות.

פיקדונות לזמן קצוב

פיקדונות בהם למפקיד אין זכות וגם הוא אינו מורשה למשוך מהם במשך 6 ימים, לכל הפחות מיום ההפקדה.

פיקדונות לפי דרישה

פיקדון שאינו פיקדון לזמן קצוב.

שוק פעיל

שוק בו עסקות בנכס או בהתחייבות מתקיימות בתדירות ובנפח מספיקים על מנת לספק מידע על התמחור על בסיס שוטף.

B2B

Business To Business

פעילות עסקית של מכירת מוצר או מתן שירותים של ארגון אחד לארגון שני.

CVA

Credit Valuation Adjustment

חישוב סיכון האשראי בנגזרים משקף את תוחלת ההפסד הצפוי לבנק במקרה בו הצד הנגדי לעסקה יגיע למצב של כשל אשראי.

FATCA

Foreign Accounts Tax Compliance Act

חוק אמריקאי הנועד לשיפור אכיפת המס, קובע כי גופים פיננסיים מחוץ לארצות-הברית חייבים בדיווח לרשות המס האמריקאית על חשבונות המנוהלים אצלם ושייכים למי שחייב בדיווח גם אם הוא לא תושב ארצות-הברית.

FDIC

Federal Deposit Insurance Corporation

התאגיד האמריקאי הפדרלי לביטוח פיקדונות.

FINMA

Swiss Financial Market Supervisory Authority

הרשות המפקחת על המוסדות הפיננסיים בשוויץ.

GRI

Global Reporting Initiative

תקן בינ"ל לדיווח בתחום הקיימות והאחריות התאגידית.

ICAAP

Internal Capital Adequacy Assessment Process

תהליך פנימי להערכת הלימות ההון ולקביעת האסטרטגיה להבטחת הלימות ההון של תאגידים בנקאיים. תהליך זה נועד להבטיח כי יוחזק על-ידי התאגידים הבנקאיים הון הולם שיתמוך בכל הסיכונים הגלומים בעסקיהם, וכן שיפותחו וינקטו על ידם תהליכים נאותים לניהול הסיכונים. התהליך משלב, בין היתר, קביעה של יעדי הון, תהליכי תכנון הון ובחינת מצב ההון במגוון תרחישי קיצון.

LDC

Less Developed Country

ארצות המסווגות על-ידי הבנק העולמי כבעלות הכנסה נמוכה או בינונית.

LTV

Loan To Value Ratio

היחס בין סכום הלוואה (לרבות מסגרת מאושרת שטרם נוצלה), לבין שווי הנכס המשועבד (לפי חלקו של התאגיד הבנקאי בשעבוד).

MTM

Mark to Market

שערוך של מכשיר נגזר בהתבסס על ציטוטים של מחירי שוק בשווקים רלוונטיים, ובהעדרם בהתבסס על שיטות הערכה חלופיות.

NPL

Non Performing Loan

אשראי פגום שאינו צובר ריבית

VaR

Value at Risk

מודל סטטיסטי מקובל לכימות סיכוני שוק. המודל מעריך, על בסיס נתונים היסטוריים את ההפסד המירבי הצפוי בגין פוזיציה מסוימת או תיק מסוים, עבור אופק זמן ורמת מובהקות מוגדרים.

א

איגור 373,125

אנשים קשורים 282

אשראי לציבור 61,58,57,56,55,54,53,44,43,42,29,25,16,10,200,196,194,192,146,144,143,142,123,115,111,105,101,95,62,227,226,225,224,223,222,220,219,218,213,211,208,204,202,241,240,239,238,237,236,235,234,233,232,231,230,229,228,296,294,292,265,263,258,257,256,255,248,247,246,244,242,373,324,319,316,314,313,311,305,303,302,300,298

ג

גידור 136,135,125,124,114,109,108,107,72,71,63,51,46,41,23,305,186

ד

דיבינד 166,147,146,133,125,105,103,102,67,44,34,33,16,10,361,333,265,254,253

ה

הון אנושי 308,286,271

הון והלימות הון 46

הון מניות 342,340,134,103,102

היוון עלויות תוכנה 117

הלבנת הון 306,301,276,181,81,79,20

הלוואות לדיור 110,84,64,63,59,58,57,52,44,43,39,30,29,10,208,206,204,203,202,200,198,194,144,143,142,127,121,112,227,226,225,224,223,222,220,219,218,216,213,212,211,210,297,296,295,287,271,239,238,235,234,233

הליכים משפטיים 180,179,178,177,176,80,21

הסכם שכר 287,162,154,26,18

הפרשה לירידת-ערך 149,125,23

הפרשה פרטנית להפסדי אשראי 228,227,112,68

הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי 316,145,137,112,25

ו

ועדת שטרומ 292,266

ז

זכויות עובדים 161,160,159,158,157,156,155,154,153,118,104,95,264,162

ח

חובות פגומים 196,194,192,143,142,111,84,61,54,53,52,16,15,232,231,230,229,228,227,225,224,213,211,208,204,202,200,319,246

י

ירידת-ערך 302,118,117,116,115,114,113,110,108,87,42,41,24

מ

מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה 217,216,183,120,95,46,44,10,289,271,221,220,219,218

מגזרי פעילות פיקוחיים 192,190,189,120,95,44,43,39,38,10,9,211,210,208,206,205,204,203,202,200,198,197,196,195,194,305,220,219,218,216,215,214,213,212

מדינות זרות 31

מדיניות חשבונאית 116,115,114,113,112,111,110,109,108,107,95,123,122,121,120,119,118,117

מדיניות ניהול סיכונים 48,47

מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים 169

מימון ממונף 68,67,10

מינוף 173,172,171,170,169,168,167,166,95,37,34,14,10

מסגרות אשראי 238,122,112,85,30

נ

נגזרים 95,85,73,71,69,63,61,58,57,50,41,33,30,23,22,10,183,175,126,125,124,122,116,115,114,111,108,107,104,103,101,237,236,235,234,215,214,205,197,189,188,187,186,185,184,264,263,254,253,252,250,249,248,247,246,244,242,241,240,324,323,322,321,320,319,315,314,313,311,305,304,303,299,373

ניזילות 268,188,182,173,83,75,74,60,49,48,46,34,16,14,9,9,61,59,58,57,51,46,32,31,30,29,27,23,16,14,13,10

ניירות-ערך 124,116,115,114,113,111,107,105,104,101,100,95,87,81,79,75,186,182,174,172,171,166,146,143,142,141,140,139,138,136,135,230,229,228,227,225,224,223,222,217,215,214,205,197,189,257,256,255,252,250,249,248,247,246,241,240,233,232,231,292,291,282,281,278,276,274,273,267,265,264,263,261,258,362,347,338,337,335,321,319,314,313,311,306,304,300,297,373

נכסים אחרים 223,222,150,143,142,118,113,104,101,95,58,57,255,241,240,237,236,233,232,231,230,229,228,227,225,224,320,314,313,311,264,263,258,257,256

נכסי סיכון 208,205,204,202,200,197,196,194,192,167,77,36,215,213,211

ש
 שווי הוגן 10, 11, 23, 27, 33, 50, 71, 72, 85, 87, 95, 100, 107, 108, 114,
 115, 116, 121, 125, 135, 136, 138, 139, 140, 141, 146, 158, 182, 185, 186,
 187, 188, 197, 205, 215, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254,
 255, 315

ת
 תגמול 82, 102, 103, 153, 155, 156, 162, 275, 277, 278, 279, 287, 288,
 346, 347, 349, 351, 362, 366, 371, 373
 תיק בנקאי 71, 72
 תיק למסחר 31
 תשואה להון 277
 תשלום מבוסס מניות 95, 102, 103, 104, 109, 119, 128, 148, 162, 163, 164,
 165, 259, 260, 264, 275, 277, 278

ס
 סייבר 16, 46, 78, 83
 סיכון אשראי 9, 10, 16, 25, 30, 36, 46, 50, 52, 53, 55, 57, 58, 59, 60,
 61, 65, 66, 67, 69, 83, 84, 85, 95, 111, 112, 115, 143, 144, 145, 153, 167,
 187, 188, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233,
 234, 235, 236, 237, 238, 239, 246, 247, 248, 255, 256, 257, 268, 269,
 293, 299, 316
 סיכונים אחרים 83
 סיכון מוניטין 9, 16, 46, 80, 82, 83
 סיכון מימון 74
 סיכון נזילות 9, 14, 46, 74, 83, 188
 סיכון סביבתי 9, 82
 סיכון רגולטורי 16, 46, 81
 סיכון ריבית 16, 34, 46, 70, 71, 83
 סיכון שוק 9, 16, 46, 70, 83, 85, 115, 188
 סיכון תפעולי 9, 16, 36, 46, 76, 77, 83, 167, 188

ע
 עמלות 10, 15, 16, 22, 25, 26, 38, 39, 40, 43, 44, 45, 95, 99, 110, 111,
 123, 127, 129, 130, 131, 147, 177, 190, 194, 195, 197, 198, 202, 203,
 205, 206, 210, 212, 214, 217, 218, 219, 220, 261, 262, 267, 271, 281,
 292, 294, 296, 298, 300, 302, 305, 310, 312, 317, 319, 320,
 293, 69, 61, 59, 51, 49, 32, 30, 19, 10 ענפי משק

פ
 פחת והפחתות 117, 129
 פיקדונות הציבור 16, 29, 32, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 95, 101, 124,
 150, 151, 182, 192, 194, 196, 200, 202, 204, 208, 211, 213, 215, 218,
 219, 220, 240, 241, 242, 244, 247, 248, 255, 256, 257, 261, 263,
 282, 289, 295, 298, 300, 302, 303, 305, 306, 311, 313, 314, 321,
 322, 324

צ
 צדדים קשורים 107, 107, 256, 258, 259, 260, 266

ר
 רגולציה 9, 20, 80, 83, 295
 רווח למניה 95, 99, 120, 134, 135, 310, 312